11. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelethez

Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulókat oktató nevelési-oktatási intézmények számára

Tartalom:

11.1. Kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyam számára
— Kerettantervek az 1-4. évfolyam számára
— Kerettantervek az 5-8. évfolyam számára

11.2. Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyama számára
— Bevezetés
— Kerettantervek

11.3. Kerettanterv a szakiskolák számára
— 11.3.1. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyamának kerettanterve
— 11.3.2. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamos közismereti kerettanterve
— 11.3.3. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti szakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-12. évfolyamos közismereti kerettanterve

11.4. Kerettanterv a készségfejlesztő iskolák számára

- 11.4.1. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve
- 11.4.2. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti kerettanterve

- 11.4.3. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó

készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve

- 11.4.4. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti kerettanterve
- 11.4.5. A készségfejlesztő iskola készségfejlesztő kerettanterve
  - 11.4.5.1. Agyagtárgy készítő készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.2. Árufeltöltő készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.3. Autómosó kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.4. Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.5. Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.6. Háztartástan – életvitel készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.7. Irodatechnikai eszközök használata készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.8. Kert- és parkápoló készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.9. Kisegítő állatgondozó készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.10. Kisegítő takarító készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.11. Konyhai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.12. Mézeskalács-sütő készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.13. Mosodai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.14. Palántanevelő készségfejlesztő kerettanterv
  - 11.4.5.15. Papírtermék készítő készségfejlesztő kerettanterv

- 11.4.5.16. Szövött-tárgy készítő készségfejlesztő kerettanterv

- 11.4.5.17. Textil- és fonalmentő készségfejlesztő kerettanterv

- 11.4.5.18. Udvaros készségfejlesztőkerettanterv

11.1. Kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyam számára

Tartalom:

- Kerettantervek az 1-4. évfolyam számára
- Kerettantervek az 5-8. évfolyam számára

11.1. Kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók 1–8 . évfolyam számára

Kerettantervek az 1–4. évfolyam számára:

- Bevezetés

- Magyar nyelv és irodalom
- Matematika
- Etika
- Környezetismeret
- Ének-zene
- Vizuális kultúra
- Informatika
- Technika, életvitel és gyakorlat
- Testnevelés és sport

Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára
Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, alsó tagozat, 1–4. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul.

Célok, feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás e szakaszában a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének. Az alsó tagozat első évfolyamán javasolt tananyag elsajátítására – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – ajánlott egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységet tesz lehetővé a tanulók számára.

Az 1–2. évfolyamon a fő cél a személyiség biztonságérzetének megteremtésével, az egyéni diagnosztikára épülő funkcionális képességfejlesztéssel elérni az egyénhez viszonyítva azt a legoptimálisabb adaptív állapotot, amely elégséges előfeltétele a tantárgyi rendszerű fejlesztésnek.

Olyan fejlettségi szintre kell hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerének, módszereinek, terápiáinak felhasználásával –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására a sérülésének, állapotának megfelelő idő biztosítása mellett felkészült legyen. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

A 3–4. évfolyamon a cél az alapvető képességek és alapkészségek fejlesztése a tanulók egyéni háttértényezőinek figyelembevételével, a pszichés funkciók fejlesztésének stratégiáját tartalmazó egyéni fejlesztési tervek alapján, tantárgyi rendszerben végzett intenzív fejlesztési folyamatban.

Kiemelt feladat a személyiség érésének, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével; a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés
E szakasz feladata a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozása. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – a spontán belátáson alapuló – szabálykövetési képesség megerősítése, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozása a mindennapi iskolai gyakorlatban. Szociális konvenciók (köszönés, megszólítás stb.) szerepének tudatosítása a közösségi életben.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
*A*az otthon, az iskola, a lakóhely alapvető személyi viszonyainak megismerése, biztos tájékozódás kialakítása az alapvető téri és időrelációkban, a nevezetes események megismerése, az ezzel kapcsolatos élmények feldolgozása. Hagyományok, népszokások megismerése, felelevenítése az azokban való aktív részvétel feltételeinek megteremtésével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés
*A*az iskolai keretek között gyakorolható demokratikus részvétel. A házirend értelmezésével a jogok és kötelességek szerepének megértése. Érzékenység kialakítása mások problémái, nehézségei iránt, megoldások keresése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
*A*a tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagukra jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulásokat ismerik meg. Az énkép, önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső- és belső jegyeinek megismerése. Az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása. A gyakran előforduló konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes magatartás bemutatásával. Az együttműködés és közreműködés a csoportban, közösségben, a meghatározott feladatok végzésében. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

A családi életre nevelés
*S*személyes élmények alapján a családi élet jellemzőinek megbeszélése, élmények, történések, családi események feldolgozása. A családon belüli kapcsolatok, egymás segítése, felelősségvállalás a családon belüli feladatokért, az egymásrautaltság tudatosítása.

A testi és lelki egészségre nevelés
*A*a testi fejlettségnek, adottságoknak megfelelő egészségtudatos táplálkozás, a mértéktelenség, mohóság elkerülése, az önkorlátozás gyakorlása. Tisztálkodási szokások napi ritmusának kialakítása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
*G*gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek felismerése, az együttműködésre alapozott segítés és a segítéshatásainak megtapasztalása.

Fenntarthatóság, környezettudatosság
A környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatokban.

Pályaorientáció
Foglalkozások, foglalkozásokhoz rendelt tevékenységek megismerése, egyeztetése, tapasztalatgyűjtés. Az érdeklődés felkeltése, egyéni érdeklődések erősítése. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek során a tanulók kipróbálhatják képességeiket.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
Vásárlások, társasjátékok, szituációk segítségével a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának a felismertetése.

Médiatudatosságra nevelés
*É*életkornak megfelelő gyermekműsorok hallgatása, nézése és a tapasztalatok megbeszélése. A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, kritikai gondolkodás alapozása.

A tanulás tanítása
A tanulás iránti érdeklődés felkeltése, sok személyes élmény biztosítása a tanulói tevékenység serkentésével. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek lehetőségeinek megismerése, az azokban való részvétel igényének kialakítása, alapozása.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció
Az anyanyelv-elsajátítás folyamatában elsődleges feladat a szókincsfejlesztés, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése. Ennek során a tanuló képek tartalmáról szóbeli leírást ad, elsajátítja az írás, olvasás képességét. Feladat a szöveg információhordozó funkciójának tudatosítása, az értő olvasásra törekvés. Tények, gondolatok, érzések felismerése, átélése olvasott szöveg alapján, dramatizálás.

Idegen nyelvi kommunikáció
A tanuló érdeklődésének felkeltése és pozitív irányultság kialakítása a más nyelveken megszólaló beszéd és a más nyelveken beszélők iránt.

Matematikai kompetencia
Jellemzője a cselekvő, személyes tapasztalatszerzés. A fejlesztés feladata az elemi rendszerező képesség és kombinatív képesség fejlesztése. Kialakul a tanuló fejlettségének megfelelő szintű, biztos számfogalma. Alapműveleteket végez, manipulál. Ismeri és használja a mértékegységeket. Képes mennyiségi következtetésre, becslésre, mérésre.

Természettudományos és technikai kompetencia
A tanuló érdeklődéssel fordul a környezet tárgyai, élőlényei, jelenségei felé. A mindennapi életben előforduló jelenségek körében tapasztalatszerzésre törekszik. Tanári irányítás mellett, de mind önállóbban hajt végre kísérleteket, megfigyeléseket, ezek eredményeit értelmezni is tudja. Alkalmazza a segédeszközöket. Figyel az ember és természet kölcsönhatásának folyamataira. Gyakorlatias ismeretekre tesz szert. Értékeli a természet szépségét, törekszik annak védelmére, a környezet megóvására (növényápolás, madáretetés). Igyekszik elsajátítani és lehetőség szerint betartani az egészséges életmód szabályait.

Digitális kompetencia
A számítógép megismerése, egyszerű kezelési műveletek végzése, szoftverek futtatása irányítással. A tanuló motivált az IKT-eszközök használata iránt.

Szociális és állampolgári kompetencia
Az iskolai életrend biztonságában a tanulók jól érzik magukat. Ismerik a magatartási szabályokat. Kötődnek a pedagógushoz és a társaikhoz. Szociális képességeik főként az osztályban megélt saját élmények alapján fejlődnek: felelősségtudat, kitartó, szorgalmas munka, mások teljesítményének elismerése, jó és rossz elkülönítése, reális önértékelés.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia
A tanuló tud segítséget kérni.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
A tanuló ismeri az alkotás örömét. Képes történetek, érzések, élmények feldolgozására különböző dramatikus, képzőművészeti elemek alkalmazásával.

Hatékony, önálló tanulás
A középpontban az olyan alapvető készségek fejlesztése áll, mint az írás, olvasás, számolás, az IKT-eszközök használata. A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni. A tanuló a tanuláshoz szükséges taneszközök használatában biztos, gyakorlott. Érdeklődik a tanulás iránt, érdeklődése az elért sikerekből, a fejlesztő értékelés során kapott elismerésből és biztatásból, valamint a korábbi tapasztalatok alapján kialakult kíváncsiságból táplálkozik.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszközegyüttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelési szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő

oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésben részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvési, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni. Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; az identitás és önismeret mint szocializációs cél; párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek; valamint a kíváncsiság mint motiváció.

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**25**	**25**	**25**	**27**

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Egy heti öt (évi 180) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát heti fél (évi 18) óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, egymás véleményének meghallgatása, megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív és passzív szókincsgazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

1–2. évfolyam

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően.

A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerével, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell kelteni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret 90 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás fejlesztése. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása. Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása. A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése. A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás). A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció	

	elérése érdekében különböző élethelyzetekben. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása. Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása. Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése. Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés	Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése. Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal. Szájtérben való tájékozódás gyakorlása. A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással. Hang-, szótag- és szósor ismétlése. Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása. Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.	*Ének-zene:* hangképzés, légzés, artikuláció, ritmus, gyerekdalok, körjátékok. *Testnevelés és sport:* vitálkapacitás növelése. *Környezetismeret:* természet, a környező világ hangjai; a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények neve, a velük kapcsolatos ismeretek, család, otthon, óvoda, iskola.
1.2. Beszédfejlettség	Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és	

	beszédgyakorlatok végzése. Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása. Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása. A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is. A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével. Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.	
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás. Érzelmek kifejezése. Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Órakeret 155 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése. Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás. Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével. A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése. Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítséggel, irányítással. Szókincsbővítés. Értő olvasás fejlesztése. A néma olvasás elemi szintű kialakítása. Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Felkészülés az olvasásra	Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása. Képolvasási gyakorlatok végzése. A rész-egész viszonyának megtapasztalása. Szótagolás tapssal kísérve. Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása. Beszédhangok megkülönböztetése. Rövid-hosszú hangok differenciálása. Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása. Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése. A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése. Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált	*Matematika:* számlálás, sorszámok. *Környezetismeret:* szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Ének-zene:* ritmus, ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, formafelismerés. *Testnevelés és sport:* ritmikus mozgások. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű

	(koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése. Szövegtanulási technikák megismerése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.	kellékei.
2.2. Az olvasás jelrendszere	Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban. Hang és betű azonosítása. Betűk felismerése szavakban, szövegben. Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk). Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása. Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló, ill. szóképes formában. Hangos olvasás gyakorlása. Törekvés a szöveghű olvasásra. Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.	
2.3. Az írott szöveg megértése	Tájékozódás a tankönyvben. Tájékozódás a szövegben. Az adatok visszakeresése. Információk kiemelése. A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel. Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése. Mondatok kiegészítése képek segítségével. Mondatok hangos és néma olvasása. Rövid szöveg hangos és néma olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással).	

	Tartalom elmondása. A történet dramatizálása. Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése. Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpadlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közmondás, szólás, szín.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Írás, szövegalkotás**	**Órakeret 119 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása. Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Az írás funkciójának megismertetése. Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Az íráskészség megalapozása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása. Az eszközszintű írás előkészítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az írás jelrendszere	Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal. Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása.	*Matematika:* térbeli-, síkbeli tájékozódás. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció, finommozgások, térbeli tudatosság.

	Tájékozódás vonalközben. Nagymozgások, kismozgások végzése. Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása. A kéziráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása. Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás. Sorkövetés, sorváltási tevékenység. Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása. Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása. Írott kis- és nagybetűk összekapcsolása. Betűk írása tollbamondással. Írásjelek írása, alkalmazása. Szavak írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése. Szószerkezetek írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Nagybetűk alkalmazása nevek írása során. Mondatkezdő nagybetű használata. Önellenőrzés irányítással. Hibajavítás segítséggel.	*Vizuális kultúra:* formaérzékelés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 45 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése. Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése. Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése. Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok). Helyes beszédhangsúly kialakítása. A nyelvhasználat alapozása. A kis- és a nagybetűk használata. A helyesírási készség megalapozása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1 Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása: Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás). Beszélgetés, vita: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Saját élmények egyszerű megfogalmazása. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Nyelvi mintakövetés beszédben. Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása.	*Környezetismeret:* magatartási szabályok, viselkedésminták. *Ének-zene:* ritmus, hang, időtartam. *Etika:* jó, rossz.
4.2 Szavak jelentése, szókincs	Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.	
4.3. Hang, betű, szótag, szó	A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban. Betűk válogatása, csoportosítása. Szavak hangokra bontása. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük. Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.	
4.4 Szófajok		
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.	
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál. Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással. Nagybetűk használata nevek	

	írásakor és mondatkezdésnél. Mondatvégi írásjelek alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5 Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 45 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Ítélőképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.2. Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi	Mesehallgatás. Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása. Rövid mesék olvasása.	*Ének-zene:* ritmusérzék, népdalok, népi játékok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei. *Etika:* jó, rossz.
1.3. Epikus művek jellemzői	Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítséggel. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.	
1.4. Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.	
1.5. Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés. Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban. A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással. Szókincs gyarapodása. Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában. Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése. Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről. Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba. Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése. Az olvasás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével). A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása. Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában. Beszámolás hangosan vagy némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése. A szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel. Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3–4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után. Begyakorolt szavak leírása emlékezetből. Az írott nagybetűk. alkalmazása másolásnál önállóan, tollbamondásnál előkészítés után. Rendezett, olvasható íráskép.

3–4. évfolyam

Az anyanyelv birtoklása pozitívan hat a társas kapcsolatok alakulására, a társadalom közösségeiben (pl. család, iskola, munkahely) való aktív részvételre. Meghatározó szerepe van a társadalom egyéb értékeinek közvetítésében is.

Az irodalmi művek elemzésével megalapozzuk az együttműködés, együttérzés, segítőkészség, önkéntes feladatvállalás, felelősségvállalás, tisztelet, kötelességtudat, önfegyelem készségét. E tevékenység során alakul a tanuló attitűdje önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fejlődik az önismerete, erősödik az önbizalma. Az ismerettartalmú szövegek olvasásával egészséges és tudatos életmódra, környezettudatosságra ösztönözzük a tanulókat. Fontos a család szerepének hangsúlyozása, az erkölcsi normák közvetítése.

Az irodalmi nevelés fejleszti a kritikai érzéket. Megteremti az önkifejezés iránti nyitottságot. Fejleszti a kreativitást, gazdagítja az önismeretet.

A szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlesztése a különböző észlelések, tapasztalatok megfogalmazását teszi lehetővé szóban és írásban. Segíti a saját gondolatok pontosabb kifejezését, mások gondolatainak követését. Erősíti a döntési és szervezőképességet, a vitakészséget és az önérvényesítést. Fejleszti a kritikai gondolkodáshoz szükséges kulcskompetenciákat. Az infokommunikációs technikák alkalmazása lehetővé teszi az önálló ismeretszerzést.

A szakasz kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. A 3–4. évfolyam feladata a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés. A tanulási, viselkedési szokások kialakítása, magatartási normák közvetítése elősegíti a tanulók személyiségének érését, önismeretük fejlődését.

Az anyanyelvi kompetencia alapozása és fejlesztése a szövegértés-szövegalkotás tevékenységrendszerébe ágyazva valósul meg. A nyelvtan tanítása során tudatosodik a nyelvhasználat. A képességfejlesztés áll a középpontban, ezért a megfigyelésé, a tapasztalásé, a feladathelyzetből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenységé a vezető szerep. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz jutassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Cél a szövegértés fejlesztése, szövegösszefüggések megláttatása. Fontos szerepet kap a helyesírási szokások kialakítása, megerősítése.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet. A korai tanulási kudarcok kialakulásának megelőzése érdekében a fejlesztés kritikus pontjain hosszabb fejlesztő szakaszok iktathatók be.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret 82 óra**
Előzetes tudás	Hangképzés pontossága; érthető, tagolt beszéd; időtartam, hangsúly érzékeltetése; beszédértés képességének fejlettsége. Utasítások megértése és követése. Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége. Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása. A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége. Társalgási kedv kortárs csoportban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése. Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata. A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre. Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban. Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkészség fejlesztése.	

	A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete. Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása. Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása. Empátia, szociális készségek formálása. Ítélőképesség, erkölcsi érzék alakítása.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.2. Beszédhallás, hallás utáni értés	Helyes beszédlégzés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során. Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szövegkörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban. Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése. Mondatfonetikai gyakorlatok végzése. Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás. Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével; tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe. Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten. Egyes tantárgyak szakszavainak beépítése a mindennapi szóhasználatba. Segítséggel három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával.	*Ének-zene:* ritmus, légzés, hangulati elemek, népszokások. *Testnevelés és sport:* vitálkapacitás növelése, ritmikus gyakorlatok, mozgáskoordináció, térbeli tudatosság. *Matematika:* tulajdonságok, viszonyszavak. *Környezetismeret:* természet, a környező világ hangjai, a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények nevei, a velük kapcsolatos ismeretek; család, otthon, óvoda, iskola, ünnepek. *Informatika:* IKT-eszközök. *Vizuális kultúra:* kreativitás, fantázia. *Etika:* jó, rossz, választás.
1.3. Beszédfejlettség	Saját és közösségi élmények megfogalmazása. Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend	

	betartásával. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok. Az iskolai életben előforduló események megbeszélése. Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra). Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata. Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés. Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása. Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során. Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében. Címadási gyakorlatok. Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték). Önismereti gyakorlatok. Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben. Különböző magatartásformák elemzése, értékelése. Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.	
1.4. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan). Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Verstanulás. Ünnepekhez, népszokásokhoz,	

	jeles napokhoz kapcsolódó rövid versek megtanulása. Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása. Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Olvasás, az írott szöveg megértése**	**Órakeret 126 óra**
Előzetes tudás	Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás. Tartalomfeldolgozás, szövegelemzés segítséggel. A tartalmi megértést bizonyító feladatok segítséggel, irányítással történő megoldása. Beszámolás a némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése. Megfelelő olvasási tempó kialakítása. Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Információkereső technikák megalapozása. A kifejező olvasás képességének fejlesztése. Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Az olvasás jelrendszere	Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával. Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése. Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata. Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál. Mondatok hangos és néma olvasása. Szövegek hangos és néma olvasása. Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra. Tájékozódás a szövegben. Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.	*Ének-zene:* hangerőgyakorlatok, népszokások, népdalok, érzelemvilág. *Vizuális kultúra:* vizuális analízis-szintézis, vizuális megjelenítés, fantázia, képzelet. *Környezetismeret:* ismeretek az élő és élettelen környezetről. *Informatika:* IKT-eszközök.
2.2. Az írott szöveg megértése	Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése. Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése. Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban. Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése. Tanulság megfogalmazása segítséggel. Tartalom elmondása. Szövegösszefüggések keresése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással: – a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, – mondatok és képek egyeztetése, – szereplők tulajdonságainak	

		felismerése, – vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, – mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása. Dramatizálás. Ismerettartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása: – az adatok visszakeresése, – információk kiemelése. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén. Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése. Versolvasás, verstanulás. Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén. Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése. Gyermeklexikon használata. Ismerkedés gyermekújságokkal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, vázlat, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Írás, szövegalkotás**	**Órakeret 84 óra**
Előzetes tudás	Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással látási-hallási megfigyelés után. Tanult helyesírási normák alkalmazása. Önellenőrzés alkalmazása irányítással. Hibajavítás segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése. Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés. Rész és egész megfigyelése. Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása.	

	Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése. Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással. Eszközszintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése. Önellenőrzés képességének szokássá alakítása. Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az írás jelrendszere	Az írástechnika gyakorlása. Segédvonal nélküli füzet használata. Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben. Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról). Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással. Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből. Írásjelek alkalmazása. Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során. Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása. Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése. Hibafelismerés, hibajavítás segítséggel.	*Matematika:* számlálás. *Testnevelés és sport:* finommozgás, testtartás. *Vizuális kultúra:* finommozgás, esztétikum. *Informatika:* IKT-eszközök.
3.2. Szövegalkotás írásban	Szavak gyűjtése és írása. Mondatok kiegészítése. Mondatbővítés. Mondatbefejezés. Mondatalkotás. Címadás. Szövegalkotás mondatok összekapcsolásával. Meghívó megfogalmazása, megírása. Rövid szöveges üzenetek írása sms és e-mail formában.Két-három soros jellemzés megfogalmazása, leírása. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése írásban.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, vélemény, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 88 óra**
Előzetes tudás	A teljes magyar ábécé betűinek ismerete. Mondatkezdés és a mondatzáró írásjel ismerete. Adott szókészletben tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Gyakorlottság alapvető kommunikációs helyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása. A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése. A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. A kiejtés, szóelemzés elvének alkalmazása a begyakorolt szókészletben, analizálás, szintetizálás. A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: – részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. Beszélgetés, vita: – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása, – vélemény megfogalmazása, megosztása. Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben. Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.	*Környezetismeret:* társas kapcsolatok, viselkedési formák. *Matematika:* halmazok.
4.2. Szavak jelentése, szókincs	Szavak csoportosítása jelentésük szerint: – rokon értelmű szavak, – több jelentésű szavak, – azonos alakú szavak.	

	Állandósult szókapcsolatok értelmezése. Közmondások, szólások értelmezése. A szókincs folyamatos gyarapodása.	
4.3. Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék	Hang és betű megkülönböztetése. A magánhangzók és mássalhangzók időtartama: – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. Toldalékos szó megfigyelése, szótő és toldalék elkülönítése. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok – megfigyelése a szavakban és a szavak végén, – helyesírása begyakorolt szókészletben.	
4.4. Szófajok	Szavak csoportosítása: – kérdések alapján; – jelentés szerint.	
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	Mondatfajták: közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás, felszólítás – megfigyelése, – felismerése olvasott szövegekben, – helyes használata a mindennapi beszédben, – írásbeli gyakorlása.	
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után. A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben. A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben. Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A teljes ábécé, betűrend ismerete. A mondat szavakra tagolása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító mondat, felkiáltó mondat, óhajtó mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kérés, tiltás, parancs, utasítás, öröm, fájdalom, meglepődés, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történés, főnév, köznév, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 41 óra**
Előzetes tudás	Az olvasástechnika alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése. Szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Erkölcsi érzék, ítélőképesség formálása. Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése. Az olvasás örömének és a mű élvezetének megtapasztaltatása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Szerzők és művek – Népköltészet	Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.	*Ének-zene:* népdalok, népi játékok, megzenésített versek. *Informatika:* IKT-eszközök. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei. *Etika:* tanulságok.
– Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései Ajánlott magyar szerzők és művek: Arany János: *Őszbe csavarodott* Bartos Erika: *Maci a Holdon, Budapest* Csukás István: *Hideg szél fúj, Sün Balázs*	Gyermekversek olvasása. Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása. Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel. Könyvtárlátogatás.	

Fazekas Anna: *Ősz, Télapó, Tél, Szüret* Gárdonyi Géza: *Gólyák, Cifra mese, Macskánk* Gryllus Vilmos: *Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatag erdő* József Attila: *Betlehemi királyok, Altató, Csoszogi, az öreg suszter* Kányádi Sándor: *Hófoltos még a határ, Kelj föl, nap* Lázár Ervin: *Öregapó madarai* Móra Ferenc: *Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyúró Gyurka, Sose volt király bánata, A kis bicebóca, A didergő király* Móricz Zsigmond: *Iciri-piciri, Kevélykereki, Kuckókirály, A köszöntő, A nehéz kétgarasos, A török és a tehenek* Nemes Nagy Ágnes: *Cifra palota, Lila fecske, Madarak, Nyári rajz* Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)* Szabó Lőrinc: *A szél meg a nap, Esik a hó, Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny* Tamkó Sirató Károly: *Mondjam még?* Varró Dániel: *Buszvezetők* Weöres Sándor: *Vásár (részlet), Ha vihar jő a magasból, Újesztendő, Száncsengő, Galagonya, Birkaiskola, Szép a fenyő, Nől a dér, álom jár* Zelk Zoltán: *A tölgyfa születésnapja, Köd és fény, Télapó és a hóember, Alszik a szél, Október, Hova futsz, te kicsi őz?, Az állatok iskolája, Mikulás bácsi csizmája, Rajzpapír* Ajánlott európai szerzők és művek: Andersen: *A két gyertya, A rendíthetetlen ólomkatona, A három versenyugró*		

Aesopus: *Kincs a szőlőben, Az oroszlán és az egér, A róka és a gólya* Grimm: *A csillagruha* La Fontaine: *A tücsök és a hangya* Richard Scarry: *Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?* Szutyejev: *Az alma, Miau, A három kiscica, A sün, akit meg lehetett simogatni*		
5.2. Epikus művek jellemzői	Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása. A történet idejének és helyszínének azonosítása. Az események sorrendjének, összefüggéseinek megállapítása segítséggel. Történet főszereplőinek azonosítása. Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás gyakorlása. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.	
5.3. Lírai alkotások jellemzői	Versek hangos és néma olvasása. A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése. A vers versszakokra bontása. A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma). Rím felismerése. A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése: – ellentét, – ismétlés (refrén).	
5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	Népi játékok játszása. Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban (pl. bábjáték).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly. Négy-öt mondóka, vers ismerete. A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban. A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben. Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően. Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása. A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása. Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel. Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás. Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel. Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése. Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben. Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról. A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással. Előkészítés után 4–5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után. Az írott nagybetűk alkalmazása. Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása. Önellenőrzés, hibajavítás. Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

MATEMATIKA

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése csak a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más területeken, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai kompetencia fejlődéséhez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban, valamint a kognitív képességek fejlesztése. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket pl. különböző számításoknál alkalmaznak. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és a népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelés órák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához.

A rajz tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítása, azok rendezése, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelése, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelés, a térlátás és a vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését.

A digitális kompetencia fejlesztése, az IKT-eszközök használata hozzájárul a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai kompetencia fejlesztése közben különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik

együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy osztályba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különböző. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése, és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az osztály tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén is. Differenciálni lehet segítésnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítésével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanulásban akadályozott tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar, illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

1–2. évfolyam

Az első két év kiemelt célja a tanulási képességek alapozása, a tantárgy iránti érdeklődés, a tanulási kedv felkeltése, a tantárgy megszerettetése. A matematikai tevékenységek elvégzéséhez és az ismeretek befogadásához szükséges a megfelelő szomatikus és pszichés állapot fejlesztése is. Fontos feladat a matematikai eszközök használatának megismerésével az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, a tanulók ismereteinek, készségeinek, képességeinek, érdeklődésének a feltérképezése, és ehhez igazodó tanulási módok, eljárások megkeresése, alkalmazása. Az IKT-eszközök megismerése, használata tanári segítséggel történik.

Az elemi gondolkodási műveletek alapozása cselekvéssel, cselekvésre épülő tapasztalatok megfogalmazásával valósul meg, csakúgy, mint a matematikai nyelv alapozása, ismerkedés a matematikai alapfogalmakkal, jelekkel. Az alkotás örömének megtapasztalása, a folyamatos ösztönzés a matematikai tevékenykedésre, kitartó feladatmegoldásra egyrészt a motiváció erősödését, másrészt a tanulók önértékelésének és önismeretének kialakítását segíti.

A módszerek megválasztása támogatja a folyamatos tanári visszajelzés lehetőségeit, a társakkal közös tevékenységek megvalósulását azért, hogy az elősegítse az elemi kommunikációs képességek fejlesztését, társas kapcsolatokban való működtetését.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében biztosítani kell a terápiás fejlesztést a tanulók sérült vagy/és fejletlen pszichikus funkcióinak, készségeinek, képességeinek és gondolkodásának javítására, kompenzálására úgy, hogy a tevékenységek segítsék elő a tanulók együttműködését, az egymás iránti tolerancia kialakulását. Vonatkozik ez a figyelem terjedelmének, tartósságának növelésére, a koncentráció időtartamának növelésére, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésére, a finommotoros mozgáskoordináció fejlesztésére is.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika</td><td>Órakeret
27 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása.
Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.1. Halmazok
Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)</td><td>Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával.
Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval.
Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján.
Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.</td><td rowspan="3">Magyar nyelv és irodalom: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás.

Környezetismeret: formaérzékelés, tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlításuk, csoportosításuk, tapasztalatok szerzése.

Ének-zene: ritmikus sorok alkotása.

Technika, életvitel és gyakorlat: tárgyak tulajdonságai, csoportosítások, rendezések.

Testnevelés és sport: mozgáskoordináció.</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.2. Matematikai logika
Igaz-hamis állítások</td><td>Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.3. Kombinatorika
Kombinatorikai feladatok</td><td>Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállítása próbálgatással.</td></tr>
</table>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 127 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségi állandóság kialakítása. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben, tájékozódás a 20-as számkörben saját élményből kiindulva, majd a számolási készség fejlesztése a 20-as számkörben, változatos gyakorlati feladatok segítségével. Tájékozódás a számegyenesen. Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva. Szövegértés, szövegalkotás alapozása. Analógiás gondolkodás értelmezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számköri ismeretek a 20-as számkörben	Határozott és határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, lényeg kiemelése, szövegalkotás, saját gondolatok megfogalmazása, indoklása. *Környezetismeret:* nagyságrendek a természetben (becslés és mérés, hosszúság). *Ének-zene:* ütemek kialakítása és jelzése, egyenletes mérőritmus, ütemezett mozgáskivitelezés. *Vizuális kultúra:* történetek vizuális
Halmazok számossága	Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással. Mennyiségek kirakása játékpénzzel. Számfogalom megerősítése a 20-as számkörben, választott mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom). Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.	
Sorszámok, sorszámnevek	Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.	
Számok írása, olvasása 20-ig Számok bontása	Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben. Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése.	

	Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállítása tevékenységgel, rajzzal.	megjelenítése síkban, térben. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, jelölésük relációs jelekkel.	
Számegyenes Számszomszédok	Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása. Egy- és kétjegyű számok értelmezése.	
Számtulajdonságok Helyi érték	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése. Tízes csoportok alkotása, tízesek, egyesek helyi értékének értelmezése.	
2.2. Műveletek Műveleti jelek (+, –, =, <, >) Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése, különbsége, halmazok összemérése	Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, kiolvasása, használata. Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátszásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával, IKT-eszközökkel. A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel. Matematikai művelethez történetek alkotása.	
Fejben számolás	Fejben számolás 10-es számkörben, eszközhasználattal 20-as számkörben.	
Szóbeli összeadás, kivonás	Kerek tízesekhez egyjegyűek adása. Teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele. Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyűek hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül.	
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége	A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal	

	(matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.	
Egyszerű szöveges feladatok	Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel. Matematikai műveletekhez történet alkotása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok	Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközözök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnév, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, sorszám, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria – mérés**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése. Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása. Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Térbeli, síkbeli helyzetek – Térbeli helyzetek	Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása.
– Síkbeli helyzetek	Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban.	

	Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.	*Környezetismeret:* térbeli, síkbeli tájékozódás, formaérzékelés, irányok, távolságok, hosszúság; mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, becslése, mérése, természetes mérőeszközök. *Ének-zene:* formaérzékelés, azonosság, hasonlóság. *Vizuális kultúra:* szín- és formaérzékelés, vizuális megjelenítés térben, síkban, konstruálás, modellezés. *Technika, életvitel és gyakorlat:* környezet elemeinek tulajdonságai, kreativitás, mérőeszközök használata, térbeli helyzetek, építések térben, síkban. *Testnevelés és sport:* motoros készségek és képességek, térbeli tudatosság (elhelyezkedés térben, mozgásirány, eszközre és társra vonatkozó térbeli viszonyok), alak- és formaészlelés.
3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok tulajdonságai	Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök használatával. Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
3.3. Térbeli alakzatok Testek tulajdonságai	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása. Építés szabadon és minta alapján. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
3.3. Mérés Gyakorlati mérések	Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel. Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel. Tömeg mérése és összehasonlítása.	
Mérőeszközök Szabványmértékegységek	Mérőeszközök megismerése. Mérendő anyagokhoz mérőeszközök rendelése. Mérés szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek nevének és jelének megismerése, használata (m, dm, kg, l, dl).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonyszó, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása. A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Relációk Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	Magyar *nyelv és irodalom*: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. *Ének-zene:* ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* ismétlődő, ciklikus mozgássorok, soralkotások, relációk.
4.2. Sorozatok Sorba rendezések	Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.). Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése. Ciklikus sorok megfigyelése, az ismétlődések megfogalmazása és folytatása tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel, rajzzal).	
Egyszerű sorozatok Növekvő-csökkenő számsorok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott, felismert és választott szabály alapján. Állandó különbségű növekvő és csökkenő számsorok leolvasása, folytatása.	
4.3. Függvények Hozzárendelések	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alapján. Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával). Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz,	

	számképekhez, színes rudakhoz. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz és geometriai alakzatokhoz.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összefüggés, ellentétes viszonyszó, sorozat, hozzárendelés.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyszavak használata. Biztos számfogalom 10-es számkörben. Jártasság 20-as számkörben. Összeadások és kivonások 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközhasználattal. Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása. Alkotás térben, síkban. Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása. Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről. Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

3–4. évfolyam

A két év kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. Feladata a tantárgy iránti érdeklődés folyamatos fenntartása, azért, hogy a tanulók szívesen és aktívan tevékenykedjenek a matematikaórákon; helyes tanulási szokások kialakítása; az önálló tanulás kialakulásának segítése egyénre szabott motivációval, tanulási módokkal, eljárásokkal; a matematikai ismeretek bővítése, készségek, képességek fejlesztése változatos tevékenységek, saját élmények és tapasztalatok alapján. Az IKT-eszközök használata a tanítás-tanulási folyamat különböző szakaszaiban jelenik meg. A gondolkodási módok gyakorlása valós élethelyzetekből kiindulva történik a szövegértés, szövegalkotás fejlesztésével, a tanult matematikai fogalmak, a matematikai nyelv egyre pontosabb használatával.

A kreativitás és az alkotókedv felkeltése matematikai tevékenységek során valósul meg, törekedve a minél pontosabb és kitartó munkavégzésre, az önellenőrzésre ösztönzésre. Az önértékelés és az önismeret fejlesztése párhuzamosan valósul meg az önbizalom folyamatos megerősítésével, az együttműködési képesség, a segítőkészség fejlesztésével, mások segítségének, észrevételeinek elfogadásával.

A 3–4. évfolyamon a figyelem terjedelmének, tartósságának és a koncentráció időtartamának növelése kiegészül az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésével, a mozgásos, képi és fogalmi emlékezet fejlesztésével. Kiemelt figyelmet kell fordítani a finommotoros mozgáskoordináció további fejlesztésére a matematikai és a

szerkesztőeszközök használatának során is. A sérülésekből, fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdése differenciálással és egyénre szabott tanulási eljárásokkal, terápiás, fejlesztő programokkal kiegészítve valósul meg.

A Gondolkodási módszerek alapozása, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, valamint a Függvények, az analízis elemei és a Statisztika, valószínűség témaköröknél javasolt óraszámok az új ismeretek feldolgozására vonatkoznak, ezeknek a témaköröknek az ismereteit eszközként használjuk a többi témakör tanulásakor.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika</td><td>Órakeret
14 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Színek és formák érzékelése. A nagyságbeli viszonyszavak, a logikai készlet elemeinek, a tanult geometriai alakzatok és a számok tulajdonságainak ismerete.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A társakkal való együttműködés segítése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás). Matematikai fogalmak értelmezése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.1 Halmazok
Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása</td><td>Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása.
Tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása.
Közös tulajdonság kiemelése.</td><td rowspan="3">Magyar nyelv és irodalom:
szövegértés, szövegalkotás, állítások, tulajdonságok pontos megfogalmazása.

Vizuális kultúra:
formaérzékelés, színek, tájékozódás síkban.

Technika, életvitel és gyakorlat:
formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint
Osztályozás, rendezés
Tulajdonságok jelölése

Tulajdonságok változásai</td><td>Csoportosítások, rendezések, osztályozások adott vagy választott szempont szerint.
Tulajdonságok jelölése jelkártyákkal.
Jelkártyák értelmezése.
Transzformációs játékok egy tulajdonság változásával, a változás megfigyelése, megfogalmazása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kombinatorikus feladatok</td><td>Kombinatorikus játékok, építések, színezések.</td></tr>
</table>

1.2. Matematikai logika Igaz, hamis állítások	Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról. Állítások igazságának eldöntése.	*Informatika:* szimbólumok, jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyságbeli viszonyszó, tulajdonság, szín, forma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 142 óra**
Előzetes tudás	Biztos számfogalom 10-es számkörben, jártasság 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközzel. Fejlődő matematikai szövegértő képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése. Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással. Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése. A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számfogalom megerősítése 20-as számkörben A 100-as számkör Számfogalom mint a halmaz tulajdonsága, számossága; darabszám	Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámlálása. A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása. Tízes csoportok alkotása. Számok írása, olvasása, értelmezése. Számok modellezése matematikai eszközökkel.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás, írott és hallott egyszerű szövegek megértése, a válaszok szabatos megfogalmazása. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás. *Testnevelés és sport:* nagymozgások, mozgáskoordináció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás.
Római számok I, V, X, L, C	A római számok írása, olvasása, használatuk a mindennapi élet különböző területein (kerületek, hónapok, emeletek).	
Sorszám Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám	Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabványmértékegységekkel. (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- és tízforintosokkal.	
A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai	Helyi értékek közötti összefüggések megfigyelése és	

A helyiérték-táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték Viszonyítás	megfogalmazása. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolatának megfigyelése, megfogalmazása. Számok modellezése, összehasonlítása, a relációs jelek (< > =) értelmezése, használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	*Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
Számsorok Számok tulajdonságai	Tájékozódás a számegyenesen és a százas táblán. Egyes és tízes számszomszédok leolvasása. Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása.	
Bontás	Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel. Bontások lejegyzése.	
2.2 Műveletek Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel Összeadás, kivonás százas számkörben: – kerek tízesek összeadása, kivonása, – kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz kerek tízesek hozzáadása, elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül, – teljes kétjegyű számokhoz egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel, – teljes kétjegyű számokhoz teles kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel	Fejben számolás. Összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. Történetek megjelenítése tevékenységgel. Mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése művelettel. Műveletek modellezése matematikai eszközökkel. Összeadás, kivonás eszközökkel, majd egyre elvontabb szinten. Önellenőrzés, számológép használata.	
Szorzás, bennfoglalás,	A szorzó- és bennfoglaló táblák	

részekre osztás A 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák A 4-es, 3-as, 6-os szorzó és bennfoglaló táblák	memorizálása.	
A matematikai jelek (+ – : < > =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége Műveletek közötti összefüggések	Matematikai jelek használata a műveletek lejegyzésekor. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Az összefüggések megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése. Valóságos helyzetek, történések elképzelése.	
Egyszerű szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok	A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 100-as számkör számaira. Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százas; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 66 óra**
Előzetes tudás	Formaérzékelés, alakzatok megkülönböztetése. Mérési tapasztalatok a hosszúság, tömeg, űrtartalom és idő méréséről.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Érzékelés pontosságának fejlesztése. Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban. Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek). Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága). Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések. Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1 Téri elemek Vonalak (görbe, egyenes)	Egyenes és görbe vonalak előállítása pálcikákkal, zsinórral. Vonalak rajzolása szabad kézzel, vonalzóval, körzővel. Vonalak tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – egyenes, görbe vonal – nyitott, zárt vonal – töröttvonal.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Vizuális kultúra:* tájékozódás térben, síkban; formaérzékelés, konstruálás, kreativitás; tükrös alakzatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás; becslés, mérés, számítás. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Ének-zene:* ütemezés.
Egyenes helyzete (függőleges, vízszintes, ferde egyenesek)	Különböző helyzetű egyenesek modellezése pálcikákkal, IKT- eszközökkel. Egyenesek helyzetének megfigyelése, megfogalmazása. Két vagy több egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének megfigyelése, megfogalmazása.	
Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek	Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek kirakása pálcikákkal, rajzolásuk vonalzóval.	
Pont és vonal helyzete	Pont és vonal helyzetének megfigyelése, egymáshoz való viszonyuk megfogalmazása (rajta, kívül, belül). Adott helyzet létrehozása.	
3.2. Síkbeli alakzatok Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör	Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük. Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel. Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása:	

	– határoló vonalak (egyenes, görbe), – határoló egyenesek száma, – oldalak helyzete, – oldalak nagysága. Síkidomok összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.	
3.3. Térbeli alakzatok Kocka, téglatest, gömb	Testek felismerése a környezetben, megnevezésük. Testek előállítása gyurmából. Építés kockákból minta alapján és szabadon. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – határoló lapok (egyenes- és görbe lap), – határoló lapok száma, – határoló lapok helyzete, – határoló lapok alakja (négyzet, téglalap). Testek összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.	
3.4. Transzformációk Tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria Tükrözés	Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben. Tükrös alakzatok vizsgálata síktükörrel. Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással. Tükrös alakzatok előállítása térben. Alakzatok tükrözése térben, síkban síktükörrel. Alakzatok és tükörképük összehasonlítása, az azonosság és a különbség megfogalmazása.	
3.5. Mérés Hosszúság, űrtartalom, tömeg	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Becslés, megmérés, kimérés. Összefüggések felfedezése a mértékegység nagysága és a mérőszám között.	
Szabványmértékegységek – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (hl, l, dl) – tömeg (kg, dkg)	Szabványmértékegységek értelmezése, nevük, jelük. Mérendő anyagok, mérőeszközök, mértékegységek egymáshoz rendelése. Ugyanannak a mennyiségnek	

	megmérése különböző mértékegységekkel.	
Mértékváltás	Mértékváltás következtetéssel.	
Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc	Múlt, jelen, jövő fogalma. Előtte, utána, korábban, később viszonyfogalmak érzékeltetése, használatuk. Időtartam érzékelése, mérése egyenes tempójú mozgással, hanggal, szabvány egységekkel. Időpont leolvasása percnyi pontossággal. Óra beállítása adott időpontra.	
Pénz, forint	Pénzérmék megismerése, használata. A forint jele: Ft Mennyiségek be- és felváltása. Ugyanannak a mennyiségnek kifizetése többféleképpen.	
3.6 Kerület, terület Négyzet, téglalap kerülete, területe	Kerület fogalmának alapozása körüljárással, méréssel. Négyzet és a téglalap kerületének számítása mért vagy adott adatok alapján. Terület fogalmának előkészítése lefedéssel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térbeli elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Olyan érzékelés, figyelem- és összehasonlítási képesség, melyek lehetővé teszik az összefüggések meglátását, a szabályfelismerést.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés. Induktív-deduktív következtetések gyakoroltatása. Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése. Relációs szókincs használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1 Összefüggések	Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás.

	és geometriai alakzatok körében. Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.	*Ének-zene:* hangsorok. *Vizuális kultúra:* soralkotás. *Testnevelés és sport:* soralkotás.
4.2. Sorozatok Szabályfelismerés, szabálykövetés	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal egy tulajdonság változásával. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése. Táblázat kitöltése adott és felismert szabály alapján. Sorozatok folytatása tárgyakkal, logikai játékkal, rajzban. Számok rendezése. Hiányos számsorok kiegészítése.	
Növekvő és csökkenő számsorok	Növekvő és csökkenő számsorok alkotása megadott és felismert szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban megadott és választott szabály alapján.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása Táblázat olvasása	A mindennapi életből megfigyelt, gyűjtött, számlált, mért adatok lejegyzése, táblázatba rendezésük. Táblázat adatainak értelmezése, kitöltésük adott és felismert szabály alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat, függvény.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása. Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Állítások igazságának eldöntése. Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben. Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok. Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül analógia és eszközök segítségével. Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban.

	A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete. A négyzet és a téglalap kerületének mérése, számítása mért adatok alapján (szükség esetén segítséggel). A kocka, téglatest és a gömb felismerése, megnevezése. A tanult mértékegységek ismerete, használata. Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése. Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.

ETIKA

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az etika tanulása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcstani alapozás, az erkölcshöz kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etika órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeikhez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*, ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoportban jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulókra, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkori alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarcokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a szociális kompetencia fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az én világom**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ki vagyok én? Személyes adataim – vezeték- és keresztnevem, becenevem, – születési helyem, születésem ideje, – lakcímem, – iskolám adatai (név, cím, osztályfok). Külső jegyeim – külső tulajdonságaim, megjelenésem,	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* külső és belső tulajdonságok, helyes önismeret, testkép, testalkat. *Vizuális kultúra:* kreatív

– kire hasonlítok a családban, – milyennek látom magam, – miből ítélnek meg bennünket mások. Belső tulajdonságaim – mit szeretek magamban, – mit szeretnek bennem mások, – miben vagyok ügyes, – miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük, – jó és rossz tulajdonságaim. Kedvenceim – kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim, – miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények). Élettörténetem: – kisgyermekkori, óvodai élményeim, – óvodám és iskolám összehasonlítása.	alkotás (önarckép), lényegkiemelés, vizuális jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társaim – Ők és én**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Társas kapcsolataim – családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim; – ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom; – iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; – kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben; – hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket. *Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel* – gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.;	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* közösségi viselkedésformák és magatartási normák.

– a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; – felnőttek, társak udvarias megszólítása; – a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai; – segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; – helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül. *Családom* – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – helyem a családban; – segítség és munkamegosztás a családban; – gyermekkori élményeim; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek. *Napirendem* – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól).	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* családi és személyes kapcsolatok. *Vizuális kultúra:* családrajz.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Lakóközösség, amelyben élek – lakóhelyem jellegzetességei; – lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; – lakóhelyi környezetem hagyományai. *Más lakóhelyek és azok szokásai* – lakóhelyemtől távoli helyek.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció. *Környezetismeret:* életközösségek a lakókörnyezetben, mindennapi élethelyzetek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. A környező világ	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Jó és rossz – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos). *Növények és állatok környezetünkben* – növények szerepe életünkben; – állatok szerepe környezetünkben; – növények ápolása, állatok gondozása; – mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék világa, verbális és metakommunikáció. *Környezetismeret:* kerti és szobanövények gondozása, házi és ház körül élő állatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól. A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez. Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során. Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét. Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki. Különbséget tesz mese és valóság között.

3–4. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésének, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. A 3–4. évfolyamos tanulónak is lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

A 3–4. évfolyamon az önfegyelem, az önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni az anyanyelvi kommunikációs kompetencia aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek tulajdonságainkról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önelfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Tulajdonságaim – külső és belső tulajdonságaim, – miben vagyok ügyes, – kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. *Szokásaim, érzelmeim, indulataim*		*Magyar nyelv és irodalom:* mesék, történetek szereplőinek tulajdonságai, véleményalkotás.

– mindennapi feladataim az iskolában és otthon; – szabadidős tevékenységeim; – érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség). *Hősök és példaképek* kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás.	*Környezetismeret:* külső és belső tulajdonságok. *Vizuális kultúra:* emberábrázolás a művészetben, karakterábrázolás filmekben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Közösségben és egyedül – a társaim és én**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Párbeszéd – beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim; – a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték); – beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola). *Az igazi barát* – hogyan választok barátot; – ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak. *Békében és haragban* – helyes viselkedési formák; – veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés. *Elfogadva és elutasítva* – érzéseim, ha magányos vagyok; – hogyan fogadnak el társaim.		*Magyar nyelv és irodalom:* figyelem a beszélgető társra. *Környezetismeret:* emberi kommunikáció, beszéd, testbeszéd.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Az osztály és az iskola	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mi osztályunk – kapcsolataim az osztályban, – közös és különböző tulajdonságaink, – közös szokásaink, – egymás segítése, összetartásunk. *Az osztály működése* – közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, – hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat. *A mi iskolánk* – iskolánk névadója, – iskolai szokások és hagyományok.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kommunikáció. *Környezetismeret:* magatartásformák, szabályok, viselkedési normák az iskolai környezetben. *Technika, életvitel és gyakorlat:* osztály- és iskolai rendezvények, a közösségért végzett munka.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Kulturális nemzeti közösség	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A nyelv, ami összeköt – milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben. *Szokások és jelképek* – magyarországi népszokások;	*Magyar nyelv és irodalom:* mások véleményének megértése, elfogadása.

– a magyarságot kifejező jelképek. *Ünnepek* – családi ünnepek; – nemzeti és állami ünnepeink. *Más kultúrák, más szokások, más ünnepek* – Magyarország másfajta kulturális közösségei; – szokásaik, ünnepeik.	*Környezetismeret:* jeles napok, ünnepek, hagyományok. *Vizuális kultúra:* különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Lakóhelyi épített örökségünk – a múlt építészeti emlékei; – lakóhelyünk története; – múzeumfalvak. *Tárgyaink világa* – a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; – a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása. *A világ öröksége* – a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség.		*Környezetismeret:* lakóhely története, természeti környezet, hazánk fő nevezetességei, tájvédelmi körzet, háztartási eszközök. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a technika vívmányainak mindennapi használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. A mindenség és én – születés és elmúlás**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a születésről, a halálról, az elhunytakra való megemlékezésről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Kezdet és vég – a dolgok keletkezése és véget érése; – különböző mítoszok a világ keletkezéséről; – Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről. *A világ megismerése* – kíváncsiság és információszerzés világunkról; – személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; – elképzeléseim a világról.	*Magyar nyelv és irodalom:* elképzelt helyzetek megjelenítése, ismerkedés az információhordozókkal, információ keresése. *Környezetismeret:* születés és halál. *Vizuális kultúra:* kitalált történetek és szereplők megjelenítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól. Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe. Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására. Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit. A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

KÖRNYEZETISMERET

Az Ember és természet műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető és -védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédelmi attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományos műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretelsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretelsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik. A tanulói aktivitás és tevékenység-központúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása. A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömének, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

Az Ember és természet műveltségterület fejlesztési feladatai a NAT-ban meghatározott tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását. A kerettanterv követi a NAT által meghatározott tudásterületek témaköreit, amelyek közműveltségi tartalmakat foglalnak magukban. A témakörök közül az elsőt, a *Tudomány, technika és kultúra* műveltségtartalmát és fejlesztési feladatait beépítettük a többi témakörbe.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

1–2. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók beilleszkedése az új iskolai környezetbe hosszabb ideig tartó folyamat. A beszoktatás időszaka hosszabb, mint a többségi általános iskolában. A feladat-, szabálytudat kialakítása, egymás elfogadása sok játékos gyakorlaton keresztül történik. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű, segítsen az olyan készségek megalapozásában, mint együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, tisztelet, feladattudat. Alakuljon ki a közösséghez tartozás érzése, az otthon, a lakóhely, az iskola megbecsülése. A tanulónak elemi ismereteket kell szereznie önmagáról, meg kell tanulnia érzelmei, empátiája kifejezését, és ki kell alakulnia társas toleranciájának, a beteg és sérült, fogyatékos társak iránti együttérző és segítő magatartásnak. Fontos cél az egészséges életmódra nevelés, az arra való törekvés erősítése. A nevelés célja a természet szeretete, a környezetkímélő, környezetvédő magatartás kialakítása.

A természettudományos kompetencia, a természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Az anyanyelv elsajátításában a beszédészlelés, a beszédértés, beszédprodukció fejlesztése elsődleges feladat. A beszédindíték, a beszédkedv, a szókincsgyarapítás, -aktivizálás az 1-2. évfolyamban nagyon fontos. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek (érzékelés, észlelés, felidézés, emlékezés, figyelem) segítik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezését konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés során. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél, hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

Az óvodából az iskolába érkező enyhe értelmi fogyatékos gyermekek iskolára felkészültsége jelentősen eltér ép kortársaiktól. A spontán szerzett ismereteik hiányosak, pontatlanok. A környezetismeret tanítása során felkeltjük érdeklődésüket közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés

körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzelemvilágának a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Anyag, energia, információ**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korszerű elemi természettudományos műveltség alapozása. Tapasztalatszerzés biztosítása a közvetlen környezetből. A valóság sokféleségének érzékeltetése. A pontos érzékelés, észlelés, aktív figyelem, emlékezet fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása az együttmunkálkodás, a társas együttlét szabályainak elsajátítására. A megismerés módszereinek bővítése. A kreativitás fejlesztése, az érzékelés pontosítása, a kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése, információgyűjtő, feldolgozó, szabálykövető magatartás kialakítása, feladattudat és szabálytudat erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Anyag A közvetlen környezetben előforduló anyagok érzékelhető, mérhető tulajdonságai Anyag és forma kapcsolata Halmazállapot-változások Csapadékformák	Irányított megfigyeléssel anyagok vizsgálata érzékeléssel (látás, hallás, tapintás, ízérzékelés, szaglás). Összehasonlítás, csoportosítás, becslés, mérés játékosan. Játékos megfigyelések rögzítése rajzban.	*Matematika:* egyszerű mérések. *Vizuális kultúra:* megismerő és befogadóképesség, kreativitás.
1.2. Kölcsönhatások, erők Hang-, fényjelenségek	Különféle eredetű hangok felismerése, játékos megfigyelések végzése. Játékos fény-, árnyékkísérletek megfigyelése, reprodukálása. A tapasztalatokról rövid mondatok alkotása.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, aktív és passzív szókincsbővítés.
1.3. Energia Energiaforrások a háztartásban Energiatakarékosság	Játékos kísérletek végzése melegítésre, fűtésre. Szógyűjtés a tapasztalatokkal kapcsolatban, rövid mondatokba illesztésük.	
1.4. Információ Jel, jelzés, információ Tankönyvben jelek,	Információszerzés érzékeléssel, az anyagok, élelmiszerek tulajdonságainak vizsgálata,	

jelmagyarázatok Közlekedési jelek Tiltást jelentő jelek Kommunikáció az állatvilágban, tájékozódás, hang, illat alapján	tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, értelmezése, használata tankönyvekben, munkafüzetekben. A tiltást jelentő és a közlekedési jelek információinak játékos gyakorlása, szituációs játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, időjárás, hang, fény, jelrendszer, szabály, közlekedés, kommunikáció, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Rendszerek**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Elemi térbeli és időbeli tájékozódás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Játékos gyakorlatokkal, közvetlen tapasztalatszerzéssel a térbeli és időbeli tájékozódás, orientációs képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kíváncsiság felkeltése. Pozitív attitűd kialakítása az élővilág, növények, állatok iránt. Feladat- és szabálytudat kialakítása. Építőjátékokkal szerzett tapasztalatok feldolgozása, analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Tér, idő, nagyságrendek a természetben Egyszerű térbeli, időbeli relációk, irányok Közvetlen iskolai és otthoni környezet A lakóhely és iskola környéke Irányok, távolságok, becslés, mérés Saját élettörténet (régen és most) Napok, napszakok, hónapok, évszakok Időrend, sorrendiség, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban Jeles napok, ünnepek (családi és társadalmi ünnepek)	Tárgyak egymáshoz való viszonyítása. Történések időrendi csoportosítása képek, rajzok, ábrák segítségével.	*Matematika:* becslés, mérés; tájékozódás térben és időben. *Technika, életvitel és gyakorlat:* növények és állatok gondozása, hulladékgyűjtés.
2.2. Rendszer, rendszer és környezete A rész, és az egész viszonya, összetettség Az épületek, tárgyak részei (lakás, iskola, használati	Növények részeinek összerakása, kiegészítése rajzos ábrákon. Hulladékgyűjtő használata. Iskolai papírgyűjtés, elemek, műanyagok gyűjtése. Akváriumgondozás, ház körül	

tárgyak) A növény fő részei Az állat testének fő részei A lakóhely, iskola környezetének állapotmegóvása Szelektív hulladékgyűjtés Növény és állatgondozás	élő állatok etetése, gondozása. Szobanövények, kiskerti növények gondozása.	
2.3. Szerveződési szintek Növények, állatok a környezetünkben Az élőlények élőhelyei, táplálkozása, táplálkozási módok	Az állatok élőhelyeiről közvetlen tapasztalatszerzés. Képek gyűjtése, csoportosítása élőhely és táplálkozás szerint.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irány, idő, sorrendiség, hónap, nap, napszak, évszak, családi, társadalmi ünnep, növényi rész, állati testrész, szelektív hulladékgyűjtés, egészséges táplálkozás, téli álom, költöző madár, élőlény, háziállat, ház körül élő állat, vadon élő állat, táplálék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek, tapasztalatok a közvetlen élővilágról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés tanulmányi sétákon, kirándulásokon. A szociális képesség fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával. A tájékozódási képesség fejlesztése. A vizuális észlelés, érzékelés fejlesztése. A tapasztalatok kifejezése rajzban, szóban. Kommunikációs képesség fejlesztése. Ismeretek szerzése az anyagok közvetlenül érzékelhető tulajdonságairól, az élőlények közvetlen környezetéről, növény- és állatvilágról, az időjárás elemeiről.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Anyagok kémiai tulajdonságai Élő és élettelen természet A közvetlen környezetben gyakran használt tárgyak anyagai A víz szerepe, előfordulási állapotai A víz előfordulása a természetben (eső, hó, ivóvíz, folyóvíz) Az élő és élettelen környezet	Anyagok vizsgálata érzékszervi úton. Föld, víz, levegő, műanyag, üveg összehasonlítása, megnevezése. Csapadékformák megfigyelése, évszakokhoz kapcsolása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Anyagok tulajdonságai. Víz, tisztálkodás.
3.2. A közvetlen környezet növény- és állatvilága Életfeltételek (levegő, víz,	Közvetlen megfigyelés, elemi tapasztalatszerzés a közvetlen környezetben élő állatokról,	

tápanyag, napfény, hőmérséklet) Az állatok és kicsinyeik	növényekről. Egyszerű kísérletek végzése a különböző életfeltételek megvonásával a növényeknél (víz, fény, tápanyag megvonása) – búza csíráztatása, növekedésének megfigyelése különböző körülmények között. Ráismerés, megnevezés. Csoportosítás adott szempontok szerint.	
3.3. A közvetlen környezet életközösségei Park, erdő, mező, víz, vízpart	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulások, séták során. Rajzok készítése a látottakról.	
Természetvédelem	A természet értékeinek védése – konkrét példák megismerése.	
3.4. Változatos élővilág Zöldségek Gyümölcsök A közvetlen környezet állatvilága (háziállatok, ház körül élő állatok, vadon élő állatok)	Séta a piacon, zöldségesboltban. Főbb élőlénycsoportok felismerése. Az élőlények egyszerű csoportba sorolása. Szobanövények gondozása. Házi, illetve ház körül élő állatok megfigyelése, megnevezése adott szempontok alapján (méret, alak, szín, mozgás, szaporodás, kültakaró).	
3.5. A Föld és a Nap A napsugárzás hatása az élővilágra Az időjárás tényezői Csapadékfajták Napszakok, évszakok	Rajzos ábrák készítése. IKT-eszközök használata, pl. képek keresése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, halmazállapot, gyümölcs, zöldség, fa, termés, fejlődés, ház körül élő állat, víziállat, kültakaró, időjárási tényező.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság és változás**	**Órakeret 29 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Motoros képességek fejlesztése. A környezet megismerése iránti érdeklődés kialakítása, egyszerű játékos kísérletekben részvétel. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tájékozódó képesség fejlesztése. Együttműködés, csoporttechnikák kialakítása. A másik elfogadásának erősítése. A percepciós, cselekvéses gondolkodás irányítása, az érzékelés pontosítása, a kreativitás és a finommotorika fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Állapot Az anyagok és tárgyak érzékelhető tulajdonságai (átlátszóság, keménység, rugalmasság, érdesség-simaság, íz, szag, szín) Becslés, mérés A mindennapi életben használatos mennyiségek Természetes mérőeszközök (pohár, kanál, csipetnyi…)	A hétköznapi életben használt egyszerű tárgyak, anyagok csoportosítása fizikai jellemzőik alapján (szín, nagyság, anyag, hőmérséklet…). (Az anyagfajta és használata közti összefüggés felismerése.) Egyszerű kísérletekkel, játékos formában a figyelem irányítása.	*Matematika:* becslés, mérés; érzékelhető tulajdonságok (szín, forma). *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagfajták, megmunkálásuk, ajándékkészítés.
4.2. Változás – Fizikai változások: Alakváltozások Halmazállapot-változások felismerése, megnevezése (olvadás, fagyás) Az évszakok változásai Helyzet- és helyváltoztatás	Gyurmázás, alakváltozás megfigyelése. A víz különböző megjelenési formáinak vizsgálata. Közvetlen tapasztalatszerzés a természetben. Képek csoportosítása az évszakokról, rajzok készítése. Mozgásos cselekvéssorok, játékos gyakorlatok során a helyzet- és helyváltoztatás megkülönböztetése.	*Testnevelés és sport:* hely-, helyzetváltoztatás.
– Kémiai változások Az égés, az égés haszna, kára Tűzvédelem A tűzoltók munkája	Beszélgetés, képek, ábrák elemzése, rajzok készítése az égésről. Szituációs gyakorlatokban részvétel tűzriadó esetére.	
– Biológiai változások Életszakaszok (növények életében) Életszakaszok az ember és az állatok életében (születés, növekedés, fejlődés, öregedés) A növények, állatok élete a különböző évszakokban	Képek, ábrák segítségével sorbarendezés, csoportosítás, Megfigyelések végzése. Zöldségnövények, virágmagok ültetése, gondozása, a fejlődés rajzos ábrázolása, közös tabló készítése. Fotók, filmek, videók elemzése.	
4.3. Folyamat Termék-előállítás, újrahasznosítás	Só-liszt gyurmából ajándékkészítés, gyümölcs-, zöldségsaláták készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tulajdonság, becslés, mérés, halmazállapot-változás tűz, tűzoltás, mozgási helyzet, életszakasz, növekedés, fejlődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 33 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a tanuló saját testéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése, saját testének és tulajdonságainak megismerése játékos gyakorlatokon keresztül, a figyelem, az érzékelés, az észlelés, a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, társai, a más sérült ember elfogadása, segítése képességeinek megfelelően. Motoros képességek fejlesztése. A téri orientációs képesség fejlesztése. Szociális képességek fejlesztése. Feladat- és szabálytudat erősítése, a problémák felismerése, okok keresése, empátiakészség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Az emberi test fő részei Érzékszervek Testmozgás és az egészség	Rész, egész viszonyának felismerése, kiegészítés rajzban, puzzle játék. Mozgásos játékokban való aktív részvétel.	*Testnevelés és sport:* mozgásos játékok.
5.2. Önfenntartás Az emberi test fő részei Időjárásnak megfelelő öltözködés Érzékszerveink és védelmük magunkon és másokon Helyes étkezési szokások Helyes tisztálkodási szokások	A helyes és helytelen viselkedési és tevékenységi forma megkülönböztetése. Babaöltöztetés az időjárásnak megfelelően. Játékos gyakorlatok végzése. Az étkezési és tisztálkodási szokások gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* öltözködés, étkezés, tisztálkodás.
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés Különböző életkorok	Fényképek, képek gyűjtése, csoportosítása.	
5.4. Öröklődés A család tagjai Külső tulajdonságok (arc, alkat)	Hasonlóságok, különbözőségek felismerése.	*Etika:* család.
5.5. Magatartás Helyes emberi viselkedési formák megfigyelése A gyerekekre leselkedő veszélyek	Hasonlóság – különbözőség, helyes – helytelen megkülönböztetése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrész, a fej részei, egészség, betegség, higiénés szabály, tisztálkodási eszköz, egészséges táplálkozás, érzékelés, napirend, testmozgás, helyes öltözködés, emberi tulajdonság, hasonlóság-különbözőség, helyes-helytelen, veszély, veszélyhelyzet, testmozgás, emberi életkor.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Környezet és fenntarthatóság	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a közvetlen környezetünkből. Tapasztalatok szerzése sétákon, kirándulásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, ráismerés képességének fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat kialakítása. Csoportban való együttműködés kialakítása. A másik gyerek elfogadása. Az esztétikai érzékenység fejlesztése. Felnőtt segítségének elfogadása. Szelektív hulladékgyűjtés segítséggel. Együttműködő, aktív részvétel kirándulásokon. Kíváncsiság, motiváltság felkeltése és fenntartása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
6.1. Globális környezeti rendszerek. Az egészséges, gondozott környezet jellemzői	A környezet rendjének betartása, óvása.	
6.2. Az élő és élettelen környezeti tényezők		
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet A közvetlen környezet (tanterem, lakás, szoba) rendjének megteremtése, megóvása Vizek védelme, víztakarékosság Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében Környezetszennyezés Szelektív hulladékgyűjtés	A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. Információs jelek felismerése, rajzok készítése, képek gyűjtése. A szobanövények, kerti növények gondozása, akváriumi állatok gondozása (hal, teknős) segítséggel. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel	Elemi szintű energiatakarékossági technikák gyakorlása (villany lekapcsolása, víz elzárása).	
A Föld szépsége, egyedisége A közvetlen környezetben előforduló parkok, erdők, vizek	Sétákon, kirándulásokon részvétel. Adott szempontok szerint irányított megfigyelések végzése. Az élményekről, tapasztalatokról rajzok készítése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tisztaság, rend, egészséges környezet, természetvédelem, talaj, víz, szemetelés, takarékosság, növény, állat, élőlény, növény- és állatgondozás.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A szociális képességének fejlődése során alakuljon ki a tanuló együttműködése társaival és tanárával. Irányítás segítségével megfigyelések végzése, adott szempontok szerinti válogatás, csoportosítás és egymáshoz rendezés. Az időbeli események helyes sorrendbe állítása. Érdeklődése, kíváncsisága, motiváltsága egyre hosszabb ideig fenntartható. A tapasztalatok kifejezése egyszerű, rövid mondatokkal. Biztonságos tájékozódás a közvetlen környezetében. Az ismert állatok, növények adott szempontok szerinti csoportosítása, megnevezése. Elemi ismeretek szerzése saját testéről. Életkorának és képességeinek megfelelő ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről, a szabályok betartása. Együttműködő részvétel kirándulásokon, sétákon, egyszerű játékos kísérletek végzésében.

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, erkölcsi érzékük fejlesztésére, cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudat kialakítására, elmélyítésére fókuszál.

A feladattudat és a szabálykövető képesség megerősítése a közösséghez való tartozás, a nemzeti összetartozás érzésének erősítése, hagyományaink, kulturális értékeink és hazánk, természetföldrajzi viszonyainak megismerése által valósul meg.

Az életkort és a sérüléseket figyelembe véve van szükség a családi és iskolai szerepek megismerésére és gyakorlására, amely támogatja az önismeret képességének kialakítását, s az egészséges, tudatos életmód megismerését. Külön figyelmet kell fordítani a sérült társak elfogadására, a társak segítésére. Cselekvő, tevékeny tapasztalatszerzés során alakul a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viszony, a részvétel igénye a természeti környezet ápolásában, gondozásában. Jelentős szerepet kapnak a tanulói kísérletek a folyamatos tanulói motiváció megvalósítása érdekében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Anyag, energia, információ**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, játékos kísérletekben részvétel. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, elemi ismeretek az energiáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban. Információk feldolgozása különböző területekről, információs jelek felismerése. Energiatakarékosságra nevelés. Kommunikációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1. Anyag A környezetben előforduló gyakori anyagfélék Anyag-forma kapcsolata Halmazállapot Csapadékformák	Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés. Csoportosítás halmazállapotok szerint. A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagfélék.
1.2. Kölcsönhatások Mágnes, vonzás, taszítás Mozgások Iránytű	Megfigyelések, játékos kísérletek. Anyagok csoportosítása a mágnesesség alapján. Ismerkedés az iránytűvel.	
1.3. Energia Energiaforrások Energia felhasználása Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény)	Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó). Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* energia a háztartásban.
1.4. Információ Jel, jelzés, információ Jelek, jelmagyarázat, tankönyvek Közlekedési jelek Tiltást, veszélyt jelentő jelek Tűz és katasztrófa elhárítására felhívó jelek. Kommunikáció az állatvilágban (hang, fény, illat alapján)	Múzeumlátogatás. Könyvtárlátogatás. Kirándulások, séták állatkertben, természetvédelmi területeken, tanösvényeken. Részvétel tűzriadós gyakorlatokban, szituációs játékokban. Információgyűjtés.	*Vizuális kultúra:* információs jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, iránytű, háztartási elektromos eszköz, energiafajta, jelzés, jelrendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Rendszerek	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Elemi tájékozódási ismeretek. Rész-egész viszonya. A tanuló saját élettörténetének eseményei. Az idő sorrendisége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása. Pozitív érzelmek, attitűd, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Tér, idő, nagyságrendek A lakóhely és környéke A saját felszerelés pontos helye a lakásban, osztályban A lakóhely közigazgatási, kulturális, egészségügyi intézményei Irányok, távolság, hosszúság Fő világtájak, iránytű Magyarország domborzati térképe Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak) Alaprajz, térkép, kicsinyítés, nagyítás Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei Jeles napok, ünnepek Nemzeti ünnep	Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával. Rajzos ábrák, makettek készítése. Terepasztal berendezése. Játékos tájékozódási gyakorlatok iránytűvel. Események időbeli sorrendbeállítása, időszalag, időnaptár készítése. Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban.	*Matematika:* mértékegységek, mérés, becslés, nagyítás, kicsinyítés. *Magyar nyelv és irodalom:* ünnepi versek. *Ének-zene:* ünnepi dalok.
2.2. Rendszer, rendszer és környezete Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben A növények, zöldségek, gyümölcsök részei, a virág részei, a mag, a termés részei Az állatok testfelépítése, testrészei A közvetlen és tágabb környezet állapotának megóvása	Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok. A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján. Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése. Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* eszközök használata, tárgyak készítése.

Környezetvédelem		
2.3. Szerveződési szintek Élőlény, egyed, csoport, életközösség Az élőlények csoportjai Az élőlényekre jellemző tulajdonságok A lakóhely felépítése, működése	Csoportosítás adott szempontok szerint (élőhely, kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szaporodás, életmód). Megfigyelés a természetben (állatkert, vadaspark, a baromfiudvarban, stb.), képanyagon, filmen, IKT-eszközök használata. Egy választott élőlényre jellemző tulajdonságok megfigyelése, elemzése. A terepasztal felépítése makettekkel, utakkal stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Középület, térkép, időmértékegység, ünnep, élőhely, kültakaró, mozgás, táplálkozás, szaporodás, életmód, életközösség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a környezet természetes és mesterséges anyagairól, megmunkálásáról, a halmazállapotok változásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Közvetlen tapasztalatszerzés és -feldolgozás tanulmányi séták és kirándulások során. Az analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. A természet megismerésében pozitív attitűd erősítése. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, tájékozódási képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az anyagok kémiai tulajdonságai Élő és élettelen természet A környezet anyagai A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj) Anyagformák és tulajdonságaik Az anyagok megmunkálhatósága.	Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Az anyagok megmunkálása. Anyagfajták.

A víz szerepe A víz előfordulása a természetben Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó Az ivóvíz	A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása.	
Vízben oldódó és nem oldódó anyagok	Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kaviccsal.	
3.2. Az élő és élettelen környezet Termesztett növények Növénytermesztés, állattenyésztés Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet) A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig	Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése. Az állatok életfeltételeinek vizsgálata konkrét példákban (akváriumi halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj megfigyelése).	
Az állatok szaporodása Különféle szaporodási formák (pete, tojás, elevenszülő) Az életfeltételek, életjelenségek az ember életében	Az állatok életjelenségeinek, utódgondozási szokásainak megfogalmazása. Kicsinyeik megnevezése. Megadott szempontok szerinti csoportosítás.	
3.3. A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok Élőhely Természetvédelem	Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védése.	
3.4. Változatos élővilág A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények) A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei A növény részei A virág része, a termés és részei	Séta a piacon, zöldségesboltban, állatkertben, vadasparkban, díszállat- kereskedésben. Séta a piacon, zöldségesboltban, konyhakertben, gyümölcsösben. A zöldség- és gyümölcsfélék érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata. Megfigyelés, analízis-szintézis,	

Néhány lágyszárú, fás szárú növény A gomba Főbb állatcsoportok A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember) Madár, emlős, rovar	tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szájszerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.	
3.5 A Föld és a Nap A Föld alakja, mozgásai Napszakok, évszakok változása Az időjárás tényezői (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél) A víz körforgása Napenergia	Megfigyelések a természetben, maketten, képek, filmek segítségével. Elemi ismeretek gyűjtése az égitestekről. Elemi szintű térképismeret szerzése. Megfigyelések végzése a Nap állásáról és a csillagos égboltról. Planetárium-látogatás. Időjárási naptár készítése. Távcső használata. IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, zöldségek, gyümölcsök részei, szaporodásuk, élőhely, égitest, időjárási tényező, a víz körforgása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság és változás**	**Órakeret 29 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságai. Egyszerű becslések, mérések. Halmazállapot-változások. Anyagmegmunkálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség fejlesztése. Kreativitás fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. A szociális képességek, együttműködő képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Figyelem, emlékezet fejlesztése. A helyes magatartási normák erősítése. Kreativitás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, a helyes és helytelen megkülönböztetése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Állapot Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom) Hőmérő – Celsius skála (szobahőmérséklet, testhőmérséklet, láz)	A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés). A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása. Mérőeszközök használatának gyakorlása.	*Matematika:* mérés, mértékegységek.
4.2. Változás – Fizikai változások Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás) Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban) Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben Helyzet- és helyváltoztatás	A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében. A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, tablók készítése. Időjárási naptár készítése. A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Anyagok feldolgozása. Hulladékgyűjtés, hulladékhasznosítás. *Testnevelés és sport:* mozgás, sportágak.
– Kémiai változások Az égés, tűz, tűzvédelem, tűzoltás eszközei A tűzoltók munkája	A változások felismerése, az összefüggések megértése. Megfigyelés, beszélgetés, képek, ábrák elemzése. Éghető és éghetetlen anyagok csoportosítása. Teendők tűzriadó esetén. Információs jelek felismerése. Aktív részvétel tűzriadós gyakorlatokban.	
– Biológiai változások Életszakaszok (növények, állatok, ember) Csírázás, növekedés, fejlődés, öregedés, lebomlás, komposztálás Növények, állatok évszakonkénti változásai (Az évszakok változásainak	A biológiai változások, mozgásjelenségek megfigyelése a közvetlen környezetünkben. A ciklikus változások megfigyelése a növények, állatok életében. Az ember életkori szakaszainak jellemzői – beszélgetések, saját élmények, családi fényképek	

következményei a növények, állatok életében) Az ember életkori szakaszai A változások oka, iránya (Megfordítható és nem megfordítható változások) Keverékek, oldatok Égés	segítségével. Ismerkedés az egyirányú életfolyamatokkal. Tea, limonádé készítése. Egyszerű anyagokból keverékek készítése és szétválasztása.	
4.3. Folyamat Példák a hulladék újrahasznosítására (papír, fém, műanyag) Termék előállítása (papírgyártás, kenyérsütés) Az ember természetalakító tevékenysége (természeti és épített környezet)	Megfigyelések, képek elemzése. Filmeken, ábrákon, képeken összefüggések felismerése. Gyümölcslé, szörp, lekvár készítése felnőtt segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Becslés, mérés, anyagi tulajdonság, mérőeszköz, mértékegység, a víz változásai, égés, tűz, tűzoltás, életszakasz, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 33 óra**
Előzetes tudás	A tanuló saját testrészeinek felismerése, az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Az emberi test részei A mozgás szerepe az egészséges életmódban Játék, sport	A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására.	*Testnevelés és sport:* játék, sport.
5.2. Az érzékszervek védelme Egészséges életmód Egészséges táplálkozás Helyes fogápolás Egészség és betegség (néhány	A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra. Csoportosítás, gyűjtőmunka,	

fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek	rajzolás és tablókészítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.	
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig	Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablókészítés. Rajz- és tablókészítés.	
5.4. Öröklődés A család Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok)	Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.	
5.5. Magatartás Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében Viselkedések betegség esetén Viselkedés közösségekben Önismeret Veszélyek a gyerekekre	A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	Igény a környezet rendjére. Elemi szintű energiatakarékossági technikák. Sétákon, kirándulásokon szerzett tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlsztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális környezeti rendszerek Az egészséges, gondozott környezet	Törekvés a tisztaságra és a rendre.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* a természetes és épített környezet.

6.2. Élő és élettelen környezeti tényezők	Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.	Növény- és állatgondozás.
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása Vizek védelme, víztakarékosság	Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra.	
Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében	Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábízott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	
Környezetszennyezés Levegő-, talaj-, vízszennyezés Szelektív hulladékgyűjtés	A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben. Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel Fűtés, szellőztetés	Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok.	
A Föld szépsége, egyedisége A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek	Információs jelek felismerése. Séta, kirándulás során megfigyelések végzése.	
A tanuló közvetlen környezetében előforduló kulturális értékek	Színház-, múzeumlátogatás, emlékhelyek, templomok megtekintése. IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, Nemzeti Park, tájvédelmi körzet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén. Irányok, iránytű használata. Az idő mérése, mértékegysége. Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása. A sérült embertársak segítése. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés.

ÉNEK-ZENE

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítéka, az egyén szocializációjának döntő mozzanata.
A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit, hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény, személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével, jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az értékközvetítés és az értékőrzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés, mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncert-pedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

1–2. évfolyam

A szakasz oktató-nevelőmunkájának célja átvezetni a gyerekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységébe. Feladata a tanulót felkészíteni az alapvető kultúrtechnikák befogadására, fogékonnyá tenni a környezet, a természet és a társas kapcsolatok iránt, teret biztosítva az életkornak és a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak.

Az ének-zene hatékony tanítása is biztosítja ebben a szakaszban az átmenet sikerességét. A dalok, játékok tanításával, az ének-zene eszközrendszerével segítheti tanulóinkat az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a feszültségtől mentes, oldott kommunikáció átélésében. A játékos, felszabadult légkör segítséget nyújt a félénkség, a szorongás leküzdésében, a harmonikus személyiségfejlesztésben, a személyiség egészének kiteljesedésében. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a megfelelő önértékelés, a saját személyiség megismerésében nagy jelentőségű. A társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges reális önkép, megfelelő önismeret megalapozásában, az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség erősítésében az énekóráknak is fontos szerep jut.

Az együttérzés, segítőkészség, tisztelet készségének fejlesztése a dalokon, játékokon keresztül már a bevezető szakaszban megkezdődik. A beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezését a dalok tanulása, szövegüknek elemző elsajátítása, a kifejezések magyarázata segíti az énekórák munkájában.

Az életkornak megfelelő gyermekdalok éneklésével, hallgatásával, gyermekműsorok nézésével és a tapasztalatok megbeszélésével a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetését segítjük elő. A tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, személyes élmények biztosításával, új ismeretek átadásával már ebben az életkorban segítjük a tudatos tanulás megalapozását.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Zenei reprodukció**	**Órakeret 49 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése. Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséretek ritmushangszerekkel. Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel. A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel. Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése. Tájékozódás kialakítása a különféle kottarendszerek írásában, olvasásában, felismerésében, a zenei hangok megjelenítésében. A kottaírás és -olvasás elemi szintjének kialakítása. A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése. Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése. Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása,	

	észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 ÉNEKLÉS Óvodás dalok-gyermekdalok Dalok az állatokról Gyermekdalok, körjátékok Ünnepek dalai Évszakok dalai Kánonéneklés	Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan). Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására. Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására. Ritmuskíséretes éneklés. Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.	*Magyar nyelv és irodalom:* A hangképzés, a beszédlégzés és a hangoztatás fejlesztése. Artikuláció, hangerő, hanglejtés, hangsúly, beszédritmus. A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet. *Matematika:* Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa, csoportosítás, elrendezés. *Testnevelés és sport:* Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások. *Vizuális kultúra:* A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással	A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. Dallam írása vershez, adott ritmushoz. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban. Énekes rögtönzések kialakítása.	
1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Egyszerű ritmusértékek Kettes ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel Szolmizációs hangok és kézjeleik Ritmuskotta, három vonalas kotta, színes kotta Betűkotta Ötvonalas kotta, rögzített dó-	Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére, pontos használatára.	

hellyel		segítségével. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Kánonéneklés. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Dallamrögtönzés. Ritmusérték, -jelölés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 48 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. A dallamhallás képességének erősítése. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között. Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól. Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása. A hangzás különbségeinek megfigyelése. Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, zajok, zörejek Hangok, hangzások	A hallott részletek elemzése, megbeszélése. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról. Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.	*Magyar nyelv és irodalom:* Beszédhang, artikuláció, auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése hangok segítségével. *Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. *Vizuális kultúra:*
2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Zajok, zörejek, zenei hangok Kellemes és kellemetlen hangok Egyidejű hangzások Emberi hang: beszéd- és	A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.	

énekhangok	Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése. A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.	érzelmek leírása és megjelenítése különféle technikák segítségével.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése. Képesség az örömteli zenélésre. Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására. Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. A közös zenélés szabályainak betartása. Dallamok éneklése a kották segítségével. A zenei hallás és a zenei memória fejlődése. A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között. Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyam kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. E szakasz feladatai a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés, a tanulók személyiségének érése, önismeretük fejlődése a tanulási, viselkedési szokások kialakításával, magatartási normák közvetítésével.

Az énekórai munkának segítenie kell a tanulókat a kapcsolatrendszerük építésében, az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a megfelelő önértékelés erősítésében. A fokozódó kitartással történő együttműködés, a családi és iskolai szerepek megismerése erősíti a társas kultúra érzését.

A differenciálás fontos szerepet játszik énekórai feladatok megvalósításában is, kiemelt figyelmet fordítva az anyanyelvi kommunikáció segítésére a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat kialakítása fejlődik az ének-zene tanítása által.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció	Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	Az 1–2. osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje. A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése. Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával. A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával. A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése. A zenei fantázia fejlesztése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése. A kottaírás- és olvasás elemi szintjének megerősítése. A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai. Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése. Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás. Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése. Összefüggések felismerése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 ÉNEKLÉS Gyermekdalok, körjátékok Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről Párosító dalok Virágénekek Régi stílusú magyar népdalok	Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban. Minél több tanult dal, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel történő	*Magyar nyelv és irodalom:* Beszédlégzés, hangképzés, hangoztatás, helyes szövegkiejtés. Szómagyarázat,

Új stílusú magyar népdalok Más népek dalai Kánonok	előadása. Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzés és artikuláció tanult szabályainak betartására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Ritmuskíséretes éneklés. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.	szókincsismeret. A dalok szövegeinek értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs- és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet, memoriterek tolmácsolása. *Matematika:* Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. Az észlelés fokozatos pontosítása. Finommotoros mozgáskoordinációk. *Testnevelés és sport:* Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozgás egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Gyermekjátékok
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések Hangszeres rögtönzések Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban	Dallamok kitalálása saját névre, mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Aktív részvétel a ritmusosztinátiós gyakorlatokban, ritmuszenekari megszólaltatásokban. Ellenritmus-, rákritmus megszólaltatása. Kérdés-válasz játékok kitalálása ritmusokkal és dallamokkal. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban, kötött és szabad gyakorlatok zenére. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.	
1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS A négyes ütem A hármas ütem Újabb ritmusértékek További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor Számkotta Ötvonalas kotta írása-olvasása, vándorló dó-hellyel	Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára, a hétfokú hangsor	

	megismerésére Aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban, versek, mondókák ritmizálásában, ritmusok differenciált megszólaltatásában. Aktív részvétel kották másolásában, írásában-olvasásában, tanári segítségnyújtás mellett. Kottaolvasás „némán”, a belső hallás tudatosítása. Különféle kották használata tanári segítséggel.	motívumainak szabad és kötött variálása. Egyszerű tánclépések improvizálása. Fantáziajátékok elképzelt helyzetekben. *Vizuális kultúra:* A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Versek, mondókák, kitalált történetek vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Párosító dal, virágének. Régi stílus, új stílus. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar, ellenritmus, rákritmus. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Ötfokú hangsor, hétfokú hangsor. Szám és hang. Vándorló dó-hang. Belső hallás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 65 óra**
Előzetes tudás	Az 1–2. osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A zenei hallás, zenei memória, megosztott figyelem, koncentráció, muzikalitás megfelelő szintje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás kialakítása, megfigyelési szempontok segítségével a zeneművek elemzése. Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.	

	Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése. A zenei memória fejlesztése. A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Logikus, analógiás, perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, hangzások Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére Történetek, érzések, élmények, hangulatok	Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. A hangzás keltette érzések megfogalmazása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Dallamok irányának, mozgásának követése, érzékelése. Egyszerűbb dallampárok összehasonlító megfigyelése: azonosság, hasonlóság, különbözőség. Dallamsorok elemzése, összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.	*Magyar nyelv és irodalom:* Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése zenei hangok, dalok, dallamok segítségével. *Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. *Vizuális kultúra:* érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.
2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Hangszerek hangzása, zenei hangok Egyidejű hangzások Kórusok hangzása A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai Részletek zenés mesékből,	A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. A zenehallgatás tanult szabályainak a betartása. Kezdetben rövid ideig tartó, később egyre hosszabb zenei részletek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer	

cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből	egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. A hangzás különbségeinek megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés. Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése. Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban. Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Részvétel kánonéneklésben. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével. Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett. Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén. A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulókban a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A Művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, képzelőerő, önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget. Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Az önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból akár tanórai, akár intézményi szinten szervezett kiállítások, amelyek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására való törekvés és a minden élő iránti tisztelet kialakítására.

A kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a habilitációs-rehabilitációs tevékenység. A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt

fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, tehát kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömének felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását, vagyis a kauzális gondolkodást.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A rajz tantárgy alkalmat kínál az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti és támogatja a társadalmi esélyigazságosság megnyilvánulásait.

A tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. Az anyanyelvi kommunikáció terén a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására a közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. A gyermeki alkotások közbeni mérések, becslések, a betöltendő tér tervezése közvetlenül hatnak a matematikai logikai kompetencia fejlődésére. A természettudományos kompetencia fejlesztésére jó alkalom a természet utáni rajzok, festmények készítése. Digitális kompetenciafejlesztésre az interneten történő kutatások, „képtárlátogatások”, vizuális fejlesztő játékok adnak lehetőséget.

1–2. évfolyam

A vizuális kultúra elsődleges célja kisiskolás korban, hogy a gyermeki alkotási vágyra és játékos kedvre alapozva átvezetést képezzen az óvodai nevelési fázisból az iskola világába, fejlesztve a hatékony tanuláshoz szükséges képességek kialakítását, megerősítését. A közös gyermeki alkotások során fejlődik a tanulók kommunikációs és kooperációs, reális ön- és társértékelési képessége.

Cselekvéses-tapasztalati tudásokhoz jutva értékelik és óvják a természeti és az épített környezet értékeit, felszabadultságot és örömet jelent azok szépsége, esztétikuma. Ha örömüket lelik az alkotás folyamatában és alkotásaik eredményében, erősödik pozitív énképük.

A tanórákon az erkölcsi nevelés a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlásaként valósulhat meg. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1.Vizuális nyelv és technikák</td><td>Órakeret
25 óra +
folyamatos</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében.
Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése.
Képességfejlesztési fókuszok: lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
Tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.1. A vonal
A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése.
A vonal mint a mozgás kifejezője.
A vonal mint formaképző elem.
1.2. A folt
A folt keletkezése.
A folt változtathatósága.
1.3. A szín
Szín, színritmusok alapszínekkel.
1.4. Forma és nagyság
Forma és nagyság három dimenzióban, térformák.
Természeti formák ritmusa.
Mesterséges formák megfigyelése.
1.5. Síkforma, térforma
Szabályos és szabálytalan síkformák.
Szabályos és szabálytalan</td><td>A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése.
Képi elemek komponált megjelenítése.
Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása.</td><td>Matematika: egyenes; vonalak, halmazok, azonosság, különbözőség; síkidomok.

Magyar nyelv és irodalom: írás - álló, fekvő és ferde egyenes, hullám- és körvonal.

Ének-zene: ritmus, zenei aláfestés.

Környezetismeret: termések; baleset-megelőzés.</td></tr>
</table>

térformák. Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma, zöld, narancssárga, lila, átalakítás, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 27 óra + folyamatos**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. *Képességfejlesztési fókuszok:* képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Alkotótevékenység 2.1. *Hangulatok, élmények* Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.	*Alkotótevékenységben:* Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.	*Környezetismeret:* évszakok, természeti jelenségek, élőlények. *Ének-zene:* zenehallgatás, gyermekdalok, mondókák. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekversek az évszakokról, természetről.

Befogadás – alkotás 2.2. *Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése* Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design) legfontosabb megkülönböztető jegyei.	*Befogadó tevékenységben:* Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal. Élménykifejezés egyéni formaalkotással. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámzás, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összemosódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret 20 óra + folyamatos**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése*	*Befogadó tevékenységben:* Képolvasás. Emberi gesztusok értelmezése	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás.

Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képalkotás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.	cselekvéssel. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Emberi gesztusok értelmezése képi jelekből. Arckifejezések értelmezése a valóságban és képen.	*Környezetismeret:* biztonságos közlekedés, napszakok, napirend. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életviteli-szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás).
Alkotótevékenység *3.2. Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben* Tárgyas napirend. Rajzos naprend. Egyszerű piktogramok. Fotók.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 25 óra + folyamatos**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *4.1. Művészeti környezet* Múzeum- és képtárlátogatások, megfigyelések. *4.2. Élettér – természeti és épített környezet* Az épített környezet esztétikuma.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű makett elkészítése. Környezet-átalakítás egyszerű eszközökkel. Egyszerű tárgy elkészítése. *Befogadó tevékenységben:* Közvetlen környezet tárgyainak,	*Matematika:* sorozat, ritmus, viszonyítások. *Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás.

Az épített környezet védelme. Környezettudatosság. *Befogadás-alkotás* Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés. *Alkotótevékenység* *4.3. Tárgyak alkotása, díszítése* Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.	épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások, reflexiók a látottakra közvetlen tapasztalatok alapján. A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, címer, országzászló, Országház, Szent Korona).	*Környezetismeret:* Családi élet eseményei – ajándék az ünnepeltnek. Családi ünnepek. Környezet- és egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes: – az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására, – a lendületes kézmozgás kivitelezésére, – a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára, – a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére, – egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére, – bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez, – a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére, – a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására, – társaival való kooperációra a közös alkotás során, – családábrázolás értelmezésére, – egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára, – térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére, – munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni, – tudatosan változtatni az alkotás nagyságát, – utánzással egyszerű formákat készíteni, – esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, – saját alkotása feletti örömre.

3–4. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja, hogy a rajz és vizuális kultúra tantárgy élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözve az enyhe értelmi fogyatékos kisiskolásokat. Az egyéni vagy közös alkotótevékenység elősegíti a kisgyermekek személyiségének pozitív változásait, énképük pozitív megerősítését, kiváltképp az önismeret és a társas kultúra, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása tekintetében.

A rajz tantárgy természetes módon kínál alkalmakat az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási célzattal.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 36 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Adekvát eszközhasználat. Alapszínek ismerete. A sík- és térformák megkülönböztetésének képessége. Egyszerű alkotások létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. *Képességfejlesztési fókuszok:* érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színkompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. A vonal A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője. A vonal, mint a folt határa *1.2. A folt*	Érzelmek kifejezése vonalak segítségével. Kontúr, behatárolás alkalmazása. Folt létrehozása színkeveréssel. Alapszínek tudatos alkalmazása.	*Matematika:* vonalfajták, növekvő és csökkenő sor. *Ének-zene:* érzelmi

Folt létrehozása különféle technikákkal. Foltképzés ceruzával. *1.3. A szín* Színkeverés. Színritmusok. Forma- és színkompozíciók létrehozása adott formákból. *1.4. Reprodukció, sokszorosítás* Sokszorosítás nyomtatással. A nyomtatás dekoratív felhasználása. Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása. *1.5. Síkforma, térforma* A vonal mint a síkforma körvonala. A folt mint a térforma árnyéka. Pozitív-negatív forma. Kompozíciók forgásformákból. Változatos ritmikus térfelületek létrehozása különféle anyagokkal és technikákkal. Egyszerű tér kialakítása – pl. dobozból bababház.	Másolás és leképezés. Színezés vonalhatárok betartásával. Sokszorosítási technikák alkalmazása. Tárgykészítési technikák alkalmazása. Sík- és térformák megfigyelése. Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása. A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton. A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.	hatások és grafikus leképezésük; zenei és grafikai ritmus. *Környezetismeret:* termések, levelek.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Lágy, kemény, kellemes, erőteljes, rajzszén, folthatár, elválasztás, összekötés, átfestés, alapszín, átmásolás, átlátszó, egész forma, részforma, krumplinyomás, dugónyomás, szerkezet, levélerezet, kerek, gömbölyű, gömbölyded, árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás, háttér, szerkezet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 36 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Vizes alapú festési technika. Biztos eszközhasználat. Kooperáció társakkal közös mű létrehozásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Alkotótevékenység *2.1. Hangulatok kifejezése* Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Díszletfestés bábelőadáshoz. Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben. *Befogadás* *2.2.Emberi kapcsolatok különféle ábrázolásainak megélése* Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design legfontosabb megkülönböztető jegyei *Befogadás – alkotás* *2.3. Saját élmények interpretációi* Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázzsal. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból. Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel. Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.	*Alkotótevékenységben:* Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban. Polaritások érzékeltetése fekete és fehér színnel. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal. *Befogadó tevékenységben:* Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése. Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	*Környezetismeret:* az élőlények és az évszakok; környezeti fenntarthatóság – hulladék hasznosítása. *Ének-zene:* zenehallgatás. *Magyar nyelv és irodalom:* népi és műalkotások a természetről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret 25 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Az alapszínek ismerete, a kevert színek felismerése és azonosítása. Az alapvető technikák (rajzolás, színezés, festés) alkalmazásának képessége. Vizuális percepciós képesség, figyelem, emlékezet. Képesség az alkotásra, befogadásra és az új technikák elsajátítására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Térlátás fejlesztése. Rekonstrukciós képesség fejlesztése. Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *3.1.Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”* Képolvasás. Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet). Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok. *Befogadó-alkotó tevékenység* *3.2. Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció* Tárgyak nézetei. *Alkotótevékenység* *3.3. Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban* Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Plakát.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). *Befogadó-alkotó tevékenység:* Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján. Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján. *Befogadó tevékenységben:* Képolvasás. Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl.. kocka – négyzet). Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok megértése. Plakátok értelmezése.	*Matematika:* mértani testek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* fogyasztói szokások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajz, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 33 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Egyszerű, használható tárgy készítése. Az alkotás nagyságának tudatos befolyásolása. Utánzással egyszerű formák készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. *Képességfejlesztési fókuszok:* manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *4.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai* – esztétikum – forma – funkció – anyag – szín, hangulat stb. *Alkotótevékenység* *4.2. Tárgyak készítése* Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral). Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábformák. Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél. Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel. Elemi szintű, gyakorlati alapú anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag. Törekvés ízléses díszítésre. *Befogadó tevékenységben:* Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint.	*Matematika:* mértani testek. *Technika, életvitel- és gyakorlat*: használati tárgyak készítése. *Környezetismeret:* környezet- és egészségvédelem, baleset-megelőzés.

	Tárgyak és funkciók megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Henger, beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, karcolás, felező hajtás, átlós hajtás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*A tanuló képes:* – az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, – a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, – az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, – a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával, – forma- és színritmus létrehozására, – egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, – társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, – képen látható dolgok megnevezésére, – egyszerű jelenetábrák megértésére, – a plakátok, reklámok elemi kritikájára, – saját alkotása feletti örömre.

INFORMATIKA

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékosságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszerek és az oktatóprogramok célirányos használata során az önértékelési képességeik fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

Az informatika tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szókincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható. Az informatikai nevelés segíti az egészségvédelmi szokások helyes normáinak kialakulását, fejleszti a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességét.

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja e szakaszban elsősorban a sérült megismerési képességek korrigálása. Annak ki- és felhasználása, hogy a tantárgy kiválóan alkalmas a percepciós hibák kialakulásának megelőzésére, a szerialitás, a finommotorikai

készségek fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására. A tantárgyi fejlesztés során az alsó tagozatban történik a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának alapozása, a megfigyelő, analizáló, rendszerező képességük fejlesztése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt. A használt alkalmazások kezelésének megismertetése. Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében. A tanulók informatikai szemléletének alapozása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető informatikai eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt informatikai alapfogalmak. A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek.	A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése. Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével. Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, nagyságok, esztétika. *Matematika:* tájékozódás térben és időben, viszonylatok. *Környezetismeret:* balesetvédelem, egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Önfegyelem, motiváltság, érdeklődés, finommotorika, szem-kéz koordinációs képességének megalapozottsága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és szövegszerkesztő programokban.	Grafikus felület eszközkészletének megismerése. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program megismerése és folyamatos használata. Multimédiás programokban az egér használata.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, esztétika. *Matematika:* tájékozódás síkban, viszonylatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közvetlen környezet megismerése.
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés Adatgyűjtés, -értelmezés. Közhasznú információk.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Alkalmazható tájékozódási és sorbarendezési képesség. Spontán próbálkozások cselekvésekben. Mobilizálható adottságok az algoritmusok felismerésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok. Teknőcgrafika, irányjátékok.	Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása. Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.	*Matematika:* sorrendiség. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejező képesség. *Technika, életvitel és gyakorlat:* napirend. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Algoritmusok adatai. Adatbázisok	Egyszerű algoritmusok használata informatikai környezetben számítógépen. Irányok, útvonalak követése Egyszerű algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása. Adatok gyűjtése, értelmezése, feldolgozása segítséggel. Néhány mindennapi adatbázis megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a tanuló által eddig megismert informatikai eszközökről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése. Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	A számítógépes technika felhasználása	*Magyar nyelv és irodalom:*

Gyermekeknek készített weblapok.	információkeresésre, ismeretek szerzésére tanári segítséggel.	szövegértés, olvasás, kommunikáció. *Matematika:* problémamegoldó gondolkodás.
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során.	Az informatika eszközrendszere alapvető használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása.	
4.3. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog.	Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése.	
4.4. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai A személyes adatok fogalma.	Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Válogatás, válogatás magyarázata. Személyes adatok fogalmának megismerése. Saját adataik megadása. Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül.	
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.	Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Könyvtári informatika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Az ábécé ismerete. Értő olvasás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos). Az osztálykönyvtár. Az iskolai könyvtár. A könyvtárhasználat szabályai.	Képesújságok, képeskönyvek nézegetése. Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek). Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján. Látogatás az iskolai könyvtárban. Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása. Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel. Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, betűrend, beszéd, olvasás. *Matematika:* sorrend.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.	

Fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata. A sérült funkciók korrigálásának megkezdése. Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata. Próbálkozás a grafikus önkifejezésben. A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben. Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében. Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés. Több infokommunikációs segítő eszköz felismerése, használata segítséggel. Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel. Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban. Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Irányított információszerzés az internetről. Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása.

	Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Az életvitel és gyakorlati ismeretek tantárgy közvetlen célja a tanuló számára fontos, a mindennapi életben előforduló, önmaga ellátásával és a társadalmi környezetben való eligazodással összefüggő ismeretek elsajátítása, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességek és készségek kialakítása.

A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

Az életvitel tantárgy feladata olyan képességek, készségek, szokások kialakítása, amelyek segítik az enyhe értelmi fogyatékos tanulót a hétköznapi élet feladatainak ellátásában, képességeikhez igazodó módon a tanult gyakorlati ismeretek egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazásában. Megismerteti az anyagok alakíthatóságát és az alakítási technikákat, biztosítja az eszközök megismerését és célszerűségét. A tantárgy biztosítja a munkafolyamatok gyakorlásához szükséges időt, fenntartja a munkavégzés sikerességével, az alkotás örömének átélésével a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállást. Kellő önbizalmat ad a gyakorlati tevékenységek végzéséhez és kialakul a reális önismeret, önértékelés a tevékenységekben. A tantárgy feladata a munkafolyamatok ésszerű sorrendjének megismertetése, az elkészült alkotások és a környezeti rend megóvási fontosságának felismertetése.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, türelem, rendszeretet és egymás megbecsülése.

A családi munkamegosztás szerepeinek megismerése és kipróbálása során segíti a tanuló fokozatos bekapcsolódását az önellátásba és a házimunka elvégzésébe.

A tevékenységek végzése támogatja a manuális képességek fejlődését, a finommotorika, a mozgáskoordináció összerendezettségét, amely a munkavégző képesség alapja. A tantárgy a munkafolyamatok és az egyes szakmák legjellemzőbb tevékenységeinek bemutatásával megalapozza a pályaorientációt és nagy szerepet játszik a pályaválasztás előkészítésében.

1–2. évfolyam

A tantárgy a célok elérése érdekében az erkölcsi nevelés területén különösen nagy hangsúlyt helyez a tevékenységek végzéséhez szükséges rend és magatartási formák szokássá alakítására, amely elősegíti a koncentrált figyelmet és lehetővé teszi a fokozódó önállóság kialakulását. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek megérti, hogy a munkatevékenységhez szükséges biztonságos, rendezett környezet megóvása önmaga és a társak testi épségét szolgálja.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló megtanulja, hogy környezetének szokásrendszere és hagyományai ápolása, az ünnepek méltósága múlik az életkorának megfelelően segített környezeti rend megtartásán.

Az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlesztési területet a tantárgy a reális énkép és önismeret kialakításával, a képességek és készségek kialakításának folyamatát segíti a reális önértékelés és a saját teljesítmény összhangjának megteremtésével. A tanulót fejlettségi

szintjének megfelelő feladatok végrehajtásával a teljesítmény fokozására ösztönzi, felismerteti a közösségért végzett munka és egymás segítésének fontosságát.

A családi életre nevelésben a tantárgy a környezet ápolásának, a rendezettség és az esztétikus megjelenés fontosságának felismertetésével vesz részt. A fenntarthatóság, környezettudatosság terén a tantárgy megismerteti az anyagok, formák tulajdonságait, a megmunkálhatóságot, az újrahasznosítás lehetőségeit.

A pályaorientáció területén kialakul a tanulóban a kedvelt tevékenységek végzéséhez kapcsolódó sikerélmény.

Minden gyakorlati munkafolyamat megismerése az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez járul hozzá az eszközök, anyagok nevének, tulajdonságainak, funkcióiknak megismerésével.

A tantárgy fontos szerepet játszik a választás szabadságának támogatásában, a változások figyelése és tudatosítása által a környezet megfigyelésében és alakításában.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tanuló elfogadja társai különbözőségét, tiszteletben tartja mások véleményét, képes együttműködni társaival és betartja a szociális érintkezés alapvető szabályait.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	Igény a rendezett külső megjelenésre. Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztása. Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása. Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.	*Környezetismeret:* Az étkezési és tisztálkodási szokások játékos gyakorlása. A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. *Testnevelés és sport:* vezényszavak ismerete, teljesítése.
1.2. Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök	Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése.	

Alkalmak Helyei	Helyes fogápolás. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő szituációs gyakorlatok végzése.	
1.3. Közlekedés Gyalogos közlekedés szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)	Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése). Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.	*Matematika:* azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval, tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. *Környezetismeret:* szűkebb és tágabb
2.2. Papírmunkák	A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.	
2.3. Manipuláció fonallal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés.	

	Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.	környezet tárgyai, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, térben, színek, formaérzékelés, formafelismerés.
2.4. Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.	
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján. Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, ságyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyűrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsineg, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Önmegfigyelés, érzések, tapasztalatok megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére. Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, kifejezőkészség fejlesztése. *Testnevelés és sport:* sportjátékok. *Környezetismeret:* séta, kirándulás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal. Kulturált, szabályos étkezés. A közvetlen környezet rendben tartása. A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása. A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata. A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján. Anyagok alakításánál az alaptechnikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata. Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján. A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés terén kiemelt figyelmet fordít az alkotó munka megszerettetésére, a munkavégzés elemi szabályrendszereinek megismertetésére és mások munkájának megbecsülésére. Megfelelő módon válik képessé a segítség kérésére és elfogadására környezetétől.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés terén az ünnepekre készülődés és az ünnepi hangulat elkülönítése a hétköznapoktól a környezet rendjében és a megjelenésben. A tantárgy segíti az önismeret és társas kapcsolati kultúra elveit a tevékenységek során kialakuló választással a kedvelt alapanyagok és megmunkálási módok között.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a tantárgy az esztétikus környezet kialakításában. Nagy hangsúlyt helyez a családi életben való munkamegosztás megismerésére, a tanuló képességeinek függvényében az egyszerű önellátási és háztartási munka elvégzésére. Felismerteti a környezetvédelem lehetőségeit a mindennapi életben és a hétköznapi tevékenységek idő és energiatakarékos elvégzésének lehetőségére figyelmeztet.

A tanuló a pályaorientáció megalapozásának érdekében megismeri az érdeklődését felkeltő elemi munkákat. A tantárgy tanulása során a tanuló megismeri a környezet technikai berendezéseit, funkcióját, mélyülnek ismeretei az anyagok tulajdonságairól és alakíthatóságukról, a célszerű használatról. Belátja a környezeti károkozás megelőzésének fontosságát, felismeri a veszélyekre felhívó jelzéseket.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia területe a közösségi élet normáihoz történő alkalmazkodás során jelenik meg, szerepet kap a közlekedés elemi szabályainak megismerésében és gyakorlásában, a társadalmi beilleszkedésre való felkészítésben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 19 óra
Előzetes tudás	Egyszerűbb öltözködési, tisztálkodási, étkezési teendők közel önálló elvégzése. Fegyelmezett részvétel csoportos közlekedésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszeres és következetes testi higiéné megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása. A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése. A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása. A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Igény a rendezett külső megjelenésre. Az öltözék kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom). Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).	*Környezetismeret:* információ, jelek, jelmagyarázat, közlekedési jelek, tiltást, veszélyt jelentő jelek. A gyerekekre leselkedő veszélyek. *Vizuális kultúra:* egyszerű jelzések, piktogramok megértése, plakátok értelmezése.
Saját ruhanemű gondozása	Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).	
Étkezés	Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).	
Közösségi tér gondozása	Söprés, szemétgyűjtés, portalanítás. Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.	
1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, szabályai, haj- és körömápolás)	A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási	

	alkalmakhoz kötődő gyakorlatok végzése.	
Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n	Szituációs gyakorlatok, veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Tömegközlekedési illemszabályok Jelzőtáblák	Tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása. Csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben. Gyakorlás modellált helyzetekben. A jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök, közlekedési jelzőtáblák, tiltó táblák, tájékoztató jelzések, udvariasság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Anyagok és eszközök megbízható használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során. Finommozgások fejlesztése. Mérések pontos elvégzése. Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Fa megmunkálása Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei. Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)	Fából készült tárgyak keresése (válogatás, csoportosítás). Hurkapálcika, puhafa megmunkálása (darabolás, csiszolás, tördelés, faragás, festés, ragasztás, szegelés, szeghúzás).	*Környezetismeret:* A környezetben előforduló gyakori anyagfélék, anyag-forma kapcsolata, halmazállapot. Természetes és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj), anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok megmunkálhatósága.
2.2. Varrás, vágás Tű balesetmentes használatának szabályai Vágóeszközök balesetmentes használata	Tű befűzése, csomó kötése. Egyszerű öltések gyakorlása papíron, textilen. Különböző anyagok (textil, műanyag, papír) vágása (csík, egyszerű formák).	

2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése	Falevél préselése, ragasztása (képeslap). Kavics festése (állat, tárgyak). Termések, magok felhasználásával játékok, díszek készítése.	*Vizuális kultúra:* alkotótevékenység, egyszerű tárgyak készítése.
2.4. Modellezés	Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal). Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján. Fémépítőből egyszerűbb szerkezetek összeállítása, szerszámhasználat gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében. Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Teendők betegség, baleset esetén. Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei.	Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték). Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.	*Környezetismeret:* Egészség és betegség. Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Egészséges táplálkozás. Káros élvezeti szerek hatása a szervezetre. Energiatakarékosság, takarékosság az árammal, a vízzel.
3.2. Egészséges életmód	Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában (egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).	
3.3. Munkamegosztás a családban Saját környezet rendben	Részvétel a családi munkában (vásárlás, takarítási munkák). Rendezett környezet kialakítása	

tartása	és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés. Takarítás, takarítási eszközök.	Fűtés, szellőztetés.
Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.	Az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele (rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).	
3.4. Takarékosság	A személyes teendők számbavétele a takarékosság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékosság, pazarlás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése. A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése. Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata. A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése. Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése. Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás. Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból. Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése. Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával. Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön témakörként tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékosság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképesség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömének felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a

tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

1–2. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeknek ép kortársaikhoz hasonlóan lételeme a mozgás. A mozgásos játékformák során bővülnek önmagukról és szűkebb-tágabb környezetükről szerzett tapasztalataik, ismereteik, fejlődnek kognitív és prekognitív képességeik.

Az iskolás létforma első két évében a testnevelés és sport tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének felfedeztetése, az egészséges életmódra nevelés és az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása.

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek számára a testnevelés tantárgy számos lehetőséget kínál a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztésére.

Kulcskompetenciáik fejlesztését számos területen szolgálhatja a testnevelés és a sport. Az anyanyelvi kommunikáció, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A testnevelésórákon vagy szabadős sporttevékenységek keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására. Az olvasás-írás elsajátításában elvitathatatlan a vizuomotoros koordináció, a lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása, amelyek – főképp a kisgyermekek – testnevelésóráinak jelentős részét adják. A feladatok végrehajtásához gyakorta szükséges a téri orientációra utaló viszonyszavak megértése és az azok alapján történő cselekvés. A matematikai kompetencia fejlesztése transzferhatások révén, a funkcionális képességek javulása az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg. A természettudományos kompetencia a mindennapi élet

természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelésórákon.

A gyógypedagógia eszköztárán, valamint az esetleges terápiás szükségleteken és lehetőségeken túl meghatározó az egyéni különbségekhez alkalmazkodó időmennyiség, a játékosság biztosítása, valamint a gyermeki kíváncsiság fenntartása/felkeltése.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség</td><td>Órakeret
70 óra
(folyamatos)</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).
A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.
Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
Egészséges testi fejlődés támogatása.
Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.
Motorikus képességek fejlesztése.
Mozgásigény felkeltése és fenntartása.
A motoros képességek fejlesztése.
Képességfejlesztési fókuszok: felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.</td></tr>
<tr><td>Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
Tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>1.1. Gimnasztika

1.2. Torna</td><td>Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés.
Törzshajlítások előre-hátra.
Szökdelések.
Egyszerű kéziszer-gyakorlatok.
Bordásfal-gyakorlatok.
Lábgyakorlatok.
Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok.
Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.
Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.</td><td colspan="2">Matematika:
szerialitás és relációk, számlálás.

Magyar nyelv és irodalom:
Viszonyszavak.
Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

Környezetismeret:
egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.</td></tr>
</table>

		Ének-zene: ritmikus mozgások zenére.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, harántterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 70 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinesztetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése. Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása. Szenzoros integráció fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. A vízbiztonság megalapozásának előkészítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok	Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással. Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel. Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés,

	Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával. Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.	rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* testrészek, higiénés szokások, öltözés-vetkőzés. *Ének-zene:* ritmusra, zenére járás, táncelemek.
2.2. Atlétikai elemek	Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján. Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával. Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú. Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok. Kötetlen futások. Rövid, gyors futások. Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Állórajt. Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva. Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).	
2.3. Torna A talajtorna és az atlétika alapmozgásai	Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok. Támaszok tornazsámoly alkalmazásával. Guruló átfordulás. Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdelés, felguggolás, felállás, leugrás). Tornapadon járás, fordulatok. Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn. Gyertya kartámasszal. Testsúly megtartása támaszban karhajlítással. Négykézláb járás. Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás. Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel.	

	Tarkóállás segítséggel. Függeszkedés bordásfalon és kötélen. Gyűrűn hintázás. Egyensúly gyakorlatok. Járás lábujjon, talpélen, gördülő sarkon. Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Kötélugrás. Helyből és rövid rohammal távolugrás. Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.	
2.4. Ismerkedés az úszás alapjaival	Vízi játékok, fújó gyakorlatok vízben, siklás segítséggel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés, medence, siklás, buborék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 70 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Futó és fogójátékok – fogócska, macska és egerek stb. Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb.	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok,	*Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező,

Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb. *3.2. Énekes és mondókás körjátékok –* népi gyermekjátékok 3.3. *Sor- és váltóversenyek* Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével 3.4. *Labdajátékok, versenyek* A játékok során fokozatosan nehezített szabályokkal történik a játékvezetés, a tanulók haladásának függvényében. Játékok a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal: gumilabda, kislabda, gyógylabdák, kosárlabda, futball-labda	feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata. Játékos ismerkedés a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal. Gurítások, dobások célba, irányba, feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással. Labdaiskola falnál. Labda adogatása körben, zene ritmusára. Kétkezes alsó és kétkezes felső labdafogás. Egykezes felső dobás gyakorlása falnál. Páros labdázás. Érkező labda megfogása és továbbadása társnak. Labdaátvétel. Labdavezetés. Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).	informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene:* énekes mondókák, ritmusra mozgás, ritmusra tárgy adogatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felső fogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**[1]	**Órakeret 50 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképesség; reagáló képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Futó és ugróversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobó játék Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor-és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Környezetismeret:* egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.

[1] A versenyjátékok ütemezhetőek a diáksport és a szabadidős tevékenység idejére is.
A tehetséggondozást, az egyes sportágban tehetséget mutató gyermek – szülői egyetértéssel – szakedzőhöz irányítását vállalhatja a testnevelés órát tartó pedagógus, de az élsport nem alapfeladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés[2]**	**Órakeret 35 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Testi-lelki higiéné Relaxációs gyakorlatok Testi-lelki higiéné Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése Az úszás elemei	Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása. Lehetőség szerint az úszás elemeinek elsajátítása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Környezetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Informatika:* számítógép-használat behatárolt időkeretekkel és célirányosan. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség
5.2. Természetben űzhető sportok Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.	

[2] Az egészségfejlesztés témaköréhez nem csak a mozgásos aktivitás kapcsolódhat, a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a speciális fizikai mozgáskorrekciók mellett nagy jelentőségű lehet a könnyített testnevelés és a szabad levegőn űzhető sporttevékenységek.

5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	témaköréből.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret 29 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok Kézjátékok *6.2. Tematikus mozgások* *6.3.Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei*	Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal. Közös cselekvés tanári narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal, hegedű, citera.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – az alapvető biztonsági szabályok betartására, – testrészei megnevezésére, – testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére, – szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel), – a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására, – a tanult játékok nevének felismerésére, – empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait, – az alapvető higiénés követelmények betartására, – a mozgás és játék élvezetére.

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a testnevelés és sport tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének megélése, az egészséges életmódra nevelés. Az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése az ismeretek koncentrikus bővítésével együtt történik.

Fokozott figyelmet kell fordítani az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciójára. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása a feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés –edzettség, fittség**	**Órakeret 70 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Vezényszóra, bemutatás után és /vagy segítséggel szökdelések, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végrehajtása. Irányítás mellett egyszerű kétütemű gyakorlatok kivitelezése. Alapvető tartásos helyzetek felvétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A motoros képességek fejlesztése. A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Torna	Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban; Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez. Fogásmódok: alsó-és felsőfogás, madárfogás. Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt. Mellső fekvőtámasz. Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal. Bordásfalgyakorlatok. Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés,	*Matematika:* szerialitás és relációk, számlálás. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene; dráma és tánc:* ritmikus mozgások zenére.

	emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, bokafogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcsérkörzés, ugrókötél, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 70 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A biztonsági szabályok betartása. Kialakult testtérkép, iram- és irányérzékelés mozgás közben. A tanult gyakorlatok végrehajtása irányítás mellett.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. Vízi biztonság megteremtése. *Képességfejlesztési fókuszok:* pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképesség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Szenzomotoros koordináció	Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* testrészek, higiénés
2.2. Rendgyakorlatok	Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Testfordulatok helyben, ugrással. Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése.	

	Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.	szokások, öltözés-vetkőzés.
2.3. Torna	Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen. Guruló átfordulás előre-hátra. Gyűrűn és bordásfalon függő gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok.	
2.4. Atlétika Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal Kötélugrás különféle fajtái Magasugrás és távolugrás elemei Kislabdahajítás Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai	Futásfajták gyakorlása. Kötélugrás különféle fajtáinak gyakorlása. Magasugrás és távolugrás elemeinek gyakorlása. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatása különféle módokon.	
2.5. Úszás	Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés – felügyelettel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobbantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 70 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A játékszabályok fontosságának felismerése és elismerése. Labdakezelés elemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása. Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselésének képessége. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok Dobó és elfogó játékok Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben Átadások helyben és mozgás közben Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei *3.2. Futáson alapuló játékok* Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel Sor- és váltóversenyek *3.3. Népi gyermekjátékok* *3.4. Küzdősportok elemei*	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és /vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója. Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.	*Magyar nyelv és irodalom:* Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népi gyermekjátékok – népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Versenyzés	Órakeret 50 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A versenyek szabályainak ismerete és betartása. A versenyfeladatok nevének ismerete. Saját és társak testi épségének védelme.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny *4.3. A sportági versenyek alapjai* A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezítettebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése. A sportoló mint példakép elfogadása.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Környezetismeret:* egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 35 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A testi-lelki egészség alapjainak mindennapi gyakorlata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének felismertetése. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a	

	bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképesség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, óvása a gyermekek szintjén.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Testi-lelki egészség Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	Játékos relaxációs gyakorlatok végzésére való képesség kialakítása. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék, zenehallgatás. *Környezetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.2. Természetben űzhető sportok Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás, görkorcsolyázás	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.	
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok, a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint. A tantervben foglalt, nem ellenjavalt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizlaló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret 29 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Beszédértés, imitációs képesség. A gyakorlatok végrehajtásához szükséges mozgásállapot.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás fejlesztése. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok *6.2. Tematikus mozgások* *6.3. Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei* Fiú és lány szerepek a táncban	Kézjátékok. Közös cselekvés tanári narrációra. Közös cselekvés tanulói narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Érzelmek kifejezése nagymozgásokkal, tánclépésekkel. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok. Metrum, tempó, ritmus érzékelése.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térirány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket, – vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására, – tartáshelyzetek felvételére, – irány, ütem tartására, – labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére, – a játékszabályok betartására, – aktív részvételre a közös játékokban, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására, – teste és ruházata tisztán tartására, – a minőségi ételek felismerésére, – egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére, – egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.

11.1. Kerettantervek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók 1–8 . évfolyam számára

Kerettantervek az 5–8. évfolyam számára:

- Bevezetés

- Magyar nyelv és irodalom
- Idegen nyelv
- Matematika
- Etika
- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek
- Hon- és népismeret
- Természetismeret
- Földrajz
- Ének-zene
- Vizuális kultúra
- Informatika
- Technika, életvitel és gyakorlat
- Testnevelés és sport
- Osztályfőnöki

Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára
Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, felső tagozat, 5–8. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul.

Célok és feladatok

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra irányul. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tudásgyarapítást, a képességek, a személyiség fejlesztését a konkrét tapasztalásokra alapozva a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell elérni.

Az 5–6. évfolyamon a cél a tevékenységek számának és minőségének növelésével, az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközszintűvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés.

Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a gyakorlás lehetőségeinek megteremtésével, továbbá a konkrét megtapasztaláson alapuló tudásgyarapítás erősítése a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve. A tantárgyi tartalmakat, a tevékenységeket, feladatokat, a terápiás célú eljárásokat a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességhez kell igazítani. Végső soron mindennek meg kell alapoznia a tanulók felkészítését az önálló életvitelre és önálló munkavégzésre, a tanulói képességkultúra fejlettségéhez igazodó szakiskolai továbbtanulásra, társadalmi beilleszkedésre.

A 7–8. évfolyam legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése.

E cél eléréséhez szükséges feladatok: a tanuló sikeres továbbtanulási, szakmaelsajátítási lehetőségeinek kialakítása; az önálló tanulás, a tájékozódási képesség, a tájékozottság, a döntési képesség erősítése; a társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása, az önálló életvitelre való alkalmasság megszilárdítása.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés

A szabályok létrehozásának folyamatában való részvétel megtapasztalása, gyakorlati alkalmazása, a megbeszélés, a megegyezés, a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás stb. megismertetése,

gyakoroltatása, befogadása. A negatív tapasztalatok feldolgozása, irigység, közömbösség, harag, durvaság stb., azok hatásainak kompenzálása.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
Tantárgyi tanulmányaik során megismert történelmi és kulturális értékeink alapján tudatosodjon a nemzeti összetartozás érzése. Közösségi tevékenységgel, a tanuló lakóhelyén aktív részvétellel váljon részesévé a jelentősebb társadalmi eseményeknek, ünnepeknek, ezen élmények segítségével, alakuljon ki benne a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés
Az iskolai demokráciában, a diákönkormányzat tevékenységeiben való aktív részvétellel a demokratikus technikák gyakorlása: véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselet. A tanulói jogok és kötelességek arányainak tudatosítása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
Az éntudat, az énkép (önismeret) fejlesztése, törekvés önmaga minél sokrétűbb fizikai, pszichikai, erkölcsi megismerésére.

A családi életre nevelés
A család fogalma, típusai, tagjai, feladatai, családfa, generációk együttélése, családi munkamegosztás, gazdálkodás a családban, a család szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében, egymásrautaltság, lelki közösség.

A testi és lelki egészségre nevelés
A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával, az egészséges életmódban a tudatosság szerepének bemutatása. Önellátó, testápoló technikák. Az érzelmi intelligencia mélyítése, gazdagítása, az önismeret alakítása, az önértékelés képességének fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. Segítő feladatok az iskolai életben, rendszeresség.

Fenntarthatóság, környezettudatosság
Mindennapi tevékenységeiben váljon általánossá a környezetkímélő, takarékos magatartás, alakuljon ki a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye.

Pályaorientáció
A munka szerepe az ember életében. Érdeklődési területek, vonzódások tudatosítása, reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A fizikai és a szellemi munka (a szülők és ismerősök szakmája, ismert szakmák rendszerezése fizikai és szellemi munkacsoportba, a két szakmacsoport lényegi különbségei és hasonlóságai felismerése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
Részvétel a pénz kezelésében, a csoport (évfolyam) ezzel kapcsolatos tevékenységében, a családból hozott példákkal a célszerű gazdálkodás gyakorlása a pénzhasználat és a fogyasztás területén. A saját felelősség, az értékteremtő munka felismerése. Gazdasági, pénzügyi intézmények szerepének alapvető ismerete a mindennapi életben.

Médiatudatosságra nevelés
A különböző médiumok mint ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek megismerése, az alkalmazásokban lévő veszélyforrások tudatosítása. Tudatosság kialakítása a válogatásban.

A tanulás tanítása
Az életkori jellemzők figyelembevételével a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük. Az együttműködésre építő (kooperatív-interaktív) tanulási technikák és tanulásszervezési módok fokozott alkalmazása. Az egyéni tanulási stílus figyelembevétele, egyéni tanulási stratégiák érvényesítése.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció
Az anyanyelvhez való pozitív attitűd kialakítása. Szókincsfejlesztés. Különböző helyzetekben szóban, írásban megnyilvánuló kommunikációs képesség kialakítására törekvés. Szövegértés fejlesztése. A tanuló a nyelvi funkciók birtokában képes érvelni, vitázni. Az írásbeli kommunikációban elvárás a normakövető helyesírásra törekvés. Képes a kép-, ábra, grafikon- és diagram-elemzésre. Elsajátítja a jegyzetkészítés alapjait. A metakommunikációs eszközök értelmezésére és alkalmazására törekszik. Képes könyvtárhasználatra. Képes különböző típusú szövegek megkülönböztetésére, információk gyűjtésére és feldolgozására.

Idegen nyelvi kommunikáció
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-tanulásában elsősorban hallásra támaszkodó nyelvtanulás valósul meg. Az elsajátítás során a kommunikáció játékos keretek között zajlik, sok helyzetgyakorlattal. Célja a tanult idegen nyelvet beszélő népek kultúrája iránti érdeklődés felkeltése. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kulcskompetencia az enyhe értelmi fogyatékosok nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel.

Matematikai kompetencia
A tanuló fejben vagy írásban végzett számításai során matematikai műveleteket végez, s ezeket mint eszközt alkalmazza különböző mindennapi problémamegoldása céljából. A matematika órákon elsősorban az elemi számolási készségek fejlesztése valósul meg. Ide tartozik a számírás készsége, az összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a törtek használata, a mértékegység-váltás. A tanuló figyelmet fordít a térbeli, időbeli, mennyiségi viszonyokban való pontosabb tájékozódásra. A szövegek értő olvasásával képes adatgyűjtésre, a feladat lényeges elemeinek kiválasztására. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása. Elsajátíthatók és gyakorolhatók a gondolkodási műveletek (pl. problémamegoldó gondolkodás), a funkcionális képességek (érzékelés, észlelés, felidézés, emlékezés, figyelem, képzelet), a segédeszközök alkalmazása.

Természettudományos és technikai kompetencia
A tanuló felismeri a természet működési alapelveit, illetve az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait. Egyre önállóban használja, illetve alkalmazza az alapvető tudományos fogalmakat és módszereket problémák megoldása során. Tudásalkalmazásra képes az ember és természet kölcsönhatása vonatkozásában. A mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekszik. A természeti és gazdasági,

valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket felismeri, megérti. Megismeri az emberi test felépítését, működését, értékeli az egészséget, törekszik annak megőrzésére, ismeri a káros szokások, szenvedélyek egészségromboló hatását. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, az emberiséget fenyegető járványok, veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete. Felismeri a gazdaság környezetkárosító hatását (éghajlatváltozás, savas esők) és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseit. Belátja, hogy erőforrásaink döntően végesek és ezeket körültekintően, takarékosan kell hasznosítanunk. Nyitottá válik a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

Digitális kompetencia
Számítógépes alkalmazásokat ismer. Képes az elektronikus média használatára. Ismeri az információkeresés technikáit, ezeket a tanórán, tanórán kívül és a hétköznapi életben is alkalmazza. A világhálón elérhető információkat megadott szempontok szerinti gyűjtőmunkában is kamatoztatja. A megszerzett információt irányítással, majd egyre önállóbban képes kezelni, azokból prezentációkat, beszámolókat állít össze. Ismeri az elektronikus kommunikáció (e-mail, közösségi portálok) nyújtotta lehetőségeket és használja is ezeket. Fontos feladat, hogy a tanuló felismerje az elektronikus kommunikációban rejlő veszélyeket és törekedjen ezek elkerülésére. A valós és a virtuális kapcsolatok közötti különbségek megláttatása nyomán kellő óvatossággal kezeli a világhálóról származó tartalmakat.

Szociális és állampolgári kompetencia
A tanuló megérti és elfogadja, hogy a közösség tagjai felelősek egymásért. Képes megfogalmazni véleményét a közösséget érintő kérdésekben, meghallgatja és képes elfogadni mások érvelését. Ismeri az alapvető magatartási, viselkedési szabályokat, megnyilvánulásai az alkalomnak és helyzetnek megfelelőek.
Fejlesztendő készségek: a személyközi viselkedés készségei (tolerancia, kapcsolatteremtő képesség, mások elfogadása, konfliktuskezelés, asszertivitás, segítés másokon); az önmagunkkal szembeni viselkedés (következmények vállalása, etikus viselkedés, pozitív énkép, érzelmek kifejezése, önelfogadás); feladattal kapcsolatos viselkedés (együttműködési készség, kommunikáció feladatvégzés közben, csoporton belüli aktivitás).
A magyar és az európai kultúra, illetve hagyományok megismerésével kialakul a tanulóban az országhoz, a nemzethez, az EU-hoz és általában az Európához való tartozás tudata.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia
Ismert élethelyzetekben a tanuló képes mérlegelni, döntéseket hozni és felmérni döntései következményeit. Terveket készít céljai megvalósításához. Tudja fogadni mások segítségét, és tud segítséget adni. Csoportos feladathelyzetekben részt tud venni a végrehajtás megszervezésében, a feladatok megosztásában. Céljai elérésében motivált és kitartó.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
Képes történetek, érzések, élmények feldolgozására különböző dramatikus, zenei, tánc- és mozgástechnikai elemek alkalmazásával. Nyitott a kulturális sokféleség megismerésére. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség lényege a kreativitás fejlesztése. Fontos megismernie a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzést. Érzékeny a művészi önkifejezés felismerésére. A tanuló képes korának megfelelő, különböző művészeti (zenei, irodalmi, dramatikus, képzőművészeti, fotó- és film-) élmények több szempontú befogadására, élvezetére. Képes szabad asszociációs játékokra, gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezésére különböző művészeti területeken alkalmazott

kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával. Alakulóban van önálló ízlése, és ez megnyilvánul közvetlen környezete, használati tárgyai kiválasztásában, alakításában is. Feladat az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése.

Hatékony, önálló tanulás
Az önálló tanuláshoz szükséges más kompetenciák: kognitív kompetenciák (értelmi intelligencia, kreativitás, alternatív gondolkodás) emocionális kompetenciák (érzelmi intelligencia, érzelmi tulajdonságok) fizikális kompetencia (erő, fizikai állóképesség, ügyesség, gyorsaság, edzettség, ellenálló képesség), affektív kompetencia (feladattartás, feladattűrés, újrakezdés, kitartás), szociális kompetenciák (pl.: együttműködési készség) és kommunikációs készség. Az önálló tanulásra képes tanuló szükségszerűen rendelkezik ezen kompetenciákat alkotó képességek eszközeivel, alapismeretekkel és pozitív attitűddel. Bizonyos tanuláshoz szükséges tulajdonságokkal is, ilyen az igényesség, a fegyelem, a rendszeresség, a következetesség. A tanulás az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára különösen megerőltető, mert több időre van szükségük, gyakrabban éri őket kudarc, ezért folyamatos feladat a motiváltság biztosítása, kudarctűrésük fejlesztése.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén , helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni. Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje, (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél, (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok

Tantárgyak	**5. évfolyam**	**6. évfolyam**	**7. évfolyam**	**8. évfolyam**
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Etika	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	1	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	2	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**28**	**28**	**31**	**31**

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Egy heti öt (évi 180) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát heti fél (évi 18) óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához felső tagozatban a tantárgy az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához. Az eszközszintű olvasás elsajátíttatása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata..

A tantárgy feladatai közé tartozik a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika és a szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciós képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulóközösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók vonatkozásában az ismeretszerzési folyamatban a saját olvasási élmény, a hallás utáni szövegértés differenciált alkalmazása is lehetséges. Az irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése, a táblázatban megjelenő közműveltségi tartalmak a Nemzeti alaptanterv alapján kerültek meghatározásra, figyelembe véve a kerettantervvel megcélzott tanulókat. érintett. Elsajátításuk, az adott művekkel való ismerkedés tanári segítséggel, részletek feldolgozásával is megvalósítható.

A szöveghű felidézésre ajánlott művek a táblázatokban dőlt szedéssel láthatók. Ezek kiválasztásánál is alkalmazható a differenciált követelmény.

5-6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében. A kulcskompetenciák közül hangsúlyos az anyanyelvi kommunikáció, amelynek során a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének. A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése kiemelt szerepet kap, mert az önismeret alakításával a tantárgy segíteni tudja a társadalmi beilleszkedést. A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyéni képességekhez igazodó ütem és elvárás megjelenik a tanítás-tanulás folyamatában.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: a) a helyes beszédlégzés b) megfelelő beszédhang, hanglejtés c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd(meg)értés: a) szavak b) mondatok c) szöveg szintjén. Beszédkészség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérés, – kérdés.	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reproduktív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizálás-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	*Ének-zene:* ritmus, hangképzés, légvétel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	*Matematika:* szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, szövegalkotás**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. *Képességfejlesztési fókuszok:* Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Jellemzés tipikus jegyei. Jellemzés szerkezete. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg	*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése. *Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:* finommotorika fejlesztése. *Informatika:* kommunikációs technikák.

	mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás. Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése. Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel. Olvasottakról vázlat készítése. Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 130 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés). SZÓELEMEK, SZAVAK: Szófajok: – főnév – melléknév – számnév – névmás – ige. Jelző szerepe a szövegben. SZÓSZERKEZETEK: – alárendelő szószerkezet – mellérendelő szószerkezet. MONDATOK Mondatok átalakítása: – tőmondat alkotása – bővített mondat. Mondatalkotás. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója. SZÖVEG Szövegalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján. Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása: – képzéssel – jelezéssel – ragozással. Szószerkezet alkotása, átalakítása. Szószerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből. A szószerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 130 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰFAJOK: LÍRA DAL: Petőfi Sándor: Reszket a bokor mert… Feldolgozásra ajánlott művek: Kosztolányi Dezső: Este, este Gazdag Erzsi: Hófarsang Petőfi Sándor: – Fa leszek, ha – Befordultam a konyhára – Megy a juhász szamáron – Füstbe ment terv – Anyám tyúkja Csoóri Sándor: Moziba megy a hold Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz Szabó Lőrinc: Hajnali rigók MŰFAJOK: EPIKA MESE, MŰMESÉK, MÁS NÉPEK MESÉI Feldolgozásra ajánlott művek: Válogatás magyar népmesegyűjteményből. Grimm: Békakirály, Holle anyó H. C. Andersen: A császár új ruhája Aiszoposz: A farkas és a bárány La Fontaine: A farkas és a bárány Mese a kisasszonyról, aki szörnyeteget szeretett (lengyel népmese) A Szépséges Róza (szlovák népmese) Mese egy tojásról (román népmese) A gida-leány (görög népmese)	Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése,	*Ének-zene:* ritmus jellemzői, szerepe. *Vizuális kultúra:* hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. *Etika:* magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

Egy öreg király (kárpát-ukrajnai népmese). NÉPBALLADA Feldolgozásra ajánlott művek: *Kőmíves Kelemen*; Kádár Kata LEGENDA: Feldolgozásra ajánlott mű: Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet). MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: Lengyel Dénes: A lacikonyha. Dózsa György párviadala. A nagyidai cigányok. Székelytámad, Székelybánja. Spártai felelet. A dobozi-dűlő. A Szent Anna tó. BIBLIAI TÖRTÉNETEK: Feldolgozásra ajánlott történetek: Az édenkerti történet Noé és a bárka Öt kenyér és két hal ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: Fazekas Mihály: Lúdas Matyi *Petőfi Sándor: János vitéz* ELBESZÉLÉS: Feldolgozásra ajánlott művek: Móra Ferenc: A kis bice-bóca A kincskereső kisködmön – részlet. REGÉNY: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk. Gárdonyi Géza: Egri csillagok Feldolgozásra ajánlott művek: Fekete István: Tüskevár, Vuk Lázár Ervin: Bikfi-bukfenc-bukferenc DRÁMA: A helyi lehetőségek	csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	

függvényében egy színpadi mű megtekintése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dráma, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. A kijelölt memoritereket szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

7–8. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A kulcskompetenciák közül a tantárgyban fokozott figyelem irányul az anyanyelvi kommunikációra az önkifejezés erősítése érdekében. Ennek során a hivatali kommunikáció gyakoroltatása is sor kerül, támogatva az önálló életvitelre való felkészítést.
A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi-, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	*Ének-zene:* ritmusgyakorlatok. *Testnevelés és sport:* a mozgás kifejező ereje. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* ismeretterjesztő szövegek olvasása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	*Matematika:* szöveges feladatok értelmezése. *Informatika:* ismeretszerzés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának	

	támogatása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása. *Vizuális kultúra:* esztétikus munka.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 130 óra**
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótő, egy szótő, más-más toldalék. A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása: – irodalmi változat, – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a	*Minden tantárgy*: a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.

	témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból). Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Kulcsfogalmak / fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, önéletrajz, kérvény, beszámoló, interjú.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 130 óra**
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A RENESZÁNSZ IRODALMA *Janus Pannonius: Pannónia dicsérete* (epigramma) Balassi Bálint Ajánlott mű: Egy katonaének A BAROKK IRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: Bujdosóénekek Mikes Kelemen: 112. levél	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összecsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának	*Ének-zene; vizuális kultúra:* a ritmus más-más formái. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi

A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA *Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez* (elégia) Ajánlott művek: Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság (dal) Kazinczy Ferenc A XIX. SZÁZAD IRODALMA *Kölcsey Ferenc: Himnusz; Huszt* (epigramma) *Vörösmarty Mihály: Szózat* *Petőfi Sándor:* – *Az Alföld, (tájlíra)* – *Nemzeti dal (dal)* – Egy gondolat bánt engemet (óda) – István öcsémhez (költői levél). *Arany János* – *Családi kör (életkép)* – *A walesi bárdok (ballada)* – *Toldi (elbeszélő költemény)* Jókai Mór Mikszáth Kálmán Ajánlott művek: Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban Petőfi Sándor: Pató Pál úr; Szeptember végén Arany János: Írószobám (elégia); A fülemile (elbeszélő költemény) Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet) vagy A nagyenyedi két fűzfa Mikszáth Kálmán: A néhai bárány; A két koldusdiák (részletek) A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM *Ady Endre:* – *Föl – földobott kő* – Sem utódja, sem boldog őse… *József Attila: A Dunánál;* Rejtelmek	(bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	korok.

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek) Radnóti Miklós: Nem tudhatom Babits Mihály Ajánlott művek: Cigány a siralomházban; Ősz és tavasz között Kosztolányi Dezső Ajánlott művek: Esti Kornél (novella) *Este, este* (dal) Ének Virág Benedekről Móricz Zsigmond Ajánlott művek: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig Örkény István Ajánlott művek: Meddig él egy fa?; Az autóvezető Szabó Lőrinc Ajánlott művek: Lóci óriás lesz; Semmiért egészen Juhász Gyula Ajánlott művek: Anna örök; A Tiszához Tóth Árpád Ajánlott művek: Elégia egy rekettyebokorhoz; Esti sugárkoszorú Illyés Gyula Ajánlott művek: Szörnyű fegyver (epigramma); Dunántúli reggel (tájlíra) Gion Nándor Ajánlott mű: A kárókatonák még nem jöttek vissza Weöres Sándor Ajánlott művek: Önarckép; Boldogság Egy-egy választott mű Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból. További ajánlott művek: Ady Endre: Három őszi könnycsepp (dal); Párisban járt az Ősz (tájlíra) József Attila: Ars poetica (tanító, bölcselő költemény); Külvárosi		

éj (tájlíra) *Radnóti Miklós: Két karodban* (dal) Babits Mihály *Örkény István: Egypercesek* Kortárs irodalom: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás (lakóhelyi sajátosságok figyelembe vétele lehetséges). Világirodalom: Ajánlott művek: A. A. Milne: Micimackó (részlet) R. Kipling: A dzsungel könyve (részlet) Színmű Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényeget kiemelni, vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is *öt-hat mondatban* számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

IDEGEN NYELV
7–8. évfolyam

Az idegen nyelv tanulása társadalmi igény. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók valós szükségletei,igényei és egyéni fejlettsége határozza meg. Az idegen nyelv tanítása enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére tanórai keretben, az általános iskola 7. évfolyamától javasolt, de az idegennyelv-tudás iránti társadalmi igények növekedése miatt – a szülők igénye szerint – szakkör vagy egyéb nem kötelező jellegű foglalkozás keretében korábban is megkezdhető az iskola döntése alapján, de szigorúan a tanulók egyéni igényeihez és képességeihez igazodva.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, ily módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

Az idegen nyelvi kompetencia szorosan kapcsolódik és épít az *anyanyelvi kompetenciára*, hiszen a beszédértés és a beszédprodukció az elsődleges, anyanyelven is. Az anyanyelv tanulása során megtapasztalt nyelvi problémák nehezítik az idegen nyelv oktatását. A négy nyelvi készség közül a hallás utáni értésen és a beszédfejlesztésen van a hangsúly. A hallott szöveg értésénél törekedjünk a céloknak és igényeknek megfelelő, autentikus szövegek felhasználására. Az írás és az olvasás nagyon kis mértékben jelenik meg a felső tagozaton az idegen nyelv oktatása során, és célja csupán a hallottak megerősítése, támogatása. Az idegen nyelv tanításának és tanulásának célrendszerében a kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly. A nyelvi kompetencia magába foglalja a lexikai, grammatikai, szemantikai és fonológiai ismereteket, továbbá ezek használatának képességét.

Az interkulturális kompetencia fejlesztése során megismertetjük a tanulókat annak az országnak (vagy országoknak) a kultúrájával, amelynek a nyelvét tanulják. Ezért a nyelvtanítást mindig össze kell kapcsolni a mindennapi élet kultúrájának megismertetésével. Folyamatosan erősítjük a nyelvtanuló interkulturális tudatosságát, azaz, hogy a tanuló legyen képes felismerni és megérteni a saját és az idegen kultúra jellegzetességeit, a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket, s ezáltal erősödjön a hazafias érzése, a magyarságtudata, valamint váljon nyitottabbá és érzékenyebbé más népek kultúrája iránt. A nyelvtanítás során törekednünk kell a pozitív hozzáállás és motiváció kialakítására az idegen nyelv tanulása és más kultúrák megismerése iránt.

Az információs technológiák és az informatikai kompetencia használata ma már elkerülhetetlen, s az idegen nyelv tanításának és tanulásának folyamatába beépítve nagyszerű lehetőséget kínál arra, hogy közvetlenebb kapcsolatot alakíthassanak ki a tanulók a célnyelvvel, és ismerjék meg, majd próbálják meg alkalmazni a kapcsolatteremtéshez szükséges stratégiákat a célnyelvi közösség egy-egy tagjával. Az információs technológiák alkalmazása a célnyelvi kultúra megismerését színesebbé, érzékletesebbé teszi, segít az autentikus környezet megteremtésében, így az önálló ismeretszerzés és a későbbi önálló tanulás lehetőségét is nagymértékben segítheti.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a

tanulóknak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használtatjuk szövegkörnyezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédkészségét. A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulókban erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (szakiskolai és egész életen át tartó) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelem), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Az étkezés, ételek, sport témakörök lehetőséget adnak az egészséges életmód tudatosítására, a preventív szemlélet kialakítására, a betegségek megelőzésére.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulókban az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

Alapvető cél, hogy a tanuló próbálja meg megérteni és használni a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a legelemibb alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése, továbbá a tanulók hallás utáni figyelmének, fonetikai kifejezésének, szándékos figyelmének, verbális emlékezetének, idegen nyelvi gondolkodásának fejlesztése. A cselekvéshez kötött beszédfejlesztés növelheti az idegen nyelvi megnyilvánulások számát, de a magyar nyelvet sem zárhatjuk ki a tanítási órákból. Fontos – egyéni igényeikhez és képességeikhez mérten – megismertetnünk velük olyan stratégiákat, melyek segíthetik őket a későbbiekben nyelvtudásuk megőrzésében, további fejlesztésében.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire. A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédszándékok, beszédértési készség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A tanuló saját és családja személyes adatainak ismerete. Számfogalom 20-as számkörben. Állatok, néhány növény ismerete, testrészek nevei, testséma, irányok, helyviszonyok ismerete. Alapfokú térképhasználat. Élelmiszerek, ételek neveinek ismerete. A kommunikáció alapvető feltételeinek, alapvető szófaji csoportosítások ismerete. Törekvés ritmustartásra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BESZÉDSZÁNDÉKOK: – Köszönési formák: Hi! Hello. – Napszakok szerinti köszönési formák: Good morning, good day, good afternoon, good	BESZÉDÉRTÉS – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása.	*Ének-zene:* (ritmus tartása, ritmusváltás, hangképzés, intonálás). *Magyar nyelv és*

evening, good night. – Elköszönés: Bye. Goodbye. See you tomorrow. – Bemutatkozás: What's your name? My name is Tom. How old are you? I am 13. – Titulusok: Mr, Mrs, Miss. – Köszönet és sajnálat kifejezése: Thank you. Sorry. – Udvariassági formák: Here you are. Please. Nice to see you. Nice to meet you. – Érdeklődés a másik személy hogyléte felöl: How are you? I'm fine, thank you. And you? – Egyszerű kérdések (információkérés). – Egyszerű feleletek (információadás). – Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése: I can jump up high. – Vélemény kérése: Do you like? – Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: What's this? This is a…/ It's a… – Dicséret: That's great! Well done. – Jókívánságok: Merry Christmas! Happy Birthday! Happy Easter! Happy Halloween! – A telefonálás konvenciói.	– Nyitott párbeszédek (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. – Nyelvi egységek megértése.	*irodalom:* beszédértés, a kommunikáció alapjai, hangképzés. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése, a mozgás kifejező ereje, testséma, légzés. *Természetismeret:* környezetünk tárgyainak, élőlények neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek. *Hon-és népismeret:* ünnepek, népszokások. *Földrajz:* szigetország, térképhasználat. *Vizuális kultúra:* finom mozgások fejlesztése, válaszadás rajzzal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Beszédkészség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A beszéd megértése. A környezetében körülötte levő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Kérdésalkotások. – Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. – Dalok, mondókák. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Néhány beszédfordulat témakörönként. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.	– Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. – Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. – Érzelmek, vélemény kifejezése. – Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióra. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. – Ritmustartás, ritmusváltás. – A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.	*Testnevelés és sport:* légzéstechnika. *Magyar nyelv és irodalom:* hangképzés, szóhatárok, a mondat. *Ének-zene:* ritmus, intonálás. *Természetismeret:* tárgyak, élőlények nevei. *Vizuális kultúra:* válaszadás rajzzal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Fogalomkörök**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Megfelelő anyanyelvi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség elöljárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tanulói tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Létezés kifejezése (be, is, are). – Cselekvések kifejezése (igék). – Felszólító mód (igék). – Birtoklás kifejezése (have got). – Birtokviszony kifejezése (My mother's name is…). – Birtokos névmások (My pen). – Modalitás kifejezése: képesség (I can…). – Időbeliség: Present Simple, Present Continuous, időhatározók (now, sometimes, never, usually, always, today), évszakok, hónapok, napok, időpontok, elöljárószavak (at, in, on). – Térbeliség: elöljárószavak (in, on, at). – Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, a/an, some/any határozatlan névelők. – Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése.	– Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. – A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szókártyákkal, csoportosítás, rendezés, párosítás.	*Magyar nyelv és irodalom:* szófajok, igemódok, mondatfajták, ragok, jelek. *Matematika:* tő- és sorszámnevek, alapvető matematikai műveletek. *Ének-zene:* intonálás, hangsúlyozás, ritmustartás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, elöljáró, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Témakörök, szókincs	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Elsősorban a természetismeret, matematika, társadalomismeret órákon megszerzett ismeretek alkalmazása. A tanuló saját és közvetlen családja személyes adatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei. TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek. TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport. VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás. ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter *Irodalmi művek* feldolgozása videofilmmel, megbeszéléssel. Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol;	– Lexikai elemek elsajátítása. – Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Angolul beszélő országok felsorolása. – Nagy Britannia országai, fővárosa, néhány városa megnevezése. – Magyar és brit iskolák összehasonlítása. – Brit ünnepek és szokások megismerése. – Reális önkép kialakítása. – Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. – Elemi szintű tájékozódás térképen.	*Természetismeret:* növények, állatok, hazám, célország, földrajzi ismeretek, térképhasználat. *Matematika*: mennyiségi és minőségi viszonyok, időbeliség, sorrendiség. *Informatika*: internet használata, információkeresés.

Robin Hood.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni. Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tőmondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)

MATEMATIKA

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív-, deduktív- és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más kompetenciaterületek elsajátítására, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai kompetencia fejlődéséhez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket alkalmaznak különböző számításoknál. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelésórák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához. A rajz tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítása, azok rendezése, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelés, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelés, a térlátás és vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését. A digitális kompetencia fejlesztése, IKT-eszközök használata hozzájárulnak a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az IKT az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai kompetencia elsajátítása érdekében különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport- és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy évfolyamba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különbözőek. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az évfolyam tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén. Differenciálni lehet segítésnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítésével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanulásban akadályozott tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

5–6. évfolyam

A két év célja – mindvégig tevékenységre épülve – a tanulók alapkészségének megerősítése, gyakorlási lehetőségek beiktatásával. Az ismeretek bővítését konkrét tapasztalásra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell megvalósítani. Az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és tanulási módok kialakítása támogatja az ismeretek bővítésének, a képességek és készségek megerősítésének lehetőségét, kiegészülve különböző szintű tevékenységekkel, cselekvéses és elvont szinten. A gondolkodási műveletek egyre elvontabb szinten jelennek meg, a gondolkodási fajták gyakorlása matematikai problémák megoldása során történik. A matematikai fogalmak, kifejezések megértése, egyre pontosabb használata a matematikatanulás folyamatában, a tanulók cselekvését a középpontba állítva történik. Figyelmet kell fordítani az alkotó kedv ösztönzésére, kreativitás fejlesztésére, törekedve a minél kitartóbb és pontosabb munkavégzésre, önellenőrzésre.

A figyelem terjedelmének, tartósságának növelése, a koncentráció időtartamának növelése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése minden tanórán fontos feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése. Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Halmazok Évfolyamozás.	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba. Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján. Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.	*Vizuális kultúra:* alakzatok, színek, tájékozódás síkban. *Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás. *Természetismeret:* kognitív képességek. *Informatika:* problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz.	Részhalmaz előállítása különféle alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel. Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. A halmazábra különböző részeinek jelölése jelkártyákkal. Elemek besorolása a halmazábra különböző részeibe.	
Metszethalmaz.	Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése. A halmazábra különböző részeinek elnevezése. Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése. Venn-diagram értelmezése.	
1.2. Matematikai logika Állítások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábra különböző részeiről. Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint. Állításokhoz halmazok alkotása. A logikai kifejezések pontos	

	használata. Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata. Logikai „és” fogalmának használata. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata.	
1.3. Kombinatorika.	Kombinatorikus játékok. Elemek sorba rendezése. Lehetőségek sokféleségének észrevétele. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, metszethalmaz, logikai kifejezés, „és“, „nem“, „egyik sem“, „minden“, „van olyan“, „van, amelyik nem”.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 124 óra**
Előzetes tudás	Jártasság 100-as számkörben. Biztos műveletfogalom 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számok 1000-es és 10 000-es számkörben.	Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100-as számkörben. Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése. Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció,

	Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára. Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Relációs jelek használata. Számok pontos és becsült (közelítő) helye a számegyenesen. Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása. Számok kerekítése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, százas, ezres csoportok alkotása.	auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció, nagymozgások. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás, pénz beosztása. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma. *Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
Az 1000-es és 10 000-es számkör. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete.	Helyiérték-táblázat bővítése 1000-ig, majd 10 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszerese, tizedrésze; százszorosa, századrésze; ezerszerese, ezredrésze). Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Teljes három- és négyjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz- és ezer forintosokkal. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	
Római számok: I, V, X, L, C, D, M.	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).	
Viszonyítás.	Számok összehasonlítása (azonos és különböző	

	nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten.	
A relációs jelek (< > =).	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, százas- és ezres számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata.	
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten. Bontások lejegyzése.	
Közönséges törtszámok Törtek a mindennapi életben.	Törtrészek előállítása tevékenységgel (darabolás, színezés, kirakás). Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása- A törtrész kódolása, neve, jele (közönséges törtszám). Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Közönséges törtek írása, olvasása, értelmezése. Közönséges törtek helye a számegyenesen. Egységtörtek összehasonlítása matematikai modelleken.	
Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben.	Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése.	

	Negatív számok keresése a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.	
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Összeadás, kivonás 1000-es és 10 000-es számkörben.	Fejben számolás. Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára. Műveletek modellezése.	
A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák.	A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása. A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással. Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal. Szorzó-, bennfoglaló táblák memorizálása.	
Maradékos osztás.	Maradékos osztás kirakással, lejegyzésük, a maradék jelölése.	
Összefüggések a műveletek között.	Műveletek közötti összefüggések felfedezése. Kerek tízesek, százasok, ezresek szorzása, osztása analógia alapján. Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között.	
Írásbeli műveletek. Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Két- és háromjegyű számok szorzása egy- és kétjegyű szorzóval. Három- és négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Műveletekben szereplő számok elnevezése. Műveleti tulajdonságok.	Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten. Műveletek eredményének becslése. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Matematikai fogalmak	

	használata. Számológép használata önellenőrzésre.	
Összeadás, kivonás közönséges törtekkel.	Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Az egy egésznél kisebb törtek pótlása egy egészre. Műveletek cselekvésben való értelmezése. Műveletek lejegyzése.	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok.	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban). Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre. Összetett szöveges feladatok értelmezése. Történések megjelenítése matematikai modellekkel. Problémák logikai sorrendjének megállapítása, a megoldás logikai menetének megfogalmazása. Összefüggések megértése, kódolása (számfeladat, számegyenes, táblázat, rajz, nyitott mondat, halmazábra, grafikon). Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es és 10 000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő	

	szabályalkotás. Oszthatósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 61 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (görbe, egyenes) fajtái. Különböző helyzetű egyenesek (függőleges, vízszintes, ferde). Egyenesek egymáshoz viszonyított helyzete (párhuzamos, merőleges, metsző). Pont és vonal helyzete. Síkbeli alakzatok (háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör). Térbeli alakzatok (kocka, téglatest, gömb). Tükrös alakzatok. Alakzatok tükrözése síktükörrel. Szabvány mértékegységek (100-as számkörnek megfelelő). Négyzet-, téglalap kerülete, területe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög.	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata. Félegyenes rajzolása, pont elnevezése. Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése. Szögek rajzolása. Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése. A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése. Szerkesztő eszközök használata.	*Vizuális kultúra:* tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv. *Informatika:*

3.2. Síkbeli alakzatok Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.	Síkidomok előállítása, rajzolása. Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetria tengelyek száma alapján.	tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás.
Szabályos sokszög.	Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása. Síkidomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Összehasonlítás adott szempont szerint. Azonosságok, különbségek megfogalmazása.	
3.3. Térbeli alakzatok Testek. Téglatest, kocka.	Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel. Testek építése lapokból. Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs). Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – határoló lapok (görbe-, síklap); – határoló lapok száma; – határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap); – határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú); – határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos).	
3.4. Transzformációk Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengely segítségével négyzethálón. Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón – az egység mérete változik; – az egységek száma változik. A síkidomok és tükörképük vizsgálata, összehasonlítása. Azonosságok, különbségek megállapítása. Az egybevágó és hasonló	*Vizuális kultúra:* tükrös alakzatok.

	fogalmak alapozása.	
3.5. Szerkesztés Párhuzamos, merőleges egyenesek.	Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal.	
Másolás.	Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel. Az adott- és a kapott téri elemek összehasonlítása (ugyanakkora).	
Felezés.	Szakaszok és szögek felezése körzővel és vonalzóval. A szakaszfelező merőleges és a szögfelező fogalmának alapozása.	
Szerkesztés.	Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón. Különböző sugarú körök szerkesztése. Szerkesztő eszközök használata. Szerkesztési lépések sorrendjének követése.	
3. 6. Mérés, mértékegységek Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom. Szabvány mértékegységek: – hosszúság (km, m, dm, cm, mm); – tömeg (t, kg, dkg, g); – űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* becslés, mérés, számítás. *Természetismeret:* mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* tájékozódás időben.

	Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	
Pénz.	Forint (Ft). Pénznemek megismerése, használata. Mennyiségek be- és felváltása. Mennyiségek kifizetése többféleképpen.	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással. Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása. Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 41 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak tulajdonságainak összehasonlítása, megkülönböztetése, kiemelése. Tárgyak sorba rendezése különféle tulajdonságok szerint. Összefüggések felfedezése, megfogalmazása, jelölése a gyermekek környezetéből vett példákon. A tanult számkörben számok sorba rendezése. Számsorok folytatása adott szabály-, vagy szabály felismerése alapján. Tevékenységre épülő gondolkodási műveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel. Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Vizuális kultúra; testnevelés és sport:* soralkotás. *Ének-zene:* hangsorok.
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására. Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján. Ciklikus sorok folytatása. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban. Változó különbségű sorozatok folytatása. Hányados sorozatok folytatása.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése. Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítséggel, lejegyzése. Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése. Grafikonok olvasása, értelmezése. Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján. Grafikus megjelenítés	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tartós, összpontosított figyelem. Együttműködési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye. Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen. Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* grafikonok értelmezése.
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése. Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba. A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. A „ biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es és 10 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása. Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adtok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

7–8. évfolyam

A két év célja a tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra, a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása, ami biztosítja az önálló tanulás lehetőségét, és felkészíti őket az egész életen át tartó tanulásra. enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és módok használatának, alkalmazásának, a tanuló motiváltsága megteremtésének.

A matematika tantárgy sajátos fejlesztési célja a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása, a koncentrációképesség fejlesztése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika</td><td>Órakeret
12 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint.
Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon.
Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása.
Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása.
Logikai kifejezések pontos használata.
Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntésiképesség fejlesztése.
Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
Tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.1. Halmazok
Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.</td><td>A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban.
Elemek szétválogatása több feltétel szerint.
Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.</td><td rowspan="4">Vizuális kultúra:
alakzatok.

Magyar nyelv és irodalom:
szókincsbővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás.

Természetismeret; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:
halmazelméleti, logikai ismeretek használata.

Informatika:
algoritmus, problémamegoldó gondolkodás.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Végtelen és üres halmaz.</td><td>Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása.
Halmazok kapcsolatának vizsgálata.</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.2. Matematikai logika
Állítások és tagadások igazságtartalma.</td><td>Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról.
Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról.
Állítások halmazok metszetéről.
Hibás állítások javítása.
Feltétel tagadása: a logikai „nem”.
Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”.
Valamelyik feltétel teljesülése: logikai „vagy”.</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.3. Kombinatorika
Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.</td><td>Sorba rendezés.
Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes</td></tr>
</table>

	lehetőség előállítása. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 129 óra**
Előzetes tudás	Jártasság 10 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 100-as számkörben. Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számok 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata. Pontos és becsült (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen. Számok egyes, tízes, százas, ezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése.	*Földrajz:* népesség száma, területek nagysága. *Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés, szövegalkotás. Kifejezőképesség, mondatértés, mondatalkotás. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció,

	Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás. *Testnevelés és sport:* nagymozgások, mozgáskoordináció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás, vásárlás (pl. fél-negyed kiló). Pénz beosztása. *Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok. Matematikai- és képességfejlesztő programok.
Az 100 000-es és 1 000 000-s számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.	Helyiérték-táblázat bővítése 1 000 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszerese, tizedrésze). Összefüggésekre való emlékezés. Teljes öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal. Becslés, mérés, ellenőrzés. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	
Viszonyítás.	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, százas-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.	
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.	
Törtszámok.	Törtrészek előállítása, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése.	

	Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.	
Negatív szám.	Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákból. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.	

2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.	Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Matematikai nyelv pontos használata.	
Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Három- és négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval. Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval (kétjegyű osztóval).	Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.	
Műveletek közönséges törtekkel.	Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése. Különböző nevezőjű közönséges törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek szorzása	

	egész számmal és közönséges tört számmal. Közönséges törtek osztása egész számmal és közönséges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.	
Műveletek tizedes törtekkel.	Tizedes törtek összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal. Tizedes törtek szorzása tizedes törttel. Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás. Analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok. Fordított szövegezésű feladatok.	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás.	

	Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 1 000 000-s számkörre. Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres, százezres, milliós; tizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 65 óra**
Előzetes tudás	Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztés, téglalap, négyzet rajzolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A tér elemei Szög, szögfajták.	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, ^{o}). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.	*Vizuális kultúra:* térszemlélet, térlátás; sík- és térgeometriai ismeretek, kreativitás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv.

3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok.	Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.	Ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata, háztartási ismeretek. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Természetismeret:* mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Háromszög.	Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.	
Kör.	Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet. A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.	
Speciális négyszögek.	Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint: – két párhuzamos oldala van (trapéz); – két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma); – minden szöge derékszög (téglalap); – minden oldala egyenlő (rombusz); – minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); – egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid).	
3.3. Térbeli alakzatok Testek.	Testek építése lapokból. Testek kiterítése, testhálók készítése. Testek és testhálók egymáshoz rendelése.	

	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.	
Kocka, téglatest.	A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk: – lapok, élek, csúcsok száma; – kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; – határoló lapok alakja, mérete; – határoló lapok helyzete.	
Henger, kúp.	Henger és kúp előállítása gyurmából, építésük testhálóból. Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.	
3.4. Transzformációk Tükrözés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.	
Nagyítás, kicsinyítés.	Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára…; csökkentése felére, harmadára… Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.	
3.5. Szerkesztés Szögek.	Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°, 60° és 30°-os szögek.	
Négyzet, téglalap.	Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.	
Háromszög.	Háromszög szerkesztése: – három oldalból; – két oldalból és a közbezárt szögből; – egy oldalból és a rajta fekvő két szögből.	

3. 6. Mérés, mértékegységek	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	
Területmérés.	Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2.	
Térfogatmérés.	Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: m^3, dm^3, cm^3. Hosszúság-, terület- és térfogat-mértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján.	
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	
Pénz.	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése	

Sokszögek kerülete.	és kiszámítása összeadással.	
Négyzet és téglalap területe.	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.	
3.8. Térfogat, felszín A téglatest és kocka felszíne.	Testekhez testhálók rendelése. Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése. Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással.	
A téglatest és kocka térfogata.	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabványmértékegységekkel. A téglatest és a kocka térfogatának számítása gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között. A felismert összefüggések megfogalmazása viszonyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.	
4.2. Sorozatok	Számok rendezése. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése. Hányados sorozatok folytatása.	*Ének-zene:* hangsorok. *Vizuális kultúra:* soralkotás. *Testnevelés és sport:* soralkotás.
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Összetartozó adatpárok felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámlált, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.	
Derékszögű koordináta-rendszer.	Pontok meghatározása síkban. Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben. A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba. Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">5. Statisztika, valószínűség</td><td>Órakeret
13 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban.
Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">5.1. Statisztika
Statisztikai adatok, kísérletek.</td><td>Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése.
Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük.
Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal.
Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.</td><td rowspan="2">Technika, életvitel és gyakorlat: adatok (pl. villanyszámla) értelmezése.

Természetismeret: események bekövetkezésének megítélése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">5.2. A valószínűség-számítás elemei
Valószínűségi kísérletek.

Gyakoriság.</td><td>Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók /(éldául Babilon-golyók), játékrulett).
Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése.
A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba.
Az események gyakoriságának megfigyelése.
Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről.
Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása.
A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata.
Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről.
Valószínűségi fogalmak használata.
„Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak</td></tr>
</table>

	használata. „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése. Következtetés a relatív gyakoriságra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata. Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben. Jártasság 1 000 000-s számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel. Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel). Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése. Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése. Henger és kúp tulajdonságainak ismerete. Mértékváltások következtetéssel. Négyzet és téglalap területének számítása. Kocka és téglatest felszínének számítása, térfogatának mérése. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

ETIKA

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az etika tanulása során – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is – az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcstani alapozás, az erkölcshöz kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etika órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*, ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoportban jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulókra, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében –, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

5–6. évfolyam

A közös európai és a magyar múlt örökségének megbecsülése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél is számottevő, hiszen a személyes identitás megalapozásának és fejlesztésének egyik jelentőségteljes pontja. Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében. Erre építve az etika számos témaköre sikeresen kapcsolható össze *a nemzeti öntudat és a hazafias nevelés* céljaival. Ugyanennek a fejlődésbeli váltásnak a talaján fokozatosan alakul ki a gyerekekben az előrelátás képessége, amely fontos lelki alapja lehet a *másokért való felelősségvállalás és a környezettudatos életmód* kialakulásának, valamint később a *kezdeményezőképesség és a vállalkozói kompetencia* megalapozásának.

11–12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok. Az etika keretében ekkor feldolgozásra kerülő témák jó alkalmakat kínálnak *az önismeret és a társas kultúra* a *demokráciára nevelés* alapjainak lerakására, valamint *a szociális és állampolgári kompetencia* erőteljes fejlesztésére.

Az épség és fogyatékosság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyógypedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékosságról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékosságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Az etika órák hasznos támogatói lehetnek az *anyanyelvi kommunikáció* és a *digitális kompetencia* fejlődésének is.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Test és lélek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlődés és szükségletek Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember? *Egészség és betegség* Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok? *Fogyatékosság* Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén? *Ép testben ép lélek* A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni? A *lelkiismeret* Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.	*Természetismeret*: kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek. *Testnevelés és sport:* ön- és társismereti játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékosság, lelkiismeret, szándék, döntés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kapcsolat, barátság, szeretet	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Kapcsolataim Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők. *Baráti kapcsolatok* Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás. *A kapcsolat ápolása* A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.	*Magyar nyelv és irodalom*: a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg. *Testnevelés és sport:* együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, az érdekérvényesítés alapvető lehetőségei.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kortársi csoportok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Közösségeim A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás. *A mi csoportunk* A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának	*Magyar nyelv és irodalom*: közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás,

oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői. *Mások csoportjai* Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között. *Konfliktusok a csoportban* Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.	hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés). *Testnevelés és sport:* konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során; egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Társadalmi együttélés**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Etnikai közösségek Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok,		*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a magyarság eredete; mondák, krónikák, nyelvtudomány;

ünnepek. *Vallási közösségek* Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése. *Társadalmi egyenlőtlenségek* Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni? *Virtuális közösségek* A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben. Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?	hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között. *Vizuális kultúra:* valóság és képzelet. *Testnevelés és sport:* némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, virtuális közösség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A technikai fejlődés hatásai**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Az ökológiai lábnyom Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat. *Az ember és a technika* „Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és		*Természetismeret*: a környezet és az ember egysége. *Magyar nyelv és irodalom*: a tömegkommunikáció

közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása. *Enyém, tiéd, miénk* A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon. A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre? *A mozgóképek hatása* A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.	legfőbb üzeneteinek dekódolása. *Technika, életvitel és gyakorlat*: környezettudatosság. *Vizuális kultúra:* tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A mindenséget kutató ember**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek magyar tudósok, művészek munkájáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A vallás mint lelki jelenség A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről. *Vallási közösség és vallási intézmény* A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon? *A tudomány* A tudósokról és a tudomány világáról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok. *A művészet* A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?	*Természetismeret*: a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a Biblia; történetek az Ószövetségből; egy-és többistenhit; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése. *Magyar nyelv és irodalom:* képek és formák a költészetben; az irodalmi művek

	szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat. Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mérten szerepet vállal a rászorulók segítésében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget. Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.

7–8. évfolyam

Az általános iskola szakaszzáró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. Ez a helyzet fontos kapcsolódási pontokat kínál *a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség,* valamint a *pályaorientáció* témakörének nevelési céljaihoz, illetve a *kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia* fejlesztéséhez.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre,* illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következésképpen az etika tanítási-tanulási folyamatában is.

13–14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal

felvértezve. Az etika órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésének is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már érzékelik az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, szembesülnek a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákkal, és a gyógypedagógus segítségével képesek erről elgondolkodni. Következésképpen az etika órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az etika valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az etika órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékosság állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *kritikai gondolkodás fejlesztésének*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A nyelv és nyelvhasználat, emberi kommunikáció témakörében szerzett alapvető anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Nyelv és gondolkodás Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? *Tudás és értelem* Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges? *Ösztönzők és mozgatóerők* Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami	*Magyar nyelv és irodalom*: a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tanulási pálya; környezet és pályaválasztás;

nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc? *Érték és mérték* Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?	megélhetés. *Természetismeret:* a személyiség összetevői, érzelmi adottságok. *Vizuális kultúra:* érzelmek, hangulatok kifejezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Vonzódás A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú – lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok– tapintatos jelzés és tapintatos hárítás. *Együttjárás* Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok. A diákszerelem szépsége. *Házasság, család és otthonteremtés* A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Családalapítás. Családtervezés. *Visszaélés a nemiséggel* Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?	*Természetismeret:* nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, szülés/születés főbb mozzanatai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egyén és közösség**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban? *Erőt adó közösség* Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént? *Korlátozó közösség* Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. *Szabadság és korlátozottság* Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmesség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.	*Természetismeret:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyem a világban**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi egyszerű ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulókban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Tágabb otthonunk: Európa Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között.	*Földrajz*: éhezés és szegénység a világban; az Európai Unió

Színesedő társadalmak A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei. *A társadalmi együttélés közös normái* Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban. Bűnmegelőzés. Büntetés. Jóvátétel. *Új technikák, új szabályok* A világháló kulturált használata. Alapvető etikai szabályok a világhálón.	lényegének megértése; a Kárpát-medence népei. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mi dolgunk a világban?**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségtani ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jól-lét és jólét Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében. *Boldogulás, boldogság* A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek. *A média és a valóság*	*Magyar nyelv és irodalom*: az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: tudományos és technikai forradalom; a

Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.	világháló. *Vizuális kultúra:* képek, látványok, médiaszövegek, események tanári segítséggel való elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hit, világkép, világnézet**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhitek és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket? *A nagy világvallások világképe* A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma. *Párbeszéd és együttműködés* A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.	*Vizuális kultúra:* személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. *Földrajz:* a világvallások és különböző kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Képességeinek megfelelő szinten elképzeli saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről. Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól. Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket. A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban ismerteti meg a tanulókkal a múltról való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az etika, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A célcsoport tanulóinak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

Az Ember és társadalom műveltségterület a tanítási-tanulási folyamatokon keresztül olyan nevelési célokat valósít meg, amelyek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is biztosítják a szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést; elősegítik a közösséghez tartozás pozitív élményeinek átélését. Kiemelt figyelmet kell fordítani a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozására. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – spontán belátáson alapuló – szabálytudat kialakítására, a szabálykövetési képesség megerősítésére, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozására. Az alapvető szociális konvenciókhoz való alkalmazkodást ki kell alakítani, az ebben való jártasságokat tovább kell erősíteni a tanuló sikeres közösségi beilleszkedése érdekében. A demokratikus részvétel megismerésének gyakorlása kiemelt nevelési cél; amelyet lépésről-lépésre kell megvalósítani, közvetlen tapasztalatszerzés útján (pl. az iskolaközösség életében

való aktív részvétel). Az empatikus és problémákra érzékeny attitűd kialakítása alapozza meg a szociális képesség fejlődését, mint a nevelési célok egyik sarokpontját.

A felső tagozatban bővíteni kell a nevelési célokat: a közösségi szabályok kialakításában a tanuló aktív szerepet vállal, a szabályokat belső elhatározásból alkalmazza, a változó körülményekhez rugalmasan alkalmazkodik, ismeri a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés fogalmát, a közösségben pozitív erkölcsrend mentén találja meg a helyét. A tanuló a közösségi élethez esetlegesen kapcsolódó negatív élményeket képes feldolgozni, ismerve azok negatív hatásait. A hazaszeretet, a nemzeti összetartozás érzése tudatosul benne a tanulmányai során megismert történelmi és kulturális értékek alapján. A véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselet jogát képességei szerint képes gyakorolni, ismeri jogait és kötelességeit.

5–6. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségterületen középpontba kell állítani a (1) múlt reális megismerését, (2) a pontos tájékozódást térben és időben, (3) a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, (4) az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra, a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőinek figyelembevételével. Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmaiban hogyan éltek az emberek. A célcsoporthoz tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzete, az események sorendje közötti összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

A társadalmi ismeretek tanítási-tanulási folyamatai során a tanulók megismerkednek a családi és iskolai közösséghez való tartozás fontosságával és szerepeivel. Tudatossá válik a diákok számára a közösségben elfoglalt helyük, megismerik jogaikat és kötelezettségeiket. Felismerik a közösség alakulásának jelentőségét, egyúttal az egyén szerepét a csoportban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az őskor és az ókori Kelet**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	Elemi topográfiai ismeretek. Tájékozódás és viszonyítás térben és időben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Civilizációk emlékezete – a történelmi megismerés fogalmának kialakítása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli képességek, képzelet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Az őskori ember világa Az ember megjelenése és elterjedése a Földön. A barlanglakó és a termelő ősember. A tűz szerepe az emberiség történetében. Földművelés, állattenyésztés. Cserekereskedelem. *1.2. Ókori keleti örökségünk* Mezopotámia. Egyiptom. Kína. India. *1.3 Ószövetségi történetek* A világ keletkezéséről való ismeretek. A világ teremtése. Az Édenkert. A Vízözön.	Tájékozódás a térképen. Idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Időbeli relációk: a jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. Térbeli relációk: tájékozódási pontok keresése a térképen, az emberiség megjelenésének elterjedési helye és irányvonala. Az ókori államok helyének megkeresése a térképen. Illusztráció készítése. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése. Ismeretszerzés a dokumentumok forrásairól. Kiállítási anyag – rajzok, makettek, képanyagok – összeállítása a kor jellegzetes ruházataiból, használati eszközeiből. Jellemzések, példák felsorolása. Időszakos és állandó kiállítások látogatása a múzeumban. Gyűjtőmunka az őskorhoz és az ókori Kelet világához kapcsolódva.	*Magyar nyelv és irodalom:* anyanyelvi kommunikáció, beszédprodukció; drámajáték. *Természetismeret:* tájékozódás a térképen. *Vizuális kultúra:* őskori művészetek. *Matematika:* időszámítás, pénzhasználathoz kötődő számítások. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jelen, múlt, régmúlt, barlanglakó ősember, régészeti lelőhely, barlangrajz, őskori eszközhasználat, őskori mesterség, állattenyésztés, növénytermesztés, sumér, Tigris, Eufrátesz, ékírás, Nílus, fáraó, múmia, piramis, porcelán, selyem, papír, Nagy fal, Indus, maharadzsa, tízes számrendszer, állam, birodalom, édenkert, Isten, föld, ég, növény, állat, vízözön, első emberpár.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Az antikvitás**	**Órakeret 26 óra**
Előzetes tudás	Az őskor és az ókori Kelet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Civilizációk emlékezete – az antikvitás mint az európai alapműveltség bölcsőjének bemutatása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli tájékozódás, képzelet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia Történetek a görög mondavilágból. Az ókori tudományok és művészetek. Az ókori olimpiai játékok. *2.2. Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk* A legjelentősebb görög városállamok: Athén és Spárta. Az ókori Athén és Spárta mindennapjai. A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490). A trójai faló története. *2.3. Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában* A római hadsereg és a katonák élete. Róma fénykora. Julius Caesar. Augustus császár. Rómaiak hazánk területén. A Római Birodalom bukása. *2.4. Újszövetségi történetek* A keresztény vallás kialakulása és elterjedése. Jézus Krisztus születése. Krisztus Pilátus előtt. Az utolsó vacsora. A feltámadás.	Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). Történet olvasása, feldolgozása. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása. Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. Tematikus képanyagok elemzése. Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. Beszélgetés az olimpiai eszméről. Athén és Spárta – a városállamok különbségeinek felfedezése. Történet olvasása Athénről. A görög főváros antik történelmi emlékhelyeinek képről történő felismerése. A hadviselés eszközei, az életmód modellezése. Romulusz és Rémusz történetének összehasonlítása a valósággal. Az ókori Róma nevezetes épületeinek bemutatása. Az olasz főváros legfontosabb tárgyi emlékeinek megnevezése képről. Bepillantás az ókori Róma mindennapjaiba: öltözködés, szórakozás, társasági élet, rabszolgapiac, iskola (beszélgetés, életképek modellezése, illusztrációkészítés). A római hadsereg bemutatása – beszélgetés alapvető szempontok szerint a hadviselés legfontosabb elemeiről: (1) fegyverek, (2)	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés; szövegértés. *Földrajz:* tájékozódás a térképen. *Rajz és vizuális kultúra:* az antik kor építészete. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Testnevelés és sport:* ókori és modern sportágak. *Informatika:* IKT-taneszközök alkalmazása.

	stratégia, (3) emberi tényezők (katonák). Illusztrációk készítése. Pannónia provincia helyzetének, szerepének megismerése a Római Birodalom területén. A bukás okainak közös feltárása. Történetek olvasása, beszélgetés Jézus Krisztus életéről – szerepe a történelem alakulásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időszalag, időtorony, Hellász, Perzsa Birodalom, Marathón, trójai faló, olimpia, Athén, Akropolisz, városállam, szoptató anyafarkas, Romulusz és Rémusz, Róma, Itália, Tiberis, Colosseum, padlófűtés, tóga, tunika, lakoma, mozaikpadló, viasztábla, rabszolgapiac, árverés, gladiátor, légió, teknősbéka-alakzat, hajítógép, hódítás, provincia, Pannónia, császár, hadvezér, őrtorony, borostyánút, Aquincum, barbár, monda, Jézus Krisztus, betlehemi királyok, feltámadás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. A középkori Európa**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek az antikvitásról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében. Nézőpontváltás alkalmazása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli képességek, képzelet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A nyugati és a keresztény államiság főbb jellemzői A hunok szerepe a Római Birodalom hanyatlásában. 3.2. *Az iszlám vallás, az arab hódítás kulturális hagyatéka* (A legalapvetőbb ismeretek szintjén.) *3.3. A középkori élet színterei és szereplői (uradalmak, kolostorok, városok, egyetemek)* Céhmesterek és kereskedők. Mindennapi élet a középkori várakban. Kolostori élet: történetek az	Történetek olvasása, megbeszélése. Explorációhoz kötött tevékenységek. A vallások mint különböző kultúrák közvetítői – csoportosítások, fogalomgyűjtések – különös tekintettel a tanulói célcsoport eltérő tanulási képességeire. A középkori világ vezető vallásainak összehasonlítása. Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és különbségekhez kötődő feladatok. A szerzetesi életmód	*Magyar nyelv és irodalom:* szemelvények a szépirodalomból; illemszabályok. *Vizuális kultúra:* művészetek és vallás kapcsolata. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* a természetes és az épített környezet.

egyház szerepéről. A lovagi életmód és a keresztes hadjáratok.	modellezése. Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a térképen. A középkori város mint kulturális színtér bemutatása. A hadviselés és a vallások kapcsolatának felismerése a középkori kereszténység tükrében. A lovagi életmód – a lovagokhoz kapcsolódó eszménykép bemutatása – illemszabályok a gyakorlatban. A lovagi tornák modellezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vallás, kereszténység, iszlám, Keletrómai Birodalom, Nyugatrómai Birodalom, Bizánc, hun, király, nemes, jobbágy, lovag, lovagi torna, pápa, latin nyelv, szerzetes, kolostor, város, hadviselés, illemszabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. A magyarság történetének kezdetei**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a középkori Európáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról A magyarok eredete. Rege a csodaszarvasról. Vérszerződés. A Kárpát-medence a honfoglalás előtt. Honfoglalás, letelepedés. Kalandozó hadjáratok. *4.2. Az államalapítás: Géza és Szent István* Géza fejedelem. I. (Szent) István, Magyarország királya. Államalapítás. Koronázási ékszerek.	A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése. Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. Tablókészítés. Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. Rajzos történeti napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek fölkeresése. Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. Jelképek	*Magyar nyelv és irodalom:* szemelvények a szépirodalomból. *Természetismeret:* a lakókörnyezet természeti szépségei. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Vizuális kultúra:* az Árpád-kori műveltség, építészet, képzőművészet - kultúra és művészet az Anjou-korban.

4.3. Az Árpád-ház uralkodói, szentjei I. (Szent) László, a lovagkirály. Szent Imre herceg. Szent Gellért. Árpád-házi Szent Margit. Könyves Kálmán. II. András. A királyi dekrétumok szerepe a nemzettörténetben. IV. Béla. *4.4. Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó* Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos Gazdasági intézkedések Mindennapi élet az Anjou-házi királyok idején *4.5. Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén* A nándorfehérvári diadal *4.6. Hunyadi Mátyás portréja* Az igazságos Mátyás Élet Mátyás király udvarában Élet a Mátyás-kori városokban *4.7. A mohácsi csata és következményei* A mohácsi vész előzményei – a Dózsa-féle parasztháború A mohácsi vész A három részre szakadt Magyarország	ábrázolása kézműves technikákkal. Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészletek elmondása. A jelentős történelmi személyiségekről három-négy mondatos beszámoló készítése. Szövegalkotás képről, képsorozatról. Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása. A különböző várostípusok jellemzőinek csoportosítása. A külső veszélyek felismerésének szerepe az ország életében. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása. A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai. A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében. A történelmi szituációk eljátszása. A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Szövegértési feladatok megoldása. Különböző élethelyzetek bemutatása, jellemzőinek összehasonlítása. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* kézműves technikák. *Földrajz:* népek, kultúrák; településformák; Európa országainak helyzete a második évezred első felében.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vándorlás, honfoglalás, Urál-hegység, Levédia, Etelköz, Kárpát-medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, szabad királyi város, mezőváros, bányaváros, reneszánsz, erény, parasztfelkelés, Királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Török Hódoltság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. A világ és Európa a kora újkorban**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek Magyarország történetének kezdeteiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kauzális gondolkodás, képzelet, tér-és időbeli tájékozódás	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. A nagy földrajzi felfedezések Amerika felfedezése. Felfedezők és hódítók. *5.2. Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás* Történetek a kor emberének gondolkodásáról; reformáció és ellenreformáció. *5.3. Fényes uralkodói udvarok* XIV. Lajos udvara. *5.4. Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában* *5.5. A felvilágosult gondolkodók*	Történelmi szövegek olvasása, feldolgozása a nagy földrajzi felfedezőkről. Időszalagon, időtornyon Amerika fölfedezésének meghatározása – jelenhez való viszonyítása. Atlaszhasználat – helyszínek megkeresése a térképen; adatok olvasása térképről. Református és katolikus templom látogatása, a hasonlóságok és eltérések megfigyelése. Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. A gyarmatosítók és az őslakosok ellentétének megvilágítása különböző szituációs játékokon keresztül. A különböző keresztény vallási irányzatok jegyeinek megkülönböztetése, szókártyák csoportosítása. Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása elemi szinten.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Természetismeret:* a természettudományos fölfedezések. *Matematika:* számolás-mérés; adatok összevetése. *Vizuális kultúra:* a barokk kor művészete. *Technika, életvitel és gyakorlat:* modellkészítés. *Földrajz:* a fölfedezések hatása az emberiség Földről alkotott gondolkodására. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfedezés, világmindenség, távcső, mikroszkóp, Kopernikusz, Amerigo Vespucci, Kolumbusz Kristóf, vallás, reformáció, ellenreformáció, katolikus, protestáns, királyi udvar, felvilágosodás, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Magyarország a XVII–XVIII. században**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a világról és Európáról a kora újkorban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történeti megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* képzelet, tér-és időbeli tájékozódás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Végvári küzdelmek Szigetvár. Eger. Drégelyvár. Kőszeg. *6.2. Bocskai István és a hajdúk* Bocskai szerepe a magyar reformációban. *6.3. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora Bethlen Gábor idején* *6.4. Zrínyi Miklós, a hadvezér* *6.5. A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai* Zrínyi Ilona, Munkács hős asszonya. Thököly Imre. II. Rákóczi Ferenc élete. *6.6. Magyarország újjáépítése a Habsburg Birodalomban* Nemzetiségi viszonyok. Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában.	Történetek olvasása, feldolgozása. Végvárak megkeresése a térképen. Tinódi históriás énekeinek hallgatása kortárs lantművészek előadásában. Bocskai Istvánról, Bethlen Gáborról történet feldolgozása. A végvárakról rajz, makett készítése. A hős várkapitányok jellemzése, tulajdonságok csoportosítása. Művészeti alkotások gyűjtése az eseményekről. Események sorrendbe helyezése. Drámajáték – II. Rákóczi Ferenc életének fölidézése. Bécs, Bécsújhely, Sárospatak, Kassa városainak megmutatása a térképen. Kurucok és labancok – történet feldolgozása. Részletek megtekintése kapcsolódó történelmi filmekből.	*Magyar nyelv és irodalom:* anyanyelvi kommunikáció; végvári költészet; szövegértés. *Természetismeret:* természeti kincsek. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Földrajz:* térképhasználat. *Ének-zene:* reneszánsz és barokk zene hallgatása. *Vizuális kultúra:* reneszánsz és barokk műalkotások. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Végvár, vitéz, szablya, lant, Tinódi Lantos Sebestyén, önálló magyar hadsereg, politikus, költő, hadvezér, Buda visszafoglalása, minaret, mecset, dzsámi, hajdú, kuruc, labanc, históriás ének.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében. A magyar koronázási ékszereket megnevezi. A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja. Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit. A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni. Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.

7–8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek feleleventése a kritikai gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulókban a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

Az Ember és társadalom műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem és társadalmi ismeretek tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok-okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történeti változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az ésszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">Történelmi áttekintés</td><td>Órakeret
8 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Az ötödik-hatodik évfolyamon tanult történelmi ismeretek.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben.
Kooperatív technikák alkalmazása.
Képességfejlesztési fókuszok: vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">A történelem forrásai és a történelmi időszámítás
Őskori társadalmak.

Az ókori társadalmakról tanultak átismétlése
Az ókori Kelet.
Az ókori Görögország.
Az ókori Róma.

A középkori Magyarországról tanultak átismétlése (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz)
Árpád-házi királyok.
Anjou-házi királyok és a Hunyadiak.
Hazánk három részre szakadása.</td><td>Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. A régész eszközeinek megnevezése. Múzeumlátogatás, őskori leletek megtekintése. Térképről leletek helyének leolvasása. A zsákmányoló és a termelő ősember életmódjának összehasonlítása. Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. Tárgyi emlékek fölismerése az ókorból, különös tekintettel az ókori Kelet, Görögország és Róma hagyatékaira. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás. Térképhasználat. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról. A vándorlás és honfoglalás állomásainak megnevezése. Múzeumlátogatás, a koronázási ékszerek megtekintése. Tablókészítés a tanult uralkodókról. Tematikus feladatlapok megoldása.</td><td>Magyar nyelv és irodalom: kommunikáció; dramatizálás; irodalmi szemelvények.

Természetismeret: a tudomány helyzete az egyes történelmi korokban.

Matematika: számítások alapműveletekkel.

Vizuális kultúra: festészet.

Ének-zene: válogatás a népdalkincsből.

Technika, életvitel és gyakorlat: magyar népi mesterségek.

Földrajz: térképolvasás.

Informatika: interaktív taneszközök használata.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. A forradalmak és a polgárosodás kora Európában	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a XVII–XVIII. századi Magyarországról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kauzális gondolkodás, hazaszeretet.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete. *1.2. Napóleon fölemelkedése és bukása* Napóleon élete, híres háborúi Európában. *1.3. Az ipari forradalom találmányai* Ipari találmányok és feltalálóik. *1.4. A magyar reformkor képviselői (Széchenyi, Kossuth, Kölcsey, Wesselényi)* A polgárosodás Magyarországon. *1.5. A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai* Gróf Széchenyi István élete és munkássága. Báró Wesselényi Miklós. Kossuth Lajos. Táncsics Mihály. Ellenzéki szervezkedés az 1840-es években. A magyar nyelv hivatalossá tétele. Az 1848. március 15-i események Pesten. Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései. A szabadságharc	A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről. Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival. Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. Információgyűjtés a gőz erejéről. Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz, beszámoló készítése Mária Terézia koráról. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése. Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókártyák és képek segítségével. A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés. Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása. Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere. Részvétel helytörténeti sétákon a reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez. Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. Időszalag, térkép használata. Események képei –	*Magyar nyelv és irodalom:* Vitakészség; a hivatalossá vált magyar nyelv. Himnusz és a Szózat *Természetismeret:* feltalálók és találmányok. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Ének-zene:* nemzeti himnuszok; Kossuth Lajos toborzódalai. *Rajz és vizuális kultúra:* a történelmi események ábrázolása képzőművészeti alkotások tükrében. *Földrajz:* topográfiai ismeretek; településformák az újkorban – Európa országai. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.

legfontosabb eseményei.	időrendben történő csoportosítás. Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok megoldása. Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősökről.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Polgári forradalom, nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, szabad paraszt, munkás, törvényhozás, országgyűlés, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó, gyáripar, vasúthálózat, gőzeke, vetésforgó, reform, haladó gondolkodás, nemzeti megújulás, magyar nyelv, gróf, báró, Magyar Tudományos Akadémia, kőhíd, pesti árvíz, Védegylet, röpirat, pozsonyi országgyűlés – alsótábla, felsőtábla, törvényjavaslat, törvény, haladó, maradi, márciusi ifjak, ellenzék, Pilvax Kávéház, Landerer Nyomda, Helytartótanács, Városháza, pákozdi csata, tábornok, trónfosztás, világosi fegyverletétel, aradi vértanúk.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. A nemzetállamok kora**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a forradalmakról és a polgárosodás koráról Európában és Magyarországon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Az egységes német nemzetállam létrejötte Az olasz nemzetállam létrejötte. Az egységes német állam magalakulása. *2.2. Polgárháború az Egyesült Államokban* A rabszolgaság eltörléséért *vívott* harc. *2.3. A megtorlás és a kiegyezés*	Gyűjtőmunka a könyvtárban. Adatok gyűjtése térképről. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Természetismeret:* tudósok, feltalálók és találmányaik (Ganz Ábrahám, Irinyi János, Eötvös Loránd, Semmelweis Ignác). *Matematika:* számítások

Magyarországon A gyarmatosítás szerepe a világpolitika alakulásában – az alapvető ismeretek szintjén. *2.4. A dualista Magyarország jelentős személyiségei* A kiegyezés jelentősége *2.5. Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei* Az Osztrák-Magyar Monarchia. *2.6. Birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért, élet a gyarmatokon*	Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg elnyomás idején. A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné). Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. A változások szerepének felismerése az emberek életében. A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.	alapműveletekkel. *Rajz és vizuális kultúra:* építészet. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rémuralom, teljhatalom, önkényuralom, néma ellenállás, osztrák császár, magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, gőzmalom, gőzeke, gőzcséplőgép, hajógyártás, mozdony- és vagongyártás, Budapest, világváros, Városliget, Operaház.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a nemzetállamok koráról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* empátia, kritikai gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon Az első világháború előzményei. Az első világháború kirobbanása. Hazánk részvétele az első	Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása. Képek gyűjtése, csoportosítása	*Magyar nyelv és irodalom:* szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. *Természetismeret:* a

világháborúban. Az első világháború főbb eseményei. Őszirózsás forradalom. Tanácsköztársaság. *3.2. Trianon és következményei* Az Osztrák-Magyar Monarchia fölbomlása. A trianoni döntés és következményei. *3.3. A nagy gazdasági világválság és következményei az Egyesült Államokban és Európában* A nagy gazdasági világválság. *3.4. Diktatúrák és diktátorok Európában* Kommunizmus, fasizmus és nemzetiszocializmus Lenin, Sztálin, Mussolini, Hitler. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék térhódítása Európában. Adolf Hitler hatalomra jutása és a nemzetiszocialista eszmék előretörése. *3.5. Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon* Magyarország a két világháború között – Horthy Miklós kormányzó. *3.6 . A határon túli magyarság sorsa* Hazánk helyzete a második világháború kirobbanása előtt. *3.7. A második világháború jellemzői és következményei* A második világháború kirobbanása. A második világháború főbb	folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás készítése. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Fiktív levél írása a frontvonalról. Frontok modellezése terepasztalon – a villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása. Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. A gazdasági válság megfogalmazása, jellemzőinek csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a nagy gazdasági világválság idején. Dramatikus technikák alkalmazása – szituációs játékok. Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. Bekövetkezett változások felismerése a háborús kronológia áttekintésével. A II. világháború hadieszközeinek megnevezése. Háborúellenes plakát készítése. Fasiszta eszmék felismerése. Antifasiszta, háborúellenes versek gyűjtése, felolvasása. Tablókészítés. Játékfilm-részlet (pl. Schindler listája), dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése. A világháborúkhoz kötődő emlékhely felkeresése. Életkép a	XX. század első felének legjelentősebb fölfedezései az atombomba. *Matematika:* – számítások alapműveletekkel; területszámítások; – halmazok; számítások tizedes törtekkel. *Földrajz:* topográfiai ismeretek. *Rajz és vizuális kultúra:* a világháborúk hatása a művészeti ágakra. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* mindennapi életvezetés megváltozott körülmények között. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.

eseményei, technikai újításai. A második világháború befejezése. A párizsi békeszerződés. *3.8. Magyarország a második világháborúban* Hazánk belépése a második világháborúba. Hazánk szerepe a második világháborúban. A Don-kanyar magyar katonái: megemlékezés a hősi halottakról. *3.9. A holokauszt Európában és Magyarországon* Hazánk német megszállása. Deportálás. Koncentrációs táborok Európában.	koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. Részletek olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából. Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári irányítás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Merénylet, trónörökös, világháború, antant, központi hatalmak, hadüzenet, állóháború, villámháború, front, lövészárok, tank, tengeralattjáró, felderítő repülőgép, mérges gáz, őszirózsás forradalom, köztársaság, Tanácsköztársaság, trianoni békeszerződés, jóvátétel, haderőcsökkentés, hitelfelvétel, bank, rádió, világválság, munkanélküliség, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajgyűlölet, antifasiszta, hadiállapot, zsidótörvény, koncentrációs tábor, deportálás, Don-kanyar, nyilas hatalomátvétel, atombomba, Hirosima, Nagaszaki, párizsi békeszerződés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század első felében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. A hidegháború: az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után.	Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. Térképről adatok leolvasása.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés; szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek.

4.2. A kettéosztott Európa A berlini fal kiépítése. *4.3. Az arab–izraeli konfliktusok* Izrael állam létrejötte. *4.4. A szovjet megszállás és a kommunista diktatúra jellemzői Magyarországon* Rákosi Mátyás hazánk élén: a sztálini rendszer magyarországi másolata. Az emberek élete az 1950-es évek elején. *4.5. Az 1956-os forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai* Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége. *4.6. A Kádár-korszak jellemzői (a megtorlástól a rendszer bukásáig)* A forradalom megtorlása. A gazdasági reformok évei. Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága. *4.7. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon* A demokratikus átalakulás és a piacgazdaság létrejötte A népképviseleten alapuló demokrácia kiépülése *4.8. A határon túli magyarság sorsa* Az 1989-es romániai forradalom az erdélyi magyarság szempontjából	Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban. A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása. A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése. Évszámok jelölése időszalagon. Szocialista iparvárosok jelölése térképen; rajz, makett készítése a gyárvárosokról. Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. Jellemzők megkülönböztetése. Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból. Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. Játékfilm, dokumentumfilm megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. Képek gyűjtése, csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá. Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek. Plakátképek bemutatása: a szovjet csapatok kivonulása Magyarország területéről.	*Természetismeret:* fegyveres konfliktusok hatása az élővilágra. *Matematika:* számítások alapműveletekkel; halmazok. *Földrajz:* topográfiai ismeretek. *Rajz és vizuális kultúra:* a XX. század második felének legfontosabb művészeti alkotásai. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hidegháború, keleti blokk, nyugati blokk, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés, földosztás, kisbirtokrendszer, koalíciós kormány, személyi kultusz, infláció, többpártrendszer-egypártrendszer,	

	címerváltozás, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, jegyrendszer, munkatábor, forradalom, szabadságharc, politikai fogoly, kölcsönfelvétel, eladósodás, a többpártrendszer újjáéledése, a szovjet csapatok kivonulása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. A globalizálódó világ és Magyarország**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század második felében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás; megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Az Európai Unió létrejötte és az európai polgárok alapvető jogai Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmigazdasági események alakulásában *5.2. A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban* A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei *5.3. Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás* A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére *5.4. Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon* Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok *5.5. A gazdasági élet területei és a munka világa* *5.6. A határon túli magyarság sorsa*	Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. A legfontosabb események jelölése időszalagon. A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. Az új államhatárok megkeresése a térképen. Különböző technológiákról történő információgyűjtés. Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett. A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablókészítés. A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományőrző foglalkozások keretében. A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés; válogatás a nemzetiségek irodalmának szemelvényeiből. *Természetismeret:* természetvédelem. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Földrajz:* az Európai Unió országai. *Ének-zene:* az Európai Unió himnusza *Rajz és vizuális kultúra:* a nemzeti kisebbségekhez tartozó művészek jeles alkotásai. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* nemzetiségekhez kötődő mesterségek. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.

5.7. A magyarországi romák kultúrája, helyzetének változásai	mellett. Fogalmak, képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, államrendszer, államhatár, jóléti társadalom, globális probléma, fenntarthatóság, fogyasztói társadalom, alaptörvény, jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Társadalmi szabályok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alapvető szabályok a környezetünkben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szabálytudat erősítése. A közösségi együttélés szabályainak megismertetése, gyakorlása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* erkölcsi érzék, kritikai gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog A szokás és a hagyomány Illemtani alapismeretek Az erkölcsi jó és rossz A jog szerepe az emberek mindennapjaiban *6.2. Az mberi alapjogok* *6.3. A gyermekek jogai, diákjogok* Hivatalos ügyeink (ügyintézés)	Közismert népszokások, néphagyományok fölelevenítése. Az erkölcsi értékekhez kapcsolódó csoportosítások a jó és a rossz fogalmának tükrében. A jog és erkölcs kapcsolatának értelmezése egyszerű példákon keresztül, különös tekintettel a gyakoribb normasértésekre. Az emberi alapjogokról való beszélgetés – az oki tényezők összegyűjtése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozata – a legfőbb pontok megismerése. Jogok és kötelességek a társadalomban – beszélgetés az emberek együttéléséhez szükséges normákról. Különbségek föltárása az okok és az okozatok szempontjából – saját gondolatok szóbeli megfogalmazása. A Gyermekek jogairól szóló 1989. évi ENSZ Egyezmény alapelveinek értelmezése. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban –	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció fogalmazási ismeretek. *Természetismeret:* szokásrendek a természet világában. *Matematika:* halmazalkotási műveletek. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* életvezetési technikák. *Földrajz:* az egyén és a közösség szerepe a hazai és a világ országai együttműködésének tekintetében. *Informatika:* interaktív taneszközök használata; ügyintézés a világhálón.

	beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. A mindennapi élethez kötődő egyszerűbb ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. Mindennapi ügyintézések modellezése, a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illemtani szabályok tükrében. Az ügyintézés alapvető faktorai – ügyintézési technikák lépésről-lépésre. Ügyintézés a világhálón – internetes felületről ügyintézési lehetőségek, egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, ENSZ, A gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény, illemszabály, ügyintézés, internet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Állampolgári ismeretek**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek elsajátíttatása, médiatudatosság erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
7.1. Államformák, politikai rendszerek *7.2. Demokratikus alapelvek* *7.3. Magyarország politikai intézményei* *7.4. A média és a nyilvánosság szerepe* A televízió világa A rádió világa Az internet világa *7.5. Állampolgári jogok és kötelességek*	Államformák: köztársaság és királyság – legfontosabb jellemzők összegyűjtése. A demokratikus és a diktatórikus politikai rendszer jellemzőinek azonosítása, példák gyűjtése. A demokrácia szerkezeti pontjainak megállapítása. A demokratikus választás modellezése. A demokratikus alapelvek legfőbb alkotóelemeinek összegyűjtése. Az antik és a modern demokrácia összehasonlítása tartalmi szempontok szerint. Beszélgetés a törvényhozás, a	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret*: a hangyák világa. *Matematika:* halmazalkotási műveletek, számlálás; arányok. *Rajz és vizuális kultúra:* a témához

Állampolgári jogok Állampolgári kötelességek.	végrehajtás és az igazságszolgáltatás intézményeiről az elemi ismeretek szintjén. A törvények szerepe az emberek életében – véleményalkotás. Látogatás a Parlamentben. Helyi önkormányzat fölkeresése. A tömegtájékoztatás eszközeinek megismerése. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoport számára könnyen érthető hírekről. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén. Az alapvető jogok és kötelességek értelmezése, példák gyűjtése. Tablókészítés.	kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészet: az Országház. *Ének-zene:* zeneművek. *Földrajz:* a Föld országai. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, kormány, törvényszék, parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, állampolgári jog és kötelezettség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Pénzügyi és gazdasági kultúra**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
8.1. A jövedelem szerepe a családban Bevételek és kiadások	A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A bevételtípusok	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció.

Megtakarítás, hitel Rezsi Zsebpénz *8.2. A pénz és formái* Érme és bankjegy Virtuális pénz, bankkártya Árfolyam, infláció *8.3. Pénzintézetek és tevékenységük* Hitel Kamat Tőke *8.4. Vállalkozói alapismeretek*	megkülönböztetése, példákon keresztül. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. A rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. Érdekességek gyűjtése a pénz világáról. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. A vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában.	*Természetismeret:* energiatakarékosság. *Matematika:* alapműveletek; mértékváltások. *Vizuális kultúra:* bankjegyeken és bankkártyákon látható művészi ábrázolások. *Földrajz:* más országok pénznemei. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, bank, bankkártya, hitel, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. A munka világa**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkavállalásra ösztönzés. Különböző foglalkozások és munkahelyek megismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, szociabilitás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
9.1. Elhelyezkedés és munkavállalás A munka és a munkaviszony jelentősége	Információk gyűjtése, rendszerezése a munkavállalásról. Munkaszerződések értelmezése, elemzése, megbeszélése. Munkalehetőségek gyűjtése	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szövegértés. *Matematika:*

9.2. Gazdasági ágazatok, foglalkozások Mezőgazdaság Ipar Bányászat Energiatermelés Kereskedelem Vendéglátás Közlekedés Távközlés Bank Biztosítás Egyéb *9.3. Fizikai és szellemi munka*	különböző forrásokból. Különböző foglalkozási ágazatok gyűjtése újsághirdetésekből, világhálóról. Szituációs játékok különböző munkaviszonyhoz kapcsolódó helyzetek megjelenítésére. A munkaviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelességek csoportosítása. Adatok, információk gyűjtése és csoportosítása a foglalkozások világából. A fizikai és szellemi munka azonosságainak és különbségeinek feltárása. Szakmák azonos és eltérő jegyeinek feltérképezése. Tablókészítés.	számítások alapműveletekkel. *Ének-zene:* népdalok, munkadalok. *Vizuális kultúra:* képzőművészeti alkotások a munka világából. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a munka szerepe az ember életében. *Földrajz:* érdekes munkák a világ minden tájáról. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munka, munkaviszony, foglalkozás, munkahely, gazdaság, gazdasági ágazatok, mezőgazdaság, ipar, bányászat, energiatermelés, kereskedelem, vendéglátás, közlekedés, távközlés, bank, biztosítás, fizikai munka, szellemi munka.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett. Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani. A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból. Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára. A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A

	nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja. Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul. A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni. A tanuló képességei szerint elsajátítja a társadalomhoz, állampolgársághoz és a gazdasághoz kapcsolódó alapvető ismereteket. Felismeri az emberi közösséghez kapcsolódó kulcsszerepű tényezőket és folyamatokat; utóbbi területen lehetőségei szerint tájékozódik. Az alapvető emberi jogokat és kötelességeket ismeri; az alkotó, demokratikus közösség értékrendjét elfogadja. Tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban. A média és nyilvánosság szerepét ismeri, azok különböző területein képességei szerint tájékozódik; egyúttal különbséget próbál tenni tény és vélemény között. A világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről tud, az egyéni virtuális jelenlét előnyeiről és hátrányairól képet alkot. Ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében. Fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében. A fizikai és szellemi munka jellegzetességeit megkülönbözteti, tájékozódik az egyes gazdasági ágazatokban, reális képet alkot a munkavállalás jelentőségéről. Az élethosszig tartó tanulás fontosságát, az egyén állandó alkalmazkodásának szerepét képessége szerint magára vonatkoztatja folyamatosan változó világunkban.

HON-ÉS NÉPISMERET

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban – a bevezető periódusnak tekintett első négy évfolyamon meghatározott környezetismereti tudásra építve – ismerteti meg a tanulókkal a múltról való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az etika, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. A tanulásban akadályozott tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az én világom**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A családdal kapcsolatos ismeretek, élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Családunk története A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? A család múltja és története. Családfa. *1.2. Az én városom, falum* Elhelyezkedése, földrajzi fekvése. Nevezetességei. Hagyományai. *1.3. A hazai táj. A helyi tudás* Hazánk természeti értékei. *1.4. Gyermekek, diákélet a múltban* Az iskola története, múltja.	Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténetről szóbeli beszámoló. Érdekességek mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés. Képgyűjtés az adott településről. Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatban. Helytörténeti kiállítás látogatása. Hivatalos honlapon történő tájékozódás. Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés. A településen élő (onnan elszármazott), a tanulóknak példaképül állítható híres emberek életútjáról beszélgetés, fényképes tablókészítés a legfontosabb információkkal. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Beszélgetés a személyes és családi kötődésekről a téma tükrében. Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése. A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a legalapvetőbb ismeretek szintjén. Képek gyűjtése,	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret:* szülők és utódok az élővilágban; hazánk természeti kincsei. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Vizuális kultúra:* a család ábrázolása a művészetekben; helyi kulturális örökség. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* makett készítése. *Természetismeret:* tájékozódás a térképen. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

	csoportosítása egyszerűbb szempontok figyelembevétel. Rövid szépirodalmi szemelvényekből való tájékozódás, információgyűjtés. Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, előd, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány, diákélet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Találkozás a múlttal**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Az én világom.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési* fókuszok: nemzettudat, empátia.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban *2.2. A paraszti ház és háztartás, a ház népe* Falusi élet a múltban. *2.3. A hétköznapok rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)* A régmúlt idők étkezési szokásai. Ruházkodás a régmúlt időkben. Az emberek mindennapjai. *2.4. Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete* Húsvéti ünnepkör. Pünkösdi ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör. *2.5. Hitélet és közösségi élet* Közösségek az ember világában.	Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszülőkről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint látogatás tájházban. A parasztház jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból. Beszélgetés a paraszti háztartáshoz kötődő hagyományos életformáról. Tájékozódás a hétköznapi életről régi képeslapok, használati tárgyak, reprodukciós nyomtatványok segítségével. Régi receptek gyűjtése. Beszélgetés a táplálkozás kiemelt szerepéről, különös tekintettel az eltérő életformákra. Információk gyűjtése a	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret:* háziállatok; táplálkozás. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Rajz és vizuális kultúra:* a paraszti világ ábrázolása. *Ének-zene:* népdalok világa. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* néphagyományokhoz

	pedagógus által válogatott, egyszerűsített visszaemlékezésekből – az adatokból közösen napirend készítése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötötten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti fölelevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományőrző játékokkal való megismerkedés. Beszélgetés az egyén szerepéről a közösségben. Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákon keresztül. Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról. A közösség pozitív értékeinek összegyűjtése és megbeszélése. Csatlakozási lehetőségek földerítése helyi értékteremtő közösségekhez. A családi közösség szerepeinek feltárása szituációs játékok által.	kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; életformák; népi mesterségek. *Földrajz:* tájékozódás a térképen; hazánk tájegységei. *Testnevelés:* népi sportjátékok. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, paraszthá̧z, háztartás, húsvét, pünkösd, karácsony, vallás, vallásos ünnep, néphagyomány, hagyományőrzés, közösség, közösségi élet, értékteremtés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Magyarország helyzete**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Találkozás a múlttal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* nemzettudat, erkölcsi érzék.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az ősi magyar kultúra hagyatéka A magyarok őseiről	Beszélgetés a magyar őstörténetről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténetről, annak	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szépirodalmi

3.2. Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén *3.3. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.* *3.4. Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei* *3.5. A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban*	továbbhagyományozódásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés. Múzeumlátogatás. Érdekességek földerítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb. Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében. Információgyűjtés a történelmi Magyarország területén élő magyarok mindennapjairól. A magyarlakta területek azonosítása, határon túli tájegységek, magyar városok megnevezése a térképen. Beszélgetés a történelmi Magyarország területén élő, a tanulók számára példaképül állítható híres emberek életútjáról , fényképes tablókészítés. A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint. A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról. Néhány alapvető formula elsajátítása a nemzeti kisebbségek nyelveiből (pl. köszönés, búcsúzás). A szomszédos országok felsorolása, fővárosuk megnevezése, térképen való azonosításuk. A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek, érdekességek gyűjtése, csoportosítása. Múzeumlátogatás, tanulmányi kiránduláson való részvétel. Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre. Ismeretterjesztő	szemelvények. *Természetismeret:* az ősmagyarok természeti környezete; a magyar természeti örökség. *Matematika:* számítások alapműveletekkel; mértékváltások, hosszúsághoz kötődő számítások. *Rajz és vizuális kultúra:* ősmagyar művészet; a határon túli magyarság kulturális öröksége. híres magyar művészek. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; népi mesterségek. *Földrajz:* tájékozódás a térképen; hazánk és a történelmi Magyarország tájegységei. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

	filmek, filmrészletek megtekintése a témával kapcsolatosan. Tablókészítés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Őstörténet, ősművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri Magyarország nemzeti hagyományait és értékeit. Fogalmi képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességről szóban és/vagy írásban, néhány mondatban beszámol. Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapjaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyarlakta területeken élő közösségek értékteremtő munkájáról. A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez, munkásságuk iránt érdeklődik. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.

TERMÉSZETISMERET

A műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan tanulási helyzetek kialakítására helyezi a hangsúlyt, amelyben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető- és védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédő attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása, természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretelsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amely alkalmas a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretelsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatásaira, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és hatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezeknek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

A tanulói aktivitás és tevékenységközpontúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazására.

A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömének, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

Az Ember és természet műveltségterület fejlesztési feladatai a NAT-ban tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását.

A kerettanterv követi a NAT által meghatározott tudásterületek témaköreit, amelyek közműveltségi tartalmakat foglalnak magukban. A témakörök közül az elsőt, a *Tudomány, technika és kultúra* műveltségtartalmát és fejlesztési feladatait beépítettük a többi témakörbe. A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. A tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben és a kísérleti eszközök használata, a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

A kulcskompetenciák közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység. Az IKT-eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, energia, információ**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokban szerzett ismeretek az élettelen természet anyagairól, halmazállapot-változásairól. Egyszerű információs jelek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyag Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.	Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasztható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok megmunkálása.
Halmazállapotok.	A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).	
Tömegmegmaradás.	Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).	
Oldatok, keverékek.	Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána. Jelenségek értelmezése segítséggel a tömegmegmaradás szempontjából.	*Matematika:* Mérések. Mérőeszközök használata, mértékegységek.
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).	
Kölcsönhatások, erők	A vizsgálódáshoz, méréshez	

Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hősugárzás), statikus, elektromasszázs, hang- és fényforrások).	szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok-okozati összefüggések felismerése. Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérletekkel.	
Energia Energiaforrások a háztartásban. Energia, energiafajták. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés…). Megújuló és nem megújuló energiaforrások.	A tapasztalatok összehasonlítása a mindennapi élet történéseivel. Egyszerű kísérletek végzése a hang, fény, anyag kapcsolatára. Az energia elemi szintű értelmezése. Energiahordozók megfigyelése (fűtőanyagok, üzemanyagok, tápanyagok). Ábrák, képek megfigyelése, elemzése adott szempontok szerint folyamatos segítséggel. Összefüggések felfedezése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Energia, energiafajták. Az emberi szervezet energiaszükséglete – táplálkozás.
Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).	Élelmiszerek tájékoztatójának megfigyelése. Táplálkozás, életvitel, testsúly összefüggéseinek felfedezése.	
Információ Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzésrendszer).	Irányított megfigyelések a mindennapi életünket segítő, tájékoztató jelrendszerekről (élelmiszerek, háztartási vegyszerek, közlekedési jelző- és tiltó táblák, életvédő, katasztrófa-megelőző, menekülést segítő jelzések, internet piktogramok).	
A természet jelzései. Növények jelzései, állatok kommunikációja.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (pl. hervadó növény, kiszáradt fa, kutya, macska hangjelzései).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás, információs jel, jelrendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokon megszerzett tájékozódási ismeretek. Az időjárás elemeinek ismerete. Az eddig tanult növények, állatok jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analizáló és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér és idő Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása. Térkép és földgömb. Világtájak a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű. Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép. Hazánk térképe. Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek. Vizek ábrázolása a térképen. Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően). Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc). Időjárás. Mozgás és idő összefüggése.	Tájékozódási gyakorlatok a lakóhelyen és környékén, az épített és természetes környezetben. Az iránytű használatának gyakorlása. Felszíni formák és világtájak ráismerési szinten. Alaprajzok, egyszerű térképvázlatok rajzolása. A látott, tapasztalt valóság ábrázolása homokasztalon, terepasztalon. Vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök (óra, hőmérő) használatának gyakorlása. Az időjárás elemeinek figyelemmel kísérése napszaknak és az adott évszaknak megfelelően. Időjárás-jelentések értelmezése. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése. A napszakok és a Nap állásának megfigyelése, összekapcsolása. (A Hold változásainak megfigyelése.)	*Földrajz:* tájékozódás térképen, időjárási jelenségek, napszakok, évszakok.
Rendszer, a rendszer és	Séták, kirándulások során	

környezete Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben. Természetes táj, mesterséges környezet. Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai. Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).	irányított megfigyelések. A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók készítése. Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában (építőjátékok, legózás, terepasztal berendezése stb. során).	
Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok) Élőlények a ház körül. Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.	A gazdaságok hatékony működésének megfigyelése természetes környezetben, tanulmányi séták alkalmával. Múzeumlátogatás, rövid beszámoló készítése a látottakról. Összefüggések keresése, feltárása, a növénytermesztés, állattenyésztés között (komposztálás, trágyázás, állatok etetése, silózás, széna, szalma). A rovarkártevőket pusztító hasznos állatok (énekesmadarak, sün, vakondok), és a biológiai növényvédelem összefüggéseinek felfedezése. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése konkrét példákban. Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.	
Szerveződési szintek, hálózatok Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben. Táplálék, energiaellátás, úthálózat. Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.	Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Felépítés és működés kapcsolata**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Az eddig tanult növények és állatok faji, egyedi jellemzőinek ismerete. Alapvető ismeretek az időjárásról és a földről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Élőlények A virágos növények testfelépítése, életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet). Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő). Szobanövények, kerti növények gondozása. Ehető és mérgező gombák (testfelépítés, tápanyagfelvétel, szaporodás). Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/). Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz). Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés). Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak). A testalkat változatossága.	Egy-egy virágos növény részeinek, testfelépítésének vizsgálata (tulipán, petúnia). Nagyító használata. Rajzos vázlatok készítése. Kísérletek növényekkel (életfeltételek biztosítása, megvonása), elgondolások, következtetések. A növénygondozás alapszabályai, egy választott növény gondozása. Naplóvezetés. A gombák testfelépítésének, életfeltételeinek vizsgálata. Gombák és növények összehasonlítása irányított megfigyeléssel. Hasonlóságok és különbségek felfedezése. A gombafogyasztás szabályai! Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata. Csoportosítások megadott szempontok szerint. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése. Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások	

	tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése.	
Életközösségek Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen. Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.	Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlényeinek megfigyelése. Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése.	
Az élővilág rendszerezése Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős…).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.	
Föld, Nap, Naprendszer Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok. A napsugárzás jelentősége.	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Látogatás a Planetáriumba. Filmek, képek, ábrák elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság, változás**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	A környezet anyagainak felismerése, megnevezése. A tanult mérőeszközök, mértékegységek használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Állapot Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű,	*Matematika:* mérések, mértékegységek.

	mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása. Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet). Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése (kg, l, m, cm, °C).	
Változás Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása. Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.	Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagmegmunkálás.
Fizikai változások.	Fizikai változásokra példák gyűjtése.	
Kémiai változások: égés, tűzvédelem.	Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.	
Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.	Tanult növények, állatok közül egy-egy példán keresztül az életjelenségek felsorolása. Változások felfedezése.	
Változásokat irányító információk. Tervrajz – házépítés. Útiterv – utazás.	Építőjátékokból, legóból házépítés. Útitervkészítés.	
Egyensúly, stabilitás	Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).	
Folyamat, a rendszerek történetisége Ajándékok, dísztárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.	Elemzés, tervezés segítséggel. Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése, pl. origami, kenyérsütés.	
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.	
Az ember természetalakító tevékenységei.	Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló	*Földrajz:* Magyarország.

	tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 23 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon szerzett ismeretek az ember testéről és az egészséges életmódról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése azegészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, kritikai gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Testkép, testalkat, mozgás Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria. Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.	A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között. Mozgássérült társak elfogadása, segítése.	*Testnevelés és sport:* edzés.
Önfenntartás Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Tápanyagok, vitaminok. Szent-Györgyi Albert. Mennyiségi és minőségi szempontok.	Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására. Napi étrend összeállítása. A tudós munkájának megismerése. Információk gyűjtése, feldolgozása.	*Természetismeret:* tápanyagok.
Személyi higiénia. Az érzékszervek védelme és tisztasága. Orvosi ellátás. Fertőző és járványos betegségek, védőoltás. Alapfokú elsősegélynyújtás.	Helyes testápolás. Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása. Veszélyhelyzetek felismerése otthon, az iskolában, a közlekedésben. Orvosi segítségnyújtás kérése,	

	elfogadása, mentőhívás. Az előírások betartása. Teendők elsősegélynyújtáskor. Szituációs gyakorlatok. Plakátok, tablók elemzése, készítése.	
Egyedfejlődés Az emberi egyedfejlődés szakaszai. Serdülőkori változások.	Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján. A serdülőkorra jellemző tulajdonságok gyűjtése. A szülői és saját tulajdonságok közötti hasonlóság keresése.	
Magatartás Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni. Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.	Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet, fenntarthatóság**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Az alsó tagozaton szerzett ismeretek a közvetlen és tágabb környezetünkről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség, az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Globális környezeti rendszerek Életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás.	Helyes és helytelen magatartások elemzése. Egyszerű megoldások keresése. Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés,	

	csomagolás, közlekedés).	
A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.	Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.	*Földrajz*: időjárás, éghajlat.
Környezeti tényezők Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.	Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése, felismerése képek, filmek segítségével. Megbeszélések, elemzések, rendszerezések, csoportosítások. Épületek hő- és vízszigetelésének fontossága, egyszerű bemutató kísérletek megfigyelésével, megbeszélésével.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* mesterséges környezet.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhöz, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).	Példák gyűjtése a növények, állatok alkalmazkodásáról (növények és fényviszonyok, vízigény, hőmérséklet, állatok, téli álom, kültakaró, költözés).	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége. A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei. Megtartás lehetőségei. Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlagi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kökörcsin). Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés.	Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Tapasztalatok megbeszélése, tablók, plakátok készítése, összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára. Részvétel a jeles napok alkalmával rendezett környezetvédelmi megmozdulásokon (szemétszedés). A környezetvédelmi problémák felismerése. Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről. Könyvek, internet segítségével ismeretek gyűjtése kiemelten védett természeti értékeinkről.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* szelektív hulladékgyűjtés.
A Föld szépsége, egyedisége A Kárpát-medence természeti	Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek	*Történelem, társadalmi és*

és kulturális értékei. Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai. Jellegzetes növénytakarójuk, állatvilágu̇k.	bővítése, érdekességek, értékek felfedezése. A térkép használata, térképismeret. A földrajzi fogalmak ismerete.	*állampolgári ismeretek; földrajz:* természeti és kulturális értékek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban. Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra. Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülömnöztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről. Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszerről, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata.

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyam kerettanterve tantárgyi bontásban közli a közműveltségi tartalmakat, ezen belül azonban továbbra is megtartja a NAT által meghatározott tudásterületek szerinti felépítést.

KÉMIA

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során–figyelembe véve az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását–, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási

módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, kölcsönhatás, energia, információ**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Anyagok tulajdonságai, kölcsönhatásai, változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tudomány Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.	*Informatika:* IKT-eszközök használata.
Anyagok Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői. A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. Keverékek, oldatok.	A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis. Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése).	*Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak anyagának tulajdonságai.
Vízben és zsírban oldódó anyagok. (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, aceton, körömlakk, alkohol).	Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Vízben és zsírban oldódó anyagok vizsgálata.	

Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid).	Tapasztalatok megbeszélése, egyszerű folyamatábrák készítése. Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.	
A periódusos rendszer. Mengyelejev.	Tájékozódás a periódusos rendszerben.	
Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.	A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.	
Vegyületek csoportosítása. Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók. Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat). Lúgos, savas kémhatás. Balesetvédelem.	A hétköznapi életben használt savak, lúgok indikátoros vizsgálata. Néhány háztartási vegyszer vizsgálata, tapasztalatainak elemzése, kémiai alkotórészek, hatások szempontjából. Balesetmentes vegyszerhasználat elsajátítása.	
Kölcsönhatások, erők Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legelemibb szinten, csak érdekességként).	Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.	
A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások. Egyesülés, égés, bomlás. Közömbösítés: sav + lúg = só + víz. Sav-bázis reakciók: nátronlúg + sósav = konyhasó + víz meszes víz + szénsav =	Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése. Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Sav-bázis reakciók elemzése.	

mészkő + víz (cseppkőbarlang).		
Energia A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban. Halmazállapot-változás, oldódás, tűzgyújtás.	Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.	
Információ Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele. Szóegyenletek (Pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).	A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémes, nemfémes csoportosítása. Élelmiszerek, vegyszerek tájékoztatójának értelmezése, a tanult vegyszerek szóegyenletének megismerése. Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése (méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).	*Földrajz:* mészkőhegyek, tengervíz.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, sav, bázis, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, az égés jelensége. Kémiai ismeretek az anyagokról, fizikai és kémiai változásokról. Az anyagok összetétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér, idő, nagyságrendek Az atomok, molekulák mérete.	Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat…).	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* mikroszkóp.

	A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.	
Anyagmennyiség. Tömény és híg oldatok.	Keverékek, oldatok összetevőinek vizsgálata mérésekkel. Hígítás- és sűrűsítés-gyakorlatok végzése.	*Matematika:* mérések.
Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).	Oldódás-vizsgálatok különböző hőmérsékleten. (Tapasztalatok értelmezése, lejegyzése, rajzos, írásos vázlat formájában.)	
Rendszer, rendszer és környezete Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából, műanyagból, nádból játékok, dísztárgyak készítése). A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.	Ajándékok, dísztárgyak előállítása során a kiinduló anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a megmunkálás lehetőségeinek felismerése, eszközhasználat.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak készítése.
A kísérleti berendezés rendszerként való működése. Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémtálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).	A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.	
Az égés feltételei. Tűzoltási lehetőségek. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).	Az égés feltételeinek ismerete. A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján. A különböző tüzek oltási módjainak megismerése. Szituációs gyakorlatok, teendők tűz esetén, tűzoltás, riasztás, a védekezés, megelőzés teendőinek ismerete. A tűzriadó gyakorlatain részvétel. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek felismerése.	
Természeti rendszerek A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-	Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak,	*Természetismeret; biológia-egészségtan; fizika:* Energia, fotoszintézis.

dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.	átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid). A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.	A növényi élet. Tápanyagok. Ásványi anyagok.
A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).	Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.	
Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).	Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.	
Épített rendszerek Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz…). Vas- és alumíniumkohászat. Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz…).	Tapasztalatok gyűjtése egyszerű kísérletek alapján a legismertebb fémek tulajdonságairól. Ábrák, képek, filmek segítségével elemi ismeretek szerzése a fémek előállításáról. Az alapanyag és előállított fém közti változás megértetése (a bomlás-redukció lényegének elemi szintű értelmezése).	
Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvözés, rozsdamentes acél).	Megfelelő korrózióvédelmi eljárások ismerete. Tűzvédelmi plakátok készítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* fémkohászat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás, korrózióvédelem, oxidáció, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Felépítés és a működés kapcsolata**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek az anyag tulajdonságairól és változásairól. Jártasság a kísérletezésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szervetlen és szerves anyagok A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.	Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.	
A Föld Ércek, ásványok, hegységképző kőzetek.	Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, ércek előfordulásáról. Filmek, könyvek, folyóiratok segítségével érdekességek, információk gyűjtése. Kirándulások, tanösvények, kőzetminták, ércminták tanulmányozása, tapasztalatok megbeszélése.	*Földrajz:* A Föld. Kőzetek. Ásványok. Hegyek.
Vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás kémiai alapjai. Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások. Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészkőoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).	A vízkőképződés ismerete. A háztartásokban a vízlágyítás és a vízkőoldás természetes megoldásainak ismerete. Az ásványvizek és a desztillált víz összehasonlítása párologtatással. Képek keresése barlangokról, a képek alapján megfigyelések.	
Az időjárás A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).	Különböző vízminták vizsgálata összetétel, tisztaság szerint. Ásványvizek tájékoztatóinak olvasása, tartalmak összehasonlítása. Ismeretek gyűjtése a hazai gyógyvizek előfordulásairól, gyógyító hatásairól filmekből, turisztikai magazinokból, internetről.	*Földrajz:* A Föld vizei. Hazai gyógyvizek lelőhelyei.
A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).	Sóoldat bepárlása, desztillálása által az összefüggések felfedezése, megértése.	
A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).	A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel. Az oxigén százalékarányának	

	felismerése kísérlet alapján. Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).	
Nap, Naprendszer A világ anyagi egysége.	Látogatás a Planetáriumba. Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.	*Földrajz:* a Naprendszer.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerves és szervetlen anyag, elem, fém, ötvözet, só, sav, bázis, természetes és mesterséges anyag, érc, ásvány, kőzetek, vízkő, vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás, ásványvíz, gyógyvíz, tengervíz, édesvíz, a levegő kémiai összetétele, Naprendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság, változás**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok tanult fizikai, kémiai tulajdonságainak, változásainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A rendszer állapota és változásai A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).	Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: háztartási eszközök és közlekedési eszközök működése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* ipari forradalom.
Változások Kémiai reakciók többféle szempont szerint: – gyors-lassú – egyesülés-bomlás. Oxidáció-redukció (redoxi	A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén.	

folyamatok), sav-lúg.	Hidrogén égésének megfigyelése. Durranógáz-próba megfigyelése. A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.	
Változások iránya Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése. Szén égetése – szén-dioxid Szénsav előállítása, bomlása Kénessav előállítása, bomlása Mészégetés-mészoltás Mészkő oldása – cseppkőképződés stb.	Egy-egy példán keresztül a kémiai folyamatok irányának bemutatása, a tapasztalatok megbeszélése, a folyamatok értékelése.	
Egyensúly Telített oldat, oldódás, kristályosodás. Halmazállapot-változások	Só-, cukor-, timsókristály készítése. Okok keresése – a hőmérséklet függvényében az egyensúlyra való törekvés felfedezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, sav-lúg, szénsav, széndioxid, kénsav, kénessav, sósav, salétromsav, mészégetés, mészoldás, telített-, telítetlen oldat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Az ember szervezete, egészséges életmód.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, kritikai képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Önfenntartás Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).	Tápanyagok összetételének vizsgálata.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* tápanyagok.
Magatartás Energiaitalok alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása. Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.	Filmek elemzése, következmények felismerése. Doppingszerek, veszélyforrások elkerülése. Probléma felismerése, és a	

	problémamegoldás keresése.	
Egészség Egészséges táplálkozás. Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás. Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroldó vegyszerek, tisztítószerek, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.	Táplálékpiramis-elemzés. Elhízás veszélyeinek felismerése. Tápanyagtáblázat értelmezése, használata. Használati utasítás értelmezése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* táplálkozás. *Fizika:* energiatartalom.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpiramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek. Az energia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Élő és élettelen környezeti tényezők A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.	Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* víztisztítás.
A környezeti rendszerek állapota, védelme,	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok	

fenntarthatósága Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).	alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.	
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).	
Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.	Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.	*Természetismeret; fizika:* Energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók.

FIZIKA

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai személetmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, kölcsönhatások, energia**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek az anyagok fizikai, kémiai tulajdonságairól, változásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Anyagok Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma. Mérőeszközök. Mérleg, rugós erőmérő.	Különböző sűrűségű anyagok megfigyelése, összehasonlítása. Mérőeszközök használata (mérleg, rugós erőmérő). Alkotórészek egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének megfigyelése.	*Természetismeret; kémia:* Anyagok tulajdonságai; Halmazállapotok.
Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).	Hőmérséklet mérése, halmazállapot-változásokra kísérletek végzése. Az anyagok sűrűsége és halmazállapot-változásai közötti összefüggések felismerése.	*Matematika:* Mérés. Mértékegységek.
Elektromos vezetők, szigetelők, mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok.	Különböző anyagok elektromos vezetőképességének egyszerű vizsgálata. Anyagok csoportosítása adott szempontok alapján.	
Kölcsönhatások, erők Energia fogalma, mértékegysége. (Energia, munkavégző képesség), energiafajták (víz, szél, nap, fosszilis energiafajták, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas). Energia mértékegysége: J, Kj. Energiaátalakulások, energiamegmaradás. Energiatakarékosság. Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége (Rugós erőmérő).	Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés. A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése. Energiafajták megfigyelése természetes környezetben és kísérleti helyzetben.	*Biológia-egészségtan; természetismeret:* tápanyagok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* energiafelhasználás, energiatakarékosság.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, energiafajta, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Hősszúság, idő mérésének mértékegységei. Mérési gyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér, idő, nagyságrendek Hosszúság és idő mértékegységei. Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).	A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása. Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.	*Matematika:* Hosszúság- és időmérés, mértékegységek.
Hierarchikus rendszerek és hálózatok Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).	Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Infrastruktúra. Szerelés.
Természeti rendszerek A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok). A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).	Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világűrről (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Informatika:* információszerzés.
Épített rendszerek Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.	Térképrajzolás stb.	*Földrajz:* térkép, Naprendszer.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A felépítés és működés kapcsolata**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek az energiáról, hőről és fényről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)	Érdekességek gyűjtése a földrajzkönyvekből, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.	*Földrajz:* A Föld szerkezete. A Nap, a Hold, a bolygók.
A Nap A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).	Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.	
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok). A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).	A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.	
Naprendszer Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).	Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitek összehasonlítása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság és változás**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a mozgásról, hely- és helyzetváltoztató mozgások, mozgásfajták, növények és állatok mozgása, sportágak, az ember mozgása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mozgások jellemzése Mozgás és nyugalom (viszonylagosság). Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség).	Testek helyének, helyzetének meghatározása. Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon. Mozgásfajták csoportosítása. Kísérletezés különböző mozgásfajtákra. Út, idő mérése, adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Közlekedési eszközök; A biztonságos közlekedés.
Mozgásállapot-változás Változó mozgások. Egyenletesen változó mozgások. Átlagsebesség. Körmozgás jellemzése. Tengely körüli mozgás.	Az erő mozgásállapot-változtató hatásának felismerése példákon. Különböző mozgásfajták megkülönböztetése. Labdajátékok, biliárd.	
Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás, lassulás	Tömeg, sebesség, tehetetlenség kapcsolatának felismerése, megértése.	
Közlekedési alkalmazások. Balesetvédelem.	Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete, védőfelszerelések használata, ok-okozati összefüggések felismerése (a végén). Példák keresése helyes és helytelen kanyarodási módokra.	

	Megfelelő sebességgel való közlekedés (követési távolság betartása, belátás, szabálykövetés).	
Változások iránya Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok. Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő). Sportok, karbantartási eszközök használata.	Megfigyelések, példák gyűjtése sportokból (pl. kalapácsvetés lényege). Háztartási eszközök működése (centrifuga, turmix). A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.	*Testnevelés és sport:* sportágak.
Egyensúly Tömegmérés, mérleg. Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák. Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten. (Testek belső energiájának változásai).	Mérések gyakorlása, mértékegységek átváltása, megfigyelés, becslés, viszonyítás, párosítás, összehasonlítás. Kísérletek végzése egyszerű gépekkel. Mérlegek összeállítása (szerelőkészlet). Egyensúlyi állapotok létrehozása. Összefüggések feltárása. Példakeresés emelők, csigák alkalmazására. Hőmérsékletmérések gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* az élő test.
Nyomás Szilárd testek nyomása (nyomóerő, nyomott felület). Nyomás a folyadékokban. Nyomás a légnemű anyagokban.	Nyomással kapcsolatos egyszerű kísérletek végzése különböző halmazállapotú anyagokban. Nyomással kapcsolatos ábrák elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, egyszerű gép, termikus kölcsönhatás, nyomás, sebesség, út, idő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Az ember táplálkozása, tápanyagok. Érzékszervek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az energia szerepe az élővilágban Táplálkozás – energiafelhasználás.	Táplálkozási táblázatok értelmezése. A mozgás és a táplálkozás közötti kapcsolat elemzése. Orvos, egészségügyi szakember ajánlásainak elfogadása. Változatos, egészséges táplálkozás elveinek betartása.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* a táplálkozás és a mozgás szervrendszere.
A táplálék mint energiahordozó. Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük. Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok. Fehérjék – építőanyagok.	Az emésztés és a légzés folyamatai, összefüggésének elemzése. Az égés feltételeinek ismerete. Napi, heti egészséges étrend összeállítása.	*Természetismeret; kémia; biológia-egészségtan:* tápanyagok égésfeltételei.
A biológiai mozgás fizikai alapjai A sport szerepe az ember életében. Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások, energiafelhasználás.	Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.	*Testnevelés és sport:* Edzés. Sportágak.
Az érzékelés fizikája A fény, a színkép. A fény terjedése, fénytörés, szivárvány A látás alapja, a szemlencse működése. Lencsék, domború, homorú lencsék, nagyítók.	Kísérletezés prizmával, nagyítóval, domború lencsével, homorú lencsével. Képalkotások megfigyelése, rajzos ábrák elemzése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* érzékszervek és működésük.
Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás). Szemüveghasználat. Látásvédelem – egészségvédelem. (Túlzott és gyenge fény, erős napfény, hegesztés).	A látáshibák okainak elemzése rajzos ábrákon. Szemüveghasználat, napszemüveg-használat, védőszemüveg alkalmazása az adott fényviszonyoknak megfelelően, illetve a látáshibák korrigálására. Látássérült embertársaink segítése.	
A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.	Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével. Példák gyűjtése az ultrahang	

	szerepéről a gyógyászatban.	
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).	Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.	
Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások. Védőfelszerelések.	A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* munkafolyamatok és védőfelszerelések.
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).	A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.	
Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.	Képek, filmek elemzése az elektromosság felhasználásáról a gyógyászatban (csoportmunka). Beszámolók készítése szóban, rajzban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Földrajzi ismeretek, a természet földrajzi ismerete. Földfelszín, időjárás, a víz körforgása. Környezetszennyezés, környezetvédelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapokban. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, kritikai gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A földi időjárás fő jellemzői Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Légköri és tengeri	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdekességek, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő	*Földrajz:* Áramlatok. Szélrendszerek. Időjárási jelenségek.

áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).	könyvekből. Összefüggések felismerése a földrajzi szélesség, illetve a tengerszint feletti magasság időjárást meghatározó tényezőiről.	
Az időjárás-előrejelzés.	Az időjárás-előrejelzés értelmezése, információfeldolgozás, ábraelemzés újságokból, televízióból.	
A légkör fizikai tulajdonságai (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék). A vízkörforgás fizikai háttere, szél). Csapadékfajták. Légnyomás és mérése (Barométer).	A légkör fizikai tulajdonságainak elemzése. Összefüggések felismerése. A víz körforgására kísérletek végzése. Elemi ismeretek szerzése a frontképződésekről. Olvasmány-feldolgozás.	*Földrajz:* légnyomás.
Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)	Ismeretterjesztő filmek elemzése.	
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés. Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről. A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés. Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal. Érdekességek gyűjtése természettudományos kiadványokból, filmekből a környezet állapotának védelméről, az emberi tevékenységekről.	*Földrajz:* a Föld nagy tájai.
Energiatakarékos eljárások, eszközök. (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek).	Az energiatakarékos eljárásokkal való megismerkedés és alkalmazásuk otthon és a közösségi tereken. Törekvés az energiatakarékos	

	technikák alkalmazására.	
Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei.	Tájékozódás internetről, könyvekből, a legújabb környezetbarát technikai találmányokról, eszközökről.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési eszközök.
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).	Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.	*Földrajz:* erőművek, atomerőmű.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószerek, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése. A vegyszereken, tisztítószereken lévő információk feldolgozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.	

BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGTAN

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önellátó testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, energia, információ**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Az élőlények táplálkozása, testfelépítése. A mozgás. Alkalmazkodóképesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyag Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája). Érdekességek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrős talp, csőrtípusok, lábtípusok stb.).	Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).	*Kémia:* szerves és szervetlen anyagok. *Fizika:* Tömeg, súly. Energia.
Energia A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis. Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).	Táplálékláncok készítése. Anyag- és energiaforgalom felismerése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása. Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.	
Információ A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.) A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és fajfenntartásban.	A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata. Gyűjtőmunka, növénytani kísérletek.	

A biológiai sokféleségben rejlő információ. Az élőlények különböző alkalmazkodóképességének felismerése (tűrőképesség, fajok és életfeltételek).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Életközösségek működése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér és idő Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).	Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* időszalag.
Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonalitás földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Összefüggések felfedezése az életközösségek és a helyük között.	*Földrajz:* a Föld övezetessége.
Az élővilág törzsfejlődésének időskálája, jelentősebb eseményei. (Földtörténet – első élőlények megjelenése).	A törzsfejlődés időskálájának ábraelemzése. A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.	
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).	
Rendszer, rendszer és környezete A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer	Ábrák, képek, modellek, makettek összeállítása (puzzle). Rész-egész kapcsolatának,	

(elemek és kapcsolatok).	szerepének megértése elemi szinten.	
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint. Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölérendeltség viszonyainak értelmezése.	
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.	*Földrajz:* A Föld.
Szerveződési szintek, hálózatok A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok. (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.) Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.	Megfigyelések, vizsgálódások mikroszkóppal, nagyítóval. Ismeretek gyűjtése olvasmányokból, szemelvényekből, elektronikus médiából. Érdekességek keresése baktériumokról, moszatokról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A felépítés és a működés kapcsolata**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A víz, a tápanyagok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyagok A víz biológiai szerepe.	Vizes élőhelyek felsorolása. Érdekességek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről. Példák keresése a víztakarékos növényekről, állatokról (teve, kaktusz). Növénygondozás, állatgondozás (tiszta ivóvíz fontosságának	*Földrajz:* természetes vizek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* növény- és állatgondozás.

	belátása, csíráztatás – öntözés csapvízzel). Kísérlet desztillált vízzel.	
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.	Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).	*Kémia:* Szerves és szervetlen anyagok. Tápanyagok.
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).	Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.	
Élőlények A sejt felépítése (növényi, állati). A növényi és állati szövetek fő típusai.	Mikroszkópos vizsgálatok a sejtek felépítésére. Növényi és állati sejt összehasonlítása.	
Baktériumok, vírusok.	Olvasmányelemzés, szövegértés.	
Gombák (egy kalapos gomba példáján). A gombák elhelyezkedése az élőlények csoportjai között.	A kalapos gomba vizsgálata, összehasonlítása más növényekkel. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Vizsgálódás nagyítóval.	
Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód.	Néhány jellegzetes növény és állat vizsgálata adott szempontok szerint. Elemzés, összehasonlítás.	
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.	Példák gyűjtése a természetből.	
Életközösségek Egyed feletti szerveződési szintek. Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés).	Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.	

Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.		
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.	
A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).	Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése. Érdekességek, példák gyűjtése (egy-egy konkrét példa megbeszélése).	
Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai: – Táplálékláncok – Termelő szervezetek – növények – Fogyasztó szervezetek – állatok – Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.	Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése. Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben. Táplálkozási piramis értelmezése. Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.	
Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, párzás, védekezés).	Megfigyelések az állatok viselkedésformáiról. Informatikai eszközhasználat. Információfeldolgozás (filmek, képek, könyvek).	
Biomok A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).	Tablókészítés, élőhelyek bemutatása.	
A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei). A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük.	Rendszerezés, csoportosítás adott szempontok szerint.	*Földrajz:* a Föld övezetei.
Az élővilág rendszerezése (egysejtűek, növények, állatok, gombák) Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása. Főbb rendszertani csoportok:	Az eddig tanult növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok szerint. Növény- és állathatározó könyvek tanulmányozása. Hasonlóságok, különbségek	

faj, évfolyam, törzs. Egysejtűek. Növények országa. Állatok országa. Gombák országa.	felismerése, általánosítás, rendszerbe sorolás. Táblázatalkotások.	
Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége. Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).	Érdekességek, szemelvények feldolgozása.	
Nap, Naprendszer A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás). Fotoszintézis. Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.	Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés. Összefüggések felfedezése. Példák sorolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság és változás**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Az életközösségek. A növények, állatok mozgása. Fotoszintézis. Az élővilág felépítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Állapot Az életközösségek állapotának jellemzése. Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különféle információs eszközökkel. Vizsgálódások.	*Földrajz:* a Föld övezetessége.
Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).	Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.	

Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.	Információs eszközök használata.	
Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti problémák és következményeik.	Adatgyűjtés, tablókészítés az emberi tevékenységről.	
Változás Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.	Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól. Gyűjtőmunka, csoportosítás.	*Természetismeret; fizika:* mozgás.
Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hősugárzás). Táplálkozás – belső energia. Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak). Téli álom: életfolyamatok lassulása. Környezeti hatások – napsugárzás. Csoportos életmód – egymás melengetése (pingvinek stb.). Nagy melegben – párologtatás, fokozott hőleadás.	Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira. Csoportosítások, elemzések, általánosítások. Összefüggések felismerése.	
Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások példái (EKG, EEG).	Érdekességek, információk feldolgozása könyvekből, lexikonokból, filmekről, internetről. Személyes tapasztalatok feldolgozása.	
Fotoszintézis és a légzés lényege. A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).	Kísérletek végzése a fotoszintézisre és légzésre. Táplálékláncok készítése. Rajzos ábrák elemzése.	*Kémia:* tápanyag, energia, égés.
Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában.	Körfolyamatok elemzése ábrák, képanyagok, filmek segítségével.	

Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás). Az oxigén az égés feltétele.		
Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra, vércukorszintre. Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.	Az egészséges életmód technikáinak alkalmazása. Ismerkedés a vérnyomásméréssel, vércukorszint-méréssel, pulzusméréssel.	
Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.	A változatosság, sokféleség élménye, értékelése családon belül. Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.	
Folyamat A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet). A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége. A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.	A saját egészségi állapot iránti felelősség belátása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember megismerése**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	Az emberi test, az egészséges életmód. Önismeret. Mások elfogadása, közösségi normák betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok	

	betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Testkép, testalkat, mozgásképesség Testalkat változása a növekedés során. Testkép-zavarok. Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük. Mozgás: aktív és passzív szervrendszere. Mozgás és életmód kapcsolata. Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás. Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük. A mozgásszegény életmód következményei.	Információgyűjtés. Ábraelemzés. Rendszeres, aktív sportolás. A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása. Egészségmegőrző technikák gyakorlása. Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása. Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.	*Informatika:* internethasználat. *Testnevelés és sport:* mozgás, sport. *Természetismeret; kémia:* tápanyagok, vitaminok.
Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok. A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógymódokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.	Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése. Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.	
Önfenntartás Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei. Minőségi, mennyiségi táplálkozás. A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére. Idegi, hormonális szabályozás.	Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra. Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.	*Fizika*: a hang terjedése, a fény terjedése, lencsék.
Szaporodás, egyedfejlődés Szaporodási szervrendszerek.	Beszélgetések az ember szaporodásáról.	

Nemi jellegek. Menstruáció, szexualitás. A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás. Méhen belüli fejlődés, születés, születés utáni élet. Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.	Megfelelő tájékoztató, felvilágosító kiadványok tanulmányozása. Információgyűjtés egészségügyi kiadványokból, filmekből, internetről. Semmelweis Ignác munkásságának megismerése.	
Egészség Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.	Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Orvosi ellátás. Elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.
Magatartás A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.	Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Talaj, éghajlat, környezeti tényezők, környezetvédelem, szemétgyűjtés, ipar, mezőgazdaság, közlekedés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése.	

	A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Globális környezeti rendszerek A talaj termőképessége, védelme. A talaj sajátos életközössége (baktériumok, egysejtűek, gombák, moszatok, férgek, ízeltlábúak stb.). A tápanyagkészlet folyamatos megújulása. A talajszennyezés forrásai, okai (ipari, háztartási, mezőgazdasági). Az emberi tevékenységek felszínformáló hatásai.	Kísérletezés talajjal. Életközösségek egyedeinek vizsgálata, csoportosítása. Talajszennyezés, szennyező anyagok, hatások csoportosítása adott szempontok szerint. Az emberi tevékenység felszínformáló hatásainak elemzése, beszámolók készítése.	*Földrajz:* a Föld. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Talajművelés; Talajszennyeződés; Szelektív hulladékgyűjtés; Ipari, mezőgazdasági tevékenységek.
Környezeti tényezők Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.	Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.	*Fizika:* a hő terjedése. *Kémia:* energia.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.	A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.	*Földrajz:* Időjárás; Természetes vizek.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).	Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.	*Földrajz:* Ipar és mezőgazdaság.
A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés). Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai.	A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.	
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon	

	részvétel.	
A tudatos fogyasztói szokások (takarékosság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).	A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.	
A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).	Parkgondozás, fa- és virágültetés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékosság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása. IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra. Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.

FÖLDRAJZ

A Földünk–környezetünk műveltségi terület megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Elősegíti, hogy megismerjék és megfigyeljék nemzeti értékeinket, legyen képük hazánk természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről. Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és a tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak. Valamennyit a társadalom szemszögéből mutatja be a természet-, a társadalom- és a környezettudományok vizsgálódási módszereinek alkalmazásával.

A tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész; a Föld egységes, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű, takarékos gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, fejlődésében mutat be, kutatva az okokat és az összefüggéseket. A tanulók megismerik a változásokat, válságokat előidéző gazdasági és társadalmi folyamatokat is. Így fokozatosan kialakulhat a felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt.

A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat.

A műveltségi terület tartalmi elemeinek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A fogalmakkal, kulcsfogalmakkal az enyhe értelmi fogyatékos tanulók többször, változó helyzetekben találkoznak, így a kulcsfogalmak egyre gazdagodó tartalommal épülnek be az egyes tanulók fogalmi rendszerébe, szókincsébe.

Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával a tantárgy hozzájárul a nyitott és befogadó magatartás kialakulásához, felkelti az igényt az eltérő kultúrák megismerése iránt. Felhívja a tanulók figyelmét a társadalmi-gazdasági érdekcsoportok tevékenységére, amelyek pusztítják a Föld természeti kincseit, értékeit, amelyek megőrzése a következő nemzedékek számára is fontos. Mindezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás alakításához.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a műveltségi terület tartalmainak feldolgozása hozzájárul a korszerű természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a tanórákon kívüli tájékozódás, az információszerzés és a nyitott gondolkodás. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók oktatása-nevelése is elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban növekvő hangsúlyt kap az információszerzés és feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására.

Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával fejlődik a tanulók szociális és állampolgári kompetenciája. Napjaink hazai társadalmi-gazdasági folyamatainak

megismerése nagymértékben hozzájárul a tanulóknak a gazdasági élet eseményeiben történő eligazodásához, későbbi, felnőttkori aktív munkaerő-piaci szerepvállalásához.

A Földünk – környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzések, fejlesztési feladatok és az azokhoz kötődő tartalmak elsajátítása a 6. évfolyamon kezdődik az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskoláiban, emiatt nem kapcsolódik időben közvetlenül a műveltségi területet az 1-4. évfolyamon megalapozó Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottakhoz. A Földrajz tantárgy 6. évfolyamon kezdődő oktatása során törekedni kell az alapok felelevenítésére és az alapvető természettudományi – illetve részben a társadalom- és a környezettudományi – kapcsolatok megértésére. A műveltségi terület tartalmi és képességfejlesztési alapozása az 1–4. évfolyam alapján történik. Az 5–6. évfolyamra vonatkozó követelményrendszer már nemcsak az Ember és természet, hanem az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez is szervesen kapcsolódik, és arra épít. A földrajz integráló jellegű tantárgy, amely a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában és kölcsönhatásainak feltárásában alapvető szerepet tölt be, és a tanulók környezettudatos magatartásának alapozásáért és alakításáért is felelős.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tanulási sajátosságaik következtében több irányítást és egyéni segítséget igényelnek. A mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit.

Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik, egyben habilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat is hordoz. Ezek közül a legfontosabbak: a gondolkodási funkciók fejlesztése, a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése, biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben, a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

A tanulási szokások megerősítésével teremtődik meg a lehetősége a térképek, információhordozók használatának, a tankönyv, a feladatlap, munkalap használatának.

A célok eléréséhez a tantárgy sajátos fejlesztési feladatok révén járul hozzá. Ilyen feladat a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeinek elsajátítása, folyamatos gyarapítása, a világgazdaság működésének a napi életünkre gyakorolt hatásainak elemzése példák segítségével.

6. évfolyam

A földrajz tantárgy 6. évfolyamon történő tanulása során fejlődnek a tanulók tanuláshoz szükséges kognitív képességei: a tudatos megfigyelés képessége, a figyelem terjedelme, az analitikus és a szintetizáló gondolkodás. Képessé válnak a tantárgy-sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

A nevelés célja, hogy ismerjék és szeressék a környezetet és a környezetkímélő magatartás váljék követendővé számukra. A haza természeti adottságainak megismerésével, a hazai tájak szépségeinek és kulturális örökségeinek feltárásával erősödik hazaszeretetük és kötődésük a magyar haza, a magyar nép iránt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás a földrajzi térben**	**Órakeret 6 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Világtájak, irányok a térképen, alapvető térképjelek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése. Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével. A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tér és ábrázolása 1.1.Téregységek – Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. – Földrészek és óceánok. A kontinensek neve, egymástól való távolsága. – Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók).	Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében. A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben. Ismerkedés a földgömbbel. Tájékozódás a földgömbön és a Föld természetföldrajzi térképén.	*Környezetismeret:* térképi ábrázolás eszközei; a Föld alakja; elemi térképolvasási ismeretek.
1.2. Térábrázolás – Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térképvázlat; úti- és helyszínrajz. – Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín- és jelkulcs, felirat, aránymérték. – Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrtérkép). – Keresőhálózat és földrajzi fokhálózat.	A földrajzi tartalmak ábrázolása térképen, földgömbön. Méretarány, aránymérték értelmezése; tanári segítséggel távolságmérés különböző térképeken. Modellalkotás terepasztalon. Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen. Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről – bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal. Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fokhálózat alkalmazásával.	*Környezetismeret:* tér, idő, nagyságrendek; nagyítás, kicsinyítés, alaprajz. *Természetismeret:* iránytű használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Iránymeghatározás. Térképi ábrázolás, térképjel. Térképfajta (domborzati, közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrtérkép). Földrajzi fokhálózat. aránymérték.
Topográfiai ismeretek	Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika, Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás az időben**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	A környezetismeret keretében kialakult időfogalom.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az idő 2.1. Időegységek – A napi, az évi, a történeti és a földtörténeti időegységek. – Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján.	Időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek összehasonlító tapasztalása – időszalag készítése, lejárása, hosszúságának vizuális és mozgásos érzékelése. Jelenségek (pl. a Föld mozgásaihoz kötődő változások) szabályszerű ismétlődésének felismerése. A rövidebb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatok áttekintése hazai konkrét példák alapján – periodikusan bekövetkező jelenségek, váltakozó folyamatok felismerése.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* időszámítás. *Matematika:* időtartam mérése.
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje regionális példák alapján.	A környezeti folyamatok időrendiségének felismerése konkrét példákban.	*Természetismeret:* tér, idő, nagyságrendek; a Föld mozgásainak következményei (évszakok, napszakok váltakozása).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napi, évi, történelmi és földtörténeti időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok az anyagok tulajdonságainak megfigyeléséről, összehasonlításáról – az anyagok és megmunkálásuk lehetősége közötti összefüggésekről ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt. Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése. A felszínformák és kialakulásuk, a hegységképződés és a lepusztulás-feltöltődés megértése. A felszín folyamatos változásának belátása. A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak, kapcsolatainak, folyamatos változásának felismertetése. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, konkrét Kárpát-medencei példák alapján. A nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékosság szükségességének beláttatása. Kooperatív technikák alkalmazása során az együttműködési képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről 3.1. Anyagok, anyagi rendszerek – A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben. – Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Érzékszervi vizsgálatok alapján egyszerű megfigyelő eszközök használatával összehasonlítások megtétele – szín, keménység, szag, mintázat. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok megismerése konkrét példákon: levegő-, talaj-, vízszennyezés. A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése az energiatakarékos magatartás lehetőségeire. Válogatás tanári irányítással információs anyagokban és gyűjteményeikben (könyv- és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok).	*Technika, életvitel és gyakorlat:* energiatakarékosság, háztartás; anyagok tulajdonságai. *Informatika:* ismerethordozók használata. *Magyar nyelv és irodalom:* könyvtárhasználat.
3. 2. Geoszférák – Felszínformák (hegységek,	Információk szerzése, kezelése, csoportosítása eltérő	*Természetismeret:* A víz halmazállapot-

síkságok kialakulása). – Kiemelkedések és lepusztulások, feltöltődések. Hegységképződés. A szél, a víz, a jég felszínalakító munkája. Jellegzetes felszínformák. – Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok – felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, csapadékképződés. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A szél. A csapadék kialakulása és fajtái. A napsugárzás és a felmelegedés. A levegő hőmérséklete és változása.	szempontok szerint. Szövegek feldolgozása, vizuálisan megjelenő információk (térképek, grafikonok) feldolgozása, értelmezése, magyarázata tanári irányítással. A felszín fejlődésében törvényszerűségek felismerése, következtetések levonása. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásainak felismerése a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján). Az időjárás elemeinek szemléletes, közvetlen tapasztalására épülő megfigyelése; szövegek értelmezése. Az időjárási elemek felismerése megfigyelések, leírások nyomán.	változásai. A víz körforgása.
3.3. Földrajzi övezetesség – Vízszintes földrajzi övezetesség – Forró és hideg éghajlatú tájak	A vízszintes földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése.	
3.4. Égitestek – Az égitestek látszólagos mozgása. – A Föld mozgásai és ezek következményei.		*Természetismeret:* felépítés és működés kapcsolata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ásvány, kőzet, energiahordozó, ipari nyersanyag, mészkő, gránit, bazalt, homok, szén, felszínforma, hegység, síkság, hegységképződés, lepusztulás, kiemelkedés, feltöltődés; Ráktérítő, Baktérítő; vízszintes földrajzi övezetesség, az égitestek látszólagos mozgása; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, éghajlat-módosító tényező, talajtípus, napszak, évszak, váltakozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Információgyűjtési tapasztalatok; képesség irányított megfigyelési folyamatban való részvételre; tematikus térképek elemzése, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről. Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során. Összefüggések megláttatása és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között. Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól 4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése. – A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek. – A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). – A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.	A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. A letelepedést lehetővé tevő környezeti természeti tényezők megfigyelése. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. Számadatok összevetése, grafikonok, diagramok leolvasása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* történetek a honfoglalásról. *Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:* kézműves technikák. *Matematika:* mennyiségi mutatók értelmezése.
4.2. A világgazdaság szerveződése és működése. – Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban, fő termékeik. – Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző	Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása.	

tevékenységük. – A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).	Tematikus térképek, képek, diagramok, ábrák értelmezése. Tematikus képanyagok elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világgazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Szemléleti térképolvasás. Tanári segítséggel a természetföldrajzi tényezőkre alapozott következtetések megfogalmazásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése. Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk	Szemléleti térképolvasás. Gyakorlatias térképhasználat. Tájékozódás Magyarország térképén. Magyar utazók feljegyzéseinek, útleírásainak feldolgozása. Szemelvények olvasása. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Gyűjtőmunka – világraszóló felfedezések, híres magyarok. Tablókészítés. A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a	

társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokon, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. – A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai.	Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. A tájak jellegzetességeinek megismerése, jellemzésük során földrajzi kifejezések használata.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Főváros, hungarikum, világörökség.
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medence, Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-dombság, Dunántúli- középhegység, Északi-középhegység, Budapest, Duna, Tisza, Balaton.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következett természetkárosítás problémájának megismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális problémák A helyi környezetkárosítások következményei. 6.2. Fenntarthatóság	Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeikről (Száhel-	*Természetismeret:* természetvédelem, energiatakarékosság.

– Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés. – Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.	övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) – az összefüggések megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-szennyezés. Példák gyűjtése tanári segítséggel a környezetkárosítás megakadályozásának lehetőségeiről. A környezetvédelem eszközeinek és fokozatainak megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladék-keletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék, környezetkárosítás.	

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép, térképvázlat alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra. Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartambeli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberiségé. Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között. Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. Ismeri a hegységképződési folyamatokat. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékosság szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása. Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat. Ismeri Magyarország nagytájainak átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit. Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit. Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni. (A tanulók a tevékenységek végzésében és a teljesítményekben az önállóság szempontjából nagy egyéni különbségeket mutathatnak.)

7–8. évfolyam

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Tájékozódás a földrajzi térben</td><td>Órakeret
9 óra +
folyamatos</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Tájékozódás térképen és földgömbön az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerésével. Elemi térképolvasás, és segítséggel műveletek végzése. Szemléleti térképolvasás esetenként segítséggel. Térképhasználat mint az ismeretszerzés és a terepen való tájékozódás eszközének ismerete. Gyakorlottság különböző tematikus térképek használatában.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése.
A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">A tér és ábrázolása
1.1. Téregységek - Földrajzi fokhálózat
Térhierarchia.
Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz.
Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.</td><td>A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással.
Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.</td><td>Matematika:
méretarány fogalma, számítások.</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.2. Térábrázolás</td><td>A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.</td><td></td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fokhálózat. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás az időben**	**Órakeret 9 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Tapasztalat a természetföldrajzi és a történelmi folyamatok és események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az idő 2.1. Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.	A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.	
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.	Eligazodás a földtörténeti időegységekben.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Tájékozódás a környezet anyagairól**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanulók ismerik a hazai gazdaságban leggyakrabban használt anyagokat, gyakori ásványokat, kőzeteket, ipari nyersanyagokat és energiahordozókat. A felszín folyamatos változásával tisztában vannak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása. Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.	*Természetismeret:* természetes és mesterséges anyagok, energia, környezetvédelem. *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok tulajdonságai, felhasználásuk, természetes és épített környezet.
3.2. Geoszférák – A talaj kialakulása. – Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái. Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. A felszín alatti vizek. A felszíni jégtakaró. A víz körforgása. A vízszennyezés, vízvédelem.	A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).	*Kémia:* a földi vízkészlet. Gyógyvíz, ásványvíz.
3.3. Földrajzi övezetesség – Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. – – Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.	A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése. Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-okozati viszonyok) felismerése regionális példákon.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól**	**Órakeret 17 óra**
Előzetes tudás	Gazdasági ágazatok, a gazdaság szerveződése. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megláttatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése – Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. – A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-	*Természetismeret:* kölcsönhatások, erők.

	gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban. A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése. Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Magyarország és a kontinensek térképeinek ismerete. Magyarország áttekintő tanulmányozása. A természeti adottságok és a gazdaság összefüggései.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a	

	tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése. A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások hazai és regionális	A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján. Magyarország földjének részletes megismerése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Tájékozódás Magyarország térképén. Jellegzetességek felismerése. Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak és következményeinek felismerése.	*Művészetek:* népművészet.

példák alapján. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. – A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. – A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez.		
5.2. Európa – Európa földrajzi-környezetei jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). – Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai – A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél- Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei.	Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi- környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.	

– Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Oroszország, Olaszország, Észak-Európa országai, Lengyelország, Csehország) egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. – A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi- gazdasági kapcsolataik hazánkkal.		
5.3. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok – Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezetei állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre. – Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj, füves puszták területe, tajga, sarkvidék; farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet) természeti, társadalmi-	Megfigyelés, illetve filmes illusztrációk segítségével, szemelvények, útleírások, képek alapján helyes földrajzi képzetek kialakítása a földfelszínről. Ismerkedés távoli tájakkal, vizuális élmények szerzése a Föld különböző arculatú tájairól. Tájékozódás égtájak és nevezetes szélességi körök szerint. Ismeretek gyűjtése, rendszerezése. Domborzati formák felismerése, a kialakult földrajzi képzetek szóbeli leírása.	

gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja. – A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, országcsoportjainak (trópusi Afrika országai, arab világ, USA, Brazília, Kína, India, Japán, Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodott országai és Ausztrália) földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.	A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.	
6.2. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás.	Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.	

– Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítséggel, esetleg következtető térképolvasás. A fokhálózat segítségével történő helymeghatározás segítséggel. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása. Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

ÉNEK-ZENE

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítéka, az egyén szocializációjának döntő mozzanata. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit. Hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az értékközvetítés és az értékőrzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncert-pedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

5–6. évfolyam

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja ebben a szakaszban az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosul a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése, önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított legoptimálisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottaírás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Ünnepek dalai, jeles napok dalai. Magyar történelmi dallamok. Rokon népek dalai. Megzenésített versek. Régi stílusú magyar népdalok. Új stílusú magyar népdalok. Kánonok. Más népek dalai.	Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. Örömteli és szorongásmentes éneklés.	*Magyar nyelv és irodalom:* Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi

	A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel. Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Részvétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban. A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból.	fogalmak, magatartásformák, érzelmek. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szókincs- és emlékezet-fejlesztés. A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szöveghű tolmácsolása. *Matematika:* Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Magyarország történelme. Szokás, hagyomány, szabály, illem. *Természetismeret:* Rendszerek; élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. *Földrajz:* Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. *Testnevelés és sport:* A mozgáskoordináció
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán. Ritmusjátékok, dalkíséretek szabad és kötött formákban. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.	Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban. Ritmuszenekar megszólaltatása 2-3 szólamban, szabad és kötött formákban. Dalkíséretek létrehozása szabad és kötött formákban. Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése. Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban. Kották kiegészítése. Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása. A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.	
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusértékek Kottaírás a pótvonal használatával. A kvintváltás fogalma. A hajlítás fogalma, jelölése. Dallamok utószolmizálása.	Szilárd ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról. Ritmusok felismerése és hangoztatása. A hangsúlyviszonyok érzékeltetése a ritmusgyakorlatokban. Többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása, tájékozódás a szólamok között. Szilárd ismeretek kialakítása a szolmizációs hangokról,	

		elhelyezkedésükről, kézjeleikről. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása. Pótvonal használata a kottaírásban.	erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozgások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. *Vizuális kultúra:* Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 65 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának	

	gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése. Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére. Zenei hangzások elemzése, felismerése. Zenei karakterek megfigyelése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.	Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai. Különböző stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet révén. *Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. *Vizuális kultúra:* érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.
2.2. ZENEHALLGATÁS Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel. Különféle műzenei formák és műfajok megismerése. Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék hallgatása. A rokon népek zenéje, hangszerei. Más népek hangszeres zenéje.	Egyre hosszabb idejű zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult szabályainak betartása. A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése,	

Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	felismerése. A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történeti hangszerek hangjának hallgatása. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében. Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának

	felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon a tanulók tudásgyarapítását a gondolkodási funkciók különböző sérülésének fokozott figyelembe vételével kell elérni. Célunk tanulóink felkészítése az önálló munkavégzésre, a társadalmi beilleszkedésre. E szakasz feladata a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelése, az önismeret fejlesztése.

Az ének-zene tantárgy fő szerepe ebben a szakaszban az örömteli éneklési kedv megőrzésében, a közös éneklés anyagának gyarapításában, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsültetésében jelentkezik. A dalok, zenék megismerése által a tanulók erkölcsi érzékének kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük segítése valósulhat meg.

A hazafias nevelésben szerepünk a nemzeti öntudat fejlesztése, a magyar népi kultúra, népzene, néphagyományok megismertetése, a kötődés erősítése szülőföldünkhöz, hazánkhoz. Közösségi tevékenységgel, az ünnepek, társadalmi események aktív részvételével erősítsük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzését. Más népek kultúrájának megismerése, nyitottság más népek kultúrája iránt segíti tanulóinkat saját kultúrájuk megbecsülésében, világképük, szemléletmódjuk fejlődésében is. Énekórai tevékenységünkkel alakítjuk a tanulók attitűdjét önmagukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz, a történelmi múlthoz.

A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, az önbizalom-fejlesztés megvalósul az énekórai munka segítségével.

A szokások, hagyományok megismerésével az erkölcsi normák közvetítése fontos szerepet biztosít a felelős párkapcsolatok kialakításában, az egymásrautaltság, lelki közösség szerepének megismerésében, a családi konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre történő felkészítés.

A segítőkész magatartás, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás képességének alakítását segíti az énekórákon megvalósuló közösségi munka, a közösségi érzések erősítése.

A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti környezet ápolása tantárgyunk feladatát is jelenti.

A pályaorientáció terén az iskola feladata a munka világáról képet adni. A tanulókat segíteni kell a munka szerepének, értékének felismerésében, pályájuk kiválasztásában, az ehhez szükséges képességek fejlesztésében. Ebben fontos szerepet játszik a népdalok erkölcsi világának, világképének megismertetése.

Fontos szerepünk, hogy tanulóink értsék a médiumok nyelvét. Ismerjék a zenehallgatási, művelődési lehetőségeket, de tudatosuljon bennük a veszélyforrások felismerése, a választás, válogatás fontosságának ismerete is.

Énekórai munkánkkal segíthetjük tanulóinkat abban, hogy megtalálják helyüket a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészüljenek a közügyekben való aktív részvételre. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartási képességek fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a dalokban, zenékben megjelenő gondolatok, érzések, élmények kifejezését jelenti, művészeti módszerek, technikák alkalmazásával. Az énekórákon megvalósuló rendszeres művészeti tevékenység fontos szerepet játszik a lelki egészség erősítésében, a személyiség- és közösségfejlesztésben.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel.

Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítése érdekében alkalmat kell teremteni a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlására, lehetőséget teremteni az énekes és hangszeres improvizációkra. A kreatív zenei játékok, gyakorlatok az infotechnológia használatával is folynak.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozott figyelmet kell fordítani, és gyakorlási lehetőséget teremteni a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlására, a ritmikai, dallami és formai elemek rendszerezésére, a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok kialakítására.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése: a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) erősítése a tudatos, irányított zenehallgatás mellett, és az önálló zenehallgatás gyakorlása során is történik. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények megteremtésére is lehetőséget kell teremteni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Zenei produkció**	**Órakeret 33 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése. Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. Himnuszok. Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai. Ballagási dalok.	Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása kedvelt dalokból. Aktív részvétel a ballagási dalok éneklésében.	*Magyar nyelv és irodalom:* Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek. *Matematika:* Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás, konkretizálás. Analógiás gondolkodás. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. *Természetismeret:*
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.	Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkíséretek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is. A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is.	

1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottaírási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.	Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. *Földrajz:* Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. *Testnevelés és sport:* A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományőrző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká. *Vizuális kultúra:* Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reproduktív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A belső hallás tudatos használata. Zenei karakterek kifejezése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása. *Matematika:* Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.
2.2. ZENEHALLGATÁS Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők. Különféle műzenei formák és műfajok. A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei	

Történelmi zenék. Népies műdalok. Más népek népzenéje, hangszeres zenéje. Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek. Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása. Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	Rendezés. *Vizuális kultúra:* események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet. Hangverseny, élő zene.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális kultúra tantárgy közvetlen célja az alkotás örömének, az önmegvalósításnak, a felszabadultságnak a kialakítása a tanulókban, a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével, a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására, ösztönzés segítségével.

A művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, a képzelő-, és az önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, az emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget:

Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból alkotott (akár tanórai, akár intézményi szinten), szervezett kiállítások, amelynek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre.

Kiemelt általános fejlesztési feladat a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a habilitációs rehabilitációs célú feladatokon túl a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a habilitációs-rehabilitációs tevékenység, ezért van szükség arra, hogy a tantárgy által teljesíthető kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladatokat leírjuk.

A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt

fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, ezért kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömének felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

A tantárgy jelentős szerepet vállal a kulcskompetenciák fejlesztésében is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A rajz tantárgy alkalmat kínál az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti, és támogatja a társadalmi esélyigazságosság megnyilvánulásait.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. Anyanyelvi kommunikáció – a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. A gyermeki alkotások közbeni mérések, becslések, a betöltendő tér tervezése közvetlenül hatnak a matematikai logikai kompetencia fejlődésére. A természettudományos kompetencia fejlesztésére jó alkalom a természet utáni rajzok, festmények készítése. Digitális kompetenciafejlesztésre az interneten való kutatások, „képtárlátogatások”, vizuális fejlesztő játékok adnak lehetőséget.

5–6. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömöt nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 36 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Baleset-megelőzési szabályok betartása. Adekvát eszközhasználat. Forma megfigyelése és alkotása különféle technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. *Képességfejlesztési fókuszok:* elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS-ALKOTÁS *1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint* Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák. *1.2. Alkotás modell/minta alapján* Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző. ALKOTÁS *1.3.Szabad alkotások síkban és térben* Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból. Kocka, téglatest csomagolása.	*Alkotás* Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére. *Befogadás* Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése. Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik.	*Matematika:* szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.

	Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon. Barázdált formák megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 36 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Érzések interpretálása saját eszköztárral. A műalkotások által megjelenített érzelmek tudatos megfigyelése. Társakkal közös alkotás, változatos technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás" képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. *Képességfejlesztési fókuszok:* karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS *2.1. Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben* Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte). BEFOGADÁS-ALKOTÁS *2.2. Illusztrációk* Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság).	*Alkotás* Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványszerű alkotás modell után. *Befogadás* Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék világa, gyermekversek.

Mese szereplőinek megmintázása.	reprodukciókon. *Befogadás-alkotás* Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközrendszerével. Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret 26 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Képesség a vizuális élmények többféle csatornán keresztüli kifejezésére. Egyszerű jelenetábrák megértése. Egyszerű piktogram készítése. Plakátok, reklámok értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. *Képességfejlesztési fókuszok:* megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
ALKOTÁS *3.1. A vizuális kommunikáció eszközei és technikái* Látványszerű ábrázolás modell után. Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével. BEFOGADÁS *3.2. Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés* Alaprajz, metszet, térképrajz. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák.	*Alkotás* Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera.	*Matematika:* síkidomok és testek. *Földrajz:* térkép-értelmezési ismeretek.

Tárgyak kereszt- és hosszmetszete.	Tusrajz virágcsendéletről. *Befogadás* Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metszetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika). „ Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése. Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre. *Befogadás-alkotás* Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetszetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csendélet, valósághű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetszet, hosszmetszet, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy-és környezetkultúra**	**Órakeret 32 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Egyszerű papír és agyagtárgyak készítési technikái. Téri viszonyok felismerésére, értelmezése. Esztétikus tárgyi környezet iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS *4.1. Munkavázlat:* A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés. ALKOTÁS *4.2. Tárgyak értelmezése és készítése* Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísztárgyak.	*Befogadás-alkotás* Precíz alkotó folyamat végigvitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban. *Befogadás* Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalkotásban. *Alkotás* Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísztárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	*Magyar nyelv és irodalom:* vázlat készítése; a leírás műfaja. *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok megmunkálása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – emberalak szoborszerű megjelenítésére, – műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, – emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, – tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), – vázlatszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.

7–8. évfolyam

A tantárgy célja a 7–8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikuma iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

A tantárgy az erkölcsi neveléshez, a pályaorientáció támogatásához és a médiatudatosság fejlesztéséhez kiemelten járul hozzá. A tanulói kulcskompetenciák fejlesztését több területen érinti, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kiteljesedését egyértelműen célozza meg. Tartalmi keretet kínál a tehetséggondozásra, a gyógypedagógiai habilitációs-rehabilitációs eljárások indirekt támogatására.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 13 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Foltképzés különféle technikákkal. Művészi alkotásokon tónushatások észlelése és értelmezése. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. *Képességfejlesztési fókuszok:* formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS *1.1 A művészi kifejezés eszközei* Színek, tónusok. Sík- és térformák. Képi komponálás eszközei: fény, torzítás. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei. BEFOGADÁS – ALKOTÁS *1.2. Térhatások, téri elemek* Görbe felületek és	*Befogadás* Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fénnyel és torzítással. Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése. *Befogadás – alkotás* Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.	*Matematika:* síkidomok, mértani testek.

forgásformák. ALKOTÁS *1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei* Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.	*Alkotás* Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, paraszthaz, stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, paraszthaz, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 15 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Felismerhető kép készítése. Emberalak szoborszerű megjelenítése. Műalkotásokhoz érzelmek asszociációja. Emlékezetből egyszerű rajz készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
ALKOTÁS *2.1. Illusztráció* Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS *2.2. Vizuális reflexiók zenei tartalmakra* Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi:	*Alkotás* Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. *Ének-zene:* zenehallgatás.

Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene. BEFOGADÁS *2.3. Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben* Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	*Befogadás - alkotás* Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). *Befogadás* A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret 9 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestékkel. Formák ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS *3.1. Jelképek* Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés.	*Befogadás* Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képalkotási lehetőségek ismerete. *Befogadás-alkotás* Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Szent István, államalapítás. *Matematika:* mértani testek.

ALKOTÁS *3.2. Kísérlet a látvány ábrázolására* Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok. *3.3. Álló- és mozgóképi szimbólumok* Reklámok folyóiratokban és televízióban. Logók. Plakátok.	vázlatok készítése; fényképezés. *Alkotás* Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termések). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása. Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon. Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, elölnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 14 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyainak funkció szerinti csoportosítása. Képolvasás – művészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Tárgykészítés igényes kivitelezésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS *4.1. Szabadon választott technikával használati és dísztárgyak alkotása* Tárgytervezés és kivitelezés: – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése *4.2. Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval* Egy vágyott tárgyról rajz készítése. BEFOGADÁS *4.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma* Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása. BEFOGADÁS-ALKOTÁS *4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése* Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.	*Alkotás* A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése. Egyszerű tárgyak áttervezése és kivitelezése. Egyszerű téráttervezések. *Befogadás* Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon. Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falu, város. *Befogadás-alkotás* Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* történelmi korok. *Földrajz:* települések. *Ének-zene:* népzene.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, kunyhó, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Mozgóképkultúra és médiaismeret**	**Órakeret 14 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Film, televízió, videó, komputerjáték, web, internet – információk és gyakorlatok az enyhe értelmi fogyatékos gyermek / tanuló élethelyzeteiből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Elemi elméleti ismeretek a média világáról A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. *5.2. A média társadalmi szerepe* Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor. *5.3.Nyomtatott médium:* Újság, képregény, fotóregény.	Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás,	*Magyar nyelv és irodalom:* megfilmesített alkotások.

5.4. Az internet – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. *5.5. Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján*	információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – két híres magyar képzőművészt megnevezni, – vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, – műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísztárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

INFORMATIKA

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékosságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, -feldolgozás, -tárolás és -átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszer és az oktatóprogramok célirányos használata során a tanulók önértékelési képességei fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és a közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé.

Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

Az informatika tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szókincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható. Az informatikai nevelés segíti az egészségvédelmi szokások helyes normáinak kialakulását, fejleszti a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességét.

Az informatikai kompetencia fejlesztése közben a tanuló megismeri önmagát és saját lehetőségeit, a multimédiás technikák megismerése új lehetőséget nyit számára az

ismeretszerzési folyamatban. A szociális kompetenciával szoros összefüggésben kerül sor a felnőtt élethez szükséges közügyekben való tájékozódás gyakorlására.

5–6. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkezes gépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Számítógép fő részeinek ismerete. Billentyűzet és egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése és használata. A megismerő tevékenység kompenzálási technikáinak megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bemeneti, kimeneti perifériák. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói. Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek. Programok ablak-gombjai.	A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfanumerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* tájékozódás térben és időben, viszonylatok. *Természetismeret:* balesetvédelem,

	Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.	egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alkalmazói ismeretek**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű grafikus és szöveges felület ismerete, használata egyszerűbb estekben. Tapasztalatok a közhasznú információk gyűjtésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum. Dokumentum elnevezése. Mentés, behívás. Billentyűzet további funkciói. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés Adatok rendezése. Közhasznú információk. Internet előnyei és veszélyei.	Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Dokumentumok elnevezése, mentése, behívása. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélt szempontoknak megfelelően.	*Magyar nyelv és irodalom:* billentyűzet, kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, nagyságok, esztétika. *Matematika:* tájékozódás síkban, viszonylatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* környezettudatosságra nevelés.

	Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Irányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok). Információforrások etikus felhasználásának megismerése.	
Kulcsfogalmak / Fogalmak	Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat, SDT, adat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. **Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására való törekvés. Egyszerű hétköznapi algoritmusok értelmezése és végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Teknőcgrafika alkalmazási területe. Irányok a képernyőn – teknőcgrafika. Alakzatok teknőccel.	Teknőcgrafika alkalmazási területének megismerése. Teknőc mozgatása a képernyőn irány-billentyűkkel. Irányok gyakorlása.	*Matematika:* sorrendiség. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőképesség. *Technika, életvitel és gyakorlat:* napirend. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.	Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítása. Adatok, ötletek gyűjtése. Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A tanulók életkorának megfelelő, ismert elektronikus média, eszközök felismerése, használata önállóan vagy segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre. Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül. Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkornak megfelelő számítógépes információhordozók. 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. 4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett. 4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.	Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével. Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése. További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, fogalmazás.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Könyvtári informatika	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel a tanuló életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása. Az évfolyam szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Igény a szabadpolc használatára. Tájékozódás az iskola könyvtárában – segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel. Olvasási képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben. Könyvtári szolgáltatások. Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai. Katalógus. Irányított forrás- és információkeresés.	Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről. Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.	*Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz; matematika:* könyv használata, információkeresés.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Szabálykövető magatartás. Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben. A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk.

	Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása. Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel. Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

7–8. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. **Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Számítógép perifériáinak ismerete. Billentyűzet és egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Megismert oktató-, játék-, fejlesztő programok futtatása. Élményeik, érzéseik kreatív kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok. 1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa. 1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.	Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* matematikai gondolkodás és problémamegoldás. *Természetismeret:* tudósok.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum készítése lehetőleg önállóan. Információforrás irányított keresése a neten. Közhasznú információforrások használata a mindennapi életben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függőség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök. Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.	Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról. Táblázat létrehozása. Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon. Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása. Adatbázisból történő információszerzés módjainak megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, helyesírás. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* koordináta-rendszer, arányosság, mértékegységek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* testi és lelki egészség.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazása. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Kialakult szabálykövető magatartás, megerősödött algoritmikus képesség, önállósult grafikai kifejező képesség.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítása. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel 3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai	Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervkészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.	*Matematika:* sorrendiség, irányok, formák. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejező képesség. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Infokommunikáció, információs társadalom**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete. Egy, gyermekek számára készült honlap használata önállóan vagy tanári segítséggel. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének felmérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése. 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés, e-mail. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. Céltudatos információszerzés.	Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése. Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.	*Magyar nyelv és irodalom:* fogalmazás.
4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása Biztonsági kérdések 4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. E-szolgáltatások a mindennapi életben.	Információforrások biztonságos, etikus felhasználása. E-szolgáltatások jelentőségének megismerése. Gyermekeknek szóló szolgáltatások körének további bővítése. Kommunikáció a számítógép egy biztonságos csevegő programja segítségével, on-line beszélgetés.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Könyvtári informatika	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Tájékozódás betűrendben a könyvespolcon, könyvtárban – segítséggel. Szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.	Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete. A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban. A net célirányos használata. A program- és adatvédelem szabályainak betartása. Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Az információforrások etikus használata. A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása. Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése. Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása. Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása. Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására. A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése. Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása. Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása. Grafikai kifejezőképesség önállósulása. Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása. Önbizalom, önértékelés fejlődése.

	Képesség céltudatos információszerzésre. Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóban. Tárgy- és névmutató használata. Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével. Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanauláshoz, szórakozáshoz. A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy tanításának célja a tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A kerettanterv épít a NAT-ban megfogalmazott alapelvekre, kiemelt fejlesztési területekre és figyelembe veszi az abban kijelölt fő feladatokat.

A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, cselekvési és szociális kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre késztetéssel elsajátíttatni.

A tantárgy kiemelt habilitációs és rehabilitációs feladatai közé tartozik a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás kialakítása érdekében a fejlesztés a megfelelő technikák elsajátítására fókuszál, a motorikus képességek fejlesztését állítva a középpontba. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni-segíteni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

5–6. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegóvás problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megóvásában. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Gyakorlottság az önkiszolgálásban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).	*Természetismeret:* A serdülőkor sajátosságai. Összefüggések felismerése az étkezés minősége és az egészség között.
Saját ruhanemű gondozása	Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).	
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).	
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiénéje)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése. Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A közlekedési táblák ismeretének bővítése, tanulmányi séta forgalmas csomópontokon, közlekedési parkban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 33 óra**
Előzetes tudás	Elemi munkaszokások ismerete, helyes testtartás, rend, balesetvédelem, anyagtakarékosság jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömének biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmasé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	*Vizuális kultúra:* alkotás változatos technikával. *Matematika:* mérés, becslés, kicsinyítés, nagyítás. *Informatika:* alkotások dokumentálása (digitális fénykép). *Természetismeret:* szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.
2.2. Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.	
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).	
2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).	
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás	

	területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 23 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elveinek elfogadása. Igény a környezet rendjére. Elemi szintű takarékossági technikák ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód	Különféle szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).	*Természetismeret:* Viselkedés betegség esetén. Veszélyeztető magatartásformák felismerése. A károsító szerek elutasítása. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. *Informatika:* gyűjtőmunka az internet segítségével. *Matematika:* műveletek végzése, költségvetés.
3.3. Takarékos energiafogyasztás	A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékossági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).	
3.4. Házimunkák Lakásgondozás	Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.	
Ételkészítés	Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).	
3.3. Gazdálkodás	A család költségvetése, bevétel, kiadás.	

	Közüzemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.	
Vásárlás	Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiafajta, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében. A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniás szokások bevezetése. Önállósulás a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása. Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése. A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről. A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése.

7–8. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítélőképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megláttatása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének

kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kézügyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1.Önkiszolgálás	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	*Földrajz:* tájékozódás a térképen. *Informatika:* internet: menetrend használata, útvonaltervezés.
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Konkrét tárgy megfigyelése, lényeges és lényegtelen körülmény felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése,	*Természetismeret:* egyszerű szerkezetek működési elve,

	tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.	balesetvédelmi ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	A pénz értékének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.	Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.	*Matematika:* kamatszámítás, százalékszámítás.
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás	Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzemi számlák tanulmányozása, értelmezése.	

	Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).	
3.3. Felelős pénzkezelés	Készpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés. Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bevétel, kiadás, rezsi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árverezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Pályaorientáció**	**Órakeret 29 óra**
Előzetes tudás	Önismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.	*Magyar nyelv és irodalom:* értő olvasás, fogalmazási készség. *Informatika:* tájékozódás az interneten.
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.	
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.	
4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz	

	szükséges képességek, készségek számbavétele.	
4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.	
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek. 4.7. A munkavállalás feltételei.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása. Tájékozódás a munkaerőpiacon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása. Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése. Működő modellek készítése irányítással. Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete. Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása. Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön tematikai egységben tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékosság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképesség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömének felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a

tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

5–6. évfolyam

A testnevelés és sport tantárgy célja e szakaszban a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás örömének biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása.

Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciáinak fejlesztését széles körűen szolgálja a testnevelés és a sport. A testnevelésórákon vagy szabadős sporttevékenységek keretében életszerű alkalmak kínálkoznak az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására, a tantárgy szakkifejezéseinek fogalmi tisztázására és a szókincsbővítésre. Az anyanyelvi kompetencia művelésében a vizuomotoros koordináció, a lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása – amely gyakorta még felső tagozaton is gondot jelent – a testnevelés óráinak jelentős részét adják.

A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 60 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A legfontosabb kézi- és tornaszerek ismerete és használata. Vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése. Mozgásigény fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok. *1.2. Gimnasztikus mozgás* zenére (zumba) Járások. *1.3. Atlétika* Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. *1.4. Küzdő – húzó játékok* *1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére*	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötélen, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúly-gyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.	*Matematika:* szerialitás és relációk. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, egészséges életmód. *Ének-zene:* zenehallgatás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 80 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Mozgássorok végrehajtása vezényszóra. Irány- és ütemtartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. *2.2. Torna* Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélen. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás. *2.3. Atlétika* Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, pozitív higiénés szokások.

2.4. Úszás Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 60 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások, rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig űzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda. *3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok*	Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Hon-és népismeret:* népi gyermekjátékok, néphagyományok. *Történelem, társadalmi és*

Futó és fogójátékok taktikai elemekkel. *3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek* *3.4. Küzdősportok elemei* *3.5. Az olimpiák története – sport idolok*	motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	*állampolgári ismeretek:* ókor, Görögország, Olimpia.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**	**Órakeret 53 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny. *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: – labdarúgás – kosárlabda	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Természetismeret:* egészséges életmód.

– kézilabda – zsinórlabda.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 41 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. A mozgás mint életforma Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). *5.2. Testi-lelki egészség* Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. *5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok*	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Természetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

figyelembe vételével) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. *5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció* A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret 30 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Egyszerű tánclépés utánozása bemutatás után és /vagy szóbeli instrukció alapján. Testhelyzet és változásainak érzékelése. Képesség gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. A tánc mint művészet – elmélet Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése. *6.2. Mozgásos dramatikus és énekes játékok* Kézjátékok. Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz). *6.3. Népi, táncos gyermekjátékok* Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgatós típusú lépések; forgatós mozgáscsoportjai). Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme. *6.4. Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból* (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)	Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar“vezetéssel”. “Vakvezetéses” gyakorlat - folyamatos vezetésipont-váltással. Járás-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, szalon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – összetett mozgások, 4–8-ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, – a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, – a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával, – a labda átvételére és átadására, – a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, – higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, – egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – zenével szinkronban mozgásra, – a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

7–8. évfolyam

Az általános iskolai tanulmányok végéhez közeledve az enyhe értelmi fogyatékos tanulók testi nevelésében fő szempont a mozgás, a sport életmódbeli elemmé válása. Ezt a célt szolgálják a NAT-ban a mozgásnevelésre, mozgáskultúrára, a testi nevelés ismeretelemeire és az általános személyiségfejlesztésre vonatkozó közműveltségi tartalmak.

A tantárgy célja a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás igényének és az egészség megőrzésének életmódbeli szokásrendszerré válása, továbbá az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése azért, hogy a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferként hasson a tanuló egyéni boldogulására.

A közösségi mozgásformák során a kooperáció és a sportszerűség gyakorlattá válása, a pozitív attitűdök megerősödése a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező feltételeket teremthet a munkaerő-piaci helytálláshoz.

A testnevelés és sport tantárgy nevelési és kulcskompetencia-fejlesztési lehetőségei közé tartozik az anyanyelvi kommunikációs fejlesztés a testnevelés órákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében, amely az auditíven érzékelt beszéd megértésére – és a megértettek alkalmazásában –, és a (minimális) sportelméleti művelődési anyag feldolgozása során valósulhat meg. A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelésben és a sportban.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi és önismereti nevelés, a másokért való felelősségvállalás alapját képezhetik a tanulók boldogulásának.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 67 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Összetett mozgások, 4-8-ütemű gyakorlatok végrehajtása. Szóbeli utasításra a feladatok végrehajtása. A testnevelés és sport tantárgy szakszavainak megértése és adekvát mozgásos megválaszolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 . Gimnasztikai elemek: Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás Járások. *1.2. Torna* Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok. *1.3. Atlétika* Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. *1.4. Küzdősportok elemei* Páros és csoportos küzdőgyakorlatok. *1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére*	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötélen, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok. Négy–nyolc ütemű gyakorlatok végzése.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, egészséges életmód. *Ének-zene:* ütemezés, zenehallgatás.

1.6. Motoros tesztek (Cooper) Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.	Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 86 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Erőfeszítés és kitartás (egyéni szintnek megfelelve) a gyakorlatok végrehajtása során. Szabálykövetés, szabálytartás a rend- és más gyakorlatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel. *2.2. Torna:* Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélen. Vándormászás bordásfalon.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test. *Technika, életvitel és gyakorlat:* higiénés szokások.

Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejállás, tarkóállás – segítséggel. *2.3. Atlétikai elemek:* Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai. *2.4. Tánc:* Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba). *2.5. Úszás:* Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.	Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-. torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 67 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat	

	kialakítása, továbbfejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda. *3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok* Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. *3.3. Táncos játékok* Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.	Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Hon-és népismeret:* néphagyományok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**	**Órakeret 60 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és	

	reagáló képesség; versenyszellem.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny. *4.2. Labdás versenyek* Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda. *4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok* (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.) *4.4. Úszóverseny –* egyszerűsített szabályokkal. *4.5. Küzdősportok elemei –* birkózás, keleti küzdősportok elemei. *4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia*	Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblematikus személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Természetismeret:* egészséges életmód. *Etika:* emberi erények, kitartás, akarat. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* áttekintés: ókori Görögország (Olimpia). *Hon-és népismeret:* gyermeki élet, gyermekjátékok régen.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 46 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. A mozgás mint életmód Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai. *5.2. Testi-lelki higiéné* Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: – légzőgyakorlatok – figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások. *5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében)* Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem,	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben, Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Természetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; rendszeresség. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. *5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció* A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes: – a bemelegítési technikák alkalmazására, – 4–8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, – küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, – alakzatváltozásokban együttműködésre, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – egy tanult elem önálló végrehajtására, – 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben, – a labda céltudatos irányítására, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, – higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, – a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, – az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁK

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Fejlesztési céljaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, a tanulók közösségi életének fórumaként segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

A tantárgy tematikai egységei szorosan kapcsolódnak a fejlesztési területekhez, azaz minden tematikai egység az egyes fejlesztési területek szempontjából kiemelt jelentőségű: közösség és személyiség – erkölcsi nevelés, önismeret és társas kultúra fejlesztése, családi életre nevelés; tanulás és munka – a tanulás tanítása, pályaorientáció; ember és társadalom – állampolgárságra, demokráciára nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, nemzeti öntudat, hazafias nevelés; egészséges életmód – testi, lelki egészség, médiatudatosság.

Az osztályfőnöki órák célja a gyermekközösségeknek és az egyes tanulók személyiségének fejlesztésével a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozásával, a tanulók erkölcsi tulajdonságainak, meggyőződésének formálásával, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásával fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését.

Az osztályfőnöki órán folyó munka hozzájárul – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Az osztályfőnöki órákon kiemelt szerepet kap az önismeret, az önelfogadás és az önfejlesztés. Biztosítani kell a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldásait segítő feladatokat. Az értékek életünkben meghatározó szerepének, az értékek védelmével kapcsolatos felelősségnek a tudatosítása mellett a közvetlen környezet humán értékeinek keresése is a feladatok közé tartozik. Lehetőséget kell teremteni a serdülőkor testi-lelki változásaival kapcsolatos saját élmények, vélemények megvitatására.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók közvetlen és közvetett úton is szerezzenek tapasztalatokat a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Olyan helyzetek megteremtése is feladat, melynek során felkészítjük a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Tapasztalatokat gyűjthetnek a munka világáról, a szakmákról, ezáltal segíthetjük a pályaválasztásukat, a reális életcélok megfogalmazását, célkitűzését.

Az osztályfőnöki órák a tantervi tartalmakon túl jelentős színterei az aktuális kérdések, események feldolgozásának. A kerettanterv olyan arányos tartalommeghatározást érvényesít, amely lehetővé teszi az egyes közösségek, az eltérő felkészültségű, fejlettségű, érettségű tanulók számára a válogatást, a felhasználó által történő konkretizálást, olyan tevékenységmegválasztást, amely az aktualitásokhoz illeszkedő feldolgozást is lehetővé teszi.

5–6. évfolyam

A két évfolyam fókuszában az áll, hogy a tanulói aktivitást serkentő módszerek alkalmazásával támogassa a tanulók önmagukért és a társakért való felelősségvállalását, annak megélését, hogy a társak és az egyén egymásra vannak utalva, ennek következményeként a másokért vállalt felelősséget átérzik, vállalásaikért helyt állnak, elfogadják, hogy a szabályok értük és a közösség védelméért vannak.

A tanulók felismerik jellemző tulajdonságaikat, jártasságot szereznek a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak alkalmazásában. Segítséggel keresnek olyan, az egyéni jellemzőikhez illeszkedő kikapcsolódást, szabadidős tevékenységet, amely hozzásegíti őket a testi, lelki egészség megteremtéséhez, képesek lesznek felismerni és segítséggel megfogalmazni érdeklődési körüket, amelyeket hozzá tudnak rendelni egyes tevékenységekhez, foglalkozásokhoz. Az osztályfőnöki órák fókuszálnak a családban betöltött szerepekre, a családi tevékenységrendszer jellemzőire, az egyes szerepekhez illeszkedő felelősségvállalás jellemzőire és arra, hogy a tanulók gyakorolják a különbségtételt a jóra ösztönző és a destruktív megnyilvánulások, jellemzők között.
(A javasolt órakeretek a helyi sajátosságokhoz igazodva szabadon változtathatóak.)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Közösség és személyiség**	**Órakeret 23 óra**
Előzetes tudás	Az én és mások reláció felismerése, az évfolyamszintű társas kapcsolatok alakulásának figyelemmel kísérése, megállapítások, észrevételek megtétele. Az iskolai szabályok betartásának, a szabályok alkalmazásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése. Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése. Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, -nyilvánítás, vitakészség, felelősség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Önismeret: tulajdonság, viselkedés, önmegfigyelésen alapuló felismerés, befolyásolás 2. Közösségek, amelyekben élek: iskola, évfolyam,	Saját élmények gyűjtése, feldolgozása. Tulajdonságlista készítése, értelmezése. Az évfolyam mint közösség. A közösség életét befolyásoló szabályok szerepe az iskolai életben. Drámajátékok: konfliktus, vita, feloldás, megbeszélés, viszonyulás a témához. Társas kapcsolatok az évfolyamban, a	*Hon-és népismeret:* az én világom.

család	kapcsolatok kialakulása, változásai, alapvető illemszabályok betartása. A család mint egység, kapcsolatok, szerepek, feladatok. Helyem az évfolyamközösségben, a családban. A közösség céljai, feladatai, az együttműködő közösség, a közös célok elérésének segítő és akadályozó tényezői. Együttműködésen, munkamegosztáson alapuló ismeretszerzés. Felelősségtudat, lelkiismeretesség a társainkhoz, a családtagokhoz fűződő viszonyban. Őszinteség, segítőkészség. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanulás és munka**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Az önmegfigyelés, mások megfigyelése alapján megállapítások megtétele, következtetések levonása. Irányított, önálló tanulás, munkavégzés képessége. Különböző foglalkozások ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése. Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése. Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. A tanulás: motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák. 2. A munka: munkavégzés a családban, az iskolában. A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.	A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások. Tanulási szokások, módok, technikák, az önismereten alapuló tanulási módszerek kialakítása, kimunkálása, a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása. A tanulás megtervezése, naplóvezetés a tapasztalatokról, következtetések, változtatások, célkitűzések segítséggel történő megfogalmazása, folyamatos értékelés. Különböző	*Életvitel és gyakorlati ismeretek:* foglalkozások, mesterségek; család, háztartási munka.

	foglalkozások ismerete, a végzésükhöz szükséges tudáselemek összegyűjtése, elemzése. Kedvelt tevékenységek, összefüggések ezek és egyes foglalkozások között (pályatükör).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, koncentrálás, értékelés, önértékelés, tervezés, szervezés, választás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Én és a társadalom**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri és egymástól jól elkülöníti az egyes társadalmi színtereket. Felismeri helyét és ismeri szerepeit a különböző közösségekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző színtereken zajló társadalmi eseményekben. Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben. *Képességfejlesztési fókuszok:* konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Életem színterei: az otthon, az iskola, a lakóhely – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok – A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei	A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai: szeretet, érzelmi biztonság. Munkamegosztás a családban, szokások, ünnepek a családban. Alkalmazkodás az iskola rendjéhez, társakhoz, tanárokhoz; az iskola törvénye: a Házirend; az iskola hagyományainak megismerése, ápolása. Az iskolai és otthoni élet összehasonlítása, egyezőségek, különbségek, ezek eredete, a különbségek elfogadása. A helyi társadalmi eseményekről tájékozódás a médiumokon keresztül, személyes részvétel. Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23., az ünnepek helyi aktualitásai,	*Hon-és népismeret:* az én világom.

	helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismerése, személyes részvétel. A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége. Az összefogás jelentősége az értékek védelme érdekében. Emlékhelyek, múzeumok, kulturális események látogatása. Természetvédelmi „őrjárat”.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri legjellemzőbb tulajdonságait, különbséget tesz pozitív és negatív tulajdonságok, viselkedések között. Fogékony mások véleményére, képes kulturált véleményalkotásra. Képes megfigyelni érzéseit, nyitott mások érzései iránt. Ismeri az egészséges táplálkozás, a sport jelentőségét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása. Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése. *Képességfejlesztési fókuszok:* önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Lelki egészség: énerősítés, belső egyensúly. Testi egészség: étkezés, **te**stedzés, sport**,** **ki**kapcsolódás, regenerálódás.	Önmaga bemutatása, „ez vagyok – ez voltam”: fotók a múltról, a családról, a gyermekkorról. Adatok gyűjtése önmagáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Pozitív tulajdonságok erősítése, negatív tulajdonságok leküzdésének technikái. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok. A lélek egészsége, stressz, veszélyek. A segítés, a segítség szerepe, a segítségkérés formái, a hozzá kapcsolódó viselkedés.	*Természetismeret:* az ember megismerése és egészsége.

	A test, lelki egészséget veszélyeztető szokások, szenvedélyek. Esetek, filmélmények megvitatása. Viselkedésszabályozás a lelki egészség megőrzése érdekében. Szabadidő eltöltésének, a személyiséget építő lehetőségeinek felismerése, kikapcsolódás, stresszoldás, szórakozás, tanulás. Választás és döntés, azok következményeinek megbeszélése. Irodalmi példák gyűjtése. Dramatikus játék. Építem önmagam: egészséges életrend, napirend, szellemi, fizikai munka, a feltöltődés helyes aránya, igényes szórakozás, sport, mozgás, a test és lélek egyensúlya.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akaraterő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése. Kialakult a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődött a szociális érzület. Felelősséget érez cselekedeteiért, vállalásaiért, megfelelően érzékeli és értékeli a sikert, a kudarcot. Felismeri az iskolai konfliktusokat, törekszik a megoldásra. Megszilárdul az iskolai követelmények szerinti normatartás. Tanulását (segítséggel) megtervezi. Felkészüléséhez figyelembe veszi az előzetes értékeléseket, tapasztalatokat. Különbséget tesz kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységek között, elfogadja, hogy nem csupán a kedvelt tevékenységeket kell elvégezni. Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata. Ismeri és tiszteli a közösségi hagyományokat, részt vesz ápolásukban. Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz. Ismeri a lelki és testi egészségmegőrzés érdekében legcélravezetőbb technikákat. Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között. Képes erőfeszítéseket tenni, akarati tényezőket mozgósítani a változásért, a változtatásért. Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.

7–8. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtsünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazhassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma)tanulási lehetőségekkel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Közösség és személyiség**	**Órakeret 23 óra**
Előzetes tudás	Önismeret, a tanuló saját legjellemzőbb tulajdonságainak ismerete, készség a változásra, a változtatásra. Tudatos szabálykövetés képessége. Közösségi feladatok vállalása, teljesítés értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk. Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése. A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarctűrés, elfogadás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Önismeret. 2. A társas kapcsolatok szerepe a közösségben. – Iskolai közösségek – A családi közösség – Közösségi élet a helyi társadalomban.	A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása. Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése. Reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével.	*Etika:* Erkölcsi személyiség, emberi társaság. Társas kapcsolatok.

	Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás. Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok. Kortárscsoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása. Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásrautaltságnak a felismerése. A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában. Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése. A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás. Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarctűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési készség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanulás és munka**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	A tanuló képes önálló tanulásra/tanulásához segítség kérésére, megtervezi tanulásának módját, önellenőrzést végez. Ismeri az életében reálisan választható foglalkozások jellemzőit. Pozitív attitűddel rendelkezik a pályaválasztáshoz, a munka világának megismeréséhez.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése. A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső késztetés a tanulásra. A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. *Képességfejlesztési fókuszok*: alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarctűrés.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás. 2. Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés.	A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban. Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskola. Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.	*Etika:* az emberi társadalom.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Én és a társadalom**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri, egymástól biztonságosan elkülöníti a társadalom különböző egységeit, az ember társadalomban való létezésének alapjait, alapvető törvényszerűségeit (iskolai, családi környezetében ismeri a szabályok szükségességét). Jól tájékozódik közvetlen környezetében a természeti és kulturális értékekben. Megbecsülésük, megóvásuk érdekében aktivitásra képes.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományőrzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Állampolgárság: jogok és kötelességek 2. Mindennapi demokrácia 3. Értékeink, védelmük	„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése. Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel. Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés. Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk. Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés. Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.	*Etika:* az emberi társadalom. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* állampolgári jogok, kötelességek, politika, intézmények. *Földrajz:* Magyarország földrajzi adottságai. *Természetismeret:* környezetvédelem, természetvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészséges életmód	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A tanuló érzéseiben, viselkedésében felismeri a pozitívumokat, negatívumokat egyaránt, nyitott a változásra, változtatásra. Ismer különböző technikákat a lelki és testi megőrzés érdekében, megvalósításuk érdekében képes erőfeszítéseket tenni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége. *Képességfejlesztési fókuszok:* önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. A serdülőkor testi, lelki jellemzői. 2. Konfliktusok a családban. 3. Kortárscsoportok. 4. A lelki és testi egészség összefüggései.	A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása. Nyitottság, zárkózottság. Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése. Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei. Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia. Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus. Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése. Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtana. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok. A testi egészség érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás. Anyaggyűjtések különböző médiumokból.	*Természetismeret:* az ember megismerése és egészsége. *Testnevelés és sport:* sportágak, mozgásfajták. *Etika:* kapcsolatok, felelősség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita, egészségmegőrzés, higiénia.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése. Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére. Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben. Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás. Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás. Egyéni adottságaihoz mért erőkifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében. Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet

	demokratikus közéletében. Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában. A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemezésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére. A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.

11.2. Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyama számára

Tartalom:

- Bevezetés
- Kerettantervek

Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, általános iskola, 1–8. évfolyam

Célok, feladatok:

Az iskolai képzés során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

A képzés célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

A képzés feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az intézménytípus megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő szakiskolai képzésben történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő szakiskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismeri és elfogadja az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára. Különböző élethelyzetekben képes az adekvát viselkedésre, elfogadja társait és környezetét, megismeri, követi és igyekszik betartani a szabályokat. Interperszonális kapcsolataiban együttműködő, megértő, türelmes.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés

A tanuló érdeklődik környezete és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mérten bekapcsolódik az ünnepi

megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés
A tanuló fokozatosan képessé válik az együttműködésre környezetével, közösségében magatartása elfogadó. Megismeri, és képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit. Kialakul igénye az önállóságra, megismeri az önérvényesítés és a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Közösségének alakításába bevonható, igényli a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

Önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése
A tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba.
Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan, vagy segítséget kérve próbálja megoldani. Megtanul választani lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit.
Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

Családi életre nevelés
A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködő önmaga ellátásában, ismeri a családi élet szerepeit, feladatait. Képességeihez mérten elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

Testi és lelki egészségre nevelés
A tanuló megismeri a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, minél önállóbban képes gondoskodni magáról, ápolni testét. Igényli a rendszeres testmozgást, figyel testi épségének és egészségének megőrzésére.
Lehetőségeihez mérten felismeri és elkerüli a káros szokásokat és veszélyes helyzeteket.
Testi és lelki érzéseit képes környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Fenntarthatóság, környezettudatosság
A tanuló igényli a kulturált környezetet, vigyáz lakóhelye, élettere tisztaságára, óvja épségét. Felismeri a szennyező anyagokat, kerüli a káros környezeti hatásokat. Igényévé válik a takarékosság az anyagokkal, energiával, kerüli a felesleges pazarlást. Megtanulja szükségleteihez mérten beosztani a javakat.
Megismeri és alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés, az újrafelhasználás és hasznosítás gyakorlati technikáit.

Pályaorientáció
A tanuló motivációja felkelthető a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényli a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.
Képes önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
A tanuló megismeri a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában van az ár és az érték fogalmával. Tisztában van a takarékosság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.
Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

Médiatudatosságra nevelés
A tanulóban fokozatosan tudatosul a virtuális valóság és az élet közötti különbség. Felismeri az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.

Tanulás tanítása
A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényli az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását. Felkelthető a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció
A tanuló képességeihez mérten bekapcsolódik kommunikációs helyzetekbe, igényli gondolatainak, érzéseinek átadását, egyszerű utasításokat megért. Elsajátítja az anyanyelvi verbális vagy nem verbális kommunikáció alapelemeit, megismeri a beszéd kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját. Folyamatosan törekszik a formailag és tartalmilag helyes kommunikáció elsajátítására. Képes önállóan kapcsolatot teremteni és adekvát kommunikációban részt venni. Praktikus helyzetekben, a szükséges mennyiségű segítség mellett, alkalmazni tudja a különböző mértékben elsajátított kultúrtechnikai ismereteket.

Matematikai kompetencia
A tanuló felismer elemi ok-okozati összefüggéseket, tevékenységekkel kísérve számlál, mennyiségeket összehasonlít. A mindennapi életben használt egyszerű mértékegységeket ismeri. Megismeri a pénz értékének és az árak összefüggésének alapjait. Egyéni igényekhez igazodó segítséggel tájékozódik térben és időben.

Természettudományos és technikai kompetencia
A tanuló segítséggel tájékozódik alapvető természeti jelenségekben és folyamatokban. Megismeri testének működését, együttműködik szervezetének megóvásában és egészségének fenntartásában. Ügyel környezetének védelmére, képes a természet szépségeinek felismerésére. Minél önállóbban, adekvátan alkalmazza környezetének berendezéseit és eszközeit.

Digitális kompetencia
A tanuló megismeri az információs eszközök használatának lehetőségeit a kapcsolatteremtés, a megismerés és a szabadidő hasznos eltöltése érdekében.

Szociális és állampolgári kompetencia
A tanuló fokozatosan elsajátítja a környezetével való együttműködést, lehetőségéhez képest segítséget nyújt rászoruló embertársainak, családjának. Megismeri a különböző népek és csoportok szokásait, kultúráját. Megismeri állampolgári jogait és kötelezettségeit, megtanulja a helyes mértékű személyi segítség elfogadását.

Kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia
A tanuló a mindennapi életében megtanul egyszerű feladathelyzetekben célokat kitűzni, döntéseket hozni és kitartani az eredmény elérése érdekében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
A tanuló képes különböző művészeti élmények (zene, tánc, dramatikus előadás, irodalmi művek, képzőművészeti alkotások, film és fotó) befogadására. Különböző művészeti tevékenységekbe bevonható, kifejezi egyéni ízlését, igényét.

Hatékony, önálló tanulás
A tanuló az egyénileg eltérő mértékű tudáselsajátítási technikáknak megfelelően képes a képességeinek megfelelő mértékű támogatással új információkat megszerezni. Érdeklődéssel és kíváncsisággal fordul a világ felé, motivált a megismerésre. Elfogadja a változás és a változtatás szükségességét.

Egységesség és differenciálás

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve, tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosságra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerint differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében a tanítási órán kell megvalósítani, mert a gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig ezen a téren továbbfejlődésre. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak – az adott csoporton belül – leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként egyéni bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs tanórai foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése, a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása, tanórai keretek között, egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag átismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése:

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- bazális stimuláció, beszédfejlesztés, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- művészeti foglalkozások, zene, rajz, tánc stb.;
- mozgásállapot javítása, sporttevékenység;

A tehetséggondozás során a fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén van, és elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és a környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

A sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együtteneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

- a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
- a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek) és a család legjellemzőbb mutatói (a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere) együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist – a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalom sajátosságainak számbavételét. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának

jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők:

- nyitott pluralista tudománykép mint világkép,
- a munka, a tanulás, a szabadidő, a szórakozás határainak elmosódása, az élethosszig tartó tanulás szükségessége,
- a piaci elemek mint a gazdasághoz való viszony fő jellemzői,
- nagy választási lehetőség, elágazó életutak mint az életút jellemzői,
- a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje,
- az identitás és önismeret mint szocializációs cél,
- párbeszéd, keresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés mint tipikus tevékenységek,
- érték-pluralitás, egyéni boldogság mint értékek, és a kíváncsiság mint motiváció.

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

A nevelés-oktatás-fejlesztés területei	**Tantárgy**	**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**	**5. évf.**	**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf.**
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	2	2	2	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Szabadon tervezhető órakeret		**3**	**3**	**3**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**
Összesen		**25**	**25**	**25**	**26**	**28**	**28**	**31**	**31**

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Egy heti öt (évi 180) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát heti fél (évi 18) óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a

pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

11.2. Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyama számára

Kerettantervek:

- Kommunikáció
- Olvasás-írás
- Számolás-mérés
- Játékra nevelés
- Társadalmi ismeretek
- Önkiszolgálás
- Technika, életvitel és gyakorlat
- Környezetismeret
- Ének-zene
- Ábrázolás-alakítás
- Információs eszközök használata
- Mozgásnevelés
- Testnevelés

KOMMUNIKÁCIÓ

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hanglejtésre, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknek megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd, vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértesse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédekben és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen

környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemlélése, megfigyelése támogatja.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a tanuló környezetével, korosztályának megfelelő módon történő kommunikációs kapcsolat igényének kialakítása, az egyszerű kommunikációs jelek, utasítások, kérések értelmezése, és mondókák, versek utánmondással történő megismerése.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti az alapvető viselkedési normák betartására irányuló törekvés kialakítása, a közösségi viselkedés megalapozása, feladatok vállalása, társak számára egyszerű segítség nyújtása és a tevékenységek társas együttléthez történő igazítása.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését az egyszerű versek, mondókák megértésének megalapozásával és azokat mozgástechnikai elemekkel kísérve éri el.

A hatékony, önálló tanulást a képességeknek és az érdeklődésnek megfelelő mennyiségű és nehézségű feladatok elvégzése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli és megfigyeli a környezetéből érkező ingereket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szájat csücsöríteni fúvásban. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Megnevezett tárgyat megfogni, letenni.	*Ismeretek* – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-,	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Mozgásnevelés:*

– Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Megérteni a gesztusok jelentését. – Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. – Pontosan követni a mozgásokat. – Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni. – Hangokat eszközökhöz rendelni.	rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Főnevek többes száma. – Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). – Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. – Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. *Tevékenység* Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Irányított fújás, hangadással kísért fújás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Alap zönge próbálgatása,	légzőgyakorlatok, alapmozgások. *Játékra nevelés*: gyakorló játék.

	érzékelése háton, arcon, gégén. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy–kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, l*áng,* hangos – halk, bent, *belül, érintés, tapintás, szájtér,* fent, lent, kívül*, kerekítés, résesítés, zönge.*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 48 óra**
Előzetes tudás	Nevére reagál, jelét felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. – Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. – Elsajátítani a képekkel	*Ismeretek* – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. – Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. – Mozdulatok szabályozása adott jelre.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok. *Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.

végzendő tevékenységeket. – Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). – Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	– Testkontaktus a félelem oldására. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Iskolai környezet. – Saját név. Társak neve. Nevelő neve. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása. – Konfliktuskerülő viselkedés. – Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. – Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. – Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. *Tevékenység* Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás,	

	kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt). A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételről a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálós, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek	

	alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, *üdvözlés*, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, *enyém*, várj, *majd, nemsokára, választás, sorra kerül*, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendőink**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Testrészeit, ruhadarabjait, kedvenc ételeit felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megnevezni, megmutatni testrészeit. – Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – Megérteni és követni a le, fel utasítást. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. – A mosdói higiénét betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. – Saját holmiját felismerni. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni.	*Ismeretek* *Testünk* – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Téri tájékozódás. – Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. *Öltözködés* – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. – Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. – Saját ruhadarab felismerése segítséggel. – Társak ruháinak	*Önkiszolgálás:* öltözködés, tisztálkodás, étkezés. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték.

– Önállóan fel- és levenni felsőruháit. – Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. – Társai kabátját tudja személyhez rendelni. – Eligazodni a jelek és fogasok között segítséggel. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat. – Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján.	megkülönböztetése, személyhez rendelése. *Étkezés* – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. – Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. *Tevékenység* Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár,	

	gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismétlése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étel-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Saját tantermében és a folyosón tájékozódik a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Nevére reagálni. – Jelét mondani (ha képes rá). – Felismerni személyes tárgyait. – Használt jeleket a tanulótársakhoz rendelni. – Tanárát nevén szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között.	*Ismeretek* *Iskola* – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel. – Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és	*Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték. *Mozgásnevelés:* rendgyakorlatok: sorakozás, járás, megállás, vezényszó

Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Tájékozódni az iskola helyiségei között. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Ismerni az alapvető illemet a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. – Ismerni a lámpa jelzéseit. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. – Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. *Lakás* – A konyha, szoba berendezési tárgyai. – Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. – Ház – lakás. *Utca, közlekedés* – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. – Utazás járművel. *Vásárlás* – Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. *Tájékozódás saját test körül (két oldalon).* *Tevékenység* Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása.	megértése. *Számolás-mérés:* tájékozódás: irányok, viszonyítások, helymeghatározás.

	Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját, vagy tanulótárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbuszt, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek	

	megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Előttem – mögöttem,* „bele” és „rá”, jobb – bal, *járművek,* úttest, járda, hangos, gyors, *játék járművek, igazi járművek,* séta, utazás, *közlekedés,* zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, *udvariasság,* nagy-kicsi, *tömeg*, *zsúfoltság*, *várakozás,* indulás, megállás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Részvétel a napi tevékenységek ritmusában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két ellentétes évszakot. – Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. – Összefüggést találni az	*Ismeretek* – Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. – Tanóra – óraközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk	*Önkiszolgálás:* öltözködés. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték. *Ének-zene*: dalok a tárgyalt témákkal kapcsolatban,

évszakok és jellemző jegyeik között. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni. – A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. – Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. – Végzett cselekvések időtartama. *Tevékenység* A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismétlése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden	mondókák utánzó mozgással.

	mondom).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, *napszak,* reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észleli környezetét, és a bekövetkező változásokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. – Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. – A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	*Ismeretek* *Növények* – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Cserepes virág, udvari dísznövények. Élő virágok. – Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítséggel. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. *Állatok* – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai. – Állatok tápláléka, „lakóhelye”. *Tevékenység* Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolás, színezés, formázás, rajzolás, festés. *Ének-zene:* dalok a felmerülő témával kapcsolatban. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték, didaktikus játék.

	tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítséggel. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikusok, Kismalac és a farkasok).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növények, virágok, illat, *érzés, élővilág,* íz, *zamat,* szín (alapszínek), *gondozás,* locsolás, *ültetés,* napfény, *növekedés,* elszárad, *elpusztul*, kibújik, édes, savanyú, finom, *ízes,* élő, háziállat, vadállat, élelem*, táplálkozás,* ól, istálló, *búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, alom*, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékot játszik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	

célja	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. – Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	*Ismeretek* *Üzletek – vásárlás* – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. *Munkahelyek – foglalkozások* – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. *Tevékenység* Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldségessel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Élelmiszer*, édesség, *konzerváru*, húsáru, eladó, *pultos,* pénztáros, vásárló, fizetés*, kiszolgálás, udvariasság,* kérés, megköszönés, *jelzés, gyalulás*, fúrás, *ismerkedés*, köszöntés, *búcsúzás*, kérem, tessék, nem kérem, *bocsánatkérés a társaktól.*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen viselkedik az iskolai és csoport-ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	*Ismeretek* – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. *Tevékenység* Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel.	*Mozgásnevelés:* rendgyakorlatok. *Játékra nevelés*: gyakorló játék, szerepjáték. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék és dekoráció készítése az adott ünnepre. *Ének-zene:* dalok az aktuális ünneppel kapcsolatban. *Önkiszolgálás:* öltözködés.

	Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Névnap, *születésnap,* köszöntés-*gratuláció*, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet, *várakozás, hamarosan*, *nemsokára, ünnep,* zászló, *hangulat*, *felvonulás,* ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, *kellemes, díszes, ritmus.*	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására. – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni. – együttműködéssel csoportosítani. – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani. – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni. – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak. – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat. – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni. – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra. – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást. – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

3–4. évfolyam

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív

részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló környezetével korosztályának megfelelő módon történő kapcsolatteremtéssel, a megszólítások helyes és alkalomhoz illő megválasztásával, az egyszerű kommunikációs és metakommunikációs jelek értelmezésével, a tárgyak, személyek helyes megnevezésével, az utasítások megértésével fejlődik. Ezekhez járul az alapvető fogalmak megértése, adekvát használata, a magyar nyelv szabályainak megfelelő, egyszerű mondatok alkotásának gyakorlása és a környezetről lényeges információk megszerzése, rendszerezése, csoportosítása.

A szociális és állampolgári kompetencia az érzelmek felismerésével, megnevezésével és a kommunikációs helyzetnek megfelelő alkalmazásával fejlődik, a megfelelő érvényesülési törekvésekkel és az önuralom fejlesztésével. A kompetenciaterületet erősíti a mindennapi élethelyzetekben a társas viselkedési formák automatikussá válása, a csoportok és a környezet által elvárt magatartási normák betartása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tantárgy segít mozgásos és verbális elemekkel előadni egyszerű verseket, mondókákat. Emellett környezetében és megjelenésében kialakul a tanuló igénye az esztétikumra, a harmóniára és a praktikumra.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a kitartás, az önellenőrzés és a javítás igényének kialakítása segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Egyre pontosabban végzi a tanuló az artikulációs gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Feladatokat egyre	*Ismeretek*	*Mozgásnevelés:*

rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni. – Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mondataiban bővítményt használni. – Képről néhány mondatot mondani.	– Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizom-gyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. – Személyes névmás használata. – Igeragozás (jelen idő, múlt idő). – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése. – Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. – Tárgyak, személyek tulajdonságai. – Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. – Ok-okozati összefüggések. *Tevékenység* Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánzása, zönge hangoztatása, zenei hangokkal játék. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba.	légzőgyakorlatok. *Ének-zene:* hallásfejlesztés. *Játékra nevelés*: szabályjáték. *Számolás-mérés:* tájékozódás, időrend.

	Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítséggel. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, *soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más),* eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, *figyelem,* jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szimbólumokat megért, használ a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	

célja	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Megnevezni családtagjait. – Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. – A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Kapcsolatokat reálisan megítélni. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözékére vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. – Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	*Ismeretek* – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). – Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A válaszok és a valódi események összehasonlítása. – Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. – A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. – Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. – Kapcsolat első lépése:– ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. *Tevékenység* Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék, szabály-játék.

		Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni,* elromlott, *hibás,* j*avítható, segítség, gondoz,*		

	szabadidő, szabály, csalás, győzelem, *vereség,* itt-ott, *messze-közel,* szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend*, figyelem, előadás*, szünet, taps, tetszett, *érdekes, unalmas,* szeretnék kimenni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló eligazodik a lateralitás területén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Időhatározókat és mellékneveket használni. – Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Az ápolt és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. – Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. – Néhány jellemző ételt felsorolni napszakhoz rendelve. – Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és	*Ismeretek* – Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. – Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. – Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. – Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. – Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. – Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. – Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. – Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, szabály-játék, didaktikus játékok. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.

azok megfelelő használatát.	– Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. – Ételféleségek, eszközök csoportosítása. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – Nyers és főtt ételek. – A hetes, napos munkája. *Tevékenység* Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanulótársai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos	

	differenciálásával. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!”„Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”. Ünnepi szokások kialakítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, *evőeszközök,* hetes, napos, *feladat*, terítés, *leszedés*, finom, *folyékony*, *illatos,* kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, *kopott*, új, *divatos, elavult, régimódi*, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, *körömápolás, arcápolás, hajápolás,* tiszta, piszkos, ápolt-*ápolatlan*, *egészséges*–beteg, *kezelés.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló biztonsággal tájékozódik szűkebb környezetében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Analóg mondatokat alkotni. Hol? Hova? kérdéseket megérteni. – Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Mellékneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. – Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. – Ismerni az iskola utcájának	*Ismeretek* – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. – Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. – A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. – Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. – A „hol van?” és a „hova való?” megértése. – A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. – Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Az iskola környéke. – A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. – Eszközök és azok funkciói. – Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. – Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? – Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó.	*Mozgásnevelés:* térbeli tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: helymeghatározás, viszonyítás, fő irányok. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok: téri relációk megnevezése. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

nevét.	– Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési szabályok, viselkedési normák. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. – Balesetek megelőzésének feltételei. – Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. *Tevékenységek* Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése. Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját. A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése.	

		A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, *egészséges*, *egészségtelen*, *veszélyes*, *biztonságos*, erős, gyenge; padlás, pince, *raktár,* föntlent, piszkos*,* régi, új, magas*,* hideg/*hűvös*, *nedves, hordó*, kosár, *prés.* Helyiségek*, eszközök, főzőeszközök, evőeszközök,* sötétítés, világítás, takarítás, *felújítás,* pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló a változásokat érzékeli.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. – Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. – Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. – Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. – Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. – Automatikusan sorolni a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. – Érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptárban is. – Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. – Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket. – Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	*Ismeretek* – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. – Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. – Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. – A négy évszak jellemzése. – Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése. *Tevékenységek* Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap … volt”, „holnap … lesz” kifejezések használata segítséggel. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék. *Számolás-mérés:* tájékozódás: naptárban, napszakok, igeidők, életkor.

		étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történésekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, *időjárás,* tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, *viharos,* hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, *tegnap*, ma, holnap, elmúlt, lesz, *munkanap, hétvége*, *pihenőnap, program,* nap, *felkelő nap*, *lenyugvó nap.*		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Állatokhoz, növényekhez érdeklődve közelít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A növények és állatok közötti azonosságok, különbözőségek megmutatása, megnevezése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöldséget kép alapján. – Növényeket gondozni. – A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. – Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. – Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. – Érteni a rész-egész viszonyát. – Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. – Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni. – Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot.	*Ismeretek* *Növények*: – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – Pálmaház, füvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. – Növény részeinek bemutatása, megnevezése. – Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. – Zöldségfélék. – Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. *Állatok*: – Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. – Néhány erdei állat bemutatása. *Tevékenységek* Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése.	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások, festmény, rajz, színezés, agyag, gyurma. *Ének-zene:* dalok a témákkal kapcsolatban. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

	Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése. Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Állatkerti séta, állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés.	

	Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, *műanyag,* illat, íz, *zamatos*, ízes*,* édes-savanyú*,* nagy-kicsi*,* gömbölyű*, hosszúkás*, *növekedés*, *hervadás*, elpusztul*, kihajt, hajtás*, ág, *rész* – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, *illat*, ehető – nem ehető, *baromfiudvar, gazdasági udvar,* háziállatok*, hasznos,* kölyök*,* ellés, fialás, *vemhesség,* nagy-kicsi*,* szelíd, harapós*,* karmolás, *dorombol,* baromfi*,* szárnyasok, *emlősök,* lassú-gyors – *fürge, veszélyes,* vad*,* erős-gyenge.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen várakozik, szemlélődik vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonsággal eligazodás a boltban.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. – Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. – Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. – Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. – Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. – Megnevezni, megmutatni a látottakat. – Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel	*Ismeretek* – Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. – A környék különböző üzletei. – Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. – Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. – Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. – Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. – Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző foglalkozású emberek	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

csoportosításokat végezni. – Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. – Köszönni, kérdezni. – Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. – Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. – Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. – A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni. – Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása. – Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. – Iparosok bemutatása élőben és képekről. *Tevékenységek* Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek megtekintése.	

	Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Húsféle*, vegyi áru*, pékáru*,* konzervek*, papíráru*, ital, édesség; *iparos*, *faanyag, kábel*, *zsinór,* áram, *veszélyes,* forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz*,* nehéz, könnyű*, megrendel*, *ráfizet*, *foglalkozás, szakma*, titkárnő*, adminisztrátor,* gondnok*, karbantartó,* varrónő, műhely*,* iroda*, feladat.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alkalomhoz illő ruházatban jelenik meg az iskolai ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. – Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. – Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. – Az ünnepek hangulatát átérezni. – Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába.	*Ismeretek* – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése. *Tevékenységek* Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása.	*Ábrázolás-alakítás:* dekoráció, ajándék készítése változó technikával. Ének-zene: az ünnepnek megfelelő énekek tanulása, előadása, zenehallgatás az ünnephez kapcsolódóan.

– Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. – Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnep, zászló, *felvonulás*, köszöntés, öröm, *boldogság*, *ajándékozás*, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, *fegyelmezett,* vidám szomorú, *boldog, hatalmas, díszes,* ajándék, szeretet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra. – a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonyszavakat és a melléknévfokozást is használni. – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán. – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket. – örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni. – összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten. – tájékozódni az intézmény területén. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni. – felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az

	évszakok változásait. – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát. Ismeri a napok sorrendjét. – megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt. – elvégezni alapvető csoportosításokat. – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kísérni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

5–6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, ahol a szabályok, utasítások fokozatos bővítésével, megértésük, végrehajtásuk gyakorlásával saját tevékenységekben és a másokkal való kapcsolatokban, a felelősségtudat elmélyítésével a szituációs játékokon, meséken keresztül, a jó – rossz, pozitív – negatív példák elkülönítésével, felismerésével találkozik a tanuló. A fejlesztési területet az iskolai élet szabályainak betartásával, a deviáns magatartás felismerésével, az irodalmi művek megismerésén keresztül az emberi értékek elismerésével, pozitív és negatív személyiségjegyek megkülönböztetésével, felismerésével, példaképek bemutatásával támogatja.

A nemzeti azonosságtudat és a hazafias nevelés fejlődését a közösséghez tartozás érzésének kialakításával, a közösségért tenni akarás igényének fejlesztésével, népszokásokon keresztül a hagyományok ápolásával, és a nemzeti ünnepek legfontosabb jelképeinek, példaképeinek megismertetésével segíti. Eléri, hogy a tanuló aktívan működjön közre nemzeti ünnepek és megemlékezések alkalmával, ismerje a környezetében előforduló legfontosabb nemzeti emlékhelyeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a saját érzelmek felismerésével és kifejezésével, az adekvát, kulturált közösségi viselkedés alapvető szabályainak betartásával, minél kevesebb pedagógiai segítségnyújtás mellett, és az iskolai, és más intézményi környezetben a megfelelő stílusú és hangnemű kommunikáció és viselkedés alkalmazásának fejlesztésével valósul meg.

A családi életre nevelést a családi és más közösségi kapcsolatok közötti különbség felismerése, a családi ünnepek szokásainak, kommunikációs formáinak gyakorlása, az adekvát magatartás szabályainak megnevezése és az év során aktuális családi ünnepek idejének megismerése támogatja.

A testi és lelki egészségre nevelés megvalósul a higiénés szokások, tevékenységek megnevezésével, eszközök, anyagok felismerésével, kiválasztásával, az időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözék összeállításával, a kiegészítők megnevezésével és az önálló ízlés kialakításával. Mindemellett a közlekedési szabályok ismerete és betartása, a

képességeknek megfelelő méretű térben az önálló közlekedés fejlesztése játszik fontos szerepet.

A fenntarthatóságot és a környezettudatosság fejlődését a környezeti jelenségek változásainak és hatásainak megismerése, a környezet élőlényeinek megfigyelése, csoportosítása, megnevezése, a környezet tárgyainak a gyakorlati életben betöltött funkciói és az egészséges és káros szokások, veszélyes anyagok megismerése, megnevezése szolgálja.

A médiatudatosságra nevelést a különböző infokommunikációs technológiai eszközök megnevezése, rendeltetésszerű használatuk megismerése, a valóság és képzelet elkülönítésének kialakítása, a mértékletességre nevelés terén segíti.

Az anyanyelvi kommunikációs kompetencia, a környezetnek és helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtési mód megválasztásával, a beszéd vagy más, képesség szerinti kommunikációs módszer alkalmazásának fejlesztésével, a metakommunikációs jelek és a kommunikációs mondanivaló tudatos összehangolásával, az anyanyelv egyre tudatosabb, helyes alkalmazásával és az eseményekről, képekről minél önállóbb szövegalkotással fejlődik.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a tantárgy az egészség védelmének, saját és mások harmonikus testi és lelki működésének, a balesethelyzetek elkerülésének érdekében, megfelelő kommunikációs technikák kialakításával és alkalmazásával, a környezetben található tárgyak és eszközök megnevezésével és az alkalmazási lehetőségek felismertetésével, az állatok és növények megnevezésével, tulajdonságok felismerésével, összehasonlítások végzésével és az egyszerű természeti jelenségek felismerésével, megnevezésével alapozza meg.

A tantárgy a szociális és állampolgári kompetenciát fejleszti a saját testi, lelki egészségéről szerzett ismeretek bővítésével, mások érzéseinek megértésével, a megfelelő önuralom és türelem gyakorlásával a verbális kapcsolatokban, szükség esetén a segítségkérés és a segítség megfelelő módon történő elfogadási képességének elsajátításával, valamint a tanuló környezetéből jövő segítségkérés felismerésével, lehetőségeihez képest a rászorulóknak történő segítségnyújtással.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület egyszerűbb művészeti alkotások befogadása és megértése, képesség szerinti szövegek élményszerű előadása, mozgással kísérése, rajzzal illusztrálása által fejlődik, valamint a tanuló, a fejlesztés hatására, ügyel megjelenésének esztétikumára, rendezettségére.

A hatékony, önálló tanulást az önellenőrzés és a javítás módszereinek gyakorlása, a motivált magatartás fenntartása az ismeretek elsajátításához, valamint a feladattudat és a kitartás folyamatos fejlesztése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli a jól, és a hibásan ejtett hangok közötti eltérést, törekszik azokat javítani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szókincsbővítés, aktivizálás.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat.	*Ismeretek* – Helyhatározók gyakorlása.	*Ábrázolás-alakítás:* illusztráció készítése.

– Használjon múlt és jövő időt. – Építsen beszédébe viszonyszavakat, következtetéseket. – Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen. – Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. – Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. – Érteni a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. – Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. – Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. – Szókincsét aktivizálni. – Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. – Élményeit összefüggő mondatokkal kifejezni. – Érthetően, lényegre törően telefonálni.	– Mondatbővítés kérdőszó segítségével. – Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása. – Igekötők, módosító szerepük, hatásuk. – Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. – Leírási, jellemzési gyakorlatok (melléknevek). – Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. – Két állítmánnyal mondatok alkotása. – Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. – Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. – Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. – Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. *Tevékenység* Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A viszonyszavak önálló használata játékban, foglalkozásokon. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás.	*Ének-zene:* ritmuskíséret, adott témához kapcsolódó népdalok. *Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok.

	Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Artikulációs mozgások pontos utánzása. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.). Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören). A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal. Beszédritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Idegenekkel szemben a tanuló tartózkodó, a testi kontaktusban távolságtartó.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. – Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival szemben. – Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással.	*Ismeretek* – Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül. – Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor.	*Környezetismeret:* egészséges életmód. *Társadalmi ismeretek:* társas kapcsolatok.

– Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni. – Ruházatát rendben tartani, észrevenni, ha cserére szorul, cipőjét letörölni. – Megpróbálni a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. – A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. – Kulturáltan étkezni. – Helyesen használni minden intézmény jellegzetes fogalmait. – Igényt kialakítani a szabadidő kulturált eltöltésére. – Szívesen visszatérni a már látogatott helyekre, élményekre emlékezni, újdonságokat felfedezni, ezekről beszámolni.	– Igényesség a ruházatban. – Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. – Nemek közötti kapcsolat. – Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. – Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). – Megbízások vállalása és teljesítése. – Példaképek keresése környezetében, ismert hősök között stb. – A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. – Az étel kiválasztása és elfogyasztása. – Közintézmények főfogalmának kialakítása. – Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, repülőtér. *Tevékenységek* Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. *Helyzetgyakorlatok:* (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízórai, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. *Szituációs játék:* (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözékünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. *Szerepjáték:* (vendégségben, vendégfogadáskor). A kialakult jó szokások további	

	erősítése. A másik nemmel szembeni *viselkedésmódok* összegyűjtése és megbeszélése. Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése. Leesett, ottfelejtett tárgyak megőrzése, elrakása. A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat. Nyilvános helyen kulturált étkezés. Viselkedés és étkezés feltűnés nélkül (cukrászdában, gyorsétteremben). Közös megbeszélés alapján feladatvállalás, a végzett munkáról beszámolás, a bírálat meghallgatása, a kritika elfogadása. Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése. Rövid történetek meghallgatása, filmrészletek megtekintése, és a látottak alapján állásfoglalás, indokolás, vitatkozás. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb. Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények meglátogatása. Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése. Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézéssel, szórakozással kapcsolatos intézményekről ismeretek összegzése, rendezése, eszközei, tárgyai megnevezése (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.). Az adott intézményekben zajló tevékenységek megismerése; azok funkcióiról összefüggő beszámolás, élmények elmondása (utaztam repülővel, láttam tűzoltóautót, voltunk színházban, fájt a fogam).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeretet, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, ambulancia, riadó, gyorssegély, sziréna, fogászat, szemészet, laboratórium, vizsgálat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és a személyes teendők**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri az egészséges életmód jellemzőit, kerüli a káros hatásokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni. – Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). – Nagy biztonsággal tájékozódni saját testén vagy maketten. – Érteni a testtel kapcsolatos fogalmakat. – Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. – A kapott utasításokat betartani a gyógyulás érdekében. – A ruházatot szezonálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. – Saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit felsorolni. – Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni. – Saját ízlés kialakulása, öltözködési stílusát ennek alapján alakítani.	*Ismeretek* *Testünk* – Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkcióik. – Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). – Tisztálkodás. Testápolás. – A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai. – Az ismertebb betegségek és jellemző tüneteik. A gyógyulás módja. – Kórházi tartózkodás fontossága. Néhány kezelési mód és kellékeik. – Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. – Fiú – lány eltérő fejlődése. *Öltözködés* – Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. – Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. – Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás.	*Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás agyagból, grafika, festmény, jelmezkészítés. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők, háztartási munkák, étkezés. *Környezetismeret:* emberi test, orvosi vizsgálat.

– Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. – Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján. – Ismerni a menük sorrendiségét. – Egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – Érteni, és megfogalmazni az ok-okozati összefüggéseket.	Öltöztetés, vetkőztetés. – Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. – A szekrények rendje. *Étkezés* – Konzervek, mirelitek, megismerésük, felhasználásuk. (Gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolásuk, felhasználásuk). – Egészséges táplálkozás. – Hagyományos és ünnepi ételek. – Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése. – Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. – Az egészséges táplálkozás alapelvei. – A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. *Tevékenységek* Tanári segítséggel a tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket. A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyszót önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja. Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket. Fertőző betegségek megnevezése, tüneteik felsorolása. A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Fiú és lány testápolásának, tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag stb.). Képek segítségével az évszaknak	

	megfelelő ruházat csoportosítása. Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat. Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez. Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Önálló öltözés, vetkőzés. Ruhadarabok szempontok szerinti különválasztása: divatos, régimódi; színek; anyag szerinti; fiú-, lányruhák; felsőruházat, alsóruházat. Saját ízlés szerinti válogatás újságokból, divatlapokból. Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Közértben a többi áruféleség megfigyelése mellett alaposabb tájékozódás a mirelitáruk és a konzervek pultjánál. Segítséggel a tanuló megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket. Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat és bemutatót néz meg. Beszámol ismereteiről, emlékezetből és eseményképek segítségével. Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Mennyiségi és minőségi különbségeket az étkezésnél megállapít. Tankonyhán ünnepekre szendvicseket, salátákat, turmixokat készít.	

	Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket. Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet. Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan eszerint állítja össze. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test-*testrész, ízület, bedagadás*, fájdalom, láz, betegség, *kezelés,* orvosság, *kenőcs*, *recept,* gyógyítás, *türelem,* testhelyzet, *testtájak,* különböző nemű, *nemi jellegzetességek,* divatos, *ósdi*, *régimódi,* fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (*kollekció*), divatbemutató, jelmez, álarc, *hagyományos*, ízléses-ízléstelen.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló tájékozódik függőleges és vízszintes, jobb és bal irányban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Megbízható részvétel a közlekedésben.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Mondatait melléknevek, viszonyszók használatával bővíteni. – Illedelmesen kérdezni. Segítséget kérni, ha szükséges. – Verbális és mozgásemlékezetét egyre tartósabbá tenni. – Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. – Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. – Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt közölni. – Megkezdett munkáját befejezni.	*Ismeretek* *Iskola* – Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése funkciójuk megfigyelése. – A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. – Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. – A tanterem makettjének elkészítése. – Alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon. – Környező utcák	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák: lakás, házimunkák. *Társadalmi ismeretek:* közlekedésre neveléstérkép-használat.

– Saját élményeit mondatokban megfogalmazni. – Épületeket megfigyelni, saját véleményt megfogalmazni az épületekről. – Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között. – Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. – Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. – Élményeit rajzokkal feldolgozni.	nevezetességeinek megismerése. *Lakás* – Lakóházak típusai. – Jellemző jegyek megfigyelése. – A lakás helyiségei. – Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítséggel. – A lakás megóvása, gondozása, díszítése, lakóházak típusok szerinti csoportosítása. – Egyéb épületek a környéken. *Utca, közlekedés* – Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. – Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata. – Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. – Járművek, színterek csoportosítása. – A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. – Felkészülés az önálló közlekedésre. *Tevékenységek* Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése. Alaprajz készítése tanári segítséggel, színekkel differenciáltan az osztályok helyének megjelölése. Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése. A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetésszerű használata. Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése. Közvetlen környezetében lévő	

		elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása. A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat- és autóbusz-közlekedés jellemzőivel. A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel. Tágabb környezetről térkép készítése, azon tájékozódás. A metróállomások, autóbusz és a vasúti közlekedés jellemzőinek összegyűjtése. Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről új ismeretek szerzése. A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. A tanuló differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát. Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismétlése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan. Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hajóállomás, jegypénztár, kapitány*, tömeg*, vészfék*,* helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, nemzetközi, helyi, *hangár, remíz, karbantartás*, önállóan, *körültekintően, makett,*		

	tervrajz, alaprajz, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli az idő múlását.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő múlásának érzékelése méréssel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felsorolni automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. – Kapcsolatot találni helyzetek, történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. – Kiválogatni a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket. – Tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között. – Az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat, kötve a dátumokhoz. – Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. – Eligazodni az idő fogalmai között. – Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. – Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – Ismerni az elmúlással kapcsolatos történéseket.	*Ismeretek* – Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. – Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. – Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása. – Filmeken látott események időbeli elhelyezése (díszletek, jelmezek megbeszélése: régen milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma stb.). – Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. – Napok, hetek, hónapok, évszakok. – Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). – Szünet – nyaralás. – Éjszaka, nappal. – Az óra, perc fogalmának megismerése. – Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. – Az életút. Az élet végessége. – Fiatal, öreg. Születés, halál-fogalom említése.	*Számolás-mérés:* tájékozódás: időmérés, naptárbeosztás. *Ábrázolás-alakítás:* évszakokkal kapcsolatos alkotások. *Ének-zene:* az idő múlásával, az elmúlással kapcsolatos dalok.

		Tevékenység Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése. A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük(születésnap, ünnepek). Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?" „Már elmúlt." – Az idő múlásának megfigyelése. Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetések levonása. Filmekből látott jövőmotívumok feldolgozása tanári segítséggel. A valóság és a mese elemeinek szétválasztása, a sci-fit tartalmazó képek, történetek megismerése, a félelem legyőzése. Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonyszavak és időfogalmak használatával. Hagyományos és digitális órákon az idő leolvasása. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés. Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs. Dátum (termékeken gyártási idő és szavatosság). Az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észreveszi a természet szépségeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tápláléklánc alapjainak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. – Analógiákat találni a régi és az új ismeretek között. – Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. – Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. – Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. – Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. – Igekötős igéket használni. – Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. – Gondolatait érthető mondatokkal kifejezni. – Hosszan figyelni egy-egy dologra. – Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel azokat könyvekből, filmen. – Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. – Számoljon be a kedvenc háziállatról.	*Ismeretek* Az élő környezet. *Növények* – A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). – A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. – A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. – Gabonafélék megismertetése, felhasználása. – Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. – Szobanövények ápolása. – Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. – Földünkön élő változatos növényvilág. – A növények létfontosságú tulajdonságai (oxigéntermelés). *Állatok* – Háziállatok fogalmának bővítése. – Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). – A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna. – Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. – Hobbiállatok.	*Ének-zene:* növényekkel, állatokkal kapcsolatos dalok, zeneművek. *Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások különböző technikákkal.

	– Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. – Más földrészek állatai. – Mesék, dalok, versek az állatokról. *Tevékenységek* Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít. A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy üzemlátogatás során megfigyeli. Filmről, képről az élelmiszerek gyártási és felhasználási módjait is megismeri. Távoli földrészek növényvilága, képek, filmek megtekintése a témában. Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Állatkerti séta vagy kirándulás alkalmával közelről ismerkedik az állatokkal. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, tápláléklánc). Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből	

	szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alkalmazkodik a társadalmi, közösségi környezet elvárásaihoz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyre több áruféleséget megnevezni, főfogalom alá rendezni önállóan is. – Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. – Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. – Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. – A látottakat önállóan, emlékezete alapján rendszerezni. – Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. – A tanultakat készség szintjén, a gyakorlatban alkalmazni. – Türelemmel, érdeklődéssel és megfelelő magatartással részt venni a látogatásokon. – Szókincse, mondatai tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. – Saját véleményt kialakítani a foglalkozásokról (jó, rossz,	*Ismeretek* *Üzletek, vásárlás* – Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. – Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. – Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. – Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. – Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. – Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. – Megfelel-e az áru minősége? (Csere). – A pénz értéke. *Foglalkozások* – Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. – Szolgáltatások egymáshoz	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák. Vásárlás, fogyasztóvédelem. *Társadalmi ismeretek:* felkészülés a felnőtt létre: pályaválasztás, foglalkozások.

nehéz, könnyű). – Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni. – Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. – Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnevét). – Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	rendelése, irányítással. – További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Szülők, testvérek munkája, foglalkozása. – TV-rádió-szerelő, varrónő, ács, villanyszerelő, hangszerjavító, cipész. – Minden munkában van szépség és hasznosság. – Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. – Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. *Tevékenységek* Hasonlóságok és különbözőségek sorolása a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között. Üzletek, áruféleségek rendszerezése, csoportosítása, minőségi kifogás megfogalmazása. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász. Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása. Mesealakok foglalkozásának felismerése. Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által.	

	A költekezés megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése. Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit, megfigyeli munkájukat és eszközeiket, kipróbálja, megtapasztalja a mozdulatokat. Kér, kérdez, megnevezi a látottakat. Képeken egyezteti, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat. Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Édesanyja külső tulajdonságait segítséggel megfigyeli, megnevezi. (Születésnap, névnap számontartása, felköszöntés). Érzelmeit kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Mások ünnepét elfogadni, tiszteletben tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. – Önálló feladattal készülni az ünnepre. – Himnusz hallgatása alatt vigyázzban állni. – Verseket, dalokat örömmel bemutatni az iskolában és	*Ismeretek* – Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. – Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. – Nemzeti ünnep. Augusztus 20 (Szent István). Március 15. (Petőfi Sándor).	*Ének-zene:* ünnepi műsor. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék, dekoráció az ünnepre. *Életvitel és gyakorlat:*

otthon. – Örülni társai sikereinek. – Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. – Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepségek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. – Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmait gazdagítani. – Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	– Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. – Társak jeles ünnepeinek számontartása. – Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. – Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. *Tevékenységek* Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítséggel. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan. Versenyekre, vetélkedőkre készül. Nemzeti nagyjaink és az eseményekhez kapcsolódó történeteket ismer meg. Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről, helyzetből hallgatja, nézi. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat. Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.	anyagok alakítása: ajándék készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Nemzet,* család*, hazaszeretet,* ünnepélyes*,* Himnusz*,* csend*,* felvonulás*,* király*, megváltó,* ünnepélyesség, *ajándék,* költő, *költemény*, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep*, egyház*, *társadalom,* nemzet, történet, király, papság, kép, *jelkép,* korona, szent, *vallások*, *templom,* szeretet, gyűlölet, hangulat.	

A fejlesztés várt eredményei a két	A tanuló képes – kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan

évfolyamos ciklus végén	irányítani. – bővítménnyel mondatot alkotni. – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni. – felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra. – a hangulati elemeket megjeleníteni beszédében. – felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat. – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit. – egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben. – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes – segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – az elmúlással kapcsolatos történéseket megérteni. – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni. – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján. – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában. – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben. – legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím). – a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a közösségi helyzetekben az alkalomhoz illő viselkedés gyakorlásával, tudatosításával, a jó – rossz, pozitív – negatív példák megnevezésével, szituációs játékokon, meséken keresztül, a viselkedés megítélésében az igazságosság és mértékletesség gyakorlásával, és az adott szituációnak megfelelő viselkedési szabályok alkalmazásával és megnevezésével segíti.

Megalapozza a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a közösség hagyományainak megismertetésével, jeles képviselőinek megnevezésével és azok tiszteletére neveléssel. Elősegíti népi hagyományok, szokások, a hozzájuk kötődő tevékenységek gyakorlását, a nemzeti ünnepek, jelképek megismerését, megnevezését, jelentőségük felismerését, a magyar nemzeti kultúra megkülönböztetését más népek kultúrájától és szokásaitól.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést segíti az önállóság és önérvényesítés igényének kialakítása, a társas érintkezés alapvető szabályainak megismerése (szituációs játékokon keresztül), a különböző lehetőségek közül, a tanuló igényének megfelelő választás

gyakorlása, a megalapozott döntésekre nevelés, a segítség megfelelő stílusú kérésének és elfogadásának megválasztása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul az önkifejezés erősítésével, különböző kommunikációs technikákkal az igények kifejezésében (véleményalkotás tanulása), az érzelmeken uralkodás lehetőségének és képességének megismertetésével, a szociális kapcsolatok megfelelő formáinak gyakorlásával, a közösség értékeinek megismerésével, elfogadásával.

A családi életre nevelést a társas kapcsolatok kialakítása, kezdeményezése, szituációs játékokkal a családban betöltött szerepek gyakorlása, a családi ünnepek és események, jelentős évfordulók, rokoni kapcsolatok megismerése, megnevezése, ünnepi készülődések tervezése, a meghívások, köszöntők, gratulációk gyakorlása támogatja.

A tantárgy tanítása a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges életmód (táplálkozás, sport, személyes higiéné) alapvető szabályainak/jellemzőinek megismertetése ismeretterjesztő médiumok (könyvek, cd-k) segítségével, az ismeretek megnevezésével a testi és lelki egészség, helyes és helytelen szokások köréből és a test és lélek érzéseinek adekvát kifejezésekkel és fogalmakkal történő megfogalmazásával vesz részt.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kompetenciaterület fejlesztését szituációs játékokon keresztül a segítségnyújtás szükségességének és módjainak felismertetése és gyakoroltatása, a közösség tagjainak kommunikációs jelzéseire figyelés, megfelelő formájú kapcsolattartás és a közösségi munkában feladatok vállalása erősíti.

A fenntarthatóság és környezettudatosság céljait a környezetet megóvó magatartásra és tevékenységre neveléssel, a környezetvédő tevékenységek felismerésével, megnevezésével (pl.: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság) segít elérni.

A pályaorientáció alakítása a munka világának megismerésével – saját életlehetőségek, pályaelképzelés reális felmérésével és a társadalmi munkamegosztás területeinek és fogalmainak, valamint a szakmák tevékenységeinek rendszerezésével valósul meg.

A gazdasági és pénzügyi nevelést a tantárgy a pénz – munka összefüggéseinek megismertetésével, a családi élet, munkahely, foglalkozások témaköréből vett kommunikációs témák feldolgozásával segíti.

A tantárgy segíti az infokommunikációs eszközök megismerését, rendeltetésszerű használatát, az érdekes műsorok, programok céltudatos válogatását, a nyilvános és bizalmas információk megosztása közötti különbség felismerését. Óv a túlzott információadástól, és segíti a megszerzett ismeretek hitelességével és elfogadásával kapcsolatos kétségek felismertetését a médiatudatosságra nevelés területén.

A tantárgy támogatja a tanulás tanítását az egyénre szabott értékelési és motivációs módszerek alkalmazásával történő ösztönzéssel, és az ismeretek (tananyag) iránti érdeklődés felkeltésével, elsajátításával. Fejleszti a környezettel való kommunikációs kapcsolatban a folyamatos érdeklődést, az önellenőrzés és javítás iránti igényt.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló képességeihez és lehetőségeihez mérten fejlődik az önkifejezés minél gördülékenyebb, pontosabb megjelenítésével, a társak kommunikációs jelzéseinek figyelésével és megértésével, a kommunikációs jelzések egyre pontosabb, érthetőbb, tisztább, lehetőség szerint beszéddel kísért megjelenítésével, valamint a nonverbális jelek, gesztusok, képek, piktogramok értelmezésével és használatával.

A természettudományos és technikai kompetenciát a testi, érzékszervi élmények, érzések megfogalmazására való képesség, a társakra és jelzéseikre figyelés, a környezet veszélyeinek felismerése és azok megfogalmazása fejleszti.

A digitális kompetencia fejlesztését az IKT-eszközök közötti eligazodás, felhasználásuk módjának megértése és gyakorlása, a szabadidő hasznos és szórakoztató eltöltésének módszerei, a választás szempontjainak megismerése, gyakorlása segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tantárgy keretében megvalósul a közösség tagjaival történő együttműködés és kooperációs készség gyakorlása, a szociális beilleszkedéshez szükséges készségek, képességek fejlesztése, felkészítés a szakiskolai közösségbe történő beilleszkedésre, a felnőtt lét szerepeire és a konfliktushelyzetek megoldásához szükséges technikák elsajátítására és gyakorlására.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlődését segíti a célok kitűzése, megfogalmazása, a lehetőségekhez képest önálló tevékenységek igényének felismerése, a kitűzött célok elérése érdekében lényeges kapcsolatfelvétel gyakorlása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület megerősödik a versek, mesék mozdulatokkal kísérésével, életszerű szituációk eljátszásával, a tiszta, választékos beszédre törekvéssel.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése az önálló kérdezés, felvilágosítás-kérés gyakorlásával, valamint a közös munkában történő együttműködéssel, a feladattartás és kitartás gyakorlásával valósul meg.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv</td><td>Órakeret
60 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">A tanuló megnevezései egyre pontosabbak, szókincsét aktivizálja.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja</td><td colspan="3">Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>– Hangerőt szabályozni, suttogni, súgni.
– Szókincs bővítése és pontosítása.
– Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben.
– Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése.
– Analóg mondatokat alkotni.
– Önmagát és környezetét reálisan értékelni.
– Törekvés érthető, összefüggő beszédre.</td><td>Ismeretek
– Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása.
– A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés.
Hangtan:
– Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok).
– Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú.
Szótan:
– Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok).
– Határozószó (viszonyszavak).
– Melléknevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó jellemzése, a felsőfok gyakorlása.
Igeragozás:</td><td colspan="2">Ének-zene: ritmus- és hallásfejlesztés.

Olvasás-írás: betűtanítás, ábécébe rendezés.</td></tr>
</table>

	– Egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok. – Igeidők: jelen-, múlt- és jövő idő. A „fog” ige használata. *Mondattan:* – Kijelentő mondat, kérdő mondatok. – Bővített és összetett mondatok. – Állító és tagadó mondatok. – A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezésmódjuk. *Tevékenységek* Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek (emberek neve, városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy vagy személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása kérdővé, válasz a kérdésre. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem	

	megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és magnetofonról hallgatott beszédmódok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hanghordozás, kiabálás, suttogás, súgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 80 óra**
Előzetes tudás	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Törekvés a kulturált, ápolt megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. – Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – Megítélni a látott helyzetek motivációját. – A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. – Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	*Ismeretek* Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. – Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) – Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) – Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. – Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). – Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. – Gesztikulálás. – Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). – Érintés: az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.).	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendégség. *Társadalmi ismeretek:* felkészülés a felnőtt életre: jó és rossz elkülönítése.

	– Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. – Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. – Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. – Kézfogás. Puszi. – Bemutatkozás – bemutatás. – Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). – Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. – Vendégségben. – Vendéghívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. – Ajándék átadás és átvétel. – Ajándék kiválasztásának szempontjai. – Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. – Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás. *Tevékenységek* Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben. A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek	

	közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszéddal).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 54 óra**
Előzetes tudás	A helyes – helytelen elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tárgyalt eseteket megérteni. – A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. – Észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást. – Személyes véleményt alkotni. – Őszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. – Gondjait megosztani. – Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani.	*Ismeretek* Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. – Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?). – Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). – Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). – Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. – Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. – Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése. – Ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság. – Hol, kivel közölhetem személyes adataimat?	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendéglátás, orvosi vizsgálat. *Társadalmi ismeretek:* állampolgári ismeretek, hivatalos dokumentumok használata.

	(Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) – Személyes adatok és iratok kezelésének módja. – Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? – Segítségkérés – személyi segítő. *Tevékenységek* Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. (Ismert sorozatokból részletek, a Kockásfülű nyúl című rajzfilm epizódjai, Frakk-filmek, Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irigység, füllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Társas kapcsolatok**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékokban jellemző tulajdonságokat megjelenít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Helyesen használni az	*Ismeretek*	*Társadalmi ismeretek:*

elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. – Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. – Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai).	Kapcsolatok az osztályközösségben: – Barát – haragos. – Felnőtt – tanuló. – Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel: – Tanárok, irodai dolgozók (ebédbefizetés, könyvtárhasználat, üzenet átadása). – Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). A nemek közötti kapcsolat: – A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. – Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: – Arcmimika differenciált észlelése. – Lelkiállapot kitalálása arckifejezésből, az esetleges okok feltárása. – Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézjellel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. – Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. – Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). – Különböző társasági körök. – Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. – A telefonálás illemszabályai. – Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). – Ápoltság, rendezettség, célnak	önismeret, társas kapcsolatok. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok értelmezése. *Környezetismeret:* az emberi test; egészségvédelem.

	megfelelő öltözék (sporthoz, ünnepre stb.). *Tevékenységek* A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvételek alapján. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Elfogadható és nem megengedhető tényezők elemzése egy kapcsolatban. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Médiaismeret**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Helyes, helytelen elkülönítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek– tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kísérni. – Helyesen viselkedni a könyvtárban. – A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. – Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! – Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. – Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. – Törekedni az önkorlátozásra.	*Ismeretek* – Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. – Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). – Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). – Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. – Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. – Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. – Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). – A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). – Véleményalkotás, vitakészség alakítása. *Tevékenység* Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek, családi hírek. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése,	*Információs eszközök használata:* DVD, CD lejátszása, célzott internethasználat. *Olvasás-írás*: értő olvasás. *Társadalomismeret:* tanulmányi séta, intézménylátogatások.

	sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.). Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, kritika megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra). – mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán beszédében. – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni. – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult. – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani. – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni. – önmagát és környezetét reálisan értékelni. – önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni. – személyes véleményalkotásra. – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit. – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni.

	– őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel. – az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést. A testbeszéd információközlő értékét ismeri, képes válaszreakciókra, érzelmein uralkodik. A tanuló képes – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben. – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök használatakor, és az életkori kötöttségeket figyelembe venni műsorválasztás során. – a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni. – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát. – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

OLVASÁS – ÍRÁS

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igénnyé az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidő-eltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

1–2. évfolyam

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a megfelelő pozitív hozzáállás kialakításával, a türelem magalapozásával, a feladatok végrehajtásával, a társak próbálkozásainak kivárásával és az alkalmazkodóképességgel.

A tanulás tanítását segíti az írásos, képes információk megszerzése iránti igény kialakulása és a tanulás iránti érdeklődés.

A tantárgy az anyanyelvi kommunikáció területét a képek, tárgyak megnevezésével, azonosításával, az alapvető téri relációkban a formák, alakzatok érzékszervekkel történő azonosításával, megnevezésével, az írás megtanulását a tájékozódás segítésével, megfelelő grafomotoros képességek, megfelelő íróeszköz-használat kialakításával és fejlesztésével, a megfelelő nyomaték alkalmazásával és a papírhatárok betartásával támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését elősegíti az alapvető viselkedési normák betartása, a koncentrált figyelemhez szükséges tantermi légkör megalapozása, a csoportba való beilleszkedés és a feladathelyzet elfogadása.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése megvalósul a helyes és pontos feladatvégzés iránti igény kialakításával, a munkavégzés pontosságára törekvéssel, a feladattudat és a kitartás megalapozásával.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Beszédfejlesztés</td><td>Órakeret
20 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Szemkontaktus felvétele, tartása.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>– Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani.
– Utánzókészséget kialakítani.
– Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni.
– Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni.
– Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során.
– Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve.
– Kétütemű gyakorlat végzése utánzással.
– Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel.
– Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni.
– Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni.
– A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani.
– 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással.
– Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.</td><td>Ismeretek
– Beszédtechnika fejlesztése.
– Hallásfigyelem-fejlesztés.
– Ritmusfejlesztés.
– Szókincsbővítés.
– Kommunikációs készségfejlesztés.

Tevékenységek
Légzéstechnika fejlesztése.
Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása.
Ajak- és nyelvgyakorlatok.
Artikulációs gyakorlatok.
Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása.
Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása.
Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása.
Versek, dalok szövegének értelmezése.
Köszönés, megszólítás.
Irányított közös játék társakkal.
Szerepjátékok.
Szavak ejtése, szótagolás.
Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.</td><td colspan="2">Ének-zene: ritmizálás.

Kommunikáció: logopédiai gyakorlatok.

Játékra nevelés: szerepjáték.</td></tr>
</table>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkan, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. *(Rokon, barát, idegen.)* Munka, játék. *Kedélyállapot* kifejezésére szolgáló szavak. *Térirány*-meghatározások.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Nagymozgások összerendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	*Ismeretek* – Téri relációk felismerése, létrehozása. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). – Irányjelző nyilak ismerete és használata. – Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). *Tevékenységek* Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése	*Játékra nevelés:* didaktikai játékok. *Kommunikáció:* térbeli tájékozódás, viszonyítás.

	könyvben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elöl, hátul, *középen, oda, vissza,* alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le. *Irányhatározók:* (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, *középső, szemben, háttal.* Könnyen érzékelhető *ellentétpárok:* hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? *Kérdőszó. Tárgy, személy.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Fogáserősség és -gyengeség tudatos irányítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. – Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. – Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után.	*Ismeretek* – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. – Mozdulatok utánzása. *Tevékenységek* Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, kéz és ujj-játékok. *Ábrázolás-alakítás:* papírtépés, sodrás, gyurmázás.

	tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ujjak, *egyenes, behajlított ujj*. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, *görbe*, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, *érdes*, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű mozdulatok kitartó ismétlése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. – Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások	*Ismeretek* – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás. *Tevékenységek* Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás	*Önkiszolgálás:* gombolás, fűzés. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék.

során a sikertelenséget elviselni.	meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.* Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Rövid verbális emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). – Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. – Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani.	*Ismeretek* – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás. *Tevékenységek* Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?”	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok. *Kommunikáció:* versek, mondókák közös és egyéni elmondása.

	Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása. Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ugyanaz, *még egyszer,* ugyanolyan, *hasonló (részben ugyanolyan),* Miért? kérdés, válasz. Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Kétujjas fogás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyain. – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. – Az instrukciókat pontosan követni. – Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. – Az íráshoz szükséges	*Ismeretek* – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Irányított vonal húzása, átírás. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Határok betartása. – Könyv, füzet használata. *Tevékenységek* Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Ábrázolás-alakítás:* homoktáblán, gríztáblán rajzolgatás ujjal, bottal.

körülményeket megszokni. – A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra.	Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyszerű formák: kerek, *szögletes, széles, keskeny*, rövid, hosszú, egyenes, *görbe,* kör- és *csigavonal.* Összehasonlítás: ugyanolyan, *ugyanúgy*, *ugyanarra*, *ugyanoda*. Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,… Kösd össze! *Kerüld ki*!	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza

	megfelelő nyomatékát.

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat végéig az írás és olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írásos betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztésében, az írásos kommunikáció megértése iránti igény kialakításával, a beszéd vagy más kommunikációs forma árnyaltabbá, tudatosabbá tételével, a magyar nyelv hangjai és a tanult betűformák egyeztetésével, szavakban a tanult hangok felismerésével és a képek, tárgyak, szóképek egyeztetésével.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a közös szabályjátékokban való motivált részvétel, és feladatvégzésekben a saját és mások teljesítményének értékelésében való aktív részvételre nevelés.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia megalapozását segíti a környezet iránti érdeklődés fenntartásával, a közös játékokban történő aktív kezdeményezéssel és feladatvállalással az írott vagy képes információk megismerésében, és az aktív részvétellel az önellenőrzésben, értékelésben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Hangzódifferenciálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Hangszintézis képességének kialakítása.	

céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. – Kezdőhang alapján szavakat differenciálni. – Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni. – A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel.	*Ismeretek* – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. – Ritmusfejlesztés. *Tevékenység* Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmusos tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás. Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, szókincsbővítés. *Ének-zene:* ritmusgyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.* Magánhangzó, *mássalhangzó.* Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. *Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Egyszerűbb soralkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni.	*Ismeretek* – Lateralitás gyakorlása. – Soralkotások.	*Játékra nevelés:* szabályjáték, társasjáték.

– A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. – A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. – A hibás helymeghatározást javítani. – Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. – Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése.	– Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Ismerkedés a tanterem alaprajzával. – Szógyűjtés „milyen a…?” kérdésre. *Tevékenységek* Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.	*Számolás-mérés:* tájékozódás, térbeli viszonyok, összefüggések felismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, *jobb és bal oldali* szomszédok. *Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.* Sor eleje, vége, közepe, *utolsó előtti.* Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Kézdominancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. – Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	*Ismeretek* – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. *Tevékenységek* Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. „Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása.	*Ábrázolás-alakítás:* formázások különböző anyagokból, gyurmázás, daratábla, homok. Eltérő vastagságú íróeszközökkel festés, rajzolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás…). Fokozás (még feljebb, legszélén…). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Egy pontra fixálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. – Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. – Minta után stabil építményt	*Ismeretek* – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése.	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok. *Életvitel és gyakorlat:* cipőfűzés, szalagkötés.

készíteni különböző építőelemekből. – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. – Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani.	*Tevékenységek* Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Vizuális nyom észlelése és követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. – A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni.	*Ismeretek* – Álló, fekvő egyenes. – Kör-, kapu- és csészevonal. – Hurok- és horogvonalak. – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. *Tevékenységek* Ritmikus sor 3-4 elemből (l l – l l – l l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása.	*Ábrázolás-alakítás:* festés, rajzolás változatos eszközökkel. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

	Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás (a, i, í, o, ó, m, l, e, v, u, ú, t, á, s, p)**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Vonalrendszer ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. – Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne.	*Ismeretek* – Hangkihallási gyakorlatok. – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Kezdőhang leválasztása. – Ismerkedés az új betűkkel. – Betű felismerése szövegben. – Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. – A mondat (analóg mondatalkotás). *Tevékenység* Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban,	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmizálás.

	utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Személyek, tárgyak meghatározása:* „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rész – egész észlelése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókártyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. – 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. – Versmondás értelmesen, hangsúlyozva.	*Ismeretek* – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analizálása. – Tőmondatok olvasása. – Versek, mondókák tanulása. *Tevékenység* Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3	*Kommunikáció:* kifejező versmondás.

	felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Betűformák észlelése nagymozgások és finommozgások segítségével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. – Szavakat kiegészíteni igekötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. – Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás.	*Ismeretek* – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása. – Írás diktálás után. – Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. *Tevékenységek* Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás, alapmozgások.

	Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal végezni. Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.

5–6. évfolyam

A tantárgy jelentős szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a feladattudat és a feladattartás fejlesztésében, a helyes viselkedési szabályok megerősítésében és megtartásában, a tanuló saját és mások munkájának megóvására vonatkozó törekvésének kialakulásában, megbecsülésére nevelésében, valamint türelemre és kitartásra ösztönzésében.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a magyar és az idegen nyelv közötti különbség felismerése, a téri orientációs ismeretek bővítése, a magyar népi mondókák és közmondások megismerése segíti.

A családi életre nevelést segíti a saját név felismerése, a családtagok nevének ismerete, vezetéknév és utónév azonosságainak és különbségének és ezek okainak tisztázása, valamint egyszerű köszöntő szöveg írásával felkészülés az aktuális családi ünnepekre.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést megalapozza a tanuló hivatalos személyi adatainak és azok alkalmazásának megismerése, az aláírás jelentőségének megtanítása.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlődését segíti az aktív és passzív szókincs bővítése, a tudatosabb, tartalmilag pontosabb, nyelvtanilag helyes beszéd kialakítása, az érzések, gondolatok szóban történő kifejezése, a közösségi szabályok írásos és rajzos jelzéseinek felismerése és az irodalmi művek megismerése iránti igény felkeltése.

A digitális kompetencia fejlődését segíti a tájékozódás a számítógép billentyűzetén, a tanult betűk kikeresése, írásuk gyakorlása és a leggyakoribb számítógépes jelzések megismerése.

A hatékony, önálló tanulás megvalósul az új információk és ismeretek elsajátításával, az érdeklődés fenntartásával az írásos információk megértésére.

Kulcsfogalmak/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Tagolt beszéd, motiváció a kommunikációra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása. – Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. – Beszámoló átélt eseményekről. – Legfontosabb adatait ismerni. – A kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani. – Mondanivalót minél pontosabban kifejteni.	*Ismeretek* – Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus. – Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. – Szókincsbővítés. – Személyi adatok gyakorlása. – Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. – Mondat befejezése, kiegészítése. *Tevékenységek* Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból. Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, vers, rövid szöveg kifejező előadása közönség előtt. *Mozgásnevelés:* téri tájékozódás, légzőgyakorlatok.

	Versek, mondókák hangsúlyozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdezés és felelés, társalgás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás táblázatban. Az önállóság, megbízhatóság, feladattudat erősítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. – Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. – Téri relációkat megfogalmazni többféleképpen. – Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva. – Szabályokat megérteni, keresztrejtvényt önállóan kitölteni. – Függőlegesen írt feliratot felismerni, összeolvasni.	*Ismeretek* – Téri helyzetek transzformálása síkra. – Puzzle kirakása. – Távolság becslése, ellenőrzése. – Játékos feladatok. – Helymeghatározások. – Tájékozódás 4x4-es táblázatban. *Tevékenység* Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: térirányok, alaprajz, viszonyítás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl… Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztrejtvény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás (ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b, z, d, j, n, h, sz, r, g, ny)**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Hibakeresés, különbségek észrevétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. – Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. – Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítséggel. – Szavak jelentésmódosulásait észlelni, és a változást megfogalmazni. – Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. – Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. – Érdeklődni a környezet iránt, önállóan tájékozódni; „felfedezések” a térképen. – Fejtörőket, rejtvényeket megoldani.	*Ismeretek* – Új betű ismertetése. – Szótagok, szavak kirakása. – Hiányzó betűk, szótagok pótlása. – Két szótagú szavak írása. – Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. – Mondatvégi írásjel. – Játék a betűkkel. *Tevékenység* Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása. Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása). Újságban, könyvben nagybetűk keresése. Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása. Felkiáltójel, kettőspont alkalmazása, írása. Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről. Anagramma kirakása (retek, teker, keret stb.), valamennyi	*Kommunikáció:* szókincs-bővítés, szógyűjtés. *Ének-zene:* ritmizálás. hallásfejlesztés.

	változat leírása emlékezetből. Keresztrejtvény, találós kérdés stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írnánk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Mondat meghatározása, fajtái. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Szöveg szó szerinti megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérés, kérdés megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– 3-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. – Tőmondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. – Szövegeket megtanulni, felmondani. – Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni. – Pont, kérdőjel, felkiáltójel értelmezése. – Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés, reális önértékelés. – Ok-okozati viszonyokat, összefüggéseket felismerni. – A település, lakóhely ismert épületeinek feliratait elolvasni.	*Ismeretek* – Hangok és betűk egyeztetése. – Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. – Versek, mondókák, szövegek tanulása. – Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, óhajtó, kérdő mondat. – Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. – Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. – Feliratok olvasása az utcán. *Tevékenységek* Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése,	*Számolás-mérés:* összefüggések felismerése.

	időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása, félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol?" kérdésre, helymeghatározások – szóvégződések (helyragok).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Látási diszkrimináció, nagyságkonstancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációkészségét fejleszteni. – Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzéskor. – Türelmes, kitartó feladatmegoldás. – Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. – Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével.	*Ismeretek* – Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. – Szavak másolása. – Írás, diktálás után. – Rövid mondatok másolása. – Puzzle kirakása. – Kezdőbetűk jelölése. – Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. *Tevékenységek* Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban.	*Ábrázolás-alakítás:* vizuális ábrázolás.

	Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan. Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása. Több mondatos olvasmány váltott olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Névelő. Mondat fajtái: . ? ! alkalmazásai. Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Bővülő szókincs.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. – Feliratokat értelmezni kis segítséggel. – Az árufajták értékét összehasonlítani segítséggel. – Ételreceptből alapanyagokat, mennyiségeket kiemelni rákérdezésre.	*Ismeretek* – Rövid történet olvasása, értelmezése. – Utcai feliratok, eligazító táblák. – Információk, hirdetések. – Ételreceptek. *Tevékenység* Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása. Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása. Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.	*Életvitel és gyakorlat:* feliratok, használati utasítások, ételreceptek olvasása, értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Termékek, események, időpontok, olcsó, drága, hozzávaló, főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes rövid mondatokat alkotni és leírni azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni. Képes egyszerű szöveget elolvasni, értelmezni. Képes utcai tájékoztató táblákat értelmezni.

7–8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az ismeretelsajátításhoz és a koncentrált figyelem fenntartásához szükséges viselkedés automatizmussá válásának segítésével, a feladattudat, feladattartás és a feladatok helyes megoldása iránti igény megerősítésével, a pontos, precíz munkavégzésre, a tanszerek és taneszközök megóvására való törekvésre neveléssel.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a magyar irodalmi művek és történelmi események megismerésével, a nemzeti ünnepek jelképeinek, jelszavainak, hőseinek tiszteletével valósul meg.

A tantárgynak fontos szerepe van az állampolgárságra és demokráciára nevelésben. A diákönkormányzat tevékenysége és szabályainak megismerése, a tanulói jogok és kötelességek elfogadása szorosan kapcsolódik a fejlesztési területhez.

A tantárgy a helyes önismeretet és énképet a társas kapcsolati kultúra erősítésével, önellenőrzéssel és hibajavítással fejleszti. A tevékenységek során a társakkal szembeni türelem, megértés erősödik.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az írásos anyagokban történő egyre biztosabb eligazodásnak, a kommunikációs technológiák és tartalmak közötti helyes választás segítésében, és a valóságos és fiktív tartalmak megkülönböztetési képességének fejlesztésében.

A tanulás tanítását támogatja az egyéni tanulási módok hatékonyságának megismerése, az olvasási technikák különböző fokú és tartalmú elsajátítása, és az értő olvasás gyakorlásának fejlesztése.

Az anyanyelvi kommunikációt segíti az érzések, kívánságok írásban történő kifejezésének gyakorlása, a helyesírás szabályainak felismerése, alkalmazása, az irodalmi művek és hétköznapi szövegek tartalmának megismerése iránti igény kialakítása.

A digitális kompetenciaterület fejlesztését a számítógép billentyűin a betűfelismerés, egyszerű szövegek írása, számítógépes játékokban az olvasási és írási képesség használata segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia az alapvető emberi jogok és kötelességek megismerésével, a személyes adatok biztos ismeretével és helyes alkalmazásával erősödik a tantárgy keretében.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</td><td colspan="2">7. Betűtanítás (cs, gy, zs, ty, ly, x, y, w), Nagybetűk tanítása.</td><td>Órakeret 30 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Tiszta artikuláció, hallási figyelem.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése.
Teljes ábécé megismerése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni.
– Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása.
– Hibakeresés rosszul kirakott szóban.
– Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is.
– Gyakrabban használt tulajdonneveket írni.
– Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb helyeket megkeresni kevés segítséggel.
– 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.</td><td>Ismeretek
– Új betű ismertetése, kapcsolása.
– Hiányzó betűk pótlása.
– Szavak kirakása, másolása.
– Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel.
– Írás számítógépen, billentyűzet.
– Tulajdonnevek írása, olvasása.
– Játék a betűkkel.

Tevékenységek
Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás.
Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén.
Tematikus szógyűjtés az új betűkkel.
Nagybetűk írása vonalközbe.
Másolás, szavak írása tetszés szerint. Betűk keresése, szavak írása billentyűzeten.
Város-, személy-, utca- és intézménynevek másolása térképről, telefonkönyvből.
Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék.
Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?</td><td>Társadalmi ismeretek: lakóhely, térképhasználat, személyi adatok, nevek.

Információs eszközök használata: másolás, helyesírás-ellenőrző program használata.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="3">Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. – Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni. – Verseket, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. – Kérdéseket önállóan megfogalmazni. – Az olvasott információt megérteni, tudatosan alkalmazni a felhasználás során. – Aktivitás közös feladatmegoldásban.	*Ismeretek* – Olvasmány olvasása tankönyvből. – Nehéz szavak elolvasása. – Néma olvasás. – Versek, énekek tanulása. – Mondatok olvasása, értelmezése. – Tájékoztató szöveg olvasása. – Eligazodás a gyermeklexikonban. *Tevékenység* Olvasmány folyamatos végigolvasása. Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése. Némán elolvasott kérdésre hangos válasz. Válasz alapján következtetés a kérdésre. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása. Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése. Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.	*Ének-zene:* ritmizálás. *Életvitel és gyakorlat:* használati utasítás, ételrecept elolvasása, értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, *rím*, ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, *szavatossági idő*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. – A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. – Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. – Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján, önállóan. – A kettős betűket biztosan alkalmazni. – Kis- és nagybetűket egyeztetni. – Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. – Plakát tervezése, a fontos információk felismerése és kiemelése (nagybetűkkel). – Az olvasott információkat önállóan értelmezni, alkalmazni. – A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is nagybetűvel írni.	*Ismeretek* – Betűírás füzetbe, vonalközbe. – Hosszú mássalhangzók. – Kettős betűk gyakorlása. – Üdvözlőlap írása. – Zs és sz differenciálása. – Nagybetűk írása sorközbe. – Nevek másolása naptárból. – Szó kiemelése nagybetűvel. – Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. – Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. *Tevékenységek* Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása. Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből. Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba. Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása. Kinek van névnapja… ? (dátumok alapján név keresése, másolása). Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása. Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.). Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló	*Kommunikáció:* feliratok gyűjtése séta közben, rendezvényre plakát, meghívó készítése.

	felismerése, írása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Képaláírások önálló olvasása, értelmezése. – A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. – Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. – Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. – Rövid híreket elmondani néhány szóban. – Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. – Közkeletű idegen szavakat felismerni és helyesen kiejteni. – Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből.	*Ismeretek* – Rövid hírek, események olvasása újságból. – Hiányzó betűk pótlása szavakban. – Feladatok írásban. – Meseolvasás. – Újságolvasás. – Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. – Közkeletű idegen szavak elolvasása, értelmezése. – Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése. *Tevékenységek* Olvasottak megbeszélése. Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végighallgatása csendben.	*Információs eszközök használata:* szövegírás, dokumentum keresése. *Társadalmi ismeretek:* tájékozódás színterei, hírforrások.

	Felidézésük ellenőrzése, videóval. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola, HBO, Corvin stb.). Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet. Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. Képes a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel feladatot megoldani. Olvasási gyakorlata spontán módon a szabadidős-tevékenységek sorába illeszkedik, képes olvasás-írás készségét információszerzésre, szórakozásra alkalmazni. Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat olvasni, írni.

SZÁMOLÁS – MÉRÉS

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alapműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzérméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségieket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítésével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

Az anyanyelvi kompetenciaterület fejlesztését a tantárgy ismereteihez és tevékenységeihez kapcsolódó kifejezések megismerésének megalapozásával segíti.

A tantárgy főként a matematikai kompetenciaterület fejlesztésében játszik nagy szerepet, amennyiben támogatja az elemek kiválasztásának és megadott szempontok szerinti sorba rendezésének képességét, a tárgyak tulajdonságainak megismerését, a különbségek és azonosságok felismerését és csoportosításukat, és a problémamegoldó képesség fejlesztését.
A tevékenységekkel kapcsolatos változások megfigyelése, létrehozása, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése is a matematikai kompetenciaterület fejlesztését segíti.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődéséhez járul hozzá az együttműködő részvétel a feladatok végrehajtásában, a csoportmunkában az alapvető szabályok felismerése, és törekvés azok betartására.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődését segíti a tantárgy a taneszközei, feladatai iránti kíváncsiság felkeltésével, és a számok hétköznapi életben betöltött jelentőségének felismertetésével.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</td><td>Órakeret 40 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Különbségek érzékelése.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Azonosságok (egyezőségek) érzékelése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Differenciálás 3 méret között segítséggel.

Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással.

Három szín megkülönböztetése.</td><td>Ismeretek
Tárgyak kiterjedése.
Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora.
Formai tulajdonságok.
Kerek, szögletes.
Érzékelési gyakorlatok.
Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg.

Tevékenységek
Tárgyak méretének megtapasztalása.
Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb;
nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása.
Ugyanakkora keresése, összehasonlítása.
Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban.
Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása.
Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése.
Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása.
Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.</td><td>Ének-zene:
ritmusgyakorlatok.

Játékra nevelés:
didaktikus játékok.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/</td><td colspan="3">Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak.</td></tr>
</table>

fogalmak	Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Utasítás megértése, betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.	*Ismeretek* – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. *Tevékenységek* Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.	*Kommunikáció:* tájékozódás. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Halmazok létrehozása egy szempont alapján.	
A tematikai egység	Relációs jelek ismerete és alkalmazása.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítséggel felismerni, jelezni.	*Ismeretek* – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. *Tevékenységek* Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.	*Játékra nevelés:* didaktikus játék, szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegyél bele! Vegyél ki! Öntsd ki mindet! *Még*, *több. Elég*! Válaszd ki! *Üres*, *teli.* Nagyon sok. *Legtöbb,* sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes együttműködésre. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

3–4. évfolyam

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztését a tantárgy a matematikai gondolkodáshoz szükséges fogalmak, tevékenységek megértetésével, és a szókincs bővítésével éri el.

A matematikai kompetencia fejlesztése gyakorlati megfigyeléseken keresztül az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerésével és a problémamegoldó képesség fejlesztésével, tevékenységbe ágyazott feladatvégzéssel valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését elsősorban a feladatmegosztás lehetőségének felismertetésével, a társak munkájának figyelemmel kísérésével, a helyes magatartás kialakításával, a feladatok végrehajtása közbeni kapcsolattartással és az alapvető szabályok betartatásával támogatja.

A hatékony, önálló tanulási kompetencia a kitartó, megfelelő segítséget kérni és elfogadni tudó feladattudat és feladatvégzés kialakításával fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A négy alapszín biztos ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A méret alapján történő differenciálás eredményét önállóan megfogalmazni. Az ellentét-párokat felismerni. A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során. Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése. Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni. Tárgyakat jellemezni minél több adattal. A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe	*Ismeretek* – Kicsi, nagy, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú. – Vékony, vastag, egyenlő vastagságú. – Kerek, szögletes. – Kocka, gömb. – Keskeny, széles, egyenlő szélességű. *Tevékenység* Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel. Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

építeni.	Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyain. Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. *Viszonylagosság,* ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, *mérés, méret.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis	*Ismeretek* – Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra. – Helymeghatározások. – Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. – Napszakok, napirend. – Hét napjai. – Évszakok, hónapok. – Életkor fogalma. *Tevékenységek*	*Játékra nevelés:* szerepjáték. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Kommunikáció:* tájékozódás időben, térben.

segítséggel. Az évszakok körforgását megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni. Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása. Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során. Spontán beszédben a viszonyszavak helyes alkalmazása.	Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Irányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző	

	életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és iránymeghatározások, *fokozatok* (*távol*, *távolabb*, *legtávolabb).* Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben, hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznap, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	A semmi fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése. Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése. A tanult számjegyeket felismerése és írása. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.	*Ismeretek* – Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. – Több, kevesebb, ugyanannyi. – 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig. – Műveletek 5-ös körben. *Tevékenység* Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

	tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékezetfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő	*Kommunikáció*: szókincsfejlesztés, szövegértés.

fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.	gyakorlatok. *Tevékenységek* Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése. Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – nagyság szerint önállóan differenciálni; – önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; – felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; – helyesen használni spontán beszédében az igeidőket, a napszakok

	neveit, a viszonyszavakat. Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat. A tanuló képes – megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; – alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; – elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; – eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); – meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi napot; – megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 5-ös körben. A tanuló képes – mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; – automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – felfedezni, jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén az alkalmazkodó képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a szabályok együttes létrehozásának megtapasztalásával járul hozzá.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg.

A matematikai kompetenciaterület fejlesztésében a tantárgy fontos szerepet játszik a tulajdonságok és az ok-okozati összefüggések felismertetésével, a problémamegoldó képesség fejlesztésével.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését a feladatok végrehajtásában az együttműködő, konstruktív részvétel és az alapvető szabályok betartására törekvés jellemzi.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a feladatvégzés közbeni próbálkozások, a lehetőségek keresése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak kiterjedése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. – Minta után felismerhető formákat másolni. – Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. – Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során.	*Ismeretek* – Formai tulajdonságok bővítése. – Síkidomok és mértani testek körének bővítése. – Méretek**,** arányok. *Tevékenységek* Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása. Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása. Tevékenységek logikai játék elemeivel. Különböző formák létrehozása.	*Ábrázolás-alakítás:* komplex alakító tevékenység, tárgyak előállítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alap-, *közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest,* túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak helymeghatározása.	
A tematikai egység	Tájékozódás alaprajzon segítséggel.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán. A térkép lényegét, funkcióját megismerni. A naptár funkciójának, beosztásának megismerése. Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni. Különböző órákról időpontok leolvasása (mutatós, digitális). Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. A bal és jobb irány megkülönböztetése készségszinten. Élménybeszámoló helyes sorrendben 5-6 eseményről.	*Ismeretek* – Tárgyak pontos helyének meghatározása. – Tájékozódás a tanterem alaprajzán. – Ismerkedés a térképpel. – Eligazodás a naptárban. – Életkor. – Óra. – Térirányok. – Események időbeli sorrendje. *Tevékenységek* Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Megfigyelések az iskola környékének térképén, séták alkalmával látottak felidézése. Környező utcák, terek megkeresése a térképen. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek, szülők, nagyszülők életkora, képen szereplők életkorának becslése. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órakor, nevezetes időpontok beállítása az órán. Másodpercmutató megfigyelése,	*Kommunikáció*: tájékozódás térben, időben, fogalmak, szókincs.

	egy percig tartó cselekvés (kar felemelése). Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány,* *utolsó előtti, innenső* és *túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek,* közben, alatt, *1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt.* Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Számnevek és viszonyszavak helyes használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Számsor megbízható ismerete (0-10), a növelés és csökkentés folyamatának, eredményének megértése. Számjegyeket megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni. Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel. Páros és páratlan mennyiségeket felismerni. A sorszámneveket helyesen alkalmazni a spontán tevékenységek során.	*Ismeretek* – Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. – Számkörbővítés 10-ig. – Számjegyek írása. – Műveletek. – Páros és páratlan számok. – Sorszámnevek. *Tevékenységek* Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig.	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, pontos megfogalmazás.

	Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok. Műveletek írása diktálás után. Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma. Sorszámnevek jelölése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekedés, csökkenés, meg,+ plusz, -ból,– mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése.* Páros, páratlan, maradék, elölről, hátulról, középről, két *széléről.* Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, méretek, pénz**	**Órakeret 64 óra**
Előzetes tudás	Az összefüggő fogalmak tudatosulása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között. Nehezebb, könnyebb súlyt differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. A pénzérmék egymáshoz viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése. Számtani műveleteket végezni a pénzhasználat területén. A hallott meteorológiai jelentések értelmezése.	*Ismeretek* – Hosszúság mérése. – Súly mérése. – Térfogat mérése, mértékegységei. – Pénz. – Hőmérséklet. *Tevékenységek* Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta). Összeadások, kivonások hosszmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer,	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vásárlás, fizetés, mérések.

	gyógyszer mérése). Saját súly mérése személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Gramm, dekagramm, kilogramm nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése. Liter, deciliter nagyságrendjének érzékelése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzérmék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzérmék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása. Szöveges feladatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzérmék értéke, darabszám és érték viszonya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor fogalmának rögződése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során. Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal. Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása.	*Ismeretek* – Számok a mindennapi életben. – Megfigyelések az utcán. – Figyelemfejlesztő játékok. – Logikai feladatok. *Tevékenység* Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Házszámok növekedése,	*Kommunikáció:* tájékozódás térben, időben.

	csökkenése, páros és páratlan oldal. Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, árak (akciós ár, negatív szám). Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása. Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. Növekvő, csökkenő számsor folytatása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik*, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. *Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai.* *Tő- és sorszámnevek.*

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és megfogalmazni az aránytalanságokat; – felismerni lakóhelye, Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat segítséggel meghatározni; – felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között, érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; – eseményképeket (ötnél többet) sorba rendezni, beszámozni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; – megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 10-es körön belül; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket; – a sorszámneveket helyesen alkalmazni spontán tevékenysége során; – eligazodni segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában, méréseket tudatosan és pontosan végezni;

	– viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; – felismerni direkt összefüggéseket, logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődik; – rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát; – biztosan eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.

7–8. évfolyam

A tantárgy a fejlesztési feladatok közül fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodási képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a társak feladatvégzése és próbálkozásai közben a türelmes várakozásra neveléssel.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a kitartó együttműködéssel történő munkavégzés megerősítésével; a gazdasági és pénzügyi nevelést játékokon keresztül, vásárlások segítségével, a pénz értékének, szerepének megismerésével; a pénz használatával kapcsolatos feladatokkal segíti a matematikai ismeretek alkalmazását.

A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljesül.

A matematikai kompetencia elsősorban a mindennapi helyzetekben előforduló egyszerű feladatok megoldásának keresése, a tanult matematikai műveletek elvégzése, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése és a problémamegoldó képesség fejlesztése terén jelentkezik.

A szociális és állampolgári kompetencia a társakat segítve, a feladatok megoldásában együttműködő részvétellel és az alapvető szabályok betartásával fejlődik, amelyhez a hatékony, önálló tanulás, az önálló információ- és ismeretszerzés kialakítása, a tanács-, segítségkérési lehetőségek elsajátítása, a feladattudat és feladattartás megerősítése társul.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Tájékozódás alaprajzon, térképen és naptárban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani. Felismerni lakóhelye térképét. Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit.	*Ismeretek* – Tájékozódás a közvetlen környezetben. – Tájékozódás az iskola területén. – Irányok gyakorlása. – Ismerkedés a tágabb	*Társadalmi ismeretek*: tájékozódás, térképismeret. *Információs eszközök használata:* letöltött képek, térképek, légi

Ismerni az égtájakat. Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket. Érteni az időegységek különböző nagyságrendjét. Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan.	környezettel. – Földrajzi atlasz – térkép. – Égtájak. – Időmérés, az óra. – Eligazodás a naptárban. – A hét napjai. Napirend. – Életkor. *Tevékenységek* Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Tanterem alaprajzának lerajzolása. Fénykép nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése. Saját település térképének tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása. Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai. Térkép méretének összehasonlítása, arányok, lépték. A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.	felvételek, nagyítás, kicsinyítés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.	

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">2. Mennyiségek – Műveletek</td><td>Órakeret
70 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Önellenőrzés fontossága.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel, kevés hibával.
Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket megállapítani.
Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges).
Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízesátlépés nélkül).
Elvégezni a négy alapműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).</td><td>Ismeretek
– Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben.
– Számkör bővítése 20-ig.
– Műveletek 20-as körben.
– Számkör bővítése 100-ig.
– Műveletek 100-as körben.
– A számológép.

Tevékenységek
Halmazok számlálása, bővítése egyesével.
Számok leírása, összehasonlítása.
Bontások, pótlások, kivonások tízesátlépéssel, több tényezős összeadások egymás mellé és egymás alá írva.
Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése.
Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel.
Tízesátlépés. Helyi érték jelentése!
Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben.
Műveletek végzése, eredmények értelmezése.
Szöveges feladatok.</td><td>Technika, életvitel és gyakorlat: vásárlás.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Ismétlés, gyakorlás, számok, kétjegyű szám, helyi érték, összeg, maradék, kivonás, összeadás, számológép billentyűi, körülbelül, becslés, számjegyek, 10-es, 100-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mértékegységek, mérések, pénz**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Mérések végzése kis segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. A mennyiség állandóságának megértése. Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül összefüggés (könnyű és nehéz). Az árakat nagyságrendileg differenciálni. Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.	*Ismeretek* – Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. – Űrmértékek: liter, deciliter. – Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. – A pénz. – Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. – Időmérés: naptár, óra. *Tevékenység* Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése, km-es távolságok autóstérképen és a valóságban (sebesség és távolság összefüggései). Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. 5, 10, 20 Ft-os pénzérmék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése,	*Technika, életvitel és gyakorlat:* mérések, becslés, vásárlás, fizetés.

	nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. – Szöveges feladatok. *Tevékenység* Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban. Szöveg értelmezése, megfelelő	*Olvasás-írás:* értő olvasás; játékszabályok, szöveges feladatok.

	művelet helyes megválasztása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, részeredmények értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes,* i*dőtartam;* olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, *létszám*, mennyiség, méret, i*dőtartam* fogalmak megfogalmazása, *részeredmények, ellentétes műveletek* (+,–).	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. Felismeri saját települése és Magyarország térképét. Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – reális terveket, elképzeléseket alakítani a jövőre vonatkozóan; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; – egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – eladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes – megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek); – felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; – keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

JÁTÉKRA NEVELÉS

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszközzel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédkészsége és a szókincse.

Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes lüktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzormotoros funkciókat.

Feladata:

- hang és beszéd játékos gyakorlása,
- mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,
- játéktevékenység különböző anyagokkal,
- adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- minél pontosabban figyeli meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- képzelet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,

- képzelet fejlesztése,
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátszás/,
- megfigyelések pontosítása,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédkészség fejlesztése,
- érzelmek egészséges elrendezése,
- játékokkal való adekvát bánásmód,
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosságot segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ismeretek pontosítása, bővítése,
- gondolkodás fejlesztése,
- térbeli elhelyezkedés megismertetése,
- időfogalom fejlesztése,
- szocializációs készség fejlesztése.

*Spontán játék: s*zabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtánál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

*Szabályjáték: k*ülönböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelemfejlesztés,
- fegyelmezettségre nevelés,
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- szocializáció fejlődésének segítése,
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

*Szabadban játszható játékok: m*inden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

1–2. évfolyam

A Játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási

képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van mozgásos játékok közben a finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztésében, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásában, a lelki egészség és a saját és társai testi épségének megvédése érdekében az elővigyázatosságra felkészítésben.

A családi életre nevelést játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Az anyanyelvi kommunikáció az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésével, adekvát válaszok adásával és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismerésével, fejlesztésével erősödik.

A matematikai kompetenciaterületet segíti a szabályok megismerése, betartása, egyszerű logikai sorrendek és következtetések levonása, a kognitív funkciók (érzékelés, észlelés, emlékezet stb.) fejlesztése, és a térbeli viszonyok felismerésének gyakorlása.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében részt vesz a tantárgy a közösség szabályainak megismertetésével és elfogadtatásával, a tevékenységekbe kapcsolódással, a várakozás megtapasztalásával, a kialakult sorrend elfogadásával.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tantárgy az alkotás örömének felfedezését, különböző anyagokból tárgyak létrehozását és a képzelet bevonásával helyzetek eljátszását, dramatizálását segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyakorló játék**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak megfogása, elengedése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni.	*Ismeretek* – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások,	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok. *Mozgásfejlesztés:* egyensúlygyakorlatok, labdás gyakorlatok.

Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.	egyensúlygyakorlatok. – Páros lábon ugrálás játék közben. – Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. *Tevékenységek* Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű feladatot megért a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban.	*Ismeretek* – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata.	*Olvasás-írás:* fimommotorika, szem-kéz koordináció.

Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni. Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag megnevezni.	– Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal, pl. Lego, Duplo). *Tevékenységek* Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése. Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból, pl. Lego, Duplo).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű metakommunikációs jelzések észlelése, értése és használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	*Ismeretek* – Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. – Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása.	*Kommunikáció:* szókincsfejlesztés. *Ének-zene:* mozgásos énekek.

	– Spontán bábozás. – Mese dramatizálása. *Tevékenységek* Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 *foglalkozás*, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, *tanult mesék szereplői*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Közlés megértése, követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 2-3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	*Ismeretek* A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok, szókincsbővítés. *Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése.

	játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. *Tevékenységek* Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékeltek. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Barkochba-játék játszása. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma	

	kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés társakkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	*Mozgásnevelés:* mozgásügyesítés. *Ének-zene:* ritmuskövetés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Spontán játék	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Játékeszközök használatának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenységek* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítséggel.	*Mozgásnevelés:* dobások, labdás gyakorlatok, kéziszer-gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Szabadban játszható játékok	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szabálykövetés segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.	*Ismeretek* – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. *Tevékenységek* Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás.

	Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni. Képes eljátszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelem viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igénnyé válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának segítségével a_lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Az anyanyelvi kommunikációt a tantárgy az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésének, adekvát válaszok adásának fejlesztésével, mesék, versek, mondókák, közmondások értelmezésével és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismertetésével támogatja.

A matematikai kompetenciaterület a szabályok megismerésével, betartásával, logikai sorrendek és következtetések levonásával, a kognitív képességek, figyelem, emlékezet, érzékelés, észlelés, gondolkodás fejlesztésével, a térbeli viszonyok, a téri orientáció felismerésével, gyakorlásával valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a közösség szabályainak megismerése és elfogadása, a tevékenységekbe történő bekapcsolódás, együttműködés, feladatvállalás, a várakozás megtapasztalása, a kialakult sorrend elfogadása szolgálja.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia a tevékenységekben közreműködő társak bevonásával, az önálló és közös tervezés gyakorlásával, a szerepek és feladatok elosztásával és elvállalásával fejlődik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség az alkotás örömének megélése, különböző anyagokból tárgyak, alakzatok létrehozása, a fantázia bevonásával szerepek eljátszása, helyzetek dramatizálása, mesék, versek, mondókák hallgatása és előadása által fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés és türelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet	*Ismeretek* – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. *Tevékenységek* Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével.	*Kommunikáció:* foglalkozások, család, mesék. *Ének-zene:* felelgetős játékok.

eljátszani.	Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér). Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Szerep és beszéd összhangja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 6-8 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai	*Ismeretek* – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák	*Olvasás- írás:* térorientációs gyakorlatok. *Számolás, mérés:* tájékozódás, összefüggések felismerése.

játékok során.	tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. *Tevékenységek* „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegyegyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Elmélyült játék.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére. Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Csoportos mozdulatjátékok játszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játszása – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárggyal). Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok, sorversenyek. *Ének-zene:* körjátékok, párválasztók.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Érdeklődés játéktárgyak iránt, kreativitás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenység* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítséggel (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).	*Kommunikáció:* beszélgetés, egyszerű szófordulatok, szókincs.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	Balesetek elkerülése, megfelelő óvatosság.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	*Ismeretek* – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. *Tevékenységek* Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör,	*Ábrázolás, alakítás:* formázások különböző anyagokból.

	alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötél, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játszása. Hógolyózás, szánkózás segítséggel.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, *gödör, alagút*, fa, ág, kavics, kő, *fogó*, futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

TÁRSADALMI ISMERETEK

A tantárgy célja bővíteni a tanulók azon ismereteit, amelyek a társadalmi környezet jobb megismerését segítik elő. Feladata, hogy a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló szerezzen gyakorlati ismereteket a szűkebb és tágabb környezetben, valamint sajátítsa el a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket. Fokozódó önállósággal tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket, fejleszti a kifejezőkészséget és bővíti a szókincset.

A pedagógusok teremtsenek lehetőséget arra, hogy a tanuló elemi szinten megismerje saját és más állampolgárok jogait és kötelességeit, bővíthesse látókörét, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje, és segítséggel tudja használni a szolgáltató- és közintézményeket.

Gyakorlási lehetőséget kell adni arra, hogy a tanuló megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben, tudja a konfliktushelyzeteket egyes szituációkban felismerni, és begyakorolt konfliktuskezelési minták segítségével igyekezzen azokat megoldani.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést az iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, az iskolai példaképek bemutatásával, a segítőkészségre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.

A nemzeti azonosságtudat fejlődését, hazafias nevelést erősíti a nemzeti ünnepek iskolai rendezvényekkel történő megemlékezéseire készülődés, és aktív részvétel során az ismeretek bővülése a nemzeti jelképekről; az ünnepek legfontosabb történelmi szereplői példamutató magatartásának és az ünnepi szimbólumoknak a megismerése.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával, a közösségért végzett vállalt feladatok kivitelezésére törekvéssel kapcsolódik. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a saját és a társak belső tulajdonságainak feltérképezésére, a pozitív tulajdonságok, személyiségvonások felismerésére, megerősítésére neveléssel. A társakkal való együttműködés során segíti a közös vélemény kialakítására és a demokratikus döntések meghozatalára törekvést.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás és a toleráns viselkedés jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja.

A pályaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak, a közösségi vállalások és az egyéni célok lehetőségeinek felismertetésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet a személyes adatok és a lakóhely legfontosabb ismereteinek elsajátítása, és az ezekkel kapcsolatos szókincs bővítése segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes adatok felhasználási színtereinek megismertetésével, a legfontosabb közlekedési szokások és

szabályok betartására ösztönzéssel kapcsolódik.

Az önállóság és a feladatvállalások fejlesztése az egyéni képességek figyelembe vételével támogatja a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetenciaterületet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret 26 óra**
Előzetes tudás	A tanuló részben ismeri személyes adatait.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Saját tulajdonságok megismerése, törekvés a hibák javítására.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Személyes adatokat ismerni. – Ismerni az iskola címét, a tanárok nevét. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, segítséggel megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, saját érzelmeinek kezelése.	*Ismeretek* – Személyes adatok. – Családi munkamegosztás. Feladatom a családban. – Szülők foglalkozása, munkahelye. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon. – Segítés másokon. *Tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése, összevetése. A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség, tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő	*Ábrázolás-alakítás:* portré rajza barátról, önarckép. *Kommunikáció:* előkészület a felnőtt életre: személyes adatok, foglalkozások.

	szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, *leánykori név*, foglalkozás, munkahely, lakcím, *születési anyakönyvi kivonat,* személyi igazolvány, *személyes adatok.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 39 óra**
Előzetes tudás	Szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonságos közlekedés alapozása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló lakóhelyének megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Magyarországot és néhány szomszédos országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú	*Ismeretek* – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenység* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői.	*Ábrázolás-alakítás:* formakitöltés, színezés. *Kommunikáció*: tájékozódás térben - utca, közlekedés.

területen.	Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, *veszély*, baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét közölni. Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

7–8. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, az igazságos és segítőkész magatartás kialakításával, a társas kapcsolatokban a szociális konvenciók helyes alkalmazására neveléssel, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítésével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez kapcsolódik a nemzeti ünnepek és a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás megismertetésének megerősítésével, az érdeklődés és kötődés kialakításával a társadalmi közösségekhez. A tantárgy keretében a tanuló megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, aktívan részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Kialakul benne a magyar nemzethez való tartozás érzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, az állampolgári jogok és kötelességek legfontosabb intézményeinek megismerése, érdeklődés kialakítása a közügyek iránt, a szabálykövető magatartás fejlesztése, jogkövetés megalapozása.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és -nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását.

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása.

A felelősségvállalást másokért, az önkéntességet a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti.

A tantárgy segíti a pályaorientáció támogatását a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más „felnőtt” tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztését az aktív szókincs gazdagítása, a verbális társadalmi érintkezési formák gyakorlása, az információk befogadásának, értelmezésének segítése, az információszerzés és -adás megfelelő formáinak elsajátítása segíti.

A szociális ás állampolgári kompetenciaterület a segítségnyújtást igénylő élethelyzetek felismertetésével és a hatékony segítségadás módjainak gyakorlásával fejlődik.

A tantárgy a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztésében a feladatok önként vállalására és véghezvitelére ösztönzéssel és a tudatos döntéshozatalhoz szükséges képességek fejlesztésével kapcsolódik.

A hatékony, önálló tanulást az ismeretek elsajátítására irányuló belső igény kialakítása és az önálló információszerzés gyakorlása támogatja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Személyes adatok és bővebb családi kapcsolatok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni.	*Ismeretek* – Személyes adatok, azonosítás. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben.	*Ábrázolás-alakítás:* önarckép, portré adott személyről, rajz, festmény. *Kommunikáció:* társas

– Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése.	– Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. – Empátia. Segítés másokon. – Szeretet, szerelem érzése. Párkapcsolatok. *Tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.	kapcsolatok - alkotások a tárgyalt témákkal kapcsolatban (vers, film).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, *önértékelés*, én, *énkép*, tulajdonság, *jellemzés*, tulajdonság, viselkedés, *bírálat*, dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhely-ismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési	

	szabályok ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A saját lakóhely megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. – A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. – Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni.	*Ismeretek* – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Magyarország jellemzői. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – Helyünk Európában és a világban. – Földrajz és gazdaság összefüggése. – Gazdasági tevékenységek jelzése a térképen. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenységek* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld	*Információs eszközök használata:* képek, térképek gyűjtése, összehasonlítás. *Ábrázolás-alakítás:* festmény, rajz készítése választott tájról. *Ének-zene:* népek dalai és táncai, tájakhoz köthető népdalok.

	feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.* *Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.* Segítség, tájékoztatás kérése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Nemzeti jelképek ismerete. Néhány rege, monda ismerete a magyarság történetéből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A nemzethez tartozás érzésének erősítése. A nemzeti ünnepekhez és hagyományokhoz érzelmi és külsőségbeli csatlakozás. Az idő fogalmának kiterjesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A Himnuszt és a Szózatot ismerni, segítséggel elénekelni. – Ismerni a magyar zászlót és címert.	*Ismeretek* – Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. – Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat).	*Ábrázolás-alakítás:* ünnepi dekoráció, aktuális ábra, festmény készítése.

– Ismerni a nemzeti ünnep fogalmát, elmondani az ünnepeket. – Ismerni az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. – Az ünnepre készülni és külsőségekben is ahhoz igazodni. – Az ünnephez méltóan viselkedni. – Ismerni a hagyományokat, népszokásokat. – A híres uralkodók és magyar hősök ismerete és tisztelete.	– A közösségi együttlét alkalmai: az ünnepek. – Nemzeti – családi ünnepek. – Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. – A magyar történelem áttekintése. – A történelmi távlat érzékeltetése. Időszalag. – Attila és a hunok. – Honfoglalás (Árpád, hét vezér). – Államalapítás, István király, Mátyás király. – Települése történetéhez köthető uralkodó, hadvezér, híres ember megnevezése, tettei. – XX. század háborúi, eseményei, jelen időben meglévő nemzetközi kapcsolatok, EU. *Tevékenységek* Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.). Műsor összeállítása az ünneppel kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15. (történelmi helyszínei, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor szerepe az eseményekben), május 1., augusztus 20. Mondák olvasása Attiláról, a honfoglalásról. Film megtekintése (Honfoglalás, István, a király), a látottak megbeszélése. Szituációs játék. A koronázási jelképek megtekintése a Parlamentben.	*Ének-zene:* történelmi korok zenéje, táncai. *Kommunikáció:* ünnepi összeállítás készítése, előadása az ünnepekkel kapcsolatban.

	Kirándulás történelmi helyszínekre (Visegrád, Székesfehérvár stb.). Irodalmi művek, filmek kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl. Egri csillagok, Toldi, Regék Mátyás királyról stb.) alapján: István király jelentősége; a leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. Kapcsolat (helyi vagy) a városi nevezetességekkel, várrom, emlékpark. Háborúk, híres csaták a XX. században, országok összefogása napjainkban, EU.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, zászlódísz, kokárda, Himnusz, Szózat, szokások, hagyomány, honfoglalás, monda, vezér, király, ezer év, uralkodás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető közösségi szabályokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A családi viszonyok ismerete. – Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. – A helytelen cselekedetek elítélése. – Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. – A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. – A munkafegyelem fogalmának megértése. – Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági sorrend felállítása.	*Ismeretek* – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). – Viselkedés idegenekkel. – Társadalomra káros tevékenységek. – Törvény, szabályok betartásának fontossága. – Ok – okozat. – Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. – Tagjai vagyunk a	*Kommunikáció:* társas kapcsolatok: viselkedés kifejeződése szóban és gesztusokban. Társadalmi érintkezés: viselkedési normák eltérő helyzetben.

– Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	társadalomnak. – Munka, munkahely. – Pályaválasztás – szakiskola. – Az önálló közlekedés gyakorlása. – Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápolt külső. – A pénz szükségessége, beosztása. *Tevékenységek* Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékosság, pénzkezelés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, *családfenntartó*, munkahely, fizetés, segítség, *munkamegosztás*, *munkafegyelem*,	

	törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; *vita*, veszekedés, kibékülés, *bocsánat;* társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Ismeri a magyar történelem kiemelkedő eseményeit, ismeri és tiszteli híres uralkodóit, hőseit. Ismeri a legfontosabb ünnepeket, azok jelentőségét, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címert. Képes a Himnuszt és a Szózatot segítséggel elénekelni. Képes egyszerű élethelyzetekben helyesen cselekedni, egyszerű oksági összefüggéseket alkotni. Képes felismerni a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítik a megoldásban, érzelmeit tudja kezelni. Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszert kialakítani. Állampolgári érzései kialakulóban, elmélyülőben vannak.

ÖNKISZOLGÁLÁS

A tantárgy célja a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kívánatos önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kívánatos a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltözés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvés kialakításával.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az önkiszolgálás során előforduló eszközök és tevékenységek nevei, és az ezeket jelölő gesztusok, jelek elsajátításával, a szükségletek jelzési lehetőségeinek, az egyéni képességekhez illeszkedő, megfelelő verbális vagy nem verbális kommunikáció elsajátításával segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes higiénia eléréséhez megfelelő szokásrendszer kialakítása vesz részt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Öltözködés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés az öltözködésnél.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Együttműködés az öltözködés során. – Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása. – A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.	*Ismeretek* – Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. – Ruhazárak kezelése. – Évszaknak megfelelő öltözködés. – Lábbelik ápolása. – Ruhák hajtogatása. – Fogas, vállfa használata.	*Játékra nevelés:* babaruha válogatás, rakosgatás, csoportosítás. *Kommunikáció:* szókincsbővítés. *Mozgásnevelés:*

	Tevékenységek Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata. Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.	finommotorika.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, *ruhazárak,* ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, *vállfa,* fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Testápolás - személyi higiénia**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Felismerni, ha szükséges a kézmosás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. – A szárazra törölközés megtanulása. – WC-használat, fokozódó önállósággal.	*Ismeretek* – Mosakodás. – WC használata. – Fogápolás. – Zsebkendő használata. *Tevékenységek* Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.	*Kommunikáció:* testkép, testrészek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Étkezés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Az étkezéshez szükséges eszközök felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Betartani a kulturált étkezés szabályait. – Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. – Önállóan étkezni.	*Ismeretek* – Étkezés kanállal, villával. – Merőkanál használata. – Terítés. – Felelősi teendők ellátása. *Tevékenységek* Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése. Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.	*Kommunikáció:* szókincs, szófordulatok, kifejezések. *Játékra nevelés:* babakonyha.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, *abrosz,* mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre! Kérem szépen… Köszönöm szépen...

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A szemét megfelelő helyre dobása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. – Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt	*Ismeretek* – Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. – Saját tulajdon felismerése. – Polcok, szekrények	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* eszközök használata,

mire használjuk). – Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. – A szemetet a megfelelő helyre tenni.	használata. – Rendrakás. – Virágápolás. *Tevékenységek* Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölcsönadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.	helyrerakása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpolc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /*hulladékgyűjtő*/, *partvis*, lapát, *asztaltörlő*, partvis, *hulladék,* locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során. Képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes cipőjét irányítással fűzni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni. Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. Étkezése kulturált, tiszta. Képes a személyi higiéniával kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapok során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat/piktogramokat/. Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelősségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a környezet alapanyagainak, tárgyainak, eszközeinek és ezek tulajdonságainak és felhasználási lehetőségeinek megismerésével, valamint az egészség megóvására és a betegségek elkerülésére neveléssel támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület céljainak elérését a családi munkamegosztáshoz szükséges alapismeretek elsajátítása, a közösségi környezetért és egyéni érdekekben végzett munkatevékenység összehangolása segíti.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az önellátásban a képességek és lehetőségek határainak felismerésével, a célok elérése érdekében a kitartó és megtervezett tevékenység elvégzésével erősödik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődésére kihat a személyes megjelenés és a környezet esztétikumára törekvés és ennek felismerése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Érzékelés, tapintással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Az olló használatát elsajátítani.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. – Anyagok alakíthatósága. – Ismerkedés textillel. – Olló használata. – Nyírás, vágás. *Tevékenységek* Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel,	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* manipuláció természetes anyagokkal. *Ábrázolás-alakítás:* kreativitás az alapanyagok felhasználásában, tárgyak készítése.

	homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textilfajták, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket	*Ismeretek* – A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. – Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. – Tisztítószerek tulajdonságai és használatuk. – Növénygondozás. *Tevékenységek* Szabadban használt takarítóeszközök (seprű,	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni.	szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Szemétszedés, a szemétgyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Seprés, portörlés, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata). Tisztítószerek használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Saját ruha felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszeretetet kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.	*Ismeretek* – Ruhák válogatása, csoportosítása. – Ruha gondozása, tárolása. – Cipőápolás. – Személyes tisztálkodás. – Bőrápolás. *Tevékenységek* Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja. Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése. Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószerek használata). Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja. Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el. Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.	*Kommunikáció:* főfogalom alá rendelés. *Játékra nevelés:* szerepjáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyagok alakítása**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Papír gyűrése, simítása.	
A tematikai egység	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel	

nevelési-fejlesztési céljai	és technikákkal.

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.	*Ismeretek* – Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). – Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. – Varrás kemény papírlemezre. *Tevékenységek* Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtás, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. Tépés, hajtás mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés, anyagismeret.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni.

végén	Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlés). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelésben a harmonikus, esztétikus és praktikus környezetért végzett tevékenység felelősségének tudatosításával és a takarékosság és mértékletesség igényének kialakításával játszik fontos szerepet.

A testi és lelki egészségre nevelésben különös hangsúlyt helyez a háztartásban előforduló fizikai és mentális veszélyforrások megismerésére, igény kialakítására a testi épség megóvására, a munkatevékenységek végzéséhez szükséges fizikai és lelki képességek fejlesztésére.

A családi életre nevelésben fontos szerepet játszik a tantárgy a családi munkamegosztásban az érdeklődésnek, képességnek megfelelő tevékenységek gyakorlásával, a minél önállóbb önellátás megalapozásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kialakítása a családban és a társak között előforduló segítségadási lehetőségek megismerésére, szükséglet szerinti alkalmazására irányul.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztését segíti az életvitel során felhasznált anyagokkal és energiahordozókkal való takarékos bánásmód elsajátításával, a pazarló szokások felismerésével, valamint a környezetben található erőforrások szükséglet alapú felhasználásával.

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztését az igények és a választások megfogalmazásának kialakításával, bővítésével az önellátásban és a környezet megóvásában segíti.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése segíti a veszélyes és káros anyagok felismerését a mindennapi életben, a megfelelő és elvárható óvatosság kialakítását a vegyi anyagokkal, a háztartási és közlekedési eszközökkel; segíti a környezeti hatásokkal és jelenségekkel kapcsolatos ismeretek egészségügyi vonatkozású alapjainak megismerését.

A digitális kompetencia fejlesztését támogatja a környezetben előforduló technikai eszközök biztonságos működtetéséhez szükséges digitális ismeretek nyújtásával.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia a több elemből, tevékenységből álló műveletsor elvégzését, a háztartási munkák elosztásának és sorrendjének tervezését segíti.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Textilmunkák	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az alapanyagok ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarrni, gombolyítani. A száröltést segítséggel, a szálkihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni. Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni. Bonyolultabb gombvarrási technikákat gyakorolni. Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.	*Ismeretek* – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. – Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. – Öltésformák (előöltés, száröltés, szegőöltés: pelenkaöltés). – Varrások eldolgozása. – Csomókötés, gombfelvarrás. – A szövés előkészítése. *Tevékenységek* Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. (Válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján). Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása. Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása. Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan szálkihúzás. Önállóan szalagkötés, segítséggel száröltés gyakorlása. Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.	*Mozgásnevelés:* finommotorika. *Ének-zene:* zenehallgatás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szál, *szálirány*, *anyagnyúlás*, *előöltés, szálöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés,* szövéssel kapcsolatos eszközök.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető konyhai berendezéseket, takarítóeszközöket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	*Ismeretek* – Seprű, lapát használata. – Tisztító- és fertőtlenítőszerek. – Konyhai eszközök helye, rendje. – Egyszerűbb konyhai munkák. – Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. – A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. – Gyümölcs- és zöldségtisztítás. – Főzést nem igénylő ételek készítése. *Tevékenységek* Seprés, portörlés, felmosás, játékok lemosása. Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan. Tisztító- és fertőtlenítőszerek adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Étkezések előkészítése segítséggel: A kenyérkenés módjának megtanulása. A kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre.	*Kommunikáció:* szókincs. *Környezetismeret:* növények, állatok a táplálkozásban, egészséges életmód.

	Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya). Gyümölcsturmix, pirítós, szendvics készítése. Eddigi tevékenységek gyakorlása. Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszerek használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Öltözködés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ruhazárak önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Húzózár használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal. Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat. Önálló cipőfűzés. A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk.	*Ismeretek* – A megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhanemű kezelése. Ruhazárak használata. – Cipőfűzés – fűző megkötése. – Mosás: gépi, kézi mosás. – Teregetés, hajtogatás, vasalás. *Tevékenységek* Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom). Húzózár, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblákon). Cipőfűzés szükség szerint, cipőkötés adódó alkalmanként irányítással. Mosás megismerése, kézi, gépi	*Mozgásnevelés:* finommozgások. *Társadalomismeret:* divat, viselet.

	mosás eszközei, azok használata. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás), vasalás (babaruhák).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószerek, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Boltrendszer sokszínűsége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?).	*Ismeretek* – Vásárlás körülményei. – Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. – Vásárlás – fizetés – csomagolás. *Tevékenységek* Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése. Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.	*Kommunikáció:* vásárlás, közlekedés. *Számolás-mérés:* vásárlás, fizetés. *Olvasás-írás:* feliratok, reklámok, szórólapok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**5. Anyagok alakítása**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Megfelelő kézügyesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.	*Ismeretek* – Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. – Papír, fonal, textil tárgyak készítése. – Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). *Tevékenységek* Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék). Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház). Textilen előrajzolt ábra kivarrása színes fonallal („terítő”, babaruha). Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése fa (léc csiszolása, festése, faragása), kő („ékszer” készítése, kavicsból állatok, tárgyak készítése festéssel, lakkozással) fém (karácsonyi díszek, „ékszer”).	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során. Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. A kenyér megkenésével próbálkozik. Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerkezeteket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni. Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri. Képes segítséggel vásárolni egy tételt. Képes minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a munkatevékenységek elvégzéséhez szükséges biztonságos, türelmes és kitartó magatartás szabályainak megismerésével és alkalmazásával segíti. A környezeti tevékenységek során támogatja a segítségkérés szükségességének felismerését és a tanuló képességeihez mérten másoknak segítség nyújtását.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a jellegzetes nemzeti, nemzetiségi ételek, italok megismerésével és a nemzeti ünnepekkor dekorációs kellékek készítésével segíti.

Az egészségre ártalmas anyagok és szokások tudatos elkerülésével, a figyelem ráirányításával a kiegyensúlyozott és harmonikus életvitelre, a pihenés, a munka és a szórakozás helyes arányainak felismerésére és az igyekezet kialakításával ezek betartására a testi és lelki egészségre nevelés céljait valósítja meg.

A családi életre nevelésben törekszik a családi munkamegosztásban az érdeklődés, képesség és igény szerinti részvételre, az önellátásban minél kevesebb segítség igénybe vételére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság céljait támogatja a környezet tudatos megfigyeltetésével, a mindennapi életben előforduló helyzetekben az egészségre ártalmas hatások elkerülésével, a természet erőforrásaival való takarékosságra neveléssel.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésében a szókincsbővítésben az aktuális témákban, a tanuló kívánságainak és kifogásainak megfogalmazásában, valamint a személyes élettérrel kapcsolatos igények és kötelezettségek adekvát kommunikációjának gyakorlásában vesz részt.

A természettudományos és technikai kompetencia terület fejlesztését az önellátás és a közvetlen környezet gondozása kapcsán az egészség megóvásával, a betegségek megelőzésével és felismerésével kapcsolatos gyakorlati ismeretek nyújtásával és a közlekedésben és a háztartásban a balesetek elkerülési lehetőségeinek bemutatásával támogatja.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Olló, tű biztonságos használata.	
A tematikai egység	Tanult öltések alkalmazása.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás. Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). Körmönfonás. Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával.	*Ismeretek* – Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. – Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. – Láncöltés megismerése. – Textil szegése, összevarrása kézzel. – Gombfelvarrás, gumibehúzás. – Kötés – horgolás – szövés. *Tevékenységek* Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?) Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan	*Ábrázolás-alakítás:* téma feldolgozása eltérő technikával; színek egymásra hatása. *Kommunikáció:* lakáskultúra, divat.

	fércelőöltés textilen. Irányítással szőnyegszövés rámán.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Az ételek helyes tárolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószerek, eszközök önálló használata.	*Ismeretek* – Szeletelés, kés használata. – Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. – Egyszerű étel készítése. – Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. – Takarítási munkák. – Nagytakarítás. *Tevékenységek* Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása. Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés. Hideg és egy meleg étel elkészítése (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) önállóan (melegítés, hűtés). Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás)	*Társadalmi ismeretek:* pályaválasztás, munka, munkamegosztás. *Kommunikáció:* vendéglátás, lakás rendje, tisztaság.

	folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószerek, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, balesetmegelőzés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. Vasalás, irányítás mellett. A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, vízhőfok, vasaló beállítása).	*Ismeretek* – Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. – Piktogramok értelmezése. *Tevékenységek* Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.	*Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos	

	fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Udvariassági formák vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni. Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás).	*Ismeretek* – Vásárlás. – Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. – A termékek szavatosságának ellenőrzése. – Sajt célra ruha, cipő vásárlása. – A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. *Tevékenységek* Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Döntés szempontjainak megbeszélése.	*Számolás-mérés:* vásárlási gyakorlat, fizetés, mérőeszközök, mérések. *Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejárati idő, kezelési útmutató, jótállás).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Piktogramok értelmezése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Képi emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni.	*Ismeretek* – Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. – Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. *Tevékenységek* Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.	*Olvasás-írás*: olvasás, szövegértelmezés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Anyagok alakíthatósága, tulajdonságai.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömének átélése.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságaik alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal.	*Ismeretek* – Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. – Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. – Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termések. *Tevékenységek* Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmasé).	*Ábrázolás-alakítás:* több technika alkalmazásával tárgyak, alkotások készítése, egyéni ötletek megvalósítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni a tanult textilfajtákat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarrni; – felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb

	kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; – kívánságát és kifogásait megfogalmazni; – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; – értelmezni a szavatossági idő jelölését. Tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat. A tanuló képes – tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

KÖRNYEZETISMERET

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelemére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízléses, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segélykérés technikáit elsajátíttatni.

5–6. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését. Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.

A tantárgy tanítása a szociális és állampolgári kompetencia alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése során a tanuló megismeri a természet nagy csoportjait, felismeri a környezeti tényezőknek az élő természetre gyakorolt hatásait, képessé válik egyszerű folyamatok megnevezésére. Mindez megerősíti a környezeti ártalmakkal szembeni érzékenységét, elősegíti a természeti környezettel való harmonikus együttélését.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Testrészek megnevezése, megmutatása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A testrészek nevét, funkcióját ismerni. – Ismerni a belső szervek (szív, tüdő, máj, vese) működését. – Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai). – Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését. – Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.	*Ismeretek* – Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk. – Meglévő ismeretek rendszerezése. – Az érzékszervek funkciója, védelmük. – Ismerkedés a segédeszközökkel. – Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. – Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. – Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. – Gyógyszer elfogadása. *Tevékenységek* Tükörképen ismerkedés a saját testtel. Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése. *A birtokos ragok használatának gyakorlása.* Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötősdi). Képösszerakás, csoportosítás, makettek összerakása, szervek felismerése, megnevezése, funkciója. Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz! Fül: zajártalom kerülése. A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata.	*Kommunikáció:* szókincs. *Mozgásnevelés:* testkép, nagymozgások. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.

	Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszertárban. Betegségek megelőzése. Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása. Diéta előírásai különböző betegségek esetében: gyomorrontás, influenza, cukorbetegség, ételérzékenység, ekcéma, allergia. Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel. Maketten, képen a szerveket megfigyelni (elhelyezkedés, alak, szín, funkció).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása, fáj, *hányinger*, köptető, gyógyszer, borogatás, láz, *diéta*, gyomorrontás, *fertőző*, *fertőzés*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A jó közérzet feltételeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. – A rendszeres testedzést bevezetni. – A vitaminok szerepét megismerni. – A napozószerek, bőrvédő- és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. – A tanuló tudja panaszait tömören, lényegre törően megfogalmazni. – Az orvos utasításait, tanácsait követni. – A játék, munka és a közlekedés során kívánatos	*Ismeretek* – Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. – A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. – A vitaminforrások megismerése. – Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). – Az iskolások orvosi vizsgálata. – Egészség – betegségek. – Orvosi rendelő, háziorvos. – Az iskolában, az utcán és	*Kommunikáció:* szókincs, kifejezőkészség. *Társadalmi ismeretek:* telefonálás, segítségkérés.

magatartást tudatosítani. – Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. – Telefonálás, segítségkérés. – Önfegyelem gyakorlása.	játék közben előforduló balesetek. – Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. – A mentőláda tartalma. – A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. *Tevékenységek* Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás). Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége. A tavaszi és nyári napozás szabályai, rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószerek. Védekezés kullancscsípés ellen. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözék, panasz részletes elmondása). Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása. A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának	

	megismerése (kötszer, fertőtlenítő). Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerei (száraz, zsíros). Orvosi vizsgálattal, gyógyszerezéssel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitátása [miért?] *hallgató*, gyógyszer, védőoltás, *steril*, géz, *vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet*, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, *röntgen*, foghúzás). Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Élő természet – élőlények és környezetük**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Élő – élettelen biztos elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. – A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni.	*Ismeretek* – Az élő természet nagy csoportjai: *növény, állat*, tulajdonságai, életmódja, haszna. – Időjárás hatása a növényekre, állatokra. – A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). *Tevékenységek* A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések. Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.	*Kommunikáció:* szókincs, irodalmi alkotások a témával kapcsolatban. *Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás különböző technikákkal.
Kulcsfogalmak/	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, *életfeltétel,* gyökér, törzs, korona,	

fogalmak	termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; *szaporítás,* születés, növekedés, *elmúlás.*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A víz és a levegő nélkülözhetetlen az élethez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A halmazállapotokat felismerni és megnevezni. – Településén található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. – Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát).	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Az élet alapvető feltételei. – Levegő, víz, napfény összetevői, ártalmai. – A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). – A víz halmazállapotai. *Tevékenységek* Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek. Élmények, képek a magas vízállású Dunáról, helyi folyókról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése). Kísérletek a víz halmazállapotával kapcsolatban. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése.	*Társadalmi ismeretek:* tájékozódás a föld felszíni formáiról, vizeiről. *Életvitel és gyakorlat:* közvetlen környezet tisztántartása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, levegő, *láthatatlan,* gőz, csapadék, pára, köd, dér, *zúzmara, harmat,* árvíz, híd, gát, *menekülés, életveszély,* mentés, térkép, földgömb, *atlasz*.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; – érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; – teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni, panaszait megfogalmazni; – testét ápolni, öltözékét rendezetten, tisztán tartani, gondozni; – őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; – főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. – a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni, rendszerezni; – felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, éltető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait; – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); – halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.

7–8. évfolyam

A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén, a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel, az állat- és növényvilág nyugalmának megőrzése érdekében, és a felelős viselkedés kialakításában a közösségi környezetben.

A nemzeti azonosságtudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és a tanuló értelmi képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.

A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.

A tantárgy a természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését támogatja, tudatosítva a környezet védelmének és megóvásának fontosságát. A tanulók megismerik a gyógy- és fűszernövények szerepét és használatukat, felismerik az összefüggéseket az időjárási viszonyok és a természet átalakulása között, és az emberi tevékenységek környezetre gyakorolt hatását.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Az orvosi vizsgálattól való félelem nem megalapozott, leküzdhető.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. – Érzések, tapasztalatok megfogalmazása. – Jó helyzetfelismerési képesség kialakulása, kívánságok megfogalmazása. – Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban. – Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére.	*Ismeretek* – Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük. – Segédeszközök védelme és fontossága. – Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. – Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. – Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása. – Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. *Tevékenységek* Testrészek megnevezése, megmutatása. Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése. Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása. Lázmérés, vérnyomásmérés. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia. Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.	*Kommunikáció:* szókincs, élmények, tapasztalatok megfogalmazása. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Serdülőkori változások elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az egészséges életmód fontosságának ismerete. – Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. – Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. – Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. – Szükséges esetekben használni a telefont. – Néhány fontos telefonszámot ismerni. – Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. – A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások pontos betartása.	*Ismeretek* – A test tisztán tartása. – A serdülőkor jellemzői. – A test edzése. – Ideális testsúly. – Helyes, helytelen táplálkozás. – Kerülendő élelmiszerek és üdítők. – Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a nemi úton terjedő betegségek). – Iskolai, háztartási és utcai balesetek. – Balesetek megelőzésének lehetőségei. – Baleset estén felnőtt értesítése, mentő hívása. – A mentők munkája. – A mentőláda szerepe. – Az orvosi vizsgálathoz szükséges dokumentáció. – A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept). – Szexualitással kapcsolatos ismeretek. – A súlyfelesleg káros hatásai. *Tevékenységek* Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). Beszélgetés, saját élmények a	*Kommunikáció:* szövegértés. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, egészséges táplálkozás. *Testnevelés:* rendszeres testmozgás, edzettség.

	káros szokásokkal kapcsolatban. A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése. Eseményképek, filmek elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Súlyfelesleg, önfegyelem, körültekintő,* nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, *serdülés, nemi jellemzők*, súlyfelesleg, *önfegyelem*. Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, *TB-kártya*, telefonszám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. – Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. – Felismerni a fűszereket illatukról, tájékozódni élettani hatásukról, használatukról. – Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb.	*Ismeretek* – Növények, állatok, emberek. – Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). – A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors stb.). – A föld tájainak növényei, állatai (sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő). – Az ember szerepe az élő természet megóvásában. – Tájvédelmi terület megtekintése. – A védett növények és állatok	*Kommunikáció:* szókincs, kapcsolódó irodalmi alkotások. *Életvitel és gyakorlat:* fűszerek, gyógynövények a táplálkozásban, vásárlás.

	fogalmának megismerése. *Tevékenységek* Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Tápláléklánc*, kamilla, hársfa, *bodza*, tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé; bőrszín, arcberendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Időjárással kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alkalmazni a tanult ismereteket. – Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. – A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. – Törekedni a tiszta környezet megtartására. – Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Csapadékfajták megfigyelése. – A víz körforgása. – A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). – Felszíni formák (hegy, síkság). – Összefüggés a felszíni és	*Társadalmi ismeretek:* Föld országai, természeti kincsek. *Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás.

színeket és jelzéseket. – Saját megfigyeléseiről beszámolni. – Kísérletek végzésében aktívan részt venni. – A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között. – Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. – Víz, levegő, talaj védelme. *Tevékenységek* Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása. Terepasztalon felszíni formák kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kisérése, következtetések levonása. Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Híd, térkép, földgömb, *atlasz*, jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, *környezeti ártalom, környezetvédelem,* tűzhányó, *vulkán, földrengés.*	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes – néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni; – elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről, felismerni az élőlények és környezetük kölcsönhatásait; – tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben. Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat.

	A tanuló képes – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; – alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömével segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyos értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

1–2. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a szókincs, kifejezőkészség fejlesztésén keresztül a dalok, mondókák megismerésével, a szövegértés fejlesztésével, mozgásos utánzó, dalos játékok segítségével valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlődése a közösségi énekléssel, a zenés produkciókkal, a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás kialakításával, a közösségi érzés kialakításában történő aktív részvétellel valósul meg.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztését a közös tevékenységek örömének felismertetésével, az igény kialakításával és a zenei élmények befogadásával éri el.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együttműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni**,** guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.	*Ismeretek* – Altatók. – Tenyérjátékok. – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok. – Körjátékok. – Felelgetős játékok. *Tevékenységek* A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót stb.).	*Mozgásnevelés:* menetelés. *Kommunikáció:* beszédkészség. *Játékra nevelés:* gyakorló és szerepjátékok.

	Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég.., Lánc, lánc, eszterlánc stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágtat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Figyelemmel követni a közös éneket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára. *Tevékenységek* Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.	*Kommunikáció:* ünnepek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, *pünkösd*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló képes mozgásokat utánozni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes lüktetés érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. *Tevékenység* Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték. *Mozgásnevelés:* alapmozgások, szabadgyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, *triangulum*, cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló néhány percig figyel a zenére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	*Ismeretek* – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). *Tevékenységek* Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.

3–4. évfolyam

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése. A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás

összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és énekek kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és az anyanyelvi kommunikációt a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

A tantárgy tanítása a médiatudatosságra nevelés fejlesztését a hangulatnak, ízlésnek megfelelő zenék, dalok keresésének segítésével, a médiumok és a zenehallgatás különböző lehetőségeinek bemutatásával; a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a társakkal való együttműködéssel, közös éneklés és zenélés keretében az egymásra figyelés erősítésével éri el. Fontos az eredmények elérésében a gyermekjátékokban és táncos produkciókban a partnerrel való kapcsolattartás gyakorlása is.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését segíti a zenehallgatás és éneklés iránti igény fenntartása, az ízlésvilág formálása zenei élményeken keresztül, és az alkalomhoz és hangulathoz illeszkedő, kedvelt zenék és dalok választásának segítése.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Gyermekdalok – Népdalok</td><td>Órakeret
30 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">A mondóka, dal ritmusát és saját mozgását össze tudja hangolni a tanuló.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>Ismerni 15–20 gyermekdalt.
Részt venni közös éneklésben.
A dal szövegét mozgással összekötni.
Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni.
Együttműködéssel utánozni tánclépéseket.</td><td>Ismeretek
– Dalok.
– A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása.
– Körjátékok.
– Felelgetős játék.
– Táncok énekes kísérettel.

Tevékenységek
Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása.
Rövid dalok mozgással kísért előadása.
A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa).
Körjátékok tanulása.
Néhány rövid párbeszédű</td><td colspan="2">Kommunikáció:
szövegek ismerete.

Játékra nevelés:
szerepjáték, spontán játék.

Mozgásnevelés:
utánzómozgások.</td></tr>
</table>

	felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál stb.). Rida jobbra-balra, utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás *keresztbe,* oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló bekapcsolódik a közös éneklésbe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	*Ismeretek* – Ünnepek dalai. – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	*Kommunikáció:* ünnepek, szereplés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Felismerni és megkülönböztetni a magas- és mély hangokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával. Hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ritmushangszerek használata. *Tevékenység* Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, *kivár*, *újraindít*, *tempót tart, dalritmus,* egyforma, *egyenletes ritmus.* Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, *tompa*, éles, fa, fényes, csengő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Szívesen hallgat zenét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	*Ismeretek* – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. *Tevékenységek* Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.	*Játékra nevelés:* spontán játék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása lehetőséget teremt a közös szabályalkotás gyakorlására, az alapvető emberi értékekhez, érzelmekhez kapcsolódó zenék, dalok keresésére, kiválasztására. A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a közösségi eseményeken, ünnepeken keresztül a nemzeti hovatartozás és összetartozás szerepének felismertetésével és legfontosabb nemzeti ünnepeink zenéinek, dalainak megismerésével erősíti.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében nagy szerepet játszik, a fokozódó együttműködéssel végzett közös tevékenykedéssel és a reális önértékelés fejlesztésével az önbizalom megerősítésére.

A családi életre nevelésben a tantárgy nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásának kulturált gyakorlásával, a készülődés fontosságának felismertetésével, a testi és lelki egészségre nevelésben az érzelmek zenére történő, mozgással való kifejezésének fejlesztésével.

A médiatudatosságra nevelést a zenei igényeknek megfelelő médiumok kiválasztásának és elérésének megismertetésével és gyakoroltatásával éri el.

Az anyanyelvi kompetencia alakításához a nyelvi kifejezőképesség fejlesztésével, mondókák és dalok megismerésével, a szövegértés fejlesztésével és a megismert mondókák, dalok érzelmi mondanivalója és szövege összefüggéseinek felismertetésével járul hozzá.

A szociális ás állampolgári kompetencia fejlesztését a kulturális sokszínűség és a nemzeti és nemzetiségi kultúra elemeinek megismertetésével, a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztését az ünnepségeken társakkal együttműködő aktív részvétel ösztönzésével segíti.

A tantárgy az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését az érdeklődés felkeltésével a színvonalas zeneművészeti alkotások iránt, az ízlésvilág formálásával a zenei élmények nyújtásán keresztül, a hangulatnak megfelelő zenehallgatás ösztönzésével és a különböző zenei stílusok megismertetésével a zenehallgatásban a monotónia és egyhangúság elkerülésével támogatja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tudja a tanuló a dalok szövegét mozgással összekötni.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	8–10 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Néhány népdalt elénekelni. Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni. Szívesen játszani körjátékot. Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékban.	*Ismeretek* – Magyar népdalok. – Magyar táncok. – Körjátékok. – Felelgetős játékok. *Tevékenységek* Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők). Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal. Párválasztók, kifordulós körjátékok. Rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim...).	*Kommunikáció:* élőlények, növények, állatok. *Mozgásnevelés:* alapmozgások.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló az ünnepeken megfelelő dalokat énekelni társaival, vagy önállóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közösen énekelni társaival.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Nemzeti ünnepek dalai. *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára,	*Kommunikáció:* ünnepek: versek. *Ábrázolás-alakítás:* ünnepek: dekoráció, ajándék.

	születésnapra dal, vers tanulása. Toborzó dalok megtanulása, Himnusz, Szózat megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd. Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat. Katonadalok, megzenésített költemények.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló megkülönbözteti az egyenletes ritmust és a dalritmust.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Megadott hangra dalt elkezdeni és végigénekelni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni. Néhány hangszert megszólaltatni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Hang- és hallásfejlesztés. – Ritmushangszerek használata. *Tevékenység* Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.	*Olvasás-írás:* hangkiemelés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés; hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A zene hangulatának átélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szívesen hallgatni zenét.	*Ismeretek* – Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. – Részvétel zenés koncerten. – A zene pihentető hatásának megtapasztalása. – Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása. *Tevékenységek* Társak előadásának meghallgatása. Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.). (Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.	*Ábrázolás-alakítás:* hangulat kifejezése. *Mozgásnevelés:* relaxálás zenehallgatás közben.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Képes megadott hangra dalt elkezdeni és végigénekelni. Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. Képes ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

7–8. évfolyam

Az előző évfolyamokhoz kapcsolódva tovább folyik a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a szabályok alkalmazásának erősítése, a közös szabályalkotás gyakorlása. A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a népi hagyományok, ünnepkörök dalain, mondókáin keresztül, a nemzeti összetartozás érzésének erősítésével történik.

Az önismeret és társas kultúra a közösségben a reális önértékelés kialakításával, csoportos produkciókban történő részvétellel, a társas kapcsolatok és közös tevékenységek segítségével, a személyiség fejlesztésével erősödik.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a különböző hangulatok, érzelmek megjelenítésével a zenére történő mozgásban, a feszültségek levezetésének segítésével, a szorongásos állapotok oldásával, zenei élmények nyújtásával segíti.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásában való aktív részvétel ösztönzésével.

A médiatudatosságra nevelést a hangulathoz, ízlésvilághoz illeszkedő zenei alkotások különféle médiumok lehetőségei közötti keresésének támogatása, és a tanuló ízlésének megfelelő választás képességének megerősítése, bátorítása segíti.

Szoros a tantárgy kapcsolódása az anyanyelvi kompetencia területén a szövegértés fejlesztéséhez és a megismert dalok tartalmának megértéséhez.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a kulturális sokszínűség megismerésének bővítésével és a közösségi beilleszkedés elősegítésével történik. Az önkéntes szerepvállalás ösztönzése a közösségi, ünnepi rendezvényeken a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztését erősíti.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztését a zenei módszerek segítségével végzett kreativitásfejlesztéssel és az önálló zenei ízlésvilág kialakításának segítésével, a zenehallgatásban a sokszínűség támogatásával, változatos élmények nyújtásával valósítja meg.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Ismer a tanuló magyar népdalokat, és legalább egyet a külföldi népek dalaiból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Verbális memória fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Elénekelni legalább 10 népdalt. Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. Műdalokat, kánonokat énekelni.	*Ismeretek* – Magyar népdalok. – Más népek dalai. – Műdalok (Pál, Kata, Péter, jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, kánonok stb.). *Tevékenységek* Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg. Más népek dalainak megismerése és éneklése. Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.	*Kommunikáció:* kifejező szövegmondás. *Társadalmi ismeretek:* érzelmi megnyilvánulások; szomszédos népek; magyar tájegységek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; cseh, román, palóc, francia, kánon; oldalt lépés, mellé lépés; francia, olasz, lengyel, román.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Ünnepkörök dalai	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló részt venni a közös éneklésben, és tudjon az ünnephez adekvát dalt választani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Ballagási dalok. – Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. *Tevékenységek*	*Kommunikáció:* ünnepi műsor. *Társadalmi ismeretek:* az ünnepek tartalma, hagyományok. *Testnevelés:* állóképesség, téri

	Jeles napok dalai, születésnapi, névnapi köszöntők. Felkészülés a ballagásra. Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megtanulása, éneklése menet közben. Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása. Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.	formák alakítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló megfelelő tempóban dalt énekelni és tempót tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakulása. Különböző hangszerek hangjait felismerni. Szólamokat felismerni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ismerkedés hangszerekkel. – Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. *Tevékenységek*	*Társadalmi ismeretek:* közös koncertlátogatás. *Olvasás-írás:* írás vonalközbe.

	Kotta olvasása ritmusképlettel. Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló többször hallott dalrészletet felismerni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekelni.	*Ismeretek* – Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. – Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. – Ismert, népszerű darabok hallgatása. *Tevékenységek* Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet).	*Társadalmi ismeretek:* koncert látogatása. *Ábrázolás-alakítás:* hangulat megjelenítése. *Kommunikáció:* spontán beszélgetés a zenei élményről.

	Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (műdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zeneszerző, opera, beat, rock, diszkó. Részlet, teljes mű.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 8-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot. Ismeri a Himnuszt és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. Képes ritmusképletet lejegyezni és visszaolvasni. Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. Kialakul a belső hallása. Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. Felismeri a szólamokat. Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömével. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket. A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.
Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
Képolvasás, képi közlés képessége.
Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömérzés keltése alkotó tevékenység révén.
Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

1–2. évfolyam

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen tapasztalatszerzéssel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajása együttműködéssel. Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. *Tevékenységek* A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés. Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tárgyak csoportosítása segítséggel. Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására. Segítséggel próbálkozás ritmikus sor képzésére.	*Ismeretek* – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek* Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás. Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.	*Olvasás-írás:* szem-kéz koordinációjának fejlesztése, térorientációs gyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret 44 óra
Előzetes tudás	Együttműködés alakító tevékenységben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Segítséggel pontos illesztések. Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítséggel. Papírdarabkák kívánt módon	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. *Tevékenységek*	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.

egymás mellé helyezése segítséggel.	Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajtás, átlóshajtás elképzéssel. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Kézzel festés együttműködéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatár betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. Egyszerű ember-, állat-, növényábrázolások segítséggel.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás. *Tevékenységek* Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése, szem, kéz koordinációja, térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál).	

fogalmak	Tevékenységek (*törlés, kenés, festés).* Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani. Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Papírhatárt és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket. Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.

3–4. évfolyam

A népi művészeti alkotások megismerésével, megnevezésével, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra, az együttműködő készség megalapozásával, a közös alkotások létrehozásával és a saját alkotás értékelésével kell lehetőséget teremteni a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló fejlődésére.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését elősegíti a környezet tárgyainak és anyagainak alapos és részletes, vizuális és taktilis megfigyelése, megismerése.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztéséhez a vizuális művészetek iránti érdeklődés felkeltésével és az önálló ízlés és stílus megalapozásával járul hozzá a tantárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel. Adott tevékenységek végzése	*Ismeretek* – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok.	*Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése.

segítséggel. Egyszerű emberalak készítése segítséggel. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítséggel. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.	– Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. – Anyagok alakíthatósága. *Tevékenységek* A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása). Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.	*Játékra nevelés:* konstrukciós játék, szabadban játszható játék (homokozás, hóember).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó. Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Építés néhány elemből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan	*Ismeretek* – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek*	*Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék.

ritmikus sor képzése.	Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecsételés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2, majd 3 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házikó stb. kirakása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégla), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Építmények (ház, garázs, híd stb.), építmények részei. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Formálási, alakítási tevékenységek végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Hajtások pontos illesztéssel. Egyszerű formák kivágása segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. *Tevékenységek* Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben. Előrajzolt formák tépése különböző méretben.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése. *Játékra nevelés:* spontán játék. *Kommunikáció:* élőlények tulajdonságai.

	Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Ember, állat, növény ábrázolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák. Eszközök. Ember, állat, növény részei. Irányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Ábrázolás eszközeinek használata segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. Színezésnél vonalhatár betartása.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás. *Tevékenység* Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka. Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés. A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.	*Mozgásnevelés:* térorientáció. *Olvasás-írás:* finommozgás. *Kommunikáció:* színek, természeti témák, ember, állat, növény tulajdonságai.
Kulcsfogalmak/	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek.	

fogalmak	Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. Önállóan tud ritmikus sort képezni. Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.

5–6. évfolyam

A tantárgyban folytatódik a nemzeti azonosságtudat, hazafias neveléshez való kapcsolódás a nemzeti ünnepekhez köthető hagyományok felelevenítésével és a jellegzetes díszítő motívumok és elemek megismerésével.

A testi és lelki egészségre nevelés az alkotói tevékenység folyamatában történő önismereti fejlesztéssel, az érzelmek kifejezésének felismerésével a vizuális művészeti alkotások megismerésének folyamatában zajlik.

Az önkéntesség a segítségnyújtásban, a nevelésben, a másokért vállalt felelősségben, a közös tevékenységekben és a közösen kitűzött célok elérésében jelenik meg.

A médiatudatosságra nevelést a különböző médiákból megszerezhető tapasztalatok gyűjtése, a képi és téri ábrázolás támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a nemzeti összetartozást és a nemzeti hagyományokat jelképező műalkotások megismertetése és a nemzeti jelképek és népi hagyományos alkotások jellemző motívumainak bemutatása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése során a tanulóban kialakul a művészi önkifejezés képessége és tudatosul az önálló ízlés és stílus.

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Jellemző vizuális tulajdonságok kiemelése, ábrázolása segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás-színezés.	*Környezetismeret:* természetábrázolás.

egyenesek pontos összekapcsolása. Felismerhető rajzok készítése különböző élőlényekről, jellemző jegyek alapján.	*Tevékenységek* Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.). Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése. Iránykülönbségek érzékeltetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása.	*Kommunikáció:* lényegkiemelés, történetmesélés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenység**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Különböző anyagok formázása, alakítása irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.	*Ismeretek* – Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján. *Tevékenységek* Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással. Mozaikkép-készítés különböző anyagokból.	*Környezetismeret:* természetes anyagok, termések. *Kommunikáció:* ünnepek. *Életvitel és gyakorlat:* ajándéktárgy.

	Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés). Agyagbaba, agyagállatok készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről; – irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – irányítással megfelelően használni színeket; – irányítással tematikus ábrát készíteni; – egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; – az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képességeihez mérten alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.

7–8. évfolyam

A tantárgy – építve az előző évfolyamok fejlesztéseire – segíti a nemzeti azonosságtudat további fejlesztését a díszítő motívumok reprodukálásával, további megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését az önkifejezés lehetőségeinek kibővítésével, erősíti az érzelmi intelligenciát a testi és lelki egészségre nevelésben.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a nemzeti díszítő motívumok megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésével történik, az önkifejezés lehetőségeinek bővítése erősíti az érzelmi intelligenciát és a testi és lelki egészségre nevelést.

A pályaorientációt a művészi foglalkozások repertoárjának megismertetésével támogatja a tantárgy, a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez a külföldi művészeti alkotások megismerésén keresztül járul hozzá.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az alkotás munkafolyamatának megtervezésével, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség az érzelmek kifejezésével és a művészeti alkotás által keltett érzések megfogalmazásával fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 55 óra**
Előzetes tudás	Tematikus ábrázolás irányítással.	
A tematikai egység	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között. Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás-színezés. *Tevékenységek* Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal, megfelelő térbeli elrendezéssel. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával.	*Kommunikáció:* élmény megörökítése. *Környezetismeret:* természetábrázolás. *Életvitel és gyakorlat:* kompozíció, ajándék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenységek**	**Órakeret 55 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak készítése irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása	*Ismeretek* – Komplex alakító technikák. – Anyagok tulajdonságai. – Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának	*Információs eszközök használata:* rajzoló programmal kép készítése, kinyomtatása (meghívó, plakát).

irányítással. Egyszerű tárgyak készítése irányítással.	megismerése. *Tevékenységek* Szárított növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textilfestékekbe mártva.) Díszpárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából.	*Életvitel és gyakorlat:* tárgy, ajándék készítése változatos technikával.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Régi korok életének megismerése tárgyaikon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.	*Ismeretek* – Művészeti alkotások jellemzői. *Tevékenységek*	*Társadalmi ismeretek:* múzeumlátogatás, történelmi ismeretek.

	Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	*Kommunikáció:* saját vélemény, élmények.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat. Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni. Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást. Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat, a neki tetszőt kiválasztja, elemzi.

INFORMÁCIÓS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

A tantárgy célja felkelteni a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.

Az irodatechnikai készülékek működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az információs eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosításával és szem előtt tartásával.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az internetes médiumok által nyújtott kapcsolattartási lehetőségek megismerésének és gyakorlásának; az internethasználat veszélyforrásai és veszélyei megismerésének; a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrése és rendszerezése tudatosításának. A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését támogatja a világ megismerése az internet használatának segítségével.

A digitális kompetencia fejlődését elősegíti az információs technikák magabiztos és kritikus használata, a szabadidő hasznos eltöltése a számítógép segítségével, a kapott információk felismerése, értékelése és használata, az internetes kommunikáció lehetőségeinek megismerése és a számítógépes függőség megelőzése, a játékidő kontrollálása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a számítógép sokoldalú felhasználása során a keresett tartalmak elemzése.

A hatékony, önálló tanulást az információs technika által nyújtott lehetőségek tanulást segítő alkalmazásának megismerése, a számítógép lehetőségeinek felhasználása az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására és az önálló munkára nevelés és tehetséggondozás segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Számítógép-kezelés**	**Órakeret 26 óra**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A számítógép tartozékait megismerni. – A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	*Ismeretek* – Barátkozás a számítógéppel. – Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. – A számítógéppel való	*Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek értelmezése. *Kommunikáció:* pontos

	foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. *Tevékenységek* Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.	szövegírás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Irodatechnika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Telefonhívás-kezdeményezés és -fogadás az udvariassági formaságok betartásával.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). – A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. – Fénymásolatot készíteni segítséggel. – Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel.	*Ismeretek* – Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. – Fénymásoló. – Nyomtató. *Tevékenység* Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata. Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját	*Kommunikáció:* beszédkészség, szövegértés, pontos szövegírás, másolás. *Környezetismeret:* telefonálás.

	munkáról másolat készítése. A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpatron-toner.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Dokumentumkészítés**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Biztos tájékozódás a billentyűzeten.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). – Aktivitás a programok kezelésében.	*Ismeretek* – Oktatási célú programok használata. – Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. *Tevékenység* A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. Tanulás, gyakorlás (egyénileg vagy választott társsal).	*Kommunikáció:* szövegértés, pontos írás. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek ismerete. *Ábrázolás-alakítás:* ábra, kompozíció készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Játékprogramok**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	Koncentrált figyelem. Szem-kéz koordináció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert programok önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Feladatot megérteni és a	*Ismeretek*	*Testnevelés:*

végrehajtást próbálgatni. A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	– Memóriajáték. – Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. *Tevékenységek* Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. Gyakorlás tanári segítséggel.	nagymozgások, finommotorika. *Kommunikáció:* pontos szövegértés és szövegírás. *Olvasás-írás:* másolás, értelmező olvasás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni. Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzen elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

MOZGÁSNEVELÉS

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget, fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.
Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

1–2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a félénkség és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az egyszerű utasítások megértése, végrehajtása, a szóbeli irányítás megértésének és elfogadásának megalapozása támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a társas, mozgásos tevékenységekben, csapatjátékokban, versenyekben megfelelő magatartás kialakításával, az együttműködés, egymásra figyelés megalapozásával valósul meg.

Az esztétikai és művészeti tudatosságot és kifejezőképességet a tantárgy a mozgás esztétikumának felismerésével, az érzelmek, indulatok mozgáson keresztül történő kifejezésével és levezetésével segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Egyenes testtartás. Kapott utasítás megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. – Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	*Ismeretek* – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. *Tevékenységek* Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.	*Ének-zene:* ritmus. *Kommunikáció:* fogalmak, szókincs.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kör, oszlop, vonal; elöl, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Saját test ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Részvétel különféle mozgásszituációkban. – Gyakorlatok végzése utánzással.	*Ismeretek* – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. *Tevékenység* Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Légzőgyakorlatok**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Száj nyitása, zárása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Utánzással gyakorlatokat végezni. – A helyes légzést gyakorolni.	*Ismeretek* – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés. *Tevékenység* Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele.	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok.

	Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Labda megfogás, elengedés két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	*Ismeretek* – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. *Tevékenységek* – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. – Labdagurítás egymásnak.	*Játékra nevelés:* szabályjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Aktivitás, motiváltság a mozgásos tevékenységekre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szabályokat felismerni. – Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	*Ismeretek* – Gyakorló játékok. – Szabályjátékok. – Sorverseny.	*Játékra nevelés:* szabályjáték.

	Tevékenységek Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – egyhelyben állni, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, – lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzést elsajátítani, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, – együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a félénkség, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a mozgásos tevékenységek verbális utasításainak megértésével, a sport- és játéktevékenységek eszközeinek, szabályainak megnevezésével, a fogalmak adekvát megértésével.

A szociális és állampolgári kompetencia a kapcsolatok kialakítására való képességek fejlesztésével, a közösségi játékokban való együttműködéssel, a beilleszkedés fejlesztésével erősödik.

A mozgás esztétikumának megismerése, a mozgás és ritmus tudatos alkalmazása, összekapcsolása az esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület fejlődésében játszik nagy szerepet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Irányítással egyszerű cselekvéseket végrehajtani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. – Irányokat helyesen használni.	*Ismeretek* – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. *Tevékenységek* Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra. Rövid utasítások végrehajtása.	*Ének-zene:* ritmuskíséret, énekszó. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret 62 óra**
Előzetes tudás	Egyensúlyozás statikus és mozgásos helyzetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. – Járás közben tárgyakat	*Ismeretek* – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek.	*Olvasás-írás*: térorientációs gyakorlatok.

átlépni. – Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	– Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés. *Tevékenységek* Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járás külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással). Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre hátra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 62 óra**
Előzetes tudás	Segítséggel alkalmazni az alapvető testhelyzeteket, és a légző-gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. – A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. – Vezényszavakat ismerni és követni.	*Ismeretek* – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. *Tevékenység* Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki-be légzés körmozgással	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése. *Ének-zene*: ritmustartás, ritmusváltás.

	ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kéziszer-gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 88 óra**
Előzetes tudás	Labda tudatos kezelése két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. – Labdát rúgni, célba juttatni.	*Ismeretek* – Alsó, felső dobás. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. *Tevékenységek* Segítséggel: egy- és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése, térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 82 óra**
Előzetes tudás	Képes egyszerű szabályokat felismerni, betartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Egyszerű játékszabályokat betartani.	*Ismeretek* – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok. *Tevékenységek* Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutyafogó. Bújj, bújj itt, megyek.., Lipem-lopom.., Héja, héja...	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, szövegválogatás, felelgetősök. *Ének-zene:* énekes népi játékok, táncok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. – felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

5–6. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és önfegyelem kialakításában.

A nemzeti azonosságtudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a félénkség, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez a tantárgy a verbális utasításra mozgásos tevékenységek végzésének, végrehajtásának gyakorlásával és a sporttevékenységek eszközeinek és fogalmainak mind pontosabb és részletesebb megnevezésével, adekvát használatával járul hozzá.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlődése a társadalmi mobilizációra való felkészülés elősegítésével, a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a magabiztosság növelésével, a segítségkérés és segítségelfogadás képességének fejlesztésével érhető el.

A szociális és állampolgári kompetencia megalapozását a közösségért végzett munka fontosságának felismerése és elismerése, a csoportos együttműködések, kapcsolatok megerősítése éri el.

A harmonikus mozgás esztétikumának felismerése és gyakorlása segíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Irányokat helyesen használ.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Nagyság szerint sorakozni. – Utasítást végrehajtani. – Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	*Ismeretek* – Sorakozások. – Testfordulatok. – Térérzékelés. *Tevékenységek* Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, záródás, sorakozó magasság szerint, elhelyezkedés szóbeli utasításra. Testfordulatok vezényszóra. Segítséggel: térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra. Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás, záródás, kartávolság.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Rendgyakorlatokat utasításra önállóan végez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	*Ismeretek* –Támaszok. –Járások. –Szökdelések. –Gurulások. –Járások. –Mászások. –Függeszkedés. –Távolugrás. *Tevékenységek* Térdelő támasz. Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás. Előre, hátra, akadályon átszökdelés. Nyújtott ülésből guruló átfordulás hátra, oldalra gurulás. Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre. Segítséggel: egyensúlyozó járás megfordított padon. Lépés ritmusának változtatása, lépcsőn járás, kapaszkodás nélkül. Bordásfalra fel-lemászás, függeszkedés térdfelhúzással, lábemelgetéssel. Helyből távolugrás.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Mozdulatsort bemutatás után visszaad.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végezése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – Helyes légzéstechnikát gyakorolni. – Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	*Ismeretek* – Kéziszer-gyakorlatok. – Szabadgyakorlatok. – Légzéstechnika. – Összetett gyakorlatok. – Versenyfeladatok. *Tevékenység* Irányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. Zenére két mozgáselem összekapcsolása: – karkörzés, karhúzás, – karfordulatok: oldalsó, mellső, magas. Irányítással: levegővétel, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés. Segítséggel: négyütemű kar-, törzs-, lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar- és lábtartások. Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda fújás.	*Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás, zenekíséret.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-be légzés, négy ütem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 90 óra
Előzetes tudás	A labdát földhöz ütögeti, elkapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játszása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. – Célba rúgás. – Labdavezetés (kézzel, lábbal).	*Ismeretek* Labdagyakorlatok. *Tevékenység* Önállóan: labdapattogtatás, egykezes alsó és felső dobás. Nagylabda-dobás, -elkapás. Páros labdagyakorlatok. Önállóan: labdavezetés folyamatosan, célba dobás, kosárra dobás, mozgó labda elrúgása.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Játékos versenyek	Órakeret 100 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szabályokat felismer, játékba bekapcsolódik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. – Versenyszellem kialakulása.	*Ismeretek* – Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. – Versenyjátékok. *Tevékenységek* Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héja, héja.). Társsal végezhető versenyek:	*Környezetismeret:* egészséges életmód.

	talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – nagyság szerint sorakozni. – vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni. – felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. – egyszerűbb testhelyzeteket utánozni. – segítséggel bordásfalon függeszkedni. – gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – segítséggel, utánzással négyütemű gyakorlatokat végezni. – légzését szabályozni. – egykezes alsó és felső dobással célba dobni. – lábbal irányt tartva labdát vezetni (mindkét lábbal), cél felé elrúgni. – csapatához alkalmazkodni, örül mások sikerének. Kialakul benne a versenyszellem.

TESTNEVELÉS

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labda-biztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelemre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önelfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti.

A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területének fejlődéséhez a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a testi és erőnléti korlátok felismerésével járul hozzá.

A szociális és állampolgári kompetencia erősödése támogatja a másokért vállalt felelősséget; a tolerancia fejlesztésével a bizalmas emberi kapcsolatok lehetőségeinek bemutatása, a problémamegoldás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása lehetséges; a segítő magatartás gyakorlásával a tanuló támogatást nyújthat a rászorulóknak.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a mozgás utánzása és az emberi testi szépségek felismerése, a harmóniára törekvés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 44 óra**
Előzetes tudás	Vezényszavakra sorakozási gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. – A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása.	*Ismeretek* – Sorakozás. – Járások. – Menetelés. – Testfordulatok. *Tevékenységek* Irányítással sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban. Helyben járással igazodás, sorbontás, jobb-, baloldal érzékelése. Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. Mozgásformák összekötése.	*Ének-zene:* ritmusváltás. *Környezetismeret:* térbeli tájékozódás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások elvégzése megfelelő sorrendben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Egyszerű utasítások megértése. – A feladatok sorrendjének megtartása. – Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. – Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	*Ismeretek* – Mozgáselemek összekapcsolása. – Szakkifejezések megértése. – Kéziszer- és szabadgyakorlatok. – Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. *Tevékenységek* Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas	*Ének-zene:* ritmuskövetés.

	térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Erőnlétének megfelelő ideig izomerősítő gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szóbeli utasításokat megérteni. – Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. – A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	*Ismeretek* – Guggolás. – Kúszás. – Függeszkedés. – Távolugrás. – Állórajt. Futás. – Guruló átfordulás. – Kúszás. Mászás. – Egyensúlyozó járás. – Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. *Tevékenységek* Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélen vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaszkodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Irányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át.	*Számolás-mérés:* térbeli tájékozódás. *Társadalmi ismeretek:* kerékpáros közlekedés szabályai.

	Pad merevítőjén egyensúlyozás. A sporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret 80 óra**
Előzetes tudás	A tanuló labdával 2-3 pattogtatást végez, egyszerű szabályokat betart.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szabályok megértése és betartása. – Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel). – Legalább 2-3 pattogtatás végezni. – Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal).	*Ismeretek* – Kislabdadobás, hajítás, lökés. – Átadások. – Labdavezetés. *Tevékenységek* Irányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás. Célba dobás: helyből, lendületből. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.	*Ábrázolás-alakítás:* manipuláció, kézügyesség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű szabályok szerint csoportosan tevékenykedik, játszik.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játszása.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. – Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. – Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	*Ismeretek* – Kosárlabda. – Pingpong. – Tollaslabda. – Labdarúgás. *Tevékenységek* Irányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, védekezés. Pingpongozás, átütés, szerválás. Szivacslabda ütögetése. Labdavezetés, kapura lövés.	*Társadalmi ismeretek:* szabálykövetés, kudarctűrés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárpalánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – a vezényszavakat követni, – megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, – irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. A tanuló képes – testtömeghez igazodó erőkifejtésre a gyakorlatok végzésekor, – mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, – egyensúlyozni változó feltételek között, – kitartóan, javuló technikával futni, – törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, – a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik. A tanuló képes – aktívan részt venni sportjátékokban, – labdát vezetni, labdát továbbítani, – mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

11.3. Kerettanterv a szakiskolák számára

Tartalom:

- 11.3.1. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező 9/E előkészítő évfolyamának kerettanterve
- 11.3.2. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-10. évfolyamos közismereti kerettanterve
- 11.3.3. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola OKJ szerinti szakképesítés oktatásához alkalmazandó 9-12. évfolyamos közismereti kerettanterve

A szakiskolai képzés szerkezete

I. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskolai képzés szerkezete

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskolák egy kötelező 9/E jelű előkészítő évfolyamból, és arra épülő két évfolyamos (9-10. évfolyam) OKJ szerinti részszakképesítés oktatását, vagy négy évfolyamos (9-12. évfolyamos) OKJ szerinti szakképesítés oktatását célul kitűző szakaszból épül fel.

A) Képzés szerkezete OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához

	előkészítő 9/E évfolyam heti óraszám (36 hét)	9. évfolyam heti óraszám (36 hét)	Összefüggő (nyári) gyakorlat (2 hét)	10. évfolyam heti óraszám (35 hét)
Közismeret				
Kötött órák	31,5	10,5	-	11,5
Szabadon felhasználható órakeret	3,5	1,5	-	1,5
Összesen	*35*	*12*	-	*13*
Szakmai elmélet és gyakorlat				
Kötött órák	-	21	70	21
Szabadon felhasználható órakeret	-	2	-	2
Összesen	-	*23*	*70*	*23*
Mindösszesen (teljes képzés ideje)	***heti: 35***	***heti: 35***	-	***heti: 36***

(A részszakképesítés oktatására fordítható idő összesen: 1703 óra nyári összefüggő szakmai gyakorlattal és a szakmai szabad sávval együtt)

B) Képzés szerkezete OKJ szerinti szakképesítés oktatásához

	9/E évf. (36 hét)	9. évf. (36 hét)	gyak.* (2 hét)	10. évf. (35 hét)	gyak.* (3 hét)	11. évf. (36 hét)	gyak.* (3 hét)	12. évf. (32 hét)
Közismeret								
Kötött órák	31,5	10,5	-	11,5	-	10,5	-	10,5
Szabadon felhasználható órakeret	3,5	2	-	1,5	-	1,5	-	1,5
Összesen	*35*	*12,5*	-	*13*	-	*12*	-	*12*
Szakmai elmélet és gyakorlat								
Kötött órák	-	21	70	21	105	21	105	21
Szabadon	-	1,5	-	2	-	2	-	2

	felhasználható órakeret								
	Összesen	-	*22,5*	*70*	*23*	*105*	*23*	*105*	*23*
Mindösszesen (teljes képzés ideje)		***heti: 35***	***heti: 35***		***heti: 36***		***heti: 35***		***heti: 35***

*Összefüggő nyári gyakorlat

(A szakképesítés oktatására fordítható idő összesen: 3482 óra nyári összefüggő szakmai gyakorlattal és a szakmai szabad sávval együtt)

A képzésekhez kapcsolódó közismereti kerettantervek két éves bontásban készültek. Az azokban közölt óraszámokat a helyi tantervben, a fent bemutatott módon (a kötött órák óraszámához igazítottan) kell szétbontani.

II. A sajátos nevelési igényű, nem értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskolai képzés szerkezete

A sajátos nevelési igényű, nem értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskolák estén nincs kötelező előkészítő évfolyam. Az OKJ szerinti részszakképesítés oktatása két évfolyamos (9-10. évfolyam), az OKJ szerinti szakképesítés oktatása pedig négy évfolyamos (9-12. évfolyamos) képzésben történik.

A sajátos nevelési igényű, nem értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskolák számára nem készült külön közismereti kerettanterv. A közismereti tartalmak tekintetében az általános szakiskolai kerettanterv az irányadó – ennek adaptációját a helyi tantervben kell elvégezni.

A) Képzés szerkezete OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához

		9. évfolyam heti óraszám (36 hét)	Összefüggő (nyári) gyakorlat (2 hét)	10. évfolyam heti óraszám (35 hét)
Közismeret				
	Kötött órák	10,5	-	11,5
	Szabadon felhasználható órakeret	1,5	-	1,5
	Összesen	*12*	-	*13*
Szakmai elmélet és gyakorlat				
	Kötött órák	21	70	21
	Szabadon felhasználható órakeret	2	-	2
	Összesen	*23*	*70*	*23*
Mindösszesen (teljes képzés ideje)		***heti: 35***	-	***heti: 36***

(A részszakképesítés oktatására fordítható idő összesen: 1703 óra nyári összefüggő szakmai gyakorlattal és a szakmai szabad sávval együtt)

B) Képzés szerkezete OKJ szerinti szakképesítés oktatásához

		9. évf. (36 hét)	gyak.* (2 hét)	10. évf. (36 hét)	gyak.* (3 hét)	11. évf. (36 hét)	gyak.* (3 hét)	12. évf. (32 hét)
Közismeret								
	Kötött órák	10,5	-	11,5	-	10,5	-	10,5
	Szabadon felhasználható órakeret	2	-	1,5	-	1,5	-	1,5
	Összesen	*12,5*	-	*13*	-	*12*	-	*12*
Szakmai elmélet és gyakorlat								
	Kötött órák	21	70	21	105	21	105	21
	Szabadon felhasználható órakeret	1,5	-	2	-	2	-	2
	Összesen	*22,5*	*70*	*23*	*105*	*23*	*105*	*23*
Mindösszesen (teljes képzés ideje)		***heti: 35***		***heti: 36***		***heti: 35***		***heti: 35***

*Összefüggő nyári gyakorlat

(A szakképesítés oktatására fordítható idő összesen: 3482 óra nyári összefüggő szakmai gyakorlattal és a szakmai szabad sávval együtt)

AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ SZAKISKOLA KÖTELEZŐ 9/E ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAMÁNAK KERETTANTERVE

Célok és feladatok

Ebben a szakaszban – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező előkészítő évfolyamán – az előzetes tudások megerősítése és tovább építése, alkalmazása, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása kerül a középpontba. Megvalósul a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó gyengébb vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása, a szakmatanuláshoz, munkába álláshoz szükséges motiváció megteremtése.

A pedagógus feladata biztosítani az enyhe értelmi fogyatékos, alapfokú iskolai tanulmányaikat befejezett tanulók általános tudásának elmélyítését, illetve szinten tartását, a közismereti órákon a szociális kompetenciák fejlesztését, a személyes jártasságnak, a problémákkal való megbirkózás képességének erősítését célzó tanulási környezetet, a tevékenységközpontú tanulásszervezést.

A képzés feladata elmélyíteni, kiegészíteni az alapfokú iskolában megszerzett általános műveltséget, feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.

A tantárgyi struktúra igazodik az értelmi fogyatékosságból adódó nevelhetőség, oktathatóság, képezhetőség sajátosságaihoz. Ennek lényeges eleme, hogy integrált természetismeret tantárgyat tartalmaz; a kompetenciák fejlesztésében megkülönböztetett figyelmet fordít a személyes, a szociális, a kommunikációs és az életvezetési kompetenciákra; és minden tananyagtartalmat a gyakorlati életben előforduló problémák, helyzetek megoldásához kapcsol.

A tantárgyi kerettantervek összeállítása során a teljes rendelkezésre álló órakeret felosztásra került a tematikai egységek között. A nevelőtestületnek azonban jogszabályban biztosított lehetősége van a tematikai egységek óraszámának 10%-os csökkentésére, és ennek felhasználásával az esetleges helyi sajátosságok érvényesítésére.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Az *erkölcsi nevelés* területén kialakul a szabálykövető magatartás érvényesítése; a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg.

A folyamat végén az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

Az *állampolgárságra, demokráciára nevelés* terén felkészül a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit.

Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén az enyhe értelmi fogyatékos

tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énképe, megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján továbbfejlődik önértékelése, önbizalma. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya.

A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Igénnyé válik a testi épség megóvása és a sérülések elkerülése. A mindennapos testedzés megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképesség megszerzését és megőrzését. A pedagógus lehetőséget ad a tanulónak felismerni és elkerülni a káros szenvedélyeket, a testi, szellemi és lelki érettség elérésével megerősödik sikeres társadalmi beilleszkedésének lehetősége. A pedagógus feladata felhívni a tanuló figyelmét a rendszeres és bőséges táplálkozás fontosságára, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, megteremteni az egészségvédelem és a szociális gondoskodás gyakorlatát az iskolában, felhívni a figyelmet a rendszeres mozgás, a megjelenés, a küllem, az ápoltság összefüggéseire.

A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párkapcsolatok megismerését, felelős párkapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját.

A *felelősségvállalás másokért és önkéntesség* területén a tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a másság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együtt érző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásrautaltságot.

A *fenntarthatóságot és környezettudatosságot* segíti, ha a pedagógiai helyzetekben cselekedeteit, azok hatását személyesen is megtapasztalja, belátja a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteit, összefüggéseit. A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékosságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye.

A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak is fel kell készülniük a munkavállalásra, a változások kezelésére és a későbbi tanulásra is. Kompetenciákkal a társadalmi integráció, az önálló életvezetés és a felnőttkori munkaerő-piaci helytállás érdekében nekik is rendelkezniük kell. A valamiben kompetens fiatal tudja, hogy adott esetben mit kell tennie; tudása van róla, képes megtenni; kialakult a megfelelő képessége, és meg is akarja tenni, mert megfelelő attitűddel rendelkezik.

A kulcskompetencia különböző szintű kompetenciák rendszere – fejlesztésük egymásra épülő, tervezhető. Az alapkészségek kialakításához szükséges kompetenciák a jövőben való boldogulás várható igényei szerint kiegészülnek más olyan kompetenciákkal, amelyek a sikeres társadalomi beilleszkedéshez, az egész életen át tartó tanuláshoz szükségesek. Ezek a kulcskompetenciák, amelyek nemcsak egyes tantárgyakhoz köthetőek. Kialakításuk, fejlesztésük a köznevelés feladataként az enyhe értelmi fogyatékos tanulókat nevelő-oktató intézményekben is elvárásként jelenik meg.

Egy-egy terület fejlesztési feladatai valamennyi kompetenciát mozgósíthatják, illetve számos terület tartalmainak feldolgozása valamennyi kompetencia fejlesztésére hatással lehet. Az egyes területek meghatározzák, hogy mely kulcskompetenciák fejlesztését célozzák meg a fejlesztési feladatok megvalósítása folyamán.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező előkészítő évfolyamán jellemzően fejlesztendő kulcskompetenciák meghatározhatóak, azonban egyénenként eltérő összetevők fejlesztésére helyeződik a hangsúly – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében ez különösen jellemző. Ezért a szakértői bizottságok és a gyógypedagógusok képességekre, részképességekre vonatkozó vizsgálati eredményeire is támaszkodva, differenciált, egyénre szabott programokon keresztül érhető el a tanulási épesség egyénileg különböző szintre fejlesztése.

A tanuló az *anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen* elsajátítja a társas, a társadalmi érintkezéshez, kapcsolatfelvételhez és kapcsolattartáshoz szükséges kommunikációs formákat, megerősödik beszédértése és beszédprodukciója. Fejlődik szöveg- és véleményalkotási képessége. Kommunikációja körülményeknek megfelelő alakítására, továbbá az egyéni, racionális és sikeres vita stratégiáinak kialakítására és használatára törekszik. A hétköznapi helyzetekben a magyar helyesírás szabályait követve old meg írásos feladatokat.

Az *idegen nyelvi kommunikáció kompetenciaterületen* a tanuló a tanult nyelv kommunikációs fordulatait, alapvető, mindennapi élethelyzetek egyszerű fogalmait felismeri, alkalmazza. Törekszik a tanult idegen nyelvi kultúra minél árnyaltabb megismerésére.

Matematikai kompetenciaterületen a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál a terület. Bővül a biztonságot nyújtó ismeretek köre. A pedagógus gyakorlati tevékenységekkel folyamatosan segíti a tér- és időbeli viszonyok megerősítését, a mértékegységek egyre biztosabb használatát, a pénzkezelést és a szakmai ismeretek matematikai kompetenciát igénylő területeinek elsajátítását. A matematikai kompetencia birtokában az enyhe értelmi fogyatékos tanuló rendelkezik azzal a képességgel, hogy a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyait felfedezze, képessé válik arra, hogy a tapasztalások útján megszerzett matematikai tudást praktikusan fel tudja használni a társadalmi lét különböző területein. Felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat és törekszik ezek pontos megfogalmazására.

A természettudományos és technikai kompetencia területen az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása folyik, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a cél. A tanuló ismereteinek segítségével, a megfelelő módszerek felhasználásával képes leírni és magyarázni a természet egyszerűbb jelenségeit és folyamatait. Érzékenya hazai és globális természeti környezeti problémák iránt. Képes és kész saját életében környezettudatos döntések meghozatalára. Megismeri az ember szerepét a gazdaság környezetkárosító hatásának kialakulásában, megérti, hogy a környezeti katasztrófák elkerülhetők. A tanuló megfigyeli és értelmezi a mindennapi élethez köthető természeti jelenségeket. Gyakorlattá válik az egészségvédelemmel és betegségmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővül a környezet megismerésére való igénye és képessége.

A digitális kompetencia azt jelenti, hogy a tanuló képességeinek megfelelő szinten alkalmazza az infokommunikációs eszközöket a tanulás, a kapcsolattartás, a szórakozás és ismeretszerzés területén. Képes adott céllal és adott szempontok alapján dokumentumokat választani informatikai eszközök segítségével. Az egyéni sajátosságokat és az informális társadalmi elvárásokat figyelembe véve középpontban a munkához, az életvitelhez és a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés áll.

A szociális és állampolgári kompetencia segíti az enyhe értelmi fogyatékos tanulót

abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a pedagógus a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. A tanuló felkészült a közügyekben való aktív részvételre, képessé válik a családi munkamegosztásban a felnőtt szerepre, felkészül a társadalmi lét munkavállalási és állampolgári szerepeinek betöltésére. Bővülnek ismeretei a közügyekben való részvétel szabályairól, saját érdekeinek képviseletéről, az önérvényesítés és az ehhez történő segítségkérés lehetőségeiről. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja, kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét.

Felismeri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában. Fejlődnek az életvezetési, munkavégzési, munkavállalói technikákra vonatkozó kompetenciái (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, becslés, döntés, irányítás képessége, hierarchiatűrés képessége, megbízhatóság, felelősség- és kötelességtudat, tenni akarás). A kezdeményezőképesség és a vállalkozói kompetenciához szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanítási-tanulási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismeri fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tanuló érdeklődésének megfelelően motivált tevékenységeiben a kreativitásra, részt vesz alkotások létrehozásában, nyitottá válik művészeti alkotások befogadására. Az ötletgazdagság, a kíváncsiság és az alkotókedv kialakulásában nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterületen a tanuló igénybe vesz minden, képességeihez mérten elsajátított kultúrtechnikai eszközt új ismeretek, információk elsajátítására, megismerésére. Tud segítséget kérni új ismeret elsajátításához, mer kérdezni és képes csoportos munkában részt venni.

Az önálló, hatékony tanulásra képes tanuló képes közös munkában, csoportban dolgozni.

Tantárgyak és óraszámok

Műveltségterület	Tantárgy	Heti óraszám	Éves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	5	180
Idegen nyelv	Idegen nyelv	2	72
Matematika	Matematika	5	180
Ember és társadalom	Etika	1	36
	Állampolgári ismeretek	1	36
Ember a természetben	Természetismeret	2,5	90
Művészetek	Műszaki rajz, vizuális nevelés	2	72

Informatika	Informatika	2	72
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Pályaorientáció	1	36
	Szakmai alapozó ismeretek	4	144
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	180
	Osztályfőnöki óra	1	36
Összesen		**31,5**	**1134**
Szabadon tervezhető		**3,5**	**126**
Mindösszesen		**35**	**1260**

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő, eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a *tanulói sajátosságok* – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és *a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák:* a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszközegyüttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt.

A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni lehetőségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni

fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az *egyik* a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A *másik* a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait. Erre lehet építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési, nevelési, oktatási, képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél; (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

A mindennapi pedagógiai gyakorlat kialakításához, amely a bemeneti feltárás és kimeneti elvárás közötti fejlesztésre fókuszál, az egyéni és társadalmi szükségletek által meghatározott, az egységesség és a differenciálás megvalósítását biztosító adaptív oktatás megvalósításához konkrét útmutatást adnak a Módszertani segédlet, az Értékelési elvek és eljárások részek.

Értékelési elvek és eljárások

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás. Szolgálja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését. Lehetőséget ad a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

Az értékelés célja és feladata

Az értékelés célja visszajelzést adni a tanuló, a csoport és az oktatás-nevelés valamennyi érintett szereplője számára a tanulónak az oktatási-nevelési folyamatban elért fejlődéséről. Az értékelés többet jelent a pillanatnyi állapotjelzésnél. Elvárható, hogy rámutasson a további fejlődés érdekében a tanuló és a pedagógus számára a szükséges tennivalókra – ily módon válik a tanulási kudarc elkerülésének eszközévé, és hatással lehet az enyhe értelmi fogyatékos tanuló önértékelésére és a társakkal végzett tevékenységének, együttműködésének reális értékelésére. Előnye, hogy érvényesül az értékelés tanulási motivációt erősítő, támogató funkciója.

Az értékelés alapelvei

- Az egyénre fókuszáló értékelés a tanuló önmagához mért fejlődésére irányuljon.
- Személyre szóló, fejlesztő, támogató értékelés valósuljon meg, amely a pedagógus számára is kijelöli a további tennivalókat az oktatási folyamatban.
- A fejlesztő értékelés az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató értékelés.
- Reális alapokra épülő kvalitatív és kritériumorientált értékelés valósuljon meg, amely fejlesztően hat a tanulók önértékelésére.
- Egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása szükséges.
- Az értékelés akkor tölti be szerepét a fejlesztési folyamatban, ha rendelkezésre állnak megfelelő mérőeszközök és ezeket alkalmazza is a pedagógus.
- A rendszeres és megfelelő időben történő értékelés hatékonysága felerősödik.

Az önbizalomhiánnyal küzdő enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára ideális tanítási-tanulási környezetet teremt a támogató érzelmi klímában megnyilvánuló reflektív tanári magatartás.

Az értékelési formák

A minőségi értékelés minőségi tanuláshoz vezet. Az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató minőségi értékelés a fejlesztő értékelés.

A pedagógiában hagyományosan kialakult értékelési formák a diagnosztikus, a szummatív és a formatív értékelés.

- Diagnosztikus (helyzetfeltáró) értékelés történik a tanulók tudásszintjének felmérésekor – például év elején, vagy iskolába kerüléskor.
- A szummatív (összegző-lezáró) értékelés a tanulmányok összegző értékelését jelenti (témazáró, vagy tanév végi értékelés). Formáját tekintve lehet szóbeli, írásbeli teljesítményhez vagy gyakorlathoz kapcsolódó értékelés.
- A formatív értékelésre, amely a tanítás-tanulást kísérő leggyakrabban alkalmazott értékelési forma, minden tanítási órán, azok valamennyi szakaszában folyamatosan nyílik lehetőség. A formális értékelés a legalkalmasabb arra, hogy felhívja a figyelmet a tanuló és a pedagógus számára is a korrekciós lehetőség biztosítására, illetve annak időszerűségére vagy éppen szükségszerűségére. A formatív értékelés azonnali korrekciót tesz lehetővé, így a tanulási folyamatban alkalmazása felértékelődik.

Az értékelési formák közül valamennyi alkalmazásának helye van az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tevékenységeinek, eredményeinek minősítése során a fejlesztési folyamatban, az iskolai tanulmányokban való előrehaladás szintre, terjedelemre, időbeli

ütemezésre vonatkozó megfelelőségének vizsgálatában. A pedagógus a tanulói teljesítményt a pedagógiai gyakorlatban ma elfogadott ötfokozatú skálán érdemjegy adásával helyezi el, ezzel visszajelzést ad a tanulónak. Az értékelés során a megfelelő szint elérése a továbbhaladás feltétele is egyben, amit a tanterv követelmény-előfeltétel rendszere szabályoz.

Kulcskompetenciák és értékelés

Az értékelés a napi pedagógiai rutin része, a kompetencia-fejlesztés eszköze. A tanulói tevékenység, felkészülés, egyéni vagy csoportos munkában való részvétel, szóbeli vagy írásbeli munka ellenőrzése kapcsán kinyilvánított elismerés vagy elégedetlenség kifejeződése. Az értékelés történhet érdemjegyekkel, pontgyűjtéssel vagy a helyi szokásokhoz igazodó más módszerekkel. Értékelés a biztató mosoly, az elismerő megjegyzés is. Fontos, hogy minden alkalommal kísérje szöveges értékelés – ezzel a pedagógus a tanulók számára pontosítja a további fejlődéshez szükséges tennivalókat, erősíti motivációjukat, gazdagítja a kompetencia fejlődésével kapcsolatos megértésüket, árnyalja szókincsüket. Ha a tanulásban való előrehaladásnak, mint a kitűzött cél megközelítésének az értékelésébe bevonjuk a tanulókat is, akkor önértékelési képességüket, szociális kompetenciájukat fejlesztjük, befolyásoljuk ön- és társismeretüket, erősítjük a mások megértésének képességét, empátiájukat, elfogadási készségüket.

A tantárgyak és a tantárgyi tartalmak fejlesztési céljai az ellenőrzés és értékelés megvalósítási lehetőségeit gazdagítják. Van, ahol a fejlesztés eredménye a tevékenységek elvégzésének szintjén mérhető, más tantárgy esetében a készségek vagy a képességek szintjét értékeli. A matematikai kompetenciák a problémamegoldó gondolkodás, a műveletvégzés, az adekvát tevékenységek elvégzésének szintjeihez viszonyítva mérhetőek, az anyanyelvi kommunikáció a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség, a beszédértés, a szövegértés és szövegalkotás szintjei közötti viszonyításra alkalmas feladatokkal, eszközökkel vált mérhetővé. Az idegen nyelvi kommunikáció kompetenciaterület a kompetenciák összetevőinek állapota és fejlettsége – pl. a beszédbátorság, a kiejtés tisztasága, a megfelelő szóismeret és szókincs – szintén könnyen mérhető. A fejlettségi szint ismeretében a pedagógus az értékelés során tudatosíthatja a tanulók tudásukról való tudását – metakogníció, a tervezett továbblépés és a fejlesztésről a tanulókkal való kommunikáció a saját helyzetük megítélését teszi átláthatóvá – ez a kulcskompetenciák fejlesztési folyamatának lényege.

Nem minden kompetencia bontható könnyen szintekre és mérhető egyértelműen. A pedagógus feladata, hogy a tartalomtól és fejlesztési céltól függően adekvát viszonyítási, értékelési rendszert építsen ki és alkalmazzon.

Az iskolák pedagógiai programja tartalmazza az intézmény értékelési elveit, módszereit. Az értékeléshez kapcsolódó eljárásrendszert a pedagógusok folyamatosan fejlesztik. Ezek a pedagógusok körében terjedve közkinccsé válhatnak, s lehetőség nyílik a tantárgyak sajátosságaihoz igazodó módosítás, aktualizálás után kipróbálásukra, bevezetésükre. Mindezt egy innovációs folyamat részeként élik meg a pedagógusok. Közös tudásként alkalmazva az értékelés így a minőség megőrzésének, a minőségbiztosításnak, a minőségfejlesztésnek a részévé válik.

Módszertani segédlet

Itt néhány olyan, nem csupán módszertant érintő szempontot villantja fel, amely a tanulást, egyben a pedagógus munkáját eredményesebbé teheti. A klasszikus három kérdés az oktatás kapcsán: Mit tanítsunk? Kinek tanítunk? és Hogyan tanítsunk?

A „mit” kérdésre a válasz a tanterv maga. A 2012-es NAT és a ráépülő kerettanterv az utóbbi évtizedek pedagógiai óhajtását valósíthatja meg: „Ne tananyagot (sok esetben egyetlen tankönyvet) tanítson, hanem képességeket fejlesszen az iskola!”

A kerettanterv segít abban, hogy a tervezőmunka fókuszában a képességek fejlesztése álljon – valamennyi műveltségi terület feltárja a fejlesztési területekkel lehetséges kapcsolatait: azt keresi, hogy milyen mértékben szolgálja a műveltségi terület céljait megjelenítő tantárgy az egyes műveltségi területek körébe tartozó, az oktatási folyamat szakaszaira lebontott fejlesztési célokat, és ezt valamennyi műveltségi terület esetében megteszi. Másrészt: a műveltségi területekhez kapcsolódó tartalmakkal a kulcskompetenciák fejlesztését veszi célba – ennek eredményeként a tanulók olyan feladatokban tevékenykednek, amelyek iránt érdeklődnek , és a már meglevő készségeiket más kontextusban gyakorolva próbálgatják – képességeik eközben fejlődnek, míg a tanuló egyszer csak ráébred, hogy ez a fajta tanulás öröm, sikerhez, önként megszerzett tudáshoz vezet, amely emeli önértékelését és a jövőbeni sikert is előfeltételezi: fő szerepe a tapasztalatszerzésnek van.

A javasolt tanulásszervezés a csoportos, páros tanulásszervezési módot részesíti előnyben, amellyel adott esetben jól megfér az egyéni munka vagy a frontális óraelem is – a hangsúlyeltolódás a lényeg! A helyi tantervek összeállításakor a szaktárgyi munkaközösségeknek, a megvalósítás folyamatában pedig a pedagógusoknak együtt kell gondolkodni, konzultálni, alkotó teamként működni, amikor arról döntenek, mit is fognak tanítani.

Kinek tanítunk?

Ez a kerettanterv sajátos nevelési igényű, enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült. A fogyatékossági típushoz tartozó gyerekek sajátosság-együttese széles spektrumú. Csatlakozó problémáikat, nem múló tanulási nehézségeiket szakértői véleményben követheti nyomon a pedagógus. Közös sajátosságuk az értelmi funkciók elsődleges sérülése, a megismerő funkciók gyengesége. Valamennyi enyhe értelmi fogyatékos tanulónál általánosan megállapítható a téri orientáció, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a bonyolultabb gondolkodási folyamatok, a beszéd- és kommunikációs képesség, valamint a szociális alkalmazkodás fejlődésének eltérő mértékű zavara.

A szakiskolai képzés számára elvárás, hogy fokozza toleranciakészségét a nagyobb mértékű egyéni alkalmazkodás és esélykiegyenlítő korrekciós nevelési hatások biztosításával. Ezért az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai nevelésében részt vevő iskolákban az egyéni egészségügyi habilitációs rehabilitációs fejlesztő foglalkozások mellett valamennyi tanóra az egyéni fejlődési tervek korrekciós céljaival összhangban járul hozzá a tanulók fejlesztéséhez. Ez az igény a pedagógus tanórai felkészülését is befolyásolja, hiszen több szempontot egyeztetve kell terveznie a tanulók és a saját tanórai tevékenységét.

Hogyan tanítsunk?

A tantárgypedagógiák gazdag módszertani kínálatot nyújtanak. A pedagógus-továbbképzések feladata a tanítók és tanárok módszertani kultúrájának bővítése, eszköztárának gazdagítása. Itt csupán néhány szempontra hívjuk fel a célcsoport pedagógusainak figyelmét.

- Mikor jó egy módszer? Akkor jó, ha hatékony és eredményes. Csak a megfelelő helyen és módon alkalmazott módszer eredményes. Ismerjünk meg minél több módszert, alkalmazzuk ezeket váltogatva – a legjobb módszer is unalmassá válhat!
- Tanítsuk meg tanulni a gyerekeket! Tanítsuk meg a tanuláshoz szükséges módszereket, pl. információszerzés, adatgyűjtés, lejegyzés, a fontos részek kiemelése, szavak aláhúzása, műveleti sorrend, kérdésfeltevés, ellenőrzés, vázlat készítése – ezzel

eszközt adunk a tanuláshoz.

- Figyelemfejlesztő játékokat, gyakorlatokat, feladatokat végeztessünk napi rendszerességgel!
- Memorizálással lassan, de biztosan fejleszthető a memória! Tananyaghoz kapcsolódva vagy szabadidős programok, játék kapcsán fejlesszük az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek emlékezetét!
- Legyen stratégiájuk a tanuláshoz! Tanítsuk meg, hogy a rövid távú memóriából hogyan juttathatják a hosszú távú memóriába az új ismereteket: ismételgetéssel, az új elemet a régiek közé illesztve kontextus kereséssel – tanultam-e már hasonlót? Ez a technika a régi és az új ismereteket puzzle-játékszerűen rendezi össze: a meglevő részletek segítenek az illeszkedési pontok felismerésében.
- Készítsenek a gyerekek gondolattérképet, ennek kulcsszavai is segítik a későbbiekben a felidézést!
- A szemléltetést gondosan tervezzük! Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára részletes magyarázattal maradandó élményt, tudást nyújt.
- A motiváció biztosítása minden tanuló számára fontos, a figyelemzavarral küzdő tanulónak különösen. A motiváció kísérje végig a tanítási folyamatot – nem csak az óra elején van funkciója! Adjuk meg a feladatválasztás lehetőségét! A motiváció fenntartásában – mivel sikerre vezeti a tanulót – segítőnk a fejlesztő értékelés is.
- Igyekezzünk megismerni tanulóinkat, beszélgessünk tanítványainkkal, hallgassuk őket érdeklődéssel!
- Csak biztos tudásra építhetünk. A lemaradók felzárkóztatására szánjunk időt!
- Tanítsunk a tanulóknak kooperatív technikákat! Szervezzünk csoportmunkát, ha rendszeresen dolgoznak együtt a tanulók, felszabadultan, hatékonyan fognak közösen tevékenykedni.
- A közvetlen tanulói tevékenykedés megvalósulására szervezzünk a tantárgyhoz, témához illeszkedő sok játékot, modellezést, tevékenységet, szerepjátékot. Így a tanulók közvetlen aktivitás révén tesznek szert tudásra.
- Teremtsünk minél több tantermen, iskolán kívüli, élményszámba menő tanulási programot!

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a szakiskolában az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia, a kommunikáció fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető *feladata,* hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával hozzájáruljon sikeres kommunikációjukhoz, önkifejezésükhöz.

Célja felkészíteni a tanulót a társas-társadalmi együttéléshez szükséges nyelvi képességekre, beállítódásokra, a kulturált nyelvi magatartásra, segíteni a közvetlen környezetében az emberi-, tárgyi viszonyrendszerekben történő eligazodáshoz szükséges beszédképesség kialakítását, a beszéd formai és tartalmi elemeinek, a tiszta artikulációnak, a kommunikációs biztonságérzetnek a fejlődését.

A tanuló képességeihez mérten sajátítja el az anyanyelvű írásbeliség normáihoz alkalmazkodó szövegalkotást, alakítja a kultúrtechnikák gyakorlásával és használatával az alkalmazást. A pedagógus feladata elérni, hogy bővüljön a tanuló aktív és passzív szókincse a szakképzés, a felnőtt élet, a munkavállalás és munkavégzés, valamint a szakmai munka területén.

Legyen képes a tanuló formanyomtatványok önálló kitöltésére, önéletrajz, magán- és hivatalos levelek írására.

Részben önállóan, részben tanári segítséggel tudjon elolvasni egyszerűbb, rövidebb írásos műveket, váljon képessé írásos kifejezésformák befogadására, minél önállóbb értelmezésére.

A tantárgy feladata a tanulók kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási képességének továbbfejlesztése, a kommunikációs ismeretek bővítése, a nyelvi alapkészségek építése, az igényes és a helyzethez illő szóhasználat, a mondat- és szövegalkotás gyakorlása.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a tantárgy tanulása során felkészül a mondat- és szövegfonetikai eszközöknek a nem verbális nyelvi elemekkel összehangolt és célszerű használatára, megtanulja a kommunikációs helyzetek során ezek értelmezését, továbbfejlődik véleményalkotási képessége.

A tantárgy elsajátítása során kiemelt feladat az önállóságra nevelés és kreativitásra ösztönzés a szövegalkotásban, motiválás az irodalomolvasásra és a köznapi élet hivatalos ügyirataiban való eligazodás támogatása. Fontos az irodalom önmegértést és önmeghatározást elősegítő lehetőségeinek felismerése, a korábban megszerzett kommunikációs és tömegkommunikációs ismeretek szintetizálása, fejlesztése.

A tantárgy segíti a szereplési biztonság kialakítását, és támogatja, hogy a tanuló vegyen részt dráma-, szerep és szituációs játékokban. Kiemelt szerepet kap a tanulási-tanítási folyamatban a pedagógus differenciáló munkája, a fejlesztési követelmények igazítása a fejlődés egyéni üteméhez, a gyakorlatorientált óravezetés, a hétköznapi élet elvárásainak megjelenése, a tantárgy tartalmának felnőtt életben betöltött mindennapi szerepének hangsúlyozása.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *erkölcsi nevelés* terén. Lehetőséget teremt a pozitív és negatív példa felismerésére, napilapokban, folyóiratokban, a mindennapi élet eseményeiben a helyes magatartás, követendő minta és a helytelen magatartás megkülönböztetésére.

A *nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést* segíti hazánk múltja, jelene megismerésének támogatásával írók, költők és más publicisták művein keresztül.

Az *állampolgárságra, demokráciára* nevelésben fontos szerepet játszik a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, a demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

A tantárgy az *önismeret és a társas kultúra* területén a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíti a társas érintkezést. Az önismeret fejlesztésére teremt lehetőséget a tanórai teljesítmények értékelése, a tanulói önértékelés jelenléte, a folyamatos visszajelzés gyakorlatának kialakítása. A saját személyiség fejlesztését szolgálják az improvizatív és irányított szerepjátékok, tanórai munkák.

A *testi és lelki egészségre nevelés* területét a tantárgy az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek rögzítésével, ismeretterjesztő és irodalmi szövegek megismerésével, a saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazásával támogatja.

A *családi életre nevelést* az írásos művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetésével, közös megfogalmazással, a véleménynyilvánítás gyakorlásával segíti.

A *felelősségvállalás másokért, önkéntesség* területen fontos a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés kialakítása irányított megbeszélés során irodalmi művek kapcsán, gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban.

A tantárgy a *fenntarthatóság, környezettudatosság* kialakulását különböző környezeti tényezők között a helyes szokásrend következetes alakításával (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.) éri el.

A *pályaorientációt* a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek, publicisztikák elemzésével, megbeszélésével, egy-egy cselekvési algoritmus kialakításával, gyakorlásával, folyamatok kipróbálásával segíti.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területen fontos az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, családi élet, hivatalos ügyintézés, gazdálkodás stb. témakörében.

A *médiatudatosságra nevelést* az ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlásával segíti. A tanuló a tömegkommunikációs eszközök segítségével tájékozódik a napi eseményekről.

A *tanulás tanítását* az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása segíti, melyre támaszkodva lehet elérni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztéséhez hozzájárul a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve, az önkifejezés, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésével. Gyakorlási lehetőséget teremt arra, hogy a tanuló kulturáltan, adekvát nyelvi eszközöket alkalmazva viselkedjen kommunikációs helyzetekben.

A *szociális és állampolgári kompetencia* területén a kellő önismeret és a másokra való odafigyelés alakításával tudja a tantárgy segíteni a társadalmi beilleszkedést.

A *hatékony, önálló tanulás* kompetencia-területet az egyéni képességekhez igazodó ütemben és elvárással a tanulás tanításához kapcsolódó tantárgyi elemek elsajátíttatása segíti, felkészít az egész életen át tartó tanulásra, az esetleges pályamódosítás szükségességére.

Az idegen nyelvi kompetencia fejlesztése fontos annak érdekében, hogy az egyéni képességekhez képest megfelelő szinten tudják alkalmazni a tanulók a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez. A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével hozzájárul az én- és világkép kialakulásához, a tanuló szükségleteinek felismeréséhez és kielégítéséhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások megértése, követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. A metakommunikációs eszközök megismertetésével a testbeszéd megértetése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A hallott szöveg értelmezése, adekvát, nyelvtanilag helyes válaszadás. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmények
A tanuló egyéni képességeihez igazodóan
– a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása,
– aktív és passzív szókincs fejlesztése,
– társas kapcsolatokba a tanult elemek beépítése.
 	
Ismeretek
– Beszédtechnika:
  – a helyes beszédlégzés: levegőbeosztás, szünettartás,
  – megfelelő beszédhang: hangterjedelem, hangszín, hangerő,
  – a pontos artikuláció.
– Beszéd(meg)értés:
  – szavak,
  – mondatok,
  – szöveg szintjén.
– Beszédkészség
  – kifejezőképesség, a kommunikáció céljának megfelelő beszéd.
 	
Tanulói tevékenység
A levegőbeosztás, a szünettartás, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés gyakorlása szövegolvasás, szabad beszéd közben.
A hangadás esetleges hibáinak javítása, a hangterjedelem kiszélesítése, a hangszín, a hangadás egyenletességének megteremtése a teljes hangterjedelemben, a görcsmentes hangerőfokozás és hangváltások kialakítása és gyakorlása.
Az artikulációs mozgások gyakorlása, a gondos szóvégejtés, a pergő, tiszta szövegmondás, a szabályos beszédritmus, a hangkapcsolatos szabályos ejtésének kialakítása és gyakorlása.
A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése.
	Testnevelés és sport:
	légzéstechnika.
	
	Osztályfőnöki óra:
	kommunikációs képesség.

Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizáló-szintetizáló gyakorlatok végzése, összehasonlítások a nyelv különböző szintjein, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Hangutánzó és hangulatfestő szavak keresése, beépítése szövegkörnyezetbe, a stílushatások véleményezése, szépirodalmi és köznyelvi szövegek összehasonlítása, azonosságok és különbözőségek meghatározása, szépirodalmi kifejezések gyűjtése, szólások, közmondások beépítése a szövegkörnyezetbe (behelyettesítés). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei, percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. – vizuális és akusztikus figyelem, emlékezet (rövid és hosszú távú).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismerethordozók önálló használatának tanulása. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek tanulása. Tanári, tankönyvi vázlat felhasználása a tanuláshoz. Lényegkiemelés, szöveg értelmezése tanári irányítással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tények, adatok, információk növekvő önállósággal történő felismerése az ismerethordozó/terjesztő médiákból. – A tanuló érdeklődésének megfelelő könyv választása. *Ismeretek* – Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei. – Tanulást segítő eljárások gyakorlása. – Szövegfeldolgozás. – Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása. *Tanulói tevékenység* Adatkeresés, adatgyűjtés. Vázlatok értelmezése, közös vázlatkészítés. Lényegkiemelés aláhúzással megbeszélés alapján. Összefüggések, cselekmény egymásra épülésének feltárása. Kérdésfeltevés, válaszadás az olvasottakkal kapcsolatban.	*Matematika:* adatgyűjtés. *Informatika:* tények, információk gyűjtése.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek Motiváció, összefüggéslátás, összefüggések felismerése, önállóság.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik a tanuló, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Hangtani, szótani és mondattani alapismereteit alkalmazza. Igékkel és névszókkal kapcsolatos egyszerűbb szabályokat ismer.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs készség fejlesztése. A mondanivaló árnyalt közlése a mondatokkal kapcsolatos ismeretek segítségével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmények
– Betűrendbe rendezés.
– Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.
– Tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása.
– Jól olvasható egyéni íráskép kialakítása.
– Környezetében meglévő jelzések, képi információk megértése.
– A beszédkörnyezetnek megfelelő nyelvhasználat.
 	
Ismeretek
– Nyelvtani alapfogalmak rendszerezése:
  – *hangok, betűk* (magánhangzók, mássalhangzók csoportosítása);
  – *szavak, szóelemek* (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) jellemzői;
  – *mondatok*kal kapcsolatos ismeretek (egyszerű, összetett, kijelentő, kérdő, óhajtó, felszólító).
– A mondatok szövegben betöltött szerepe.
– Mondatfajták, egyszerű és összetett mondatok.
– Érzelmek kifejezése indulatszavakkal (öröm, bánat, harag, gyengédség).
– Tájékoztatás, leírás stíluselemei.
– Az írott beszéd felelőssége.
– Pontos és szabatos megfogalmazás.
– Helyesírás. A helyesírási szabályok felelevenítése, tudatosítása:
  – tulajdonnevek írása,
	Informatika:
	helyesírás-ellenőrző program.

– mondatkezdés, – mondatvégi írásjelek, – szótagolás, szavak elválasztása, – rövid- és hosszú magánhangzók, – rövid- és hosszú mássalhangzók használata. – Helyesírási szótár használata. – Helyesírási ellenőrző program használata segítséggel számítógépen írás alkalmával. *Tanulói tevékenység* Szavak betűrendbe rendezése, katalógus használata, készítése. Szavak szófajokba sorolása, fontosabb jellemzői, helyesírásuk. Igeragozás, igeidő használata, változtatása szükség szerint. Mondatok alakítása tetszés szerint. Mondatok helyesírása. Veszélyt és tiltást jelentő szavak és jelzések (pl. közlekedési táblák, tiltó jelzések, piktogramok) felismerése, megnevezése. Megfogalmazások különböző stíluselemekkel (szaknyelv, argó, SMS stb.). Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, önellenőrzés. Az írás képének, sebességének, pontosságának folyamatos javítása, értékelése. Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, javítás, gyakorlás változatos formában. Írás a számítógépen, hibajavítás a helyesírási program használatával. Szövegek gyűjtése adott stílusban, szövegalkotás a kért stílusban. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – akusztikus figyelem, – szerialitás, – rövid- és hosszú távú emlékezet, – egyéni íráskép.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A magyar nyelv jellemzői, a magyar nyelv szépsége, a nyelv tisztasága, a nyelv védelme, a nyelv fejlődése. Érzelem (öröm, bánat, harag, gyengédség), indulatszó. Helyesírási szótár, helyesírási ellenőrző program.

Tematikai egység	**Írás, szövegalkotás – Fogalmazási ismeretek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Mondanivaló megfogalmazásának igénye. Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, emlékezetből való írás, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mondanivaló megfogalmazása összefüggően. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Elfogadható színvonalú helyesírás. Önellenőrzés fejlesztése.	

	Az írás eszközjellegű használatának fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat – Az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. – Néhány mondatos szöveg alkotása önállóan, vázlat alapján. – Hosszabb szövegből vázlat készítése – lényegkiemelés. – A címzettnek megfelelő stílusban levél, beszámoló készítése. *Ismeretek* – Elemi szintű műfaji ismeretek (elbeszélés, leírás). – Rövid irodalmi szöveg leíró és elbeszélő részleteinek elolvasása, megbeszélése. – Egyszerű szöveg megértése, adott szempont szerinti alakítása. – Szöveg alkotása kép alapján. – Szöveg alkotása adott témára. – Elbeszélés, élménybeszámoló készítése (saját tapasztalat vagy látott esemény alapján) szóban vagy írásban. – Magánjellegű és hivatalos szövegek stíluselemeinek, jellemzőinek megismerése (magánlevél, hivatalos levél, árajánlat, önéletrajz). *Tanulói tevékenység* Szöveg alkotása, átalakítása önállóan, adott szempontnak megfelelően. Az elkészített szöveg felolvasása, bírálata, megvitatása, javítása. Levél írása adott témában barátnak, idős rokonnak, hivatalnak, tanárának, levél elolvasása után a stílus alapján annak megállapítása, hogy ki a címzett. A számítógép használatához kapcsolódó tevékenységek felelős alkalmazása (blog, sms, e-mail, csetelés). Leírás készítése élő személyről (barátom, apám, tanárom), helyről (iskolám, településem, erdő, szobám). Történetek, filmek, irodalmi művek, események összegzése szóban és írásban. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – finommotorika; – téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése; – emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén; – tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése. *Informatika:* helyesírás-ellenőrző program, az internet felelős használata. *Osztályfőnöki óra:* önismeret, önéletrajz. *Etika:* állásfoglalás. *Pályaorientáció:* önéletrajz, űrlapok kitöltése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.

Tematikai egység	Szövegek értő olvasása	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Szövegolvasás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A jellemző stílusjegyek alapján a hallott vagy olvasott szöveg jellegének felismerése. – Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással. – Szövegből – adott szempontok alapján – részletek kiemelése. – Az olvasottakkal kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása. *Ismeretek* – Olvasmányélmények, látott, hallott irodalmi alkotások felidézése. – Egyszerűbb színdarabrészletek, alkalmi irodalmi összeállítások előadása közönség előtt. – Kreatív szövegalkotás (alkalomra vers, szöveg alkotása: köszöntő, búcsúztató). *Tanulói tevékenység* Szövegfelismerés (vers, regényrészlet, használati utasítás, reklámszöveg), a stílusjegyek alapján. Hírek, használati utasítások értelmezése. Közösen olvasott alkotás elemzése formai és tartalmi szempontok szerint. Közös színházlátogatás, közösen kiválasztott film megtekintése moziban, a látottak megbeszélése, a tartalom, és a témával kapcsolatos élmények elmondása. Alkalomra előadással készülés (a kiválasztott anyag elemzése, szereposztás, próba), és előadás szűkebb és tágabb közönségnek. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – vizuális és auditív észlelés, – figyelem, – emlékezet: tanultak, olvasottak, látottak felidézése.	*Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Szómagyarázat.

Tematikai egység	Kommunikáció – Médiaismeret	Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás, megfelelő szókincs.	

	Tájékozottság a médiafelületek köréről.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. Az információszerzés színtereinek feltérképezése (rádió, televízió, informatika). Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása. A könyv és más média által elért információforrás értékének felismerése, az ezekből való tanulás megalapozása. Önálló gondolatok bátor elmondása, a vélemény vállalása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Látott, hallott, olvasott szöveg, műsorok értelmezése, műsor elemzése elemi szinten, saját élmények alapján. – Szövegből – adott szempontok alapján – információk kiemelése. – Lehetőség szerint rendszeres hírlap-, folyóirat-olvasás, hírműsorok nézése, hallgatása. – A továbbadandó hírek, információk valóságtartalmának mérlegelése. – A médiából szerzett információ, reklámok kritikával, fenntartással fogadása. *Ismeretek* – Művek, műsorok, azok részeinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése, megbeszélése, elemzése, projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. – A kommunikáció formái: -verbális, -nonverbális (képi, gesztus, testbeszéd, mimika). – A hiteles információhoz jutás színterei, kommunikációs források. – Könyvtárhasználat. Internethasználat az információszerzésre. – Az információ valóságtartamának mérlegelése (hiteles, pletyka, rágalom). – A média által sugárzott virtuális valóság és a valóság viszonya. – A reklámok célja és természete. *Tanulói tevékenység* Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. Kutatómunka adott információ megkeresésére. Látogatás könyvtárban, tájékozódás katalógusban. Napilapok, folyóiratok, rádióadók, televízióadók cikkeiből, műsorából adott témák szerint keresés, tájékozódás. Információk értékelése, mérlegelése. Reklámok gyűjtése, megtekintése különböző területeken.	*Magyar nyelv és irodalom:* tárgyalt irodalmi alkotások megtekintése színházban, moziban, a látottak megbeszélése. *Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Informatika:* etikai állásfoglalás. *Műszaki rajz, vizuális nevelés:* médiafelületek esztétikai megjelenítése.

Kísérlet a valóság és a virtuális valóság szétválasztására. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – önálló kritikai gondolkodás, médiaszövegek értelmezése, – tolerancia, empátia, – nyitottság az információk iránt, – személyes adatok védelme, – vizuális és auditív észlelés, figyelem, – emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése, – verbális készség, aktivitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás, virtuális valóság, látszat, valóság, mimika, testbeszéd, gesztus, önismeret, hírforrás, cáfolat, megerősítés, termék, áru, érték, katalógus, keresőprogram, országos napilap, helyi lap, folyóirat, szaklap.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni, képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni, a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Könyvtárt használ megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Képes írásbeli munkáit a tanult szabályok szerint végezni. Megadott szempontok alapján olvasható, áttekinthető írásműveket készít, az írást kommunikációs célokra használja. Képes az olvasást az információszerzéshez és -átadáshoz felhasználni.

IDEGEN NYELV

A tantárgy tanítása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a négy nyelvi készség közül a hallás utáni értésen és a beszédfejlesztésen van a hangsúly. Az írást és az olvasást a tanuló nem csak a hallás után tanultak megerősítésére használja, hanem megismer néhány egyszerű szövegfajtát is (jelentkezési lap, űrlap, rövid e-mail).

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg. Esélyegyenlőségük növelése érdekében használható és továbbfejleszthető idegennyelv-tudás elérése a cél, mely személyiségfejlődésüket is előnyösen befolyásolja: megpróbálják megérteni és használni a gyakoribb, mindennapi kifejezéseket és az alapvető fordulatokat, amelyek fontosak a mindennapi szükségletek konkrét kielégítésében.

A tantárgy tanítása során a hangsúly a beszédbátorság növelésére, az egyszerű közlések, kérdések angol nyelvű kimondásának természetessé válására és a hallott szövegből az ismert szavak és kifejezések felismerésére, megértésére helyeződik. Fontos, hogy a tanuló merjen megszólalni idegen nyelven és az idegen nyelvű szövegeket próbálja értelmezni ismeretei alapján.

Kötelező előkészítő évfolyam

Idegen nyelvi szempontból ez a fejlesztő szakasz, melynek során a tanulók már rendelkeznek alapvető idegen nyelvi nyelvtani és lexikai ismeretekkel, kialakult bizonyos fokú beszédbátorságuk. További feladat, hogy ezeket megerősítve, ezekre alapozva, ezt tovább mélyítsük és a lehetőségekhez mérten bővítsük.

Erősítenünk kell a tanulóban az idegen nyelv információt adó szerepét, tudatosítanunk kell, hogy nemcsak ismeretei, hanem társas kapcsolatai is bővülhetnek egy idegen nyelv ismerete által, s a nyelvtanulás folyamán egy másik ország népének kultúráját is megismerheti. E szakaszban az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának az alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák továbbfejlesztése, mindennapokban használható nyelvtudás megszerzésének elsajátíttatása, praktikus ismeretek nyújtása. Tovább erősödik a tanulók tudatos nyelvtanulása, motivációja, megalapozva ezzel a későbbi önálló nyelvtanulás lehetőségét.

Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi, esztétikai érzékük, kötelességtudatuk, együttműködő, kooperáló képességük, magyarságtudatuk. A nyelvtanulás folyamatában nemcsak nyelvtani szabályokat sajátítanak el implicit módon, hanem a társas érintkezés szabályait is. Tovább erősödik és tudatosul a tanulókban a nyelvtanulás jelentősége későbbi életükre, pályaválasztásukra és esélyegyenlőségük növelésére nézve.

A tantárgy tanítása során támaszkodik a más műveltségi területeken megszerzett ismeretekre, fejleszti a tanulók önismeretét.

A tantárgy a digitális kompetencia terület fejlődését segíti a használt infokommunikációs eszközök jeleinek, utasításainak, szimbólumainak megértésével.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire.

A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

Tematikai egység	**Beszédszándékok – beszédértési készség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Idegen nyelvi beszédszándék, beszédbátorság kialakulása. Hallási figyelem koncentrációja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándék megismertetése utánzáson keresztül történő nyelvtanítás előnyben részesítésével, a korábban tanultak megerősítése, mélyítése, tovább-bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Beszédészlelés fejlesztése. – A beszéd ritmusának, az intonációnak lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. Szavak differenciálása. – Verbális emlékezet fejlesztése. – Idegen nyelvi gondolkodás fejlesztése. – Sorrendiség fejlesztése. – Erkölcsi tulajdonságok fejlesztése. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. – A figyelem terjedelmének növelése. – Emlékezet fejlesztése, megerősítése cselekvéssel. – Önismeret fejlesztése. – Önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése. *Ismeretek* BESZÉDSZÁNDÉKOK: – Kapcsolatfelvétel – napszaknak megfelelő köszönés, érdeklődés a beszélgetőpartner iránt: Good morning. How are you? What's wrong? – Udvarias kérés: Can I… – Tiltás kifejezése: Don't… BESZÉDÉRTÉS – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. – Nyitott párbeszédek (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. *Tanulói tevékenység* Alapvető udvariassági formák alkalmazása. Vélemény megfogalmazása. Kérdésekre egyéni, adaptált válasz adása. A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. Szavak	*Osztályfőnöki óra:* önismeret, reális önkép, erkölcsi tulajdonságok. *Magyar nyelv és irodalom:* udvariassági formák, vélemény kifejezése; a kommunikáció alapjai. *Testnevelés és sport:* mozgásfejlesztés. *Ember és természet:* környezetük tárgyainak, élőlények neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek. *Társadalomismeret:* személyes adatok, család, iskola.

differenciálása (egyéni- és csoportverseny, szerepjáték). Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – hallási figyelem, – rövid- és hosszú távú emlékezet, – passzív és aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Udvariassági formák, kérés, tiltás, szándék, akarat, vélemény, érzés.

Tematikai egység	**Beszédkészség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Bizonyos fokú beszédbátorság. A beszéd megértése. A tanuló környezetében, körülötte levő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség kialakítása, beszédbátorság fokozatos növelése a tanulóknál a sikeres kommunikáció elérése érdekében. Olyan beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal, melyek a mindennapi életben is előfordulnak.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Beszédbátorság növelése. – Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése. – A mindennapi beszédhelyzet felismerésének elősegítése, a minél hatékonyabb kommunikáció érdekében. – Koncentráció, emlékezet fejlesztése. – Auditív figyelem, észlelés, partnerhez alkalmazkodás fejlesztése. – A tanuló motivációjának fenntartása, növelése. *Ismeretek* – Nonverbális eszközökkel való reagálás a hallott közlésre. – A hallott szó, mondat, mondatok ismétlése, utánzása. – A közlésekből a tanuló próbálja kivenni, megérteni a számára fontos információkat. – A tanult témákban a kérdések felismerése, megértése. – Néhány szóval válaszolni a tanult kérdésre. – Kérdésalkotások gyakorlása. – Dalok, mondókák tanulása. – Gyakorlatok ritmustartásra, ritmusváltásra. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Cselekvéshez kötött beszédfejlesztés. *Tanulói tevékenység*	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatfajták a beszélő szándéka szerint, udvariassági formák. *Matematika:* sorrendiség, időbeli sorrend, logikus gondolkodás. *Testnevelés és sport:* helyes légzés, mozgásfejlesztés, válaszadás cselekvéssel. *Természetismeret:* környezetének tárgyai, eseményei, élőlények.

Próbálkozás az angol nyelv hangjai többségének helyes kiejtésével. Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. A beszélő szándékának tükrözése intonációval. Probléma jelzése, segítségkérés. Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyezésére. Javítás elfogadása, és törekvés az önkorrekcióra. Feladattípusok: rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – hallási figyelem, – rövid- és hosszú távú emlékezet, – passzív és aktív szókincs.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lassan, gyorsan, együtt, külön, halkan, hangosan, rövid, hosszú, utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mutasd, csináld, mimika, gesztus, intonálás, hangsúly, udvariasan.

Tematikai egység	**Fogalomkörök**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A nyelv olyan szemantikai területei, melyek a kifejezéshez különböző nyelvtani struktúrákat használnak. Megfelelő anyanyelvi ismeretek és a korábbi évfolyamokon tanult előzetes idegen nyelvi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon való elsajátíttatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Hallási figyelem, irányított figyelem fejlesztése. – Idegen nyelvi gondolkodás fejlesztése. – Verbális memória fejlesztése. – Térbeli viszonyok fejlesztése. – Időbeli viszonyok fejlesztése. – Mennyiségi viszonyok fejlesztése. – Sorrendiség, logikai sorrend fejlesztése. *Ismeretek* IDŐBELISÉG: – folyamatos jelen idő (Present Continuous tense); – egyszerű jelen idő (Present Simple); – jelen idejű gyakoriságot kifejező időhatározók (never, sometimes, usually, often, always);	*Magyar nyelv és irodalom:* szófajtan, mondattan, dátum kifejezése, kérdőszavak. *Matematika:* ismeretek százas számkörben, tő- és sorszámnevek, csoportosítás, rendszerezés, mértékegységek. *Testnevelés és sport:* irányok, testséma,

– jelen idejű időhatározók (now, at the moment, today). TÉRBELISÉG: – helyhatározók (next to, behind, over, under, opposite, between); – irányhatározók (up, down, right, left). MENNYISÉGEK KIFEJEZÉSE: – anyagnevek (Countable-Uncountable nouns), – some, any, many, much, a lot of, – egységek (a bottle of, a packet of, a piece of), – számok százas számkörben, kitekintés az ezres számkörre (two hundred, three hundred…, a thousand), – főnevek többes száma, rendhagyó főnevek, – dátum kifejezése. MODALITÁS: – képesség, udvarias kérés (I can swim. Can I open the window? Can you help me, please?) – néhány múlt idejű kifejezés (It wasn't me.) – mondókákban megjelenő néhány múlt idejű ige (went, saw, did, had) – kérdőszavak: What? Where? When? Who? Which? Why? *Tanulói tevékenység* Nyelvtani fordulatok gyakorlása, automatizálása. Mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szókártyákkal, csoportosítás, rendezés, párosítás. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – vizuális és auditív észlelés, figyelem, – rövid- és hosszú távú emlékezet, – passzív és aktív szókincs, – emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	viszonyítási pontok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyakoriság, pillanatnyi helyzet, kérés, képesség, udvariassági formák, személyes névmás, jelen, múlt, kérdés, kérdőszó, hangsúly, intonálás, ritmus, számok, időrend, sorrend, dátum, (mérték)egységek.

Tematikai egység	**Témakörök, szókincs**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	A tanulók más tartárgyakban szerzett háttérismeretei. Saját személyes adatok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A meglévő ismeretek elmélyítése, automatizálása. Nyelvtani ismeretek megerősítése a kommunikációs témakörökön	

céljai	keresztül.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Lexikai elemek elsajátíttatása. – Aktív és passzív szókincs felépítése, bővítése egyéni képességek függvényében. – Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Önismeret fejlesztése, reális önkép kialakítása. – Egészséges életszemlélet formálása. – Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. – Kommunikáció információt adó tulajdonságának erősítése. – Mozgásfejlesztés. – Térképismeret. – Testséma, térbeli tájékozódás, irányok. – Időbeliség, sorrendiség fejlesztése. *Ismeretek* – MINDENNAPI ÉLETÜNK AZ ISKOLÁBAN: tárgyak, iskolai események, személyek, az iskola helyiségei, tantárgyak nevei. – Mindennapi tevékenységek, használati tárgyak megnevezése. – ÉTKEZÉS: élelmiszerek, ételek nevei, étkezési szokások, vendégvárás. – VÁSÁRLÁS: (üzletek nevei), néhány jellemző árucikk neve, pénznemek, vásárlás. – KÖRNYEZETÜNK: – időjárás, természeti jelenségek, – élővilág (a közvetlen környezet állatai, növényei), – tájékozódást segítő feliratok (exit, stop, free, station…). – ÉN ÉS A CSALÁDOM: Bemutatkozás ismétlése, bővítése: What do you collect? I collect stickers. What is your favourite food/sport/TV programme/number? Where do you live? I live at… Lakóhelyem: a tanuló saját városának rövid bemutatása, saját szobájának leírása. *Tanulói tevékenység* Aktív és passzív szókincs folyamatos bővítése egyéni képességek függvényében. Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása (néhány mondatos szöveg alkotása, megtanulása egy-egy témáról). Témakörökkel kapcsolatos dalok, játékok, mondókák, szituációs feladatok. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek*	*Természetismeret:* élőlények, környezetünk tárgyai, a tanuló saját lakóhelye. *Magyar nyelv és irodalom:* párbeszédek, kommunikációs feladatok. *Informatika:* internet használata, információ keresése, szövegszerkesztés.

– motiváció, – vizuális és auditív észlelés, figyelem, – rövid- és hosszú távú emlékezet, – passzív és aktív szókincs, – emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Iskola, tárgy, élelmiszer, étkezés, üzlet, pénznem, vásárlás, gyűjtemény, lakóhely, szoba.

Tematikai egység	**Olvasási készség**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A magyar ábécé ismerete, folyamatos olvasás anyanyelven.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bevezetni a tanulókat az idegen nyelvi írás alapjaiba.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Az angol és a magyar ábécé összehasonlítása, hasonlóságok és különbségek felismertetése. – A kiejtés és az írás közötti különbség tudatosítása. – A tanult szavak és kifejezések megerősítése olvasással. – Személyes adatok megerősítése. – Az e-mail formai elemeinek felismerése. *Ismeretek* – Az angol ábécé megismertetése. – A tanult szavak, egyszerű mondatok és párbeszédek utánmondása, majd egyéni olvasása. – Bemutatkozás leírása. – E-mail olvasása (fejléc, e-mail cím, subject, from, to, Dear…, Please write soon). *Tanulói tevékenység* Az angol és a magyar ábécé gyakorlása, szavak sorba rendezése. A kiejtés és írás közötti eltérés, szabályszerűség keresése, az ismeretek rögzítése. Angol nyelvű e-mail küldése egymásnak, hibák javítása, válasz küldése. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, bátor megszólalás, – rövid- és hosszú távú emlékezet, olvasottak, látottak, hallottak felidézése, – passzív és aktív szókincs.	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, űrlapok, levélforma. *Informatika:* levelezés, e-mail, szövegszerkesztés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, kiejtés, szó, mondat, párbeszéd, nagybetű, tulajdonnév, mondatvégi írásjel, dátum, aláírás, személyes adat, fejléc, téma, kitől, kinek, megszólítás, elbúcsúzás.

Tematikai egység	**Íráskészség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A magyar ábécé betűinek ismerete, folyamatos írás anyanyelven, nagy- és kisbetűk, írásjelek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bevezetés az angol nyelv írásába, elemi írástudás kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Figyelemkoncentráció fejlesztése. – Pontosságra, önellenőrzésre nevelés. – Olvasható íráskép kialakítása. – Tájékozódás táblázatokban, űrlapokon, kérdőíveken. – Megfelelő válaszok beírása a kérdőívekre. – Levélforma/e-mail forma alkalmazása, formai és tartalmi elemek használata. – Sorrendiség. – Emlékezet fejlesztése. – A magyar és az angol nyelv közötti hasonlóságok és különbségek megfigyeltetése. *Ismeretek* – A tanuló igyekezzen pontosan lemásolni a tanult szavakat, kifejezéseket, egyszerű mondatokat. – Saját név leírása angolul (fordított sorrend). – Rövid e-mail írása minta alapján. (Irányított fogalmazás, személyes adatok használata). *Tanulói tevékenység* Rövid írásbeli munkák készítése (feladatlap, képaláírás), különös tekintettel az írásképre, olvashatóságra. Levél, üdvözlőlap, e-mail írása, levélre válasz írása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – problémamegoldó képesség, – emlékezet tartóssága, mobilizálhatósága, – emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése, – pontos munkavégzés.	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, másolás, levél. *Informatika:* levelezés, e-mail írása, szövegszerkesztés, netikett.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, sor, oszlop, fejléc, hasáb, nyomtatott betű, kisbetű, írott alak, aláírás, megszólítás, bekezdés, sorkihagyás, sor eleje, mondatvégi írásjelek, mondattípusok, rövid levél, e-mail, képeslap, e-mail cím, lakcím.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Olyan fokú beszédbátorság kialakulása, hogy a tanult szavakat, kifejezéseket a tanuló merje nemcsak önállóan megismételni, hanem szituációkban és a valós élethelyzetekben is alkalmazni. A tanuló felismeri, hogy angolul máshogy írunk, és máshogy ejtjük ki a szavakat; néhány feliratot elolvas, megért. Megpróbál nagyon rövid e-mailt írni. Próbál magáról 5-8 mondatban beszélni. Motiváltság az idegen nyelv tanulására, az önálló ismeretszerzésre. Ismeri a helyes viselkedést a hétköznapi helyzetekben. Ismeri a szavak és a kifejezések kulturális jelentését. Próbálkozik alapfokon elsajátítani a kultúra adott elemeihez tartozó nyelvi elemeket.

MATEMATIKA

A matematika segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a pedagógusoknak az a törekvésük, hogy a tanulók rendelkezzenek azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatják

A matematika tantárgy tanításának célja abban támogatni a tanulót, hogy alkalmazza a matematika eszköztárát a mindennapokban felmerülő feladatok, problémák megoldása során, saját élethelyzeteiben, kialakítani nyitottságát a matematika iránt, fejleszteni együttműködési hajlandóságát a sikeres közös munka érdekében társaival. A szükséges alapismeretek gyakorlása mellett, a gyakorlatias tudás megszerzése is előtérbe kerül.

A tantárgy feladata a gondolkodási funkciók fejlesztése, a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak megismerése, megszilárdítása, a mérések és számítások alkalmazása mindennapi élethelyzetekben, az alkalmazásképes matematikai gondolkodás, a gyakorlati élet problémái elvont szintű megoldásának megalapozása. A logikus gondolkodás, a racionális érvelés és az ok-okozati összefüggések eredményeinek felismerése és elfogadása, a logikai, matematikai következtetések megismerése, gyakorlása a pedagógus által megtervezett élethelyzetekhez kötötten történik, a matematikai becslések pontosságának növelése, a mennyiségi, térbeli és időbeli változások felismerése, a hatások következtetése is tanulói tevékenységeken keresztül alakul.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy jelentős szerepet kap a *pályaorientáció* területén a munkatevékenységekkel, szakmákkal összefüggő matematikai, logikai ismeretek megerősítésében, lehetőséget adva az egyéni képességek és érdeklődés megismerésére, a szakmaválasztási döntés előkészítésének támogatására.

A *gazdasági és pénzügyi nevelés* terén támogatja a minél önállóbb felnőtt életre történő felkészülést, a jövedelem és kiadások megismerésének függvényében felkészít a munkabér és más pénzeszközök célszerű felhasználására. A *fenntarthatóság, környezettudatosság* terén segíti a mennyiségek, összehasonlítások megismerésével, megértésével a takarékos életvitel lehetőségét, a tudatos törekvést az anyagok, az energia és az idő praktikus és rugalmas beosztására.

Anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen segíti a szabatos, pontos közlést a hétköznapi életben alkalmazott logikai következtetések megfogalmazásában, az ok-okozati összefüggések felismerésében. A *matematikai* kompetenciaterületen alkalmas a hétköznapi életben való biztonságos eligazodáshoz szükséges ismeretek és jártasságok fejlődésének segítésére. A matematikai ismeretek segítik a szakmai ismeretek elsajátítását, a pénzkezelés szabályait, az időben és térben való tájékozódást. A *természettudományos és technikai* kompetenciaterületet segíti a tárgyak, formák, jelenségek tulajdonságainak megismerésével, a folyamatok megértésére törekvéssel. A *digitális kompetenciaterület* ismeretei bővülnek a matematikai számítások, mérések, folyamatok megismerésére alkalmazott informatikai eszközhasználat lehetőségeinek megteremtésével. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a tanulót a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban.

Tematikai egység	**Gondolkodási műveletek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Kommunikációs készség. Problémamegoldó képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Állítás megfogalmazása. Vitakészség, érvelés, cáfolás, bizonyítás. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. – A logikai kifejezések alkalmazása. – Adatok ábrázolása, azok leolvasása. – Függvények jellemzése grafikon alapján. – Valószínűségi játékok, kísérletek kapcsán események összegyűjtése, rendszerezése, táblázat készítése, valószínűségi esemény becslése. *Ismeretek* – Gondolkodási műveletek: csoportosítás, osztályozás, konkretizálás, analógia, elvonatkoztatás, általánosítás, kritikai gondolkodás, következtetés, általánosítás, ítéletalkotás. – Nyitott mondatok. *Tanulói tevékenység* Fogalmak értelmezése, rendszerezése. Egyszerű feladatok a gondolkodás fejlesztésére. Elemek elhelyezése adott halmazokba. Halmazok kapcsolatának az összes esetre vonatkozó használata (nincs közös elemük, van közös elemük, de egyik halmaz sem része a másiknak, illetve egyik halmaz része a másiknak). Szövegelemzés, szövegértelmezés. A logikai „és”, „vagy” alkalmazása. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egy sem” helyes alkalmazása. Összefüggések felismerése a matematika valamennyi területéről. Szöveges feladat lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldásának megkeresése adott alaphalmazon. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – megfigyelőképesség, – irányított, tartós, tudatos figyelem, – emlékezet tartóssága, mobilizálása, – problémamegoldó képesség, – matematikai összefüggések.	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs, pontos fogalmazás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikus indoklás, érvelés, magyarázat, elempár, egyenes arányosság. A „lehetetlen”, „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „véletlen”,

	„valószínűbb” logikai megfogalmazások tartalma. A matematikai nyelv témához kapcsolódó szókincse.

Tematikai egység	**Számtan. Műveletek**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Alapműveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. Biztos műveletfogalom és számolási készség az alapműveletek körében. A zsebszámológép használata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A mindennapi életvezetésben biztonságot jelentő matematikai ismeretek biztos elsajátítása. – Biztos számfogalom a racionális számkörben. – A négy alapművelet biztonságos használata gyakorlati matematikai probléma megoldásában. – Pontos és gyors számolás. – Zsebszámológép használata. – Önmaga és mások munkáinak ellenőrzése, javítása. *Ismeretek* – Természetes számfogalom és mennyiségfogalom elmélyítése. – Számfogalom, számköri ismeretek. – Műveletek. – Szöveges feladatok. *Tanulói tevékenység* Törtekkel kapcsolatos felismerések, átalakítások, összehasonlítások, átváltások, egyszerűsítés, bővítés, rendezés, műveletvégzés: közönséges törtek, tizedes törtek. Negatív számok értelmezése, elhelyezésének gyakorlása. Természetes és racionális számok csoportosítása, összehasonlítása, rendezése. Összeg-, különbség-, szorzatalakok felismerése. Műveletek végzése természetes számokkal. Kerek számok összeadása, kivonása, egyjegyű szorzóval szorzás, egyjegyű osztóval osztás szóban. Írásban: a 0-val való számolás eseteinek gyakorlása. Közönséges törtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása egész számmal, közönséges törttel. A százalék fogalma. Átlagszámítás több adatból (tanulmányi átlag, átlagéletkor). Egyszerű szövegezésű feladatok a tanult alapműveletek alkalmazásával a mindennapi gyakorlathoz kapcsolódóan.	*Magyar nyelv és irodalom:* pontos fogalmazás és szövegértés. *Szakmai alapozó ismeretek, pályaorientáció:* a szakmákkal kapcsolatos problémák megjelenése a feladatokban, szövegekben. *Állampolgári ismeretek:* pénzügyi és gazdasági kultúrával kapcsolatos problémák megjelenése a feladatok megfogalmazásában.

Szöveges feladatok megoldása és készítése (értelmezés, megoldási terv elkészítése, kivitelezése, válaszadás, ellenőrzés). A zsebszámológép biztos használata, elsősorban ellenőrzésre. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – pontos munkavégzés, – szóbeli kifejezőképesség, – figyelem terjedelme, pontossága, – emlékezet mobilizálása, – szabályalkalmazás, szabálykövetés, – összefüggés-felismerés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A pénzforgalommal kapcsolatos aktuális fogalmak (folyószámla, hitelszámla, kamat, csekk, részletfizetés), százalék (%).

Tematikai egység	**Mérések**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	SI-alapmértékegységek ismerete, átváltása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. A mérés eredményeinek pontos lejegyzése. Arányos alaprajz készítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakmához és a hétköznapokhoz kapcsolódó mérési rutinok kialakítása. – A pontos munkavégzés fontosságának tudatosítása és szem előtt tartása. – Geometriai alapismeretek, a tanult mérési és számítási eljárások alkalmazása gyakorlati példákban. – Síkidomok és testek tulajdonságainak ismerete, segítséggel terület és térfogat számítása. – Pontos, tiszta szerkesztésre törekvés megvalósítása. *Ismeretek* – Hosszúság, tömeg és űrtartalom mérése. – Idő mérése. – Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások. – Szerkesztési feladatok. *Tanulói tevékenység* Mérések végzése különböző mérőeszközökkel. Becslés. Összehasonlítás alkalmi és szabványos egységekkel. Foglalkozásokhoz, és a köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok megoldása. Mértékegységek ismétlése, összefüggések elmélyítése, átváltások.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Osztályfőnöki óra:* takarékos, felelős életvezetés, pályaválasztással kapcsolatos ismeretek. *Műszaki rajz, vizuális nevelés:* a szükséges mérések pontos elvégzése, gyakorlati alkalmazások. *Szakmai alapozó ismeretek; pályaorientáció:* a szükséges készségek célirányos alkalmazása, gyakorlása.

Szakmaorientált feladatvégzések szabványos mértékegységekkel. Testek, síkidomok tanult tulajdonságok alapján történő rendszerezése, tulajdonságok elmélyítése. Speciális négyszögek rendszerezése halmazábra segítségével, részhalmazok közötti kapcsolat bemutatása. A kör és alkotórészei. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek:* – vizuális észlelés, – figyelem, – auditív észlelés, – pontosság.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarányos, felül-, elöl-, oldalnézet. Testhálózat (gyakorlati alkalmazásokkal összefüggésben). A feladatvégzésekkel kapcsolatos fogalmak.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes alkalmazni a logikai kifejezéseket. Jártasság az adott halmazra vonatkozó állítások igazságának eldöntésében. Képes állításokat tagadni, ismeri a tagadás logikai tartalmát. Jártasság sorozatok folytatásában adott és felismert szabály alapján mindkét irányban. Képes egyenes arányosság ábrázolására. Képes adatokból átlagszámításra. Felismeri a 10-es számrendszer helyi értékeit milliós számkörben. Képes a négy alapműveletet pontosan kivitelezni az egész és a racionális számok körében. Képes szöveges feladatot megoldani, ellenőrizni, olvasható, áttekinthető írásbeli munkát végezni. Zsebszámológépet pontosan használ. Egyszerűbb összefüggéseket biztosan felismer számok, mennyiségek, mértékegységek, geometriai alakzatok között. Testek és síkidomok alkotórészeit felismeri.

ETIKA

A tantárgy kiemelt célja a szakiskolában a felnőtt élettel összefüggő tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése. Mindezt támogatja az emberi tulajdonságok széles körének bemutatása és megismerése, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése, az emberi, társadalmi kapcsolatokhoz szükséges etikai normák tudatosítása, a kapcsolatokban a nemi, vallási, etnikai, társadalmi hovatartozás miatti megkülönböztetés elítélése mellett az elfogadásra, toleranciára nevelés.

A pedagógusnak abban van szerepe, hogy támogatja az érzelmek kimutatását, azok megfelelő formáinak elsajátítását, mások érzelmeinek megértését. A nézeteltérések megvitatásában a kulturált formák iránti igényt helyzetgyakorlatok, szerepjátékok segítenek felkelteni, amelyek az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására neveléshez is megfelelő hátteret adnak. Az önismeretre és mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, a saját belső tulajdonságok fejlesztése is tevékenységbe, adott szituációba ágyazottan történjen.

Kiemelt feladat a családi, iskolai, munkahelyi viselkedés kontrollja, a munkával létrehozott értékek megbecsülése.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös, alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak. Az életkorra jellemző önállósodást a szakiskola azzal támogathatja, hogy megteremti a véleményt, választást és döntést igénylő helyzeteket, a valóságoshoz hasonló morális dilemmák mérlegelésének lehetőségét.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *erkölcsi nevelés* területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben; az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, a tanuló saját és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában.

Az *önismeret és társas kultúra* terén segíti a reális és valós énkép kialakulását, a belső tulajdonságok megismerését, az emberi kapcsolatok dinamikájának megértését. A tanuló felismeri a közösségben élés és a közösséghez tartozás kötelezettségei és előnyei egyensúlyának fontosságát.

A *testi és lelki egészségre nevelésben* fontos szerepet játszik az egészséges társas kapcsolatok kialakításának és fenntartásának támogatásában, az öröm és bánat egyéni és közösségi megosztásával az egészséges lélek megőrzésének lehetőségében. Megerősíti az egymásra figyelés és egymás segítése iránti igényt, a baráti kapcsolatok fontosságának felismerését.

A *családi életre nevelésben* a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri és párkapcsolatoknak a megértését és tiszteletben tartásukat, a magánélet védelmét.

A *szociális és állampolgári kompetenciákat* a tantárgy a társadalmi igényeknek megfelelő viselkedési és kommunikációs lehetőségek bemutatásával, felismerésével segíti.

Tematikai egység	**Az ítélőképesség, az erkölcsi, etikai, esztétikai érzék fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az egyéni és közösségi értékeket felismeri a tanuló, tud különbséget tenni a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint a szép és a rút között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját értékei ismerete, és törekvés véleményének kulturált, őszinte megfogalmazására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Irodalmi művekben, filmekben és köznyelvi szövegekben emberi alaptulajdonságok felismerése, megnevezése. – Követendő példaképek választása. – Elítélendő magatartás felismerése. – Helyzetnek megfelelő kommunikációs forma és viselkedés gyakorlása. – Kommunikációs és metakommunikációs jelek összehangolása. – Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt. *Ismeretek* – Az ember és az emberi kapcsolatok fejlődése, bővülése az egyéni élet során. – Verbális és nem verbális jelek, mimika, testtartás. – Belső pozitív és negatív emberi tulajdonságok. – Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben. *Tanulói tevékenység* Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből, Saját külső és belső tulajdonságok megfigyelése és megfogalmazása, önjellemzés. Társak, környezet jellemzése. Irodalmi művekben, filmekben és más médiákban az ember és az emberi kapcsolatok fejlődésének, bővülésének megfigyelése. Minél kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – önismeret, – kritikai gondolkodás, – értékazonosulás, értékválasztás.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Informatika:* az interneten fellelt tartalmak elemzése, értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokonszenv, ellenszenv, hűség, hűtlenség, alkalmazkodás, gyávaság, bátorság, bizalom, bizalmatlanság, vita, magánélet, közélet, hit, öröm, szenvedés.

Tematikai egység	Világkép, világnézet, hit	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – Különbség felismerése tény és vélemény, igaz és hamis állítások között. – Tévhitek és előítéletek fogalmának tisztázása. (Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket?) – Tisztelet, tolerancia, a másság tudomásul vétele és elfogadása. *Ismeretek* – Az ember mint értékelő és erkölcsi lény, a jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalmának tisztázása. – Nagy világvallások legjellemzőbb szimbólumai. *Tanulói tevékenység* Saját tapasztalat, vélemény megfogalmazása. Tanulmányi séta, települése jellemző egyházi épületének megtekintése kívül-belül, a szokások, illemszabályok megismerése, betartása (öltözködés, viselkedés). Különböző vallások szimbólumainak, ünnepeinek, előírásainak gyűjtése. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – komplex, kritikai gondolkodás, – tolerancia, – értékazonosulás, értékválasztás.	*Műszaki rajz, vizuális kultúra:* személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. *Informatika:* anyaggyűjtés a világvallások és különböző kultúrák találkozásairól (a Föld különféle térségeiben).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás, a különböző vallásokkal kapcsolatos kifejezések.

Tematikai egység	Egyén és közösség	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés	

nevelési-fejlesztési céljai	iránti igény kialakítása, fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények Kapcsolati háló felrajzolása, saját helyzet rögzítése, törekvés a minél jobb pozíció megszerzésére: – Saját csoportjaim. – A csoportokban történő állandó változások. – Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. – Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. – Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban? *Ismeretek* – Közösségek – erőt adó közösség. – Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség. – Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. *Tanulói tevékenység* Önálló vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént? Szituációs játék: A jó és a rossz közötti választás, szabályhoz kötődés és lelkiismeret, az előítélet és megnyilvánulási formái. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – komplex, kritikai gondolkodás, – tolerancia, – értékazonosulás, értékválasztás.	*Állampolgári ismeretek:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban. *Osztályfőnöki óra:* mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység	**Életvezetés**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A testi és lelki egészség mibenléte és fontosságának felismerése az ember életében. – Kiegyensúlyozott személyes életvitel és kialakuló	*Magyar nyelv és irodalom:* Az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek

jövőelképzelés. *Ismeretek* – A jövőkép (sikerek és kudarcok az emberi életpályán). – Öröm és bánat (az öröm és bánat forrásai), boldogulás, boldogság (az életünkben megjelenő javak és lehetőségek). *Tanulói tevékenység* Különböző foglalkozások számbavétele. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek (a feszültségoldás káros formái: gyógyszer, alkohol, drog, agresszív viselkedés) számbavétele, káros hatások és azok elkerülése, leküzdése. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – komplex, kritikai gondolkodás, – megfigyelőképesség, – tolerancia, – értékazonosulás, értékválasztás.	tudatosítása; hírek, események a médiában. A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése. *Állampolgári ismeretek:* tudományos és technikai forradalom; a világháló. *Szakmai alapozó ismeretek:* pályaválasztás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet.

Tematikai egység	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos érzelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A serdülőkor jellemzőinek ismerete, a serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. – A férfi-nő (fiú – lány) párkapcsolati vonzódással kapcsolatos pozitív és negatív tapasztalatok feldolgozása. – Szimpátiakapcsolatok – tapintatos lezárása, ízléses és tapintatos hárítás formáinak megismerése. – Párkapcsolatokkal összefüggő viselkedésminták megismerése. *Ismeretek* – Vonzódás, együtt járás, szerelem, párkapcsolat, érettség és éretlenség. – A diákszerelem szépsége. – Házasság, család és otthonteremtés. A jó és a rossz házasság	*Természetismeret; osztályfőnöki óra:* nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek; lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei, az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, a szülés/születés főbb mozzanatai.

ismertetőjegyei. *Tanulói tevékenység* Saját jövőbeni tervek megvitatása (családalapítás, családtervezés). Kiegyensúlyozott párkapcsolat ismertetőjegyeinek felismerése. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – önismeret, – kritikai gondolkodás, – értékazonosulás, értékválasztás, – beleérző képesség.	*Állampolgári ismeretek:* életvezetés, gazdálkodás. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód, kondicionálás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, házasság, család, gyerekvállalás.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Megérti a tanuló, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások elfogadására. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát, képes elemi szintű jártasság elsajátítására az etikai gondolkodás alapkérdéseiben. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Képességeinek megfelelő szinten elképzeli saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket. A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

A tantárgy legfontosabb célja a tanulót felkészíteni a társadalom struktúrájában való eligazodásra, a közösségi környezet szervezeteinek, szabályainak megismerésére. A pedagógiai helyzetekben a tanuló tevékenység közben, szimulált helyzetekben ismeri meg a családi élethez, a munkavállaláshoz, a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó intézmények szerepét, feladatait, az állampolgári jogokat és kötelezettségeket, a demokratikus társadalmi intézményrendszert, a legfontosabb társadalmi, gazdasági és politikai szervezeteket. Felismeri a felelősséget közösségi környezetének alakításában. Bővülnek ismeretei a mindennapi életvezetéshez kapcsolódó önérvényesítés lehetőségeiről, a segítségkérés formáiról.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy segítséget nyújt az *erkölcsi nevelés* terén a közösségi életben való aktív részvételre és véleménynyilvánításra ösztönzésben, a társadalmi igazságosság felismertetésében és az ehhez kapcsolódó intézményrendszer igénybevételének bemutatásában.

Erősíti a *nemzeti azonosságtudatot és a hazafias nevelést* az ország irányításában, védelmében, a társadalmi béke megőrzésében szerepet vállaló intézmények működésének megismertetésével, a társadalmi tevékenységekben való aktív részvétel támogatásával.

A *felelősségvállalás másokért, önkéntesség* területén segíti a közösség aktív tagjává válást, a környezet iránti figyelem fontosságának, a segítségnyújtás és segítségkérés lehetőségének felismerését.

A *gazdasági és pénzügyi nevelés* területén a tanuló felkészül a pénzkezeléssel és gazdálkodással összefüggő intézményrendszer igénybevételére.

Anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen a tantárgy segítséget nyújt a hivatalos szervekkel való kommunikációban, az ügyintézéseknél használatos nyelvezet megismerésében, a személyes adatok gyakorlásában.

A *digitális kompetencia* területet erősíti a társadalmi kommunikációban használatos weboldalak, online adatlapok megismerése, a társadalmi, gazdasági élet eseményeinek nyomonkövetése az informatikai rendszereken keresztül.

A *szociális és állampolgári kompetencia* területet támogatja az állampolgári jogok és kötelességek gyakorlási lehetőségeinek bemutatása, a demokratikus intézményrendszer megismerése.

Tematikai egység	**Társadalmi szabályok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alapvető szabályok a környezetünkben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösségi együttélés szabályai, a szabálytudat erősítése. A szociális érzékenység, az együttműködés, a tolerancia megnyilvánulásai magatartásában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Jogok és kötelességek a társadalomban – az emberek együtt éléséhez szükséges normák megismertetése. – Mindennapi ügyintézések modellezése (a lebonyolításhoz		*Magyar nyelv és irodalom*: kommunikáció, fogalmazási

kötődő kommunikációs és illemtani szabályok). – Az ügyintézés alapvető faktorainak számbavétele (ügyintézési technikák lépésről-lépésre). *Ismeretek* – Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog. – A jog szerepe az emberek mindennapjaiban. – Az emberi alapjogok. – A gyermekek jogai, diákjogok. – Hivatalos ügyeink (ügyintézés). – Ügyintézés a világhálón. *Tanulói tevékenység* Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. A mindennapi élethez kötődő ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése (látogatás a megfelelő intézményben). Ügyintézési lehetőségek internetes felületről (egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – erkölcsi érzék, – kritikai gondolkodás, – tolerancia, elfogadás, – beleérző képesség.	ismeretek. *Informatika*: interaktív taneszközök használata, ügyintézés a világhálón. *Etika*: illemszabályok, társadalmi normák, szolidaritás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, norma, normasértés, illemszabály, ügyintézés, internet.

Tematikai egység	**Állampolgári ismeretek**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Állampolgári felelősség (az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek). Az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége. Tájékozódási képesség helyi és országos társadalmi, közéleti szinten.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A törvényhozó- és végrehajtó hatalom feladatainak feltérképezése. – A tömegtájékoztatás jelentősége és eszközeinek megismerése. – Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása.		*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, fogalmazás. *Műszaki rajz, vizuális nevelés:* a témához kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészet:

Ismeretek – Demokratikus alapelvek. Állampolgári jogok és kötelességek. – Magyarország politikai intézményei. – Az állam feladatai (a belső rend, közrend védelme – rendőrség, honvédelem, igazságszolgáltatás – ügyészség, bíróság, művelődésügy, közoktatás, egészségügyi ellátás). – A média és a nyilvánosság szerepe (televízió, rádió, internet). – A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. *Tanulói tevékenység* Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén (jelölt, választás, pártok szerepe, képviselet). Látogatás a Parlamentben, polgármesteri hivatalban. Helyi önkormányzat, okmányiroda felkeresése, okmányok igénylésének gyakorlása, okmányok csoportosítása. Szituációs játék (ügyintézés, tárgyalás, vita, sajtókonferencia, riportkészítés). Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoport számára könnyen érthető hírekről . Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Kérdőívek, kérvények kitöltése. Tablókészítés. Kooperatív technikák alkalmazása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – kritikai gondolkodás, – kauzális gondolkodás, – értékazonosulás, értékválasztás.	az Országház. *Informatika:* interaktív taneszközök használata, világháló, közösségi portál.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, jelölt, jelöltállítás, választás, párt, kormány, törvényszék, Parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, érzékeny adatok, állampolgári jogok és kötelezettségek, házasság, család, okmány, irat, űrlap, anyakönyv, igazolvány.

Tematikai egység	**Pénzügyi és gazdasági kultúra**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. Felelősségérzet a közvetlen környezet és a jövő iránt.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények		*Magyar nyelv és*

– A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. – A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. – Különböző fizetési módok modellezése. – A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. – A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. *Ismeretek* – Állami bevételek (adók), állami kiadások (az állami intézmények fenntartása). – A jövedelem szerepe a családban (bevételek és kiadások, megtakarítás, hitel, rezsi, zsebpénz). – A pénz és formái (érme és bankjegy, virtuális pénz, bankkártya, árfolyam, infláció). – Pénzintézetek és tevékenységük (bank, biztosító, hitel, kamat, tőke). – Vállalkozói alapismeretek. *Tanulói tevékenység* A bevételtípusok megkülönböztetése, példákon keresztül (naplóvezetés). A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. Családi költségvetés készítése, a rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében (statisztikai adatok gyűjtése, felhasználása, elemzése, következtetések levonása). A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. Vállalkozói formák számbavétele, a vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – kritikai gondolkodás, – életvezetési képesség, – problémamegoldó gondolkodás.	*irodalom:* kommunikáció. *Matematika:* alapműveletek, mértékváltások. *Informatika:* interaktív taneszközök használata, tájékozódás a világhálón. *Etika:* vállalt kötelesség teljesítése, felelős *Szakmai alapozó ismeretek:* munka és jövedelem közötti összefüggés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, biztosító, bank, bankkártya, hitel, részlet, törlesztés, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban. Tud a világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről. Ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében. Fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében.

TERMÉSZETISMERET

A tantárgy tanításának célja fenntartani a tanulók természet iránti érdeklődését; olyan tanulókat nevelni, akik nyitottak a világra, a lehetőségeikhez képest felismerik a problémákat, keresik a jelenségek okait. A korábbi ismeretekre és tapasztalatokra építve fejleszti a természeti jelenségek megfigyelése iránti érdeklődést. Törekszik az elsődlegesen tapasztalati úton szerzett elemi ismeretek beépítésére, a tapasztalható jelenségek, folyamatok elemzésére.

A tantárgy célja hétköznapi példákkal, rávezetéssel, tudatosítással, gyakorlati alkalmazással kialakítani az egészség- és környezetvédelmi ismeretek megerősítését, a környezetvédő magatartást. Az érzelmi intelligencia mozgósításával formálni a természetbarát, ökologikus szemléletet, példák bemutatásán keresztül segíteni az összefüggések feltárását. A gondolkodás rugalmasságának, a kritikai, a problémamegoldó gondolkodásnak a fejlesztése sok életszerű példán, gyakorlaton át. A megismert, megtapasztalt összefüggések felismerése, megfogalmazása segíti a tudományosan megalapozott ismeretek elsajátíttatását az emberi test működéséről, az egészséget megóvó életvezetési szabályok kialakítása érdekében. A felnőtté válással járó lehetőségek és kötelezettségek megismertetése, a felelősség tudatosítása a családdal és a tágabb környezettel kapcsolatban támogatja, megkönnyíti a felnőtt életben való sikeres helytállást, megteremti a nyitottságot az egészséget veszélyeztető szokások és az egészség megőrzését segítő lehetőségek gyakorlati megismeréséhez. A természetismeret tantárgy különösen fontos szerepet játszik a pozitív életvezetési stratégiák kialakításában, elfogadtatásában, az életvezetési készségek fejlesztésében.

A tantárgy érinti az elemi balesetvédelmi és munka-egészségügyi ismereteket, hazánk egészségügyi hálózatának, társadalombiztosítási rendszerének és a fontosabb betegjogoknak a megismertetését, az egészséges életmód előnyeinek tudatosítását, a megelőzés jelentőségének felismertetését. Az egészségmegóvás szabályainak, az egészségügyi intézmények szolgáltatásai igénybevételének, a gyógyszerfogyasztás és -kezelés szabályainak elsajátíttatását.

Kiemelten fontos a tanulók érdeklődésének fenntartása a mindennapi életben felfedezhető fizikai jelenségekkel kapcsolatban, a környezetkímélő és -óvó magatartás tudatos vállalására nevelés. A napi problémák megoldásához szükséges a fizika tudománya által nyújtott ismeretek hasznosságának felismerése. A gyakorlati élet szempontjából fontos ismeretek adása a hang- és a fénytan körében. Az ember életvitele szempontjából elengedhetetlenül fontos fizikai ismeretek összekapcsolása az emberi érzékszervek működésével (hallás, látás).

A hangtan eredményeit felhasználó – a mindennapi gyakorlatban alkalmazott – eszközök működési elvének és kezelési módjának megismertetése, az elektromos jelenségek és az elektromos áram hatásainak megismerése a háztartásban és munkahelyen előforduló elektromos gépek, berendezések biztonságos használata érdekében történik.

A tudományosan megalapozott alapismeretek nyújtása a kémia tárgyköréből az elsajátított környezetvédelmi ismeretek aktivizálását, a környezettudatos magatartás kialakítását segíti.

A mindennapi kémiai jellegű problémák támogatják az önálló véleményalkotást, annak tudatosítását, hogy környezetünk számos energiaforrása nem megújuló, szükség van a gazdaságosságra, a takarékosságra. Kiemelt szerepet kap a baleset-megelőző cselekvési eljárások elsajátíttatása a kémiai anyagok felhasználása során.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik a testi és lelki egészségre nevelés területén a környezet biológiai, fizikai, kémiai hatásainak felismerésével, a veszélyek elkerülésének bemutatásával és az anyagok biztonságos felhasználásának megismertetésével. Fontos szerepet tölt be a mindennapi gyakorlatban előforduló tevékenységekhez alkalmazott eljárások természettudományos hátterének megismertetésével, a nem látható és nem érzékelhető veszélyforrásokra történő figyelemfelhívással. Segíti a biztonságos önálló életvitelt, a felelős viselkedést a környezet megismertetésével.

A *fenntarthatóság, környezettudatosság* területén a környezetbarát szemlélet alakításával, a természet megóvására és az anyagokkal való takarékosságra neveléssel jelenik meg.

A *természettudományos és technikai kompetenciaterület* fejlesztését segíti a gyakorlati életben előforduló folyamatok, jelenségek megértésével és alapvető óvatosság kialakításával az egészségvédelem, balesetvédelem és környezetvédelem érdekében.

Tematikai egység	**Környezetvédelem – Élő természet, növény, állat**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Átfogó ismeretek növényekről, állatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A meglévő ismeretek több szempontú rendszerezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A tanulmányok során megismert növények és állatok tulajdonságainak és hasznosságának számbavétele. – Az állattartás és növénygondozás felelősségének átérzése. – A természet szépségének, célszerűségének megélése. – Szöveges és képi információk értelmezése. *Ismeretek* – Élőlények és környezetük. – Ökológiai alapismeretek. – A globalizáció és modernizáció hatásai az élő természetre. – Személyes tapasztalatok növényekről, állatokról. – Szűkebb- és tágabb környezet bejárása, felmérése. – Környezetszennyezés. Környezeti ártalmak feltérképezése. – Környezetvédelem – környezetmegóvás. – Háztartási hulladék, szerves-, szervetlen anyagok, szelektív gyűjtés, komposztálás. – Szennyezőanyagok. Szennyezésmegelőzés. Szennyezésmentesítés. – Vegyi anyagok: talajszennyezés, vízszennyezés, légszennyezés. *Tanulói tevékenység*	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs, szóbeli és írásbeli szövegalkotás. *Állampolgári ismeretek:* takarékosság. *Etika:* közösségi érdekek. *Informatika:* gyűjtőmunka a világhálón. *Pályaorientáció; szakmai alapozó ismeretek:* környezetvédelem, takarékosság.

Gyűjtőmunka, megfigyelés, összehasonlítások. Csoportosítás. Beszámoló. Egyéni és csoportos tananyag-feldolgozás. Tanulmányi kirándulás. Szelektív hulladékgyűjtés. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – önállóság, – praktikus készség, – passzív- aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes és mesterséges környezet, civilizációs ártalom, környezetvédelem, ökoszemlélet, evolúció, törzsfejlődés, mutáció, genetika, környezetszennyezés.

Tematikai egység	**Egészségvédelem. Élő természet – az ember**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Az emberi testről tanult ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések keresése az életmód és az egészségi állapot között.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Az emberi test működéséről eddig tanult ismeretek bővítése. – A tanuló saját egészségi állapotának reális ismerete. – Saját és a környezete egészségének védelmében szükséges teendők megismerése. – Az egészségügyi dokumentumok, a gyógyszerek megfelelő elhelyezésének, tárolásának fontossága, az ezzel kapcsolatos teendők ismerete. – Az orvosi utasítások betartásának fontossága, teendői egészsége védelmében. – Önálló életvitelre alkalmas, praktikus készségű fiatal elméleti felkészítése. *Ismeretek* – Az emberi test felépítése. – Szervek, érzékszervek funkciója és működése. – Egészség – betegség. – Általános orvosi vizsgálatok: vérnyomásmérés, vércukorszint-mérés, pulzusvizsgálat. – Kórelőzmény ismerete, számon tartása, dokumentálása, ezek szerepe a gyógyulás sikerességében. – Egészségvédelem és rehabilitáció. – Vitaminok, sport és mozgás szerepe az egészséges	*Etika:* életvezetési és életmódbeli ismeretek. *Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek:* egészségi alkalmasság, megfelelő egészségi állapot. *Osztályfőnöki óra:* önismeret, testi és lelki egészség. *Testnevelés és sport:* egészségmegőrző mozgások, testi higiéné. *Állampolgári ismeretek*:

életmódban. – Felkészülés a családi életre, szex, szerelem, testiség. – Családtervezés, fogamzásgátlás. – Nemi betegségek. – Káros szenvedélyek, függőség. (Dohányzás, alkoholfogyasztás, droghasználat veszélyei). *Tanulói tevékenység* Intézménylátogatások (szakorvosi rendelő, laboratórium). Megfigyelés, önmegfigyelés. Egyszerűbb vizsgálatok (vérnyomás mérése, vércukor, vizeletvizsgálat, hallásvizsgálat) elvégzése, a kapott eredmény megbeszélése. Beszélgetés (meghívott előadó, konzulens) közösen választott témáról. Kutatómunka és csoportos kutatómunka. Egyéni esetmegbeszélés. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – önállóság, – komplex gondolkodás, – praktikus ismeretek, – verbális készség, – empátia, – önfegyelem.	egészségügyi intézményrendszer.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öröklés, anamnézis, oltási könyv, védőoltás, ismétlő oltás, gyógyítható – gyógyíthatatlan betegség, gyógyszerkísérlet, cseppfertőzés, szexuális úton terjedő fertőzés, kábító- és tudatmódosító szer, diszkréció.

Tematikai egység	**Egészségtan – Környezet-egészségtani és munka-egészségtani ismeretek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Előzetes általános biológiai, fizikai és földrajzi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Higiénikus, egészséges, balesetmentes otthoni és munkahelyi környezet iránti igény kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Az emberi test és az egészséges környezet jellemzőinek megismerése. *Ismeretek* – Egészségtan. Az egészség megóvása. – Hazánk egészségügyi ellátórendszere, társadalombiztosítás (feltételei).	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Állampolgári ismeretek:* egészségügyi intézményrendszer, egészségmegőrző és

– Járóbeteg-ellátás: háziorvosi ellátás, szakrendelések. – Szűrővizsgálatok és akut egészségügyi ellátások. – Bejelentkezés szakrendelésre, beutaló, időpont kérése telefonon, személyesen. – Munkaalkalmassági vizsgálat. – Környezet-egészségtani, munka-egészségtani ismeretek. – A környezet testi-lelki hatása az egészségre. – A lakás, az iskola, a munkahely, a szórakozóhelyek és a közlekedési eszközök higiénéje. – Gyógyszerfogyasztás és annak veszélyei (gyógyszerek tájékoztatójának elolvasása, megértése), az utasítás betartásának fontossága. – Fertőzések és járványok. – Mentálhigiéné. – Egészséges életmód fontossága, egészségkárosító hatások. – Prevenciós tevékenységek. – Baleseti sérülések és azok ellátása otthon és a munkahelyen. – Elsősegélynyújtás. *Tanulói tevékenység* Intézménylátogatás. Kutatómunka. Egyéni és csoportos témafeldolgozás. Órai csoportos és egyéni megfigyelések. Család egészségi állapotának feltérképezése. Elsősegélynyújtással kapcsolatos ismeretek és gyakorlatok, mentőláda használata. Egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek összefoglalása, gyűjtőmunka, tablókészítés. Egészségvédelmi ismeretek összegyűjtése, tablókészítés a közösségi színtereken alkalmazott helyes viselkedésről (köhögés – zsebkendőbe, kézmosás fontossága, fertőzések elkerülése – higiénia). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – önállóság, – verbális kommunikáció, – passzív- aktív szókincs, – komplex gondolkodás, – praktikus készség.	korrigáló segédeszközök. *Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek:* egészségi alkalmasság, megfelelő egészségi állapot. *Osztályfőnöki óra:* önismeret, testi és lelki egészség. *Testnevelés és sport:* egészségmegőrző mozgások, testi higiéné.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Immunitás, genetika, mentálhigiéné, prevenció, vércsoport, magas vérnyomás, cukorbetegség, recept, betegtájékoztató, járóbeteg-ellátás, szakrendelés, elsősegélynyújtás, vészhívás, prevenció, mentálhigiéné, közösségi szemlélet.

Tematikai egység	**Kémiai alapismeretek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Átfogó ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Új, alapvető ismeretek beépítése, tantárgyi alapozás. A természetben előforduló fontos nyagok és vegyületek megismertetése. Praktikus ismeretek nyújtása a háztartási és egyszerű munkafolyamatokban használt vegyi anyagokkal kapcsolatosan.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tudományosan megalapozott ismeretek nyújtása. – Elemek és vegyületek összekapcsolódása, összefüggései. – Egészséges veszélyérzet és óvatosság kialakítása a kémiai anyagokkal szemben. – Tudatosság és meggondoltság a mindennapi tevékenységekben. – Praktikus helyzetekben az elméleti tudásanyag beazonosítása és adaptációja. – Kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémák felismerése. *Ismeretek* – A legfontosabb elemek és vegyületek nevének és kémiai jelének megismerése (oxigén, víz, szénvegyületek). – Anyagszerkezeti ismeretek (az anyag tulajdonságai érzékenyen reagálnak a szerkezeti változásokra). – Halmazállapot-változások. – Folyékony, gáz és szilárd elemek és vegyületek. – A háztartásban előforduló kémiai anyagok ismerete. – Háztartásban alkalmazott oldatok hígítási arányai, háztartásban alkalmazott keverékek komponenseinek aránya. – Mérgező anyagok. – Szerves vegyületek, anyagok és felhasználásuk: szén, szénvegyületek, kőolaj, alkohol. – Fontosabb természetes szénvegyületek: szénhidrát, szőlőcukor, répacukor. – Tápanyagok: olajok, zsírok, fehérjék, vitaminok. – Természetes anyagok a háztartásban és a munkakörnyezetben. – Szerves vegyületek és anyagok fontosságának megértése, életünkben betöltött szerepe, gazdaságos felhasználása. – Reakciósebesség, reakcióhő. – Környezeti és háztartási anyagok. – Építkezésnél használt anyagok: mészkő, égetett mész, oltott mész, gipsz, cement, festékek és oldószereik, üveg. – Műanyagok, műanyaghulladék-kezelés, újrahasznosítás.	*Matematika:* a gondolkodás fejlesztése.

Tanulói tevékenység Szaknyelv elemi kifejezéseinek megismerése. Anyaggyűjtés, rendszerezés, tulajdonságok megfigyelése. Meglévő ismeretek rendszerezése, csoportosítása. Gyűjtőmunka, rendszerezés. Összefüggések felfedezése, tapasztalatok megfogalmazása. A használt anyagok számbavétele, csoportosítása az alkalmazás területei szerint (háztartás, ipar). A használt anyagok rendszerezése a környezetre gyakorolt hatások alapján (környezetbarát, káros). A használt anyagok elemzése jellegzetes tulajdonságaik alapján (párolog, erős, jellegzetes szagú, szagtalan, megkeményedik, cseppfolyósodik levegő hatására). A használt anyagok rendszerezése az egészségre kifejtett hatás alapján (káros az egészségre, életveszélyes!, ártalmatlan). A természetes anyagok és a mesterségesen előállított anyagok rendszerezése tulajdonságaik, használatuk, hasznosságuk alapján. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – irányított, tartós, tudatos figyelem, – verbális és vizuális emlékezet, – differenciáló készség, – verbális kommunikáció, – passzív-aktív szókincs, – matematikai összefüggések, – önállóság, – precizitás, – komplex gondolkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Oldat, oldhatóság, keverék, arány, sav, erózió, korrózió, mérgező anyag, vegyület, környezettudatosság, lúg, balesetvédelem, műanyag, újrahasznosítás. Tápanyag (olajok, zsírok, fehérjék, vitaminok).

Tematikai egység	**Hétköznapok kémiája – kísérletezés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alapvető kémiai ismeretek. Kísérletezés szabályai, megfigyelések szóbeli megfogalmazása, konklúzió felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések felfedezése. Tapasztalatok felhasználása a mindennapi életben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A kísérletekben realizált elméleti ismeretek és a mindennapi gyakorlat összekapcsolása. *Ismeretek*	*Matematika:* gondolkodás fejlesztése. *Informatika:*

– Verbális fejlesztés, szaknyelv elemi kifejezéseinek megismerése, használata. – Vízkeménység, vízkő. – Levegő, szén-monoxid, kén-monoxid. – Savak és lúgok a háztartásban, sav-bázis reakciók. – Szóda, szódabikarbóna, szappan, sósav, mosó- és mosogatószerek. – Fertőtlenítőszerek. – Penész. – Rozsdásodás. – Alkoholok. – A konyhai munkák higiénikus és szakszerű elvégzése, a veszélyforrásokra figyelemmel (romlandó, szavatosság, tápérték elvesztése). – Elővigyázatossági szabályok megismerése a kísérlettekkel és a háztartásban előforduló szerekkel kapcsolatosan. – Alapvető baleset-megelőzési szabályok ismerete és betartása. – Kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémák felismerése. – Szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás. *Tanulói tevékenység* Szaknyelv elemi kifejezéseinek megismerése. Célirányos megfigyelések, eredmények elemzése (szag, állag, szín megváltozása). Megfigyelések, mérések csoportmunkában és önállóan. A tanuló fejlettségi szintjének megfelelően a jelenségek, folyamatok közötti hasonlóság, különbség észrevétele, megfogalmazása szóban és írásban. Tanulmányi séta üzletekben, a feltüntetett adatok elemzése (összetétel, szavatosság, tárolhatóság). Konklúziók verbális kifejezése. Elővigyázatossági szabályok megismerése az élelmiszerek, a háztartási szerek használatánál, tárolásánál, a hulladékkezelésnél. Verbális fejlesztés, szakmai kifejezések használata. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – megfigyelőképesség, – elemzés, – irányított, tartós, tudatos figyelem, – összefüggés-felismerés – komplex gondolkodás, – kooperációs készség, – precizitás, – motiváció, – praktikus készség, – kreativitás, – óvatosság.	anyaggyűjtés a világhálón. *Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek:* környezetvédelem, takarékosság, tűzvédelem, munkafolyamatokkal kapcsolatos ismeretek. *Állampolgári ismeretek:* takarékosság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Oldat, oldhatóság, reakciósebesség, reakcióhő, keverék, képlet, arány, sav, erózió, korrózió, mérgező anyag, vegyület, veszélyes hulladék, környezettudatosság, lúg, balesetvédelem, műanyag, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás. Tápanyag (olajok, zsírok, fehérjék, vitaminok).

Tematikai egység	**Fizikai alapismeretek**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Érdeklődés a környezet jelenségei iránt.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók érdeklődésének fenntartása a mindennapi életben felfedezhető fizikai jelenségekkel kapcsolatban. A napi problémák megoldásához szükséges a fizika tudománya által nyújtott ismeretek hasznosságának felismerése. A gyakorlati életben fontos ismeretek átadása a hang- és fénytan körében.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tapasztalatok a fizikai folyamatokról: tapasztalatokon alapuló tudásbővítés anyagokról. – A fizika mindennapi hasznosságának felismertetése. *Ismeretek* – A fény tulajdonságai. Fényforrások. A fény egyenes vonalú terjedése. – Tükrök: sík, domború, homorú. – A szemüveg. – Az emberi szem és a látás. – Színek. A fehér fény színeire bontása. Szivárvány. – A hang, mint hullám. Rezonancia. – Hangszerek. Visszhang. – Mágneses hatás megfigyelése. – Az elektromos töltés kísérleti megfigyelése. – A testek elektromos állapota. – Az elektromos áram, áramkör praktikus ismeretei. – Áramforrások: elem, akkumulátor. – Az áram mágneses hatása (elektromos motorok). – Az elektromos és a mágneses mező kölcsönhatásai. – Elektromágneses indukció (dinamó, generátor, transzformátor). – Soros és párhuzamos kapcsolás mindennapi háztartási példákkal. – Az elektromos feszültség. – Az elektromos munka, teljesítmény, ellenállás. – Élettani hatások. – Sugárzás, és annak veszélyei, hasznos és káros sugárzás, sugárvédelem.	*Matematika:* összefüggések felismerése. *Állampolgári ismeretek:* egészségmegőrzés. *Műszaki rajz, vizuális nevelés:* a színek természete.

– Megújuló energiaforrásaink: víz-, szél-, nap-, geotermikus energia. *Tanulói tevékenység* Megfigyelések. Mérések, méréseredmények leolvasása. Köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok csoportos és egyéni megoldása. Mérések, becslések. Egyszerű kísérletek végzése (áramkör, elemek töltése, akkumulátorok működésének megfigyelése). Kutatás egyénileg és csoportmunkában. Példák gyűjtése a fizikai jelenségekről (mágnes, sugárzás: röntgen, egészségügyi terápiák, atomhulladék). Mágneses vonzás megfigyelése, próbálgatása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – megfigyelőképesség, – precizitás, – vizuális és auditív figyelem, – verbális memória és praktikus ismeretek kooperálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fény, fényforrás, természetes és mesterséges fény, tükrök, tükröződés, fényvisszaverődés, elektromos töltés, anód, katód, feszültség, áramerősség, ellenállás, elektromos és mágneses mező, atomenergia, sugárzás, sugárzásvédelem.

Tematikai egység	**Mindennapok fizikája – kísérletezés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Fizikai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók érdeklődésének fenntartása a mindennapi életben felfedezhető fizikai jelenségekkel kapcsolatban. A napi problémák megoldásához szükséges, a fizika tudománya által nyújtott ismeretek hasznosságának felismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tapasztalatok a fizikai folyamatokról: tapasztalatokon alapuló tudásbővítés az anyagokról. – A fizika mindennapi hasznosságának felismertetése. – Kísérletek és mérések segítségével tapasztalatszerzés a környezetünkben lezajló kölcsönhatásokról. *Ismeretek* – A fény- és hangtani ismeretek összekapcsolása az emberi érzékszervek működésével (látás, hallás). – A hang terjedése, vezető közegek összehasonlítása. – Elektromosság a mindennapi élethelyzetekben: egyszerű	*Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek:* balesetvédelem, környezetvédelem, takarékosság, tűzvédelem, egészségi alkalmasság, megfelelő egészségi állapot. *Állampolgári*

háztartási és munkahelyi berendezések működése. – Az elektromos jelenségek és az elektromos áram hatásainak megismerése a háztartásban és a munkahelyen előforduló elektromos gépek, berendezések biztonságos használatának érdekében. – Az égés feltételei, tűzoltás. – A hullámmozgás, a hullámok terjedése. – Az elektromos és a mágneses mező kölcsönhatásai. – Sugárzás. Fizikai és vegyi anyagok káros hatásai. Sugárzás elleni védekezés. – Víz-, szél-, nap- és geotermikus energia. *Tanulói tevékenység* Kísérletek megfigyelése, egyszerű kísérletek önálló végzése. Mérések, méréseredmények leolvasása. Megfigyelések, ismeretek a háztartásban meglévő elektromos eszközök használatának, kezelésének, és a fogyasztás nagyságának összefüggéseiről, valamint a takarékos használat módjáról. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – motiváció, – irányított, tartós, tudatos figyelem, – kreativitás, – megfigyelőképesség, – praktikus készség.	*ismeretek:* egészségügyi intézményrendszer, egészségmegőrző és -korrigáló segédeszközök. *Osztályfőnöki óra:* önismeret, testi és lelki egészség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektromosság, áramerősség, feszültség, munka, terhelés, ellenállás, fénytörés, fénysebesség, hangsebesség, hullám, hullámmozgás, rezonancia, mágneses tér, sugárzás, megújuló energia.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Jó rendszerezőképesség, gyakorlatiasság. Egészségtudatos életszemlélet kialakítása, követése. Higiénikus, egészséges, balesetmentes otthoni és munkahelyi környezet iránti igény kialakulása. A tanuló általános és egyéni egészségi állapotát ismeri, azt felelősségteljesen kifejezi és megóvja. A kémiai jelrendszert elemi szinten ismeri. A mérgező anyagokról ismeretekkel rendelkezik. A mindennapi élet gyakorlati problémáinak megoldásához nyújtott segítséggel az aktív környezetvédő magatartás kialakítását segíti a tantárgy. Baleset-megelőzési szabályokat és eljárásokat alkalmaz a kémiai anyagok felhasználása során. Ismeri a fény egyenes vonalú terjedését, a fény terjedésének jellemzőit. A választott szakma tanulásához elegendő általános fizikai tájékozottság kialakítása. Ismeri az elektromosság fontosságát a gyakorlati életben. Az elektromos áram felhasználásával kapcsolatos alapvető biztonsági szabályokat alkalmazza, ismeri a baleset-megelőzési szabályokat.

	Megismeri az elektromos jelenségeket és az elektromos áram hatásait a háztartásban és a munkahelyen előforduló elektromos gépek, berendezések biztonságos használata érdekében. A fizikában tanultak széles körű kiterjesztése az ember egészségének és környezetének védelmére, a károsító tényezők, hatások megelőzésére.

MŰSZAKI RAJZ, VIZUÁLIS NEVELÉS

A rajzolás a vizuális megismerés és közlés lényegmegragadó alapeszköze. A rajztanítás célja, hogy fejlessze a gyermekek látáskultúráját, finommotorikáját; érzelmeikre és értelmükre hatva hozzájáruljon személyiségük fejlődéséhez. Az ábrázolás célja, hogy megfelelő térszemléletet alakítson ki a tárgyak és azok síkbeli ábrázolásának összekapcsolásával, fokozatosan fejlessze a látvány megfigyelésén alapuló, komoly koncentrációt igénylő rajzolást, festést.

A rajztanítás feladata a vizuális kultúra alapértékeinek közvetítése, a vizuális kulturáltság megszerzéséhez szükséges ábrázoló-alakító, eszközhasználati, technikai képességek fejlesztése, alkotó, cselekvő magatartás és szemléletmód kialakítása.

A tantárgy segít megérteni az arányok jelentőségét, meghatározni a tárgyak formai karakterét. A tanuló megérti és megpróbálja megjeleníteni a téri helyzeteket, képessé válik a vizuális kommunikáció dekódolására, értelmezni próbálja a vizuálisan rögzített közléseket. A rajztanítás során fejlődik a tanuló finommotorikai képessége, a szem-kéz koordináció és a megfigyelő képesség, amely mind megalapozza a szakmai gyakorlatban alkalmazott technikákat.

A tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni.

A tanuló a képek, látványok nézegetése során tapasztalatokat gyűjthet, azokat megfogalmazza, választ témához illő képeket, anyagokat, fejlődik a kreativitása.
Felismeri és értelmezi a környezetben, lakásban, öltözékben megjelenő üzenethordozó tárgyak, formák, színek jelentőségét.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *önismeret és a társas kultúra* területén a vizuálisan megjelenő ismertetőjegyek, megkülönböztető jelzések megismerésével, az önálló ízlésvilág kialakításának segítésével. A *médiatudatosságra nevelést* a tömegkommunikációs eszközök divatformáló hatásának felismerésével és az irányzatok közötti választás támogatásával alakítja. Segíti az önálló, tudatos stílus kialakítását.
Az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetenciaterületet fejleszti a kreativitás, az alkotókedv folyamatos fenntartásával, a tevékenységekkel szerzett vizuális tapasztalatokra biztatással, a környezet és az alakító tevékenység eredményeinek megfigyelésével.

Tematikai egység	**Vizuális kommunikáció – az alkotó és a befogadó tevékenységben**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestékkel. Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezése és orientációs felhasználása. Testek látványszerű ábrázolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A rajzolás területeinek áttekintése (szabadkézi rajz, vázlatrajz, műszaki rajz helye és szerepe). – Vizuális közlések – szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása. – A színhasználat (a színek hatása, jellemzői) jelentőségének tudatosítása. *Ismeretek* – Művészi alkotásokkal kapcsolatos fogalmak (stílusok, megjelenési formák). – Hétköznapok vizuális megjelenési területei, esztétikai hatása (öltözködés, tárgyi kultúra, lakberendezés, utcai látvány, reklám, plakát, felirat, graffiti, média felületei). – Színek szerepe és hatásának tudatos alkalmazása. *Tanulói tevékenység* A művészi alkotásokról szerzett ismeretek áttekintése (kiállítás, albumok). Anyaggyűjtés a tanuló szűkebb és tágabb környezetében (üzletek kínálata, saját ruhatár, utcakép, plakát, reklám, szórólap), a gyűjtött anyag elemzése, adott témára anyag készítése (plakát, meghívó, tabló), versenyeztetése, és értékelése. Logó tervezése szabadon választott technikával. Reklámok – realitások és marketingfogások elemzése. A használati tárgyak esztétikai értékeinek (használhatóság, szépség) megvitatása. Egyszerűbb tárgyak ábrázolása (szabad rajz, festmény, kollázs, makett). Színhasználattal kapcsolatos tanulmányok készítése (főszín, kiegészítő szín, színkör). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – formamegfigyelés képessége, – térlátás képessége, – színlátás és harmónia, – vizuális kommunikációs képesség.	*Informatika:* adott információ és illusztráció keresése a világhálón. Produktum készítése adott témára (meghívó, plakát, logó, prezentáció), az elkészült munka kinyomtatása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vázlatrajz, makett, színdinamika, színkör, kiegészítő szín, főszín, logó, harmónia, kollázs, graffiti, prezentáció, marketing.

Tematikai egység	**Műszaki rajz készítésének alapjai**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyainak funkció szerinti csoportosítása. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről, forma ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térlátás alakítása és erősítése. Képalkotási képesség fejlesztése, testek látványszerű ábrázolása. Műszaki rajz készítése változatos témákban (testek felülete, alaprajz, szabásminta). A célnak megfelelő mérőeszközök, mértékegységek és rajzeszközök megválasztása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A szabadkézi rajz és az ábrázoló geometria alapelemeinek megismerése. – A szabványos vonalfajták, vonalvastagságok, szabványírás megismerése. – Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása, eltérő célú műszaki rajz készítése. *Ismeretek* – Térhatások, téri elemek. – Kísérlet a látvány ábrázolására. – Nézetábrázolás képsík rendszerben. – Szabványok. – Mérési alapismeretek (méretmegadás, méretarány). – Szerkesztések. *Tanulói tevékenység* Mérések (mérési gyakorlatok, hosszúságmérés, eszközkiválasztás, mérési pontosság), becslés. Szabványos vonalfajták, szabványírás gyakorlása. Testek axonometrikus ábrázolása (kocka, téglatest, hasáb, gúla, henger), alaprajz, egyszerű szabásminta megszerkesztése (feladatnak megfelelően). Makett, modell készítése változatos anyaghasználattal (méretarányra figyelemmel). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – formaészlelés-formareprodukció, – térészlelés és térrendezés képessége,	*Matematika:* mértani testek, mérések, átváltások, felületszámítási ismeretek. *Pályaorientáció:* a szakmákhoz szükséges feladatok végzése. *Szakmai alapozó ismeretek:* tájékozódás, anyaggyűjtés a meglátogatott munkahelyeken.

– lényegkiemelés képessége, – formamegfigyelés képessége, – térlátás és differenciált térrendezés képessége, – tárgytervezés és tárgyalkotás képessége, – környezettudatosság, a természeti és épített környezet védelme.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria, szabványosítás, SI mértékrendszer, axonometria, méretmegadás, méretarány.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelése, tudatos színkeverés temperával, vízfestékkel. Igényesség a személyes tárgyak és környezet esztétikus alakítására. Ismeretek tapasztalati úton a mértani testekről, formaábrázolás (megközelítő hasonlósággal), vázlatszerű ábra készítése, tárgy, egyszerű makett készítése a tanuló által választott technikával. Ismeretek a szabványokkal, szerkesztésekkel kapcsolatban. Mérés, mértékegység és mérőeszköz megválasztásával, a mérési pontosság jelentőségét ismeri a tanuló. Egyszerű szakrajz (alaprajz, szabásminta) értelmezése, elkészítése. Törekvés munkája igényes kivitelezésére.

INFORMATIKA

Az információs kultúra alapjainak gyakorlatorientált megismerése a tanulókat hozzásegíti a munkájukhoz, az életvitelük alakításához szükséges információk korszerű, gyors megszerzéséhez, feldolgozásához és alkalmazásához. Az informatika tantárgy célja tudatosítani az informatikai eszközök szerepét, fontosságát az élet különböző területein. Az önálló számítástechnikai produktum (pl.: rajz, levél, névjegy stb.) létrehozásának élménye, az alkotás élményének biztosítása motiválja a tanulókat, a gyakorlat során egyre tudatosabban használják az informatikai eszközöket.

A tantárgy a szakmai ismeretekhez kapcsolódó internetes és más tömegkommunikációs technikák alkalmazásának tudatos megismertetésével, új tartalmak felkutatására nevel. Ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulóknak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon való kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása.

Az ismeretek elsajátítása során a tanulók megismerik és gyakorolják az informatikai eszközök tudatos használatát, rajzos-szöveges dokumentumok létrehozását, átalakítását, formázását. Megismerik a hatékony, céltudatos információszerzést az internetről, információ küldését és fogadását csoportos kommunikációs eszközök segítségével, internetes portálok, szöveges és képi információforrások használatát, tanulmányi feladatokhoz kereső kérdések megfogalmazását. A tanulók képessé válnak adatgyűjtésekre – játék az adatokkal, csoportosítások, rendezések, összehasonlítások.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *önismeret és társas kultúra fejlesztésében* az internethasználattal összefüggő magatartási és etikai szabályok betartásával, a társadalmi kapcsolattartás elektronikus formáinak megismerésével. A *médiatudatosság* területén az informatikai eszközök használati szabályozásának, a függőség elkerülésének tudatos irányításával, az internetes tartalmak valóságtartalmának szűrésével kap eszközöket a tanuló a függőség elkerülésére.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a *digitális kompetenciaterület* fejlesztésében az informatikai eszközök használatának készségszintűvé emelésével, a gyakorlati élet minden területére kiterjedő felhasználás lehetőségeinek bemutatásával.

Tematikai egység	**Számítógép alkalmazása**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Kommunikációs készség. Problémamegoldó képesség. Érdeklődés az elektronikus információhordozók iránt.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. A számítógép-használat nyújtotta lehetőségek felismerése és alkalmazása a mindennapi tevékenységekben.	

	Az etikai szabályok ismerete és szem előtt tartása a világháló használatakor.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – A baleset-megelőzés szabályainak betartása. – Számítástechnikai eszközök kezelése. – Az iskolában használatos operációs rendszer ismerete, segédprogramok használata. – A számítógép használata a tanulásban, az ismeretszerzésben. – Szövegszerkesztési ismeretek. – Hardver eszközök fajtái, jellemzői. *Ismeretek* – Dokumentumkészítés. – Számítógéphez kapcsolódó eszközök használata (nyomtató, szkenner, digitális fényképezőgép, modem, CD, DVD-lejátszó). – Könyvtárhasználat, dokumentumismeret. – A számítógép alkalmazása során felmerülő etikai és egészségügyi fenntartások. *Tanulói tevékenység* A géphasználat során felmerülő fogalmak értelmezése, rendszerezése. Az általában használatos dokumentumformák, szoftverek alkalmazása. Ikonok használata, egyszerű szöveg és rajzkészítés. Hálózatra kapcsolódás, kapcsolat bontása. Keresés kijelölt feladatra, dokumentum választása adott tantárgyi feladathoz, adott tartalmak, képek megkeresése keresőprogram segítségével, adatok értelmezése, felhasználása (menetrend, térkép). Nyers szöveg formázása: önéletrajz, rövid hivatalos levél elkészítése (nyomtatása). Levelezőprogram használata, levél küldése, fogadása, az udvariassági formulák ismerete és használata. A számítógéphez csatolható eszközök használata. Ismerkedés a könyvtári nyilvántartás számítógépes adatbázisaival. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – érzékszervi megismerések, – térbeli és időbeli tájékozódás, – irányított, tartós, tudatos figyelem, emlékezet tartóssága, mobilizálása, – problémamegoldó képesség, – finommotorika, gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség.	*Magyar nyelv és irodalom:* pontos szövegírás jelentősége, helyesírás. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatos fogalmak (szakkifejezések).

Tematikai egység	**A számítógép használata során felmerülő etikai és technikai kérdések**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	A számítógép használata során fellépő problémák feltérképezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számítógépet és tartozékait kíméletesen, szakszerűen használni. Balesetmentes, költségkímélő alkalmazás. A világhálóról szerzett és az általa feltett információt kritikával, fenntartással, felelősséggel kezelni.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakszerű eszközhasználat. – Egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretek. – A világháló használata a káros oldalak mellőzésével. – Önkorlátozás a számítógép használatának időtartamában. *Ismeretek* – A használt eszköz értéke és kíméletes alkalmazása. – Az alkalmazás során felmerülő etikai kérdések áttekintése. – A számítógép használata során szükséges egészségvédelmi feladatok. – Káros szokások kialakulásának megelőzése. *Tanulói tevékenység* A gép és a perifériák megfelelő használata. Az egészségkímélő géphasználat feltételeit számba venni, és alkalmazni. Etikai kódex közös összeállítása. A tilalmak számbavétele, indoklása. A számítógép-függőség kialakulásának megelőzése. Az agresszivitást erősítő játékok kerülése. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – szóbeli és írásbeli kifejezőképesség, – figyelem terjedelme, pontossága, – emlékezet mobilizálása, – szabályalkalmazás, szabálykövetés, – összefüggés-felismerés, algoritmikus, problémamegoldó gondolkodás.	*Osztályfőnöki óra:* káros hatások kivédése. *Etika:* adatvédelem, intimitás, tartózkodó viselkedés a virtuális térben is. *Testnevelés és sport:* egészségvédelem, állóképesség megőrzése, finommotorika. *Magyar nyelv és irodalom:* helyesírás, szókincs.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatos fogalmak (közösségi oldal, blog, csetelés, illegális letöltés, jogdíj).
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes a számítógépet biztonságosan, megfelelően működtetni. Képes a megismert alkalmazásokat kis segítséggel, önállóan használni. Képes célnak megfelelő produktumokat készíteni. Értékeli a szövegszerkesztő program előnyeit, érzékeli a szerkesztőprogramok gyakorlati hasznosságát. Képes saját és mások személyiségi, intim szféráját megvédeni. Képes önkorlátozásra, a káros tartalmak kerülésére.

	Ismeri és képes használni az iskolai és a lakóhelyi könyvtár állományait, és egyéb szolgáltatásait. Ismer és tudatosan használ a számítógép káros hatását csökkentő egyszerű mozgásgyakorlatokat.

PÁLYAORIENTÁCIÓ

A tantárgy fontos szerepet játszik a tanulók reális önismeretének és önbizalmának kialakításában, a tanulók aktív részvételével a munkavállalói kompetenciák és a munkavégzéssel kapcsolatos motiváció fejlesztésében.

A tantárgy kiemelt célja a sikeres pályaválasztáshoz és életpálya-építéshez szükséges személyes aktivitások megtervezése, a motivációban szerepet játszó egyéni képességek és készségek felismerése, tudatosítása, a tanulásból a munka világába való átmenet előkészítése.

A tantárgy célja, hogy a tanulóban felkeltse az érdeklődésének, fizikai és értelmi képességének megfelelő, lakóhelyén reálisan elérhető munkakör és munkavégzés iránti érdeklődést, segítse a választott munkaterülethez szükséges kompetenciák megismerését, igényelje ezek fejlesztését.

A pályaorientáció során a tanuló megismeri a betölthető foglalkozásokat, a tanulható szakmákat és összeegyezteti azokat személyiségével, ambícióival.

A pályaorientáció támogatja a tanulót abban, hogy megismerje a betölthető foglalkozásokat, tanulható szakmákat, és megpróbálja azokat összeegyeztetni saját személyiségével, ambícióival, lehetőségeivel. Megismeri és elsajátítja a munkavállalással és munkavégzéssel kapcsolatos ügyintézések, adminisztrációs teendők alapjait, felismeri ezek fontosságát.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *állampolgárságra és demokráciára nevelés* területén a munkahelyi demokrácia és munkavállalói lehetőségek bemutatásával, az *önismeret és társas kultúra* területén az egyéni képességekhez mért pályaválasztás és szakmatanulás lehetőségeinek felismertetésében.

A pályaorientáció feladata a munka világának bemutatása a lehető legszélesebb körben és az egyéni lehetőségek, a választott szakmai képzés megismertetése, megszerettetése. Fontos a munka fontosságának és a megtermelt értékeknek a felismerése, a munkavégzés megbecsülésére nevelés. *Gazdasági és pénzügyi nevelés* területén lényeges a munkavállalás és a munkavégzés szerepének felismerése a megélhetés megalapozásában, a munkahelyi feladatok ellátása és a munkahely megtartásának fontosságára nevelés. A tanulók megismerik a munka világának hazai és európai sajátosságait, jellemzőt, értékeit, a munkaerőpiac lehetőségeit, a különböző kultúrák munkavállalást, egyéni életutat befolyásoló hatását.

A tantárgy az *anyanyelvi kompetenciaterületet* a munka világával kapcsolatos ismeretek körével, a szakmai nyelv megismertetésével segíti. Támogatja a munkahelyi kommunikáció megismerését, az önkifejezést a vállalt és ellátott feladatokkal kapcsolatban. A *szociális és állampolgári kompetenciaterület* fejődését segíti a társadalmi munkamegosztás szerkezetének és okainak megismertetésével, a munkakörök egymásra utaltságának bemutatásával és az egyéni munkavállalói fontosság érzésének kialakításával. Fejleszti az önismeretet a munkaképesség, pályaalkalmasság és egyéni életpálya lehetőségének feltárásával. A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás formáit bővíti a munkahelyi kommunikáció elvárt szabályainak és lehetőségeinek gyakorlásával.

Tematikai egység	**Munkavállalói ismeretek**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Munkavállalás iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Munkahely-kereséssel, munkavállalással, munkavégzéssel összefüggő ismeretek rendszerezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Munkaerőpiacon való érvényesüléséhez szükséges viselkedési formák, technikák, adminisztratív teendők. – Munkával kapcsolatos jogok és kötelességek, a munkaerő-piaci szervezetek nyújtotta lehetőségek, támogatási formák, juttatások, szolgáltatások. – A munka világának hazai és európai sajátosságai, jellemzői, értékei, a munkaerőpiac lehetőségei. – Az egész életen át tartó tanulás és a folyamatos pályakorrekcióra való felkészülés. – Életpálya tudatos tervezése, az álláskeresési technikák megismertetése, gyakoroltatása, elsajátítása. *Ismeretek* – Munkahely-keresési ismeretek, munkafelvétel, – Munkavállalással kapcsolatos ügyintézési ismeretek, – Munkaegészségügyi ismeretek, – A munkahelyek szerkezete, felépítése, – Munkahelyi viselkedés, munkahelyi kapcsolatok, – A munkavégzés szervezése. *Tanulói tevékenység* Látogatás munkaügyi központba, ismerkedés az ügyintézéssel. Munkafelvételi adatlapok kitöltése, hivatalos adatok, iratok, erkölcsi bizonyítvány (TAJ-szám, adószám, bankszámlaszám, képzettség adatai). Önéletrajz készítése, állásinterjú gyakorlása. Munkaegészségügyi vizsgálaton történő részvétel. Munkaruha, védőruha, védőeszközök fontosságának megbeszélése. Munkavállalói jogok és kötelességek megbeszélése. Munkahelyi adminisztráció (jelenléti ív, fizetési jegyzék, munkahelyi igazolás, szabadságkérés, betegállomány igazolása). Munkahelyi kapcsolatok, problémakezelés gyakorlása (munkavezető, munkatársak, beosztottak szerepe). Iskolai időbeosztás és munkahelyi időbeosztás különbözőségének megbeszélése (szabadság, munkaidő, szünet, ebédidő, táppénz, túlóra, helyettesítés). Munkahelyváltással, munkakörváltással kapcsolatos ismeretek megbeszélése (felmondás, munkanélküliség, munkanélküli segély, álláskeresési lehetőségek, közmunka).	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek – alkalmazkodás, szociabilitás, – önállóság, – motiváció, – szabálykövetés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munkahely, munkaidő, szabadság, betegállomány, táppénz, segély, munkabér, bérjegyzék, felmondás és más, a munkavállalással kapcsolatos fogalmak, kifejezések.

Tematikai egység	**Pályaorientáció**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Szakmaválasztás és szakmaelsajátítás iránti érdeklődés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A választható szakmák, munkatevékenységek megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Reális önismeret és személyes jellemzők megismerése. – Személyes pályaalkalmasság feltárása. – Társas képességek megismerése. – Egyéni képesség és érdeklődés összehangolása. – Szakmák rendszerének, sajátosságainak megismerése. – Munkakedv felkeltése a reálisan választható szakmák és a képzési kínálat függvényében. *Ismeretek* – Az egyes szakterületeken dolgozók tevékenységének, a pályák, munkakörök sajátosságainak, a különböző szakmacsoportok tevékenységformáinak megismerése. – Különböző életpálya-lehetőségek bemutatása, pályatükrök megismerése, az egyéni alkalmasság és a munkatevékenység közötti megfelelés bemutatása. – Szakmai szerep kiválasztása, megfogalmazása, egyéni életpálya reális megtervezése. – Munkahelyi körülmények, munkafeltételek, saját alkalmasság mérlegelésének szempontjai. – Munkahelyi egészségvédelem szempontjai. *Tanulói tevékenység* Jól ismert szakmák jellemzőinek gyűjtése, szülők munkájának és a környék munkalehetőségeinek bemutatása. Információk gyűjtése a szakmákról, a munka világáról, hazai és európai sajátosságokról. Egyéni pályaalkalmasságról, fizikai erőnlétről, terhelhetőségről, ügyességről tapasztalatok gyűjtése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Természetismeret:* egészségügyi alkalmasság (látás, hallás, állóképesség). *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban.

Munkaerő-piaci lehetőségek, munkavállalást és egyéni életutat befolyásoló hatások gyűjtése, megbeszélése. Az egészséges munkahelyi környezet kritériumainak gyűjtése. Az egész életen át tartó tanulás és a folyamatos pályakorrekcióra való felkészülés érdekében az életpálya tudatos tervezésének, az álláskeresési technikák elsajátításának megismerése, gyakorlása. Elvégzett munka eredményeinek megtekintése, a munka értékének és szépségének felismerése (elkészült eszközök, megművelt kertek stb.). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – esztétikai érzék, – önismeret, – motiváció, – precizitás, – önállóság.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakmák és munkakörök megnevezései, a fizikai és mentális alkalmasság kifejezései.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes kiválasztani a szakmák és munkakörök rendszeréből a képességeinek és érdeklődésének megfelelő tevékenységet, motiválttá válik a szakma ismereteinek elsajátítása és a felnőttkori munkavégzés iránt.

SZAKMAI ALAPOZÓ ISMERETEK

A tantárgy célja az egyéni életpálya-elképzelések, az egészségügyi, fizikai és pszichikai tényezők alapján – a pályaválasztási döntés segítése. Megismerteti a választott szakmák munkakörülményeit, a munkahelyek szerkezetét, az álláslehetőségeket, a különböző szakmacsoportokat, foglalkozásokat, tevékenységformákat. A feltételek függvényében egy vagy több szakterületen gyakorlatorientált, általános szakmai ismereteket nyújt.

A szakiskolában a szakmai alapozó oktatás keretében a tanulók az általános szakmai elméleti ismeretek elsajátítása mellett a gyakorlatban is megismerkednek a kiválasztott szakmacsoport jellemző technológiáival, a felhasznált anyagokkal, megismerik a szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket és felkészülnek az Országos Képzési Jegyzékben szereplő konkrét szakképesítés vagy rész-szakképesítés kiválasztására.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *erkölcsi nevelés* területén a munkahelyeken, műhelyekben elvárt viselkedés megismertetésével, az *önismeret és társas kapcsolati kultúra* területén a munkatársi kapcsolatokban szokásos együttműködési képességek kialakításával, a munkavezetővel és a kollégákkal történő kapcsolattartás gyakorlásával.

A *testi és lelki egészségre nevelés* területén a munkaképesség és állóképesség fejlesztése és megtartása érdekében a saját személyre vonatkozó ismeretek nyújtásával segíti a tanulókat. Megismerteti az egyes foglalkozások egészségügyi, fizikai és pszichikai kockázatait, ezek elkerülésének lehetőségeit és a sérülések, károsodások megelőzésének fontosságát.

A *felelősségvállalás másokért, önkéntesség* területén segíti felismerni a munkavégzéssel összefüggő veszélyek elkerülését segítő technikákat, megalapozza a műhelyekben szükséges, szerszámokkal, tevékenységekkel kapcsolatos óvatosságot, odafigyelést a saját és a munkatársak épségét veszélyeztető tényezők és folyamatok elkerülésére. Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlődését a tantárgy a szakmai nyelv gyakorlásával, a munkatársakkal és munkavezetővel szükséges önkifejezés segítésével és a munkafeladatok és utasítások megértésének támogatásával segíti. Elősegíti helyzethez illő szóhasználattal az információ kérését szóban és írásban, segít a vélemény, kritika, vita kulturált nyelvi formában történő megfogalmazásában.

A *szociális és állampolgári kompetencia* területén erősíti az együttműködést, a munkafegyelem kialakulását, a felelősségvállalást, a társadalmi cselekvőképesség növelését, a szabálykövető magatartás elfogadását, az erőfeszítést, a monotóniatűrést a munkafolyamatokban, élethelyzetekben. Fizikai és szociális helyzetekben eredményes alkalmazkodást biztosító, szilárd szokásrendszert alakít ki.

Tematikai egység	**Általános munkahelyi tűz- és balesetvédelem**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Óvatos magatartás kialakulása a nem ismert tárgyakkal és gépekkel kapcsolatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkahelyek és műhelyek használata rendjének és szabályainak megismerése, az önmaga és társai érdekében szükséges védő-, óvó előírások megismerése, fontosságuk felismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – Tűz- és balesetvédelmi előírások, műhelyhasználat rendjének megismerése. – Alapvető óvatosság kialakulása. – Műhelyben elvárt viselkedés szabályozása. – Tűz és baleset esetén szükséges teendők, mentések, értesítendők körének megismerése. *Ismeretek* – Veszélyes gépek, eszközök, tevékenységek. – Veszélyes alapanyagok, energiaforrások. – Munkaruha, védőruha, munkacipő, védő és óvó eszközök. – Elsősegélynyújtási alapismeretek, elsősegélyláda helye a műhelyben, tartalma. – Egészségvédelem a műhelyben, munkahelyen. *Tanulói tevékenység* Beszélgetés a tűz veszélyeiről, a munkagépek és munkaeszközök balesetet, sérülést okozó lehetőségeiről. Baleseti sérülés ellátásának szimulálása, elsősegélyláda tartalmának összeválogatása, alkalmazásának gyakorlása. Tűzvédelmi gyakorlat. Segélyhívások, segítségkérés helye, szimulálása, mentők, tűzoltók, rendőrség, segélyvonal. Különböző típusú munkavégzéshez alkalmas és nem alkalmas munkaruha, védőruha válogatása. Munkatevékenységekhez védő és óvó felszerelések kiválasztása. Védőfelszerelés helyes használatának bemutatása, kipróbálása. Munkaeszközök helyes megfogásának, átadásának gyakorlása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – megfigyelőképesség, – óvatosság, – kooperációs készség.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Baleset, veszély, elsősegély, mentőláda, műhelyben használt eszközök, anyagok neve.

Tematikai egység	Közlekedési ismeretek	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Tömegközlekedési eszközök önálló, magabiztos igénybevétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A műhelyek és munkahelyek tömegközlekedéssel történő megközelítése lehetőségeinek megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – A munkahely és lakóhely közötti önálló közlekedés biztonságosan és célszerűen. – Tömegközlekedési eszközök biztonságos és célszerű igénybevétele. – Menetrend alapján menetidő, átszállások ismerete. – Közlekedéshez szükséges menetidő és útvonal tartása. *Ismeretek* – Menetrend. – Átszállási lehetőségek. – Tömegközlekedési eszközök útvonala. – Lakóhely közlekedése. – Lakcím és munkahely, műhely címének pontos ismerete. – Bérletek, jegyek időbeli és térbeli hatályosságának ismerete. *Tanulói tevékenység* Útvonalak tervezése, baleset esetén kerülőutak tervezése. Közlekedési igazolványok, bérletek és jegyek szükség szerinti beszerzése. Menetidő kipróbálása, pontos érkezés a munkahelyre. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – figyelem, – önállóság, – együttműködési készség, – pontosság, – óvatosság.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közlekedési eszközök neve, menetrend, menetidő, átszállás, jegyek, bérletek elnevezése, útvonal.

Tematikai egység	Műhelygyakorlatok	Órakeret 144 óra
Előzetes tudás	Tűz- és balesetvédelmi ismeretek, motiváltság a munkavégzésre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Munkahelyen, műhelyben végezhető segítő feladatok, részmunkák végzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – Munkahelyi műhelyben helyes viselkedési szabályok kialakítása. – Egy szakmacsoport közös szakmai gyakorlati ismereteinek, készségeinek, képességeinek fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

– A szükséges általános elméleti elemekkel való összekapcsolás. – A műhelyben szokásos és elvárt higiénés szokások elsajátítása. – A képzés céljától függően felkészítés az Országos Képzési Jegyzékben szereplő konkrét szakképesítés, részszakképesítés vagy munkábaállást, életkezdést segítő ismeretek elsajátítására. *Ismeretek* – A műhely helységeinek, eszközeinek, rendjének, tisztántartásának megismerése, megnevezése. – A munkahely és műhely elvárt higiénés rendjének megismerése. – Jellemző technológiák, a felhasznált anyagok megismerése, megnevezése. – Munkafolyamat menetének megismerése. – A társadalmi, munkahelyi beilleszkedéshez szükséges viselkedésformák elsajátítása. *Tanulói tevékenység* A műhely elvárt és szükséges higiénés rendjének betartása. Az egyszerűbb kéziszerszámok, eszközök helyes fogási, használati módjának gyakorlása. Szükséges munkaruha, védőruha, munkacipő helyes viselésének gyakorlása, gondoskodás a tisztántartásról. A munkaműveletek kipróbálása, a helyes munkavégzési szokások kialakulásának megalapozása. Szerszámok tisztántartásának, szerszámok, anyagok tárolási szokásainak betartása. Munkavégzés közben a szükséges pihenőidő betartása. Helyes testtartás és fogások gyakorlása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – praktikus készség, – kooperációs készség, – pontosság, precizitás, – irányított figyelem, óvatosság, – önállóság, önismeret.	*Testnevelés és sport*: egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műhelyben használt helyiségek, eszközök, anyagok nevei.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló az intézmény szakmai képzésének megfelelő területen jártas lesz a gyakorlati műhelyekben és munkahelyeken, elsajátítja a képzés során használatos alapvető segítő munkák és részfeladatok elemeit. Tájékozott lesz a munkavégzés során elvárt teljesítménnyel és saját képességeivel kapcsolatban.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Az enyhe értelmi fogyatékos fiatalok középfokú nevelésében-oktatásában jellemző a tudatos és rendszeres öntevékenység, önképzési igény valamennyi műveltségi terület, így a testnevelés és sport esetében is. Hangsúlyossá válik a munkavállaláshoz szükséges fizikai kondíció és az egésztudatosság beépülése a személyiségvonások rendszerébe, a motoros aktivitásban vezető szerephez jut a rekreativitás, a szabadidős fizikai tevékenység. Középfokú oktatásban részesülő enyhe értelmi fogyatékos fiatalok tehetséggondozásának egyik fő terepe a versenysport.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *anyanyelvi kommunikáció* – a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése terén, a testnevelés órákon, vagy szabadós sporttevékenységek keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására.

A *matematikai kompetencia* fejlesztése indirektmódon, transzferhatások révén, funkcionális képességek, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg.

A *természettudományos kompetencia* a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelés órákon.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi, az önismereti, a másokért való felelősségvállalás valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési célnak megfeleltethető a tantárgy.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.

További cél a helyzetfelismerő képesség fejlesztése, a komplex személyiségfejlesztés, a szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. Fontos a motiváció felkeltése a szabadidő- és diáksportokra, a testnevelés és sportági ismeretek bővítésére, a preventív és egészségtudatos szokások kialakítására a tanulókban.

A testnevelés kiemelten támogatja a biomechanikailag helyes testtartás kialakulását, szükség szerint a tartás javítását, korrekcióját.

A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

Tematikai egység	**Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	Bemelegítési technikák alkalmazása. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végrehajtása. Függeszkedés bordásfalon, kötélen, gyűrűn.	
A tematikai egység nevelési-	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Testépítés természetes eszközökkel, egészségvédelemmel.	

fejlesztési céljai	Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Minőségelvű motoros tevékenységek tökéletesítése. – Sportági tevékenységre épülő kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. – Vízi biztonság megteremtése, a víz, mint az egyik őselem gyógyhatásainak tudatosítása. *Ismeretek* – A fittség és az edzettség kritériumai. – A terhelés élettani és pszichés értelmezése. – A nyolc évfolyamon tanultak elmélyítése, készségszintre emelése. – Gimnasztika. – Egyensúlygyakorlatok. – Küzdőgyakorlatok. – Zenére végzett gyakorlatok. – Légzőgyakorlatok. *Tanulói tevékenység* Differenciált, egyéni edzésterv készítése – segítséggel. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és tornaszerekkel (labda, kötél, gyűrű, zsámoly, tornapad). Szereken történő célirányos mozgások: függeszkedések, mászások. Önállóan végzett bemelegítés (8-10 gyakorlatnyi). Bemelegítő mozgásanyag tervezése és kivitelezése. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Testépítés – minden izomcsoport harmonikus fejlesztése a gerinc és az ízületek védelmével. Tesztek, felmérések kizárólag diagnosztikus célzattal: – motoros (Cooper), – kardio-respiratorikus, – állóképesség, – erő, – izomerő, – állóképesség, – testösszetétel. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – döntési képesség, – térkihasználási képesség, – transzferhatások.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, egészséges életmód.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Speciális kifejezések az edzésekkel kapcsolatban.

Tematikai egység	Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Alakzatváltozásokban való együttműködés. Egyensúlygyakorlatok végrehajtása egyensúlyvesztés nélkül. Erőfeszítésre és kitartásra való képesség fejlesztése. A tanult mozgáselemek önálló végrehajtására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágak technikai elemeinek megismerése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Fejlesztési követelmények
– Térbeli és energiabefektetésre vonatkozó tudatosság fejlesztése.
– Tudatos helyzetfelismerő és feladatmegoldó képességek fejlesztése.
 	
Ismeretek
– Új sportági ismeretek és rendszerek alapjai.
– Mozgásos tapasztalatszerzés a néptánc, a történelmi táncok, társastánc és modern mozgáselemek tárából.
– Rendgyakorlatok.
– Torna.
– Támaszgyakorlatok.
– Mászás, vándormászás.
– Függeszkedés, lendülés.
– Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc.
– Atlétikai elemek:
  – Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások.
  – Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal.
– Tánc: népi és régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok megismerése.
– Úszás.
– A vízből mentés elemi szabályai.
 	
Tanulói tevékenység
Természetes mozgások végrehajtása (sportág-specifikus jelleggel).
Technikai és taktikai elemek véghezvitele (egyéni szintű) cselekvési biztonsággal
Szervezést elősegítő gyakorlatok: rendgyakorlatok, alakzatok felvétele, menetelések, ellenvonulások, nyitódások, zárkózás, szakadozások.
Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben.
Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás.
	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.
	
	Természetismeret:
	Emberi test.
	Helyes higiénés szokások.
	Balesetvédelem.
	
	Etika:
	versenyszellem, nyertes elismerése, szabályok betartása.

Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban menetelés alakzatfelvétellel. Támaszgyakorlatok, függés- és egyensúlygyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélen, vándormászás bordásfalon. Függeszkedés, lendülés, lengés, hintázás szereken. Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc gyakorlása. Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal, verseny, időmérés. Tudatos, gyakorlati alapú tapasztalatszerzés a hazai és külföldi sportjátékok technikai és taktikai készletéből. Tánc, művészeti előadás és más mozgásformák alkalmazása az önreflexió és önkifejezés érdekében. Tánctanítás, tutorálás mozgásos programokban, gyakorlatokban. Úszás: gyors, mell, hátúszás saját tempóban, a pillangóúszás elemei, indulási és beérkezési technikák, vízi sportjátékok. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége, – imitációs és elemző képesség, – alkalmazkodási képesség, – a mozgás örömének átélése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelemmel és baleset-megelőzéssel kapcsolatos fogalmak, támasz, átfordulás, tigrisbukfenc, ugróerő, lendület, gyorsítás, lassítás, rajtolás, átlépő technika, hajítás, dobás, lökés, vetés, start, fejes, forduló, a vízből mentés fogalomtára.

Tematikai egység	**Játék**	**Órakeret 52 óra**
Előzetes tudás	A játékok, feladatok szakszavainak értelmezése és azoknak megfelelő cselekvés. A labda céltudatos irányítása. A sportjátékok szabályainak betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem és a sportszerűség kialakítása és fenntartása. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Személyes és társas folyamatok pozitív alakítása a megismerésben, az értékelésben, az asszertivitásban, a sportszerűségben és a sikerorientáltságban. – Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés és kritikai értelmezés.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés,

– Csapatépítés. – Sportági előkészítő kreativitás és kooperativitás fejlesztése. – Inklúzióra, társadalmi integrációra előkészítés, érzékenyítés. – Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. – Játékszabályok által döntésképesség és szabálytudat kialakítása. – Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. – Személyes és társas folyamatok megélése. – A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlata. *Ismeretek* – Dobó- és elfogójátékok. – Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. – Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. – Átadások helyben és mozgás közben. – Célba rúgó és célba dobó játékok. – Kosárlabda. – Labdarúgás. – Röplabda. – Kézlabda. – Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel. – Szabadidős teremjátékok. *Tanulói tevékenység* Dobó és elfogó játékok játszása. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel (kidobós). Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés, védővel szemben, átadások helyben és mozgás közben, célba rúgó és célba dobó játékok. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel (esések, gurulások, szabadulások). Szabadidős teremjátékok: gombfoci, asztali foci, darts, asztalitenisz, asztali hoki. Preventív játékok és tevékenységek vízben. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – szabálytudat, – kooperativitás, – asszertivitás, – kudarc és győzelem sportszerű megélése.	rábeszélés formáiban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve és szabályai, büntetődobás, büntetőrúgás, oldal-bedobás, sarokrúgás, szerelés, becsúsztatás, ívelés, feladás, sáncolás, csatár, középpályás, védő, kapus, kapáslövés, önvédelem, esés, gurulás, szabadulás.

Tematikai egység	**Versenyzés**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal, versenytárssal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. A labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor-és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. Olimpikonok, paralimpikonok tiszteletére nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Sportági versenyek, versenytapasztalatok megszerzése a diáksport, élsport és szabadidősport terén. – Sportszerűség fogalmi jelentésének ismerete. – Az olimpia és sporttörténet nagy alakjai, emblematikus személyiségei, híres magyar és nemzetközi sportolók megismertetése a múltból és a jelenből. – Példakép (választás, a választás megindokolása). *Ismeretek, indoklások* – Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok, a sportági versenyek szabályainak, technikájának és taktikájának elemei. – Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola. Ugróiskola. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályainak megismerése. – Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok. – Küzdősportok elemei. – Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia. *Tanulói tevékenység* Sportági versenyek – szükség szerinti egyszerűsített szabályokkal – gyakorlása. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta). Ugróiskola – magasugrás, távolugrás. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Sorversenyek. Váltóversenyek. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályszerű, csapatok közötti játéka. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok (bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásba vágás, csizmadobáló). Úszóverseny egyszerűsített szabályokkal. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Természetismeret:* egészséges életmód. *Informatika:* képek, eredmények keresése honlapokon. *Etika*: önismeret – testi és lelki egészség.

és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Példakép keresése híres magyar és nemzetközi sportolók és csapatok közül (képek, eredmények, versenyek látogatása, kulturált szurkolás). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – szabálykövetés, szabálytartás, – egészséges versenyszellem, – kooperáció, – koordináció, – döntési és reagáló képesség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A játékok neve és szabályai; erőszakos, kíméletes, sportszerű, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény, olimpikon, paralimpia.

Tematikai egység	**Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxáció gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra, egészségtudatosságra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepe.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Igénykeltés a mozgásban gazdag életformára, a terhelés alakítására és kontrolljára való képesség kialakítása. – Optimális testtömeg és fittség paramétereinek kialakítása és/vagy fenntartása. – A relaxáció és stresszoldás mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszköze. – Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásai a testi-lelki egészségre. – Primer prevenció és az életvezetés kapcsolatrendszere: szokások, egészségfejlesztés, egészségtudatosság. – Egyéni felelősség és döntés az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában. – Biztonság és környezettudatosság. – Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatása. – Önkontroll, önuralom. – Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtásának képessége –a védő-óvó intézkedések ismerete és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat).		*Magyar nyelv és irodalom:* gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

– A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. – A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásával. *Ismeretek* – Otthon is végezhető testgyakorlatok. – Táncok különféle műfajai. – Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. – Relaxációs gyakorlatok. – Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése, betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások szerepe. – Természetben űzhető sportok (balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem elsajátítása). – Kerékpározás, görkorcsolyázás. – Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. – Könnyített testnevelés. *Tanulói tevékenység* Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák – egyénileg, párban, csapatban. Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, talajtorna). Relaxációs gyakorlatok: légzőgyakorlatok, figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Természetben űzhető sportok: labdajátékok, futóversenyek, túra, kocogás, tájfutás – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem rendszeres elvégzése (krémezés, ruházat, ellenőrzés). Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. Könnyített testnevelés: a tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok (a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint, a tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása). Testtartás-javító gyakorlatok: preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – egészségtudatosság, – mozgásigény, – a körülményekhez való alkalmazkodás, – a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, testtartás, tájfutás, tájoló, térkép, terep, önkarbantartás, tréning, örömtréning.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Menet- és ütemtartás, hosszabb távú egyenletes, lassú futás. Hatékony mozgásszabályozás, két-három mozgáselem összekapcsolása a gyakorlatok során, a gyakorolt mozgáselemeket, sportágakat szabad térben, más körülmények között is alkalmazni. A szergyakorlatok teljesítése, önálló végrehajtása a tanuló képessége szerint. Az ugróerő és súlypontemelkedés tudatos szabályozása. A tánc és a közös mozgás élményének élvezete. A tanuló képes: önállóan bemelegíteni; a sportot életritmusába beépíteni; legalább egy úszásnemet biztonságosan művelni; versenyjátékok, versenyfeladatok szakszavait értelmezni, és azoknak megfelelően cselekedni; labdát céltudatosan irányítani; labda- és sportjátékok szabályait betartani, a csapatszerepeket felismerni; a szabályok betartásával aktívan részt venni a közös játékokban, versenyekben; higiénés ismereteit rutinszerűen alkalmazni saját életterében; a relaxációs gyakorlatokat önsegítő rendszerében alkalmazni, nyugalmi és stresszhelyzetben szokásrendszerébe integrálni az egészségtudatos magatartásformákat.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA

Az osztályfőnöki óra sajátos szerepet tölt be a tantárgyak rendszerében. Tartalmai, tevékenységei közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, tematizáltan segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

Célja fejleszteni – a konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével – a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését. Fontos, hogy hozzájáruljon – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Feladata erősíteni – a terápiás eljárások alkalmazásával –az önismeretet, az önelfogadást és az önfejlesztést, biztosítani a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldását helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül.

A tantárgy tudatosítja az értékek védelmével kapcsolatos felelősséget, bemutatja a közvetlen környezet humán értékeit.

Az osztályfőnöki óra feladata, hogy kapaszkodókat adjon a serdülőkor testi-lelki változásaihoz – a tanuló számára lehetőséget adjon a saját élmények, vélemények megvitatására.

Riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával – saját élmény eseti bekapcsolásával – adjon pontos képet és iránymutatást az élvezeti szerek veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről.

A tanulók saját tapasztalatokat szereznek – események, történések közös elemzésével, egyéni gyűjtőmunkával – a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Felkészíti a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására, a tanuló tapasztalatokat gyűjt a munka világáról, a szakmákról.

A tantárgy feladata továbbá a vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően –, a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.

Kötelező előkészítő évfolyam

A tantárgy az *erkölcsi nevelés* terén, irodalmi művek, irodalmi szereplők megismerésén keresztül támogatást nyújt pozitív és negatív példák felismerésére, pozitív mintakövetésre; *nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés* területén hazánk múltjának, jelenének megismerésére az írók, költők szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés terén szerepet játszik az olvasott szövegekben a közéletiség felismerésében, a múlt irodalmában a demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követésében.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése területen fontos szerepet tölt be a tantárgy, a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíti a társas érintkezést. Az önismeretet fejleszti a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel, segíti a saját személyiség megismerését az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A *testi és lelki egészségre nevelésben* az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek megismerésével ismeretterjesztő és irodalmi szövegekben, ezek felismerésével, saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazásával vesz részt.

A *családi életre nevelést* az irodalmi művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása erősíti.

A *felelősségvállalás másokért, önkéntesség* területet támogatja a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán, illetve ezek gyakoroltatása szituációs játékokban, szerepjátékokban.

A *fenntarthatóság, környezettudatosság* terület egyre tudatosabbá válik a helyes szokásrend következetes alakítása során különböző életterekben (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.).

A *pályaorientáció t*erületét támogatja a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek elemzésével, megbeszélésével, saját lehetőségek és motivációk összevetésével.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területen komplex ismereteket nyújt az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek bemutatásával a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, családi élet, hivatalos ügyintézés, gazdálkodás stb. témakörökben.

A *médiatudatosságra nevelést* segíti az ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek, infokommunikációs eszközök igénybevételének gyakorlásával.

A *tanulás tanítása* területet támogatja az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárásával, egyénre szabott értékeléssel, az önálló ismeretszerzési képességek fejlesztésével.

A kulcskompetenciák közül az *anyanyelvi kommunikáció* hangsúlyos, a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve kell szerepet kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

A *szociális és állampolgári kompetencia* fejlődését, a társadalmi beilleszkedést a kellő önismeret alakításával tudja a tantárgy segíteni.

Tematikai egység	**Beilleszkedés – Alkalmazkodás**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Helyes értékválasztás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális pályatervezés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A szabályok elfogadása. – Helyes napirend kialakítása. – Az önálló tanulás egyre nagyobb aránya. – Felkészülés a szakmatanulásra. – Érzelmi azonosulás, megértés az elődök tettei iránt. – Szolidaritás a rászorulókkal szemben. – Aktív részvétel a lakóközösség és iskolaközösség életében.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Szakmai alapozó*

Ismeretek – Tanulói jogok és kötelezettségek. Házirend. – Tűz- és balesetvédelem. – Napirend. Tanórán kívüli elfoglaltságok. – Tanulás és tudás. – Új tantárgyak megismerése. – Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság). – Helyismeret. – Közvetlen lakókörnyezetben, iskola szervezésében végezhető önkéntes munka végzése. *Tanulói tevékenység* A házirenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). A szabályok megvitatása. Időbeosztás, órarend. Hatékonyság ellenőrzése. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban (pályaorientáció, alkalmasság). Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. A lehetőségek és képességek felmérése, saját képességek tudatosítása a pályaválasztás érdekében (tesztek, pályaválasztási tanácsadó). Kutatómunka a közvetlen környezet múltjáról (könyvtári kutatómunka, Helytörténeti Múzeum, kiállítás megtekintése). Tanulmányi kirándulás, intézménylátogatás, kapcsolatfelvétel a rászorulók megsegítése érdekében (gyermekintézmény, idősgondozás, állatgondozás, parkgondozás, ünnepi műsor előadása stb.). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – akusztikus figyelem, – szerialitás.	*ismeretek:* pályaválasztással kapcsolatos ismeretek. *Pályaorientáció:* pályaválasztással kapcsolatos ismeretek. *Informatika:* tájékozódás a világhálón.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység, hatékony tanulás, önellenőrzés, rátermettség, viszonzás nélkül, szívesen.

Tematikai egység	**Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A tanuló saját jó és rossz tulajdonságainak ismerete.	

	Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Törekvés a káros szokások kijavítására.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Reális önismeret. – Sérelmeiről beszél a tanuló. – A kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett. – Hatékony és konstruktív részvétel a szűkebb környezet életében. – A káros szenvedélyek kialakulásának elkerülése. – Segítségkérés módjának és helyének megismerése. – Segélykérő telefonszámok ismerete. *Ismeretek* – Önjellemzés, reális önértékelés. – Lelki bántalmak, sérelmek következményei. – Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem? – Az emberi természet megnyilvánulása, a helyes életvezetés kialakítása. – Negatív tulajdonságok számbavétele. – Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése. – Dohányzás (aktív – passzív). – Alkoholizmus, káros közösségek hatása (galeri, szekta). *Tanulói tevékenység* Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése (külső- és belső tulajdonságok), fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önkritika). Javaslatok és tervkészítés a hibajavításra. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn bemutatása helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. Ellenszenv, rokonszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása, vagy elutasítása. Saját élmények a felmerülő témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni a fenti helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – akusztikus figyelem, – emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Természetismeret:* egészséges életmód.

alkalmazása, – emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás, – szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, elhárítás, önjellemzés, önkritika, tervkészítés, feszültségoldás, megelőzés, realitás.

Tematikai egység	**Aktuális témák**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló saját környezetének ismerete, az események számontartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni és társadalmi ünnepek ismerete, számontartása. Mások ünnepeinek megismerése, elfogadása (tolerancia), ünneplésének a tisztelet megadása. Aktív részvétel az intézmény és lakóhely életében.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szűkebb és tágabb közösségének ismerete. – Aktivitás, együttműködés. *Ismeretek* – Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete. – A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése. *Tanulói tevékenység* Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése. A választott szakma története, hagyományai, alkotásai, eszközei körében tájékozódás. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* – akusztikus figyelem, – emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása, – emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás, – szerialitás.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése, plakát, meghívó az ünnepekre.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel kapcsolatos fogalmak köre.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes iskolai munkáit a tanult szabályok szerint végezni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével. Képes iskolai munkáit a tanult szabályok szerint végezni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével. A környezet és az értékek megismerése alapján azonosulás, elfogadás és szolidaritás az aktuális helyzetekben. Képes felismerni az ünnepek és ünneplés helyét és értékét az egyén és a közösség életében. Képes megismerni az aktív közreműködés és részvétel élményét, emlékeket gyűjteni, dokumentálni.

AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ SZAKISKOLA OKJ SZERINTI RÉSZSZAKKÉPESÍTÉS OKTATÁSÁHOZ ALKALMAZANDÓ 9-10. ÉVFOLYAMOS KÖZISMERETI KERETTANTERVE

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, az OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához készült közismereti kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek. (A tantárgyi kerettantervek összeállítása során a teljes rendelkezésre álló órakeret felosztásra került a tematikai egységek között. A nevelőtestületnek azonban jogszabályban biztosított lehetősége van a tematikai egységek óraszámának 10%-os csökkentésére, és ennek felhasználásával az esetleges helyi sajátosságok érvényesítésére.)

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti Alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatására vonatkozó irányelveken alapul.

Célok és feladatok

A szakiskolai iskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók közismereti oktatásának a szakiskolai képzésben kiemelt célja *támogatni* a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását és a sikeres szakmai vizsgára való felkészülést, *gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni* a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására.

A szakiskolai képzés gyakorlási-kipróbálási lehetőséget teremt a társadalmi normáknak megfelelő életmód, életvitel szervezéséhez, vezetéséhez. Támogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését, segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális interakciók gyakorlásának.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés terén a tanulók erkölcsi érzékének továbbfejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése zajlik.

A szabálykövető magatartás érvényesítése a mindennapi gyakorlatban, az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg. Segíti az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosítását a nemzedékek közötti és a kortársi

kapcsolatok megerősítésével, az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával.

A folyamat végén az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés segíti a magyar történelemre és hagyományokra, hazájára való büszkeség kialakulását, a más népek, azok kultúrája iránti érdeklődés és tisztelet megnyilvánulását azzal, hogy támogatja a tanuló aktív részvételét szűkebb környezetének megemlékezésein, a történelmi múlthoz kapcsolódó ünnepeken. A társadalom, a társadalmi jelenségek megítélése fókuszba kerül, a tanulót a pályaválasztási és önálló életkezdési ismeretei, motivációja segíti abban, hogy reális képet kapjon a társadalomban elfoglalt-elfoglalható helyéről.

Az *állampolgárságra, demokráciára nevelés* terén felkészül a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit. Iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus jogokat és megismeri a demokrácia szabályait. Az iskola az egyéni adottságokhoz és lehetőségekhez mérten biztosítja a tanuló részvételét a helyi civil társadalom életében, azért, hogy fogékony legyen a társadalom jelenségei, problémái iránt.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén az enyhén értelmi fogyatékos tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énképe, megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján továbbfejlődik önértékelése, önbizalma. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya. A serdülőkorban, mint a személyiség kialakulásának döntő szakaszában, az életkorból adódó problémák kezelése érdekében kiemelt szerepet kapnak a feszültségek, a szorongás, a stressz, a fáradtság oldásának technikái, annak felismerése és leírása, hogy a tanuló önmaga hogyan változik, alakul. Az elképzelések, vágyak, tervek a felnőtt szerepekről – a felnőttkori önmaga megvalósításáról – akkor lesznek reálisak, ha a tanuló képes a kudarcok tűrésére, tanulságaik feldolgozására, hasznosítására.

A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Igénnyé válik a testi épség megóvása és a sérülések elkerülése. A mindennapos testedzés megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképesség megszerzését és megőrzését. A pedagógus lehetőséget ad a tanulónak felismerni és elkerülni a káros szenvedélyeket, a testi, szellemi és lelki érettség elérésével megerősödik sikeres társadalmi beilleszkedésének lehetősége. A pedagógus feladata felhívni a tanuló figyelmét a rendszeres és bőséges táplálkozás, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, megteremteni az egészségvédelem és a szociális gondoskodás gyakorlatát az iskolában, felhívni a figyelmet a rendszeres mozgás, a megjelenés, a küllem, az ápoltság összefüggéseire.

A családi életre nevelést segíti, hogy a tanuló a középfokú oktatás időszakában megismeri a harmonikus családi mintákat és a családi együttélés szabályait. A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párkapcsolatok megismerését, felelős párkapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját.

A támogatást nyújtó társadalmi, egészségügyi rendszerek megismerése, a konfliktusok kezelési lehetőségeinek, az érzelmi bizonytalanságoknak, a magánéleti krízishelyzeteknek a felismerése a felnőttkorba lépő fiatalok számára támpontokat nyújt az érzelmi élet válságaiban.

A felelősségvállalás másokért és önkéntesség területén a tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a másság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásrautaltságot. A szociális érzékenység, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és a megoldás képességének kialakulása, az alkalmazás általánossá válása a mindennapi életben, a munka világában is támogatja a beilleszkedést.

A fenntarthatóságot, környezettudatosságot segítik azok a helyzetek, amelyekben a tanuló felismerheti, hogy az emberiség összefogása szükséges a környezet épségének megóvása, a természet védelme érdekében.

A pedagógiai helyzetekben cselekedeteit, azok hatását személyesen is megtapasztalja, belátja a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteit, összefüggéseit. A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékosságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye.

A pályaorientáció területén a tanuló reális önértékeléssel megismeri munkaerő-piaci lehetőségeit, a társadalmi munkamegosztás alapjait. Képességeinek, lehetőségeinek és érdeklődésének figyelembevételével pályát választ, megismeri és motiválttá válik a céljai elérése érdekében szükséges képességek fejlesztésében.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló felkészül a változó gazdasági környezet lehetőségeihez történő alkalmazkodásra, megismeri a családi munkamegosztást, gazdálkodást, felismeri, hogy milyen az ésszerű, beosztó felhasználás, takarékosság. A folyamatban kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

A tanuló a pedagógiai folyamatban és a valóságban is kipróbálhatja az ügyintézés útjait, a segítségkérés lehetőségeit a lakhatás, a munkavállalás, a lakóhelyi, közösségi ügyintézés terén, tapasztalatokat szerezhet a döntései közvetlen és közvetett következményeinek és kockázatainak mérlegelésében.

A médiatudatosságra nevelés különös jelentőséget kap a médiumok használatának előtérbe kerülése, a tanulás, az önművelés területein történő felhasználása miatt. A média-tudatos magatartás a mindennapokban, a munka világában való tájékozódás szolgálatában azt jelenti, hogy a tanulónak megfelelő gyakorlata alakul ki az információhordozók megválasz-tásában, használatában, megismeri a hétköznapi élet során szerepüket az ismeretek, a fontos információk megszerzésében, fejlődik képessége az óvatosság területén és az információk hitelességének ellenőrzésében, vigyáz személyes adatainak védelmére, mértéktartó az eszközök használatában.

A tanulás tanítása terület a tanuló számára lehetőséget ad az egyénre szabott, képességeknek megfelelő motivációra és a folyamatos fenntartásra az ismeretszerzésben. Segít elfogadni és megismerni a környezet folyamatos változását, fenntartani az igényt és képességet a tevékenységekkel és munkavégzéssel kapcsolatos ismeretek bővítésére a munkaerő-piaci és a társadalmi integráció elérése érdekében.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak is fel kell készülniük a munkavállalásra, a változások kezelésére és a későbbi tanulásra is. Kompetenciákkal a társadalmi integráció, az

önálló életvezetés és a felnőttkori munkaerő-piaci helytállás érdekében nekik is rendelkezniük kell. A valamiben kompetens fiatal tudja, hogy adott esetben mit kell tennie; tudása van róla, képes azt megtenni; kialakult a megfelelő képessége, és meg is akarja tenni, mert megfelelő attitűddel rendelkezik.

A kulcskompetencia különböző szintű kompetenciák rendszere – fejlesztésük egymásra épülő, tervezhető. Az alapkészségek kialakításához szükséges kompetenciák a jövőben való boldogulás várható igényei szerint kiegészülnek más olyan kompetenciákkal, amelyek a társadalomban való sikeres részvételhez, az egész életen át tartó tanuláshoz szükségesek. Ezek a kulcskompetenciák, amelyek nemcsak egyes tantárgyakhoz köthetőek. Kialakításuk, fejlesztésük a köznevelés feladataként az enyhe értelmi fogyatékos tanulókat nevelő-oktató intézményekben is elvárásként jelenik meg.

Egy-egy terület fejlesztési feladatai valamennyi kompetenciát mozgósíthatják, illetve számos terület tartalmainak feldolgozása valamennyi kompetencia fejlesztésére hatással lehet. Az egyes területek kijelölik, hogy mely kulcskompetenciák fejlesztését célozzák meg a fejlesztési feladatok megvalósítása folyamán.

A 9–10. évfolyamon jellemzően fejlesztendő kulcskompetenciák meghatározhatóak, azonban egyénenként eltérő összetevők fejlesztésére helyeződik a hangsúly – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében ez különösen jellemző. Ezért a szakértői bizottságok és a gyógypedagógusok képességekre, részképességekre vonatkozó vizsgálati eredményeire is támaszkodva differenciált, egyénre szabott programokon keresztül érhető el a tanulási képesség egyénileg különböző szintre fejlesztése.

A tanuló az *anyanyelvi kommunikáció* kompetenciaterületen elsajátítja a társas, a társadalmi érintkezéshez, kapcsolatfelvételhez és kapcsolattartáshoz szükséges kommunikációs formákat, megerősödik beszédértése és beszédprodukciója. Fejlődik szöveg- és véleményalkotási képessége. Kommunikációja körülményeknek megfelelő alakítására, továbbá az egyéni racionális és sikeres vita stratégiáinak kialakítására és használatára törekszik. A hétköznapi helyzetekben a magyar helyesírás szabályait követve old meg írásos feladatokat.

Az *idegen nyelvi kommunikáció* kompetenciaterületen a tanuló a tanult nyelv alapvető, mindennapi élethelyzetek egyszerű fogalmait, kommunikációs fordulatait felismeri, alkalmazza. Törekszik a tanult idegen nyelvi kultúra minél árnyaltabb megismerésére.

Matematikai kompetenciaterületen a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál a terület. Bővül a biztonságot nyújtó ismeretek köre. A pedagógus gyakorlati tevékenységekkel folyamatosan segíti a tér- és időbeli viszonyok megerősítését, a mértékegységek egyre biztosabb használatát, a pénzkezelést és a szakmai ismeretek matematikai kompetenciát igénylő területeinek elsajátítását. A matematikai kompetencia birtokában az enyhe értelmi fogyatékos tanuló rendelkezik azzal a képességgel, hogy a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyait felfedezze, képessé válik arra, hogy a tapasztalások útján megszerzett matematikai tudást praktikusan fel tudja használni a társadalmi lét különböző területein. Felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat és törekszik ezek pontos megfogalmazására.

A természettudományos és technikai kompetencia területen az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása folyik, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a cél. A tanuló ismereteinek segítségével, a megfelelő módszerek felhasználásával képes leírni és magyarázni a természet egyszerűbb jelenségeit és folyamatait. Érzékenya hazai és globális természeti környezeti problémák iránt. Képes és kész saját életében környezettudatos döntések meghozatalára. Megismeri az ember szerepét a gazdaság környezetkárosító hatásának kialakulásában, megérti, hogy a környezeti katasztrófák elkerülhetők. A tanuló megfigyeli és

értelmezi a mindennapi élethez köthető természeti jelenségeket. Gyakorlattá válik az egészségvédelemmel és betegségmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővül a környezet megismerésére való igénye és képessége.

A digitális kompetencia azt jelenti, hogy a tanuló képességeinek megfelelő szinten alkalmazza az infokommunikációs eszközöket a tanulás, a kapcsolattartás, a szórakozás és ismeretszerzés területén. Képes adott céllal és adott szempontok alapján dokumentumokat választani informatikai eszközök segítségével. Az egyéni sajátosságokat és az informális társadalmi elvárásokat figyelembe véve középpontban a munkához, az életvitelhez és a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés áll.

Aszociális és állampolgári kompetencia segíti az enyhe értelmi fogyatékos tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a pedagógus a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. A tanuló felkészül a közügyekben való aktív részvételre, képessé válik a családi munkamegosztásban a felnőtt szerepre, felkészül a társadalmi lét munkavállalási és állampolgári szerepeinek betöltésére. Bővülnek ismeretei a közügyekben való részvétel szabályairól, saját érdekeinek képviseletéről, az önérvényesítés és az ehhez történő segítségkérés lehetőségeiről. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja, kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét.

Felismeri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában. Fejlődnek az életvezetési, munkavégzési, munkavállalói technikákra vonatkozó kompetenciái (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, becslés, döntés, irányítás képessége, hierarchiatűrés képessége, megbízhatóság, felelősség- és kötelességtudat, tenni akarás). A kezdeményezőképesség és a vállalkozói kompetenciához szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanítási-tanulási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismeri fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tanuló érdeklődésének megfelelően motivált tevékenységeiben a kreativitásra, részt vesz alkotások létrehozásában, nyitottá válik művészeti alkotások befogadására. Az ötletgazdagság, a kíváncsiság és az alkotókedv kialakulásában nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterületen a tanuló igénybe vesz minden, képességeihez mérten elsajátított kultúrtechnikai eszközt új ismeretek, információk elsajátítására, megismerésére. Tud segítséget kérni új ismeret elsajátítására, mer kérdezni és képes csoportos munkában részt venni.

Az önálló, hatékony tanulásra képes tanuló képes közös munkában, csoportban dolgozni.

Tantárgyak és óraszámok

Az OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához kapcsolódó enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola 9-10. évfolyamának tantárgyi rendszere. (A 9. évfolyamot megelőzi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező előkészítő évfolyama.)

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évfolyam (átlag heti időkeret)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	**Magyar nyelv és irodalom**	1	71
Matematika	**Matematika**	2	142
Ember és társadalom	**Etika**	1	71
Informatika	**Informatika**	1	71
Testnevelés és sport	**Testnevelés és sport**	5	355
	Osztályfőnöki óra	1	71
Közismeret összesen		**11**	**864**
További szabad közismereti időkeret		**1,5**	**108**
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt		21	1491
További szabad szakmai időkeret (szabad sáv)		2	142
Összefüggő szakmai gyakorlat		70	70

Az éves óraszám megadásánál 9. évfolyamon 36 héttel, 10. évfolyamon 35 héttel számolunk.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő, eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a *tanulói sajátosságok* – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, az önálló munkavégzés és az együttműködés terén való fejlettsége, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és *a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák:* a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt.

A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni lehetőségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló

csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az *egyik* a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A *másik* a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait. Erre lehet építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési, nevelési, oktatási, képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél; (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

A mindennapi pedagógiai gyakorlat kialakításához, amely a bemeneti feltárás és kimeneti elvárás közötti fejlesztésre fókuszál, az egyéni és társadalmi szükségletek által meghatározott, az egységesség és a differenciálás megvalósítását biztosító adaptív oktatás megvalósításához konkrét útmutatást adnak a Módszertani segédlet, az Értékelési elvek és eljárások részek.

Értékelési elvek és eljárások

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás. Szolgálja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás

eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését. Lehetőséget ad a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

Az értékelés célja és feladata

Az értékelés célja visszajelzést adni a tanuló, a csoport és az oktatás-nevelés valamennyi érintett szereplője számára a tanulónak az oktatási-nevelési folyamatban elért fejlődéséről. Az értékelés többet jelent a pillanatnyi állapotjelzésnél. Elvárható, hogy rámutasson a további fejlődés érdekében a tanuló és a pedagógus számára a szükséges tennivalókra – ily módon válik a tanulási kudarc elkerülésének eszközévé, és hatással lehet az enyhe értelmi fogyatékos tanuló önértékelésére és a társakkal végzett tevékenységének, együttműködésének reális értékelésére. Előnye, hogy érvényesül az értékelés tanulási motivációt erősítő, támogató funkciója.

Az értékelés alapelvei

- Az egyénre fókuszáló értékelés a tanuló önmagához mért fejlődésére irányuljon.
- Személyre szóló, fejlesztő, támogató értékelés valósuljon meg, amely a pedagógus számára is kijelöli a további tennivalókat az oktatási folyamatban.
- A fejlesztő értékelés az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató értékelés.
- Reális alapokra épülő kvalitatív és kritériumorientált értékelés valósuljon meg, amely fejlesztően hat a tanulók önértékelésére.
- Egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása szükséges.
- Az értékelés akkor tölti be szerepét a fejlesztési folyamatban, ha rendelkezésre állnak megfelelő mérőeszközök és ezeket alkalmazza is a pedagógus.
- A rendszeres és megfelelő időben történő értékelés hatékonysága felerősödik.

Az önbizalomhiánnyal küzdő enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára ideális tanítási-tanulási környezetet teremt a támogató érzelmi klímában megnyilvánuló reflektív tanári magatartás.

Az értékelési formák

A minőségi értékelés minőségi tanuláshoz vezet. Az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató minőségi értékelés a fejlesztő értékelés.

A pedagógiában hagyományosan kialakult értékelési formák a diagnosztikus, a szummatív és a formatív értékelés.

- Diagnosztikus (helyzetfeltáró) értékelés történik a tanulók tudásszintjének felmérésekor – például év elején, vagy iskolába kerüléskor.
- A szummatív (összegző-lezáró) értékelés a tanulmányok összegző értékelését jelenti (témazáró, vagy tanév végi értékelés). Formáját tekintve lehet szóbeli, írásbeli teljesítményhez vagy gyakorlathoz kapcsolódó értékelés.
- A formatív értékelésre, amely a tanítás-tanulást kísérő leggyakrabban alkalmazott értékelési forma, minden tanítási órán, valamennyi szakaszban folyamatosan nyílik lehetőség. A formális értékelés a legalkalmasabb arra, hogy felhívja a figyelmet a tanuló és a pedagógus számára is a korrekciós lehetőség biztosítására, illetve annak

időszerűségére vagy éppen szükségszerűségére. A formatív értékelés azonnali korrekciót tesz lehetővé, így a tanulási folyamatban alkalmazása felértékelődik.

Az értékelési formák közül valamennyi alkalmazásának helye van az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tevékenységeinek, eredményeinek minősítése során a fejlesztési folyamatban, az iskolai tanulmányokban való előrehaladás szintre, terjedelemre, időbeli ütemezésre vonatkozó megfelelőségének vizsgálatában. A pedagógus a tanulói teljesítményt a pedagógiai gyakorlatban ma elfogadott ötfokozatú skálán érdemjegy adásával helyezi el, ezzel visszajelzést ad a tanulónak. Az értékelés során a megfelelő szint elérése a továbbhaladás feltétele is egyben, amit a tanterv követelmény-előfeltétel rendszere szabályoz.

Kulcskompetenciák és értékelés

Az értékelés a napi pedagógiai rutin része, a kompetencia-fejlesztés eszköze. A tanulói tevékenység, felkészülés, egyéni, vagy csoportos munkában való részvétel, szóbeli vagy írásbeli munka ellenőrzése kapcsán kinyilvánított elismerés vagy elégedetlenség kifejeződése. Az értékelés történhet érdemjegyekkel, pontgyűjtéssel vagy a helyi szokásokhoz igazodó más módszerekkel. Értékelés a biztató mosoly, az elismerő megjegyzés is. Fontos, hogy minden alkalommal kísérje szöveges értékelés – ezzel a pedagógus a tanulók számára pontosítja a további fejlődéshez szükséges tennivalókat, erősíti motivációjukat, gazdagítja a kompetencia fejlődésével kapcsolatos megértésüket, árnyalja szókincsüket. Ha a tanulásban való előrehaladásnak, mint a kitűzött cél megközelítésének az értékelésébe bevonjuk a tanulókat is, akkor önértékelési képességüket, szociális kompetenciájukat fejlesztjük, befolyásoljuk ön- és társismeretüket, erősítjük mások megértésének képességét, empátiájukat, elfogadási készségüket.

A tantárgyak és a tantárgyi tartalmak fejlesztési céljai az ellenőrzés és értékelés megvalósítási lehetőségeit gazdagítják. Van, ahol a fejlesztés eredménye a tevékenységek elvégzésének szintjén mérhető, más tantárgy esetében a készségek vagy a képességek szintjét értékeljük. A matematikai kompetenciák a problémamegoldó gondolkodás, a műveletvégzés, adekvát tevékenységek elvégzésének szintjeihez viszonyítva mérhetőek, az anyanyelvi kommunikáció a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség, a beszédértés, a szövegértés és szövegalkotás szintjei közötti viszonyításra alkalmas feladatokkal, eszközökkel vált mérhetővé. Az idegen nyelvi kommunikáció kompetenciaterület a kompetenciák összetevőinek állapota és fejlettsége – pl. a beszédbátorság, a kiejtés tisztasága, a megfelelő szóismeret és szókincs – szintén könnyen mérhető. A fejlettségi szint ismeretében a pedagógus az értékelés során tudatosíthatja a tanulók tudásukról való tudását – metakogníció, a tervezett továbblépés és a fejlesztésről a tanulókkal való kommunikáció a saját helyzetük megítélését teszi átláthatóvá – ez a kulcskompetenciák fejlesztési folyamatának lényege.

Nem minden kompetencia bontható könnyen szintekre és mérhető egyértelműen. A pedagógus feladata, hogy a tartalomtól és fejlesztési céltól függően adekvát viszonyítási, értékelési rendszert építsen ki és alkalmazzon.

Az iskolák pedagógiai programja tartalmazza az intézmény értékelési elveit, módszereit. Az értékeléshez kapcsolódó eljárásrendszert a pedagógusok folyamatosan fejlesztik. Ezek a pedagógusok körében terjedve közkinccsé válhatnak, s lehetőség nyílik a tantárgyak sajátosságaihoz igazodó módosítás, aktualizálás után kipróbálásukra, bevezetésükre. Mindezt egy innovációs folyamat részeként élik meg a pedagógusok. Közös tudásként alkalmazva az értékelés így a minőség megőrzésének, a minőségbiztosításnak, a minőségfejlesztésnek a részévé válik.

Módszertani segédlet

Itt néhány olyan, nem csupán módszertant érintő szempontot villantunk fel, amely a tanulást, egyben a pedagógus munkáját eredményesebbé teheti. A klasszikus három kérdés az oktatás kapcsán: Mit tanítsunk? Kinek tanítunk? és Hogyan tanítsunk?

A „mit" kérdésre a válasz a tanterv maga. A 2012-es NAT és a ráépülő kerettanterv az utóbbi évtizedek pedagógiai óhajtását valósíthatja meg: „Ne tananyagot (sok esetben egyetlen tankönyvet) tanítson, hanem képességeket fejlesszen az iskola!"

A kerettanterv segít abban, hogy a tervezőmunka fókuszában a képességek fejlesztése álljon – valamennyi műveltségi terület feltárja a fejlesztési területekkel lehetséges kapcsolatait: azt keresi, hogy milyen mértékben szolgálja a műveltségi terület céljait megjelenítő tantárgy az egyes műveltségi területek körébe tartozó, az oktatási folyamat szakaszaira lebontott fejlesztési célokat, és ezt valamennyi műveltségi terület esetében megteszi. Másrészt: a műveltségi területekhez kapcsolódó tartalmakkal a kulcskompetenciák fejlesztését veszi célba – ennek eredményeként a tanulók olyan feladatokban tevékenykednek, amelyek felé érdeklődéssel fordulnak és a már meglevő készségeiket más kontextusban gyakorolva próbálgatják – képességeik eközben fejlődnek, míg a tanuló egyszer csak ráébred, hogy ez a fajta tanulás öröm, sikerhez, általa önként megszerzett tudáshoz vezet, amely emeli önértékelését és a jövőbeni sikert is előfeltételezi: fő szerepe a tapasztalatszerzésnek van.

A javasolt tanulásszervezés a csoportos, páros, tanulásszervezési módot részesíti előnyben, amellyel adott esetben jól megfér az egyéni munka vagy a frontális óraelem is – a hangsúlyeltolódás a lényeg! A helyi tantervek összeállításakor a szaktárgyi munkaközösségeknek, a megvalósítás folyamatában pedig a pedagógusoknak együtt kell gondolkodni, konzultálni, alkotó teamként működni, amikor arról döntenek, mit is fognak tanítani.

Kinek tanítunk?

Ez a kerettanterv sajátos nevelési igényű, enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült. A fogyatékossági típushoz tartozó gyerekek sajátosságegyüttese széles spektrumú. Csatlakozó problémáikat, nem múló tanulási nehézségeiket szakértői véleményben követheti nyomon a pedagógus. Közös sajátosságuk az értelmi funkciók elsődleges sérülése, a megismerő funkciók gyengesége. Valamennyi enyhe értelmi fogyatékos tanulónál általánosan megállapítható a téri orientáció, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a bonyolultabb gondolkodási folyamatok, a beszéd- és kommunikációs képesség, valamint a szociális alkalmazkodás fejlődésének eltérő mértékű zavara.

A szakiskolai képzés számára elvárás, hogy fokozza toleranciakészségét a nagyobb mértékű egyéni alkalmazkodás és esélykiegyenlítő korrekciós nevelési hatások biztosításával. Ezért az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai nevelésében részt vevő iskolákban az egyéni egészségügyi habilitációs rehabilitációs fejlesztő foglalkozások mellett valamennyi tanóra az egyéni fejlődési tervek korrekciós céljaival összhangban járul hozzá a tanulók fejlesztéséhez. Ez az igény a pedagógus tanórai felkészülését is befolyásolja, hiszen több szempontot egyeztetve kell terveznie a tanulók és a saját tanórai tevékenységét.

Hogyan tanítsunk?

A tantárgy-pedagógiák gazdag módszertani kínálatot nyújtanak. A pedagógus-továbbképzések feladata a tanítók és tanárok módszertani kultúrájának bővítése, eszköztárának gazdagítása. Itt csupán néhány szempontra hívjuk fel a célcsoport

pedagógusainak figyelmét.

- Mikor jó egy módszer? Akkor jó, ha hatékony és eredményes. Csak a megfelelő helyen és módon alkalmazott módszer eredményes. Ismerjünk meg minél több módszert, alkalmazzuk ezeket váltogatva – a legjobb módszer is unalmassá válhat!
- Tanítsuk meg tanulni a gyerekeket! Tanítsuk meg a tanuláshoz szükséges módszereket, pl. információszerzés, adatgyűjtés, lejegyzés, a fontos részek kiemelése, szavak aláhúzása, műveleti sorrend, kérdésfeltevés, ellenőrzés, rajz készítése – ezzel eszközt adunk a tanuláshoz.
- Figyelemfejlesztő játékokat, gyakorlatokat, feladatokat végeztessünk napi rendszerességgel!
- Memorizálással lassan, de biztosan fejleszthető a memória! Tananyaghoz kapcsolódva vagy szabadidős programok, játék kapcsán fejlesszük az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek emlékezetét!
- Legyen stratégiájuk a tanuláshoz! Tanítsuk meg, hogy a rövid távú memóriából hogyan juttathatják a hosszú távú memóriába az új ismereteket: ismételgetéssel, az új elemet a régiek közé illesztve kontextus kereséssel – tanultam-e már hasonlót? Ez a technika a régi és az új ismereteket puzzle-játék-szerűen rendezi össze: a meglevő részletek segítenek az illeszkedési pontok felismerésében.
- Készítsenek a gyerekek gondolattérképet, ennek kulcsszavai is segítik a későbbiekben a felidézést!
- A szemléltetést gondosan tervezzük! Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára részletes magyarázattal maradandó élményt, tudást nyújt.
- A motiváció biztosítása minden tanuló számára fontos, a figyelemzavarral küzdő tanulónak különösen. A motiváció kísérje végig a tanítási folyamatot – nem csak az óra elején van funkciója! Adjuk meg a feladatválasztás lehetőségét! A motiváció fenntartásában – mivel sikerre vezeti a tanulót –segítőnk a fejlesztő értékelés is.
- Igyekezzünk megismerni tanulóinkat, beszélgessünk tanítványainkkal, hallgassuk őket érdeklődéssel!
- Csak biztos tudásra építhetünk. A lemaradók felzárkóztatására szánjunk időt!
- Tanítsunk a tanulóknak kooperatív technikákat! Szervezzünk csoportmunkát, ha rendszeresen dolgoznak együtt a tanulók, felszabadultan, hatékonyan fognak közösen tevékenykedni.
- A közvetlen tanulói tevékenykedés megvalósulására szervezzünk a tantárgyhoz, témához illeszkedő sok játékot, modellezést, tevékenységet, szerepjátékot. Így a tanulók közvetlen aktivitás révén tesznek szert tudásra.
- Teremtsünk minél több tantermen, iskolán kívüli, élményszámba menő tanulási programot!

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
9–10. évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a szakiskolában az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre. Legfontosabb célok:

- A tanuló készüljön fel a társas-társadalmi együttéléshez szükséges nyelvi képességek elsajátítására, beállítódásokra, a kulturált nyelvi magatartásra.
- Rendelkezzen közvetlen környezetében az emberi-, tárgyi viszonyrendszerekben történő eligazodáshoz szükséges beszédképességgel.
- A beszéd formai és tartalmi oldalának fejlesztése: a tiszta artikuláció, a kommunikációs biztonságérzet kialakítása,
- Az anyanyelvű írásbeliség normáihoz alkalmazkodó – képességekkel adekvát – szövegalkotás,
- Alakuljon ki eszköztudás, a kultúrtechnikák alkalmazásának gyakorlásával és használatával.
- Jelentősen bővül aktív és passzív szókincse a felnőtt élet, a munkavállalás és végzés valamint a szakmai munka területén
- Irodalmi kifejezésformák befogadására nevelés.
- Tudjon folyamatosan hangosan vagy magában olvasni, majd az olvasottakról tömörítve, a lényeget kiemelve beszámolni
- Legyen képes részben önállóan, részben tanári segítséggel elolvasni egyszerűbb, rövidebb írásos műveket. Tegyen kísérletet ezek erkölcsi és életvezetési értelmezésére.
- Legyen képes formanyomtatványok önálló kitöltésére, önéletrajz, magán- és hivatalos levelek írására.

A tantárgy feladatai a következők:

- A tanulók kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási képességének továbbfejlesztése.
- A kommunikációs ismeretek bővítése, a nyelvi alapkészségek továbbépítése.
- Az igényes és a helyzethez illő szóhasználat, a mondat- és szövegalkotás gyakorlása.
- A mondat- és szövegfonetikai eszközöknek a nem verbális nyelvi elemekkel összehangolt és célszerű használata.
- A véleményalkotási képesség továbbfejlesztése.
- Önállóságra nevelés és kreativitásra ösztönzés a szövegalkotásban.
- Motiválás az irodalomolvasásra és a köznapi élet hivatalos ügyirataiban való eligazodás támogatása.
- Az irodalom önmegértést és önmeghatározást elősegítő lehetőségeinek felismerése.
- A korábban megszerzett kommunikációs és tömegkommunikációs ismeretek szintetizálása.
- Szereplési biztonság kialakítása.
- A tanuló vegyen részt a dráma-, szerep és szituációs játékokban.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben:

Erkölcsi nevelés: irodalmi művek és más írásos szereplők megismerésén keresztül pozitív és negatív példa felismerése. Napilapokban, folyóiratokban, a mindennapi élet eseményeiben a helyes magatartás, követendő minta és a helytelen magatartás megkülönböztetése.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés: hazánk múltjának, jelenének megismerése az írók, költők és más publicisták szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése: szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíteni a társas érintkezést. Önismeret fejlesztése a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel. Saját személyiség fejlesztése az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A testi és lelki egészségre nevelés: az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek rögzítése ismeretterjesztő és irodalmi szövegek megismerésével. Saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazása.

Családi életre nevelés: írásos művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán. Gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban való megjelenéssel.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: helyes szokásrend következetes alakítása különböző környezeti tényezők között (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.).

Pályaorientáció: a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek, publicisztikák elemzése, megbeszélése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, a családi élet, a hivatalos ügyintézés, a gazdálkodás stb. témakörökben.

Médiatudatosságra nevelés: ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlása.

A tanulás tanítása: egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el kell érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében:

Anyanyelvi kommunikáció területén a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve hangsúlyos szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tantárgy segíteni tudja a kellő önismeret alakításával a társadalmi beilleszkedést.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai: a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy az egyéni képességekhez képest megfelelő szinten tudják alkalmazni a tanulók a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

A tanítás során fontos szempont a nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével hozzájárulni az énkép és a világkép kialakulásához, szükségleteik felismeréséhez és kielégítéséhez. A tantárgy célja, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló legyen képes tájékozódni tömegkommunikációs eszközök segítségével a napi eseményekről.

A magyar nyelv és irodalom tanítása során elérhető a kulturált, megfelelő nyelvi eszközöket alkalmazó viselkedés kommunikációs helyzetekben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Szóban kapott utasítások megértése, követése. Események elmesélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett nyelvi kifejezőképesség fejlesztése. A testbeszéd, mimika megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A hallott szöveg értelmezése, adekvát, nyelvtanilag helyes válaszadás. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények Egyéni képességekhez igazodóan: – a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, – aktív és passzív szókincs fejlesztése, – társas kapcsolatok kommunikációjába a tanult elemek beépítése. *Ismeretek* Beszédtechnika: a) a helyes beszédlégzés: levegőbeosztás, szünettartás, b) megfelelő beszédhang: hangterjedelem, hangszín, hangerő, c) a pontos artikuláció, d) a kifejező képesség, a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Beszéd(meg)értés: a) szavak, b) mondatok, c) szöveg szintjén. Beszédkészség *Tanulói tevékenység* A levegőbeosztás, a szünettartás, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés kialakítása és gyakorlása szövegolvasás közben. A hangadás esetleges hibáinak javítása, a hangterjedelem kiszélesítése, a hangszín, a hangadás egyenletességének megteremtése a teljes hangterjedelemben, a görcsmentes hangerőfokozás és hangváltások kialakítása és gyakorlás. Az artikulációs mozgások gyakorlása, a gondos szóvégejtés, a pergő, tiszta szövegmondás, a szabályos beszédritmus, a hangkapcsolatok szabályos ejtésének kialakítása és gyakorlása. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Főfogalom alá rendezés, az □egész□ részeinek felsorolása, a □rész□ hozzárendelése az egészhez, hibás szókapcsolatok javítása,	*Testnevelés és sport:* légzéstechnika. *Osztályfőnöki óra:* kommunikációs képesség.

új fogalmak, szókapcsolatok tartalmának megismerése az értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazásával. Mondatpárok készítése, a mondat elemeinek cseréje, az eseményhez tartozó mondat kiválasztása, hibás elemek cseréje, feladat, utasítások végrehajtása. A mondat sorrendjének megállapítása, a hiányzó □láncszem□ felismerése, kérdések, válaszok megfogalmazása a szöveghez, dramatizálás. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizáló-szintetizáló gyakorlatok végzése, összehasonlítások a nyelv különböző szintjein, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Szavak és szókapcsolatok jelentéstartalmainak feltárása, szavak és szókapcsolatok szövegkörnyezetbe helyezése, rokon értelmű szavakból szósorok alkotása, a hangulati és a fokozati különbségek megállapítása, hangutánzó és hangulatfestő szavak keresése, beépítése szövegkörnyezetbe, a stílushatások véleményezése, a szépirodalmi és a köznyelvi szövegek összehasonlítása, azonosságok és különbözőségek meghatározása, szépirodalmi kifejezések gyűjtése, szólások, közmondások beépítése a szövegkörnyezetbe (behelyettesítés). Vers- és prózamondás gyakorlása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önművelés igényének szinten tartása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. □Szabadpolcok□ önálló használatának megtanulása. Ismeretnyújtás a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése, gyakorlása. Az ismerethordozók önálló használatának tanulása. Az egyéni érdeklődésen alapuló, önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek tanulása. Tanári, tankönyvi vázlat felhasználása a tanuláshoz. Lényegkiemelés, szöveg értelmezése tanári irányítással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – Tények, adatok, információk növekvő önállósággal történő felismerése az ismerethordozó/terjesztő médiákból. – Érdeklődésnek megfelelő könyv választása. *Ismeretek* – Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei. – Tanulást segítő eljárások gyakorlása. – Szövegfeldolgozás. – Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása. *Tanulói tevékenység* Iskolai könyvtár rendszeres látogatása. Önálló könyvkölcsönzés megadott szempontok alapján (memoriterek keresése, kötelező olvasmány kikölcsönzése). Adatkeresés, adatgyűjtés. Vázlatok értelmezése, közös vázlatkészítés. Lényegkiemelés aláhúzással megbeszélés alapján. Összefüggések, cselekmény egymásra épülésének feltárása. Kérdésfeltevés, válaszadás az olvasottakkal kapcsolatban. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Motiváció. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése. Önállóság.	*Matematika:* adatgyűjtés. *Informatika:* tények, információk gyűjtése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyanyelvi ismeretek	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik a tanuló, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Igékkel és névszókkal kapcsolatos egyszerűbb szabályok ismerete. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar nyelv rendszeréről és elemeiről meglévő ismeretek elmélyítése. A kommunikációs készség fejlesztése. Az elfogadható színvonalú helyesírás megalapozása. A mondanivaló árnyalt közlése a mondatokkal kapcsolatos ismeretek segítségével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – Betűrendbe rendezés. – Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak	*Informatika:* helyesírás-ellenőrző program.

alkalmazása. – Tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. – Tanári útmutatás alapján szöveget alkot a tanuló, a szövegeket kiegészíti, módosítja. – Beszédhangok rendszerével, szófajokkal, mondatalkotással kapcsolatos ismeretek. – A magyar helyesírás szabályainak alkalmazása. – Jól olvasható egyéni íráskép. – Környezetében meglévő jelzéseket, képi információkat megérteni. – A beszédkörnyezetnek megfelelő nyelvhasználat. *Ismeretek* – A mondatok szövegben betöltött szerepe. – Mondatfajták, egyszerű és összetett mondatok. – Érzelmek kifejezése indulatszavakkal (öröm, bánat, harag, gyengédség). – Tájékoztatás, leírás stíluselemei. – Az írott beszéd felelőssége. – Pontos és szabatos megfogalmazás. – Helyesírás. A helyesírási szabályok felelevenítése, tudatosítása: – tulajdonnevek írása, – mondatkezdés, – mondatvégi írásjelek, – szótagolás, szavak elválasztása, – rövid- és hosszú magánhangzók, – rövid- és hosszú mássalhangzók használata. – Hibakeresés, hibajavítás. – Helyesírási szótár használata. – Helyesírási ellenőrző program használata segítséggel számítógépen írás alkalmával. – Köznyelv, irodalmi nyelv, szaknyelv, zsargon, argó, kortársi nyelv használata. *Tanulói tevékenység* Szavak szófajokba sorolása, szófajok fontosabb jellemzői, helyesírásuk. Igeragozás, igeidő használata, változtatása szükség szerint. Mondatok helyesírása, mondatbővítés, szűkítés, összevonás. Veszélyt és tiltást jelentő szavak és jelzések (pl. közlekedési táblák, tiltó jelzések, piktogramok) felismerése, megnevezése. Megfogalmazások különböző stíluselemekkel (szaknyelv, argó, sms stb.) Az írás képének, sebességének, pontosságának folyamatos javítása, értékelése. Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, javítás, gyakorlás változatos formában. Írás a számítógépen, hibajavítás a helyesírási program	

használatával. Szövegek gyűjtése adott stílusban, szövegalkotás a kért stílusban. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem, szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Érzelmek kifejezésére szolgáló szavak (öröm, bánat, harag, gyengédség). Szöveg, mondatfajták, szavak fajtáinak nevei.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, szövegalkotás – Fogalmazási ismeretek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban. Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, emlékezetből való írás, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mondanivaló árnyalt közlése, az írásbeli kifejezőképesség és az írás eszközjellegű használatának fejlesztése. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Elfogadható színvonalú helyesírás. Önellenőrzés fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. – Néhány mondatos szöveg önálló alkotása vázlat alapján. – Hosszabb szövegből vázlat készítése – lényegkiemelés. – A címzettnek megfelelő stílusban levél, beszámoló készítése. – Önéletrajz írása tartalmi és formai követelményeknek megfelelően (kézírásos, számítógépen írott). Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén tanári segítséggel. – A tanuló saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. *Ismeretek* – Elemi szintű műfaji ismeretek (elbeszélés, leírás). – Irodalmi szöveg leíró és elbeszélő részleteinek elolvasása, megbeszélése. – Szövegértés, szövegalkotás. – Vázlat készítése (lényegkiemelés, szövegbővítés). – Egyszerű szöveg megértése, adott szempont szerinti alakítása. – Szöveg alkotása, leírás készítése kép vagy adott téma alapján. – Elbeszélés, élménybeszámoló (saját tapasztalat vagy látott esemény alapján) szóban vagy írásban.	*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése. *Informatika:* helyesírás-ellenőrző program, az internet felelős használata.

– Magánjellegű és hivatalos szövegek stíluselemei, jellemzői (magánlevél, hivatalos levél, árajánlat, önéletrajz). – Önéletrajz írásának gyakorlása (tartalmi és formai elemek megismerése). *Tanulói tevékenység* Szöveg alkotása, átalakítása önállóan, adott szempontnak megfelelően. Az elkészített szöveg felolvasása, bírálata, megvitatása, javítása. Ismert szövegről vázlat készítése (lényegkiemelés), vázlatpontok alapján szöveg bővítése (bőbeszédűség, felesleges körülmény kiszűrése) a célközönségnek megfelelően. Levél írása adott témában barátnak, idős rokonnak, hivatalnak, tanárának stb., levél elolvasása után annak megállapítása stílus alapján, hogy kinek íródott. A számítógép használatához kapcsolódó tevékenységek felelős alkalmazása (blog, SMS, e-mail, csetelés). Saját önéletrajz írása (munkahelyi pályázat, ösztöndíj, segély kérése) a célnak megfelelően. „Önéletrajz” írása ismert irodalmi szereplőről (pl. János vitéz). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Finommotorika. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Figyelem.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi szöveg olvasása**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Tanult irodalmi művek felidézése, ismert memoriterek elmondása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése, szövegfeldolgozás alakítása. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása. Minél több alkotást megismerni, megszeretni.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A jellemző stílusjegyek alapján a hallott vagy olvasott szöveg jellegének felismerése. – Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással. – Szövegből – adott szempontok alapján – részletek	*Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

kiemelése. – Az olvasottakkal kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása. – A megismert irodalmi alkotások előadásában képességek szerinti feladatvállalás. *Ismeretek* – Olvasmányélmények, látott, hallott irodalmi alkotások felidézése. – A szépirodalmi alkotások megjelenési formái (vers, próza, dráma, mese, mítosz, monda, regény, novella, elbeszélés). – Művek és alkotók megismerése (korosztálynak megfelelő irodalmi alkotások, filmek, színdarabok választása). – Egyszerűbb színdarabrészletek, alkalmi irodalmi összeállítások előadása közönség előtt. – Kreatív szövegalkotás (alkalomra vers, szöveg alkotása: köszöntő, búcsúztató). *Tanulói tevékenység* DVD-, CD- és élő előadásban elhangzó művek megismerése nyomán az élmények, érzések, hangulatok, indulatok kifejezésével reagálás. Közös színházlátogatás, közösen kiválasztott film megtekintése moziban, a látottak megbeszélése, a tartalom és a témával kapcsolatos élmények elmondása. Alkalomra társaival előadással készülés (a kiválasztott anyag elemzése, szereposztás, próba); előadás szűkebb és tágabb közönségnek. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés. Emlékezet: tanultak, olvasottak, látottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Szómagyarázat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – Médiaismeret**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás, megfelelő szókincs. Ismert médiafelületek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. Az információszerzés színtereinek feltérképezése (rádió, televízió, informatika). Média által elérhető információforrás értékének felismerése, az ezekből	

	való tanulás megalapozása. Önálló gondolatok bátor elmondása, a vélemény vállalása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Látott, hallott, olvasott mondatok, szöveg értelmezése. – A szövegből – adott szempontok alapján - információ kiemelése. – Lehetőség szerint rendszeresen hírlap, folyóirat olvasása, hírműsorok nézése, hallgatása. – A továbbadandó hírek, információk valóságtartalmának mérlegelése. – Az eltérő vélemény meghallgatása, megvitatása, ha indokolt, elfogadása. – Számítógép mint információs eszköz használata, a kapott ismeretek értelmezése. – A médiából szerzett információk, reklámok kritikával, fenntartással fogadása. *Ismeretek* – A kommunikáció formái: verbális, nonverbális (képi, gesztus, testbeszéd, mimika). – A hiteles információhoz jutás színterei: felnőttek, hírlapok, kommunikációs források. – Szövegelemzés. A hír, információ hitelességének tisztázása (cáfolat, megerősítés). – Könyvtárhasználat. Internethasználat az információszerzéshez. – Az információ valóságtartamának mérlegelése (hiteles, pletyka, rágalom). – A média által sugárzott virtuális valóság és a valóság viszonya. – A reklámok célja és természete. – Kreatív szövegalkotás, részvétel helyi újság, rádió műsorának készítésében (cikk írása, olvasói levél). *Tanulói tevékenység* Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. Kutatómunka adott információ megkeresésére. Látogatás könyvtárban, tájékozódás katalógusban. Napilapok, folyóiratok, rádióadók, televízióadók közül választás. Információk értékelése, mérlegelése. Reklámok gyűjtése, megtekintése különböző területeken. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	*Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Informatika:* etikai állásfoglalás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Virtuális valóság, látszat, valóság. Mimika, testbeszéd, gesztus, önismeret. *Hírforrás, cáfolat, megerősítés, termék, áru, érték, katalógus, keresőprogram, országos napilap, helyi lap, folyóirat, szaklap.*

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, kulturáltan érvelni, kérdezni, együttműködni beszédpartnerével, véleményt elfogadni. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Képes írásbeli munkáit a tanult szabályok szerint végezni, olvasható, áttekinthető írásműveket készíteni. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Képes az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználni. Képes a média által bemutatott valóságképet kritikával fogadni. Könyvtárhasználat megadott szempontok alapján. Fogékony a művészeti élményekre.

MATEMATIKA
9–10. évfolyam

A matematika tantárgy szerepe a szakiskolában a szakmaelsajátításhoz nélkülözhetetlen alapismeretek megszilárdítása, a matematikai műveletvégzések pontosságának növelése, készségszintű műveletvégzés elérése a racionális számok körében. A geometriai alakzatok tulajdonságainak bővítése, szerkesztési alapismeretek elsajátítása. Szabványmértékegységek megismerése és alapszintű alkalmazása, mértékváltások megerősítése.

A tantárgy segíti az önálló életvitel megalapozását a pénzügyi ismeretek elsajátításával, a munkabér, a háztartási költségvetés összefüggéseinek megismerésével. Lehetőséget teremt a háztartásban, kertben, közlekedésben a gyakorlati élethez szükséges mérések és számítások elvégzésére, a mennyiségek, az idő meghatározására.

A tantárgy jelentős szerepet kap a *pályaorientáció* területén a munkatevékenységekkel, szakmákkal összefüggő matematikai, logikai ismeretek megerősítésében, lehetőséget adva az egyéni képességek és érdeklődés megismerésére, a szakmaválasztási döntés előkészítésének támogatására.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén támogatja a minél önállóbb felnőtt életre történő felkészülést, a jövedelem és kiadások megismerésének függvényében felkészít a munkabér és más pénzeszközök célszerű felhasználására.

A fenntarthatóság, környezettudatosság terén segíti a mennyiségek, összehasonlítások megismerésével, megértésével a takarékos életvitel lehetőségét, a tudatos törekvést az anyagok, az energia és az idő praktikus és rugalmas beosztására.

Anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen segíti a szabatos, pontos közlést a hétköznapi életben alkalmazott logikai következtetések megfogalmazásában, az ok-okozati összefüggések felismerésében.

A matematikai kompetenciaterületen alkalmas a hétköznapi életben való biztonságos eligazodáshoz szükséges ismeretek és jártasságok fejlődésének segítésére. A matematikai ismeretek segítik a szakmai ismeretek elsajátítását, a pénzkezelés szabályait, az időben és térben való tájékozódást.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületet segíti a tárgyak, formák, jelenségek tulajdonságainak megismerésével, a folyamatok megértésére törekvéssel.

A digitális kompetenciaterület ismeretei bővülnek a matematikai számítások, mérések, folyamatok megismerésére alkalmazott informatikai eszközhasználat lehetőségeinek megteremtésével. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a tanulót a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gondolkodási műveletek**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Kommunikációs készség. Problémamegoldó képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai alapon állítás megfogalmazása. Vitakészség, érvelés, cáfolás, bizonyítás. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. – A logikai kifejezések alkalmazása. – Adatok leolvasása. – Valószínűségi játékok, kísérletek kapcsán események összegyűjtése, rendszerezése, táblázat készítése, valószínűségi esemény becslése. – Szöveges feladatok lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldás megkeresése adott alaphalmazon. *Ismeretek* Gondolkodási műveletek: csoportosítás, osztályozás, konkretizálás, analógia, elvonatkoztatás, általánosítás, kritikai gondolkodás, következtetés, ítéletalkotás. – Összefüggések. – Valószínűség. – Nyitott mondatok. *Tanulói tevékenység* Fogalmak értelmezése, rendszerezése. Egyszerű feladatok a gondolkodás fejlesztésére. Elemek elhelyezése adott halmazokba. Halmazok kapcsolatának az összes esetre vonatkozó használata (nincs közös elemük, van közös elemük, de egyik halmaz sem része a másiknak, illetve egyik halmaz része a másiknak). Szövegelemzés, szövegértelmezés. A logikai „és”, „vagy” alkalmazása. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egy sem” helyes alkalmazása. Összefüggések felismerése a matematika valamennyi területéről. Eredmények megfigyelése, adatok lejegyzése, rendszerezése. Biztos, lehet, lehetetlen leolvasása oszlopos diagramról. Gyakorlati feladatok, átlagszámítás. Szöveges feladat lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldásának megkeresése adott alaphalmazon. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Megfigyelőképesség. Irányított, tartós, tudatos figyelem. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. Problémamegoldó képesség. Matematikai összefüggések.	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs, pontos fogalmazás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikus, indoklás, érvelés, magyarázat. A „lehetetlen”, „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „véletlen”, „valószínűbb” logikai megfogalmazások tartalma. Halmaz, alaphalmaz. A matematikai nyelv témához kapcsolódó szókincse.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Számtan. Műveletek	Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Alapműveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. Biztos műveletfogalom és számolási készség az alapműveletek körében. A zsebszámológép használata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – A mindennapi életvezetésben biztonságot jelentő matematikai ismeretek biztos elsajátítása. – Biztos számfogalom a racionális számkörben. – A négy alapművelet biztonságos használata matematikai probléma megoldásában. – Pontos és gyors számolás. – Zsebszámológép használata. – Saját és mások munkáinak ellenőrzése, javítása. *Ismeretek* – Természetes számfogalom és mennyiségfogalom elmélyítése. – Számfogalom, számköri ismeretek. Negatív számok. – Műveletek. Összeg-, különbség-, szorzatalakok. – Szöveges feladatok. *Tanulói tevékenység* Törtek: közönséges törtek, tizedes törtek, átváltások, egyszerűsítés, bővítés, összehasonlítás, rendezés. Természetes és racionális számok csoportosítása, összehasonlítása, rendezése. Műveletek természetes számokkal. Kerek számok összeadása, kivonása, egyjegyű szorzóval szorzás, egyjegyű osztóval osztás szóban. Írásban: a 0-val való számolás eseteinek gyakorlása. Arányosság, következtetések, egyenes- és fordított arányosság. Műveletek racionális számokkal. Tizedes törtek összeadása, kivonása, szorzása egész számmal és tizedes törttel, osztás egész számmal. Közönséges és tizedes törtekkel végzendő műveletek gyakorlása a mindennapi élethez kapcsolódó gyakorlatban. A százalék fogalma. Egyszerű százalékérték-~~ki~~számítások (kamatok, árleszállítás, adó). Fizetések, vásárlások részletre. Átlagszámítás több adatból (tanulmányi átlag, átlagéletkor). Egyszerű szövegezésű feladatok a tanult alapműveletek alkalmazásával a mindennapi gyakorlathoz kapcsolódóan. Szöveges feladatok megoldása és készítése (értelmezés, megoldási	

terv elkészítése, kivitelezése, válaszadás, ellenőrzés). A zsebszámológép biztos használata, elsősorban ellenőrzésre. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Pontos munkavégzés. Szóbeli kifejezőképesség. Figyelem terjedelme, pontossága. Emlékezet mobilizálása. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. Összefüggés-felismerés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A pénzforgalommal kapcsolatos aktuális fogalmak (folyószámla, hitelszámla, kamat, csekk, részletfizetés). Százalék (%).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mérések**	**Órakeret 58 óra**
Előzetes tudás	Mértékegységek átváltása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika elemi fogalmainak használata a mindennapi életben . A mérés eredményeinek pontos lejegyzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakmához és a hétköznapokhoz kapcsolódó mérések rutinos végzése. – A pontos munkavégzés fontosságának tudatosítása és szem előtt tartása. – Geometriai alapismeretek, a tanult mérési és számítási eljárások alkalmazása gyakorlati példákban. – Síkidomok és testek tulajdonságainak ismerete, segítséggel terület és térfogat számítása. – Pontos, tiszta szerkesztés. *Ismeretek* – Hosszúság, tömeg és űrtartalom mérése. – Idő mérése. – Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások. – Szerkesztési feladatok. *Tanulói tevékenység* Mérések végzése különböző mérőeszközökkel. Becslés. Összehasonlítás alkalmi és szabványos egységekkel. Mértékegységek. Átváltások. Foglalkozásokhoz, és a köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok megoldása. Mértékegységek ismétlése, összefüggések elmélyítése.	*Magyar nyelv és irodalom; osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

Szakmaorientált feladatvégzések szabványos mértékegységekkel. Geometriai alakzatok (vonalak, síkidomok, testek) csoportosítása tanult tulajdonságok alapján. Testek, síkidomok tanult tulajdonságok alapján történő rendszerezése, tulajdonságok elmélyítése. A kör és alkotórészei. Az átmérő és a sugár kapcsolata. Kör kerületének, területének mérése tapasztalati úton. Kocka és téglatest térfogatának mérése, kiszámítása következtetéssel, majd mért adatok alapján. Hosszúság, terület, térfogat mértékegységeinek összehasonlítása, összefüggések megállapítása. Szöveges feladatok végzése. Szerkesztések. Tanult szerkesztések gyakorlása (méretarányos, szabványos jelölésekkel). Összefüggések műveletek, mértékek, helyi értékek között. Táblázat adatai közötti összefüggés felismerése, leírása. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarányos, felül-, elöl-, oldalnézet. A felmerülő szakkifejezések. Testhálózat (gyakorlati alkalmazások kapcsán). A feladatvégzésekkel kapcsolatos fogalmak, koordinátarendszer.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes összefüggéseket biztosan felismerni számok, mennyiségek, mértékegységek, geometriai alakzatok között. Testek és síkidomok alkotórészeinek ismerete. Jártasság a tanult geometriai számításokban és szerkesztésekben. A tanuló képes arányos alaprajzot készíteni. Képes alkalmazni a logikai kifejezéseket. Legyen jártas az adott halmazra vonatkozó állítások igazságának eldöntésében. Tudjon állításokat tagadni, ismerje a tagadás logikai tartalmát. Legyen jártas sorozatok folytatásában adott és felismert szabály alapján mindkét irányban. Képes egyszerű adatokból átlagszámításra. Ismerje a 10-es számrendszert milliós számkörben. Képes a négy alapműveletet pontosan kivitelezni az egész és a racionális számok körében. Képes szöveges feladatot megoldani, ellenőrizni, zsebszámológépet pontosan használni. Képes az olvasható, áttekinthető írásbeli munkára.

ETIKA
9–10. évfolyam

A tantárgy kiemelt célja a szakiskolában a felnőtt élettel összefüggő tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése. Mindezt támogatja az emberi tulajdonságok széles körének bemutatása és megismerése, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése, az emberi, társadalmi kapcsolatokhoz szükséges etikai normák tudatosítása, a kapcsolatokban a nemi, vallási, etnikai, társadalmi hovatartozás miatti megkülönböztetés elítélése mellett az elfogadásra, toleranciára nevelés.

A pedagógus szerepe az, hogy támogatja az érzelmek kimutatását, azok megfelelő formáinak elsajátítását, mások érzelmeinek megértését. A nézeteltérések feloldásában a kulturált formák iránti igényt helyzetgyakorlatok, szerepjátékok segítenek felkelteni, amelyek az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására neveléshez is megfelelő hátteret adnak. Az önismeretre és a mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, a saját belső tulajdonságok fejlesztése is tevékenységbe, adott szituációba ágyazottan történjen.

Kiemelt feladat a családi, iskolai, munkahelyi viselkedés kontrollálásának segítése, erősítése, a munkával létrehozott értékek megbecsülése.

A tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak. Az életkorra jellemző önállósodást a szakiskola azzal támogathatja, hogy megteremti a véleményt, választást és döntést igénylő helyzeteket, a valóságoshoz hasonló morális dilemmák mérlegelésének lehetőségét.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *erkölcsi nevelés* területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben; az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, önmaga és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában.

Az önismeret és társas kultúra terén segíti a reális és valós énkép kialakulását, a belső tulajdonságok megismerését, az emberi kapcsolatok dinamikájának megértését. A tanuló felismeri a közösségben élés és a közösséghez tartozás kötelezettségei és előnyei egyensúlyának fontosságát.

A testi és lelki egészségre nevelésben fontos szerepet játszik az egészséges társas kapcsolatok kialakításának és fenntartásának támogatásában, az öröm és bánat egyéni és közösségi megosztásával az egészséges lélek megőrzésének lehetőségében. Megerősíti az egymásra figyelés és az egymás segítése iránti igényt, a baráti kapcsolatok fontosságának felismerését.

A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri és párkapcsolatoknak a megértését és tiszteletben tartásuk fontosságának felismerését, a magánélet védelmét.

A szociális és állampolgári kompetenciákat a tantárgy a társadalmi igényeknek megfelelő viselkedési és kommunikációs lehetőségek bemutatásával, felismertetésével segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ítélőképesség, az erkölcsi és az esztétikai érzék fejlesztése**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	A tanuló legyen képes egyéni és közösségi értékeket felismerni, tudjon különbséget tenni a jó és a rossz, az igaz és a hamis, valamint a szép és a rút között!	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók törvénytisztelő, türelmes magatartásának, mások elfogadásának megalapozása. A saját értékek felismerése, törekvés erősítése véleményének kulturált megfogalmazására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Irodalmi művekben, filmekben és köznyelvi szövegekben emberi alaptulajdonságok felismerése, megnevezése. – Követendő példaképek választása. – Elítélendő magatartás felismerése. – Helyzetnek megfelelő kommunikációs forma és viselkedés gyakorlása. – Kommunikációs és metakommunikációs jelek összehangolása. – Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt. *Ismeretek* – Az ember és az emberi kapcsolatok fejlődése, bővülése az egyéni élet során. – Verbális és nem verbális jelek, mimika, testtartás. – Belső pozitív és negatív emberi tulajdonságok. – Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben. *Tanulói tevékenység* Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. Saját külső és belső tulajdonságok megfigyelése és megfogalmazása, önjellemzés. Társak, környezet jellemzése. Irodalmi művekben, filmekben és más médiákban az ember és az emberi kapcsolatok fejlődésének, bővülésének megfigyelése. Minél kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása. Viselkedésminták, napi helyzetek dramatizálása.	*Magyar nyelv és irodalom; osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokonszenv, ellenszenv, hűség, hűtlenség, alkalmazkodás, gyávaság, bátorság, bizalom, bizalmatlanság, vita, magánélet, közélet, hit, öröm, szenvedés.

Tematikai egység	Egyén, közösség, társadalom	Órakeret 19 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények Kapcsolati háló felrajzolása, saját helyzet rögzítése, törekvés a minél jobb pozíció megszerzésére: – Saját közösségek. – A közösségekben, társaságokban történő állandó változások. – Barátságok, kapcsolatok. – Különböző közösségek – különböző viselkedési elvárások. – Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott közösségben? – Társadalmi normák, kívánatos, elfogadható, elfogadhatatlan magatartás. *Ismeretek* – Közösségek – erőt adó közösség. – Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség. – Együttérzés másokkal. – Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. – Nemi, nemzetiségi, etnikai különbözőségek. *Tanulói tevékenység* Önálló vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént? *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Komplex, kritikai gondolkodás. Tolerancia. Értékazonosulás, értékválasztás.	*Osztályfőnöki óra*: leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység	Aktuális társas helyzetek	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Iskolai közösség és társas magatartás szabályainak ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, konfliktusok feloldása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Barátságok, kapcsolatok kialakítása. – Konfliktusok, ellentétek okainak felismerése. – Tapintat kialakítása mások érzéseivel kapcsolatban. – Feszültségek feloldása. *Ismeretek* – Alkalmazkodás, választás, segítségkérés. – Megértés más viselkedésével kapcsolatban. – Vigasztalás, együttérzés, nagylelkűség. *Tanulói tevékenység* Szituációs játékok: A jó és a rossz közötti választás, szabályhoz kötődés és lelkiismeret, az előítélet és megnyilvánulási formái. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Komplex, kritikai gondolkodás. Tolerancia. Értékazonosulás, értékválasztás.	*Osztályfőnöki óra:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Követendő magatartásminta választása. Empátia, tolerancia a társadalmi, etnikai, nemi különbözőségekkel szemben. Saját vélemény kialakulása, mások véleményének tiszteletben tartása. Alkalmazkodás a közösséghez. Idegenekkel szemben megfelelő távolságtartás, túlzott bizalom elkerülése.

INFORMATIKA
9–10. évfolyam

A tantárgy a szakmai ismeretekhez kapcsolódó internetes és más tömegkommunikációs technikák alkalmazásának tudatos megismertetésével, új tartalmak felkutatására nevel. Ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulónak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon való kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik *az önismeret és társas kultúra* fejlesztésében az internethasználattal összefüggő magatartási és etikai szabályok betartásával, a társadalmi kapcsolattartás elektronikus formáinak megismerésével. *A médiatudatosság* területén az informatikai eszközök használati szabályozásának, a függőség elkerülésének tudatos irányításával, az internetes tartalmak valóságtartalmának szűrésével kap eszközöket a tanuló a függőség elkerülésére.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a *digitális kompetenciaterület* fejlesztésében az informatikai eszközök használatának készségszintűvé emelésével, a gyakorlati élet minden területére kiterjedő felhasználás lehetőségeinek bemutatásával.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Számítógép alkalmazása**	**Órakeret 57 óra**
Előzetes tudás	Kommunikációs készség. Problémamegoldó képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. A számítógép-használat nyújtotta lehetőségek felismerése, és alkalmazása a mindennapi tevékenységekben. Az etikai szabályok ismerete és szem előtt tartása a világháló használatakor.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A baleset-megelőzés szabályainak betartása. – Számítástechnikai eszközök kezelése. – Az iskolában használatos operációs rendszer ismerete, segédprogramok használata. – A számítógép használata a tanulásban, az ismeretszerzésben. – Szöveg- és ábraszerkesztési ismeretek. – Adatbázis- és táblázatkezelés egyszerűbb eseteinek ismerete. – Hardvereszközök fajtáinak, jellemzőinek megismerése. – Hálózati alapismeretek. – Szórakoztató, fejlesztő szabadidős célú felhasználás megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* pontos szövegírás jelentősége, helyesírás. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód.

Ismeretek – Dokumentumkészítés. – Számítógéphez kapcsolódó eszközök használata (nyomtató, szkenner, digitális fényképezőgép, modem, CD-, DVD-lejátszó). – Hálózati alkalmazások, keresőprogram használata. – A számítógép alkalmazása során felmerülő etikai és egészségügyi fenntartások. – Játékprogramok. *Tanulói tevékenység* A géphasználat során felmerülő fogalmak értelmezése, rendszerezése. Az általában használatos dokumentumformák, szoftverek alkalmazása. Ikonok használata, egyszerű szöveg- és rajzkészítés. Hálózatra kapcsolódás, kapcsolat bontása. Adott tartalmak, képek megkeresése keresőprogram segítségével, adatok értelmezése, felhasználása (menetrend, térkép). Levelezőprogram használata, levélküldés, -fogadás, az udvariassági formulák ismerete és használata. A számítógéphez csatolható eszközök használata. Produktumok készítése közös munkával (az osztály életéről, kirándulásról). Játékprogamok mértékletes használata. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Megfigyelőképesség. Irányított, tartós, tudatos figyelem. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. Problémamegoldó képesség. Finommotorika.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. e-mail, vírus, belépés, jelszó, megnevezések).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A számítógép használata során felmerülő etikai és technikai kérdések**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A számítógép használata során fellépő problémák feltérképezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számítógépet és tartozékait kíméletesen, szakszerűen használni. Balesetmentes, költségkímélő alkalmazás. A világhálóról szerzett információt kritikával, fenntartással, a tanuló által feltett információt felelősséggel kezelni.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakszerű eszközhasználat. – Egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretek.	*Osztályfőnöki óra:* káros hatások.

– A világháló használata a káros oldalak mellőzésével. – Megfontolt tartalmak elhelyezése a világhálóra. – Önkorlátozás a számítógép használatának időtartamára. *Ismeretek* – A használt eszköz értéke és kíméletes alkalmazása. – Az alkalmazás során felmerülő etikai kérdések áttekintése. – A számítógép használata során szükséges egészségvédelmi feladatok. – Káros szokások kialakulásának megelőzése. *Tanulói tevékenység* A gép és a perifériák megfelelő használata. Az egészségkímélő géphasználat feltételeit számba venni, és alkalmazni. Etikai kódex közös összeállítása. A tilalmak számbavétele, indoklása. A számítógép-függőség kialakulásának megelőzése. Az agresszivitást erősítő játékok kerülése. Meggondolt, körültekintő kapcsolatteremtés, vásárlás a világhálón. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek:* Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség. Figyelem terjedelme, pontossága. Emlékezet mobilizálása. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. Összefüggés-felismerés.	*Testnevelés és sport:* egészségvédelem, állóképesség megőrzése, finommotorika. *Magyar nyelv és irodalom:* helyesírás, szókincs.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. közösségi oldal, blog, csetelés, illegális letöltés, jogdíj).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Biztonságos, önálló eszközhasználat. Igénynek megfelelő tartalom keresése és önálló felhasználás. A tanuló képes a megismert alkalmazásokat kis segítséggel, önállóan használni. Képes célnak megfelelő produktumokat készíteni. Képes önkorlátozásra, a káros tartalmak kerülésére. Saját és mások személyiségi jogainak, intim szférájának megvédése.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT
9–10. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.
További cél a helyzetfelismerő képesség fejlesztése, komplex személyiségfejlesztés, a szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. Fontos a motiváció felkeltése a szabadidő- és diáksportokra, a testnevelés és sportági ismeretek bővítésére, a preventív és egészségtudatos szokások kialakítására a tanulókban.

A testnevelés kiemelten támogatja a biomechanikailag helyes testtartás kialakulását, szükség szerint a tartás javítását, korrekcióját.

A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

Hangsúlyossá válik a munkavállaláshoz szükséges fizikai kondíció és az egésztudatosság beépülése a személyiségvonások rendszerébe, a motoros aktivitásban vezető szerephez jut a rekreativitás, a szabadidős fizikai tevékenység. Középfokú oktatásban részesülő enyhe értelmi fogyatékos fiatalok tehetséggondozásának egyik fő terepe a versenysport.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *anyanyelvi kommunikáció* – a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése terén, a testnevelésórákon, vagy szabadős sporttevékenységek keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására.

A matematikai kompetencia fejlesztése indirekt módon, transzferhatások révén, funkcionális képességek, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg.

A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelés órákon.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi, az önismereti, a másokért való felelősségvállalás fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési célnak megfeleltethető a tantárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	Bemelegítési technikák alkalmazása. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végrehajtása. Függeszkedés bordásfalon, kötélen, gyűrűn.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Testépítés természetes eszközökkel, egészségvédelemmel. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Minőségelvű motoros tevékenységek tökéletesítése. – Sportági tevékenységre épülő kondicionális és koordinációs	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező,

képességfejlesztés. – Vízi biztonság megteremtése, a víz mint az egyik őselem gyógyhatásainak tudatosítása. *Ismeretek* – A fittség és az edzettség kritériumai. – A terhelés élettani és pszichés értelmezése. – A korábbi nyolc évfolyamon tanultak elmélyítése, készségszintre emelése. – Gimnasztika. – Egyensúly-gyakorlatok. – Küzdőgyakorlatok. – Zenére végzett gyakorlatok. – Légzőgyakorlatok. *Tanulói tevékenység* Differenciált, egyéni edzésterv készítése – segítséggel. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és tornaszerekkel (labda, kötél, gyűrű, zsámoly, tornapad). Tornaszereken történő célirányos mozgások: függeszkedések, mászások. Önállóan végzett bemelegítés (8-10 gyakorlatnyi). Bemelegítő mozgásanyag tervezése és kivitelezése. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Testépítés – minden izomcsoport harmonikus fejlesztése a gerinc és az ízületek védelmével. Tesztek, felmérések kizárólag diagnosztikus célzattal: – motoros (Cooper), – kardio-respiratorikus, – állóképesség, – erő, – izomerő, – állóképesség, – testösszetétel. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Döntési képesség. Térkihasználási képesség. Transzferhatások.	informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Osztályfőnöki óra:* egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Speciális kifejezések az edzésekkel kapcsolatban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 119 óra**
Előzetes tudás	Alakzatváltozásokban való együttműködés. Egyensúly-gyakorlatok végrehajtása egyensúlyvesztés nélkül. Erőfeszítésre és kitartásra való képesség fejlesztése.	

	A tanult mozgáselemek önálló végrehajtása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágak technikai elemek megismerése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmények
– Térbeli és energiabefektetésre vonatkozó tudatosság fejlesztése.
– Tudatos helyzetfelismerő és feladatmegoldó képességek fejlesztése.
 	
Ismeretek
– Új sportági ismeretek és rendszerek alapjai.
– Mozgásos tapasztalatszerzés a néptánc, a történelmi táncok, társastánc és modern mozgáselemek tárából.
– Rendgyakorlat.
– Torna.
– Támaszgyakorlatok.
– Mászás, vándormászás.
– Függeszkedés, lendülés.
– Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc.
– Atlétikai elemek:
  – Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások.
  – Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal.
– Tánc: népi és régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok megismerése.
– Úszás.
– A vízből mentés elemi szabályai.
 	
Tanulói tevékenység
Természetes mozgások végrehajtása (sportág-specifikus jelleggel).
Technikai és taktikai elemek véghezvitele (egyéni szintű) cselekvési biztonsággal.
Szervezést elősegítő gyakorlatok: rendgyakorlatok, alakzatok felvétele, menetelések, ellenvonulások, nyitódások, zárkózás, szakadozások.
Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben.
Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás.
Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban menetelés alakzatfelvétellel.
Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon.
Mászás kötélen, vándormászás bordásfalon.
Függeszkedés, lendülés, lengés, hintázás szereken.
	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.
	
	Osztályfőnöki óra: Helyes higiénés szokások. Balesetvédelem.
	
	Etika: versenyszellem, nyertes elismerése, szabályok betartása.

Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc gyakorlása. Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal, verseny, időmérés. Tudatos, gyakorlati alapú tapasztalatszerzés a hazai és külföldi sportjátékok technikai és taktikai készletéből. Tánc, művészeti előadás és más mozgásformák alkalmazása az önreflexió és önkifejezés érdekében. Tánctanítás, tutorálás mozgásos programokban, gyakorlatokban. Úszás: gyors-, mell-, hátúszás saját tempóban, a pillangóúszás elemei, indulási és beérkezési technikák, vízi sportjátékok. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége. Imitációs és elemző képesség. Alkalmazkodási képesség. A mozgás örömének átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelemmel és baleset-megelőzéssel kapcsolatos fogalmak, támasz, átfordulás, tigrisbukfenc, ugróerő, lendület, gyorsítás, lassítás, rajtolás, átlépő technika, hajítás, dobás, lökés, vetés, start, fejes, forduló, a vízből mentés fogalomtára.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Játék**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	A játékok, feladatok szakszavainak értelmezése és azoknak megfelelő cselekvés. A labda céltudatos irányítása. A sportjátékok szabályainak betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. A versenyszellem és a sportszerűség kialakítása és fenntartása. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Személyes és társas folyamatok pozitív alakítása a megismerésben, az értékelésben, az asszertivitásban, a sportszerűségben és a sikerorientáltságban. – Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés és kritikai értelmezés. – Csapatépítés. – Sportági előkészítő kreativitás és kooperativitás fejlesztése. – Inklúzióra, társadalmi integrációra előkészítés, érzékenyítés. – Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. – Játékszabályok által döntésképesség és szabálytudat kialakítása.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

– Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. – Személyes és társas folyamatok megélése. – A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlata. *Ismeretek* – Dobó- és elfogójátékok. – Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. – Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. – Átadások helyben és mozgás közben. – Célba rúgó és célba dobó játékok. – Kosárlabda. – Labdarúgás. – Röplabda. – Kézilabda. – Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel. – Szabadidős teremjátékok. *Tanulói tevékenység* Dobó és elfogó játékok játszása. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel (kidobós). Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés, védővel szemben, átadások helyben és mozgás közben, célba rúgó és célba dobó játékok. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel (esések, gurulások, szabadulások). Szabadidős teremjátékok: gombfoci, asztali foci, darts, asztalitenisz, asztali hoki. Preventív játékok és tevékenységek vízben. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Szabálytudat. Kooperativitás. Asszertivitás, Kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve és szabályai, büntetődobás, büntetőrúgás, oldal-bedobás, sarokrúgás, szerelés, becsúsztatás, ívelés, feladás, sáncolás, csatár, középpályás, védő, kapus, kapáslövés, önvédelem, esés, gurulás, szabadulás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Versenyzés**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal, versenytárssal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. A labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek, illetve egyszerűsített sportági versenyek esetében. Olimpikonok, paralimpikonok tiszteletére nevelés.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Sportági versenyek, versenytapasztalatok megszerzése a diáksport, élsport és szabadidősport terén. – Sportszerűség fogalmi jelentésének ismerete. – Az olimpia- és sporttörténet nagy alakjai, emblematikus személyiségei, híres magyar és nemzetközi sportolók megismertetése a múltból és a jelenből. – Példakép (választás, a választás megindokolása). *Ismeretek* – Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok, a sportági versenyek szabályainak, technikájának és taktikájának elemei. – Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola. Ugróiskola. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályainak megismerése. – Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok. – Küzdősportok elemei. – Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia. *Tanulói tevékenység* Sportági versenyek – szükség szerinti egyszerűsített szabályokkal – gyakorlása. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta). Ugróiskola – magas-, távolugrás. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Sorversenyek. Váltóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályszerű, csapatok közötti játéka. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok (bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásba vágás, csizmadobáló). Úszóverseny egyszerűsített szabályokkal. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. Sor- és váltóversenyek szabályinak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Példakép keresése híres magyar és nemzetközi sportolók és csapatok közül (képek, eredmények, versenyek látogatása, kulturált szurkolás).	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Osztályfőnöki óra:* egészséges életmód. *Informatika:* képek, eredmények keresése honlapokon. *Etika:* önismeret – testi és lelki egészség.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek Szabálykövetés, szabálytartás. Egészséges versenyszellem. Kooperáció. Koordináció. Döntési és reagáló képesség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A játékok neve és szabályai; erőszakos, kíméletes, sportszerű, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény, olimpikon, paralimpia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra, egészségtudatosságra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepe.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Igénykeltés a mozgásban gazdag életformára, a terhelés alakítására és kontrolljára való képesség kialakítása. – Optimális testtömeg és fittség paramétereinek kialakítása és/vagy fenntartása. – A relaxáció és stresszoldás mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszköze. – Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásai a testi-lelki egészségre. – Primer prevenció és az életvezetés kapcsolatrendszere: szokások, egészségfejlesztés, egészségtudatosság. – Egyéni felelősség és döntés az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában. – Biztonság és környezettudatosság. – Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatása. – Önkontroll, önuralom. – Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtásának képessége – a védő-óvó intézkedések ismerete és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). – A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. – A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.	*Magyar nyelv és irodalom:* gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

Ismeretek – Otthon is végezhető testgyakorlatok. – Táncok különféle műfajai. – Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. – Relaxációs gyakorlatok. – Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése, betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások szerepe. – Természetben űzhető sportok (balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem elsajátítása). – Kerékpározás, görkorcsolyázás. – Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. – Könnyített testnevelés. *Tanulói tevékenység* Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák – egyénileg, párban, csapatban. Otthon is végezhető testgyakorlatok táncos elemei (aerobic, talajtorna). Relaxációs gyakorlatok: légzőgyakorlatok, figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Természetben űzhető sportok: labdajátékok, futóversenyek, túra, kocogás, tájfutás – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem rendszeres elvégzése (krémezés, ruházat, ellenőrzés). Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. Könnyített testnevelés: a tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok (a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint, a tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása). Testtartás-javító gyakorlatok: preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Egészségtudatosság. Mozgásigény. A körülményekhez való alkalmazkodás. A természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, testtartás, tájfutás, tájoló, térkép, terep, önkarbantartás, tréning, örömtréning.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Menet- és ütemtartás, hosszabb távú egyenletes, lassú futás. Hatékony mozgásszabályozás, két-három mozgáselem összekapcsolása a gyakorlatok során, a gyakorolt mozgáselemeket, sportágakat szabad térben, más körülmények között is alkalmazni. A szergyakorlatok képesség szerinti teljesítése, önálló végrehajtása. Ugróerő és súlypont emelkedésének tudatos szabályozása. A tánc és a közös mozgás élményének élvezete. A tanuló képes: önállóan bemelegíteni; a sportot életritmusába beépíteni; legalább egy úszásnemet biztonságosan művelni; versenyjátékok, versenyfeladatok szakszavait értelmezni, és képes az azoknak megfelelő cselekvésre; labdát céltudatosan irányítani; labda- és sportjátékok szabályait betartani, a csapatszerepeket felismerni; a szabályok betartásával aktívan részt venni a közös játékokban, versenyekben; higiénés ismereteit rutinszerűen alkalmazni saját életterében; a relaxációs gyakorlatokat önsegítő rendszerében alkalmazni, nyugalmi és stresszhelyzetben szokásrendszerébe integrálni az egészségtudatos magatartásformákat.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA
9–10. évfolyam

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Tartalmaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, tematizáltan segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

Célja fejleszteni – a konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével – a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatát, a szabálytudatot. Hozzájárulni – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Feladata, hogy erősítse – a terápiás eljárások alkalmazásával – az önismeretet, az önelfogadást és az önfejlesztést. Biztosítsa a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldását helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül. Tudatosítsa az értékek védelmével kapcsolatos felelősséget, keresse a közvetlen környezet humán értékeit.

Adjon képet a serdülőkor testi-lelki változásairól – tudatosítsa a saját élményeket, véleményeket.

Alakítson ki riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával – saját élmény eseti bekapcsolásával – pontos képzetet és viszonyulást az élvezeti szerek használatának veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről.

Szerezzenek a tanulók saját tapasztalatokat – események, történések közös elemzésével, egyéni gyűjtőmunkával – a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről.

Készítse fel a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Gyűjtsön tapasztalatokat a tanuló a munka világáról, a szakmákról. Feladat továbbá a vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően – a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben, a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében:

Erkölcsi nevelés: irodalmi művek, irodalmi szereplők megismerésén keresztül pozitív és negatív példa felismerése, pozitív mintakövetés.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés: hazánk múltjának, jelenének megismerése az írók, költők szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése: szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíteni a társas érintkezést. Önismeret fejlesztése a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel. Saját személyiség megismerése, fejlesztése az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A testi és lelki egészségre nevelés: az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek

megismerése ismeretterjesztő és irodalmi szövegekben. Ennek felismerése, saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazása.

Családi életre nevelés: irodalmi művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán. Gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban való megjelenéssel.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: helyes szokásrend következetes alakítása különböző környezeti tényezők között (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.)

Pályaorientáció: a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek elemzése, megbeszélése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, a családi élet, a hivatalos ügyintézés, a gazdálkodás stb. témakörökben.

Médiatudatosságra nevelés: ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlása.

A tanulás tanítása: egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el kell érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését.

A kulcskompetenciák közül a tanításában hangsúlyosak az alábbiak:

Anyanyelvi kommunikáció: a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve hangsúlyos szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

Szociális és állampolgári kompetencia: a kellő önismeret alakításával tudja a tantárgy segíteni a társadalmi beilleszkedést.

Hatékony, önálló tanulás: egyéni képességekhez igazodó ütemben és elvárással a tanulás tanításához kapcsolódó tantárgyi elemek elsajátíttatása segíti ennek a kompetenciának a fejlesztését.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">Beilleszkedés – Alkalmazkodás</td><td>Órakeret
12 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Helyes értékválasztás.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Reális pályatervezés, osztályközösség megismerése.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">Fejlesztési követelmények
– A szabályok elfogadása.
– Helyes napirend kialakítása.
– Érzelmi azonosulás az elődök tetteivel.
– Szolidaritás a rászorulókkal szemben.
– Aktív részvétel a lakóközösség és az iskolaközösség életében.
– Bekapcsolódás a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport).</td><td>Magyar nyelv és irodalom; testnevelés és sport: egészséges életmód.</td></tr>
</table>

Ismeretek Tanulói jogok és kötelességek. Házirend. Tűz- és balesetvédelem. Napirend. Tanórán kívüli elfoglaltságok. Tanulás és tudás. „A tanulás tanulása”, az egyén szerepe. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság stb.). *Tanulói tevékenység* A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). Időbeosztás, órarend. Hatékonyság ellenőrzése. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Órakeret 21 óra**
Előzetes tudás	Saját jó és rossz tulajdonságok ismerete. Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Törekvés a káros szokások kijavítására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Reális önismeret. – Sérelmeiről beszél a tanuló. – A kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett. – Hatékony és konstruktív részvétel a szűkebb környezet		*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése.

életében. – A káros szenvedélyek felismerése, kialakulásuk elkerülése. – Segítségkérés módjának és helyének megismerése. – Segélykérő telefonszámok ismerete. *Ismeretek* Önjellemzés, reális önértékelés. Lelki bántalmak, sérelmek következményei. Feszültségoldás. Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem? Az emberi természet megnyilvánulásai, a helyes életvezetés kialakítása. Negatív tulajdonságok számbavétele. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásának megelőzése. Dohányzás (aktív – passzív). Alkoholizmus, káros közösségek hatása (galeri, szekta). Fiatalkori bűnözés, kábítószer-használat. Fertőző betegségek (AIDS, hepatitis). Játékszenvedély (nyerőgép, számítógép, kártya, sportfogadás stb.). A különböző, prevencióval foglalkozó szervezetek és technikák megismerése. *Tanulói tevékenység* Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése. Önjellemzés készítése, és megismertetése a társakkal (önkritika). Javaslatok és tervkészítés a „hibajavításra”. (Külső és belső tulajdonságok számbavétele) fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? Feszültségoldásra alkalmazott módszerek megosztása társakkal. A feszültségoldás önpusztító formáinak kerülése (módszerek a lelki egyensúly visszaállítására). Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn, bemutatásuk helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. Ellenszenv, rokonszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása, vagy elutasítása. Saját élmények a témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). Beszélgetés a káros szokásokról, előadás, tájékoztató film a negatív hatásokról. Megelőzés. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni ezeket a helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével. *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	

Emlékezet – rövidtávú: diktálás utáni írás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, -elhárítás, önismeret, önjellemzés, önkritika, tervkészítés, hibajavítás, feszültségoldás, megelőzés, reális, pozitív és negatív változás, önpusztítás, prevenció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Aktuális témák**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	A tanuló saját környezetének ismerete, az események számontartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni és társadalmi ünnepek ismerete, számontartása. Mások ünnepeinek megismerése, elfogadása (tolerancia), ünneplésének a tisztelet megadása. Aktív részvétel az intézmény és a lakóhely életében. Osztályközösség alakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szűkebb és tágabb közösség ismerete. – Aktivitás, együttműködés. I*smeretek* – Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete. – A közösség építése érdekében a tanuló saját teendőinek feltérképezése. *Tanulói tevékenység* Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). *Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Szerialitás.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése, plakát, meghívó az ünnepekre.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes iskolai és gyakorló műhelyben végzett munkáit a tanult szabályok szerint végezni. Képes meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével. A környezet és az értékek megismerése alapján azonosulás, elfogadás és szolidaritás az aktuális helyzetekben. Képes felismerni az ünnepek és ünneplés helyét és értékét az egyén és a közösség életében. Megismeri az aktív közreműködés és részvétel élményét, emlékeket gyűjt, dokumentál.

AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ SZAKISKOLA OKJ SZERINTI SZAKKÉPESÍTÉS OKTATÁSÁHOZ ALKALMAZANDÓ 9-12. ÉVFOLYAMOS KÖZISMERETI KERETTANTERVE

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, az OKJ szerinti szakképesítés oktatásához készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek. (A tantárgyi kerettantervek összeállítása során a teljes rendelkezésre álló órakeret felosztásra került a tematikai egységek között. A nevelőtestületnek azonban jogszabályban biztosított lehetősége van a tematikai egységek óraszámának 10%-os csökkentésére, és ennek felhasználásával az esetleges helyi sajátosságok érvényesítésére.)

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti Alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók oktatására vonatkozó irányelveken alapul.

Célok és feladatok

A szakiskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók közismereti oktatásának a szakiskolai képzésben kiemelt célja *támogatni* a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását és a sikeres szakmai vizsgára való felkészülést, *gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni* a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására.

A szakiskolai képzés gyakorlási-kipróbálási lehetőséget teremt a társadalmi normáknak megfelelő életmód, életvitel szervezéséhez, vezetéséhez. Támogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését, segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális interakciók gyakorlásának.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés terén a tanulók erkölcsi érzékének továbbfejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése zajlik. Segíti az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosítását a nemzedékek közötti és a kortársi kapcsolatok megerősítésével, az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés segíti a magyar történelemre és hagyományokra, hazájára való büszkeség kialakulását, a más népek, azok kultúrája iránti

érdeklődés és tisztelet megnyilvánulását azzal, hogy támogatja a tanuló aktív részvételét szűkebb környezetének megemlékezésein, a történelmi múlthoz kapcsolódó ünnepeken. A társadalom, a társadalmi jelenségek megítélése fókuszba kerül, a tanulót a pályaválasztási és önálló életkezdési ismeretei, motivációja segíti abban, hogy reális képet kapjon a társadalomban elfoglalt-elfoglalható helyéről.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén a tanuló iskolai keretek között gyakorolja a demokratikus jogokat és megismeri a demokrácia szabályait. Az iskola egyéni adottságokhoz és lehetőségekhez mérten biztosítja a részvételét a helyi civil társadalom életében, azért, hogy fogékony legyen a társadalom jelenségei, problémái iránt.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén a serdülőkorban, mint a személyiség kialakulásának döntő szakaszában, az életkorból adódó problémák kezelése érdekében kiemelt szerepet kapnak a feszültségek, a szorongás, a stressz, a fáradtság oldásának technikái, annak felismerése és leírása, hogy a tanuló önmaga hogyan változik, alakul. Az elképzelések, vágyak, tervek a felnőtt szerepekről – a felnőttkori önmaga megvalósításáról – akkor lesznek reálisak, ha a tanuló képes a kudarcok tűrésére, tanulságaik feldolgozására, hasznosítására.

A családi életre nevelést segíti, hogy a tanuló a középfokú oktatás időszakában megismeri a harmonikus családi mintákat és a családi együttélés szabályait.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a támogatást nyújtó társadalmi, egészségügyi rendszerek megismerése, a konfliktusok kezelési lehetőségeinek, az érzelmi bizonytalanságoknak, a magánéleti krízishelyzeteknek a felismerése a felnőttkorba lépő fiatalok számára támpontokat nyújt az érzelmi élet válságaiban.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a szociális érzékenység, az együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és megoldás képességének kialakulása, az alkalmazás általánossá válása a mindennapi életben, a munka világában is támogatja a beilleszkedést.

A fenntarthatóságot, környezettudatosságot segítik azok a helyzetek, amelyekben a tanuló felismerheti, hogy az emberiség összefogása szükséges a környezet épségének megóvása, a természet védelme érdekében.

A pályaorientáció területén a tanuló reális önértékeléssel megismeri munkaerő-piaci lehetőségeit, a társadalmi munkamegosztás alapjait. Képességeinek, lehetőségeinek és érdeklődésének figyelembevételével pályát választ, megismeri és motiválttá válik a céljai elérése érdekében szükséges képességek fejlesztésében.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló felkészül a változó gazdasági környezet lehetőségeihez történő alkalmazkodásra, megismeri a családi munkamegosztást, gazdálkodást, felismeri, hogy milyen az ésszerű, beosztó felhasználás, takarékosság. A tanuló a pedagógiai folyamatban és a valóságban is kipróbálhatja az ügyintézés útjait, a segítségkérés lehetőségeit a lakhatás, a munkavállalás, a lakóhelyi, közösségi ügyintézés terén, tapasztalatokat szerezhet a döntései közvetlen és közvetett következményeinek és kockázatainak mérlegelésében.

A médiatudatosságra nevelés különös jelentőséget kap a médiumok használatának előtérbe kerülése, a tanulás, az önművelés területein történő felhasználása miatt. A médiatudatos magatartás a mindennapokban, a munka világában való tájékozódás szolgálatában azt jelenti, hogy a tanulónak megfelelő gyakorlata alakul ki az információhordozók megválasztásában, használatában, megismeri a hétköznapi élet során szerepüket az ismeretek, a fontos információk megszerzésében, óvatosabb lesz, fejlődik az információk hitelességének ellenőrzésében, vigyáz személyes adatainak védelmére, mértéktartó az eszközök használatában.

A tanulás tanítása terület a tanuló számára lehetőséget ad az egyénre szabott, képességeknek megfelelő motivációra és a motiváció folyamatos fenntartására az ismeretszerzésben. Segít elfogadni és megismerni a környezet folyamatos változását, fenntartani az

igényt és képességet a tevékenységekkel és munkavégzéssel kapcsolatos ismeretek bővítésére a munkaerő-piaci és társadalmi integráció elérése érdekében.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció területén a tanuló elsajátítja a társas, társadalmi érintkezéshez, kapcsolatfelvételhez és kapcsolattartáshoz szükséges kommunikációs formákat, megerősödik beszédértése és beszédprodukciója. Fejlődik szöveg- és véleményalkotási képessége. Igyekszik a hétköznapok helyzeteiben a magyar helyesírás szabályait követve írásos feladatok megoldására.

Idegen nyelvi kommunikáció területén képes a tanult nyelv alapvető, mindennapi élethelyzetekben alkalmazható egyszerű fogalmait, kommunikációs fordulatait felismerni, alkalmazni.

Matematikai kompetencia területén, a kognitív funkciók fejlesztésével, bővül a mindennapi élethelyzetekben szükséges, biztonságot nyújtó ismeretek köre. Fontos a gyakorlati ismeretek tevékenységekkel történő megerősítése a tér- és időbeli viszonyok, a mértékegységek, a pénzkezelés és a szakmai ismeretek matematikai kompetenciát érintő területeinek elsajátításában.

A természettudományos és technikai kompetencia területén fejlődik a mindennapi élethez köthető természeti jelenségek megfigyelésének és megértésének képessége. Gyakorlattá válik az egészségvédelemmel és betegségmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővül a környezet megismerése.

Digitális kompetencia területén képességeinek megfelelő szinten alkalmazza a tanuló az infokommunikációs eszközöket a tanulás, a kapcsolattartás, a szórakozás és ismeretszerzés területén.

Szociális és állampolgári kompetencia területén képessé válik a családi munkamegosztásban felnőtt szerep betöltésére, felkészül a társadalmi lét munkavállalási és állampolgári szerepeinek betöltésére. Megerősödnek ismeretei a közügyekben való részvétel szabályairól, saját érdekeinek képviseletéről, az önérvényesítés és az ehhez történő segítségkérés lehetőségeiről. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

Kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia területén felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja, kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén érdeklődésének megfelelően motivált tevékenységeiben a kreativitásra, részt vesz alkotások létrehozásában, művészeti alkotások befogadására nyitott.

A hatékony, önálló tanulás területén igénybe vesz minden új ismeretek, információk, megismerésére szolgáló kultúrtechnikai eszközt, melynek használatát képességeihez mérten elsajátította. Tud segítséget kérni új ismeret elsajátításához, mer kérdezni és képes csoportos munkában részt venni.

Tantárgyak és óraszámok

Az OKJ szerinti szakképesítés oktatásához kapcsolódó enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola 9-12. évfolyamának tantárgyi rendszere. (A 9. évfolyamot megelőzi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó szakiskola kötelező előkészítő évfolyama.)

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évf. (átlag heti óraszám)	2 tanéves óraszám	11–12. évf. (átlag heti óraszám)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	**Magyar nyelv és irodalom**	1	72	1	68
Idegen nyelv	**Idegen nyelv**	1	72	1	68
Matematika	**Matematika**	1	72	1	68
Ember és társadalom	**Etika**	1	72	1	68
Informatika	**Informatika**	1	72	0,5	34
Testnevelés és sport	**Testnevelés és sport**	5	360	5	340
	Osztályfőnöki	1	72	1	68
Közismeret összesen		**11**	**792**	**10,5**	**714**
További szabad közismereti időkeret		**1,75***	**126**	**1,5**	**102**
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt		*21*	*1512*	*21*	*1428*
További szabad szakmai időkeret (szabad sáv)		*1,75***	*126*	*2*	*136*
Összefüggő szakmai gyakorlat			*70+105*		*105*

* 9. évfolyamon 2 óra, 10. évfolyamon 1,5 óra szabad időkeret áll rendelkezésre.
**9. évfolyamon 1,5, 10. évfolyamon 2 óra szabad időkeret áll rendelkezésre szakmai órákra.

Az éves óraszám megadásánál 9-11. évfolyamon 36 héttel, az utolsó 12. évfolyamon 32 héttel számolunk.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő, eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a *tanulói sajátosságok* – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, az önálló munkavégzés és az együttműködés terén való fejlettsége, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és *a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák:* a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt.

A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni lehetőségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az *egyik* a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A *másik* a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait. Erre lehet építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési, nevelési, oktatási, képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél; (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

A mindennapi pedagógiai gyakorlat kialakításához, amely a bemeneti feltárás és kimeneti elvárás közötti fejlesztésre fókuszál, az egyéni és társadalmi szükségletek által meghatározott, az egységesség és a differenciálás megvalósítását biztosító adaptív oktatás megvalósításához konkrét útmutatást adnak a Módszertani segédlet, az Értékelési elvek és eljárások részek.

Értékelési elvek és eljárások

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás. Szolgálja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését. Lehetőséget ad a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

Az értékelés célja és feladata

Az értékelés célja visszajelzést adni a tanuló, a csoport és az oktatás-nevelés valamennyi érintett szereplője számára a tanulónak az oktatási-nevelési folyamatban elért fejlődéséről. Az értékelés többet jelent a pillanatnyi állapotjelzésnél. Elvárható, hogy rámutasson a további fejlődés érdekében a tanuló és a pedagógus számára a szükséges tennivalókra – ily módon válik a tanulási kudarc elkerülésének eszközévé, és hatással lehet az enyhe értelmi fogyatékos tanuló önértékelésére és a társakkal végzett tevékenységének, együttműködésének reális értékelésére. Előnye, hogy érvényesül az értékelés tanulási motivációt erősítő, támogató funkciója.

Az értékelés alapelvei

- Az egyénre fókuszáló értékelés a tanuló önmagához mért fejlődésére irányuljon.
- Személyre szóló, fejlesztő, támogató értékelés valósuljon meg, amely a pedagógus számára is kijelöli a további tennivalókat az oktatási folyamatban.
- A fejlesztő értékelés az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató értékelés.
- Reális alapokra épülő kvalitatív és kritériumorientált értékelés valósuljon meg, amely fejlesztően hat a tanulók önértékelésére.
- Egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása szükséges.
- Az értékelés akkor tölti be szerepét a fejlesztési folyamatban, ha rendelkezésre állnak megfelelő mérőeszközök és ezeket alkalmazza is a pedagógus.
- A rendszeres és megfelelő időben történő értékelés hatékonysága felerősödik.

Az önbizalomhiánnyal küzdő enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára ideális tanítási-tanulási környezetet teremt a támogató érzelmi klímában megnyilvánuló reflektív tanári magatartás.

Az értékelési formák

A minőségi értékelés minőségi tanuláshoz vezet. Az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató minőségi értékelés a fejlesztő értékelés.

A pedagógiában hagyományosan kialakult értékelési formák a diagnosztikus, a szummatív és a formatív értékelés.

- Diagnosztikus (helyzetfeltáró) értékelés történik a tanulók tudásszintjének felmérésekor – például év elején, vagy iskolába kerüléskor.
- A szummatív (összegző-lezáró) értékelés a tanulmányok összegző értékelését jelenti (témazáró, vagy tanév végi értékelés). Formáját tekintve lehet szóbeli,

írásbeli teljesítményhez vagy gyakorlathoz kapcsolódó értékelés.

– A formatív értékelésre, amely a tanítás-tanulást kísérő leggyakrabban alkalmazott értékelési forma, minden tanítási órán, valamennyi szakaszban folyamatosan nyílik lehetőség. A formális értékelés a legalkalmasabb arra, hogy felhívja a figyelmet a tanuló és a pedagógus számára is a korrekciós lehetőség biztosítására, illetve annak időszerűségére vagy éppen szükségszerűségére. A formatív értékelés azonnali korrekciót tesz lehetővé, így a tanulási folyamatban alkalmazása felértékelődik.

Az értékelési formák közül valamennyi alkalmazásának helye van az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tevékenységeinek, eredményeinek minősítése során a fejlesztési folyamatban, az iskolai tanulmányokban való előrehaladás szintre, terjedelemre, időbeli ütemezésre vonatkozó megfelelőségének vizsgálatában. A pedagógus a tanulói teljesítményt a pedagógiai gyakorlatban ma elfogadott ötfokozatú skálán érdemjegy adásával helyezi el, ezzel visszajelzést ad a tanulónak. Az értékelés során a megfelelő szint elérése a továbbhaladás feltétele is egyben, amit a tanterv követelmény-előfeltétel rendszere szabályoz.

Kulcskompetenciák és értékelés

Az értékelés a napi pedagógiai rutin része, a kompetencia-fejlesztés eszköze. A tanulói tevékenység, felkészülés, egyéni, vagy csoportos munkában való részvétel, szóbeli vagy írásbeli munka ellenőrzése kapcsán kinyilvánított elismerés vagy elégedetlenség kifejeződése. Az értékelés történhet érdemjegyekkel, pontgyűjtéssel vagy a helyi szokásokhoz igazodó más módszerekkel. Értékelés a biztató mosoly, az elismerő megjegyzés is. Fontos, hogy minden alkalommal kísérje szöveges értékelés – ezzel a pedagógus a tanulók számára pontosítja a további fejlődéshez szükséges tennivalókat, erősíti motivációjukat, gazdagítja a kompetencia fejlődésével kapcsolatos megértésüket, árnyalja szókincsüket. Ha a tanulásban való előrehaladásnak, mint a kitűzött cél megközelítésének az értékelésébe bevonjuk a tanulókat is, akkor önértékelési képességüket, szociális kompetenciájukat fejlesztjük, befolyásoljuk ön- és társismeretüket, erősítjük mások megértésének képességét, empátiájukat, elfogadási készségüket.

A tantárgyak és a tantárgyi tartalmak fejlesztési céljai az ellenőrzés és értékelés megvalósítási lehetőségeit gazdagítják. Van, ahol a fejlesztés eredménye a tevékenységek elvégzésének szintjén mérhető, más tantárgy esetében a készségek vagy a képességek szintjét értékeljük. A matematikai kompetenciák a problémamegoldó gondolkodás, a műveletvégzés, adekvát tevékenységek elvégzésének szintjeihez viszonyítva mérhetőek, az anyanyelvi kommunikáció a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség, a beszédértés, a szövegértés és szövegalkotás szintjei közötti viszonyításra alkalmas feladatokkal, eszközökkel vált mérhetővé. Az idegen nyelvi kommunikáció kompetenciaterület a kompetenciák összetevőinek állapota és fejlettsége – pl. a beszédbátorság, a kiejtés tisztasága, a megfelelő szóismeret és szókincs – szintén könnyen mérhető. A fejlettségi szint ismeretében a pedagógus az értékelés során tudatosíthatja a tanulók tudásukról való tudását – metakogníció, a tervezett továbblépés és a fejlesztésről a tanulókkal való kommunikáció a saját helyzetük megítélését teszi átláthatóvá – ez a kulcskompetenciák fejlesztési folyamatának lényege.

Nem minden kompetencia bontható könnyen szintekre és mérhető egyértelműen. A pedagógus feladata, hogy a tartalomtól és fejlesztési céltól függően adekvát viszonyítási, értékelési rendszert építsen ki és alkalmazzon.

Az iskolák pedagógiai programja tartalmazza az intézmény értékelési elveit, módszereit. Az értékeléshez kapcsolódó eljárásrendszert a pedagógusok folyamatosan fejlesztik. Ezek a pedagógusok körében terjedve közkinccsé válhatnak, s lehetőség nyílik a tantárgyak sajátosságaihoz igazodó módosítás, aktualizálás után kipróbálásukra, bevezetésükre. Mindezt egy innovációs folyamat részeként élik meg a pedagógusok. Közös

tudásként alkalmazva az értékelés így a minőség megőrzésének, a minőségbiztosításnak, a minőségfejlesztésnek a részévé válik.

Módszertani segédlet

Itt néhány olyan, nem csupán módszertant érintő szempontot villantunk fel, amely a tanulást, egyben a pedagógus munkáját eredményesebbé teheti. A klasszikus három kérdés az oktatás kapcsán: Mit tanítsunk? Kinek tanítunk? és Hogyan tanítsunk?

A „mit" kérdésre a válasz a tanterv maga. A 2012-es NAT és a ráépülő kerettanterv az utóbbi évtizedek pedagógiai óhajtását valósíthatja meg: „Ne tananyagot (sok esetben egyetlen tankönyvet) tanítson, hanem képességeket fejlesszen az iskola!"

A kerettanterv segít abban, hogy a tervezőmunka fókuszában a képességek fejlesztése álljon – valamennyi műveltségi terület feltárja a fejlesztési területekkel lehetséges kapcsolatait: azt keresi, hogy milyen mértékben szolgálja a műveltségi terület céljait megjelenítő tantárgy az egyes műveltségi területek körébe tartozó, az oktatási folyamat szakaszaira lebontott fejlesztési célokat, és ezt valamennyi műveltségi terület esetében megteszi. Másrészt: a műveltségi területekhez kapcsolódó tartalmakkal a kulcskompetenciák fejlesztését veszi célba – ennek eredményeként a tanulók olyan feladatokban tevékenykednek, amelyek felé érdeklődéssel fordulnak és a már meglevő készségeiket más kontextusban gyakorolva próbálgatják – képességeik eközben fejlődnek, míg a tanuló egyszer csak ráébred, hogy ez a fajta tanulás öröm, sikerhez, általa önként megszerzett tudáshoz vezet, amely emeli önértékelését és a jövőbeni sikert is előfeltételezi: fő szerepe a tapasztalatszerzésnek van.

A javasolt tanulásszervezés a csoportos, páros, tanulásszervezési módot részesíti előnyben, amellyel adott esetben jól megfér az egyéni munka vagy a frontális óraelem is – a hangsúlyeltolódás a lényeg! A helyi tantervek összeállításakor a szaktárgyi munkaközösségeknek, a megvalósítás folyamatában pedig a pedagógusoknak együtt kell gondolkodni, konzultálni, alkotó teamként működni, amikor arról döntenek, mit is fognak tanítani.

Kinek tanítunk?

Ez a kerettanterv sajátos nevelési igényű, enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült. A fogyatékossági típushoz tartozó gyerekek sajátosságegyüttese széles spektrumú. Csatlakozó problémáikat, nem múló tanulási nehézségeiket szakértői véleményben követheti nyomon a pedagógus. Közös sajátosságuk az értelmi funkciók elsődleges sérülése, a megismerő funkciók gyengesége. Valamennyi enyhe értelmi fogyatékos tanulónál általánosan megállapítható a téri orientáció, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a bonyolultabb gondolkodási folyamatok, a beszéd- és kommunikációs képesség, valamint a szociális alkalmazkodás fejlődésének eltérő mértékű zavara.

A szakiskolai képzés számára elvárás, hogy fokozza toleranciakészségét a nagyobb mértékű egyéni alkalmazkodás és esélykiegyenlítő korrekciós nevelési hatások biztosításával. Ezért az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai nevelésében részt vevő iskolákban az egyéni egészségügyi habilitációs rehabilitációs fejlesztő foglalkozások mellett valamennyi tanóra az egyéni fejlődési tervek korrekciós céljaival összhangban járul hozzá a tanulók fejlesztéséhez. Ez az igény a pedagógus tanórai felkészülését is befolyásolja, hiszen több szempontot egyeztetve kell terveznie a tanulók és a saját tanórai tevékenységét.

Hogyan tanítsunk?

A tantárgy-pedagógiák gazdag módszertani kínálatot nyújtanak. A pedagógus-továbbképzések feladata a tanítók és tanárok módszertani kultúrájának bővítése, eszköztárának gazdagítása. Itt csupán néhány szempontra hívjuk fel a célcsoport pedagógusainak figyelmét.

- Mikor jó egy módszer? Akkor jó, ha hatékony és eredményes. Csak a megfelelő helyen és módon alkalmazott módszer eredményes. Ismerjünk meg minél több módszert, alkalmazzuk ezeket váltogatva – a legjobb módszer is unalmassá válhat!
- Tanítsuk meg tanulni a gyerekeket! Tanítsuk meg a tanuláshoz szükséges módszereket, pl. információszerzés, adatgyűjtés, lejegyzés, a fontos részek kiemelése, szavak aláhúzása, műveleti sorrend, kérdésfeltevés, ellenőrzés, rajz készítése – ezzel eszközt adunk a tanuláshoz.
- Figyelemfejlesztő játékokat, gyakorlatokat, feladatokat végeztessünk napi rendszerességgel!
- Memorizálással lassan, de biztosan fejleszthető a memória! Tananyaghoz kapcsolódva vagy szabadidős programok, játék kapcsán fejlesszük az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek emlékezetét!
- Legyen stratégiájuk a tanuláshoz! Tanítsuk meg, hogy a rövid távú memóriából hogyan juttathatják a hosszú távú memóriába az új ismereteket: ismételgetéssel, az új elemet a régiek közé illesztve kontextus kereséssel – tanultam-e már hasonlót? Ez a technika a régi és az új ismereteket puzzle-játék-szerűen rendezi össze: a meglevő részletek segítenek az illeszkedési pontok felismerésében.
- Készítsenek a gyerekek gondolattérképet, ennek kulcsszavai is segítik a későbbiekben a felidézést!
- A szemléltetést gondosan tervezzük! Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára részletes magyarázattal maradandó élményt, tudást nyújt.
- A motiváció biztosítása minden tanuló számára fontos, a figyelemzavarral küzdő tanulónak különösen. A motiváció kísérje végig a tanítási folyamatot – nem csak az óra elején van funkciója! Adjuk meg a feladatválasztás lehetőségét! A motiváció fenntartásában – mivel sikerre vezeti a tanulót –segítőnk a fejlesztő értékelés is.
- Igyekezzünk megismerni tanulóinkat, beszélgessünk tanítványainkkal, hallgassuk őket érdeklődéssel!
- Csak biztos tudásra építhetünk. A lemaradók felzárkóztatására szánjunk időt!
- Tanítsunk a tanulóknak kooperatív technikákat! Szervezzünk csoportmunkát, ha rendszeresen dolgoznak együtt a tanulók, felszabadultan, hatékonyan fognak közösen tevékenykedni.
- A közvetlen tanulói tevékenykedés megvalósulására szervezzünk a tantárgyhoz, témához illeszkedő sok játékot, modellezést, tevékenységet, szerepjátékot. Így a tanulók közvetlen aktivitás révén tesznek szert tudásra.
- Teremtsünk minél több tantermen, iskolán kívüli, élményszámba menő tanulási programot!

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
9–12. évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a szakiskolában az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre. Legfontosabb célok:

- A tanuló készüljön fel a társas-társadalmi együttéléshez szükséges nyelvi képességek elsajátítására, beállítódásokra, a kulturált nyelvi magatartásra.
- Rendelkezzen közvetlen környezetében az emberi-, tárgyi viszonyrendszerekben történő eligazodáshoz szükséges beszédképességgel.
- A beszéd formai és tartalmi oldalának fejlesztése: a tiszta artikuláció, a kommunikációs biztonságérzet kialakítása,
- Az anyanyelvű írásbeliség normáihoz alkalmazkodó – képességekkel adekvát – szövegalkotás,
- Alakuljon ki eszköztudás, a kultúrtechnikák alkalmazásának gyakorlásával és használatával.
- Jelentősen bővül aktív és passzív szókincse a felnőtt élet, a munkavállalás és végzés valamint a szakmai munka területén
- Irodalmi kifejezésformák befogadására nevelés.
- Tudjon folyamatosan hangosan vagy magában olvasni, majd az olvasottakról tömörítve, a lényeget kiemelve beszámolni
- Legyen képes részben önállóan, részben tanári segítséggel elolvasni egyszerűbb, rövidebb írásos műveket. Tegyen kísérletet ezek erkölcsi és életvezetési értelmezésére.
- Legyen képes formanyomtatványok önálló kitöltésére, önéletrajz, magán- és hivatalos levelek írására.

A tantárgy feladatai a következők:

- A tanulók kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási képességének továbbfejlesztése.
- A kommunikációs ismeretek bővítése, a nyelvi alapkészségek továbbépítése.
- Az igényes és a helyzethez illő szóhasználat, a mondat- és szövegalkotás gyakorlása.
- A mondat- és szövegfonetikai eszközöknek a nem verbális nyelvi elemekkel összehangolt és célszerű használata.
- A véleményalkotási képesség továbbfejlesztése.
- Önállóságra nevelés és kreativitásra ösztönzés a szövegalkotásban.
- Motiválás az irodalomolvasásra és a köznapi élet hivatalos ügyirataiban való eligazodás támogatása.
- Az irodalom önmegértést és önmeghatározást elősegítő lehetőségeinek felismerése.
- A korábban megszerzett kommunikációs és tömegkommunikációs ismeretek szintetizálása.
- Szereplési biztonság kialakítása.
- A tanuló vegyen részt a dráma-, szerep és szituációs játékokban.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben:

Erkölcsi nevelés: irodalmi művek és más írásos szereplők megismerésén keresztül pozitív és negatív példa felismerése. Napilapokban, folyóiratokban, a mindennapi élet eseményeiben a helyes magatartás, követendő minta és a helytelen magatartás megkülönböztetése.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés: hazánk múltjának, jelenének megismerése az írók, költők és más publicisták szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése: szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíteni a társas érintkezést. Önismeret fejlesztése a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel. Saját személyiség fejlesztése az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A testi és lelki egészségre nevelés: az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek rögzítése ismeretterjesztő és irodalmi szövegek megismerésével. Saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazása.

Családi életre nevelés: írásos művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán. Gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban való megjelenéssel.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: helyes szokásrend következetes alakítása különböző környezeti tényezők között (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.).

Pályaorientáció: a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek, publicisztikák elemzése, megbeszélése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, a családi élet, a hivatalos ügyintézés, a gazdálkodás stb. témakörökben.

Médiatudatosságra nevelés: ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlása.

A tanulás tanítása: egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el kell érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében:

Anyanyelvi kommunikáció területén a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve hangsúlyos szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tantárgy segíteni tudja a kellő önismeret alakításával a társadalmi beilleszkedést.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai: a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy az egyéni képességekhez képest megfelelő szinten tudják alkalmazni a tanulók a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

A tanítás során fontos szempont a nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével hozzájárulni az énkép és a világkép kialakulásához, szükségleteik felismeréséhez és kielégítéséhez. A tantárgy célja, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló legyen képes tájékozódni tömegkommunikációs eszközök segítségével a napi eseményekről.

A magyar nyelv és irodalom tanítása során elérhető a kulturált, megfelelő nyelvi eszközöket alkalmazó viselkedés kommunikációs helyzetekben.

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Szóban kapott utasítások megértése, követése. Események elmesélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett nyelvi kifejezőképesség fejlesztése. A testbeszéd, mimika megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A hallott szöveg értelmezése, adekvát, nyelvtanilag helyes válaszadás.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények Egyéni képességhez igazodóan: – a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, – aktív és passzív szókincs fejlesztése. *Ismeretek* Beszédtechnika: e) a helyes beszédlégzés: levegőbeosztás, szünettartás, f) megfelelő beszédhang: hangterjedelem, hangszín, hangerő, g) a pontos artikuláció. Beszéd(meg)értés: d) szavak e) mondatok. Beszédkészség. *Tanulói tevékenység* A levegőbeosztás, a szünettartás, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés kialakítása és gyakorlása szövegolvasás közben. A hangadás esetleges hibáinak javítása, a hangterjedelem kiszélesítése, a hangszín, a hangadás egyenletességének megteremtése a teljes hangterjedelemben, a görcsmentes hangerőfokozás és hangváltások kialakítása és gyakorlása. Az artikulációs mozgások gyakorlása, a gondos szóvégejtés, a pergő, tiszta szövegmondás, a szabályos beszédritmus, a hangkapcsolatos szabályos ejtésének kialakítása és gyakorlása. Szavak és szókapcsolatok jelentéstartalmainak feltárása, szavak és szókapcsolatok szövegkörnyezetbe helyezése, rokon értelmű szavakból szósorok alkotása, a hangulati és a fokozati különbségek megállapítása, hangutánzó és hangulatfestő szavak keresése, beépítése szövegkörnyezetbe, a stílushatások véleményezése, szépirodalmi és köznyelvi szövegek összehasonlítása, azonosságok és különbözőségek meghatározása, szépirodalmi kifejezések gyűjtése, szólások, közmondások beépítése a szövegkörnyezetbe (behelyettesítés). *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek*	*Testnevelés és sport:* légzéstechnika. *Osztályfőnöki óra:* kommunikációs képesség.

Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önművelés igényének szinten tartása. Az ismerethordozók önálló használatának tanulása. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek tanulása. Tanári, tankönyvi vázlat felhasználása a tanuláshoz. Lényegkiemelés, szöveg értelmezése tanári irányítással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tények, adatok, információk növekvő önállósággal történő felismerése az ismerethordozó/terjesztő médiákból. *Ismeretek* – Tanulást segítő eljárások gyakorlása. – Szövegfeldolgozás. – Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása. *Tanulói tevékenység* Adatkeresés, adatgyűjtés. Vázlatok értelmezése, közös vázlatkészítés. Lényegkiemelés aláhúzással megbeszélés alapján. Összefüggések, cselekmény egymásra épülésének feltárása. Kérdésfeltevés, válaszadás az olvasottakkal kapcsolatban. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Motiváció. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése. Önállóság.		*Matematika:* adatgyűjtés. *Informatika:* tények, információk gyűjtése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik a tanuló, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar nyelv rendszeréről és elemeiről meglévő ismeretek elmélyítése. A kommunikációs készség fejlesztése. Az elfogadható színvonalú helyesírás megalapozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmények
– Betűrendbe rendezés.
– Tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása.
– Tanári útmutatás alapján a tanuló szövegeket alkot, a szövegeket kiegészíti, módosítja.
– Beszédhangok rendszerével, szófajokkal, mondatalkotással kapcsolatos ismeretek.
– Környezetében lévő jelzéseket, képi információkat megért.
– A beszédkörnyezetnek megfelelő nyelvhasználat.
 	
Ismeretek
– Érzelmek kifejezése indulatszavakkal (öröm, bánat, harag, gyengédség).
– Pontos és szabatos megfogalmazás.
– Helyesírás. A helyesírási szabályok felelevenítése, tudatosítása:
  – tulajdonnevek írása,
  – mondatkezdés,
  – mondatvégi írásjelek,
  – szótagolás, szavak elválasztása,
  – rövid- és hosszú magánhangzók,
  – rövid- és hosszú mássalhangzók használata.
– Hibakeresés, hibajavítás.
– Helyesírási szótár használata.
– Köznyelv, irodalmi nyelv, szaknyelv, zsargon, argó, kortársi nyelv használata.
 	
Tanulói tevékenység
Szavak szófajokba sorolása, fontosabb jellemzői, helyesírásuk.
Veszélyt és tiltást jelentő szavak és jelzések (pl. közlekedési táblák, tiltó jelzések, piktogramok) felismerése, megnevezése.
Megfogalmazások különböző stíluselemekkel (szaknyelv, argó, SMS stb.)
Az írás képének, sebességének, pontosságának folyamatos javítása, értékelése.
	Informatika:
	helyesírás-ellenőrző program.

Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, javítás, gyakorlás változatos formában. Írás a számítógépen, hibajavítás a helyesírási program használatával. Szövegek gyűjtése adott stílusban, szövegalkotás a kért stílusban. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Érzelmek kifejezésére szolgáló szavak (öröm, bánat, harag, gyengédség). Szöveg, mondatfajták, szavak fajtáinak nevei.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, szövegalkotás – Fogalmazási ismeretek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban. Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, emlékezetből való írás, diktálás utáni írás, önálló írás).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mondanivaló árnyalt közlése, az írásbeli kifejezőképesség és az írás eszközjellegű használatának fejlesztése. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Elfogadható színvonalú helyesírás.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. – A címzettnek megfelelő stílusban levél, beszámoló készítése. – Önéletrajz írása tartalmi és formai követelményeknek megfelelően (kézírásos, számítógépen írott). – Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén tanári segítséggel. – Saját és mások írásmunkáit ellenőrizze, javítsa a tanuló a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. *Ismeretek* – Elemi szintű műfaji ismeretek (elbeszélés, leírás). – Szövegértés, szövegalkotás. – Vázlat készítése (lényegkiemelés, szövegbővítés). – Egyszerű szöveg megértése, adott szempont szerinti alakítása. – Elbeszélés, élménybeszámoló (saját tapasztalat vagy látott esemény alapján) szóban vagy írásban. – Önéletrajz írásának gyakorlása (tartalmi és formai elemek megismerése). *Tanulói tevékenység* Szöveg alkotása, átalakítása önállóan, adott szempontnak	*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése. *Informatika:* helyesírás-ellenőrző program, az internet felelős használata.

megfelelően. Az elkészített szöveg felolvasása, bírálata, megvitatása, javítása. Ismert szövegről vázlat készítése (lényegkiemelés), vázlatpontok alapján szöveg bővítése (bőbeszédűség, felesleges körülmény kiszűrése) a célközönségnek megfelelően. Levél írása adott témában barátnak, idős rokonnak, hivatalnak, tanárának stb., levél elolvasása után annak megállapítása stílus alapján, hogy kinek íródott. A számítógép használatához kapcsolódó tevékenységek felelős alkalmazása (blog, sms, e-mail, csetelés). Saját önéletrajz írása (munkahelyi pályázat, ösztöndíj, segély kérése) a célnak megfelelően. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Finommotorika. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Figyelem.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabályok, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi szöveg olvasása**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Tanult irodalmi művek felidézése, ismert memoriterek elmondása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése, szövegfeldolgozás alakítása. Aktív és passzív szókincs gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Felismerni a jellemző stílusjegyek alapján a hallott, vagy olvasott szöveg jellegét. – Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással. – Szövegből – adott szempontok alapján – részletek kiemelése. – Az olvasottakkal kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása. *Ismeretek* – Olvasmányélmények, látott, hallott irodalmi alkotások felidézése. – A szépirodalmi alkotások megjelenési formái (vers, próza, dráma, mese, mítosz, monda, regény, novella, elbeszélés). – Művek és alkotók megismerése (korosztálynak megfelelő irodalmi alkotások, filmek, színdarabok választása).		*Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

– Egyszerűbb színdarabrészletek, alkalmi irodalmi összeállítások előadása közönség előtt. – Kreatív szövegalkotás (alkalomra vers, szöveg alkotása: köszöntő, búcsúztató). *Tanulói tevékenység* DVD-, CD- és élő előadásban elhangzó művek megismerése nyomán az élmények, érzések, hangulatok, indulatok kifejezésével reagál a tanuló. Közös színházlátogatás, közösen kiválasztott film megtekintése moziban, a látottak megbeszélése, a tartalom, és a témával kapcsolatos élmények elmondása. Alkalomra előadással készülni (a kiválasztott anyag elemzése, szereposztás, próba), előadás szűkebb és tágabb közönségnek. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés. Emlékezet: tanultak, olvasottak, látottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Az olvasott szöveg megértését segítő szómagyarázat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció - Médiaismeret**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás, megfelelő szókincs. Ismert médiafelületek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. Az információszerzés színtereinek feltérképezése (rádió, televízió, informatika).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények: – Látott, hallott, olvasott mondatok, szöveg értelmezése. – Lehetőség szerint rendszeresen hírlap-, folyóirat-olvasás, hírműsorok nézése, hallgatása. – Számítógép mint információs eszköz használata, a kapott ismeretek értelmezése. – A médiából szerzett információ, reklámok kritikával, fenntartással fogadása. *Ismeretek* – A kommunikáció formái: verbális, nonverbális (képi, gesztus, testbeszéd, mimika). – A hiteles információhoz jutás színterei: felnőttek, hírlap,		*Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Informatika:* etikai állásfoglalás.

kommunikációs források. – Az információ valóságtartamának mérlegelése (hiteles, pletyka, rágalom). – A média által sugárzott virtuális valóság és a valóság viszonya. – A reklámok célja és természete. – Kreatív szövegalkotás, részvétel helyi újság, rádió műsorának készítésében (cikk írása, olvasói levél). *Tanulói tevékenység* Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. Kutatómunka adott információ megkeresésére. Látogatás könyvtárban, tájékozódás katalógusban. Napilapok, folyóiratok, rádióadók, televízióadók választéka. Információk értékelése, mérlegelése. Reklámok gyűjtése, megtekintése különböző területeken. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Virtuális valóság, látszat, valóság. Mimika, testbeszéd, gesztus, önismeret. *Hírforrás, cáfolat, megerősítés, termék, áru, érték, katalógus, keresőprogram, országos napilap, helyi lap, folyóirat, szaklap.*

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Képes az olvasást az információszerzéshez és -átadáshoz felhasználni. Fogékony a művészeti élményekre. Képes a média által bemutatott valóságképet kritikával fogadni.

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Események elmesélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott szöveg értelmezése, adekvát, nyelvtanilag helyes válaszadás. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése, memoriterek tanulása.	

	Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények Egyéni képességihez igazodóan: – aktív és passzív szókincs fejlesztése, – társas kapcsolatokba a tanult elemek beépítése. *Ismeretek* Beszédtechnika: – megfelelő beszédhang: hangterjedelem, hangszín, hangerő, – a pontos artikuláció, – a kifejező képesség, a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Beszéd(meg)értés: – mondatok szintjén, – szöveg szintjén. Beszédkészség. *Tanulói tevékenység* Az artikulációs mozgások gyakorlása, a gondos szóvégejtés, a pergő, tiszta szövegmondás, a szabályos beszédritmus, a hangkapcsolatok szabályos ejtésének kialakítása és gyakorlása. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Főfogalom alá rendezés, az □egész□ részeinek felsorolása, a □rész□ hozzárendelése az egészhez, hibás szókapcsolatok javítása, új fogalmak, szókapcsolatok tartalmának megismerése az értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazásával. Mondatpárok készítése, a mondat elemeinek cseréje, az eseményhez tartozó mondat kiválasztása, hibás elemek cseréje, feladatok, utasítások végrehajtása. A mondat sorrendjének megállapítása, a hiányzó □láncszem□ felismerése, kérdések, válaszok megfogalmazása a szöveghez, dramatizálás. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizáló-szintetizáló gyakorlatok végzése, összehasonlítások a nyelv különböző szintjein, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Szavak és szókapcsolatok jelentéstartalmainak feltárása, szavak és szókapcsolatok szövegkörnyezetbe helyezése, rokon értelmű szavakból szósorok alkotása, a hangulati és a fokozati különbségek megállapítása, hangutánzó és hangulatfestő szavak keresése, beépítése szövegkörnyezetbe, a stílushatások véleményezése, szépirodalmi és köznyelvi szövegek összehasonlítása, azonosságok és különbözőségek meghatározása, szépirodalmi kifejezések gyűjtése, szólások, közmondások beépítése a szövegkörnyezetbe (behelyettesítés). *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek*	*Testnevelés és sport:* légzéstechnika. *Osztályfőnöki óra:* kommunikációs képesség.

Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önművelés igényének szinten tartása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. Szabadpolcok önálló használatának megtanulása. Ismeretnyújtás a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése, gyakorlása. Az ismerethordozók önálló használatának tanulása. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek tanulása. Tanári, tankönyvi vázlat felhasználása a tanuláshoz. Lényegkiemelés, szöveg értelmezése tanári irányítással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tények, adatok, információk növekvő önállósággal történő felismerése az ismerethordozó/terjesztő médiákból. – Érdeklődésnek megfelelő könyv választása. *Ismeretek* – Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei. – Szövegfeldolgozás. – Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása. *Tanulói tevékenység* Iskolai könyvtár rendszeres látogatása. Önálló könyvkölcsönzés megadott szempontok alapján (memoriterek keresése, kötelező olvasmány kikölcsönzése). Adatkeresés, adatgyűjtés. Vázlatok értelmezése, közös vázlatkészítés. Lényegkiemelés aláhúzással megbeszélés alapján. Összefüggések, cselekmény egymásra épülésének feltárása. Kérdésfeltevés, válaszadás az olvasottakkal kapcsolatban. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Motiváció. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése. Önállóság.	*Matematika:* adatgyűjtés. *Informatika:* tények, információk gyűjtése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Igékkel és névszókkal kapcsolatos egyszerűbb szabályok ismerete. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs készség fejlesztése. Az elfogadható színvonalú helyesírás megalapozása. A mondanivaló árnyalt közlése a mondatokkal kapcsolatos ismeretek segítségével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása. – Tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. – Tanári útmutatás alapján a tanuló szöveget alkot, a szövegeket kiegészíti, módosítja. – Beszédhangok rendszerével, szófajokkal, mondatalkotással kapcsolatos ismeretek. – A magyar helyesírás szabályainak alkalmazása. – Jól olvasható egyéni íráskép. *Ismeretek* – A mondatok szövegben betöltött szerepe. – Mondatfajták, egyszerű és összetett mondatok. – Tájékoztatás, leírás stíluselemei. – Az írott beszéd felelőssége. – Pontos és szabatos megfogalmazás. – Helyesírás. A helyesírási szabályok felelevenítése, tudatosítása. – Hibakeresés, hibajavítás. – Helyesírási szótár használata. – Helyesírási ellenőrző program használata segítséggel számítógépen írás alkalmával. – Köznyelv, irodalmi nyelv, szaknyelv, zsargon, argó, kortársi nyelv használata. *Tanulói tevékenység* Igeragozás, igeidő használata, változtatása szükség szerint. Mondatok helyesírása, mondatbővítés, szűkítés, összevonás. Veszélyt és tiltást jelentő szavak és jelzések (pl. közlekedési táblák, tiltó jelzések, piktogramok) felismerése, megnevezése. Megfogalmazások különböző stíluselemekkel (szaknyelv, argó, sms	*Informatika:* helyesírás-ellenőrző program.

stb.) Az írás képének, sebességének, pontosságának folyamatos javítása, értékelése. Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, javítás, gyakorlás változatos formában. Írás a számítógépen, hibajavítás a helyesírási program használatával. Szövegek gyűjtése adott stílusban, szövegalkotás a kért stílusban. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Érzelmek kifejezésére szolgáló szavak (öröm, bánat, harag, gyengédség). Szöveg, mondatfajta, szavak fajtáinak nevei.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, szövegalkotás – Fogalmazási ismeretek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete, alkalmazása (másolás, emlékezetből való írás, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás eszközjellegű használatának fejlesztése. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Elfogadható színvonalú helyesírás. Önellenőrzés fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Néhány mondatos szöveg önálló alkotása vázlat alapján. – Hosszabb szövegből vázlat készítése – lényegkiemelés. – A címzettnek megfelelő stílusban levél, beszámoló készítése. – Önéletrajz írása tartalmi és formai követelményeknek megfelelően (kézírásos, számítógépen írott). Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén tanári segítséggel. – Saját és mások írásmunkáit ellenőrizze, javítsa a tanuló a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. *Ismeretek* – Elemi szintű műfaji ismeretek (elbeszélés, leírás). – Irodalmi szöveg leíró és elbeszélő részleteinek elolvasása, megbeszélése. – Vázlat készítése (lényegkiemelés, szövegbővítés). – Szöveg alkotása, leírás készítése kép vagy adott téma alapján. – Magánjellegű és hivatalos szövegek stíluselemei, jellemzői (magánlevél, hivatalos levél, árajánlat, önéletrajz). – Önéletrajz írásának gyakorlása (tartalmi és formai elemek megismerése).		*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése. *Informatika:* helyesírás-ellenőrző program, az internet felelős használata.

Tanulói tevékenység Szöveg alkotása, átalakítása önállóan, adott szempontnak megfelelően. Az elkészített szöveg felolvasása, bírálata, megvitatása, javítása. Ismert szövegről vázlat készítése (lényegkiemelés), vázlatpontok alapján szöveg bővítése (bőbeszédűség, felesleges körülmény kiszűrése) a célközönségnek megfelelően. Levél írása adott témában barátnak, idős rokonnak, hivatalnak, tanárának stb., levél elolvasása után annak megállapítása stílus alapján, hogy kinek íródott. A számítógép használatához kapcsolódó tevékenységek felelős alkalmazása (blog, sms, e-mail, csetelés). Saját önéletrajz írása (munkahelyi pályázat, ösztöndíj, segély kérése) a célnak megfelelően. „Önéletrajz” írása ismert irodalmi szereplőről (pl. János vitéz). *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Finommotorika. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Figyelem.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabályok, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi szöveg olvasása**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Tanult irodalmi művek felidézése, ismert memoriterek elmondása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása. Minél több alkotást megismerni, megszeretni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A jellemző stílusjegyek alapján a hallott, vagy olvasott szöveg jellegének felismerése. – Szövegből – adott szempontok alapján – részletek kiemelése. – Az olvasottakkal kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása. – A megismert irodalmi alkotások előadásában képességek szerint feladatvállalás. *Ismeretek* – Olvasmányélmények, látott, hallott irodalmi alkotások felidézése.		*Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

– A szépirodalmi alkotások megjelenési formái (vers, próza, dráma, mese, mítosz, monda, regény, novella, elbeszélés). – Művek és alkotók megismerése (korosztálynak megfelelő irodalmi alkotások, filmek, színdarabok választása). – Egyszerűbb színdarabrészletek, alkalmi irodalmi összeállítások előadása közönség előtt. – Kreatív szövegalkotás (alkalomra vers, szöveg alkotása: köszöntő, búcsúztató). *Tanulói tevékenység* DVD-, CD- és élő előadásban elhangzó művek megismerése nyomán az élmények, érzések, hangulatok, indulatok kifejezésével reagál a tanuló. Közös színházlátogatás, közösen kiválasztott film megtekintése moziban, a látottak megbeszélése, a tartalom, és a témával kapcsolatos élmények elmondása. Alkalomra előadással készülni (a kiválasztott anyag elemzése, szereposztás, próba), előadás szűkebb és tágabb közönségnek. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés. Emlékezet: tanultak, olvasottak, látottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Az olvasott szöveg megértését segítő szómagyarázat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – Médiaismeret**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás, megfelelő szókincs. Ismert médiafelületek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. Az információszerzés színtereinek feltérképezése (rádió, televízió, informatika). Média által elérhető információforrások értékének felismerése, az ezekből való tanulás megalapozása. Önálló gondolatok bátor elmondása, a vélemény vállalása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények: – Lehetőség szerint rendszeresen hírlap-, folyóirat-olvasás, hírműsorok nézése, hallgatása. – A továbbadandó hírek, információk valóságtartalmának mérlegelése. – Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő		*Osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Informatika:* etikai állásfoglalás.

véleményt. – Számítógép mint információs eszköz használata, a kapott ismeretek értelmezése. – A médiából szerzett információ, reklámok kritikával, fenntartással fogadása. *Ismeretek* – A hiteles információhoz jutás színterei: felnőttek, hírlap, kommunikációs források. – Szövegelemzés. A hír, információ hitelességének tisztázása (cáfolat, megerősítés). – Könyvtárhasználat. Internethasználat az információszerzéshez. – Az információ valóságtartamának mérlegelése (hiteles, pletyka, rágalom). – A média által sugárzott virtuális valóság és a valóság viszonya. – A reklámok célja és természete. – Kreatív szövegalkotás, részvétel helyi újság, rádió műsorának készítésében (cikk írása, olvasói levél). *Tanulói tevékenység* Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. Kutatómunka adott információ megkeresésére. Látogatás könyvtárban, tájékozódás katalógusban. Napilapok, folyóiratok, rádióadók, televízióadók választéka. Információk értékelése, mérlegelése. Reklámok gyűjtése, megtekintése különböző területeken. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Virtuális valóság, látszat, valóság. Mimika, testbeszéd, gesztus, önismeret. *Hírforrás, cáfolat, megerősítés, termék, áru, érték, katalógus, keresőprogram, országos napilap, helyi lap, folyóirat, szaklap.*

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes meggyőzni, kulturáltan érvelni, kérdezni, együttműködni beszédpartnerével, véleményt elfogadni. Könyvtárhasználat megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Képes írásbeli munkáit a tanult szabályok szerint végezni, képes olvasható, áttekinthető írásművek készítésére.

	Képes az olvasást az információszerzéshez és -átadáshoz felhasználni. Fogékony a művészeti élményekre. Képes a média által bemutatott valóságképet kritikával fogadni.

IDEGEN NYELV
9–12. évfolyam

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait elsősorban a tanuló szükségletei határozzák meg. A tantárgy tanítása során cél, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulók – az esélyegyenlőségük növelése érdekében is – a lehető legtöbb, hasznos, praktikus információ megszerzésére és alkalmazására legyenek képesek. Kiemelten fontos cél, hogy spontán beszédkedvük erősödjön, alapszinten legyenek képesek gondolataik, érzéseik kifejezésére, merjék használni az idegen nyelvet információszerzés céljából.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók idegen nyelvi képzése erősen épít az anyanyelv elsajátítása során elért és megszerzett készségekre. A tananyagban dominánsak a korábban megszerzett kommunikatív nyelvi kompetenciák, az anyanyelvi grammatikai- és lexikális ismeretek. A képzés során tovább fejlődik passzív és aktív szókincsük, grammatikai érzékük, önkifejezésük, beszédértésük és beszédprodukciójuk.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire.

A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédszándékok – beszédértési készség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Idegen nyelvi beszédszándék, beszédbátorság kialakulása. Hallási figyelem koncentrációja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándék megismertetése utánzáson keresztül történő nyelvtanítás előnyben részesítésével, a korábban tanultak megerősítése, mélyítése, tovább-bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Beszédészlelés fejlesztése. – A beszéd ritmusának, intonációjának lehetőség szerinti minél pontosabb hallás utáni visszaadása. – Auditív és verbális figyelem fejlesztése. – Auditív és verbális emlékezet fejlesztése. – Spontán beszédkedv motiválása. – Nyelvi egységek megértése. – Társas nyelvi magatartás kialakítása. *Ismeretek* – Szándék, akarat kifejezése: I'd like to, I want to… – Tetszésnyilvánítás: I like it. I really like it. It's great. It's nice. I don't like it. I hate it. – Dicséret, bíztatás: You can do it! Let's do it!	*Osztályfőnöki óra:* Önismeret, reális önkép, erkölcsi tulajdonságok. Személyes adatok, család, iskola *Magyar nyelv és irodalom:* udvariassági formák, önálló vélemény kifejezése, a kommunikáció alapjai. *Testnevelés és sport:*

– Kérés, információkérés. *Tanulói tevékenység* Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések; udvariassági formák alkalmazása). Udvariassági formulák használata a kommunikációban. Kérdésekre adekvát válaszadás. Csoportos véleményformálás adott témában. Ritmusgyakorlatok. Különböző mondatfajták intonációjának gyakorlása. Irányított figyelem a beszélőre. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet. Verbális figyelem és emlékezet. Szerialitás. Passzív és aktív szókincsbővítés.	mozgásfejlesztés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Udvariassági formulák, kérés, tiltás, szándék, akarat, vélemény, érzés, együttérzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Bizonyos fokú beszédbátorság. A beszéd megértése. A tanuló környezetében lévő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése, érzések, vélemények kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos beszédkészség kialakítása, spontán beszédkedv motiválása, sikeres kommunikáció kialakítása. Felkészítés a mindennapi spontán beszédhelyzetekre.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Spontán beszédkedv felkeltése és fenntartása. – Érzelmek, vélemények kifejezése. – Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése. – A mindennapi beszédhelyzet felismerésének elősegítése a minél hatékonyabb kommunikáció érdekében. – Auditív figyelem, emlékezet, koncentráció fejlesztése. – Verbális figyelem, emlékezet, koncentráció fejlesztése. – A tanuló motivációjának fenntartása, növelése. *Ismeretek* – Verbális információk nonverbális elemekkel való kísérése. – Cselekvésközpontú párbeszédek gyakorlása, elsajátítása. – Összetett utasítások (2-3 mondat) megértése.	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatfajták a beszélő szándéka szerint, udvariassági formulák. *Matematika:* sorrendiség, időbeli sorrendiség, logikus gondolkodás. *Testnevelés és sport:* helyes légzés, mozgásfejlesztés,

– Utasítások végrehajtása verbálisan és nonverbálisan. – A beszélő szándékának felismerése az intonációból. *Tanulói tevékenység* Helyes kiejtés gyakorlása. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, intonáció kialakítása, gyakorlása, spontán alkalmazása. A beszélő szándékának kifejezése nonverbális elemekkel. Önálló segítségkérés alkalmazása. Segítségnyújtás elfogadása vagy adott esetben elutasítása. Rövid párbeszédek, szituatív gyakorlatok, hallás utáni ismétlések, memorizálás, szerep- és drámajáték. Tanult verbális elemek felismerése auditív információkból. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet. Verbális figyelem és emlékezet. Szerialitás. Passzív- és aktív szókincs.	válaszadás cselekvéssel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lassan, gyorsan, együtt, külön, halkan, hangosan, rövid, hosszú, utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, emóció, mimika, gesztus, udvariasság, elutasítás, elfogadás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Fogalomkörök**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A nyelv olyan szemantikai területei, melyek a kifejezéshez különböző nyelvtani struktúrákat használnak. Megfelelő anyanyelvi ismeretek és a korábbi évfolyamokon tanult előzetes idegen nyelvi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon való elsajátítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Auditív figyelem, irányított figyelem fejlesztése. – Idegen nyelvi gondolkodás fejlesztése. – Verbális memória fejlesztése. – Térbeli viszonyok fejlesztése. – Időbeli viszonyok fejlesztése. – Mennyiségi relációk fejlesztése. – Sorrendiség, logikai sorrend fejlesztése. *Ismeretek* Időbeliség: – folyamatos jelen idő (Present Continous tense) elmélyítése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szófajtan, mondattan, dátum kifejezése, kérdőszavak. *Matematika:* ismeretek 100-as számkörben, tő- és sorszámnevek, csoportosítás, rendszerezés, mértékegységek.

– egyszerű jelen idő (Present Simple) elmélyítése. Mennyiségek kifejezése: – egységek spontán beszédben való alkalmazása (a bottle of, a packet of, a piece of, a tin of, a loaf of) – grammatikai és szituációs gyakorlatok, – anyagnevek és anyagmennyiségek spontán beszédben való alkalmazása (some, any, many, much, a lot of) – grammatikai és szituációs gyakorlatok, – sorszámnevek 10-ig. *Tanulói tevékenység* Nyelvtani fordulatok ismerete, beillesztése, gyakorlása, adekvát használata. Manipuláció képekkel, tárgyakkal. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet. Verbális figyelem és emlékezet. Szerialitás. Passzív és aktív szókincs.	*Testnevelés és sport:* irányok, testséma, viszonyítási pontok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyakoriság, pillanatnyi helyzet, kérés, képesség, udvariassági formák, jelen, múlt, kérdés, kérdőszó, időrend, egységnyi mennyiség, (mérték)egység.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakörök, szókincs**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Más tantárgyakban szerzett háttérismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meglévő ismeretek elmélyítése, automatizálása. Grammatikai ismeretek megerősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Passzív és aktív szókincsbővítés. – Más műveltségi területeken megszerzett információk alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Célnyelvi országgal kapcsolatos ismeretek átadása, kulturális ismeretek bővítése. – Térképen való tájékozódás fejlesztése, térképismeret. – A tanulók világról alkotott szemléletének fejlesztése. *Ismeretek* – Személyes névmások alany- és tárgyesete. – Országismeret – ismerkedés az angol nyelvterületekkel:		*Magyar nyelv és irodalom:* párbeszédek, kommunikációs feladatok. *Informatika:* internet, interaktív tábla használata, információk keresése, Power Point.

környezeti információk: elhelyezkedés, időjárás, helyi specialitások. *Tanulói tevékenység* Célnyelvi országgal kapcsolatos általános ismeretek gyűjtése. Térképen való tájékozódás, adott helyek megkeresése, internet használata, tematikus információgyűjtés. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet. Verbális figyelem és emlékezet. Téri tájékozódás. Logikai gondolkodás. Analitikus-szintetizáló gondolkodás. Passzív- és aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	The UK, the USA, Australia, főváros, zászló, épület, nemzetiségnév.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasási készség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Folyamatos, értő olvasás anyanyelven. Alapvető passzív-aktív idegennyelvi szókincs.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, praktikus idegennyelvi olvasáskészség kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tanult szavak, kifejezések írott formájának felismerése, gyakorlása, automatizálása. – Ejtett hangok és írott betűk közötti különbségek tudatosítása. – Ejtett hangok és írott betűk közötti különbségek olvasási automatizálása. – Verbális készség fejlesztése. – Spontán olvasási motiváció felkeltése. *Ismeretek* – Ismerkedés táblázatos formákkal, űrlapok kifejezései (first name, surname, age, date of birth, address, phone number, postcode, city, street, signature, date). – Egyszerű táblázat, formanyomtatvány megismerése. *Tanulói tevékenység* – Angol és magyar ábécé gyakorlása, szavak sorba rendezése. – A kiejtés és az írás közötti eltérés, szabályszerűség keresése,	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, űrlapok, önéletrajz. *Informatika:* egyszerű szöveges dokumentumok, szövegszerkesztés.

az ismeretek rögzítése. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Téri tájékozódás. Logikai gondolkodás. Analitikus-szintetizáló gondolkodás. Passzív és aktív szókincs. Grammatikai ismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, kiejtés, szó, mondat, párbeszéd, írásjel, mondatfajta.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Íráskészség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A magyar ábécé betűinek ismerete, jó íráskészség magyar nyelven, nagy- és kisbetűk, írásjelek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, praktikus idegennyelvi íráskészség kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tanult szavak, kifejezések írott formájának felismerése, gyakorlása, automatizálása. – Tájékozódás táblázatokban, űrlapokon, kérdőíveken. – Ejtett betűk és írott hangok közötti különbségek megfigyelése. – Verbális készség fejlesztése. – Személyes adatok adekvát használata írott formában. *Ismeretek* – Próbálja meg a tanuló az űrlapokat, jelentkezési lapokat kitölteni saját személyes adataival; adatok beírása a megfelelő helyre. – Formanyomtatványok, űrlapok csoportos és önálló kezelése, kitöltése. *Tanulói tevékenység* Űrlap kitöltése. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Téri tájékozódás. Logikai gondolkodás. Analitikus-szintetizáló gondolkodás.	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, másolás, űrlap, jelentkezési lap, egyszerű táblázatok. *Informatika:* szövegszerkesztés, egyszerű internetes felületek kezelése.

Passzív és aktív szókincs. Grammatikai ismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűtípus, nagy- és kisbetű, szórend, űrlap, személyes adat, írásjel, aláírás, jelentkezési lap, kérdőív, űrlap.

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédszándékok – beszédértési készség**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Idegen nyelvi beszédszándék, beszédbátorság kialakulása. Hallási figyelem koncentrációja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándék megismertetése utánzáson keresztül történő nyelvtanítás előnyben részesítésével, a korábban tanultak megerősítése, mélyítése, tovább-bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Beszédészlelés fejlesztése. – A beszéd ritmusának, intonációjának lehetőség szerinti minél pontosabb hallás utáni visszaadása. – Auditív és verbális figyelem fejlesztése. – Auditív és verbális emlékezet fejlesztése. – Spontán beszédkedv motiválása. – Nyelvi egységek megértése. – Társas nyelvi magatartás kialakítása. *Ismeretek* – Kérés, információkérés. – Válaszadás lehetőleg hosszabb terjedelemben. – Együttérzés, sajnálkozás kifejezése: Poor you. What a pity. – Nyitott párbeszédek: kérdés-felelet. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. *Tanulói tevékenység* Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). Udvariassági formulák használata a kommunikációban. Kérdésekre adekvát válaszadás. Csoportos véleményformálás adott témában. Ritmusgyakorlatok. Különböző mondatfajták intonációjának gyakorlása. Irányított figyelem a beszélőre. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet.	*Osztályfőnöki óra:* Önismeret, reális önkép, erkölcsi tulajdonságok. Személyes adatok, család, iskola. *Magyar nyelv és irodalom:* udvariassági formák, önálló vélemény kifejezése, a kommunikáció alapjai. *Testnevelés és sport:* mozgásfejlesztés.

Verbális figyelem és emlékezet. Szerialitás. Passzív és aktív szókincsbővítés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Udvariassági formulák, kérés, tiltás, szándék, akarat, vélemény, érzés, együttérzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Bizonyos fokú beszédbátorság. A beszéd megértése. A tanuló környezetében lévő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése, érzések, vélemények kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos beszédkészség kialakítása, spontán beszédkedv motiválása, sikeres kommunikáció kialakítása. Felkészítés a mindennapi spontán beszédhelyzetekre.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Spontán beszédkedv felkeltése és fenntartása. – Érzelmek, vélemények kifejezése. – Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése. – A mindennapi beszédhelyzet felismerésének elősegítése a minél hatékonyabb kommunikáció érdekében. – Auditív figyelem, emlékezet, koncentráció fejlesztése. – Verbális figyelem, emlékezet, koncentráció fejlesztése. – A tanuló motivációjának fenntartása, növelése. *Ismeretek* – Összetett utasítások (5-8 mondat) megértése. – Utasítások végrehajtása verbálisan és nonverbálisan. – A beszélő szándékának felismerése az intonációból. – Következtetés a beszélők viszonyára a hangszínből, intonációból, magából az interakcióból. – Beszédfordulatok gyakorlása témakörök szerint. – Segítségkérés verbális formuláinak megismerése, gyakorlása, alkalmazása. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközeinek gyakorlása. *Tanulói tevékenység* Helyes kiejtés gyakorlása. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, intonáció kialakítása, gyakorlása, spontán alkalmazása. A beszélő szándékának kifejezése nonverbális elemekkel. Önálló segítségkérés alkalmazása. Segítségnyújtás elfogadása vagy adott esetben elutasítása. Rövid párbeszédek, szituatív gyakorlatok, hallás utáni ismétlések,	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatfajták a beszélő szándéka szerint, udvariassági formulák. *Matematika:* sorrendiség, időbeli sorrendiség, logikus gondolkodás. *Testnevelés és sport:* helyes légzés, mozgásfejlesztés, válaszadás cselekvéssel.

memorizálás, szerep- és drámajáték. Tanult verbális elemek felismerése auditív információkból. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet. Verbális figyelem és emlékezet. Szerialitás. Passzív és aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lassan, gyorsan, együtt, külön, halkan, hangosan, rövid, hosszú, utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, emóció, mimika, gesztus, udvariasság, elutasítás, elfogadás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Fogalomkörök**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A nyelv olyan szemantikai területei, melyek a kifejezéshez különböző nyelvtani struktúrákat használnak. Megfelelő anyanyelvi ismeretek és a korábbi évfolyamokon tanult előzetes idegen nyelvi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon való elsajátítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Auditív figyelem, irányított figyelem fejlesztése. – Idegen nyelvi gondolkodás fejlesztése. – Verbális memória fejlesztése. – Térbeli viszonyok fejlesztése. – Időbeli viszonyok fejlesztése. – Mennyiségi relációk fejlesztése. – Sorrendiség, logikai sorrend fejlesztése. *Ismeretek* Időbeliség: – folyamatos jelen idő (Present Continous tense) elmélyítése – egyszerű jelen idő (Present Simple) elmélyítése – jelen idejű, gyakoriságot kifejező időhatározók spontán beszédben való alkalmazása (never, sometimes, usually, often, always) – grammatikai és szituációs gyakorlatok – jelen idejű időhatározók spontán beszédben való alkalmazása (now, at the moment, today) – grammatikai és szituációs gyakorlatok. Térbeliség: – helyhatározók spontán beszédben való alkalmazása (next	*Magyar nyelv és irodalom:* szófajtan, mondattan, dátum kifejezése, kérdőszavak. *Matematika:* ismeretek 100-as számkörben, tő- és sorszámnevek, csoportosítás, rendszerezés, mértékegységek. *Testnevelés és sport:* irányok, testséma, viszonyítási pontok.

to, behind, over, under, below, opposite, between) – grammatikai és szituációs gyakorlatok. Mennyiségek kifejezése: – egységek spontán beszédben való alkalmazása (a bottle of, a packet of, a piece of, a tin of, a loaf of) – grammatikai és szituációs gyakorlatok – anyagnevek és anyagmennyiségek spontán beszédben való alkalmazása (some, any, many, much, a lot of) – grammatikai és szituációs gyakorlatok – sorszámnevek 31-ig. *Tanulói tevékenység* Nyelvtani fordulatok ismerete, beillesztése, gyakorlása, adekvát használata. Manipuláció képekkel, tárgyakkal. Bevásárlólista összeállítása megfelelően használt egységekkel. Receptek olvasása, elkészítése anyagmennyiséget jelző kifejezésekkel. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet. Verbális figyelem és emlékezet. Szerialitás. Passzív és aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyakoriság, pillanatnyi helyzet, kérés, képesség, udvariassági formák, jelen, múlt, kérdés, kérdőszó, időrend, egységnyi mennyiség, (mérték)egységek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakörök, szókincs**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Más tantárgyakban szerzett háttérismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meglévő ismeretek elmélyítése, automatizálása. Grammatikai ismeretek megerősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Passzív és aktív szókincsbővítés. – Más műveltségi területeken megszerzett információk alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Célnyelvi országgal kapcsolatos ismeretek átadása, kulturális ismeretek bővítése. – Térképen való tájékozódás fejlesztése, térképismeret. – A tanulók világról alkotott szemléletének fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom:* párbeszédek, kommunikációs feladatok. *Informatika:* internet, interaktív tábla

Ismeretek – Személyes névmások alany- és tárgyesete. – Országismeret – ismerkedés az angol nyelvterületek kultúrájával: ünnepek, Nagy-Britannia országai, néhány nagyobb város, angolul beszélő országok: the USA, the UK, Australia és azok néhány jellegzetes épülete, helyszíne, fővárosai, zászlaja, nemzetiségnevek, néhány író, költő, híres történelmi személy megismerése. *Tanulói tevékenység* Célnyelvi országgal kapcsolatos ismeretek gyűjtése, kulturális ismeretek bővítése (szokások, ételek, ünnepek). Térképen való tájékozódás, adott helyek megkeresése, internet használata, tematikus információgyűjtés. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Auditív figyelem és emlékezet. Verbális figyelem és emlékezet. Téri tájékozódás. Logikai gondolkodás. Analitikus-szintetizáló gondolkodás. Passzív és aktív szókincs.	használata, információk keresése, Power Point.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	The UK, the USA, Australia, népzene, lakosság, étel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasási készség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Folyamatos, értő olvasás anyanyelven. Alapvető passzív-aktív idegennyelvi szókincs.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, praktikus idegennyelvi olvasáskészség kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tanult szavak, kifejezések írott formájának felismerése, gyakorlása, automatizálása. – Ejtett hangok és írott betűk közötti különbségek tudatosítása. – Ejtett hangok és írott betűk közötti különbségek olvasási automatizálása. – Verbális készség fejlesztése. – Spontán olvasási motiváció felkeltése. *Ismeretek*		*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, űrlapok, önéletrajz. *Informatika:* egyszerű szöveges dokumentumok, szövegszerkesztés.

– Ismerkedés táblázatos formákkal, azok kifejezései (first name, surname, age, date of birth, address, phone number, postcode, city, street, signature, date). – Egyszerű táblázat, formanyomtatvány megismerése. – Menetrendi táblázatok, időjárás-előrejelzés. *Tanulói tevékenység* Angol és magyar ábécé gyakorlása, szavak sorba rendezése. A kiejtés és az írás közötti eltérés, szabályszerűség keresése, az ismeretek rögzítése. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Téri tájékozódás. Logikai gondolkodás. Analitikus-szintetizáló gondolkodás. Passzív és aktív szókincs. Grammatikai ismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, kiejtés, szó, mondat, párbeszéd, írásjelek, mondatfajták.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Íráskészség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A magyar ábécé betűinek ismerete, jó íráskészség magyar nyelven, nagy- és kisbetűk, írásjelek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, praktikus idegennyelvi íráskészség kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Tanult szavak, kifejezések írott formájának felismerése, gyakorlása, automatizálása. – Tájékozódás táblázatokban, űrlapokon, kérdőíveken. – Ejtett betűk és írott hangok közötti különbségek. – Verbális készség fejlesztése. – Személyes adatok adekvát használata írott formában. *Ismeretek* – Próbálja meg az űrlapokat, jelentkezési lapokat kitölteni a tanuló saját személyes adataival; adatok beírása a megfelelő helyre. – Angol nyelvű önjellemzés, önéletrajz (személyes adatokkal) készítése szóban és írásban – Formanyomtatványok, űrlapok csoportos és önálló kezelése, kitöltése.	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, másolás, űrlap, jelentkezési lap, egyszerű táblázatok. *Informatika:* szövegszerkesztés, egyszerű internetes felületek kezelése.

Tanulói tevékenység Űrlap kitöltése. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Motiváció. Önállóság. Téri tájékozódás. Logikai gondolkodás. Analitikus-szintetizáló gondolkodás. Passzív és aktív szókincs. Grammatikai ismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűtípus, nagy- és kisbetű, szórend, űrlap, személyes adat, írásjel, aláírás, jelentkezési lap, kérdőív, űrlap.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Sztereotíp és önálló társalgási formák ismerete és alkalmazása a megfelelő szituációkban. Legyen képes a tanuló spontán élethelyzetekben idegen nyelven megfogalmazni kéréseit, kérdéseit. Tudjon segítséget kérni, esetlegesen elutasítani. Nonverbális kommunikációja harmonizáljon verbális információközléseivel. Egyszerű, praktikus ismeretek idegen nyelvű kifejezése, adekvát használata. A tanulónak legyenek aktuális ismeretei az angol nyelvterületek legjellemzőbb tulajdonságairól, sajátosságokról. Praktikus, mindennapi élethelyzetekben megjelenő, alapvető olvasáskészség kialakítása. Legyen képes a tanuló személyes adataival egyszerű kérdőívet kitölteni.

MATEMATIKA
9–12. évfolyam

A matematika tantárgy szerepe a szakiskolában a szakmaelsajátításhoz nélkülözhetetlen alapismeretek megszilárdítása, a matematikai műveletvégzések pontosságának növelése, készségszintű műveletvégzés elérése a racionális számok körében. A geometriai alakzatok tulajdonságainak bővítése, szerkesztési alapismeretek elsajátítása. Szabványmértékegységek megismerése és alapszintű alkalmazása, mértékváltások megerősítése.

A tantárgy segíti az önálló életvitel megalapozását a pénzügyi ismeretek elsajátításával, a munkabér, a háztartási költségvetés összefüggéseinek megismerésével. Lehetőséget teremt a háztartásban, kertben, közlekedésben a gyakorlati élethez szükséges mérések és számítások elvégzésére, a mennyiségek, az idő meghatározására.

A tantárgy jelentős szerepet kap a *pályaorientáció* területén a munkatevékenységekkel, szakmákkal összefüggő matematikai, logikai ismeretek megerősítésében, lehetőséget adva az egyéni képességek és érdeklődés megismerésére, a szakmaválasztási döntés előkészítésének támogatására.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén támogatja a minél önállóbb felnőtt életre történő felkészülést, a jövedelem és kiadások megismerésének függvényében felkészít a munkabér és más pénzeszközök célszerű felhasználására.

A fenntarthatóság, környezettudatosság terén segíti a mennyiségek, összehasonlítások megismerésével, megértésével a takarékos életvitel lehetőségét, a tudatos törekvést az anyagok, az energia és az idő praktikus és rugalmas beosztására.

Anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen segíti a szabatos, pontos közlést a hétköznapi életben alkalmazott logikai következtetések megfogalmazásában, az ok-okozati összefüggések felismerésében.

A matematikai kompetenciaterületen alkalmas a hétköznapi életben való biztonságos eligazodáshoz szükséges ismeretek és jártasságok fejlődésének segítésére. A matematikai ismeretek segítik a szakmai ismeretek elsajátítását, a pénzkezelés szabályait, az időben és térben való tájékozódást.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületet segíti a tárgyak, formák, jelenségek tulajdonságainak megismerésével, a folyamatok megértésére törekvéssel.

A digitális kompetenciaterület ismeretei bővülnek a matematikai számítások, mérések, folyamatok megismerésére alkalmazott informatikai eszközhasználat lehetőségeinek megteremtésével. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a tanulót a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban.

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gondolkodási műveletek**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Kommunikációs készség. Problémamegoldó képesség.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai alapon állítás megfogalmazása. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. – A logikai kifejezések alkalmazása. – Adatok leolvasása. – Valószínűségi játékok, kísérletek kapcsán események összegyűjtése, rendszerezése, táblázat készítése, valószínűségi esemény becslése. *Ismeretek* – Gondolkodási műveletek: csoportosítás, osztályozás, konkretizálás, analógia, elvonatkoztatás, általánosítás, kritikai gondolkodás, következtetés, ítéletalkotás. – Összefüggések. – Nyitott mondatok. *Tanulói tevékenység* Fogalmak értelmezése, rendszerezése. Egyszerű feladatok a gondolkodás fejlesztésére. Elemek elhelyezése adott halmazokba. Halmazok kapcsolatának az összes esetre vonatkozó használata (nincs közös elemük, van közös elemük, de egyik halmaz sem része a másiknak, illetve egyik halmaz része a másiknak). Szövegelemzés, szövegértelmezés. A logikai „és”, „vagy” alkalmazása. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egy sem” helyes alkalmazása. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Megfigyelőképesség. Irányított, tartós, tudatos figyelem. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. Problémamegoldó képesség. Matematikai összefüggések.	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs, pontos fogalmazás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikus, indoklás, érvelés, magyarázat, halmaz, alaphalmaz. A matematikai nyelv témához kapcsolódó szókincse.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Számtan. Műveletek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Alapműveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. Biztos műveletfogalom és számolási készség az alapműveletek körében.	

	A zsebszámológép használata.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények – A mindennapi életvezetésben biztonságot jelentő matematikai ismeretek biztos elsajátítása. – Biztos számfogalom a racionális számkörben. – A négy alapművelet biztonságos használata matematikai probléma megoldásában. – Zsebszámológép használata. – Saját és mások munkáinak ellenőrzése, javítása. *Ismeretek* – Természetes számfogalom és mennyiségfogalom elmélyítése. – Számfogalom, számköri ismeretek. – Műveletek. – Szöveges feladatok. *Tanulói tevékenység* Törtek: közönséges törtek, tizedes törtek, átváltások, egyszerűsítés, bővítés, összehasonlítás, rendezés. Negatív számok. Természetes és racionális számok csoportosítása, összehasonlítása, rendezése. Összeg-, különbség-, szorzatalakok. Műveletek természetes számokkal. Kerek számok összeadása, kivonása, egyjegyű szorzóval szorzás, egyjegyű osztóval osztás szóban. Írásban: a 0-val való számolás eseteinek gyakorlása. Arányosság, következtetések, egyenes és fordított arányosság. Műveletek racionális számokkal. A százalék fogalma. Fizetések, vásárlások részletre. Átlagszámítás több adatból (tanulmányi átlag, átlagéletkor). Egyszerű szövegezésű feladatok a tanult alapműveletek alkalmazásával a mindennapi gyakorlathoz kapcsolódóan. A zsebszámológép biztos használata, elsősorban ellenőrzésre. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Pontos munkavégzés. Szóbeli kifejezőképesség. Figyelem terjedelme, pontossága. Emlékezet mobilizálása. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. Összefüggés-felismerés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A pénzforgalommal kapcsolatos aktuális fogalmak (pl. folyószámla, hitelszámla, kamat, csekk, részletfizetés). Százalék (%).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mérések**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Mértékegységek átváltása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. A mérés eredményeinek pontos lejegyzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakmához és a hétköznapokhoz kapcsolódó mérések rutinos végzése. – A pontos munkavégzés fontosságának tudatosítása és szem előtt tartása. – Geometriai alapismeretek, a tanult mérési és számítási eljárások alkalmazása gyakorlati példákban. – Síkidomok és testek tulajdonságainak ismerete, segítséggel terület és térfogat számítása. – Pontos, tiszta szerkesztés. *Ismeretek* – Hosszúság, tömeg és űrtartalom mérése. – Idő mérése. – Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások. – Szerkesztési feladatok. *Tanulói tevékenység* Mérések végzése különböző mérőeszközökkel. Becslés. Összehasonlítás alkalmi és szabványos egységekkel. Mértékegységek. Átváltások. Foglalkozásokhoz, és a köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok megoldása. Mértékegységek ismétlése, összefüggések elmélyítése. Szakmaorientált feladatvégzések szabványos mértékegységekkel. Geometriai alakzatok (vonalak, síkidomok, testek) csoportosítása tanult tulajdonságok alapján. Testek, síkidomok tanult tulajdonságok alapján történő rendszerezése, tulajdonságok elmélyítése. A kör és alkotórészei. Az átmérő és a sugár kapcsolata. Kör kerületének, területének mérése tapasztalati úton. Kocka és téglatest térfogatának mérése, kiszámítása következtetéssel, majd mért adatok alapján. Hosszúság, terület, térfogat mértékegységeinek összehasonlítása, összefüggések megállapítása. Szöveges feladatok végzése. Szerkesztések. Tanult szerkesztések gyakorlása (méretarányos,	*Magyar nyelv és irodalom; osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

szabványos jelölésekkel). Összefüggések műveletek, mértékek, helyi értékek között. Táblázat adatai közötti összefüggés felismerése, leírása. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarányos, felül-, elöl-, oldalnézet. A felmerülő szakkifejezések. Testhálózat (gyakorlati alkalmazások kapcsán). A feladatvégzésekkel kapcsolatos fogalmak, koordináta-rendszer.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes összefüggéseket biztosan felismerni számok, mennyiségek, mértékegységek, geometriai alakzatok között. Képes arányos alaprajzot készíteni. Képes alkalmazni a logikai kifejezéseket. Képes egyszerű adatokból átlagszámításra. Legyen jártas a tanuló az adott halmazra vonatkozó állítások igazságának eldöntésében. Tudjon állításokat tagadni, ismerje a tagadás logikai tartalmát. Legyen jártas sorozatok folytatásában adott és felismert szabály alapján mindkét irányban. Ismerje a 10-es számrendszert milliós számkörben. Képes a tanuló a négy alapműveletet pontosan kivitelezni az egész és a racionális számok körében. Képes szöveges feladatot megoldani, ellenőrizni. Képes zsebszámológépet pontosan használni. Testek és síkidomok alkotórészeinek ismerete. Jártasság a tanult geometriai számításokban és szerkesztésekben. Olvasható, áttekinthető írásbeli munka.

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gondolkodási műveletek**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Problémamegoldó képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai alapon állítás megfogalmazása. Vitakészség, érvelés, cáfolás, bizonyítás. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. – A logikai kifejezések alkalmazása. – Adatok leolvasása.	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs, pontos fogalmazás.

– Valószínűségi játékok, kísérletek kapcsán események összegyűjtése, rendszerezése, táblázat készítése, valószínűségi esemény becslése. – Szöveges feladatok lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldás megkeresése adott alaphalmazon. *Ismeretek* – Gondolkodási műveletek: csoportosítás, osztályozás, konkretizálás, analógia, elvonatkoztatás, általánosítás, kritikai gondolkodás, következtetés, ítéletalkotás. – Összefüggések. – Valószínűség. – Nyitott mondatok. *Tanulói tevékenység* Halmazok kapcsolatának az összes esetre vonatkozó használata (nincs közös elemük, van közös elemük, de egyik halmaz sem része a másiknak, illetve egyik halmaz része a másiknak). Szövegelemzés, szövegértelmezés. Összefüggések felismerése a matematika valamennyi területéről. Eredmények megfigyelése, adatok lejegyzése, rendszerezése. Biztos, lehet, lehetetlen leolvasása oszlopos diagramról. Gyakorlati feladatok, átlagszámítás. Szöveges feladat lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldásának megkeresése adott alaphalmazon. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Megfigyelőképesség. Irányított, tartós, tudatos figyelem. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. Problémamegoldó képesség. Matematikai összefüggések.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikus, indoklás, érvelés, magyarázat. A „lehetetlen”, „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „véletlen”, „valószínűbb” logikai megfogalmazások tartalma. A matematikai nyelv témához kapcsolódó szókincse.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Számtan. Műveletek**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	Alapműveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika fogalmainak a mindennapi életben való használata. Biztos műveletfogalom és számolási készség az alapműveletek körében. A zsebszámológép használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A mindennapi életvezetésben biztonságot jelentő		

matematikai ismeretek biztos elsajátítása. – Biztos számfogalom a racionális számkörben. – A négy alapművelet biztonságos használata matematikai probléma megoldásában. – Pontos és gyors számolás. – Zsebszámológép használata. – Saját és mások munkáinak ellenőrzése, javítása. *Ismeretek* – Természetes számfogalom és mennyiségfogalom elmélyítése. – Számfogalom, számköri ismeretek. – Műveletek. – Szöveges feladatok. *Tanulói tevékenység* Törtek: közönséges törtek, tizedes törtek, átváltások, egyszerűsítés, bővítés, összehasonlítás, rendezés. Természetes és racionális számok csoportosítása, összehasonlítása, rendezése. Összeg-, különbség-, szorzatalakok. Műveletek természetes számokkal. Kerek számok összeadása, kivonása, egyjegyű szorzóval szorzás, egyjegyű osztóval osztás szóban. Írásban: a 0-val való számolás eseteinek gyakorlása. Arányosság, következtetések, egyenes- és fordított arányosság. Műveletek racionális számokkal. Tizedes törtek összeadása, kivonása, szorzása egész számmal és tizedes törttel, osztás egész számmal. Közönséges és tizedes törtekkel végzendő műveletek gyakorlása a mindennapi élethez kapcsolódó gyakorlatokban. Egyszerű százalékérték számítások (kamatok, árleszállítás, adó). Szöveges feladatok megoldása és készítése (értelmezés, megoldási terv elkészítése, kivitelezése, válaszadás, ellenőrzés). A zsebszámológép biztos használata. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Pontos munkavégzés. Szóbeli kifejezőképesség. Figyelem terjedelme, pontossága. Emlékezet mobilizálása. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. Összefüggés-felismerés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A pénzforgalommal kapcsolatos aktuális fogalmak (pl. folyószámla, hitelszámla, kamat, csekk, részletfizetés). Százalék (%).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mérések**	**Órakeret 28 óra**

Előzetes tudás	Mértékegységek átváltása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. A mérés eredményeinek pontos lejegyzése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakmához és a hétköznapokhoz kapcsolódó mérések rutinos végzése. – A pontos munkavégzés fontosságának tudatosítása és szem előtt tartása. – Geometriai alapismeretek, a tanult mérési és számítási eljárások alkalmazása gyakorlati példákban. – Síkidomok és testek tulajdonságainak ismerete, segítséggel terület és térfogat számítása. – Pontos, tiszta szerkesztés. *Ismeretek* – Hosszúság, tömeg és űrtartalom mérése. – Idő mérése. – Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások. – Szerkesztési feladatok. *Tanulói tevékenység* Mérések végzése különböző mérőeszközökkel. Becslés. Összehasonlítás alkalmi és szabványos egységekkel. Mértékegységek. Átváltások. Foglalkozásokhoz, és a köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok megoldása. Mértékegységek ismétlése, összefüggések elmélyítése. Szakmaorientált feladatvégzések szabványos mértékegységekkel. Geometriai alakzatok (vonalak, síkidomok, testek) csoportosítása tanult tulajdonságok alapján. Testek, síkidomok tanult tulajdonságok alapján történő rendszerezése, tulajdonságok elmélyítése. A kör és alkotórészei. Az átmérő és a sugár kapcsolata. Kör kerületének, területének mérése tapasztalati úton. Kocka és téglatest térfogatának mérése, kiszámítása következtetéssel, majd mért adatok alapján. Hosszúság, terület, térfogat mértékegységeinek összehasonlítása, összefüggések megállapítása. Szöveges feladatok megoldása. Szerkesztések. Tanult szerkesztések gyakorlása (méretarányos, szabványos jelölésekkel). Összefüggések műveletek, mértékek, helyi értékek között. Táblázat adatai közötti összefüggés felismerése, leírása.	*Magyar nyelv és irodalom; osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek Vizuális észlelés. Figyelem. Auditív észlelés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarányos, felül-, elöl-, oldalnézet. A felmerülő szakkifejezések. Testhálózat (gyakorlati alkalmazások kapcsán). A feladatvégzésekkel kapcsolatos fogalmak, koordináta-rendszer.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Jártasság a tanult geometriai számításokban és szerkesztésekben. A tanuló képes arányos alaprajzot készíteni. Képes alkalmazni a logikai kifejezéseket. Tud állításokat tagadni, ismeri a tagadás logikai tartalmát. Képes egyszerű adatokból átlagszámításra. Ismeri a 10-es számrendszert milliós számkörben. Képes a négy alapműveletet pontosan kivitelezni az egész és a racionális számok körében. Képes szöveges feladatot megoldani, ellenőrizni. Képes a zsebszámológépet pontosan használni. Olvasható, áttekinthető írásbeli munka.

ETIKA 9–12.
évfolyam

A tantárgy kiemelt célja a szakiskolában a felnőtt élettel összefüggő tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése. Mindezt támogatja az emberi tulajdonságok széles körének bemutatása és megismerése, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése, az emberi, társadalmi kapcsolatokhoz szükséges etikai normák tudatosítása, a kapcsolatokban a nemi, vallási, etnikai, társadalmi hovatartozás miatti megkülönböztetés elítélése mellett az elfogadásra, toleranciára nevelés.

A pedagógus szerepe az, hogy támogatja az érzelmek kimutatását, azok megfelelő formáinak elsajátítását, mások érzelmeinek megértését. A nézeteltérések feloldásában a kulturált formák iránti igényt helyzetgyakorlatok, szerepjátékok segítenek felkelteni, amelyek az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására neveléshez is megfelelő hátteret adnak. Az önismeretre és a mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, a saját belső tulajdonságok fejlesztése is tevékenységbe, adott szituációba ágyazottan történjen.

Kiemelt feladat a családi, iskolai, munkahelyi viselkedés kontrollálásának segítése, erősítése, a munkával létrehozott értékek megbecsülése.

A tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak. Az életkorra jellemző önállósodást a szakiskola azzal támogathatja, hogy megteremti a véleményt, választást és döntést igénylő helyzeteket, a valóságoshoz hasonló morális dilemmák mérlegelésének lehetőségét.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *erkölcsi nevelés* területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben; az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, önmaga és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában.

Az önismeret és társas kultúra terén segíti a reális és valós énkép kialakulását, a belső tulajdonságok megismerését, az emberi kapcsolatok dinamikájának megértését. A tanuló felismeri a közösségben élés és a közösséghez tartozás kötelezettségei és előnyei egyensúlyának fontosságát.

A testi és lelki egészségre nevelésben fontos szerepet játszik az egészséges társas kapcsolatok kialakításának és fenntartásának támogatásában, az öröm és bánat egyéni és közösségi megosztásával az egészséges lélek megőrzésének lehetőségében. Megerősíti az egymásra figyelés és az egymás segítése iránti igényt, a baráti kapcsolatok fontosságának felismerését.

A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri és párkapcsolatoknak a megértését és tiszteletben tartásuk fontosságának felismerését, a magánélet védelmét.

A szociális és állampolgári kompetenciákat a tantárgy a társadalmi igényeknek megfelelő viselkedési és kommunikációs lehetőségek bemutatásával, felismertetésével segíti.

9–10. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">Az ítélőképesség, az erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése</td><td>Órakeret
36 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Egyéni és közösségi értékek felismerése, különbségtétel a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint a szép és a rút között.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A törvénytisztelő, türelmes magatartás, mások elfogadásának megalapozása.
A saját értékek felismerése, és törekvés erősítése véleményének kulturált megfogalmazására.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">Fejlesztési követelmények:
– Irodalmi művekben, filmekben és köznyelvi szövegekben emberi alaptulajdonságok felismerése, megnevezése.
– Követendő példaképek választása,
– Elítélendő magatartás felismerése.
– Helyzetnek megfelelő kommunikációs forma és viselkedés gyakorlása.
– Kommunikációs és metakommunikációs jelek összehangolása.
– Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt.

Ismeretek:
– Az ember és az emberi kapcsolatok fejlődése, bővülése az egyéni élet során.
– Verbális és nem verbális jelek, mimika, testtartás.
– Belső pozitív és negatív emberi tulajdonságok.
– Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben.

Tanulói tevékenység:
Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből.
Saját külső és belső tulajdonságok megfigyelése és megfogalmazása, önjellemzés.
Társak, környezet jellemzése.
Irodalmi művekben, filmekben és más médiákban az ember és az emberi kapcsolatok fejlődésének, bővülésének megfigyelése.
Minél kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása.
Viselkedésminták, napi helyzetek dramatizálása.</td><td>Magyar nyelv és irodalom;
ősztályfőnöki óra:
szövegértelmezés, szövegelemzés.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Rokonszenv, ellenszenv, hűség, hűtlenség, alkalmazkodás, gyávaság, bátorság, bizalom, bizalmatlanság, vita, magánélet, közélet, hit, öröm, szenvedés.</td></tr>
</table>

Tematikai egység	Egyén, közösség, társadalom	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények Kapcsolati háló felrajzolása, saját helyzet rögzítése, törekvés a minél jobb pozíció megszerzésére: – Saját közösségek. – A közösségekben, társaságokban történő állandó változások. – Barátságok, kapcsolatok. – Különböző közösségek – különböző viselkedési elvárások. – Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott közösségben? – Társadalmi normák, kívánatos, elfogadható, elfogadhatatlan magatartás. *Ismeretek* – Közösségek – erőt adó közösség. – Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség. – Együttérzés másokkal. – Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. – Nemi, nemzetiségi, etnikai különbözőségek. *Tanulói tevékenység* Önálló vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént? *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Komplex, kritikai gondolkodás. Tolerancia. Értékazonosulás, értékválasztás.	*Osztályfőnöki óra:* Mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe. Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység	Aktuális társas helyzetek	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Iskolai közösség és társas magatartás szabályainak ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, konfliktusok feloldása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Barátságok, kapcsolatok. – Konfliktusok, ellentétek okainak felismerése. – Tapintat mások érzéseivel kapcsolatban. – Feszültségek feloldása. *Ismeretek* – Alkalmazkodás, választás, segítségkérés. – Megértés más viselkedésével kapcsolatban. – Vigasztalás, együttérzés, nagylelkűség. *Tanulói tevékenység* Szituációs játékok: A jó és a rossz közötti választás, szabályhoz kötődés és lelkiismeret, az előítélet és megnyilvánulási formái. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Komplex, kritikai gondolkodás. Tolerancia. Értékazonosulás, értékválasztás.		*Osztályfőnöki óra:* mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Követendő magatartásminta választása. Empátia, tolerancia a társadalmi, etnikai, nemi különbözőségekkel szemben. Saját vélemény kialakulása, mások véleményének tiszteletben tartása. Alkalmazkodás a közösséghez. Idegenekkel szemben megfelelő távolságtartás, túlzott bizalom elkerülése.

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ítélőképesség, az erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	Legyen önálló véleménye a tanulónak,, ismerje a társadalmi életet szabályozó törvények létét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapozza meg a tanulók törvénytisztelő, türelmes magatartását, mások elfogadását.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmények: – Helyzetnek megfelelő kommunikációs forma és viselkedés gyakorlása. – Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt. – Törvényi szabályok megismerése. *Ismeretek:* – Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben. – Törvényi, rendeleti szabályok szerinti cselekvés a hétköznapokban (csendrendelet, állattartás, közlekedés…). *Tanulói tevékenység:* Társak, környezet jellemzése. Minél kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása. Viselkedésminták, napi helyzetek dramatizálása.	*Magyar nyelv és irodalom; osztályfőnöki óra:* szövegértelmezés, szövegelemzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokonszenv, ellenszenv, hűség, hűtlenség, alkalmazkodás, gyávaság, bátorság, bizalom, bizalmatlanság, vita, magánélet, közélet, hit, öröm, szenvedés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egyén, közösség, társadalom**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények Kapcsolati háló felrajzolása, saját helyzet rögzítése, törekvés a minél jobb pozíció megszerzésére: – Iskolán kívüli közösségek. – A közösségekben, társaságokban történő állandó változások. – Különböző közösségek – különböző viselkedési elvárások. – Társadalmi normák, kívánatos, elfogadható, elfogadhatatlan magatartás. *Ismeretek* – Közösségek – erőt adó közösség. – Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség. – Együttérzés másokkal. – Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. – Nemi, nemzetiségi, etnikai különbözőségek.		*Osztályfőnöki óra*: Mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe. Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a

Tanulói tevékenység Önálló vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. Szerepem a közösségben. Társadalmi felelősségvállalás másokért. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Komplex, kritikai gondolkodás. Tolerancia. Értékazonosulás, értékválasztás.	társadalomban
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Aktuális társas helyzetek**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Iskolai közösség és társas magatartás szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, konfliktusok feloldása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Barátságok, kapcsolatok. – Konfliktusok, ellentétek okainak felismerése. – Tapintat mások érzéseivel kapcsolatban. – Feszültségek feloldása. *Ismeretek* – Alkalmazkodás, választás, segítségkérés. – Megértés más viselkedésével kapcsolatban. – Vigasztalás, együttérzés, nagylelkűség. *Tanulói tevékenység* Szituációs játékok: A jó és a rossz közötti választás, szabályhoz kötődés és lelkiismeret, az előítélet és megnyilvánulási formái. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Komplex, kritikai gondolkodás. Tolerancia. Értékazonosulás, értékválasztás.	*Osztályfőnöki óra:* Mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe. Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Követendő magatartásminta választása. Saját vélemény kialakulása, mások véleményének tiszteletben tartása. Alkalmazkodás a közösséghez. Idegenekkel szemben megfelelő távolságtartás, túlzott bizalom elkerülése. Törvénytisztelő állampolgári viselkedés kialakulása.

INFORMATIKA
9–12. évfolyam

A tantárgy a szakmai ismeretekhez kapcsolódó internetes és más tömegkommunikációs technikák alkalmazásának tudatos megismertetésével, új tartalmak felkutatására nevel. Ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulónak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon való kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik *az önismeret és társas kultúra* fejlesztésében az internethasználattal összefüggő magatartási és etikai szabályok betartásával, a társadalmi kapcsolattartás elektronikus formáinak megismerésével. *A médiatudatosság* területén az informatikai eszközök használati szabályozásának, a függőség elkerülésének tudatos irányításával, az internetes tartalmak valóságtartalmának szűrésével kap eszközöket a tanuló a függőség elkerülésére.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a *digitális kompetenciaterület* fejlesztésében az informatikai eszközök használatának készségszintűvé emelésével, a gyakorlati élet minden területére kiterjedő felhasználás lehetőségeinek bemutatásával.

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Számítógép alkalmazása**	**Órakeret 58 óra**
Előzetes tudás	Alapvető számítástechnikai ismeretek, érdeklődés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számítógép-használat nyújtotta lehetőségek alkalmazása a mindennapi tevékenységekben. Az etikai szabályok ismeretének fejlesztése, és szem előtt tartása a világháló használatakor.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A baleset-megelőzés szabályainak betartása. – Számítástechnikai eszközök önálló kezelése. – Az iskolában használatos operációs rendszer ismerete, segédprogramok, perifériák használata. – A számítógép használata a tanulásban, az ismeretszerzésben. – Szöveg- és ábraszerkesztési ismeretek. – Adatbázis- és táblázatkezelés egyszerűbb eseteinek ismerete. – Hardvereszközök fajtái, jellemzői. – Hálózati alapismeretek. – Szórakoztató, fejlesztő, szabadidős célú felhasználás megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* pontos szövegírás jelentősége, helyesírás. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód.

Ismeretek – Dokumentumkészítés. – Számítógéphez kapcsolódó eszközök használata (nyomtató, szkenner, digitális fényképezőgép, modem, CD-, DVD-lejátszó). – Hálózati alkalmazások, keresőprogram használata. – A számítógép alkalmazása során felmerülő etikai és egészségügyi fenntartások. – Játékprogramok. *Tanulói tevékenység* A géphasználat során felmerülő fogalmak értelmezése, rendszerezése. Az általában használatos dokumentumformák, szoftverek alkalmazása. Ikonok használata, egyszerű szöveg- és rajzkészítés. Hálózatra kapcsolódás, kapcsolat bontása. Adott tartalmak, képek megkeresése keresőprogram segítségével, adatok értelmezése, felhasználása (menetrend, térkép). Levelezőprogram használata, levélküldés, -fogadás, az udvariassági formulák ismerete és használata. A számítógéphez csatolható eszközök használata. Produktumok készítése közös munkával (az osztály életéről, kirándulásról). Játékprogamok mértékletes használata. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Megfigyelőképesség. Irányított, tartós, tudatos figyelem. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. Problémamegoldó képesség. Finommotorika.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. e-mail, vírus, belépés, jelszó, megnevezések).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A számítógép használata során felmerülő etikai és technikai kérdések**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A számítógép használata során fellépő problémák feltérképezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számítógépet és tartozékait kíméletesen, szakszerűen használni. Balesetmentes, költségkímélő alkalmazás. A világhálóról szerzett információt kritikával, fenntartással, a tanuló által feltett információt felelősséggel kezelni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakszerű eszközhasználat.		*Osztályfőnöki óra:* káros hatások.

– Egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretek. – A világháló használata a káros oldalak mellőzésével. – Megfontolt tartalmak elhelyezése a világhálóra. – Önkorlátozás a számítógép használatának időtartamára. *Ismeretek* – A használt eszköz értéke és kíméletes alkalmazása. – Az alkalmazás során felmerülő etikai kérdések áttekintése. – A számítógép használata során szükséges egészségvédelmi feladatok. – Káros szokások kialakulásának megelőzése. *Tanulói tevékenység* A gép és a perifériák megfelelő használata. Az egészségkímélő géphasználat feltételeit számba venni, és alkalmazni. Etikai kódex közös összeállítása. A tilalmak számbavétele, indoklása. A számítógép-függőség kialakulásának megelőzése. Az agresszivitást erősítő játékok kerülése. Meggondolt, körültekintő kapcsolatteremtés, vásárlás a világhálón. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek:* Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség. Figyelem terjedelme, pontossága. Emlékezet mobilizálása. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. Összefüggés-felismerés.	*Testnevelés és sport:* egészségvédelem, állóképesség megőrzése, finommotorika. *Magyar nyelv és irodalom:* helyesírás, szókincs.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. közösségi oldalak, blog, csetelés, illegális letöltés, jogdíj).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Biztonságos, önálló eszközhasználat. Igénynek megfelelő tartalom keresése és önálló felhasználása. A tanuló képes a megismert alkalmazásokat kis segítséggel, önállóan végezni. Képes célnak megfelelő produktumokat készíteni. Képes önkorlátozásra, a káros tartalmak kerülésére. Saját és mások személyiségi jogainak, intim szférájának megvédése.

11–12. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td>Számítógép alkalmazása</td><td>Órakeret
28 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">Érdeklődés a számítástechnika iránt, számítástechnikai eszközök alkalmazásának ismerete.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">A számítógép-használat nyújtotta lehetőségek alkalmazásának gyakorlása a mindennapi tevékenységekben.
Az etikai szabályok ismerete, és szem előtt tartása a világháló használatakor.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési követelmények
– A baleset-megelőzés szabályainak betartása.
– Számítástechnikai eszközök kezelése.
– Az iskolában használatos operációs rendszer ismerete, segédprogramok, perifériák használata.
– A számítógép használata a tanulásban, az ismeretszerzésben.
– Szöveg- és ábraszerkesztési ismeretek.
– Adatbázis- és táblázatkezelés egyszerűbb eseteinek ismerete.
– Hardvereszközök fajtái, jellemzői.
– Hálózati alapismeretek.
– Szórakoztató, fejlesztő, szabadidős célú felhasználás megismerése.

Ismeretek
– Dokumentumkészítés.
– Táblázatkészítés alapjai.
– Adatbevitel gyakorlása, adatlapok kitöltése.
– Számítógéphez kapcsolódó eszközök használata (nyomtató, szkenner, digitális fényképezőgép, modem, CD-, DVD-lejátszó).
– Hálózati alkalmazások, keresőprogram használata.
– A számítógép alkalmazása során felmerülő etikai és egészségügyi fenntartások.
– Játékprogramok.

Tanulói tevékenység
A géphasználat során felmerülő fogalmak értelmezése, rendszerezése.
Az általában használatos dokumentumformák, szoftverek alkalmazása.
Ikonok használata, egyszerű szöveg- és rajzkészítés.
Hálózatra kapcsolódás, kapcsolat bontása.
Adott tartalmak, képek megkeresése, keresőprogram segítségével, adatok értelmezése, felhasználása (menetrend, térkép).
Levelezőprogram használata, levélküldés, -fogadás, az udvariassági formulák ismerete és használata.</td><td>Magyar nyelv és irodalom: pontos szövegírás jelentősége, helyesírás.

Testnevelés és sport: egészséges életmód.</td></tr>
</table>

A számítógéphez csatolható eszközök használata. Produktumok készítése közös munkával (az osztály életéről, kirándulásról). Játékprogamok mértékletes használata. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Megfigyelőképesség. Irányított, tartós, tudatos figyelem. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. Problémamegoldó képesség. Finommotorika.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. e-mail, vírus, belépés, jelszó, megnevezések).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A számítógép használata során felmerülő etikai és technikai kérdések**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A számítógép használata során fellépő problémák feltérképezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számítógépet és tartozékait kíméletesen, szakszerűen használni. Balesetmentes, költségkímélő alkalmazás. A világhálóról szerzett információt kritikával, fenntartással, a tanuló által feltett információt felelősséggel kezelni.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szakszerű eszközhasználat. – Egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretek. – A világháló használata a káros oldalak mellőzésével. – Megfontolt tartalmak elhelyezése a világhálóra. – Önkorlátozás a számítógép használatának időtartamára. *Ismeretek* – A használt eszköz értéke és kíméletes alkalmazása. – Az alkalmazás során felmerülő etikai kérdések áttekintése. – A számítógép használata során szükséges egészségvédelmi feladatok. – Káros szokások kialakulásának megelőzése. *Tanulói tevékenység* A gép és a perifériák megfelelő használata. Az egészségkímélő géphasználat feltételeit számba venni és alkalmazni. Etikai kódex közös összeállítása. A tilalmak számbavétele, indoklása. A számítógép-függőség kialakulásának megelőzése. Az agresszivitást erősítő játékok kerülése. Meggondolt, körültekintő kapcsolatteremtés, vásárlás a világhálón.	*Osztályfőnöki óra:* káros hatások. *Testnevelés és sport:* egészségvédelem, állóképesség megőrzése, finommotorika. *Magyar nyelv és irodalom:* helyesírás, szókincs.

Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek: Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség. Figyelem terjedelme, pontossága. Emlékezet mobilizálása. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. Összefüggés-felismerés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. közösségi oldal, blog, csetelés, illegális letöltés, jogdíj).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Biztonságos, önálló eszközhasználat. Igénynek megfelelő tartalom keresése és önálló felhasználás. Képes a tanuló a megismert alkalmazásokat kis segítséggel, önállóan végezni. Képes célnak megfelelő produktumokat készíteni. Képes önkorlátozásra, a káros tartalmak kerülésére. Saját és mások személyiségi jogainak, intim szférájának megvédése.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT
9–12. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.
További cél a helyzetfelismerő képesség fejlesztése, komplex személyiségfejlesztés, a szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. Fontos a motiváció felkeltése a szabadidő- és diáksportokra, a testnevelés és sportági ismeretek bővítésére, a preventív és egészségtudatos szokások kialakítására a tanulókban.

A testnevelés kiemelten támogatja a biomechanikailag helyes testtartás kialakulását, szükség szerint a tartás javítását, korrekcióját.

A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

Hangsúlyossá válik a munkavállaláshoz szükséges fizikai kondíció és az egésztudatosság beépülése a személyiségvonások rendszerébe, a motoros aktivitásban vezető szerephez jut a rekreativitás, a szabadidős fizikai tevékenység. Középfokú oktatásban részesülő enyhe értelmi fogyatékos fiatalok tehetséggondozásának egyik fő terepe a versenysport.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az *anyanyelvi kommunikáció* – a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése terén, a testnevelésórákon, vagy szabadős sporttevékenységek keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására.

A matematikai kompetencia fejlesztése indirekt módon, transzferhatások révén, funkcionális képességek, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg.

A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelés órákon.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi, az önismereti, a másokért való felelősségvállalás fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési célnak megfeleltethető a tantárgy.

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	Bemelegítési technikák alkalmazása. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végrehajtása. Függeszkedés bordásfalon, kötélen, gyűrűn.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Testépítés természetes eszközökkel, egészségvédelemmel. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények	*Magyar nyelv és*

– Minőségelvű motoros tevékenységek tökéletesítése. – Sportági tevékenységre épülő kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. – Vízi biztonság megteremtése, a víz, mint az egyik őselem gyógyhatásainak tudatosítása. *Ismeretek* – A fittség és az edzettség kritériumai. – A terhelés élettani és pszichés értelmezése. – A nyolc évfolyamon tanultak elmélyítése, készségszintre emelése. – Gimnasztika. – Egyensúly-gyakorlatok. – Küzdő gyakorlatok. – Zenére végzett gyakorlatok. – Légzőgyakorlatok. *Tanulói tevékenység* Differenciált, egyéni edzésterv készítése – segítséggel. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és tornaszerekkel (labda, kötél, gyűrű, zsámoly, tornapad). Tornaszereken történő célirányos mozgások: függeszkedések, mászások. Önállóan végzett bemelegítés (8-10 gyakorlatnyi). Bemelegítő mozgásanyag tervezése és kivitelezése. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Testépítés – minden izomcsoport harmonikus fejlesztése a gerinc és az ízületek védelmével. Tesztek, felmérések kizárólag diagnosztikus célzattal: – motoros (Cooper), – kardio-respiratorikus, – állóképesség, – erő, – izomerő, – állóképesség, – testösszetétel. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Döntési képesség. Térkihasználási képesség. Transzferhatások.	*irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Speciális kifejezések az edzésekkel kapcsolatban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 124 óra**
Előzetes tudás	Alakzatváltozásokban való együttműködés.	

	Egyensúly-gyakorlatok végrehajtása egyensúlyvesztés nélkül. Erőfeszítésre és kitartásra való képesség fejlesztése. A tanult mozgáselemek önálló végrehajtása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágak technikai elemek megismerése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmények
– Térbeli és energiabefektetésre vonatkozó tudatosság fejlesztése.
– Tudatos helyzetfelismerő és feladatmegoldó képességek fejlesztése.
 	
Ismeretek
– Új sportági ismeretek és rendszerek alapjai.
– Mozgásos tapasztalatszerzés a néptánc, a történelmi táncok, a társastánc és modern mozgáselemek tárából.
– Rendgyakorlatok.
– Torna.
– Támaszgyakorlatok.
– Mászás, vándormászás.
– Függeszkedés, lendülés.
– Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc.
– Atlétikai elemek:
  – Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások.
  – Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal.
– Tánc: népi és régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok megismerése.
– Úszás.
– A vízből mentés elemi szabályai.
 	
Tanulói tevékenység
Természetes mozgások végrehajtása (sportág-specifikus jelleggel).
Technikai és taktikai elemek véghezvitele (egyéni szintű) cselekvési biztonsággal.
Szervezést elősegítő gyakorlatok: rendgyakorlatok, alakzatok felvétele, menetelések, ellenvonulások, nyitódások, zárkózás, szakadozások.
Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben.
Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás.
Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban menetelés alakzatfelvétellel.
Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon.
	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.
	
	Etika:
	versenyszellem, nyertes elismerése, szabályok betartása.

Mászás kötélen, vándormászás bordásfalon. Függeszkedés, lendülés, lengés, hintázás tornaszereken. Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc gyakorlása. Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal, verseny, időmérés. Tudatos, gyakorlati alapú tapasztalatszerzés a hazai és külföldi sportjátékok technikai és taktikai készletéből. Tánc, művészeti előadás és más mozgásformák alkalmazása az önreflexió és önkifejezés érdekében. Tánctanítás, tutorálás mozgásos programokban, gyakorlatokban. Úszás: gyors-, mell-, hátúszás saját tempóban, a pillangóúszás elemei, indulási és beérkezési technikák, vízi sportjátékok. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége. Imitációs és elemző képesség. Alkalmazkodási képesség. A mozgás örömének átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelemmel és baleset-megelőzéssel kapcsolatos fogalmak, támasz, átfordulás, tigrisbukfenc, ugróerő, lendület, gyorsítás, lassítás, rajtolás, átlépő technika, hajítás, dobás, lökés, vetés, start, fejes, forduló, a vízből mentés fogalomtára.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Játék**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	A játékok, feladatok szakszavainak értelmezése és azoknak megfelelő cselekvés. A labda céltudatos irányítása. A sportjátékok szabályainak betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem és a sportszerűség kialakítása és fenntartása. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Személyes és társas folyamatok pozitív alakítása a megismerésben, az értékelésben, az asszertivitásban, a sportszerűségben és a sikerorientáltságban. – Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés és kritikai értelmezés. – Csapatépítés. – Sportági előkészítő kreativitás és kooperativitás fejlesztése. – Inklúzióra, társadalmi integrációra előkészítés, érzékenyítés. – Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

– Játékszabályok által döntésképesség és szabálytudat kialakítása. – Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. – Személyes és társas folyamatok megélése. – A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlata. *Ismeretek* – Dobó- és elfogójátékok. – Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. – Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. – Átadások helyben és mozgás közben. – Célba rúgó és célba dobó játékok. – Kosárlabda. – Labdarúgás. – Röplabda. – Kézilabda. – Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel. – Szabadidős teremjátékok. *Tanulói tevékenység* Dobó és elfogó játékok játszása. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel (kidobós). Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben, átadások helyben és mozgás közben, célba rúgó és célba dobó játékok. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel (esések, gurulások, szabadulások). Szabadidős teremjátékok: gombfoci, asztali foci, darts, asztalitenisz, asztali hoki. Preventív játékok és tevékenységek vízben. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Szabálytudat. Kooperativitás. Asszertivitás. Kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve és szabályai, büntetődobás, büntetőrúgás, oldal-bedobás, sarokrúgás, szerelés, becsúsztatás, ívelés, feladás, sáncolás, csatár, középpályás, védő, kapus, kapáslövés, önvédelem, esés, gurulás, szabadulás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Versenyzés**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal, versenytárssal.	

	Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. A labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek, illetve egyszerűsített sportági versenyek esetében. Olimpikonok, paralimpikonok tiszteletére nevelés.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Sportági versenyek, versenytapasztalatok megszerzése a diáksport, élsport és szabadidősport terén. – Sportszerűség fogalmi jelentésének ismerete. – Az olimpia- és sporttörténet nagy alakjai, emblematikus személyiségei, híres magyar és nemzetközi sportolók megismertetése a múltból és a jelenből. – Példakép (választás, a választás megindokolása). *Ismeretek* – Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok, a sportági versenyek szabályainak, technikájának és taktikájának elemei. – Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola. Ugróiskola. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályainak megismerése. – Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok. – Küzdősportok elemei. – Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia. *Tanulói tevékenység* Sportági versenyek – szükség szerinti egyszerűsített szabályokkal – gyakorlása. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta). Ugróiskola – magas-, távolugrás. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola. Ugróiskola. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályszerű, csapatok közötti játéka. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok (bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásba vágás, csizmadobáló). Úszóverseny egyszerűsített szabályokkal. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Példakép keresése híres magyar és nemzetközi sportolók és	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Informatika:* képek, eredmények keresése honlapokon. *Etika:* önismeret – testi és lelki egészség.

csapatok közül (képek, eredmények, versenyek látogatása, kulturált szurkolás). *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Szabálykövetés, szabálytartás. Egészséges versenyszellem. Kooperáció. Koordináció. Döntési és reagáló képesség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A játékok neve és szabályai; erőszakos, kíméletes, sportszerű, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény, olimpikon, paralimpia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra, egészségtudatosságra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepe.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Igénykeltés a mozgásban gazdag életformára; a terhelés alakítására és kontrolljára való képesség kialakítása. – Optimális testtömeg és fittség paramétereinek kialakítása és/vagy fenntartása. – A relaxáció és stresszoldás mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszköze. – Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásai a testi-lelki egészségre. – Primer prevenció és az életvezetés kapcsolatrendszere: szokások, egészségfejlesztés, egészségtudatosság. – Egyéni felelősség és döntés az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában. – Biztonság és környezettudatosság. – Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatása. – Önkontroll, önuralom. – Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtásának képessége – a védő-óvó intézkedések ismerete és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). – A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése.	*Magyar nyelv és irodalom:* gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

– A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. *Ismeretek* – Otthon is végezhető testgyakorlatok. – Táncok különféle műfajai. – Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. – Relaxációs gyakorlatok. – Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése, betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások szerepe. – Természetben űzhető sportok (balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem elsajátítása). – Kerékpározás, görkorcsolyázás. – Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. – Könnyített testnevelés. *Tanulói tevékenység* Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák – egyénileg, párban, csapatban. Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, talajtorna). Relaxációs gyakorlatok: légzőgyakorlatok, figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Természetben űzhető sportok: labdajátékok, futóversenyek, túra, kocogás, tájfutás – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem rendszeres elvégzése (krémezés, ruházat, ellenőrzés). Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. Könnyített testnevelés: a tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok (a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint, a tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása). Testtartás-javító gyakorlatok: preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Egészségtudatosság. Mozgásigény. A körülményekhez való alkalmazkodás. A természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, testtartás, tájfutás, tájoló, térkép, terep, önkarbantartás, tréning, örömtréning.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Menet- és ütemtartás, hosszabb távú egyenletes, lassú futás. Hatékony mozgásszabályozás, két-három mozgáselem összekapcsolása a gyakorlatok során, a tanuló a gyakorolt mozgáselemeket, sportágakat szabad térben, más körülmények között is tudja alkalmazni. A szergyakorlatokat képessége szerint képes teljesíteni, önállóan végrehajtani. Ugróerő és súlypont emelkedésének tudatos szabályozása. A tánc és a közös mozgás élményének élvezete. A tanuló képes önállóan bemelegíteni. Képes a sportot életritmusába beépíteni. Képes legalább egy úszásnemet biztonságosan művelni. Versenyjátékok, versenyfeladatok szakszavait értelmezni, és azoknak megfelelően cselekedni. A tanuló képes a labdát céltudatosan irányítani. Képes a labda- és sportjátékok szabályait betartani, a csapatszerepeket felismerni. A szabályok betartásával aktívan részt tud venni a közös játékokban, versenyekben. Higiénés ismereteit rutinszerűen alkalmazza saját életterében. A relaxációs gyakorlatokat önsegítő rendszerében képes alkalmazni, nyugalmi és stresszhelyzetben szokásrendszerébe integrálni az egészségtudatos magatartásformákat.

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 68 óra**
Előzetes tudás	Bemelegítési technikák alkalmazása. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végrehajtása. Függeszkedés bordásfalon, kötélen, gyűrűn.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Testépítés természetes eszközökkel, egészségvédelemmel. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Minőségelvű motoros tevékenységek tökéletesítése. – Sportági tevékenységre épülő kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. – Vízi biztonság megteremtése, a víz, mint az egyik őselem gyógyhatásainak tudatosítása. *Ismeretek* – A fittség és az edzettség kritériumai. – A terhelés élettani és pszichés értelmezése. – A nyolc évfolyamon tanultak elmélyítése, készségszintre emelése.		*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

– Gimnasztika. – Egyensúly-gyakorlatok. – Küzdő gyakorlatok. – Zenére végzett gyakorlatok. – Légzőgyakorlatok. *Tanulói tevékenység* Differenciált, egyéni edzésterv készítése – segítséggel. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és tornaszerekkel (labda, kötél, gyűrű, zsámoly, tornapad). Tornaszereken történő célirányos mozgások: függeszkedések, mászások. Önállóan végzett bemelegítés (8-10 gyakorlatnyi). Bemelegítő mozgásanyag tervezése és kivitelezése. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Testépítés – minden izomcsoport harmonikus fejlesztése a gerinc és az ízületek védelmével. Tesztek, felmérések kizárólag diagnosztikus célzattal: – motoros (Cooper), – kardio-respiratorikus, – állóképesség, – erő, – izomerő, – állóképesség, – testösszetétel. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Döntési képesség. Térkihasználási képesség. transzferhatások.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Speciális kifejezések az edzésekkel kapcsolatban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 120 óra**
Előzetes tudás	Alakzatváltozásokban való együttműködés. Egyensúly-gyakorlatok végrehajtása egyensúlyvesztés nélkül. Erőfeszítésre és kitartásra való képesség fejlesztése. A tanult mozgáselemek önálló végrehajtására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágak technikai elemeinek megismerése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodást, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények		*Magyar nyelv és irodalom:* az

– Térbeli és energiabefektetésre vonatkozó tudatosság fejlesztése.
– Tudatos helyzetfelismerő és feladatmegoldó képességek fejlesztése.
 	
Ismeretek
– Új sportági ismeretek és rendszerek alapjai.
– Mozgásos tapasztalatszerzés a néptánc, a történelmi táncok, a társastánc és modern mozgáselemek tárából.
– Rendgyakorlatok.
– Torna.
– Támaszgyakorlatok.
– Mászás, vándormászás.
– Függeszkedés, lendülés.
– Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc.
– Atlétikai elemek:
  – Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások.
  – Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal.
– Tánc: népi és régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok megismerése.
– Úszás.
– A vízből mentés elemi szabályai.
 	
Tanulói tevékenység
Természetes mozgások végrehajtása (sportág-specifikus jelleggel).
Technikai és taktikai elemek véghezvitele (egyéni szintű) cselekvési biztonsággal.
Szervezést elősegítő gyakorlatok: rendgyakorlatok, alakzatok felvétele, menetelések, ellenvonulások, nyitódások, zárkózás, szakadozások.
Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben.
Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás.
Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban menetelés alakzatfelvétellel.
Támaszgyakorlatok, függés- és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon.
Mászás kötélen, vándormászás bordásfalon.
Függeszkedés, lendülés, lengés, hintázás tornaszereken.
Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc gyakorlása.
Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások.
Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal, verseny, időmérés.
Tudatos, gyakorlati alapú tapasztalatszerzés a hazai és külföldi sportjátékok technikai és taktikai készletéből.
Tánc, művészeti előadás és más mozgásformák alkalmazása az önreflexió és önkifejezés érdekében.
	anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.
	
	Etika:
	versenyszellem, nyertes elismerése, szabályok betartása.

Tánctanítás, tutorálás mozgásos programokban, gyakorlatokban. Úszás: gyors-, mell-, hátúszás saját tempóban, a pillangóúszás elemei, indulási és beérkezési technikák, vízi sportjátékok. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége. Imitációs és elemző képesség. Alkalmazkodási képesség. A mozgás örömének átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelemmel és baleset-megelőzéssel kapcsolatos fogalmak, támasz, átfordulás, tigrisbukfenc, ugróerő, lendület, gyorsítás, lassítás, rajtolás, átlépő technika, hajítás, dobás, lökés, vetés, start, fejes, forduló, a vízből mentés fogalomtára.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Játék**	**Órakeret 68 óra**
Előzetes tudás	A játékok, feladatok szakszavainak értelmezése és azoknak megfelelő cselekvés. A labda céltudatos irányítása. A sportjátékok szabályainak betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem és a sportszerűség kialakítása és fenntartása. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Személyes és társas folyamatok pozitív alakítása a megismerésben, az értékelésben, az asszertivitásban, a sportszerűségben és a sikerorientáltságban. – Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés és kritikai értelmezés. – Csapatépítés. – Sportági előkészítő kreativitás és kooperativitás fejlesztése. – Inklúzióra, társadalmi integrációra előkészítés, érzékenyítés. – Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. – Játékszabályok által döntésképesség és szabálytudat kialakítása. – Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. – Személyes és társas folyamatok megélése. – A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlata. *Ismeretek* – Dobó és elfogó játékok. – Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

– Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. – Átadások helyben és mozgás közben. – Célba rúgó és célba dobó játékok. – Kosárlabda. – Labdarúgás. – Röplabda. – Kézilabda. – Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel. – Szabadidős teremjátékok. *Tanulói tevékenység* Dobó és elfogó játékok játszása. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel (kidobós). Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés, védővel szemben, átadások helyben és mozgás közben, célba rúgó és célba dobó játékok. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel (esések, gurulások, szabadulások). Szabadidős teremjátékok: gombfoci, asztali foci, darts, asztalitenisz, asztali hoki. Preventív játékok és tevékenységek vízben. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Szabálytudat. Kooperativitás. Asszertivitás. Kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve és szabályai, büntetődobás, büntetőrúgás, oldal-bedobás, sarokrúgás, szerelés, becsúsztatás, ívelés, feladás, sáncolás, csatár, középpályás, védő, kapus, kapáslövés, önvédelem, esés, gurulás, szabadulás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Versenyzés**	**Órakeret 68 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal, versenytárssal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. A labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek, illetve egyszerűsített sportági versenyek esetében. Olimpikonok, paralimpikonok tiszteletére nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Sportági versenyek, versenytapasztalatok megszerzése a		*Magyar nyelv és irodalom:*

diáksport, élsport és szabadidősport terén. – Sportszerűség fogalmi jelentésének ismerete. – Az olimpia- és sporttörténet nagy alakjai, emblematikus személyiségei, híres magyar és nemzetközi sportolók megismertetése a múltból és a jelenből. – Példakép (választás, a választás megindokolása). *Ismeretek, indoklások* – Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok, a sportági versenyek szabályainak, technikájának és taktikájának elemei. – Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola. Ugróiskola. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályainak megismerése. – Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok. – Küzdősportok elemei. – Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia. *Tanulói tevékenység* Sportági versenyek – szükség szerinti egyszerűsített szabályokkal – gyakorlása. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta). Ugróiskola – magas-, távolugrás. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Sorversenyek. Váltóversenyek. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályszerű, csapatok közötti játéka. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok (bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásba vágás, csizmadobáló). Úszóverseny egyszerűsített szabályokkal. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Példakép keresése híres magyar és nemzetközi sportolók és csapatok közül (képek, eredmények, versenyek látogatása, kulturált szurkolás). *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Szabálykövetés, szabálytartás. Egészséges versenyszellem. Kooperáció. Koordináció. Döntési és reagáló képesség.	viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Informatika:* képek, eredmények keresése honlapokon. *Etika:* önismeret – testi és lelki egészség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A játékok neve és szabályai; erőszakos, kíméletes, sportszerű, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény, olimpikon, paralimpia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra, egészségtudatosságra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepe.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Igénykeltés a mozgásban gazdag életformára; a terhelés alakítására és kontrolljára való képesség kialakítása. – Optimális testtömeg és fittség paramétereinek kialakítása és/vagy fenntartása. – A relaxáció és stresszoldás mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszköze. – Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásai a testi-lelki egészségre. – Primer prevenció és az életvezetés kapcsolatrendszere: szokások, egészségfejlesztés, egészségtudatosság. – Egyéni felelősség és döntés az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában. – Biztonság és környezettudatosság. – Rendszeres testmozgás, a sport egészségmegőrző hatása. – Önkontroll, önuralom. – Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtásának képessége – a védő-óvó intézkedések ismerete és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). – A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. – A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. *Ismeretek* – Otthon is végezhető testgyakorlatok. – Táncok különféle műfajai. – Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. – Relaxációs gyakorlatok. – Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése, betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások szerepe. – Természetben űzhető sportok (balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem	*Magyar nyelv és irodalom:* gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

elsajátítása). – Kerékpározás, görkorcsolyázás. – Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. – Könnyített testnevelés. *Tanulói tevékenység* Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák – egyénileg, párban, csapatban. Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, talajtorna). Relaxációs gyakorlatok: légzőgyakorlatok, figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Természetben űzhető sportok: labdajátékok, futóversenyek, túra, kocogás, tájfutás – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem rendszeres elvégzése (krémezés, ruházat, ellenőrzés). Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. Könnyített testnevelés: a tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok (a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint, a tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása). Testtartás-javító gyakorlatok: preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Egészségtudatosság, Mozgásigény, A körülményekhez való alkalmazkodás, A természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, testtartás, tájfutás, tájoló, térkép, terep, önkarbantartás, tréning, örömtréning.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Menet- és ütemtartás, hosszabb távú egyenletes, lassú futás. Hatékony mozgásszabályozás, két-három mozgáselem összekapcsolása a gyakorlatok során; a tanuló képes a gyakorolt mozgáselemeket, sportágakat szabad térben, más körülmények között is alkalmazni. A szergyakorlatokat képessége szerint képes teljesíteni, önállóan végrehajtani. Ugróerő és súlypont emelkedésének tudatos szabályozása. A tánc és a közös mozgás élményének élvezete. A tanuló képes önállóan bemelegíteni. Képes a sportot életritmusába beépíteni. Képes legalább egy úszásnemet biztonságosan művelni. Képes versenyjátékok, versenyfeladatok szakszavait értelmezni, és azoknak megfelelően cselekedni.

	Képes a labdát céltudatosan irányítani. Képes a labda- és sportjátékok szabályait betartani, a csapatszerepeket felismerni. Képes a szabályok betartásával aktívan részt venni a közös játékokban, versenyekben. Higiénés ismereteit rutinszerűen alkalmazza saját életterében. A relaxációs gyakorlatokat önsegítő rendszerében képes alkalmazni, nyugalmi és stresszhelyzetben szokásrendszerébe integrálni az egészségtudatos magatartásformákat.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA
9–12. évfolyam

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Tartalmaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, tematizáltan segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

Célja fejleszteni – a konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével – a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatát, a szabálytudatot. Hozzájárulni – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Feladata, hogy erősítse – a terápiás eljárások alkalmazásával – az önismeretet, az önelfogadást és az önfejlesztést. Biztosítsa a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldását helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül. Tudatosítsa az értékek védelmével kapcsolatos felelősséget, keresse a közvetlen környezet humán értékeit.

Adjon képet a serdülőkor testi-lelki változásairól – tudatosítsa a saját élményeket, véleményeket.

Alakítson ki riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával – saját élmény eseti bekapcsolásával – pontos képzetet és viszonyulást az élvezeti szerek használatának veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről.

Szerezzenek a tanulók saját tapasztalatokat – események, történések közös elemzésével, egyéni gyűjtőmunkával – a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről.

Készítse fel a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Gyűjtsön tapasztalatokat a tanuló a munka világáról, a szakmákról. Feladat továbbá a vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően – a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben, a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében:

Erkölcsi nevelés: irodalmi művek, irodalmi szereplők megismerésén keresztül pozitív és negatív példa felismerése, pozitív mintakövetés.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés: hazánk múltjának, jelenének megismerése az írók, költők szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése: szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíteni a társas érintkezést. Önismeret fejlesztése a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel. Saját személyiség megismerése, fejlesztése az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A testi és lelki egészségre nevelés: az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek

megismerése ismeretterjesztő és irodalmi szövegekben. Ennek felismerése, saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazása.

Családi életre nevelés: irodalmi művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán. Gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban való megjelenéssel.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: helyes szokásrend következetes alakítása különböző környezeti tényezők között (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.)

Pályaorientáció: a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek elemzése, megbeszélése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, a családi élet, a hivatalos ügyintézés, a gazdálkodás stb. témakörökben.

Médiatudatosságra nevelés: ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlása.

A tanulás tanítása: egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el kell érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését.

A kulcskompetenciák közül a tanításában hangsúlyosak az alábbiak:

Anyanyelvi kommunikáció: a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve hangsúlyos szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

Szociális és állampolgári kompetencia: a kellő önismeret alakításával tudja a tantárgy segíteni a társadalmi beilleszkedést.

Hatékony, önálló tanulás: egyéni képességekhez igazodó ütemben és elvárással a tanulás tanításához kapcsolódó tantárgyi elemek elsajátíttatása segíti ennek a kompetenciának a fejlesztését.

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beilleszkedés – Alkalmazkodás**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Helyes értékválasztás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális életpálya-tervezés, munkahelyi és műhely közösségének megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A szabályok elfogadása. – Helyes napirend kialakítása. – Érzelmi azonosulás az elődök tetteivel. – Szolidaritás a rászorulókkal szemben. – Aktív részvétel a lakóközösség és az iskolaközösség		*Testnevelés és sport:* egészséges életmód.

életében. – Bekapcsolódás a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport). *Ismeretek* Tanulói jogok és kötelességek. Házirend. Tűz- és balesetvédelem. Napirend. Tanórán kívüli elfoglaltságok. Tanulás és tudás. „A tanulás tanulása”, az egyén szerepe. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság stb.). *Tanulói tevékenység* A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). Időbeosztás, órarend. Hatékonyság ellenőrzése. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	Saját jó és rossz tulajdonságok ismerete. Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Törekvés a káros szokások kijavítására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Reális önismeret.		*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció

– Sérelmeiről beszél a tanuló. – A kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett. – Hatékony és konstruktív részvétel a szűkebb környezet életében. – A káros szenvedélyek felismerése, kialakulásuk elkerülése. – Segítségkérés módjának és helyének megismerése. – Segélykérő telefonszámok ismerete. *Ismeretek* Önjellemzés, reális önértékelés. Lelki bántalmak, sérelmek következményei. Feszültségoldás. Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem? Az emberi természet megnyilvánulása, a helyes életvezetés kialakítása. Negatív tulajdonságok számbavétele. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése. Dohányzás (aktív – passzív). Alkoholizmus, káros közösségek hatása (galeri, szekta). Fiatalkori bűnözés, kábítószer-használat. Fertőző betegségek (AIDS, hepatitis). Játékszenvedély (nyerőgép, számítógép, kártya, sportfogadás stb.). *Tanulói tevékenység* Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése. Önjellemzés készítése, és megismertetése a társakkal (önkritika). Javaslatok és tervkészítés a hibajavításra. Külső- és belső tulajdonságok számbavétele – fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? Feszültségoldásra alkalmazott módszerek megosztása a társakkal. A feszültségoldás önpusztító formáinak kerülése (módszerek a lelki egyensúly visszaállítására). Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn bemutatása helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. Ellenszenv, rokonszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása, vagy elutasítása. Saját élmények a témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). Beszélgetés a káros szokásokról, előadás, tájékoztató film a negatív hatásokról. Megelőzés. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni ezeket a helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása) a napirend és az egészséges életmód segítségével. A különböző prevencióval foglalkozó szervezetek és technikák megismerése.	fejlesztése.

Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, elhárítás, megelőzés, önkritika, reális, pozitív és negatív változás, önpusztítás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Aktuális témák**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Környezet ismerete, az események számontartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni és társadalmi ünnepek ismerete, számontartása. Mások ünnepeinek megismerése, elfogadása (tolerancia), ünneplésének a tisztelet megadása. Aktív részvétel az intézmény és a lakóhely életében. Osztályközösség alakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szűkebb és tágabb közösségének ismerete. – Aktivitás, együttműködés. *Ismeretek* – Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete. – A közösség építése érdekében saját teendők feltérképezése. *Tanulói tevékenység* Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Szerialitás.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés. *Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése, plakát, meghívó az ünnepekre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes iskolai és gyakorló műhelyben végzett munkáit a tanult szabályok szerint végezni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével. A környezet és az értékek megismerése alapján azonosulás, elfogadás és szolidaritás az aktuális helyzetekben. A tanuló képes felismerni az ünnepek és ünneplés helyét és értékét az egyén és közösség életében. Megismeri az aktív közreműködés és részvétel élményét, képes emlékeket gyűjteni, dokumentálni.

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beilleszkedés – Alkalmazkodás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Helyes értékválasztás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális munkahelyválasztás támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – A szabályok elfogadása. – Helyes napirend kialakítása. – Aktív részvétel a lakóközösség és iskolaközösség életében. – Munkahelyválasztás tervezése. – Munkavégzés szépségeinek felismerése. – Bekapcsolódás a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport). *Ismeretek* Tűz- és balesetvédelem. Tanórán kívüli elfoglaltságok. Tanulás és tudás. „A tanulás tanulása”, az egyén szerepe. Bevált, és új tanulási módszerek kialakítása. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság stb.). Elvégzett munka eredményeinek elismerése. *Tanulói tevékenység* A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). Hatékonyság ellenőrzése. Saját munkavégzési stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével.	*Testnevelés és sport:* egészséges életmód.

Kérdések megfogalmazása a munkatársakkal, műhelyekkel, munkavégzéssel, elhelyezkedéssel kapcsolatban. Beszámoló az önálló munkáról, a munkavégzésről, a nehézségekről, a munkatársi kapcsolatokról. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Saját jó és rossz tulajdonságok ismerete. Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. Törekvés a káros szokások kijavítására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Reális önismeret. – Sérelmeiről beszél a tanuló. – A kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett. – Hatékony és konstruktív részvétel a szűkebb környezet életében. – A káros szenvedélyek felismerése, elkerülésük. – Segítségkérés módjának és helyének megismerése. – Segélykérő telefonszámok ismerete. *Ismeretek* Önjellemzés, reális önértékelés. Lelki bántalmak, sérelmek következményei. Feszültségoldás. Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem? Az emberi természet megnyilvánulásai; a helyes életvezetés kialakítása. Negatív tulajdonságok számbavétele. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése. Dohányzás (aktív – passzív). Alkoholizmus, káros közösségek hatása (galeri, szekta). Fiatalkori bűnözés, kábítószer-használat. Fertőző betegségek (AIDS, hepatitis). Játékszenvedély (nyerőgép, számítógép, kártya, sportfogadás stb.).		*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése.

Tanulói tevékenység Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése. Önjellemzés készítése, és megismertetése a társakkal (önkritika). Javaslatok és tervkészítés a hibajavításra. Külső- és belső tulajdonságok számbavétele, fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? Feszültségoldásra alkalmazott módszerek megosztása a társakkal. A feszültségoldás önpusztító formáinak kerülése (módszerek a lelki egyensúly visszaállítására). Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn, bemutatása helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. Ellenszenv, rokonszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása, vagy elutasítása. Saját élmények a témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). Beszélgetés a káros szokásokról, előadás, tájékoztató film a negatív hatásokról. Megelőzés. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni ezeket a helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása) a napirend és az egészséges életmód segítségével. *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, elhárítás, önjellemzés, önkritika. Tervkészítés, feszültségoldás. Jellemzés. Megelőzés. Pozitív és negatív változás. Önpusztítás, prevenció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Aktuális témák**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Környezet ismerete, az események számontartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni és társadalmi ünnepek ismerete, számontartása. Mások ünnepeinek megismerése, elfogadása (tolerancia), ünneplésének a tisztelet megadása. Aktív részvétel az intézmény és a lakóhely életében. Osztályközösség alakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények – Szűkebb és tágabb közösségének ismerete. – Aktivitás, együttműködés.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértelmezés, szövegelemzés.

Ismeretek – Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete. – A közösség építése érdekében saját teendők feltérképezése. *Tanulói tevékenység* Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). *Hangsúlyos fejlesztendő képességek, területek* Akusztikus figyelem. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Szerialitás.	*Testnevelés és sport:* egészséges életmód. *Informatika:* tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése, plakát, meghívó az ünnepekre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes iskolai és gyakorló műhelyben végzett munkáit a tanult szabályok szerint végezni. Képes a munkatársakkal, munkavezetővel, szakoktatóval együttműködni. Ismeri a munkahelyeken elvárt viselkedési szabályokat. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével. Képes felismerni az ünnepek és ünneplés helyét és értékét az egyén és közösség életében. Megismeri az aktív közreműködés és részvétel élményét, képes emlékeket gyűjteni, dokumentálni. A környezet és az értékek megismerése alapján azonosulás, elfogadás és szolidaritás az aktuális helyzetekben.

11.4. KERETTANTERV A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLÁK SZÁMÁRA

Értékelési elvek és eljárások

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás, amely a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését szolgálja, lehetőséget ad a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

Az értékelés célja és feladata

Az értékelés célja visszajelzést adni a tanuló, a csoport és az oktatás-nevelés valamennyi érintett szereplője számára a tanulónak az oktatási-nevelési folyamatban elért fejlődéséről. Feladata, hogy rámutasson a további fejlődés érdekében a tanuló és a pedagógus számára a szükséges tennivalókra.

Az értékelés alapelvei

- Az egyénre fókuszáló értékelés a tanuló önmagához mért fejlődésére irányul.
- Személyre szóló, fejlesztő, támogató értékelés valósul meg, amely a pedagógus számára is kijelöli a további tennivalókat az oktatási folyamatban.
- A fejlesztő értékelés az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató értékelés.
- Reális alapokra épülő kvalitatív és kritériumorientált értékelés valósul meg, amely fejlesztően hat a tanulók önértékelésére.
- Egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.
- Az értékelés akkor tölti be szerepét a fejlesztési folyamatban, ha rendelkezésre állnak megfelelő mérőeszközök és ezeket alkalmazza is a pedagógus.
- A rendszeres és megfelelő időben történő értékelés hatékonysága felerősödik.

Az önbizalomhiánnyal küzdő enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára ideális tanítási-tanulási környezetet teremt a támogató érzelmi klímában megnyilvánuló reflektív tanári magatartás.

Értékelés

A minőségi értékelés minőségi tanuláshoz vezet. Az oktatás eredményességét növelő, a tanulók egyéni fejlődését támogató minőségi értékelés a fejlesztő értékelés A közismereti és elméleti tartalmak értékelése a pedagógiai gyakorlatban ma elfogadott ötfokozatú skálán érdemjegy adásával történik. A gyakorlati évfolyamokon a készségfejlesztő kerettanterv oktatása során az oktatónak folyamatosan figyelemmel kell kísérni és szóban értékelni a tanulók gyakorlati munkavégzését.

Vizsga

A készségfejlesztő kerettanterv elméleti és gyakorlati vizsgával zárul. A képzés végén a tanuló előre összeállított tételsor alapján gyakorlati tevékenységet kísérően ad számot elméleti tudásáról. A gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy késztermék vagy munkafolyamatot (lehet digitálisan rögzített is), amelyet a tanuló a legjobbnak tart saját munkái közül, egy elkezdett munkadarabon pedig folytatja a munkát, bemutatva gyakorlati ismereteit. A vizsgabizottság összetétele a gyakorlati tevékenységet oktató szakemberből, szakirányú végzettségű gyógypedagógusból és a bizottság elnökéből áll.

A Vizsgabizonyítvány minősítése:

- kiválóan megfelelt – a tanuló az elméleti és gyakorlati vizsgán képes az önálló munkavégzésre, egyéni ötleteit felhasználja, korrigálja hibáit, a pontos és kitartó munkavégzésre törekszik,
- jól megfelelt – a tanuló irányítás mellett képes a feladatok elvégzésére, munkájában körültekintő,
- megfelelt – a tanuló segítséggel el tudja végezni az adott tevékenységeket, ha szükséges, képes segítséget kérni,
- a képzésben részt vett – a tanuló segítséggel, balesetmentesen képes egyszerű munkafázist elvégezni.

11.4.1. AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 9-10. ÉVFOLYAMÁNAK KÖZISMERETI KERETTANTERVE

TANTERVI BEVEZETŐ

Célok és feladatok

Ebben a szakaszban – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamain – az előzetes tudások megerősítése és tovább építése, alkalmazása, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása kerül a középpontba. A pedagógus feladata biztosítani az enyhe értelmi fogyatékos, alapfokú iskolai tanulmányaikat befejezett tanulók általános tudásának elmélyítését, illetve szinten tartását, a közismereti órákon a szociális kompetenciák fejlesztését, a személyes jártasságnak, a problémákkal való megbirkózás képességének erősítését célzó tanulási környezetet, a tevékenységközpontú tanulásszervezést. A képzés feladata elmélyíteni, kiegészíteni az alapfokú iskolában megszerzett általános műveltséget, feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés területén kialakul a szabálykövető magatartás érvényesítése; a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg. A folyamat végén az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén felkészül a társadalmi elvárásoknak

megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit.

Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén az enyhe értelmi fogyatékos tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énképe, megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján továbbfejlődik önértékelése, önbizalma. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya.

A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Igénnyé válik a testi épség megóvása és a sérülések elkerülése. A mindennapos testedzés megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképesség megszerzését és megőrzését. A pedagógus lehetőséget ad a tanulónak felismerni és elkerülni a káros szenvedélyeket, a testi, szellemi és lelki érettség elérésével megerősödik sikeres társadalmi beilleszkedésének lehetősége. A pedagógus feladata felhívni a tanuló figyelmét a rendszeres és bőséges táplálkozás fontosságára, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, megteremteni az egészségvédelem és a szociális gondoskodás gyakorlatát az iskolában, felhívni a figyelmet a rendszeres mozgás, a megjelenés, a küllem, az ápoltság összefüggéseire.

A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párkapcsolatok megismerését, felelős párkapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját.

A felelősségvállalás másokért és önkéntesség területén a tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a másság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együtt érző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásrautaltságot.

A fenntarthatóságot és környezettudatosságot segíti, ha a pedagógiai helyzetekben cselekedeteit, azok hatását személyesen is megtapasztalja, belátja a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteit, összefüggéseit. A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékosságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a

megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye.

A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulónak is fel kell készülni a munkavállalásra, a változások kezelésére és a későbbi tanulásra is. Kompetenciákkal a társadalmi integráció, az önálló életvezetés és a felnőttkori munkaerő-piaci helytállás érdekében neki is rendelkeznie kell. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamán jellemzően fejlesztendő kulcskompetenciák meghatározhatóak, azonban egyénenként eltérő összetevők fejlesztésére helyeződik a hangsúly – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében ez különösen jellemző. Ezért a szakértői bizottságok és a gyógypedagógusok képességekre, részképességekre vonatkozó vizsgálati eredményeire is támaszkodva, differenciált, egyénre szabott programokon keresztül érhető el a tanulási épesség egyénileg különböző szintre fejlesztése.

A tanuló az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen elsajátítja a társas, a társadalmi érintkezéshez, kapcsolatfelvételhez és kapcsolattartáshoz szükséges kommunikációs formákat, megerősödik beszédértése és beszédprodukciója. Fejlődik szöveg- és véleményalkotási képessége. Kommunikációja körülményeknek megfelelő alakítására, továbbá az egyéni, racionális és sikeres vita stratégiáinak kialakítására és használatára törekszik. A hétköznapi helyzetekben a magyar helyesírás szabályait követve old meg írásos feladatokat.

Az idegen nyelvi kommunikáció kompetenciaterületen a tanuló a tanult nyelv kommunikációs fordulatait, alapvető, mindennapi élethelyzetek egyszerű fogalmait felismeri, alkalmazza. Törekszik a tanult idegen nyelvi kultúra minél árnyaltabb megismerésére.

Matematikai kompetenciaterületen a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív

funkciók fejlesztésére fókuszál a terület. Bővül a biztonságot nyújtó ismeretek köre. A pedagógus gyakorlati tevékenységekkel folyamatosan segíti a tér- és időbeli viszonyok megerősítését, a mértékegységek egyre biztosabb használatát, a pénzkezelést és a szakmai ismeretek matematikai kompetenciát igénylő területeinek elsajátítását. A matematikai kompetencia birtokában az enyhe értelmi fogyatékos tanuló rendelkezik azzal a képességgel, hogy a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyait felfedezze, képessé válik arra, hogy a tapasztalások útján megszerzett matematikai tudást praktikusan fel tudja használni a társadalmi lét különböző területein. Felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat és törekszik ezek pontos megfogalmazására.

A természettudományos és technikai kompetencia területen az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása folyik, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a cél. A tanuló ismereteinek segítségével, a megfelelő módszerek felhasználásával képes leírni és magyarázni a természet egyszerűbb jelenségeit és folyamatait. Érzékeny a hazai és globális természeti környezeti problémák iránt. Képes és kész saját életében környezettudatos döntések meghozatalára. Megismeri az ember szerepét a gazdaság környezetkárosító hatásának kialakulásában, megérti, hogy a környezeti katasztrófák elkerülhetők. A tanuló megfigyeli és értelmezi a mindennapi élethez köthető természeti jelenségeket. Gyakorlattá válik az egészségvédelemmel és betegségmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővül a környezet megismerésére való igénye és képessége.

A digitális kompetenciaterületen a tanuló képességeinek megfelelő szinten alkalmazza az infokommunikációs eszközöket a tanulás, a kapcsolattartás, a szórakozás és ismeretszerzés területén. Képes adott céllal és adott szempontok alapján dokumentumokat választani informatikai eszközök segítségével. Az egyéni sajátosságokat és az informális társadalmi elvárásokat figyelembe véve középpontban a munkához, az életvitelhez és a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés áll.

A szociális és állampolgári kompetencia segíti az enyhe értelmi fogyatékos tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a pedagógus a tartalmakat

sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. A tanuló felkészült a közügyekben való aktív részvételre, képessé válik a családi munkamegosztásban a felnőtt szerepre, felkészül a társadalmi lét munkavállalási és állampolgári szerepeinek betöltésére. Bővülnek ismeretei a közügyekben való részvétel szabályairól, saját érdekeinek képviseletéről, az önérvényesítés és az ehhez történő segítségkérés lehetőségeiről. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét.

Felismeri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában. Fejlődnek az életvezetési, munkavégzési, munkavállalói technikákra vonatkozó kompetenciái (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, becslés, döntés, irányítás képessége, hierarchiatűrés képessége, megbízhatóság, felelősség- és kötelességtudat, tenni akarás). A kezdeményezőképesség és a vállalkozói kompetenciához szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanítási-tanulási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismeri fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tanuló érdeklődésének megfelelően motivált tevékenységeiben a kreativitásra, részt vesz alkotások létrehozásában, nyitottá válik művészeti alkotások befogadására. Az ötletgazdagság, a kíváncsiság és az alkotókedv kialakulásában nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterületen a tanuló igénybe vesz minden, képességeihez mérten elsajátított kultúrtechnikai eszközt új ismeretek, információk elsajátítására, megismerésére. Tud segítséget kérni új ismeret elsajátításához, mer kérdezni és képes csoportos munkában részt venni. Az önálló, hatékony tanulásra képes tanuló közös munkában, csoportban tud dolgozni.

Tantárgyak és óraszámok

Műveltségterület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	5	5	360
Idegen nyelv	Idegen nyelv	2	2	144
Matematika	Matematika	5	5	360
Ember és társadalom	Etika	1	1	72
	Állampolgári ismeretek	1	1	72
Ember a természetben	Természetismeret	2,5	2,5	180
Művészetek	Műszaki rajz, vizuális nevelés	2	2	144
Informatika	Informatika	2	2	144
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Pályaorientáció	1	1	72
	Szakmai alapozó ismeretek	4	4	288
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	5	360
	Osztályfőnöki óra	1	1	72
Összesen		**31,5**	**31,5**	**2268**
Szabadon tervezhető		**3,5**	**4,5**	**288**
Mindösszesen		**35**	**36**	**2556**

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 4 óra/hét

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az

egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet. Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka. A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget. A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás eredményeire kell építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát. A kimeneti elvárásokat – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből kell

levezetni. A fejlesztési, nevelési, oktatási, képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél; (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a készségfejlesztő iskolában az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia, a kommunikáció fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával hozzájáruljon sikeres kommunikációjukhoz, önkifejezésükhöz. Célja felkészíteni a tanulót a társas-társadalmi együttéléshez szükséges nyelvi képességekre, beállítódásokra, a kulturált nyelvi magatartásra, segíteni a közvetlen környezetében az emberi, tárgyi viszonyrendszerekben történő eligazodáshoz szükséges beszédképesség kialakítását, a beszéd formai és tartalmi elemeinek, a tiszta artikulációnak, a kommunikációs biztonságérzetnek a fejlődését. A tanuló képességeihez mérten sajátítja el az anyanyelvű írásbeliség normáihoz alkalmazkodó szövegalkotást, alakítja a kultúrtechnikák gyakorlásával és használatával az alkalmazást. A pedagógus feladata elérni, hogy bővüljön a tanuló aktív és passzív szókincse a szakképzés, a felnőtt élet, a munkavállalás és munkavégzés, valamint a szakmai munka területén. Legyen képes a tanuló formanyomtatványok önálló kitöltésére, önéletrajz, magán- és hivatalos levelek írására. Részben önállóan, részben tanári segítséggel tudjon elolvasni egyszerűbb, rövidebb írásos műveket, váljon képessé írásos kifejezésformák befogadására, minél önállóbb értelmezésére. A tantárgy feladata a tanulók kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási képességének továbbfejlesztése, a kommunikációs ismeretek bővítése, a nyelvi alapkészségek építése, az igényes és a helyzethez illő szóhasználat, a mondat- és szövegalkotás gyakorlása. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a tantárgy tanulása során felkészül a mondat- és szövegfonetikai eszközöknek a nem verbális nyelvi elemekkel összehangolt és célszerű használatára, megtanulja a kommunikációs helyzetek során ezek értelmezését, továbbfejlődik véleményalkotási képessége. A tantárgy elsajátítása során kiemelt feladat az önállóságra nevelés és kreativitásra ösztönzés a szövegalkotásban, motiválás az irodalomolvasásra és a köznapi élet hivatalos ügyirataiban való eligazodás támogatása. Fontos az irodalom önmegértést és önmeghatározást elősegítő lehetőségeinek felismerése, a korábban megszerzett kommunikációs és tömegkommunikációs ismeretek

szintetizálása, fejlesztése. A tantárgy segíti a szereplési biztonság kialakítását, és támogatja, hogy a tanuló vegyen részt dráma-, szerep- és szituációs játékokban. Kiemelt szerepet kap a tanulási-tanítási folyamatban a pedagógus differenciáló munkája, a fejlesztési követelmények igazítása a fejlődés egyéni üteméhez, a gyakorlatorientált óravezetés, a hétköznapi élet elvárásainak megjelenése, a tantárgy tartalmának felnőtt életben betöltött mindennapi szerepének hangsúlyozása.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés terén. Lehetőséget teremt a pozitív és negatív példa felismerésére, napilapokban, folyóiratokban, a mindennapi élet eseményeiben a helyes magatartás, követendő minta és a helytelen magatartás megkülönböztetésére.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést segíti hazánk múltja, jelene megismerésének támogatásával írók, költők és más publicisták művein keresztül.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelésben fontos szerepet játszik a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, a demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

A tantárgy az önismeret és a társas kultúra területén a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíti a társas érintkezést. Az önismeret fejlesztésére teremt lehetőséget a tanórai teljesítmények értékelése, a tanulói önértékelés jelenléte, a folyamatos visszajelzés gyakorlatának kialakítása. A saját személyiség fejlesztését szolgálják az improvizatív és irányított szerepjátékok, tanórai munkák.

A testi és lelki egészségre nevelés területét a tantárgy az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek rögzítésével, ismeretterjesztő és irodalmi szövegek megismerésével, a saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazásával támogatja.

A családi életre nevelést az írásos művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetésével, közös megfogalmazással, a véleménynyilvánítás gyakorlásával segíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területen fontos a személyiségfejlesztő nevelés

során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés kialakítása irányított megbeszélés során irodalmi művek kapcsán, gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság kialakulását különböző környezeti tényezők között a helyes szokásrend következetes alakításával éri el.

A pályaorientációt a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek, publicisztikák elemzésével, megbeszélésével, egy-egy cselekvési algoritmus kialakításával, gyakorlásával, folyamatok kipróbálásával segíti.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területen fontos az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, családi élet, hivatalos ügyintézés, gazdálkodás stb. témakörében.

A médiatudatosságra nevelést az ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlásával segíti. A tanuló a tömegkommunikációs eszközök segítségével tájékozódik a napi eseményekről.

A tanulás tanítását az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása segíti, melyre támaszkodva lehet elérni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve, az önkifejezés, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésével. Gyakorlási lehetőséget teremt arra, hogy a tanuló kulturáltan, adekvát nyelvi eszközöket alkalmazva viselkedjen kommunikációs helyzetekben.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a kellő önismeret és a másokra való odafigyelés alakításával tudja a tantárgy segíteni a társadalmi beilleszkedést.

A hatékony, önálló tanulás kompetencia-területet az egyéni képességekhez igazodó ütemben és elvárással a tanulás tanításához kapcsolódó tantárgyi elemek elsajátíttatása segíti, felkészít az egész életen át tartó tanulásra, az esetleges pályamódosítás szükségességére.

Az idegen nyelvi kompetencia fejlesztése fontos annak érdekében, hogy az egyéni képességekhez képest megfelelő szinten tudják alkalmazni a tanulók a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez. A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével hozzájárul az én- és világkép kialakulásához, a tanuló szükségleteinek felismeréséhez és kielégítéséhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	1. Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. 2. Szóban kapott utasítások megértése, követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. 2. A metakommunikációs eszközök megismertetésével a testbeszéd megértetése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. 3. A beszélő szándékának megértése. 4. A hallott szöveg értelmezése, adekvát, nyelvtanilag helyes válaszadás. 5. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. 6. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése. 7. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A tanuló egyéni képességeihez igazodóan a. a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, b. aktív és passzív szókincs fejlesztése, **c.** társas kapcsolatokba a tanult elemek beépítése. Ismeretek 1. Beszédtechnika: a. a helyes beszédlégzés: levegőbeosztás, szünettartás, b. megfelelő beszédhang: hangterjedelem, hangszín,	Testnevelés és sport: légzéstechnika. Osztályfőnöki óra: kommunikációs képesség.

hangerő, c. a pontos artikuláció. 2. Beszéd(meg)értés: a. szavak, b. mondatok, c. szöveg szintjén. 3. Beszédkészség: a. kifejezőképesség, b. a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Tanulói tevékenység 1. A levegőbeosztás, a szünettartás, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés gyakorlása szövegolvasás, szabad beszéd közben. 2. A hangadás esetleges hibáinak javítása, a hangterjedelem kiszélesítése, a hangszín, a hangadás egyenletességének megteremtése a teljes hangterjedelemben, a görcsmentes hangerőfokozás és hangváltások kialakítása és gyakorlása. 3. Az artikulációs mozgások gyakorlása, a gondos szóvégejtés, a pergő, tiszta szövegmondás, a szabályos beszédritmus, a hangkapcsolatok szabályos ejtésének kialakítása és gyakorlása. 4. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. 5. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizáló-szintetizáló gyakorlatok végzése, összehasonlítások a nyelv különböző szintjein, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. 6. Hangutánzó és hangulatfestő szavak keresése, beépítése szövegkörnyezetbe, a stílushatások véleményezése, szépirodalmi és köznyelvi szövegek összehasonlítása, azonosságok és különbözőségek meghatározása, szépirodalmi kifejezések gyűjtése, szólások, közmondások	

beépítése a szövegkörnyezetbe (behelyettesítés). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei, percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. 2. Vizuális és akusztikus figyelem, emlékezet (rövid és hosszú távú).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Az ismerethordozók önálló használatának tanulása. 2. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek tanulása. 3. Tanári, tankönyvi vázlat felhasználása a tanuláshoz. 4. Lényegkiemelés, szöveg értelmezése tanári irányítással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Tények, adatok, információk növekvő önállósággal történő felismerése az ismerethordozó, -terjesztő médiákból. 2. A tanuló érdeklődésének megfelelő könyv választása. Ismeretek 1. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei. 2. Tanulást segítő eljárások gyakorlása. 3. Szövegfeldolgozás. **4.** Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása. Tanulói tevékenység	Matematika: adatgyűjtés. Informatika: tények, információk gyűjtése.

1. Adatkeresés, adatgyűjtés. 2. Vázlatok értelmezése, közös vázlatkészítés. 3. Lényegkiemelés aláhúzással megbeszélés alapján. 4. Összefüggések, cselekmény egymásra épülésének feltárása. 5. Kérdésfeltevés, válaszadás az olvasottakkal kapcsolatban. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése. 3. Önállóság.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 80 óra**
Előzetes tudás	1. Alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik a tanuló, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. 2. Hangtani, szótani és mondattani alapismereteit alkalmazza. 3. Igékkel és névszókkal kapcsolatos egyszerűbb szabályokat ismer.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A kommunikációs készség fejlesztése. 2. A mondanivaló árnyalt közlése a mondatokkal kapcsolatos ismeretek segítségével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Betűrendbe rendezés. 2. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása. 3. Tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. 4. Jól olvasható egyéni íráskép kialakítása. 5. Környezetében meglévő jelzések, képi információk megértése.	Informatika: helyesírás-ellenőrző program.

6. A beszédkörnyezetnek megfelelő nyelvhasználat. Ismeretek 1. Nyelvtani alapfogalmak rendszerezése: a. hangok, betűk (magánhangzók, mássalhangzók csoportosítása); b. szavak, szóelemek (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) jellemzői; c. mondatokkal kapcsolatos ismeretek (egyszerű, összetett, kijelentő, kérdő, óhajtó, felszólító). 2. A mondatok szövegben betöltött szerepe. 3. Mondatfajták, egyszerű és összetett mondatok. 4. Érzelmek kifejezése indulatszavakkal (öröm, bánat, harag, gyengédség). 5. Tájékoztatás, leírás stíluselemei. 6. Az írott beszéd felelőssége. 7. Pontos és szabatos megfogalmazás. 8. Helyesírás. A helyesírási szabályok felelevenítése, tudatosítása: a. tulajdonnevek írása, b. mondatkezdés, c. mondatvégi írásjelek, d. szótagolás, szavak elválasztása, e. rövid- és hosszú magánhangzók, f. rövid- és hosszú mássalhangzók használata. 9. Helyesírási szótár használata. 10. Helyesírási ellenőrző program használata segítséggel számítógépen írás alkalmával. Tanulói tevékenység 1. Szavak betűrendbe rendezése, katalógus használata, készítése. 2. Szavak szófajokba sorolása, fontosabb jellemzői,	

helyesírásuk. 3. Igeragozás, igeidő használata, változtatása szükség szerint. 4. Mondatok alakítása tetszés szerint. 5. Mondatok helyesírása. 6. Veszélyt és tiltást jelentő szavak és jelzések (pl. közlekedési táblák, tiltó jelzések, piktogramok) felismerése, megnevezése. 7. Megfogalmazások különböző stíluselemekkel (szaknyelv, argó, SMS stb.). 8. Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, önellenőrzés. 9. Az írás képének, sebességének, pontosságának folyamatos javítása, értékelése. 10. Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, javítás, gyakorlás változatos formában. 11. Írás a számítógépen, hibajavítás a helyesírási program használatával. 12. Szövegek gyűjtése adott stílusban, szövegalkotás a kért stílusban. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Akusztikus figyelem. 2. Szerialitás. 3. Rövid- és hosszú távú emlékezet. 4. Egyéni íráskép	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A magyar nyelv jellemzői, a magyar nyelv szépsége, a nyelv tisztasága, a nyelv védelme, a nyelv fejlődése. Érzelem (öröm, bánat, harag, gyengédség), indulatszó. Helyesírási szótár, helyesírás-ellenőrző program.

Tematikai egység	**4. Írás, szövegalkotás – Fogalmazási ismeretek**	**Órakeret 100 óra**
Előzetes tudás	1. Mondanivaló megfogalmazásának igénye. 2. Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, emlékezetből	

	való írás, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Mondanivaló megfogalmazása összefüggően. 2. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. 3. A helyesírás fejlesztése. 4. Önellenőrzés fejlesztése. 5. Az írás eszközjellegű használatának fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. 2. Néhány mondatos szöveg alkotása önállóan, vázlat alapján. 3. Hosszabb szövegből vázlat készítése – lényegkiemelés. 4. A címzettnek megfelelő stílusban levél, beszámoló készítése. Ismeretek 1. Elemi szintű műfaji ismeretek (elbeszélés, leírás). 2. Rövid irodalmi szöveg leíró és elbeszélő részleteinek elolvasása, megbeszélése. 3. Egyszerű szöveg megértése, adott szempont szerinti alakítása. 4. Szöveg alkotása kép alapján. 5. Szöveg alkotása adott témára. **6.** Elbeszélés, élménybeszámoló készítése (saját tapasztalat vagy látott esemény alapján) szóban vagy írásban. 7. Magánjellegű és hivatalos szövegek stíluselemeinek, jellemzőinek megismerése (magánlevél, hivatalos levél, árajánlat, önéletrajz). Tanulói tevékenység 1. Szöveg alkotása, átalakítása önállóan, adott szempontnak megfelelően.	Testnevelés és sport: mozgáskoordináció fejlesztése. Informatika: helyesírás-ellenőrző program, az internet felelős használata. Osztályfőnöki óra: önismeret, önéletrajz. Etika: állásfoglalás. Pályaorientáció: önéletrajz, űrlapok kitöltése.

2. Az elkészített szöveg felolvasása, bírálata, megvitatása, javítása. 3. Levél írása adott témában barátnak, idős rokonnak, hivatalnak, tanárnak, levél elolvasása után a stílus alapján annak megállapítása, hogy ki a címzett. 4. A számítógép használatához kapcsolódó tevékenységek felelős alkalmazása (blog, sms, e-mail, csetelés). 5. Leírás készítése élő személyről (barátom, apám, tanárom), helyről (iskolám, településem, erdő, szobám). 6. Történetek, filmek, irodalmi művek, események összegzése szóban és írásban. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Finommotorika. 2. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. 3. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén. 4. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.

Tematikai egység	**5. Szövegek értő olvasása**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Szövegolvasás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. 2. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. 3. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A jellemző stílusjegyek alapján a hallott vagy olvasott	Osztályfőnöki óra: szövegértelmezés,

szöveg jellegének felismerése. 2. Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással. 3. Szövegből – adott szempontok alapján – részletek kiemelése. 4. Az olvasottakkal kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása. Ismeretek 1. Olvasmányélmények, látott, hallott irodalmi alkotások felidézése. 2. Egyszerűbb színdarabrészletek, alkalmi irodalmi összeállítások előadása közönség előtt. 3. Kreatív szövegalkotás (alkalomra vers, szöveg alkotása: köszöntő, búcsúztató). Tanulói tevékenység 1. Szövegfelismerés (vers, regényrészlet, használati utasítás, reklámszöveg), a stílusjegyek alapján. 2. Hírek, használati utasítások értelmezése. 3. Közösen olvasott alkotás elemzése formai és tartalmi szempontok szerint. 4. Közös színházlátogatás, közösen kiválasztott film megtekintése moziban, a látottak megbeszélése, a tartalom és a témával kapcsolatos élmények elmondása. 5. Alkalomra előadással készülés (a kiválasztott anyag elemzése, szereposztás, próba), és előadás szűkebb és tágabb közönségnek. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Vizuális és auditív észlelés. 2. Figyelem. 3. Emlékezet: tanultak, olvasottak, látottak felidézése.	szövegelemzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Szómagyarázat.

Tematikai egység	6. Kommunikáció – Médiaismeret	Órakeret 120 óra
Előzetes tudás	1. Szövegértő olvasás, megfelelő szókincs. 2. Tájékozottság a médiafelületek köréről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. 2. Az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. 3. Az információszerzés színtereinek feltérképezése (rádió, televízió, informatika). 4. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása. 5. A könyv és a média révén elért információforrás értékének felismerése, az ezekből való tanulás megalapozása. 6. Önálló gondolatok bátor elmondása, a vélemény vállalása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Látott, hallott, olvasott szöveg, műsorok értelmezése, műsor elemzése elemi szinten, saját élmények alapján. 2. Szövegből – adott szempontok alapján – információk kiemelése. 3. Lehetőség szerint rendszeres hírlap-, folyóirat-olvasás, hírműsorok nézése, hallgatása. 4. A továbbadandó hírek, információk valóságtartalmának mérlegelése. 5. A médiából szerzett információ, reklámok kritikával, fenntartással fogadása. Ismeretek 1. Művek, műsorok, azok részeinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése, megbeszélése, elemzése, projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. 2. A kommunikáció formái: verbális, nonverbális (képi, gesztus, testbeszéd, mimika). 3. A hiteles információhoz jutás színterei, kommunikációs források. 4. Könyvtárhasználat. Internethasználat az információszerzésre. 5. Az információ valóságtartamának mérlegelése (hiteles, pletyka, rágalom). 6. A média által sugárzott virtuális valóság és a valóság viszonya. 7. A reklámok célja és természete. Tanulói tevékenység 1. Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. 2. Kutatómunka adott információ megkeresésére.	Magyar nyelv és irodalom: tárgyalt irodalmi alkotások megtekintése színházban, moziban, a látottak megbeszélése. Osztályfőnöki óra: szövegértelmezés, szövegelemzés. Informatika: etikai állásfoglalás. Műszaki rajz, vizuális nevelés: médiafelületek esztétikai megjelenítése.

3. Látogatás könyvtárban, tájékozódás katalógusban. 4. Napilapok, folyóiratok cikkeiből, rádióadók, televízióadók műsorából adott témák szerint keresés, tájékozódás. 5. Információk értékelése, mérlegelése. 6. Reklámok gyűjtése, megtekintése különböző területeken. 7. Kísérlet a valóság és a virtuális valóság szétválasztására. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Önálló kritikai gondolkodás, médiaszövegek értelmezése. 2. Tolerancia, empátia. 3. Nyitottság az információk iránt. 4. Személyes adatok védelme. 5. Vizuális és auditív észlelés, figyelem. 6. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése. 7. Verbális készség, aktivitás.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás, virtuális valóság, látszat, valóság, mimika, testbeszéd, gesztus, önismeret, hírforrás, cáfolat, megerősítés, termék, áru, érték, katalógus, keresőprogram, országos napilap, helyi lap, folyóirat, szaklap.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. a társalgásban részt tud venni; 2. képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni, képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni, a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni; 3. könyvtárt használ megadott szempontok alapján; 4. képes a lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására (esetleg tanári kérdések alapján); 5. képes írásbeli munkáit a tanult szabályok szerint végezni; 6. megadott szempontok alapján olvasható, áttekinthető írásműveket készít, az írást kommunikációs célokra használja; 7. képes az olvasást az információszerzéshez és -átadáshoz

	felhasználni.

IDEGEN NYELV

A tantárgy tanítása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a négy nyelvi készség közül a hallás utáni értésen és a beszédfejlesztésen van a hangsúly. Az írást és az olvasást a tanuló nem csak a hallás után tanultak megerősítésére használja, hanem megismer néhány egyszerű szövegfajtát is (jelentkezési lap, űrlap, rövid e-mail). Az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg. Esélyegyenlőségük növelése érdekében használható és továbbfejleszthető idegennyelv-tudás elérése a cél, mely személyiségfejlődésüket is előnyösen befolyásolja: megpróbálják megérteni és használni a gyakoribb, mindennapi kifejezéseket és az alapvető fordulatokat, amelyek fontosak a mindennapi szükségletek konkrét kielégítésében. A tantárgy tanítása során a hangsúly a beszédbátorság növelésére, az egyszerű közlések, kérdések idegen nyelvű kimondásának természetessé válására és a hallott szövegből az ismert szavak és kifejezések felismerésére, megértésére helyeződik. Fontos, hogy a tanuló merjen megszólalni idegen nyelven és az idegen nyelvű szövegeket próbálja értelmezni ismeretei alapján. Idegen nyelvi szempontból ez a fejlesztő szakasz, melynek során a tanulók már rendelkeznek alapvető idegen nyelvi nyelvtani és lexikai ismeretekkel, kialakult bizonyos fokú beszédbátorságuk. További feladat, hogy ezeket megerősítve, ezekre alapozva, ezt tovább kell mélyíteni és a lehetőségekhez mérten bővíteni. Erősíteni kell a tanulóban az idegen nyelv információt adó szerepét, tudatosítani kell, hogy nemcsak ismeretei, hanem társas kapcsolatai is bővülhetnek egy idegen nyelv ismerete által, s a nyelvtanulás folyamán egy másik ország népének kultúráját is megismerheti. E szakaszban az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának az alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák továbbfejlesztése, mindennapokban használható nyelvtudás megszerzésének elsajátíttatása, praktikus ismeretek nyújtása. Tovább erősödik a tanulók tudatos nyelvtanulása, motivációja, megalapozva ezzel a későbbi önálló nyelvtanulás lehetőségét.

Az idegen nyelv tanulása során fejlődik az erkölcsi, esztétikai érzék, a kötelességtudat, az együttműködő, kooperáló képesség, a magyarságtudat. A nyelvtanulás folyamatában nemcsak nyelvtani szabályokat sajátítanak el implicit módon, hanem a társas érintkezés szabályait is. Tovább erősödik és tudatosul a tanulóban a nyelvtanulás jelentősége későbbi életüére, pályaválasztásákra és esélyegyenlősége növelésére nézve.

A tantárgy tanítása során támaszkodik a más műveltségi területeken megszerzett ismeretekre, fejleszti a tanulók önismeretét.

A tantárgy a digitális kompetenciaterület fejlődését segíti a használt infokommunikációs eszközök jeleinek, utasításainak, szimbólumainak megértésével.

Tematikai egység	**1. Beszédszándékok – beszédértési készség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	1. Idegen nyelvi beszédszándék, beszédbátorság kialakulása. 2. Hallási figyelem koncentrációja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándék megismertetése utánzáson keresztül történő nyelvtanítás előnyben részesítésével, a korábban tanultak megerősítése, mélyítése, tovább-bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Beszédészlelés fejlesztése. 2. A beszéd ritmusának, az intonációnak lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. Szavak differenciálása. 3. Verbális emlékezet fejlesztése. 4. Idegen nyelvi gondolkodás fejlesztése. 5. Sorrendiség fejlesztése. 6. Erkölcsi tulajdonságok fejlesztése. 7. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. 8. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. 9. A figyelem terjedelmének növelése. 10. Emlékezet fejlesztése, megerősítése cselekvéssel. 11. Önismeret fejlesztése. 12. Önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése. Ismeretek 1. Beszédszándékok	Osztályfőnöki óra: önismeret, reális önkép, erkölcsi tulajdonságok. Magyar nyelv és irodalom: udvariassági formák, vélemény kifejezése; a kommunikáció alapjai. Testnevelés és sport: mozgásfejlesztés. Ember és természet: környezetük tárgyainak, élőlények

a. Kapcsolatfelvétel – napszaknak megfelelő köszönés, érdeklődés a beszélgetőpartner iránt b. Udvarias kérés c. Tiltás kifejezése 2. Beszédértés a. A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. b. Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. c. Nyitott párbeszédek (kérdés-felelet). d. Szavak, kifejezések, mondatok ismétlése. e. Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. f. Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. Tanulói tevékenység 1. Alapvető udvariassági formák alkalmazása. 2. Vélemény megfogalmazása. 3. Kérdésekre egyéni, adaptált válasz adása. 4. A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. Szavak differenciálása (egyéni- és csoportverseny, szerepjáték). 5. Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Hallási figyelem. 3. Rövid- és hosszú távú emlékezet. 4. Passzív és aktív szókincs.	neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek. Társadalomismeret: személyes adatok, család, iskola.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Udvariassági formák, kérés, tiltás, szándék, akarat, vélemény, érzés.

Tematikai egység	2. Beszédkészség	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	1. Bizonyos fokú beszédbátorság. 2. A beszéd megértése. 3. A tanuló környezetében, körülötte levő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Egyre biztosabb beszédkészség kialakítása, beszédbátorság fokozatos növelése a tanulóknál a sikeres kommunikáció elérése érdekében. 2. Olyan beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal, melyek a mindennapi életben is előfordulnak.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Beszédbátorság növelése. 2. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése. 3. A mindennapi beszédhelyzet felismerésének elősegítése, a minél hatékonyabb kommunikáció érdekében. 4. Koncentráció, emlékezet fejlesztése. 5. Auditív figyelem, észlelés, partnerhez alkalmazkodás fejlesztése. 6. A tanuló motivációjának fenntartása, növelése. Ismeretek 1. Nonverbális eszközökkel való reagálás a hallott közlésre. 2. A hallott szó, mondat, mondatok ismétlése, utánzása. 3. A közlésekből a tanuló próbálja kivenni, megérteni a számára fontos információkat. 4. A tanult témákban a kérdések felismerése, megértése. 5. Néhány szóval válaszolni a tanult kérdésre. 6. Kérdésalkotások gyakorlása. 7. Dalok, mondókák tanulása. 8. Gyakorlatok ritmustartásra, ritmusváltásra.	Magyar nyelv és irodalom: mondatfajták a beszélő szándéka szerint, udvariassági formák. Matematika: sorrendiség, időbeli sorrend, logikus gondolkodás. Testnevelés és sport: helyes légzés, mozgásfejlesztés, válaszadás cselekvéssel. Természetismeret: környezetének tárgyai, eseményei, élőlények.

9. Környezete tárgyainak megnevezése. 10. Cselekvéshez kötött beszédfejlesztés. Tanulói tevékenység 1. Próbálkozás az idegen nyelv hangjai többségének helyes kiejtésével. 2. Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. 3. A beszélő szándékának tükrözése intonációval. 4. Probléma jelzése, segítségkérés. 5. Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyezésére. 6. Javítás elfogadása, és törekvés az önkorrekcióra. 7. Feladattípusok: rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Hallási figyelem. 3. Rövid- és hosszú távú emlékezet. 4. Passzív és aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lassan, gyorsan, együtt, külön, halkan, hangosan, rövid, hosszú, utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mutasd, csináld, mimika, gesztus, intonálás, hangsúly, udvariasan.

Tematikai egység	**3. Fogalomkörök**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	1. A nyelv olyan szemantikai területei, melyek a kifejezéshez különböző nyelvtani struktúrákat használnak. 2. Megfelelő anyanyelvi ismeretek és a korábbi évfolyamokon tanult előzetes idegen nyelvi ismeretek.	
A tematikai egység	A nyelvtani anyag implicit módon való elsajátíttatása.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Hallási figyelem, irányított figyelem fejlesztése. 2. Idegen nyelvi gondolkodás fejlesztése. 3. Verbális memória fejlesztése. 4. Térbeli viszonyok fejlesztése. 5. Időbeli viszonyok fejlesztése. 6. Mennyiségi viszonyok fejlesztése. 7. Sorrendiség, logikai sorrend fejlesztése. Ismeretek 1. Időbeliség: a. igeidők, b. időhatározók. 2. Térbeliség: a. helyhatározók; b. irányhatározók. 3. Mennyiségek kifejezése: a. anyagnevek, b. egységek, c. számok százas számkörben, kitekintés az ezres számkörre, d. főnevek többes száma, rendhagyó főnevek, e. dátum kifejezése. 4. Modalitás: a. képesség, udvarias kérés, b. néhány múlt idejű kifejezés, c. mondókákban megjelenő néhány múlt idejű ige, d. kérdőszavak.	Magyar nyelv és irodalom: szófajtan, mondattan, dátum kifejezése, kérdőszavak. Matematika: ismeretek százas számkörben, tő- és sorszámnevek, csoportosítás, rendszerezés, mértékegységek. Testnevelés és sport: irányok, testséma, viszonyítási pontok.

Tanulói tevékenység 1. Nyelvtani fordulatok gyakorlása, automatizálása. 2. Mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szókártyákkal, csoportosítás, rendezés, párosítás. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Vizuális és auditív észlelés, figyelem. 3. Rövid- és hosszú távú emlékezet. 4. Passzív és aktív szókincs. 5. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyakoriság, pillanatnyi helyzet, kérés, képesség, udvariassági formák, személyes névmás, jelen, múlt, kérdés, kérdőszó, hangsúly, intonálás, ritmus, számok, időrend, sorrend, dátum, mértékegységek.

Tematikai egység	**Témakörök, szókincs**	**Órakeret 54 óra**
Előzetes tudás	1. A tanulók más tartárgyakban szerzett háttérismeretei. 2. Saját személyes adatok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A meglévő ismeretek elmélyítése, automatizálása. 2. Nyelvtani ismeretek megerősítése a kommunikációs témakörökön keresztül.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Lexikai elemek elsajátíttatása. 2. Aktív és passzív szókincs felépítése, bővítése egyéni képességek függvényében. 3. Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. 4. Önismeret fejlesztése, reális önkép kialakítása. 5. Egészséges életszemlélet formálása. 6. Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása.	Természetismeret: élőlények, környezetünk tárgyai, a tanuló saját lakóhelye. Magyar nyelv és irodalom: párbeszédek,

7. Kommunikáció információt adó tulajdonságának erősítése. 8. Mozgásfejlesztés. 9. Térképismeret. 10. Testséma, térbeli tájékozódás, irányok. 11. Időbeliség, sorrendiség fejlesztése. Ismeretek 1. Mindennapi életünk az iskolában: tárgyak, iskolai események, személyek, az iskola helyiségei, tantárgyak nevei. 2. Mindennapi tevékenységek, használati tárgyak megnevezése. 3. Étkezés: élelmiszerek, ételek nevei, étkezési szokások, vendégvárás. 4. Vásárlás: (üzletek nevei), néhány jellemző árucikk neve, pénznemek, vásárlás. 5. Környezetünk: a. időjárás, természeti jelenségek, b. élővilág (a közvetlen környezet állatai, növényei), c. tájékozódást segítő feliratok. 6. Én és a családom: a. bemutatkozás ismétlése, bővítése. b. lakóhelyem: a tanuló saját városának rövid bemutatása, saját szobájának leírása. Tanulói tevékenység 1. Aktív és passzív szókincs folyamatos bővítése egyéni képességek függvényében. 2. Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása (néhány mondatos szöveg alkotása, megtanulása egy-egy témáról). 3. Témakörökkel kapcsolatos dalok, játékok, mondókák, szituációs feladatok. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek	kommunikációs feladatok. Informatika: internet használata, információ keresése, szövegszerkesztés.

1. Motiváció. 2. Vizuális és auditív észlelés, figyelem. 3. Rövid- és hosszú távú emlékezet. 4. Passzív és aktív szókincs. 5. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Iskola, tárgy, élelmiszer, étkezés, üzlet, pénznem, vásárlás, gyűjtemény, lakóhely, szoba.

Tematikai egység	**Olvasási készség**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A magyar ábécé ismerete, folyamatos olvasás anyanyelven.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bevezetni a tanulókat az idegen nyelvi írás alapjaiba.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Az idegen nyelv szerinti és a magyar ábécé összehasonlítása, hasonlóságok és különbségek felismertetése. 2. A kiejtés és az írás közötti különbség tudatosítása. 3. A tanult szavak és kifejezések megerősítése olvasással. 4. Személyes adatok megerősítése. 5. Az e-mail formai elemeinek felismerése. Ismeretek 1. Az ábécé megismertetése. 2. A tanult szavak, egyszerű mondatok és párbeszédek utánmondása, majd egyéni olvasása. 3. Bemutatkozás leírása. 4. E-mail olvasása (fejléc, e-mail cím,). Tanulói tevékenység 1. Az ábécé gyakorlása, szavak sorba rendezése. 2. A kiejtés és írás közötti eltérés, szabályszerűség keresése, az	Magyar nyelv és irodalom: ábécé, űrlapok, levélforma. Informatika: levelezés, e-mail, szövegszerkesztés.

ismeretek rögzítése. 3. Idegen nyelvű e-mail küldése egymásnak, hibák javítása, válasz küldése. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció, bátor megszólalás. 2. Rövid- és hosszú távú emlékezet, olvasottak, látottak, hallottak felidézése. 3. Passzív és aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, kiejtés, szó, mondat, párbeszéd, nagybetű, tulajdonnév, mondatvégi írásjel, dátum, aláírás, személyes adat, fejléc, téma, kitől, kinek, megszólítás, elbúcsúzás.

Tematikai egység	**Íráskészség**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A magyar ábécé betűinek ismerete, folyamatos írás anyanyelven, nagy- és kisbetűk, írásjelek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bevezetés az idegen nyelv írásába, elemi írástudás kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Figyelemkoncentráció fejlesztése. 2. Pontosságra, önellenőrzésre nevelés. 3. Olvasható íráskép kialakítása. 4. Tájékozódás táblázatokban, űrlapokon, kérdőíveken. 5. Megfelelő válaszok beírása a kérdőívekre. 6. Levélforma, e-mail forma alkalmazása, formai és tartalmi elemek használata. 7. Sorrendiség. 8. Emlékezet fejlesztése. 9. A magyar és az idegen nyelv közötti hasonlóságok és különbségek megfigyeltetése. Ismeretek 1. A tanuló igyekezzen pontosan lemásolni a tanult szavakat, kifejezéseket, egyszerű mondatokat. 2. Saját név leírása idegen nyelven. 3. Rövid e-mail írása minta alapján. (Irányított fogalmazás, személyes adatok használata). Tanulói tevékenység 1. Rövid írásbeli munkák készítése (feladatlap, képaláírás), különös tekintettel az írásképre, olvashatóságra. 2. Levél, üdvözlőlap, e-mail írása, levélre válasz írása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Problémamegoldó képesség. 3. Emlékezet tartóssága, mobilizálhatósága. 4. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése. 5. Pontos munkavégzés.	Magyar nyelv és irodalom: ábécé, másolás, levél. Informatika: levelezés, e-mail írása, szövegszerkesztés, netikett.
Kulcsfogalmak/	Ábécé, sor, oszlop, fejléc, hasáb, nyomtatott betű, kisbetű, írott alak,

fogalmak	aláírás, megszólítás, bekezdés, sorkihagyás, sor eleje, mondatvégi írásjelek, mondattípusok, rövid levél, e-mail, képeslap, e-mail cím, lakcím.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. esetében olyan fokú beszédbátorság kialakulása, hogy a tanult szavakat, kifejezéseket a tanuló merje nemcsak önállóan megismételni, hanem szituációkban és a valós élethelyzetekben is alkalmazni., 2. felismeri, hogy idegen nyelven máshogy írunk, és máshogy ejtjük ki a szavakat; néhány feliratot elolvas, megért, 3. megpróbál nagyon rövid e-mailt írni, 4. próbál magáról 5-8 mondatban beszélni, 5. motiváltság az idegen nyelv tanulására, az önálló ismeretszerzésre, 6. ismeri a helyes viselkedést a hétköznapi helyzetekben, 7. ismeri a szavak és a kifejezések kulturális jelentését, 8. próbálkozik alapfokon elsajátítani a kultúra adott elemeihez tartozó nyelvi elemeket.

MATEMATIKA

A matematika segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a pedagógusoknak az a törekvésük, hogy a tanulók rendelkezzenek azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatják A matematika tantárgy tanításának célja abban támogatni a tanulót, hogy alkalmazza a matematika eszköztárát a mindennapokban felmerülő feladatok, problémák megoldása során, saját élethelyzeteiben, kialakítani nyitottságát a matematika iránt, fejleszteni együttműködési hajlandóságát a sikeres közös munka érdekében társaival. A szükséges alapismeretek gyakorlása mellett, a gyakorlatias tudás megszerzése is előtérbe kerül. A tantárgy feladata a gondolkodási funkciók fejlesztése, a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak megismerése, megszilárdítása, a mérések és számítások alkalmazása mindennapi élethelyzetekben, az alkalmazásképes matematikai gondolkodás, a

gyakorlati élet problémái elvont szintű megoldásának megalapozása. A logikus gondolkodás, a racionális érvelés és az ok-okozati összefüggések eredményeinek felismerése és elfogadása, a logikai, matematikai következtetések megismerése, gyakorlása a pedagógus által megtervezett élethelyzetekhez kötötten történik, a matematikai becslések pontosságának növelése, a mennyiségi, térbeli és időbeli változások felismerése, a hatások következtetése is tanulói tevékenységeken keresztül alakul.

A tantárgy jelentős szerepet kap a pályaorientáció területén a munkatevékenységekkel, szakmákkal összefüggő matematikai, logikai ismeretek megerősítésében, lehetőséget adva az egyéni képességek és érdeklődés megismerésére, a szakmaválasztási döntés előkészítésének támogatására.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén támogatja a minél önállóbb felnőtt életre történő felkészülést, a jövedelem és kiadások megismerésének függvényében felkészít a munkabér és más pénzeszközök célszerű felhasználására. A fenntarthatóság, környezettudatosság terén segíti a mennyiségek, összehasonlítások megismerésével, megértésével a takarékos életvitel lehetőségét, a tudatos törekvést az anyagok, az energia és az idő praktikus és rugalmas beosztására.

Anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen segíti a szabatos, pontos közlést a hétköznapi életben alkalmazott logikai következtetések megfogalmazásában, az ok-okozati összefüggések felismerésében. A matematikai kompetenciaterületen alkalmas a hétköznapi életben való biztonságos eligazodáshoz szükséges ismeretek és jártasságok fejlődésének segítésére. A matematikai ismeretek segítik a szakmai ismeretek elsajátítását, a pénzkezelés szabályait, az időben és térben való tájékozódást. A természettudományos és technikai kompetenciaterületet segíti a tárgyak, formák, jelenségek tulajdonságainak megismerésével, a folyamatok megértésére törekvéssel. A digitális kompetenciaterület ismeretei bővülnek a matematikai számítások, mérések, folyamatok megismerésére alkalmazott informatikai eszközhasználat lehetőségeinek megteremtésével. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a tanulót a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban.

Tematikai egység	Gondolkodási műveletek	Órakeret

		100 óra
Előzetes tudás	1. Kommunikációs készség. 2. Problémamegoldó képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Állítás megfogalmazása. 2. Vitakészség, érvelés, cáfolás, bizonyítás. 3. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. 2. A logikai kifejezések alkalmazása. 3. Adatok ábrázolása, azok leolvasása. 4. Függvények jellemzése grafikon alapján. 5. Valószínűségi játékok, kísérletek kapcsán események összegyűjtése, rendszerezése, táblázat készítése, valószínűségi esemény becslése. Ismeretek 1. Gondolkodási műveletek: csoportosítás, osztályozás, konkretizálás, analógia, elvonatkoztatás, általánosítás, kritikai gondolkodás, következtetés, általánosítás, ítéletalkotás. **2.** Nyitott mondatok. Tanulói tevékenység 1. Fogalmak értelmezése, rendszerezése. 2. Egyszerű feladatok a gondolkodás fejlesztésére. 3. Elemek elhelyezése adott halmazokba. 4. Halmazok kapcsolatának az összes esetre vonatkozó használata (nincs közös elemük, van közös elemük, de egyik halmaz sem része a másiknak, illetve egyik halmaz része a másiknak). 5. Szövegelemzés, szövegértelmezés. 6. A logikai „és”, „vagy” alkalmazása. 7. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egy sem” helyes	Magyar nyelv és irodalom: szókincs, pontos fogalmazás.

alkalmazása. 8. Összefüggések felismerése a matematika valamennyi területéről. 9. Szöveges feladat lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldásának megkeresése adott alaphalmazon. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Megfigyelőképesség. 2. Irányított, tartós, tudatos figyelem. 3. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. 4. Problémamegoldó képesség. 5. Matematikai összefüggések.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikus indoklás, érvelés, magyarázat, elempár, egyenes arányosság. A „lehetetlen”, „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „véletlen”, „valószínűbb” logikai megfogalmazások tartalma. A matematikai nyelv témához kapcsolódó szókincse.

Tematikai egység	**Számtan. Műveletek**	**Órakeret 140 óra**
Előzetes tudás	Alapműveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. 2. Biztos műveletfogalom és számolási készség az alapműveletek körében. 3. A zsebszámológép használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A mindennapi életvezetésben biztonságot jelentő matematikai ismeretek biztos elsajátítása. 2. Biztos számfogalom a racionális számkörben. 3. A négy alapművelet biztonságos használata gyakorlati matematikai probléma megoldásában. 4. Pontos és gyors számolás. 5. Zsebszámológép használata.		Magyar nyelv és irodalom: pontos fogalmazás és szövegértés. Szakmai alapozó ismeretek, pályaorientáció: a

6. Önmaga és mások munkáinak ellenőrzése, javítása. Ismeretek 1. Természetes számfogalom és mennyiségfogalom elmélyítése. 2. Számfogalom, számköri ismeretek. 3. Műveletek. 4. Szöveges feladatok. Tanulói tevékenység 1. Törtekkel kapcsolatos felismerések, átalakítások, összehasonlítások, átváltások, egyszerűsítés, bővítés, rendezés, műveletvégzés: közönséges törtek, tizedes törtek. 2. Negatív számok értelmezése, elhelyezésének gyakorlása. 3. Természetes és racionális számok csoportosítása, összehasonlítása, rendezése. 4. Összeg-, különbség-, szorzatalakok felismerése. 5. Műveletek végzése természetes számokkal. 6. Kerek számok összeadása, kivonása, egyjegyű szorzóval szorzás, 7. egyjegyű osztóval osztás szóban. 8. Írásban: a 0-val való számolás eseteinek gyakorlása. 9. Közönséges törtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása egész számmal, közönséges törttel. 10. A százalék fogalma. 11. Átlagszámítás több adatból (tanulmányi átlag, átlagéletkor). 12. Egyszerű szövegezésű feladatok a tanult alapműveletek alkalmazásával a mindennapi gyakorlathoz kapcsolódóan. 13. Szöveges feladatok megoldása és készítése (értelmezés, megoldási terv elkészítése, kivitelezése, válaszadás, ellenőrzés). 14. A zsebszámológép biztos használata, elsősorban ellenőrzésre. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Pontos munkavégzés. 2. Szóbeli kifejezőképesség.	szakmákkal kapcsolatos problémák megjelenése a feladatokban, szövegekben. Állampolgári ismeretek: pénzügyi és gazdasági kultúrával kapcsolatos problémák megjelenése a feladatok megfogalmazásában.

3. Figyelem terjedelme, pontossága. 4. Emlékezet mobilizálása. 5. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. 6. Összefüggés-felismerés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A pénzforgalommal kapcsolatos aktuális fogalmak (folyószámla, hitelszámla, kamat, csekk, részletfizetés), százalék (%).

Tematikai egység	**Mérések**	**Órakeret 120 óra**
Előzetes tudás	SI-alapmértékegységek ismerete, átváltása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. 2. A mérés eredményeinek pontos lejegyzése. 3. Arányos alaprajz készítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Szakmához és a hétköznapokhoz kapcsolódó mérési rutinok kialakítása. 2. A pontos munkavégzés fontosságának tudatosítása és szem előtt tartása. 3. Geometriai alapismeretek, a tanult mérési és számítási eljárások alkalmazása gyakorlati példákban. 4. Síkidomok és testek tulajdonságainak ismerete, segítséggel terület és térfogat számítása. 5. Pontos, tiszta szerkesztésre törekvés megvalósítása. Ismeretek 1. Hosszúság, tömeg és űrtartalom mérése. 2. Idő mérése. 3. Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások. 4. Szerkesztési feladatok. Tanulói tevékenység 1. Mérések végzése különböző mérőeszközökkel. 2. Becslés. 3. Összehasonlítás alkalmi és szabványos egységekkel. 4. Foglalkozásokhoz és a köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok megoldása. 5. Mértékegységek ismétlése, összefüggések elmélyítése, átváltások. 6. Szakmaorientált feladatvégzések szabványos mértékegységekkel. 7. Testek, síkidomok tanult tulajdonságok alapján történő rendszerezése, tulajdonságok elmélyítése. 8. Speciális négyszögek rendszerezése halmazábra segítségével, részhalmazok közötti kapcsolat bemutatása. 9. A kör és alkotórészei.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Osztályfőnöki óra: takarékos, felelős életvezetés, pályaválasztással kapcsolatos ismeretek. Műszaki rajz, vizuális nevelés: a szükséges mérések pontos elvégzése, gyakorlati alkalmazások. Szakmai alapozó ismeretek; pályaorientáció: a szükséges készségek célirányos alkalmazása, gyakorlása.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Vizuális észlelés. 2. Figyelem. 3. Auditív észlelés. 4. Pontosság.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarányos, felül-, elöl-, oldalnézet. Testhálózat (gyakorlati alkalmazásokkal összefüggésben). A feladatvégzésekkel kapcsolatos fogalmak.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. képes alkalmazni a logikai kifejezéseket, 2. jártas az adott halmazra vonatkozó állítások igazságának eldöntésében, 3. képes állításokat tagadni, ismeri a tagadás logikai tartalmát, 4. jártas sorozatok folytatásában adott és felismert szabály alapján mindkét irányban, 5. képes egyenes arányosság ábrázolására, 6. képes adatokból átlagszámításra, 7. felismeri a 10-es számrendszer helyi értékeit milliós számkörben, 8. képesség a négy alapműveletet pontosan kivitelezni az egész és a racionális számok körében, 9. képes szöveges feladatot megoldani, ellenőrizni, olvasható, áttekinthető írásbeli munkát végezni, 10. zsebszámológépet pontosan használ, 11. egyszerűbb összefüggéseket biztosan felismer számok, mennyiségek, mértékegységek, geometriai alakzatok között, 12. a testek és síkidomok alkotórészeit felismeri,

ETIKA

A tantárgy kiemelt célja a készségfejlesztő iskolában a felnőtt élettel összefüggő tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése. Mindezt támogatja az emberi tulajdonságok széles körének bemutatása és megismerése, a pozitív és negatív

tulajdonságok megkülönböztetése, az emberi, társadalmi kapcsolatokhoz szükséges etikai normák tudatosítása, a kapcsolatokban a nemi, vallási, etnikai, társadalmi hovatartozás miatti megkülönböztetés elítélése mellett az elfogadásra, toleranciára nevelés.

A pedagógusnak abban van szerepe, hogy támogatja az érzelmek kimutatását, azok megfelelő formáinak elsajátítását, mások érzelmeinek megértését. A nézeteltérések megvitatásában a kulturált formák iránti igényt helyzetgyakorlatok, szerepjátékok segítenek felkelteni, amelyek az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására neveléshez is megfelelő hátteret adnak. Az önismeretre és mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, a saját belső tulajdonságok fejlesztése is tevékenységbe, adott szituációba ágyazottan történjen. Kiemelt feladat a családi, iskolai, munkahelyi viselkedés kontrollja, a munkával létrehozott értékek megbecsülése. A tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös, alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak. Az életkorra jellemző önállósodást a készségfejlesztő iskola azzal támogathatja, hogy megteremti a véleményt, választást és döntést igénylő helyzeteket, a valóságoshoz hasonló morális dilemmák mérlegelésének lehetőségét.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben; az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, a tanuló saját és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában.

Az önismeret és társas kultúra terén segíti a reális és valós énkép kialakulását, a belső tulajdonságok megismerését, az emberi kapcsolatok dinamikájának megértését. A tanuló felismeri a közösségben élés és a közösséghez tartozás kötelezettségei és előnyei egyensúlyának fontosságát.

A testi és lelki egészségre nevelésben fontos szerepet játszik az egészséges társas kapcsolatok kialakításának és fenntartásának támogatásában, az öröm és bánat egyéni és közösségi megosztásával az egészséges lélek megőrzésének lehetőségében. Megerősíti az egymásra figyelés és egymás segítése iránti igényt, a baráti kapcsolatok fontosságának felismerését.

A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri és párkapcsolatoknak a megértését és tiszteletben tartásukat, a magánélet védelmét.

A szociális és állampolgári kompetenciákat a tantárgy a társadalmi igényeknek megfelelő viselkedési és kommunikációs lehetőségek bemutatásával, felismerésével segíti.

Tematikai egység	**Az ítélőképesség, az erkölcsi, etikai, esztétikai érzék fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az egyéni és közösségi értékeket felismeri a tanuló, tud különbséget tenni a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint a szép és a rút között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját értékei ismerete, és törekvés véleményének kulturált, őszinte megfogalmazására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Irodalmi művekben, filmekben és köznyelvi szövegekben emberi alaptulajdonságok felismerése, megnevezése. 2. Követendő példaképek választása. 3. Elítélendő magatartás felismerése. 4. Helyzetnek megfelelő kommunikációs forma és viselkedés gyakorlása. 5. Kommunikációs és metakommunikációs jelek összehangolása. 6. Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt. Ismeretek 1. Az ember és az emberi kapcsolatok fejlődése, bővülése az egyéni élet során. 2. Verbális és nem verbális jelek, mimika, testtartás. 3. Belső pozitív és negatív emberi tulajdonságok. 4. Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Informatika: az interneten fellelt tartalmak elemzése, értelmezése.

Tanulói tevékenység 1. Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből, 2. Saját külső és belső tulajdonságok megfigyelése és megfogalmazása, önjellemzés. 3. Társak, környezet jellemzése. 4. Irodalmi művekben, filmekben és más médiákban az ember és az emberi kapcsolatok fejlődésének, bővülésének megfigyelése. 5. Minél kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Önismeret. 3. Kritikai gondolkodás. 4. Értékazonosulás, értékválasztás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokonszenv, ellenszenv, hűség, hűtlenség, alkalmazkodás, gyávaság, bátorság, bizalom, bizalmatlanság, vita, magánélet, közélet, hit, öröm, szenvedés.

Tematikai egység	**Világkép, világnézet, hit**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Különbség felismerése tény és vélemény, igaz és hamis állítások között. 2. Tévhitek és előítéletek fogalmának tisztázása. (Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket?) 3. Tisztelet, tolerancia, a másság tudomásul vétele és elfogadása.	Műszaki rajz, vizuális kultúra: személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában.

4. Ismeretek 5. Az ember mint értékelő és erkölcsi lény, a jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalmának tisztázása. 6. Nagy világvallások legjellemzőbb szimbólumai. Tanulói tevékenység 1. Saját tapasztalat, vélemény megfogalmazása. 2. Tanulmányi séta, települése jellemző egyházi épületének megtekintése kívül-belül, a szokások, illemszabályok megismerése, betartása (öltözködés, viselkedés). 3. Különböző vallások szimbólumainak, ünnepeinek, előírásainak gyűjtése. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Komplex, kritikai gondolkodás. 2. Tolerancia. 3. Értékazonosulás, értékválasztás.	Informatika: anyaggyűjtés a világvallások és különböző kultúrák találkozásairól (a Föld különféle térségeiben).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás, a különböző vallásokkal kapcsolatos kifejezések.

Tematikai egység	**Egyén és közösség**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények Kapcsolati háló felrajzolása, saját helyzet rögzítése, törekvés a minél jobb pozíció megszerzésére:	Állampolgári ismeretek: leány és női, fiú és férfi

1. Saját csoportjaim. 2. A csoportokban történő állandó változások. 3. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. 4. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. 5. Helyes helytelen tevékenységek. Ismeretek 1. Közösségek – erőt adó közösség. 2. Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség. 3. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Tanulói tevékenység 1. Önálló vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. 2. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. Szerepem a közösségben. 3. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént? 4. Szituációs játék: A jó és a rossz közötti választás, szabályhoz kötődés és lelkiismeret, az előítélet és megnyilvánulási formái. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Komplex, kritikai gondolkodás. 2. Tolerancia. 3. Értékazonosulás, értékválasztás.	szerepek a családban, a társadalomban. Osztályfőnöki óra: mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység	**Életvezetés**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység	A személyes jövőkép kialakulásának segítése.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A testi és lelki egészség mibenléte és fontosságának felismerése az ember életében. 2. Kiegyensúlyozott személyes életvitel és kialakuló jövőelképzelés. Ismeretek 1. A jövőkép (sikerek és kudarcok az emberi életpályán). 2. Öröm és bánat (az öröm és bánat forrásai), boldogulás, boldogság (az életünkben megjelenő javak és lehetőségek). Tanulói tevékenység 1. Különböző foglalkozások számbavétele. 2. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek (a feszültségoldás káros formái: gyógyszer, alkohol, drog, agresszív viselkedés) számbavétele, káros hatások és azok elkerülése, leküzdése. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Komplex, kritikai gondolkodás. 2. Megfigyelőképesség. 3. Tolerancia. 4. Értékazonosulás, értékválasztás.	Magyar nyelv és irodalom: Az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése. Állampolgári ismeretek: tudományos és technikai forradalom; a világháló. Szakmai alapozó ismeretek: pályaválasztás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet.

Tematikai egység	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos érzelmi ismeretek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A serdülőkor jellemzőinek ismerete, a serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. 2. A férfi-nő (fiú–lány) párkapcsolati vonzódással kapcsolatos pozitív és negatív tapasztalatok feldolgozása. 3. Szimpátiakapcsolatok – tapintatos lezárása, ízléses és tapintatos hárítás formáinak megismerése. 4. Párkapcsolatokkal összefüggő viselkedésminták megismerése. Ismeretek 1. Vonzódás, együtt járás, szerelem, párkapcsolat, érettség és éretlenség. 2. A diákszerelem szépsége. 3. Házasság, család és otthonteremtés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Tanulói tevékenység 1. Saját jövőbeni tervek megvitatása (családalapítás, családtervezés). 2. Kiegyensúlyozott párkapcsolat ismertetőjegyeinek felismerése. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Önismeret. 3. Kritikai gondolkodás. 4. Értékazonosulás, értékválasztás. 5. Beleérző képesség.	Természetismeret; osztályfőnöki óra: nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek; lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei, az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, a szülés, születés főbb mozzanatai. Állampolgári ismeretek: életvezetés, gazdálkodás. Testnevelés és sport: egészséges életmód, kondicionálás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, házasság, család, gyerekvállalás.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. megérti a tanuló, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások elfogadására, 2. életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát, képes elemi szintű jártasság elsajátítására az etikai gondolkodás alapkérdéseiben, 3. nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására, 4. képességeinek megfelelő szinten elképzeli saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie, 5. életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár, 6. képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket, 7. a tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

A tantárgy legfontosabb célja a tanulót felkészíteni a társadalom struktúrájában való eligazodásra, a közösségi környezet szervezeteinek, szabályainak megismerésére. A pedagógiai helyzetekben a tanuló tevékenység közben, szimulált helyzetekben ismeri meg a családi élethez, a munkavállaláshoz, a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó intézmények szerepét, feladatait, az állampolgári jogokat és kötelezettségeket, a demokratikus társadalmi intézményrendszert, a legfontosabb társadalmi, gazdasági és politikai szervezeteket. Felismeri a felelősséget közösségi környezetének alakításában. Bővülnek ismeretei a mindennapi életvezetéshez kapcsolódó önérvényesítés lehetőségeiről, a segítségkérés formáiról.

A tantárgy segítséget nyújt az erkölcsi nevelés terén a közösségi életben való aktív részvételre és véleménynyilvánításra ösztönzésben, a társadalmi igazságosság felismertetésében és az ehhez kapcsolódó intézményrendszer igénybevételének bemutatásában.

Erősíti a nemzeti azonosságtudatot és a hazafias nevelést az ország irányításában, védelmében, a társadalmi béke megőrzésében szerepet vállaló intézmények működésének megismertetésével, a társadalmi tevékenységekben való aktív részvétel támogatásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén segíti a közösség aktív tagjává válást, a környezet iránti figyelem fontosságának, a segítségnyújtás és segítségkérés lehetőségének felismerését.

A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló felkészül a pénzkezeléssel és gazdálkodással összefüggő intézményrendszer igénybevételére.

Anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen a tantárgy segítséget nyújt a hivatalos szervekkel való kommunikációban, az ügyintézéseknél használatos nyelvezet megismerésében, a személyes adatok gyakorlásában.

A digitális kompetenciaterületet erősíti a társadalmi kommunikációban használatos weboldalak, online adatlapok megismerése, a társadalmi, gazdasági élet eseményeinek nyomonkövetése az informatikai rendszereken keresztül.

A szociális és állampolgári kompetenciaterületet támogatja az állampolgári jogok és kötelességek gyakorlási lehetőségeinek bemutatása, a demokratikus intézményrendszer megismerése.

<table>
<tr><td>Tematikai egység</td><td colspan="2">Társadalmi szabályok</td><td>Órakeret
20 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Alapvető szabályok a környezetünkben.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">1. A közösségi együttélés szabályai, a szabálytudat erősítése.
2. A szociális érzékenység, az együttműködés, a tolerancia megnyilvánulásai magatartásában.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">Fejlesztési követelmények
1. Jogok és kötelességek a társadalomban – az emberek együtt éléséhez szükséges normák megismertetése.
2. Mindennapi ügyintézések modellezése (a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illemtani szabályok).
3. Az ügyintézés alapvető faktorainak számbavétele (ügyintézési technikák lépésről-lépésre).

Ismeretek
1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog.
2. A jog szerepe az emberek mindennapjaiban.
3. Az emberi alapjogok.
4. A gyermekek jogai, diákjogok.
5. Hivatalos ügyeink (ügyintézés).
6. Ügyintézés a világhálón.

Tanulói tevékenység
1. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek.
2. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól.</td><td>Magyar nyelv és irodalom: kommunikáció, fogalmazási ismeretek.

Informatika: interaktív taneszközök használata, ügyintézés a világhálón.

Etika: illemszabályok, társadalmi normák, szolidaritás.</td></tr>
</table>

3. A mindennapi élethez kötődő hivatalos ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. 4. Ügyintézési lehetőségek internetes felületről (egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Erkölcsi érzék. 2. Kritikai gondolkodás, 3. Tolerancia, elfogadás. 4. Beleérző képesség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, norma, normasértés, illemszabály, ügyintézés, internet.

Tematikai egység	**Állampolgári ismeretek**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Állampolgári felelősség (az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek). 2. Az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége. 3. Tájékozódási képesség helyi és országos társadalmi, közéleti szinten.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A törvényhozó és végrehajtó hatalom feladatainak feltérképezése. 2. A tömegtájékoztatás jelentősége és eszközeinek megismerése. **3.** Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. Ismeretek 1. Demokratikus alapelvek. Állampolgári jogok és kötelességek. 2. Magyarország politikai intézményei. 3. Az állam feladatai (a belső rend, közrend védelme – rendőrség, honvédelem, igazságszolgáltatás – ügyészség, bíróság,		Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, fogalmazás. Műszaki rajz, vizuális nevelés: a témához kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészet: az Országház. Informatika: interaktív

művelődésügy, köznevelés, egészségügyi ellátás). 4. A média és a nyilvánosság szerepe (televízió, rádió, internet). 5. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. Tanulói tevékenység 1. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén (jelölt, választás, pártok szerepe, képviselet). 2. Látogatás a Parlamentben, polgármesteri hivatalban. 3. Helyi önkormányzat, okmányiroda felkeresése, okmányok igénylésének gyakorlása, okmányok csoportosítása. 4. Szituációs játék (ügyintézés, tárgyalás, vita, sajtókonferencia, riportkészítés). 5. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoport számára könnyen érthető hírekről . 6. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. 7. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. 8. Kérdőívek, kérvények kitöltése. 9. Tablókészítés. Kooperatív technikák alkalmazása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Kritikai gondolkodás. 2. Kauzális gondolkodás. 3. Értékazonosulás, értékválasztás.	taneszközök használata, világháló, közösségi portál.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, jelölt, jelöltállítás, választás, párt, kormány, törvényszék, Parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, személyes adatok, állampolgári jogok és kötelezettségek, házasság, család, okmány, irat, űrlap, anyakönyv, igazolvány.

Tematikai egység	**Pénzügyi és gazdasági kultúra**	**Órakeret**

		24 óra
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. 2. Felelősségérzet a közvetlen környezet és a jövő iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. 2. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. 3. Különböző fizetési módok modellezése. 4. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. 5. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. Ismeretek 1. Állami bevételek (adók), állami kiadások (az állami intézmények fenntartása). 2. A jövedelem szerepe a családban (bevételek és kiadások, megtakarítás, hitel, rezsi, zsebpénz). 3. A pénz és formái (érme és bankjegy, virtuális pénz, bankkártya, árfolyam, infláció). 4. Pénzintézetek és tevékenységük (bank, biztosító, hitel, kamat, tőke). 5. Vállalkozói alapismeretek. Tanulói tevékenység 1. A bevételtípusok megkülönböztetése, példákon keresztül (naplóvezetés). 2. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. 3. Családi költségvetés készítése, a rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében (statisztikai adatok gyűjtése, felhasználása, elemzése, következtetések levonása).	Magyar nyelv és irodalom: kommunikáció. Matematika: alapműveletek, mértékváltások. Informatika: interaktív taneszközök használata, tájékozódás a világhálón. Etika: vállalt kötelesség teljesítése, felelős életvezetés. Szakmai alapozó ismeretek: munka és jövedelem közötti összefüggés.

4. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. 5. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. 6. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. 7. Vállalkozói formák számbavétele, a vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek. 1. kritikai gondolkodás, 2. életvezetési képesség, 3. problémamegoldó gondolkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, biztosító, bank, bankkártya, hitel, részlet, törlesztés, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban, 2. tud a világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről, 3. ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében, 4. fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében.

TERMÉSZETISMERET

A tantárgy tanításának célja fenntartani a tanulók természet iránti érdeklődését; olyan tanulókat nevelni, akik nyitottak a világra, a lehetőségeikhez képest felismerik a problémákat, keresik a jelenségek okait. A korábbi ismeretekre és tapasztalatokra építve fejleszti a természeti jelenségek megfigyelése iránti érdeklődést. Törekszik az elsődlegesen tapasztalati úton szerzett elemi ismeretek beépítésére, a tapasztalható jelenségek, folyamatok elemzésére. A tantárgy célja hétköznapi példákkal, rávezetéssel, tudatosítással, gyakorlati alkalmazással kialakítani az egészség- és környezetvédelmi ismeretek megerősítését, a környezetvédő magatartást. Az érzelmi intelligencia mozgósításával formálni a természetbarát, ökologikus szemléletet, példák bemutatásán keresztül segíteni az összefüggések feltárását. A gondolkodás rugalmasságának, a kritikai, a problémamegoldó gondolkodásnak a fejlesztése sok életszerű példán, gyakorlaton át. A megismert, megtapasztalt összefüggések felismerése, megfogalmazása segíti a tudományosan megalapozott ismeretek elsajátíttatását az emberi test működéséről, az egészséget megóvó életvezetési szabályok kialakítása érdekében. A felnőtté válással járó lehetőségek és kötelezettségek megismertetése, a felelősség tudatosítása a családdal és a tágabb környezettel kapcsolatban támogatja, megkönnyíti a felnőtt életben való sikeres helytállást, megteremti a nyitottságot az egészséget veszélyeztető szokások és az egészség megőrzését segítő lehetőségek gyakorlati megismeréséhez. A természetismeret tantárgy különösen fontos szerepet játszik a pozitív életvezetési stratégiák kialakításában, elfogadtatásában, az életvezetési készségek fejlesztésében.

A tantárgy érinti az elemi balesetvédelmi és munkaegészségügyi ismereteket, hazánk egészségügyi hálózatának, társadalombiztosítási rendszerének és a fontosabb betegjogoknak a megismertetését, az egészséges életmód előnyeinek tudatosítását, a megelőzés jelentőségének felismertetését. Az egészségmegóvás szabályainak, az egészségügyi intézmények szolgáltatásai igénybevételének, a gyógyszerfogyasztás és -kezelés szabályainak elsajátíttatását.

Kiemelten fontos a tanulók érdeklődésének fenntartása a mindennapi életben felfedezhető fizikai jelenségekkel kapcsolatban, a környezetkímélő és -óvó magatartás tudatos vállalására nevelés. A napi problémák megoldásához szükséges a fizika tudománya által nyújtott ismeretek hasznosságának felismerése. A gyakorlati élet szempontjából fontos ismeretek

adása a hang- és a fénytan körében. Az ember életvitele szempontjából elengedhetetlenül fontos fizikai ismeretek összekapcsolása az emberi érzékszervek működésével (hallás, látás).

A hangtan eredményeit felhasználó – a mindennapi gyakorlatban alkalmazott – eszközök működési elvének és kezelési módjának megismertetése, az elektromos jelenségek és az elektromos áram hatásainak megismerése a háztartásban és munkahelyen előforduló elektromos gépek, berendezések biztonságos használata érdekében történik.

A tudományosan megalapozott alapismeretek nyújtása a kémia tárgyköréből az elsajátított környezetvédelmi ismeretek aktivizálását, a környezettudatos magatartás kialakítását segíti.

A mindennapi kémiai jellegű problémák támogatják az önálló véleményalkotást, annak tudatosítását, hogy környezetünk számos energiaforrása nem megújuló, szükség van a gazdaságosságra, a takarékosságra. Kiemelt szerepet kap a baleset-megelőző cselekvési eljárások elsajátíttatása a kémiai anyagok felhasználása során.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik a testi és lelki egészségre nevelés területén a környezet biológiai, fizikai, kémiai hatásainak felismerésével, a veszélyek elkerülésének bemutatásával és az anyagok biztonságos felhasználásának megismertetésével. Fontos szerepet tölt be a mindennapi gyakorlatban előforduló tevékenységekhez alkalmazott eljárások természettudományos hátterének megismertetésével, a nem látható és nem érzékelhető veszélyforrásokra történő figyelemfelhívással. Segíti a biztonságos önálló életvitelt, a felelős viselkedést a környezet megismertetésével.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területén a környezetbarát szemlélet alakításával, a természet megóvására és az anyagokkal való takarékosságra neveléssel jelenik meg.

A természettudományos és technikai kompetenciaterület fejlesztését segíti a gyakorlati életben előforduló folyamatok, jelenségek megértésével és alapvető óvatosság kialakításával az egészségvédelem, balesetvédelem és környezetvédelem érdekében.

Tematikai egység	**Környezetvédelem – Élő természet, növény, állat**	**Órakeret**

		20 óra
Előzetes tudás	Átfogó ismeretek növényekről, állatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A meglévő ismeretek több szempontú rendszerezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A tanulmányok során megismert növények és állatok tulajdonságainak és hasznosságának számbavétele. 2. Az állattartás és növénygondozás felelősségének átérzése. 3. A természet szépségének, célszerűségének megélése. 4. Szöveges és képi információk értelmezése. Ismeretek 1. Élőlények és környezetük. 2. Ökológiai alapismeretek. 3. A globalizáció és modernizáció hatásai az élő természetre. 4. Személyes tapasztalatok növényekről, állatokról. 5. Szűkebb- és tágabb környezet bejárása, felmérése. 6. Környezetszennyezés. Környezeti ártalmak feltérképezése. 7. Környezetvédelem – környezetmegóvás. 8. Háztartási hulladék, szerves-, szervetlen anyagok, szelektív gyűjtés, komposztálás. 9. Szennyezőanyagok. Szennyezésmegelőzés. Szennyezésmentesítés. 10. Vegyi anyagok: talajszennyezés, vízszennyezés, légszennyezés. Tanulói tevékenység 1. Gyűjtőmunka, megfigyelés, összehasonlítások. 2. Csoportosítás. 3. Beszámoló. 4. Egyéni és csoportos tananyag-feldolgozás. 5. Tanulmányi kirándulás.	Magyar nyelv és irodalom: szókincs, szóbeli és írásbeli szövegalkotás. Állampolgári ismeretek: takarékosság. Etika: közösségi érdekek. Informatika: gyűjtőmunka a világhálón. Pályaorientáció; szakmai alapozó ismeretek: környezetvédelem, takarékosság.

6. Szelektív hulladékgyűjtés. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Önállóság. 3. Praktikus készség. 4. Passzív és aktív szókincs.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes és mesterséges környezet, civilizációs ártalom, környezetvédelem, ökoszemlélet, evolúció, törzsfejlődés, mutáció, genetika, környezetszennyezés.

Tematikai egység	**Egészségvédelem.** **Élő természet – az ember**	**Órakeret** **40 óra**
Előzetes tudás	Az emberi testről tanult ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések keresése az életmód és az egészségi állapot között.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Az emberi test működéséről eddig tanult ismeretek bővítése. 2. A tanuló saját egészségi állapotának reális ismerete. 3. Saját és a környezete egészségének védelmében szükséges teendők megismerése. 4. Az egészségügyi dokumentumok, a gyógyszerek megfelelő elhelyezésének, tárolásának fontossága, az ezzel kapcsolatos teendők ismerete. 5. Az orvosi utasítások betartásának fontossága, teendői egészsége védelmében. 6. Önálló életvitelre alkalmas, praktikus készségű fiatal elméleti felkészítése. Ismeretek 1. Az emberi test felépítése.	Etika: életvezetési és életmódbeli ismeretek. Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek: egészségi alkalmasság, megfelelő egészségi állapot. Osztályfőnöki óra: önismeret, testi és lelki egészség.

2. Szervek, érzékszervek funkciója és működése. 3. Egészség – betegség. 4. Általános orvosi vizsgálatok: vérnyomásmérés, vércukorszint-mérés, pulzusvizsgálat. 5. Kórelőzmény ismerete, számon tartása, dokumentálása, ezek szerepe a gyógyulás sikerességében. 6. Egészségvédelem és rehabilitáció. 7. Vitaminok, sport és mozgás szerepe az egészséges életmódban. 8. Felkészülés a családi életre, szex, szerelem, testiség. 9. Családtervezés, fogamzásgátlás. 10. Nemi betegségek. 11. Káros szenvedélyek, függőség. (Dohányzás, alkoholfogyasztás, droghasználat veszélyei). Tanulói tevékenység 1. Intézménylátogatások (szakorvosi rendelő, laboratórium). 2. Megfigyelés, önmegfigyelés. 3. Egyszerűbb vizsgálatok (vérnyomás mérése, vércukor, vizeletvizsgálat, hallásvizsgálat) elvégzése, a kapott eredmény megbeszélése. 4. Beszélgetés (meghívott előadó, konzulens) közösen választott témáról. 5. Kutatómunka és csoportos kutatómunka. 6. Egyéni esetmegbeszélés. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Önállóság. 3. Komplex gondolkodás. 4. Praktikus ismeretek. 5. Verbális készség. 6. Empátia.	Testnevelés és sport: egészségmegőrző mozgások, testi higiéné. Állampolgári ismeretek: egészségügyi intézményrendszer.

7. Önfegyelem.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öröklés, anamnézis, oltási könyv, védőoltás, ismétlő oltás, gyógyítható – gyógyíthatatlan betegség, gyógyszerkísérlet, cseppfertőzés, szexuális úton terjedő fertőzés, kábító- és tudatmódosító szer, diszkréció.

Tematikai egység	**Egészségtan – Környezet-egészségtani és munka-egészségtani ismeretek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Előzetes általános biológiai, fizikai és földrajzi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Higiénikus, egészséges, balesetmentes otthoni és munkahelyi környezet iránti igény kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Az emberi test és jellemzőinek megismerése. 2. Az egészséges környezet jellemzőinek megismerése. Ismeretek 1. Egészségtan. Az egészség megóvása. 2. Hazánk egészségügyi ellátórendszere, társadalombiztosítás (feltételei). 3. Járóbeteg-ellátás: háziorvosi ellátás, szakrendelések. 4. Szűrővizsgálatok és akut egészségügyi ellátások. 5. Bejelentkezés szakrendelésre, beutaló, időpont kérése telefonon, személyesen. 6. Munkaalkalmassági vizsgálat. 7. Környezetegészségtani, munkaegészségtani ismeretek. 8. A környezet testi-lelki hatása az egészségre. 9. A lakás, az iskola, a munkahely, a szórakozóhelyek és a közlekedési eszközök higiénéje. 10. Gyógyszerfogyasztás és annak veszélyei (gyógyszerek tájékoztatójának elolvasása, megértése), az utasítás betartásának fontossága. 11. Fertőzések és járványok.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés. Állampolgári ismeretek: egészségügyi intézményrendszer, egészségmegőrző és korrigáló segédeszközök. Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek: egészségi alkalmasság, megfelelő egészségi állapot. Osztályfőnöki óra: önismeret, testi és lelki egészség.

12. Mentálhigiéné. 13. Egészséges életmód fontossága, egészségkárosító hatások. 14. Prevenciós tevékenységek. 15. Baleseti sérülések és azok ellátása otthon és a munkahelyen. 16. Elsősegélynyújtás. Tanulói tevékenység 1. Intézménylátogatás. 2. Kutatómunka. 3. Egyéni és csoportos témafeldolgozás. 4. Órai csoportos és egyéni megfigyelések. 5. Család egészségi állapotának feltérképezése. 6. Elsősegélynyújtással kapcsolatos ismeretek és gyakorlatok, mentőláda használata. 7. Egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek összefoglalása, gyűjtőmunka, tablókészítés. 8. Egészségvédelmi ismeretek összegyűjtése, tablókészítés a közösségi színtereken alkalmazott helyes viselkedésről (köhögés – zsebkendőbe, kézmosás fontossága, fertőzések elkerülése – higiénia). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Önállóság. 3. Verbális kommunikáció. 4. Passzív és aktív szókincs. 5. Komplex gondolkodás. 6. Praktikus készség.	Testnevelés és sport: egészségmegőrző mozgások, testi higiéné.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Immunitás, genetika, mentálhigiéné, prevenció, vércsoport, magas vérnyomás, cukorbetegség, recept, betegtájékoztató, járóbeteg-ellátás, szakrendelés, elsősegélynyújtás, vészhívás, prevenció, mentálhigiéné, közösségi szemlélet.

Tematikai egység	**Kémiai alapismeretek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Átfogó ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Új, alapvető ismeretek beépítése, tantárgyi alapozás. 2. A természetben előforduló fontos nyagok és vegyületek megismertetése. 3. Praktikus ismeretek nyújtása a háztartási és egyszerű munkafolyamatokban használt vegyi anyagokkal kapcsolatosan.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Tudományosan megalapozott ismeretek nyújtása. 2. Elemek és vegyületek összekapcsolódása, összefüggései. 3. Egészséges veszélyérzet és óvatosság kialakítása a kémiai anyagokkal szemben. 4. Tudatosság és meggondoltság a mindennapi tevékenységekben. 5. Praktikus helyzetekben az elméleti tudásanyag beazonosítása és adaptációja. 6. Kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémák felismerése. Ismeretek 1. A legfontosabb elemek és vegyületek nevének és kémiai jelének megismerése (oxigén, víz, szénvegyületek). 2. Anyagszerkezeti ismeretek (az anyag tulajdonságai érzékenyen reagálnak a szerkezeti változásokra). 3. Halmazállapot-változások. 4. Folyékony, gáz és szilárd elemek és vegyületek. 5. A háztartásban előforduló kémiai anyagok ismerete.	Matematika: a gondolkodás fejlesztése.

6. Háztartásban alkalmazott oldatok hígítási arányai, háztartásban alkalmazott keverékek komponenseinek aránya. 7. Mérgező anyagok. 8. Szerves vegyületek, anyagok és felhasználásuk: szén, szénvegyületek, kőolaj, alkohol. 9. Fontosabb természetes szénvegyületek: szénhidrát, szőlőcukor, répacukor. 10. Tápanyagok: olajok, zsírok, fehérjék, vitaminok. 11. Természetes anyagok a háztartásban és a munkakörnyezetben. 12. Szerves vegyületek és anyagok fontosságának megértése, életünkben betöltött szerepe, gazdaságos felhasználása. 13. Reakciósebesség, reakcióhő. 14. Környezeti és háztartási anyagok. 15. Építkezésnél használt anyagok: mészkő, égetett mész, oltott mész, gipsz, cement, festékek és oldószereik, üveg. 16. Műanyagok, műanyaghulladék-kezelés, újrahasznosítás. Tanulói tevékenység 1. Szaknyelv elemi kifejezéseinek megismerése. 2. Anyaggyűjtés, rendszerezés, tulajdonságok megfigyelése. 3. Meglévő ismeretek rendszerezése, csoportosítása. 4. Gyűjtőmunka, rendszerezés. **5.** Összefüggések felfedezése, tapasztalatok megfogalmazása. 6. A használt anyagok számbavétele, csoportosítása az alkalmazás területei szerint (háztartás, ipar). 7. A használt anyagok rendszerezése a környezetre gyakorolt hatások alapján (környezetbarát, káros). 8. A használt anyagok elemzése jellegzetes tulajdonságaik alapján (párolog, erős, jellegzetes szagú, szagtalan, megkeményedik, cseppfolyósodik levegő hatására). 9. A használt anyagok rendszerezése az egészségre kifejtett hatás alapján (káros az egészségre, életveszélyes, ártalmatlan). 10. A természetes anyagok és a mesterségesen előállított anyagok	

rendszerezése tulajdonságaik, használatuk, hasznosságuk alapján. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Irányított, tartós, tudatos figyelem. 2. Verbális és vizuális emlékezet. 3. Differenciáló készség. 4. Verbális kommunikáció. 5. Passzív-aktív szókincs. 6. Matematikai összefüggések. 7. Önállóság. 8. Precizitás. 9. Komplex gondolkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Oldat, oldhatóság, keverék, arány, sav, erózió, korrózió, mérgező anyag, vegyület, környezettudatosság, lúg, balesetvédelem, műanyag, újrahasznosítás. Tápanyag (olajok, zsírok, fehérjék, vitaminok).

Tematikai egység	**Hétköznapok kémiája – kísérletezés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	1. Alapvető kémiai ismeretek. 2. Kísérletezés szabályai, megfigyelések szóbeli megfogalmazása, konklúzió felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Összefüggések felfedezése. 2. Tapasztalatok felhasználása a mindennapi életben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények A kísérletekben realizált elméleti ismeretek és a mindennapi gyakorlat összekapcsolása. Ismeretek 1. Verbális fejlesztés, szaknyelv elemi kifejezéseinek megismerése, használata.	Matematika: gondolkodás fejlesztése. Informatika: anyaggyűjtés a világhálón.

2. Vízkeménység, vízkő. 3. Levegő, szén-monoxid, kén-monoxid. 4. Savak és lúgok a háztartásban, sav-bázis reakciók. 5. Szóda, szódabikarbóna, szappan, sósav, mosó- és mosogatószerek. 6. Fertőtlenítőszerek. 7. Penész. 8. Rozsdásodás. 9. Alkoholok. 10. A konyhai munkák higiénikus és szakszerű elvégzése, a veszélyforrásokra figyelemmel (romlandó, szavatosság, tápérték elvesztése). 11. Elővigyázatossági szabályok megismerése a kísérletekkel és a háztartásban előforduló szerekkel kapcsolatosan. 12. Alapvető balesetmegelőzési szabályok ismerete és betartása. 13. Kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémák felismerése. 14. Szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás. Tanulói tevékenység 1. Szaknyelv elemi kifejezéseinek megismerése. 2. Célirányos megfigyelések, eredmények elemzése (szag, állag, szín megváltozása). 3. Megfigyelések, mérések csoportmunkában és önállóan. 4. A tanuló fejlettségi szintjének megfelelően a jelenségek, folyamatok közötti hasonlóság, különbség észrevétele, megfogalmazása szóban és írásban. 5. Tanulmányi séta üzletekben, a feltüntetett adatok elemzése (összetétel, szavatosság, tárolhatóság). 6. Konklúziók verbális kifejezése. 7. Elővigyázatossági szabályok megismerése az élelmiszerek, a háztartási szerek használatánál, tárolásánál, a hulladékkezelésnél.	Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek: környezetvédelem, takarékosság, tűzvédelem, munkafolyamatokkal kapcsolatos ismeretek. Állampolgári ismeretek: takarékosság.

8. Verbális fejlesztés, szakmai kifejezések használata. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Megfigyelőképesség. 3. Elemzés. 4. Irányított, tartós, tudatos figyelem. 5. Összefüggés-felismerés – komplex gondolkodás. 6. Kooperációs készség. 7. Precizitás. 8. Motiváció. 9. Praktikus készség. 10. Kreativitás. 11. Óvatosság.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Oldat, oldhatóság, reakciósebesség, reakcióhő, keverék, képlet, arány, sav, erózió, korrózió, mérgező anyag, vegyület, veszélyes hulladék, környezettudatosság, lúg, balesetvédelem, műanyag, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás. Tápanyag (olajok, zsírok, fehérjék, vitaminok).

Tematikai egység	**Fizikai alapismeretek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Érdeklődés a környezet jelenségei iránt.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A tanulók érdeklődésének fenntartása a mindennapi életben felfedezhető fizikai jelenségekkel kapcsolatban. 2. A napi problémák megoldásához szükséges a fizika tudománya által nyújtott ismeretek hasznosságának felismerése. 3. A gyakorlati életben fontos ismeretek átadása a hang- és fénytan körében.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Tapasztalatok a fizikai folyamatokról: tapasztalatokon alapuló tudásbővítés anyagokról.	Matematika: összefüggések felismerése.

2. A fizika mindennapi hasznosságának felismertetése. Ismeretek 1. A fény tulajdonságai. Fényforrások. A fény egyenes vonalú terjedése. 2. Tükrök: sík, domború, homorú. 3. A szemüveg. 4. Az emberi szem és a látás. 5. Színek. A fehér fény színeire bontása. Szivárvány. 6. A hang mint hullám. Rezonancia. 7. Hangszerek. Visszhang. 8. Mágneses hatás megfigyelése. 9. Az elektromos töltés kísérleti megfigyelése. 10. A testek elektromos állapota. 11. Az elektromos áram, áramkör praktikus ismeretei. 12. Áramforrások: elem, akkumulátor. 13. Az áram mágneses hatása (elektromos motorok). 14. Az elektromos és a mágneses mező kölcsönhatásai. 15. Elektromágneses indukció (dinamó, generátor, transzformátor). 16. Soros és párhuzamos kapcsolás mindennapi háztartási példákkal. 17. Az elektromos feszültség. 18. Az elektromos munka, teljesítmény, ellenállás. 19. Élettani hatások. 20. Sugárzás, és annak veszélyei, hasznos és káros sugárzás, sugárvédelem. 21. Megújuló energiaforrásaink: víz-, szél-, nap-, geotermikus energia. Tanulói tevékenység 1. Megfigyelések. 2. Mérések, méréseredmények leolvasása. 3. Köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok csoportos és egyéni megoldása.	Állampolgári ismeretek: egészségmegőrzés. Műszaki rajz, vizuális nevelés: a színek természete.

4. Mérések, becslések. 5. Egyszerű kísérletek végzése (áramkör, elemek töltése, akkumulátorok működésének megfigyelése). 6. Kutatás egyénileg és csoportmunkában. 7. Példák gyűjtése a fizikai jelenségekről (mágnes, sugárzás: röntgen, egészségügyi terápiák, atomhulladék). 8. Mágneses vonzás megfigyelése, próbálgatása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Megfigyelőképesség. 2. Precizitás. 3. Vizuális és auditív figyelem. 4. Verbális memória és praktikus ismeretek kooperálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fény, fényforrás, természetes és mesterséges fény, tükrök, tükröződés, fényvisszaverődés, elektromos töltés, anód, katód, feszültség, áramerősség, ellenállás, elektromos és mágneses mező, atomenergia, sugárzás, sugárzásvédelem.

Tematikai egység	**Mindennapok fizikája – kísérletezés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Fizikai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A tanulók érdeklődésének fenntartása a mindennapi életben felfedezhető fizikai jelenségekkel kapcsolatban. 2. A napi problémák megoldásához szükséges, a fizika tudománya által nyújtott ismeretek hasznosságának felismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Tapasztalatok a fizikai folyamatokról: tapasztalatokon alapuló tudásbővítés az anyagokról. 2. A fizika mindennapi hasznosságának felismertetése. 3. Kísérletek és mérések segítségével tapasztalatszerzés a környezetünkben lezajló kölcsönhatásokról. Ismeretek 1. A fény- és hangtani ismeretek összekapcsolása az emberi érzékszervek működésével (látás, hallás). 2. A hang terjedése, vezető közegek összehasonlítása. 3. Elektromosság a mindennapi élethelyzetekben: egyszerű háztartási és munkahelyi berendezések működése. 4. Az elektromos jelenségek és az elektromos áram hatásainak megismerése a háztartásban és a munkahelyen előforduló elektromos gépek, berendezések biztonságos használatának érdekében. 5. Az égés feltételei, tűzoltás. 6. A hullámmozgás, a hullámok terjedése. 7. Az elektromos és a mágneses mező kölcsönhatásai. 8. Sugárzás. Fizikai és vegyi anyagok káros hatásai. Sugárzás elleni védekezés. 9. Víz-, szél-, nap- és geotermikus energia. Tanulói tevékenység 1. Kísérletek megfigyelése, egyszerű kísérletek önálló végzése. 2. Mérések, méréseredmények leolvasása. 3. Megfigyelések, ismeretek a háztartásban meglévő elektromos eszközök használatának, kezelésének, és a fogyasztás nagyságának összefüggéseiről, valamint a takarékos használat módjáról.	Pályaorientáció, szakmai alapozó ismeretek: balesetvédelem, környezetvédelem, takarékosság, tűzvédelem, egészségi alkalmasság, megfelelő egészségi állapot. Állampolgári ismeretek: egészségügyi intézményrendszer, egészségmegőrző és -korrigáló segédeszközök. Osztályfőnöki óra: önismeret, testi és lelki egészség.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Irányított, tartós, tudatos figyelem. 3. Kreativitás. 4. Megfigyelőképesség. 5. Praktikus készség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektromosság, áramerősség, feszültség, munka, terhelés, ellenállás, fénytörés, fénysebesség, hangsebesség, hullám, hullámmozgás, rezonancia, mágneses tér, sugárzás, megújuló energia.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. jó rendszerezőképességének, gyakorlatiasságának kialakítása, 2. egészségtudatos életszemléletének kialakítása, követése, 3. higiénikus, egészséges, balesetmentes otthoni és munkahelyi környezet iránti igényének kialakulása, A tanuló 1. képes az általános és egyéni egészségi állapotát megismerni, azt felelősségteljesen kifejezni és megóvni, 2. a kémiai jelrendszert elemi szinten ismeri, 3. a mérgező anyagokról ismeretekkel rendelkezik, 4. képes a balesetmegelőzési szabályokat és eljárásokat alkalmazni a kémiai anyagok felhasználása során, 5. ismeri a fény egyenes vonalú terjedését, a fény terjedésének jellemzőit, 6. ismeri az elektromosság fontosságát a gyakorlati életben, 7. az elektromos áram felhasználásával kapcsolatos alapvető biztonsági szabályokat alkalmazza, ismeri a baleset-megelőzési szabályokat, 8. ismeri az elektromos jelenségeket és az elektromos áram hatásait a háztartásban és a munkahelyen előforduló elektromos gépek, berendezések biztonságos használata érdekében, 9. képes a fizikában tanultak széles körű kiterjesztésére az ember egészségének és környezetének védelmére, a károsító tényezők,

	hatások megelőzésére.

MŰSZAKI RAJZ, VIZUÁLIS NEVELÉS

A rajzolás a vizuális megismerés és közlés lényegmegragadó alapeszköze. A rajztanítás célja, hogy fejlessze a tanulók látáskultúráját, finommotorikáját; érzelmeikre és értelmükre hatva hozzájáruljon személyiségük fejlődéséhez. Az ábrázolás célja, hogy megfelelő térszemléletet alakítson ki a tárgyak és azok síkbeli ábrázolásának összekapcsolásával, fokozatosan fejlessze a látvány megfigyelésén alapuló, komoly koncentrációt igénylő rajzolást, festést. A rajztanítás feladata a vizuális kultúra alapértékeinek közvetítése, a vizuális kulturáltság megszerzéséhez szükséges ábrázoló-alakító, eszközhasználati, technikai képességek fejlesztése, alkotó, cselekvő magatartás és szemléletmód kialakítása. A tantárgy segít megérteni az arányok jelentőségét, meghatározni a tárgyak formai karakterét. A tanuló megérti és megpróbálja megjeleníteni a téri helyzeteket, képessé válik a vizuális kommunikáció dekódolására, értelmezni próbálja a vizuálisan rögzített közléseket. A rajztanítás során fejlődik a tanuló finommotorikai képessége, a szem-kéz koordináció és a megfigyelő képesség, amely mind megalapozza a szakmai gyakorlatban alkalmazott technikákat. A tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. A tanuló a képek, látványok nézegetése során tapasztalatokat gyűjthet, azokat megfogalmazza, választ témához illő képeket, anyagokat, fejlődik a kreativitása. Felismeri és értelmezi a környezetben, lakásban, öltözékben megjelenő üzenethordozó tárgyak, formák, színek jelentőségét.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az önismeret és a társas kultúra területén a vizuálisan megjelenő ismertetőjegyek, megkülönböztető jelzések megismerésével, az önálló ízlésvilág kialakításának segítésével. A médiatudatosságra nevelést a tömegkommunikációs

eszközök divatformáló hatásának felismerésével és az irányzatok közötti választás támogatásával alakítja. Segíti az önálló, tudatos stílus kialakítását.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterületet fejleszti a kreativitás, az alkotókedv folyamatos fenntartásával, a tevékenységekkel szerzett vizuális tapasztalatokra biztatással, a környezet és az alakító tevékenység eredményeinek megfigyelésével.

<table>
<tr><td>Tematikai egység</td><td colspan="2">Vizuális kommunikáció – az alkotó és a befogadó tevékenységben</td><td>Órakeret
44 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">1. Tudatos színkeverés temperával, vízfestékkel.
2. Vázlatszerű ábra készítése.
3. Egyszerű alaprajz értelmezése.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">1. A mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezése és orientációs felhasználása.
2. Testek látványszerű ábrázolása.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">Fejlesztési követelmények
1. A rajzolás területeinek áttekintése (szabadkézi rajz, vázlatrajz, műszaki rajz helye és szerepe).
2. Vizuális közlések – szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása.
3. A színhasználat (a színek hatása, jellemzői) jelentőségének tudatosítása.

Ismeretek
1. Művészi alkotásokkal kapcsolatos fogalmak (stílusok, megjelenési formák).
2. Hétköznapok vizuális megjelenési területei, esztétikai hatása (öltözködés, tárgyi kultúra, lakberendezés, utcai látvány, reklám, plakát, felirat, graffiti, média felületei).
3. Színek szerepe és hatásának tudatos alkalmazása.</td><td>Informatika: adott információ és illusztráció keresése a világhálón.
Produktum készítése adott témára (meghívó, plakát, logó, prezentáció), az elkészült munka kinyomtatása.</td></tr>
</table>

Tanulói tevékenység 1. A művészi alkotásokról szerzett ismeretek áttekintése (kiállítás, albumok). 2. Anyaggyűjtés a tanuló szűkebb és tágabb környezetében (üzletek kínálata, saját ruhatár, utcakép, plakát, reklám, szórólap), a gyűjtött anyag elemzése, adott témára anyag készítése (plakát, meghívó, tabló), versenyeztetése és értékelése. 3. Logó tervezése szabadon választott technikával. 4. Reklámok – realitások és marketingfogások elemzése. 5. A használati tárgyak esztétikai értékeinek (használhatóság, szépség) megvitatása. 6. Egyszerűbb tárgyak ábrázolása (szabad rajz, festmény, kollázs, makett). 7. Színhasználattal kapcsolatos tanulmányok készítése (főszín, kiegészítő szín, színkör). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Formamegfigyelés képessége. 2. Térlátás képessége. 3. Színlátás és harmónia. 4. Vizuális kommunikációs képesség.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vázlatrajz, makett, színdinamika, színkör, kiegészítő szín, főszín, logó, harmónia, kollázs, grafiti, prezentáció, marketing.

Tematikai egység	**Műszaki rajz készítésének alapjai**	**Órakeret 100 óra**
Előzetes tudás	1. A közvetlen környezet tárgyainak funkció szerinti csoportosítása. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről, forma ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). 2. Vázlatszerű ábra készítése. 3. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A térlátás alakítása és erősítése. 2. Képalkotási képesség fejlesztése, testek látványszerű ábrázolása. 3. Műszaki rajz készítése változatos témákban (testek felülete, alaprajz, szabásminta). 4. A célnak megfelelő mérőeszközök, mértékegységek és rajzeszközök megválasztása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. A szabadkézi rajz és az ábrázoló geometria alapelemeinek megismerése. 2. A szabványos vonalfajták, vonalvastagságok, szabványírás megismerése. 3. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása, eltérő célú műszaki rajz készítése. Ismeretek 1. Térhatások, téri elemek. 2. Kísérlet a látvány ábrázolására. 3. Nézetábrázolás képsík rendszerben. 4. Szabványok. 5. Mérési alapismeretek (méretmegadás, méretarány). 6. Szerkesztések. Tanulói tevékenység 1. Mérések (mérési gyakorlatok, hosszúságmérés, eszközkiválasztás, mérési pontosság), becslés. 2. Szabványos vonalfajták, szabványírás gyakorlása. 3. Testek axonometrikus ábrázolása (kocka, téglatest, hasáb, gúla, henger), alaprajz, egyszerű szabásminta megszerkesztése (feladatnak megfelelően). 4. Makett, modell készítése változatos anyaghasználattal (méretarányra figyelemmel). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Formaészlelés-formareprodukció. 2. Térészlelés és térrendezés képessége. 3. Lényegkiemelés képessége. 4. Formamegfigyelés képessége. 5. Térlátás és differenciált térrendezés képessége.	Matematika: mértani testek, mérések, átváltások, felületszámítási ismeretek. Pályaorientáció: a szakmákhoz szükséges feladatok végzése. Szakmai alapozó ismeretek: tájékozódás, anyaggyűjtés a meglátogatott munkahelyeken.

6. Tárgytervezés és tárgyalkotás képessége. 7. Környezettudatosság, a természeti és épített környezet védelme.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria, szabványosítás, SI mértékrendszer, axonometria, méretmegadás, méretarány.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. képes a műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel, 2. képes és motivált a személyes tárgyak és környezet esztétikus alakítására, 3. tapasztalati ismeretekkel rendelkezik a mértani testekről, képes a formaábrázolásra (megközelítő hasonlósággal), vázlatszerű ábra készítésével, tárgy, egyszerű makett készítésével az általa választott technikával, 4. ismeretekkel rendelkezik a szabványokkal, szerkesztésekkel kapcsolatban, 5. képes mérésre, a mértékegység és mérőeszköz megválasztásával, a mérési pontosság jelentőségét ismeri, 6. képes egyszerű szakrajzot (alaprajzot, szabásmintát) értelmezni, elkészíteni. 7. törekszik munkája igényes kivitelezésére.

INFORMATIKA

Az információs kultúra alapjainak gyakorlatorientált megismerése a tanulókat hozzásegíti a munkájukhoz, az életvitelük alakításához szükséges információk korszerű, gyors megszerzéséhez, feldolgozásához és alkalmazásához. Az informatika tantárgy célja tudatosítani az informatikai eszközök szerepét, fontosságát az élet különböző területein. Az önálló számítástechnikai produktum (pl. rajz, levél, névjegy stb.) létrehozásának élménye, az alkotás élményének biztosítása motiválja a tanulókat, a gyakorlat során egyre tudatosabban használják az informatikai eszközöket. A tantárgy a szakmai ismeretekhez kapcsolódó internetes és más tömegkommunikációs technikák alkalmazásának tudatos megismertetésével,

új tartalmak felkutatására nevel. Ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulóknak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon való kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása. Az ismeretek elsajátítása során a tanulók megismerik és gyakorolják az informatikai eszközök tudatos használatát, rajzos-szöveges dokumentumok létrehozását, átalakítását, formázását. Megismerik a hatékony, céltudatos információszerzést az internetről, információ küldését és fogadását csoportos kommunikációs eszközök segítségével, internetes portálok, szöveges és képi információforrások használatát, tanulmányi feladatokhoz kereső kérdések megfogalmazását. A tanulók képessé válnak adatgyűjtésekre – játék az adatokkal, csoportosítások, rendezések, összehasonlítások.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az önismeret és társas kultúra fejlesztésében az internethasználattal összefüggő magatartási és etikai szabályok betartásával, a társadalmi kapcsolattartás elektronikus formáinak megismerésével. A médiatudatosság területén az informatikai eszközök használati szabályozásának, a függőség elkerülésének tudatos irányításával, az internetes tartalmak valóságtartalmának szűrésével kap eszközöket a tanuló a függőség elkerülésére.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a digitális kompetenciaterület fejlesztésében az informatikai eszközök használatának készségszintűvé emelésével, a gyakorlati élet minden területére kiterjedő felhasználás lehetőségeinek bemutatásával.

Tematikai egység	**Számítógép alkalmazása**	**Órakeret 100 óra**
Előzetes tudás	1. Kommunikációs készség. Problémamegoldó képesség. 2. Érdeklődés az elektronikus információhordozók iránt.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. 2. A számítógép-használat nyújtotta lehetőségek felismerése és alkalmazása a mindennapi tevékenységekben.	

	3. Az etikai szabályok ismerete és szem előtt tartása a világháló használatakor.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A balesetmegelőzés szabályainak betartása. 2. Számítástechnikai eszközök kezelése. 3. Az iskolában használatos operációs rendszer ismerete, segédprogramok használata. 4. A számítógép használata a tanulásban, az ismeretszerzésben. 5. Szövegszerkesztési ismeretek. **6.** Hardver eszközök fajtái, jellemzői. Ismeretek 1. Dokumentumkészítés. 2. Számítógéphez kapcsolódó eszközök használata (nyomtató, szkenner, digitális fényképezőgép, modem, CD, DVD-lejátszó). 3. Könyvtárhasználat, dokumentumismeret. 4. A számítógép alkalmazása során felmerülő etikai és egészségügyi fenntartások. Tanulói tevékenység 1. A géphasználat során felmerülő fogalmak értelmezése, rendszerezése. 2. Az általában használatos dokumentumformák, szoftverek alkalmazása. 3. Ikonok használata, egyszerű szöveg és rajzkészítés. 4. Hálózatra kapcsolódás, kapcsolat bontása. 5. Keresés kijelölt feladatra, dokumentum választása adott tantárgyi feladathoz, adott tartalmak, képek megkeresése keresőprogram segítségével, adatok értelmezése, felhasználása (menetrend, térkép). 6. Nyers szöveg formázása: önéletrajz, rövid hivatalos levél elkészítése (nyomtatása).	Magyar nyelv és irodalom: pontos szövegírás jelentősége, helyesírás. Testnevelés és sport: egészséges életmód.

7. Levelezőprogram használata, levél küldése, fogadása, az udvariassági formulák ismerete és használata. 8. A számítógéphez csatolható eszközök használata. 9. Ismerkedés a könyvtári nyilvántartás számítógépes adatbázisaival. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Érzékszervi megismerések. 2. Térbeli és időbeli tájékozódás. 3. Irányított, tartós, tudatos figyelem, emlékezet tartóssága, mobilizálása. 4. Problémamegoldó képesség. 5. Finommotorika, gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatos fogalmak (szakkifejezések).

Tematikai egység	**A számítógép használata során felmerülő etikai és technikai kérdések**	**Órakeret 44 óra**
Előzetes tudás	A számítógép használata során fellépő problémák feltérképezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A számítógépet és tartozékait kíméletesen, szakszerűen használni. 2. Balesetmentes, költségkímélő alkalmazás. 3. A világhálóról szerzett és az általa feltett információt kritikával, fenntartással, felelősséggel kezelni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Szakszerű eszközhasználat. 2. Egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretek. 3. A világháló használata a káros oldalak mellőzésével. 4. Önkorlátozás a számítógép használatának időtartamában. Ismeretek 1. A használt eszköz értéke és kíméletes alkalmazása.		Osztályfőnöki óra: káros hatások kivédése. Etika: adatvédelem, intimitás, tartózkodó viselkedés a virtuális térben is.

2. Az alkalmazás során felmerülő etikai kérdések áttekintése. 3. A számítógép használata során szükséges egészségvédelmi feladatok. 4. Káros szokások kialakulásának megelőzése. Tanulói tevékenység 1. A gép és a perifériák megfelelő használata. 2. Az egészségkímélő géphasználat feltételeit számba venni, és alkalmazni. 3. Etikai kódex közös összeállítása. A tilalmak számbavétele, indoklása. 4. A számítógép-függőség kialakulásának megelőzése. 5. Az agresszivitást erősítő játékok kerülése. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség. 2. Figyelem terjedelme, pontossága. 3. Emlékezet mobilizálása. 4. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. 5. Összefüggés-felismerés, algoritmikus, problémamegoldó gondolkodás.	Testnevelés és sport: egészségvédelem, állóképesség megőrzése, finommotorika. Magyar nyelv és irodalom: helyesírás, szókincs.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatos fogalmak (közösségi oldal, blog, csetelés, illegális letöltés, jogdíj).
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. képes a számítógépet biztonságosan, megfelelően működtetni, 2. képes a megismert alkalmazásokat kis segítséggel, önállóan használni, 3. képes célnak megfelelő produktumokat készíteni, 4. értékeli a szövegszerkesztő program előnyeit, érzékeli a szerkesztőprogramok gyakorlati hasznosságát, 5. képes saját és mások személyiségi, intim szféráját megvédeni, 6. képes önkorlátozásra, a káros tartalmak kerülésére. 7. ismeri és képes használni az iskolai és a lakóhelyi könyvtár

	állományait, és egyéb szolgáltatásait, 8. ismeri és tudatosan használja a számítógép káros hatását csökkentő egyszerű mozgásgyakorlatokat.

PÁLYAORIENTÁCIÓ

A tantárgy fontos szerepet játszik a tanulók reális önismeretének és önbizalmának kialakításában, a tanulók aktív részvételével a munkavállalói kompetenciák és a munkavégzéssel kapcsolatos motiváció fejlesztésében. A tantárgy kiemelt célja a sikeres pályaválasztáshoz és életpálya-építéshez szükséges személyes aktivitások megtervezése, a motivációban szerepet játszó egyéni képességek és készségek felismerése, tudatosítása, a tanulásból a munka világába való átmenet előkészítése. A tantárgy célja, hogy a tanulóban felkeltse az érdeklődésének, fizikai és értelmi képességének megfelelő, lakóhelyén reálisan elérhető munkakör és munkavégzés iránti érdeklődést, segítse a választott munkaterülethez szükséges kompetenciák megismerését, igényelje ezek fejlesztését. A pályaorientáció támogatja a tanulót abban, hogy megismerje a betölthető foglalkozásokat és megpróbálja azokat összeegyeztetni saját személyiségével, ambícióival, lehetőségeivel. Megismeri és elsajátítja a munkavállalással és munkavégzéssel kapcsolatos ügyintézések, adminisztrációs teendők alapjait, felismeri ezek fontosságát.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az állampolgárságra és demokráciára nevelés területén a munkahelyi demokrácia és munkavállalói lehetőségek bemutatásával, az önismeret és társas kultúra területén az egyéni képességekhez mért pályaválasztás és szakmatanulás lehetőségeinek felismertetésében.

A pályaorientáció feladata a munka világának bemutatása a lehető legszélesebb körben és az egyéni lehetőségek, a választott képzés megismertetése, megszerettetése. Fontos a munka fontosságának és a megtermelt értékeknek a felismerése, a munkavégzés megbecsülésére nevelés. Gazdasági és pénzügyi nevelés területén lényeges a munkavállalás és a munkavégzés szerepének felismerése a megélhetés megalapozásában, a munkahelyi feladatok ellátása és a munkahely megtartásának fontosságára nevelés. A tanulók megismerik a munka világának hazai és európai sajátosságait, jellemzőt, értékeit, a munkaerőpiac lehetőségeit, a különböző kultúrák munkavállalást, egyéni életutat befolyásoló hatását.

A tantárgy az anyanyelvi kompetenciaterületet a munka világával kapcsolatos ismeretek körével, a szakmai nyelv megismertetésével segíti. Támogatja a munkahelyi kommunikáció megismerését, az önkifejezést a vállalt és ellátott feladatokkal kapcsolatban. A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejődését segíti a társadalmi munkamegosztás szerkezetének és okainak megismertetésével, a munkakörök egymásra utaltságának bemutatásával és az egyéni munkavállalói fontosság érzésének kialakításával. Fejleszti az önismeretet a munkaképesség, pályaalkalmasság és egyéni életpálya lehetőségének feltárásával. A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás formáit bővíti a munkahelyi kommunikáció elvárt szabályainak és lehetőségeinek gyakorlásával.

Tematikai egység	**Munkavállalói ismeretek**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Munkavállalás iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Munkahely-kereséssel, munkavállalással, munkavégzéssel összefüggő ismeretek rendszerezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Munkaerőpiacon való érvényesüléséhez szükséges viselkedési formák, technikák, adminisztratív teendők. 2. Munkával kapcsolatos jogok és kötelességek, a munkaerő-piaci szervezetek nyújtotta lehetőségek, támogatási formák, juttatások, szolgáltatások. 3. A munka világának hazai és európai sajátosságai, jellemzői, értékei, a munkaerőpiac lehetőségei. 4. Az egész életen át tartó tanulás és a folyamatos pályakorrekcióra való felkészülés. 5. Életpálya tudatos tervezése, az álláskeresési technikák megismertetése, gyakoroltatása, elsajátítása. Ismeretek 1. Munkahelykeresési ismeretek, munkafelvétel, 2. Munkavállalással kapcsolatos ügyintézési ismeretek,	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Informatika: tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.

3. Munkaegészségügyi ismeretek, 4. A munkahelyek szerkezete, felépítése, 5. Munkahelyi viselkedés, munkahelyi kapcsolatok, 6. A munkavégzés szervezése. Tanulói tevékenység 1. Látogatás munkaügyi központba, ismerkedés az ügyintézéssel. 2. Munkafelvételi adatlapok kitöltése, hivatalos adatok, iratok, erkölcsi bizonyítvány (TAJ-szám, adószám, bankszámlaszám, képzettség adatai). 3. Önéletrajz készítése, állásinterjú gyakorlása. 4. Munkaegészségügyi vizsgálaton történő részvétel. Munkaruha, védőruha, védőeszközök fontosságának megbeszélése. 5. Munkavállalói jogok és kötelességek megbeszélése. 6. Munkahelyi adminisztráció (jelenléti ív, fizetési jegyzék, munkahelyi igazolás, szabadságkérés, betegállomány igazolása). 7. Munkahelyi kapcsolatok, problémakezelés gyakorlása (munkavezető, munkatársak, beosztottak szerepe). 8. Iskolai időbeosztás és munkahelyi időbeosztás különbözőségének megbeszélése (szabadság, munkaidő, szünet, ebédidő, táppénz, túlóra, helyettesítés). 9. Munkahelyváltással, munkakörváltással kapcsolatos ismeretek megbeszélése (felmondás, munkanélküliség, munkanélküli segély, álláskeresési lehetőségek, közmunka). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Alkalmazkodás, szociabilitás, 2. Önállóság. 3. Motiváció. 4. Szabálykövetés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munkahely, munkaidő, szabadság, betegállomány, táppénz, segély, munkabér, bérjegyzék, felmondás és más, a munkavállalással kapcsolatos fogalmak, kifejezések.

Tematikai egység	Pályaorientáció	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Szakmaválasztás és szakmaelsajátítás iránti érdeklődés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A választható szakmák, munkatevékenységek megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Reális önismeret és személyes jellemzők megismerése. 2. Személyes pályaalkalmasság feltárása. 3. Társas képességek megismerése. 4. Egyéni képesség és érdeklődés összehangolása. 5. Szakmák rendszerének, sajátosságainak megismerése. 6. Munkakedv felkeltése a reálisan választható szakmák és a képzési kínálat függvényében. Ismeretek 1. Az egyes szakterületeken dolgozók tevékenységének, a pályák, munkakörök sajátosságainak, a különböző szakmacsoportok tevékenységformáinak megismerése. 2. Különböző életpálya-lehetőségek bemutatása, pályatükrök megismerése, az egyéni alkalmasság és a munkatevékenység közötti megfelelés bemutatása. 3. Szakmai szerep kiválasztása, megfogalmazása, egyéni életpálya reális megtervezése. 4. Munkahelyi körülmények, munkafeltételek, saját alkalmasság mérlegelésének szempontjai. 5. Munkahelyi egészségvédelem szempontjai. Tanulói tevékenység 1. Jól ismert szakmák jellemzőinek gyűjtése, szülők munkájának és a környék munkalehetőségeinek bemutatása. 2. Információk gyűjtése a szakmákról, a munka világáról, hazai	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Természetismeret: egészségügyi alkalmasság (látás, hallás, állóképesség). Informatika: tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban.

és európai sajátosságokról. 3. Egyéni pályaalkalmasságról, fizikai erőnlétről, terhelhetőségről, ügyességről tapasztalatok gyűjtése. 4. Munkaerőpiaci lehetőségek, munkavállalást és egyéni életutat befolyásoló hatások gyűjtése, megbeszélése. 5. Az egészséges munkahelyi környezet kritériumainak gyűjtése. 6. Az egész életen át tartó tanulás és a folyamatos pályakorrekcióra való felkészülés érdekében az életpálya tudatos tervezésének, az álláskeresési technikák elsajátításának megismerése, gyakorlása. 7. Elvégzett munka eredményeinek megtekintése, a munka értékének és szépségének felismerése. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Esztétikai érzék, 2. Önismeret, 3. Motiváció, 4. Precizitás, 5. Önállóság.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakmák és munkakörök megnevezései, a fizikai és mentális alkalmasság kifejezései.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes kiválasztani a szakmák és munkakörök rendszeréből a képességeinek és érdeklődésének megfelelő tevékenységet, motiválttá válik a szakma ismereteinek elsajátítása és a felnőttkori munkavégzés iránt.

SZAKMAI ALAPOZÓ ISMERETEK

A tantárgy célja az egyéni életpálya-elképzelések, az egészségügyi, fizikai és pszichikai tényezők alapján – a pályaválasztási döntés segítése. Megismerteti a tevékenységek munkakörülményeit, a munkahelyek szerkezetét, az álláslehetőségeket, a különböző foglalkozásokat, tevékenységformákat. A feltételek függvényében egy vagy több szakterületen gyakorlatorientált, általános gyakorlati ismereteket nyújt. Az oktatás keretében a tanulók az általános szakmai elméleti ismeretek elsajátítása mellett a gyakorlatban is megismerkednek a kiválasztott tevékenység jellemző technológiáival, a felhasznált anyagokkal.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a munkahelyeken, műhelyekben elvárt viselkedés megismertetésével, az önismeret és társas kapcsolati kultúra területén a munkatársi kapcsolatokban szokásos együttműködési képességek kialakításával, a munkavezetővel és a kollégákkal történő kapcsolattartás gyakorlásával.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a munkaképesség és állóképesség fejlesztése és megtartása érdekében a saját személyre vonatkozó ismeretek nyújtásával segíti a tanulókat. Megismerteti az egyes foglalkozások egészségügyi, fizikai és pszichikai kockázatait, ezek elkerülésének lehetőségeit és a sérülések, károsodások megelőzésének fontosságát.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén segíti felismerni a munkavégzéssel összefüggő veszélyek elkerülését segítő technikákat, megalapozza a műhelyekben szükséges, szerszámokkal, tevékenységekkel kapcsolatos óvatosságot, odafigyelést a saját és a munkatársak épségét veszélyeztető tényezők és folyamatok elkerülésére. Az anyanyelvi kommunikáció fejlődését a tantárgy a szakmai nyelv gyakorlásával, a munkatársakkal és

munkavezetővel szükséges önkifejezés segítésével és a munkafeladatok és utasítások megértésének támogatásával segíti. Elősegíti helyzethez illő szóhasználattal az információ kérését szóban és írásban, segít a vélemény, kritika, vita kulturált nyelvi formában történő megfogalmazásában.

A szociális és állampolgári kompetencia területén erősíti az együttműködést, a munkafegyelem kialakulását, a felelősségvállalást, a társadalmi cselekvőképesség növelését, a szabálykövető magatartás elfogadását, az erőfeszítést, a monotóniatűrést a munkafolyamatokban, élethelyzetekben. Fizikai és szociális helyzetekben eredményes alkalmazkodást biztosító, szilárd szokásrendszert alakít ki.

Tematikai egység	**Általános munkahelyi tűz- és balesetvédelem**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Óvatos magatartás kialakulása a nem ismert tárgyakkal és gépekkel kapcsolatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkahelyek és műhelyek használata rendjének és szabályainak megismerése, az önmaga és társai érdekében szükséges védő-, óvó előírások megismerése, fontosságuk felismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Tűz- és balesetvédelmi előírások, műhelyhasználat rendjének megismerése. 2. Alapvető óvatosság kialakulása. 3. Műhelyben elvárt viselkedés szabályozása. 4. Tűz és baleset esetén szükséges teendők, mentések, értesítendők körének megismerése. Ismeretek 1. Veszélyes gépek, eszközök, tevékenységek. 2. Veszélyes alapanyagok, energiaforrások. 3. Munkaruha, védőruha, munkacipő, védő és óvó eszközök. 4. Elsősegélynyújtási alapismeretek, elsősegélyláda helye a műhelyben, tartalma.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Informatika: tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.

5. Egészségvédelem a műhelyben, munkahelyen. Tanulói tevékenység 1. Beszélgetés a tűz veszélyeiről, a munkagépek és munkaeszközök balesetet, sérülést okozó lehetőségeiről. 2. Baleseti sérülés ellátásának szimulálása, elsősegélyláda tartalmának összeválogatása, alkalmazásának gyakorlása. 3. Tűzvédelmi gyakorlat. 4. Segélyhívások, segítségkérés helye, szimulálása, mentők, tűzoltók, rendőrség, segélyvonal. 5. Különböző típusú munkavégzéshez alkalmas és nem alkalmas munkaruha, védőruha válogatása. 6. Munkatevékenységekhez védő és óvó felszerelések kiválasztása. 7. Védőfelszerelés helyes használatának bemutatása, kipróbálása. 8. Munkaeszközök helyes megfogásának, átadásának gyakorlása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Megfigyelőképesség. 2. Óvatosság. 3. Kooperációs készség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Baleset, veszély, elsősegély, mentőláda, műhelyben használt eszközök, anyagok neve.

Tematikai egység	**Közlekedési ismeretek**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tömegközlekedési eszközök önálló, magabiztos igénybevétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A műhelyek és munkahelyek tömegközlekedéssel történő megközelítése lehetőségeinek megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. A munkahely és lakóhely közötti önálló közlekedés biztonságosan és célszerűen. 2. Tömegközlekedési eszközök biztonságos és célszerű igénybevétele. 3. Menetrend alapján menetidő, átszállások ismerete. 4. Közlekedéshez szükséges menetidő és útvonal tartása. Ismeretek 1. Menetrend. 2. Átszállási lehetőségek. 3. Tömegközlekedési eszközök útvonala. 4. Lakóhely közlekedése. 5. Lakcím és munkahely, műhely címének pontos ismerete. 6. Bérletek, jegyek időbeli és térbeli hatályosságának ismerete. Tanulói tevékenység 1. Útvonalak tervezése, baleset esetén kerülőutak tervezése. 2. Közlekedési igazolványok, bérletek és jegyek szükség szerinti beszerzése. 3. Menetidő kipróbálása, pontos érkezés a munkahelyre. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Figyelem. 2. Önállóság. 3. Együttműködési készség. 4. Pontosság. 5. Óvatosság.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Informatika: tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közlekedési eszközök neve, menetrend, menetidő, átszállás, jegyek, bérletek elnevezése, útvonal.

Tematikai egység	Műhelygyakorlatok	Órakeret 288 óra
Előzetes tudás	Tűz- és balesetvédelmi ismeretek, motiváltság a munkavégzésre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Munkahelyen, műhelyben végezhető segítő feladatok, részmunkák végzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Munkahelyi műhelyben helyes viselkedési szabályok kialakítása. 2. Egy szakmacsoport közös szakmai gyakorlati ismereteinek, készségeinek, képességeinek fejlesztése. 3. A szükséges általános elméleti elemekkel való összekapcsolás. 4. A műhelyben szokásos és elvárt higiénés szokások elsajátítása. 5. A képzés céljától függően felkészítés az Országos Képzési Jegyzékben szereplő konkrét szakképesítés, rész-szakképesítés vagy munkába állást, életkezdést segítő ismeretek elsajátítására. Ismeretek 1. A műhely helységeinek, eszközeinek, rendjének, tisztántartásának megismerése, megnevezése. 2. A munkahely és műhely elvárt higiénés rendjének megismerése. 3. Jellemző technológiák, a felhasznált anyagok megismerése, megnevezése. 4. Munkafolyamat menetének megismerése. 5. A társadalmi, munkahelyi beilleszkedéshez szükséges viselkedésformák elsajátítása. Tanulói tevékenység	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Informatika: tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése.

1. A műhely elvárt és szükséges higiénés rendjének betartása. 2. Az egyszerűbb kéziszerszámok, eszközök helyes fogási, használati módjának gyakorlása. 3. Szükséges munkaruha, védőruha, munkacipő helyes viselésének gyakorlása, gondoskodás a tisztántartásról. 4. A munkaműveletek kipróbálása, a helyes munkavégzési szokások kialakulásának megalapozása. 5. Szerszámok tisztántartásának, szerszámok, anyagok tárolási szokásainak betartása. 6. Munkavégzés közben a szükséges pihenőidő betartása. 7. Helyes testtartás és fogások gyakorlása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Praktikus készség. 2. Kooperációs készség. 3. Pontosság, precizitás. 4. Irányított figyelem, óvatosság. 5. Önállóság, önismeret.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műhelyben használt helyiségek, eszközök, anyagok nevei.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló 1. az intézmény szakmai képzésének megfelelő területen jártas lesz a gyakorlati műhelyekben és munkahelyeken, elsajátítja a képzés során használatos alapvető segítő munkák és részfeladatok elemeit, 2. tájékozott lesz a munkavégzés során elvárt teljesítménnyel és saját képességeivel kapcsolatban.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Az enyhe értelmi fogyatékos fiatalok középfokú nevelésében-oktatásában jellemző a tudatos és rendszeres öntevékenység, önképzési igény valamennyi műveltségi terület, így a testnevelés és sport esetében is. Hangsúlyossá válik a munkavállaláshoz szükséges fizikai kondíció és az egésztudatosság beépülése a személyiségvonások rendszerébe, a motoros

aktivitásban vezető szerephez jut a rekreativitás, a szabadidős fizikai tevékenység. Középfokú oktatásban részesülő enyhe értelmi fogyatékos fiatalok tehetséggondozásának egyik fő terepe a versenysport.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az anyanyelvi kommunikáció – a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése terén, a testnevelés órákon, vagy szabadős sporttevékenységek keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására.

A matematikai kompetencia fejlesztése indirektmódon, transzferhatások révén, funkcionális képességek, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg.

A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és balesetmegelőzési ismeretekként van jelen a testnevelés órákon.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi, az önismereti, a másokért való felelősségvállalás valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési célnak megfeleltethető a tantárgy.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése. További cél a helyzetfelismerő képesség fejlesztése, a komplex személyiségfejlesztés, a szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. Fontos a motiváció felkeltése a szabadidő- és diáksportokra, a testnevelés és sportági ismeretek bővítésére, a preventív és egészségtudatos szokások kialakítására a tanulókban. A testnevelés kiemelten támogatja a biomechanikailag helyes testtartás kialakulását, szükség szerint a tartás javítását, korrekcióját. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

Tematikai egység	**Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret**

		72 óra
Előzetes tudás	1. Bemelegítési technikák alkalmazása. 2. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végrehajtása. 3. Függeszkedés bordásfalon, kötélen, gyűrűn.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Kondícionális és koordinációs képességfejlesztés. 2. Testépítés természetes eszközökkel, egészségvédelemmel. 3. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Minőségelvű motoros tevékenységek tökéletesítése. 2. Sportági tevékenységre épülő kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. 3. Vízi biztonság megteremtése, a víz, mint az egyik őselem gyógyhatásainak tudatosítása. Ismeretek 1. A fittség és az edzettség kritériumai. 2. A terhelés élettani és pszichés értelmezése. 3. A nyolc évfolyamon tanultak elmélyítése, készségszintre emelése. 4. Gimnasztika. 5. Egyensúlygyakorlatok. 6. Küzdőgyakorlatok. 7. Zenére végzett gyakorlatok. 8. Légző gyakorlatok. Tanulói tevékenység 1. Differenciált, egyéni edzésterv készítése – segítséggel. 2. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és tornaszerekkel (labda, kötél, gyűrű, zsámoly, tornapad). 3. Szereken történő célirányos mozgások: függeszkedések, mászások. 4. Önállóan végzett bemelegítés (8-10 gyakorlatnyi).	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: emberi test, egészséges életmód.

5. Bemelegítő mozgásanyag tervezése és kivitelezése. 6. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. 7. Testépítés – minden izomcsoport harmonikus fejlesztése a gerinc és az ízületek védelmével. 8. Tesztek, felmérések kizárólag diagnosztikus célzattal: a. motoros (Cooper), b. kardio-respiratorikus, c. állóképesség, d. erő, e. izomerő, f. állóképesség, g. testösszetétel. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Döntési képesség. 2. Térkihasználási képesség. 3. Transzferhatások.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Speciális kifejezések az edzésekkel kapcsolatban.

Tematikai egység	**Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	1. Alakzatváltozásokban való együttműködés. 2. Egyensúlygyakorlatok végrehajtása egyensúlyvesztés nélkül. 3. Erőfeszítésre és kitartásra való képesség fejlesztése. 4. A tanult mozgáselemek önálló végrehajtására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Természetes mozgásformák továbbfejlesztése. 2. Sportágak technikai elemeinek megismerése. 3. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Térbeli és energiabefektetésre vonatkozó tudatosság fejlesztése. 2. Tudatos helyzetfelismerő és feladatmegoldó képességek fejlesztése. Ismeretek 1. Új sportági ismeretek és rendszerek alapjai. 2. Mozgásos tapasztalatszerzés a néptánc, a történelmi táncok, társastánc és modern mozgáselemek tárából. 3. Rendgyakorlatok. 4. Torna. 5. Támaszgyakorlatok. 6. Mászás, vándormászás. 7. Függeszkedés, lendülés. 8. Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc. 9. Atlétikai elemek: a. Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások.	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: Emberi test. Helyes higiénés szokások. Balesetvédelem. Etika: versenyszellem, nyertes elismerése, szabályok betartása.

b. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal. 10. Tánc: népi és régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok megismerése. 11. Úszás. 12. A vízből mentés elemi szabályai. Tanulói tevékenység 1. Természetes mozgások végrehajtása (sportág-specifikus jelleggel). 2. Technikai és taktikai elemek véghezvitele (egyéni szintű) cselekvési biztonsággal. 3. Szervezést elősegítő gyakorlatok: rendgyakorlatok, alakzatok felvétele, menetelések, ellenvonulások, nyitódások, zárkózás, szakadozások. 4. Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. 5. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. 6. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban menetelés alakzatfelvétellel. 7. Támaszgyakorlatok, függés és egyensúlygyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. 8. Mászás kötélen, vándormászás bordásfalon. 9. Függeszkedés, lendülés, lengés, hintázás szereken. 10. Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc gyakorlása. 11. Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások. 12. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal, verseny, időmérés. 13. Tudatos, gyakorlati alapú tapasztalatszerzés a hazai és külföldi sportjátékok technikai és taktikai készletéből. 14. Tánc, művészeti előadás és más mozgásformák alkalmazása az önreflexió és önkifejezés érdekében. 15. Tánctanítás, tutorálás mozgásos programokban, gyakorlatokban.	

16. Úszás: gyors, mell, hátúszás saját tempóban, a pillangóúszás elemei, indulási és beérkezési technikák, vízi sportjátékok. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége. 2. Imitációs és elemző képesség. 3. Alkalmazkodási képesség. 4. A mozgás örömének átélése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelemmel és baleset-megelőzéssel kapcsolatos fogalmak, támasz, átfordulás, tigrisbukfenc, ugróerő, lendület, gyorsítás, lassítás, rajtolás, átlépő technika, hajítás, dobás, lökés, vetés, start, fejes, forduló, a vízből mentés fogalomtára.

Tematikai egység	**Játék**	**Órakeret 104 óra**
Előzetes tudás	1. A játékok, feladatok szakszavainak értelmezése és azoknak megfelelő cselekvés. 2. A labda céltudatos irányítása. 3. A sportjátékok szabályainak betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Együttműködés, kooperáció elősegítése. 2. Versenyszellem és a sportszerűség kialakítása és fenntartása. 3. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Személyes és társas folyamatok pozitív alakítása a megismerésben, az értékelésben, az asszertivitásban, a sportszerűségben és a sikerorientáltságban. 2. Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés és kritikai értelmezés. 3. Csapatépítés.	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

4. Sportági előkészítő kreativitás és kooperativitás fejlesztése. 5. Inklúzióra, társadalmi integrációra előkészítés, érzékenyítés. 6. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. 7. Játékszabályok által döntésképesség és szabálytudat kialakítása. 8. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. 9. Személyes és társas folyamatok megélése. 10. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlata. Ismeretek 1. Dobó- és elfogójátékok. 2. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. 3. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. 4. Átadások helyben és mozgás közben. 5. Célba rúgó és célba dobó játékok. 6. Kosárlabda. 7. Labdarúgás. 8. Röplabda. 9. Kézlabda. 10. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel. 11. Szabadidős teremjátékok. Tanulói tevékenység 1. Dobó és elfogó játékok játszása. 2. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel (kidobós). 3. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés, védővel szemben, átadások helyben és mozgás közben, célba rúgó és célba dobó játékok. 4. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel (esések, gurulások, szabadulások). 5. Szabadidős teremjátékok: gombfoci, asztali foci, darts, asztalitenisz, asztali hoki.	

6. Preventív játékok és tevékenységek vízben. 7. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. 8. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Szabálytudat. 2. Kooperativitás. 3. Asszertivitás. 4. Kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve és szabályai, büntetődobás, büntetőrúgás, oldal-bedobás, sarokrúgás, szerelés, becsúsztatás, ívelés, feladás, sáncolás, csatár, középpályás, védő, kapus, kapáslövés, önvédelem, esés, gurulás, szabadulás.

Tematikai egység	**Versenyzés**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	1. Együttműködés a csapattársakkal, versenytárssal. 2. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. 3. A labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. 2. Olimpikonok, paralimpikonok tiszteletére nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Sportági versenyek, versenytapasztalatok megszerzése a diáksport, élsport és szabadidősport terén. 2. Sportszerűség fogalmi jelentésének ismerete. 3. Az olimpia és sporttörténet nagy alakjai, emblematikus személyiségei, híres magyar és nemzetközi sportolók megismertetése a múltból és a jelenből. 4. Példakép (választás, a választás megindokolása).	Magyar nyelv és irodalom: viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés.

Ismeretek, indoklások 1. Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok, a sportági versenyek szabályainak, technikájának és taktikájának elemei. 2. Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola. Ugróiskola. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályainak megismerése. 3. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok. 4. Küzdősportok elemei. 5. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia. Tanulói tevékenység 1. Sportági versenyek – szükség szerinti egyszerűsített szabályokkal – gyakorlása. Váltóversenyek. 2. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta). 3. Ugróiskola – magasugrás, távolugrás. 4. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). 5. Sorversenyek. Váltóversenyek. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályszerű, csapatok közötti játéka. 6. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok (bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásba vágás, csizmadobáló). 7. Úszóverseny egyszerűsített szabályokkal. 8. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. 9. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. 10. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. 11. Példakép keresése híres magyar és nemzetközi sportolók és csapatok közül (képek, eredmények, versenyek látogatása,	Természetismeret: egészséges életmód. Informatika: képek, eredmények keresése honlapokon. Etika: önismeret – testi és lelki egészség.

kulturált szurkolás). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Szabálykövetés, szabálytartás. 2. Egészséges versenyszellem. 3. Kooperáció. 4. Koordináció. 5. Döntési és reagáló képesség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A játékok neve és szabályai; erőszakos, kíméletes, sportszerű, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény, olimpikon, paralimpia.

Tematikai egység	**Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	1. A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. 2. Egyszerű relaxáció gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. 3. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra, egészségtudatosságra nevelés. 2. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. 3. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. 4. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepe.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Igénykeltés a mozgásban gazdag életformára, a terhelés alakítására és kontrolljára való képesség kialakítása. 2. Optimális testtömeg és fittség paramétereinek kialakítása, illetve fenntartása. 3. A relaxáció és stresszoldás mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszköze. 4. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásai a testi-lelki egészségre. 5. Primer prevenció és az életvezetés kapcsolatrendszere:	Magyar nyelv és irodalom: gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

szokások, egészségfejlesztés, egészségtudatosság. 6. Egyéni felelősség és döntés az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában. 7. Biztonság és környezettudatosság. 8. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatása. 9. Önkontroll, önuralom. 10. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtásának képessége – a védő-óvó intézkedések ismerete és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). 11. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. 12. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásával. Ismeretek 1. Otthon is végezhető testgyakorlatok. 2. Táncok különféle műfajai. 3. Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. 4. Relaxációs gyakorlatok. 5. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése, betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások szerepe. 6. Természetben űzhető sportok (balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem elsajátítása). 7. Kerékpározás, görkorcsolyázás. 8. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 9. Könnyített testnevelés. Tanulói tevékenység 1. Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák – egyénileg, párban, csapatban.	

2. Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, talajtorna). 3. Relaxációs gyakorlatok: légzőgyakorlatok, figyelemösszpontosító és lazító testtartások. 4. Természetben űzhető sportok: labdajátékok, futóversenyek, túra, kocogás, tájfutás – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem rendszeres elvégzése (krémezés, ruházat, ellenőrzés). 5. Kerékpározás, görkorcsolyázás. 6. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 7. Könnyített testnevelés: a tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok (a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint, a tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása). 8. Testtartás-javító gyakorlatok: preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Egészségtudatosság. 2. Mozgásigény. 3. A körülményekhez való alkalmazkodás. 4. A természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, testtartás, tájfutás, tájoló, térkép, terep, önkarbantartás, tréning, örömtréning.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes 1. a menet- és ütemtartásra, hosszabb távú egyenletes, lassú futásra, 2. a hatékony mozgásszabályozásra, két-három mozgáselem összekapcsolására a gyakorlatok során, 3. a gyakorolt mozgáselemeket, sportágakat szabad térben, más körülmények között is alkalmazni, 4. a szergyakorlatok teljesítésére, önálló végrehajtására képessége szerint, 5. az ugróerő és súlypontemelkedés tudatos szabályozására, 6. a tánc és a közös mozgás élményének átélésére, 7. önállóan bemelegíteni, 8. a sportot életritmusába beépíteni, 9. legalább egy úszásnemet biztonságosan művelni, 10. versenyjátékok, versenyfeladatok szakszavait értelmezni, és azoknak megfelelően cselekedni, 11. a labdát céltudatosan irányítani, 12. a labda- és sportjátékok szabályait betartani, a csapatszerepeket felismerni, 13. a szabályok betartásával aktívan részt venni a közös játékokban, versenyekben, 14. higiénés ismereteit rutinszerűen alkalmazni, 15. a relaxációs gyakorlatokat önsegítő rendszerében alkalmazni, nyugalmi és stresszhelyzetben szokásrendszerébe integrálni az egészségtudatos magatartásformákat.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA

Az osztályfőnöki óra sajátos szerepet tölt be a tantárgyak rendszerében. Tartalmai, tevékenységei közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a

tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására. Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, tematizáltan segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést. Célja fejleszteni – a konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével – a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését. Fontos, hogy hozzájáruljon – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához. Feladata erősíteni – a terápiás eljárások alkalmazásával – az önismeretet, az önelfogadást és az önfejlesztést, biztosítani a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldását helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül. A tantárgy tudatosítja az értékek védelmével kapcsolatos felelősséget, bemutatja a közvetlen környezet humán értékeit. Az osztályfőnöki óra feladata, hogy kapaszkodókat adjon a serdülőkor testi-lelki változásaihoz – a tanuló számára lehetőséget adjon a saját élmények, vélemények megvitatására. Riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával – saját élmény eseti bekapcsolásával – adjon pontos képet és iránymutatást az élvezeti szerek veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről. A tanulók saját tapasztalatokat szereznek – események, történések közös elemzésével, egyéni gyűjtőmunkával – a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Felkészíti a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására, a tanuló tapasztalatokat gyűjt a munka világáról, a szakmákról. A tantárgy feladata továbbá a vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően –, a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.

A tantárgy az erkölcsi nevelés terén, irodalmi művek, irodalmi szereplők megismerésén keresztül támogatást nyújt pozitív és negatív példák felismerésére, pozitív mintakövetésre; nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén hazánk múltjának, jelenének megismerésére az írók, költők szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés terén szerepet játszik az olvasott szövegekben a közéletiség felismerésében, a múlt irodalmában a demokratikus jogokért való küzdelem

megjelenésének nyomon követésében.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése területen fontos szerepet tölt be a tantárgy, a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíti a társas érintkezést. Az önismeretet fejleszti a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel, segíti a saját személyiség megismerését az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek megismerésével ismeretterjesztő és irodalmi szövegekben, ezek felismerésével, saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazásával vesz részt.

A családi életre nevelést az irodalmi művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása erősíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területet támogatja a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán, illetve ezek gyakoroltatása szituációs játékokban, szerepjátékokban.

A fenntarthatóság, környezettudatosság terület egyre tudatosabbá válik a helyes szokásrend következetes alakítása során különböző életterekben (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.).

A pályaorientáció területét támogatja a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek elemzésével, megbeszélésével, saját lehetőségek és motivációk összevetésével.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területen komplex ismereteket nyújt az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek bemutatásával a tanulóknak a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, családi élet, hivatalos ügyintézés, gazdálkodás stb. témakörökben.

A médiatudatosságra nevelést segíti az ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek, infokommunikációs eszközök igénybevételének gyakorlásával.

A tanulás tanítása területet támogatja az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárásával, egyénre szabott értékeléssel, az önálló ismeretszerzési képességek fejlesztésével.

A kulcskompetenciák közül az anyanyelvi kommunikáció hangsúlyos, a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve kell szerepet kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlődését, a társadalmi beilleszkedést a kellő önismeret alakításával tudja a tantárgy segíteni.

Tematikai egység	**Beilleszkedés – Alkalmazkodás**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Helyes értékválasztás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális pályatervezés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A szabályok elfogadása. 2. Helyes napirend kialakítása. 3. Az önálló tanulás egyre nagyobb aránya. 4. Felkészülés a szakmatanulásra. 5. Érzelmi azonosulás, megértés az elődök tettei iránt. 6. Szolidaritás a rászorulókkal szemben. 7. Aktív részvétel a lakóközösség és iskolaközösség életében. Ismeretek 1. Tanulói jogok és kötelezettségek. Házirend. 2. Tűz- és balesetvédelem. 3. Napirend. Tanórán kívüli elfoglaltságok. 4. Tanulás és tudás. 5. Új tantárgyak megismerése. 6. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Szakmai alapozó ismeretek: pályaválasztással kapcsolatos ismeretek. Pályaorientáció: pályaválasztással kapcsolatos ismeretek.

(kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság). 7. Helyismeret. 8. Közvetlen lakókörnyezetben, iskola szervezésében végezhető önkéntes munka végzése. Tanulói tevékenység 1. A házirenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. A szabályok megvitatása. 3. Időbeosztás, órarend. Hatékonyság ellenőrzése. 4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. 5. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban (pályaorientáció, alkalmasság). 6. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. 8. A lehetőségek és képességek felmérése, saját képességek tudatosítása a pályaválasztás érdekében (tesztek, pályaválasztási tanácsadó). 9. Kutatómunka a közvetlen környezet múltjáról (könyvtári kutatómunka, helytörténeti múzeum, kiállítás megtekintése). 10. Tanulmányi kirándulás, intézménylátogatás, kapcsolatfelvétel a rászorulók megsegítése érdekében (gyermekintézmény, idősgondozás, állatgondozás, parkgondozás, ünnepi műsor előadása). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Akusztikus figyelem. 2. Szerialitás.	Informatika: tájékozódás a világhálón.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység,

	hatékony tanulás, önellenőrzés, rátermettség, viszonzás nélkül, szívesen.

Tematikai egység	**Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	1. A tanuló saját jó és rossz tulajdonságainak ismerete. 2. Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. 2. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. 3. Törekvés a káros szokások kijavítására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Reális önismeret. 2. Sérelmeiről beszél a tanuló. 3. A kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett. 4. Hatékony és konstruktív részvétel a szűkebb környezet életében. 5. A káros szenvedélyek kialakulásának elkerülése. 6. Segítségkérés módjának és helyének megismerése. 7. Segélykérő telefonszámok ismerete. Ismeretek 1. Önjellemzés, reális önértékelés. 2. Lelki bántalmak, sérelmek következményei. 3. Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem? 4. Az emberi természet megnyilvánulása, a helyes életvezetés kialakítása. 5. Negatív tulajdonságok számbavétele. 6. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése. 7. Dohányzás (aktív – passzív). 8. Alkoholizmus, káros közösségek hatása (galeri, szekta). Tanulói tevékenység 1. Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése (külső- és	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Természetismeret: egészséges életmód.

belső tulajdonságok), fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? 2. Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önkritika). 3. Javaslatok és tervkészítés a hibajavításra. 4. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn bemutatása helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. 5. Ellenszenv, rokonszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása. 6. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása vagy elutasítása. 7. Saját élmények a felmerülő témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). 8. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni a fenti helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Akusztikus figyelem. 2. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. 3. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. 4. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, elhárítás, önjellemzés, önkritika, tervkészítés, feszültségoldás, megelőzés, realitás.

Tematikai egység	**Aktuális témák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló saját környezetének ismerete, az események számontartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	1. Egyéni és társadalmi ünnepek ismerete, számontartása. 2. Mások ünnepeinek megismerése, elfogadása (tolerancia),	

céljai	ünneplésének a tisztelet megadása. Aktív részvétel az intézmény és lakóhely életében.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Szűkebb és tágabb közösségének ismerete. 2. Aktivitás, együttműködés. Ismeretek 1. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete. 2. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése. Tanulói tevékenység 1. Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése. 2. A választott szakma története, hagyományai, alkotásai, eszközei körében tájékozódás. 3. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás. 4. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. 5. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Akusztikus figyelem. 2. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. 3. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. 4. Szerialitás.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Informatika: tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése, plakát, meghívó az ünnepekre.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel kapcsolatos fogalmak köre.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes 1. iskolai munkáit a tanult szabályok szerint végezni, 2. a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni, 3. meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével, 4. iskolai munkáit a tanult szabályok szerint végezni, 5. a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni, 6. meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével, 7. a környezet és az értékek megismerése alapján az azonosulásra, elfogadás és szolidaritásra az aktuális helyzetekben, . 8. felismerni az ünnepek és ünneplés helyét és értékét az egyén és a közösség életében, 9. megismerni az aktív közreműködés és részvétel élményét, emlékeket gyűjteni, dokumentálni.

11.4.2. AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 11-12. ÉVFOLYAMOS KÖZISMERETI KERETTANTERVE

TANTERVI BEVEZETŐ

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült közismereti kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerőpiaci és társadalmi integrációra. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók közismereti oktatásának a készségfejlesztő iskolai képzésben kiemelt célja támogatni a gyakorlati ismeretek elsajátítását, gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdításáraTámogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését, segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális interakciók gyakorlásának.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés terén a tanulók erkölcsi érzékének továbbfejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibonta-koztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése zajlik. A szabálykövető magatartás érvényesítése a mindennapi gyakorlatban, az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg. Segíti az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosítását a nemzedékek közötti és a kortársi kapcsolatok megerősítésével, az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával. A folyamat végén az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés segíti a magyar történelemre és hagyományokra, hazájára való büszkeség kialakulását, a más népek, azok kultúrája iránti érdeklődés és tisztelet megnyilvánulását azzal, hogy támogatja a tanuló aktív részvételét szűkebb környezetének megemlékezésein, a történelmi múlthoz kapcsolódó ünnepeken. A

társadalom, a társadalmi jelenségek megítélése fókuszba kerül, a tanulót a pályaválasztási és önálló életkezdési ismeretei, motivációja segíti abban, hogy reális képet kapjon a társadalomban elfoglalt, elfoglalható helyéről.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén felkészül a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit. Iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus jogokat és megismeri a demokrácia szabályait. Az iskola az egyéni adottságokhoz és lehetőségekhez mérten biztosítja a tanuló részvételét a helyi civil társadalom életében azért, hogy fogékony legyen a társadalom jelenségei, problémái iránt.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén az enyhe értelmi fogyatékos tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énkép, megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján továbbfejlődik önértékelése, önbizalma. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya. A serdülőkorban, mint a személyiség kialakulásának döntő szakaszában, az életkorból adódó problémák kezelése érdekében kiemelt szerepet kapnak a feszültség, a szorongás, a stressz, a fáradtság oldásának technikái, annak felismerése és leírása, hogy a tanuló önmaga hogyan változik, alakul. Az elképzelések, vágyak, tervek a felnőtt szerepekről – a felnőttkori önmaga megvalósításáról – akkor lesznek reálisak, ha a tanuló képes a kudarcok tűrésére, tanulságaik feldolgozására, hasznosítására.

A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Igénnyé válik a testi épség megóvása és a sérülések elkerülése. A mindennapos testedzés megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképesség megszerzését és megőrzését. A pedagógus lehetőséget ad a tanulónak felismerni és elkerülni a káros szenvedélyeket, a testi, szellemi és lelki érettség elérésével megerősödik sikeres társadalmi beilleszkedésének lehetősége. A pedagógus feladata felhívni a tanuló figyelmét a rendszeres és bőséges táplálkozás, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, megteremteni az egészségvédelem és a szociális gondoskodás gyakorlatát az iskolában, felhívni a figyelmet a rendszeres mozgás, a megjelenés, a küllem, az ápoltság összefüggéseire.

A családi életre nevelést segíti, hogy a tanuló a középfokú oktatás időszakában megismeri a

harmonikus családi mintákat és a családi együttélés szabályait. A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párkapcsolatok megismerését, felelős párkapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját.

A támogatást nyújtó társadalmi, egészségügyi rendszerek megismerése, a konfliktusok kezelési lehetőségeinek, az érzelmi bizonytalanságoknak, a magánéleti krízishelyzeteknek a felismerése a felnőttkorba lépő fiatalok számára támpontokat nyújt az érzelmi élet válságaiban.

A felelősségvállalás másokért és önkéntesség területén a tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a másság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásrautaltságot. A szociális érzékenység, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és a megoldás képességének kialakulása, az alkalmazás általánossá válása a mindennapi életben, a munka világában is támogatja a beilleszkedést.

A fenntarthatóságot, környezettudatosságot segítik azok a helyzetek, amelyekben a tanuló felismerheti, hogy az emberiség összefogása szükséges a környezet épségének megóvása, a természet védelme érdekében.

A pedagógiai helyzetekben cselekedeteit, azok hatását személyesen is megtapasztalja, belátja a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteit, összefüggéseit. A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékosságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye.

A pályaorientáció területén a tanuló reális önértékeléssel megismeri munkaerő-piaci lehetőségeit, a társadalmi munkamegosztás alapjait. Képességeinek, lehetőségeinek és érdeklődésének figyelembevételével pályát választ, megismeri és motiválttá válik a céljai elérése érdekében szükséges képességek fejlesztésében.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló felkészül a változó gazdasági környezet lehetőségeihez történő alkalmazkodásra, megismeri a családi munkamegosztást, gazdálkodást, felismeri, hogy milyen az ésszerű, beosztó felhasználás, takarékosság. A folyamatban kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

A tanuló a pedagógiai folyamatban és a valóságban is kipróbálhatja az ügyintézés útjait, a segítségkérés lehetőségeit a lakhatás, a munkavállalás, a lakóhelyi, közösségi ügyintézés terén, tapasztalatokat szerezhet a döntései közvetlen és közvetett következményeinek és kockázatainak mérlegelésében.

A médiatudatosságra nevelés különös jelentőséget kap a médiumok használatának előtérbe kerülése, a tanulás, az önművelés területein történő felhasználása miatt. A médiatudatos magatartás a mindennapokban, a munka világában való tájékozódás szolgálatában azt jelenti, hogy a tanulónak megfelelő gyakorlata alakul ki az információhordozók megválasztásában, használatában, megismeri a hétköznapi élet során szerepüket az ismeretek, a fontos információk megszerzésében, fejlődik képessége az óvatosság területén és az információk hitelességének ellenőrzésében, vigyáz személyes adatainak védelmére, mértéktartó az eszközök használatában.

A tanulás tanítása terület a tanuló számára lehetőséget ad az egyénre szabott, képességeknek megfelelő motivációra és a folyamatos fenntartásra az ismeretszerzésben. Segít elfogadni és megismerni a környezet folyamatos változását, fenntartani az igényt és képességet a tevékenységekkel és munkavégzéssel kapcsolatos ismeretek bővítésére a munkaerőpiaci és a társadalmi integráció elérése érdekében.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak is fel kell készülniük a munkavállalásra, a változások kezelésére és a későbbi tanulásra is. Kompetenciákkal a társadalmi integráció, az önálló életvezetés és a felnőttkori munkaerőpiaci helytállás érdekében nekik is rendelkezniük kell. A valamiben kompetens fiatal tudja, hogy adott esetben mit kell tennie; tudása van róla, képes azt megtenni; kialakult a megfelelő képessége, és meg is akarja tenni, mert megfelelő

attitűddel rendelkezik. A kulcskompetencia különböző szintű kompetenciák rendszere – fejlesztésük egymásra épülő, tervezhető. Az alapkészségek kialakításához szükséges kompetenciák a jövőben való boldogulás várható igényei szerint kiegészülnek más olyan kompetenciákkal, amelyek a társadalomban való sikeres részvételhez, az egész életen át tartó tanuláshoz szükségesek. Ezek a kulcskompetenciák, amelyek nemcsak egyes tantárgyakhoz köthetőek. Kialakításuk, fejlesztésük a köznevelés feladataként az enyhe értelmi fogyatékos tanulókat nevelő-oktató intézményekben is elvárásként jelenik meg. Egy-egy terület fejlesztési feladatai valamennyi kompetenciát mozgósíthatják, illetve számos terület tartalmainak feldolgozása valamennyi kompetencia fejlesztésére hatással lehet. Az egyes területek kijelölik, hogy mely kulcskompetenciák fejlesztését célozzák meg a fejlesztési feladatok megvalósítása folyamán. A 11–12. évfolyamon jellemzően fejlesztendő kulcskompetenciák meghatározhatóak, azonban egyénenként eltérő összetevők fejlesztésére helyeződik a hangsúly – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében ez különösen jellemző. Ezért a szakértői bizottságok és a gyógypedagógusok képességekre, részképességekre vonatkozó vizsgálati eredményeire is támaszkodva differenciált, egyénre szabott programokon keresztül érhető el a tanulási képesség egyénileg különböző szintre fejlesztése.

A tanuló az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen elsajátítja a társas és a társadalmi érintkezéshez, kapcsolatfelvételhez és kapcsolattartáshoz szükséges kommunikációs formákat, megerősödik beszédértése és beszédprodukciója. Fejlődik szöveg- és véleményalkotási képessége. Kommunikációja körülményeknek megfelelő alakítására, továbbá az egyéni racionális és sikeres vita stratégiáinak kialakítására és használatára törekszik. A hétköznapi helyzetekben a magyar helyesírás szabályait követve old meg írásos feladatokat.

Az idegen nyelvi kommunikáció kompetenciaterületen a tanuló a tanult nyelv alapvető, mindennapi élethelyzetek egyszerű fogalmait, kommunikációs fordulatait felismeri, alkalmazza. Törekszik a tanult idegen nyelvi kultúra minél árnyaltabb megismerésére.

Matematikai kompetenciaterületen a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál a terület. Bővül a biztonságot nyújtó ismeretek köre. A pedagógus gyakorlati tevékenységekkel folyamatosan segíti a tér- és időbeli viszonyok megerősítését, a mértékegységek egyre biztosabb használatát, a pénzkezelést és a szakmai ismeretek matematikai kompetenciát igénylő területeinek elsajátítását. A matematikai

kompetencia birtokában az enyhe értelmi fogyatékos tanuló rendelkezik azzal a képességgel, hogy a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyait felfedezze, képessé válik arra, hogy a tapasztalások útján megszerzett matematikai tudást praktikusan fel tudja használni a társadalmi lét különböző területein. Felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat és törekszik ezek pontos megfogalmazására.

A természettudományos és technikai kompetencia területen az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása folyik, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a cél. A tanuló ismereteinek segítségével, a megfelelő módszerek felhasználásával képes leírni és magyarázni a természet egyszerűbb jelenségeit és folyamatait. Érzékeny a hazai és globális természeti környezeti problémák iránt. Képes és kész saját életében környezettudatos döntések meghozatalára. Megismeri az ember szerepét a gazdaság környezetkárosító hatásának kialakulásában, megérti, hogy a környezeti katasztrófák elkerülhetők. A tanuló megfigyeli és értelmezi a mindennapi élethez köthető természeti jelenségeket. Gyakorlattá válik az egészségvédelemmel és betegségmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővül a környezet megismerésére való igénye és képessége.

A digitális kompetencia azt jelenti, hogy a tanuló képességeinek megfelelő szinten alkalmazza az infokommunikációs eszközöket a tanulás, a kapcsolattartás, a szórakozás és ismeretszerzés területén. Képes adott céllal és adott szempontok alapján dokumentumokat választani informatikai eszközök segítségével. Az egyéni sajátosságokat és az informális társadalmi elvárásokat figyelembe véve középpontban a munkához, az életvitelhez és a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzés és készségfejlesztés áll.

A szociális és állampolgári kompetencia segíti az enyhe értelmi fogyatékos tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a pedagógus a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. A tanuló felkészül a közügyekben való aktív részvételre, képessé válik a családi munkamegosztásban a felnőtt szerepre, felkészül a társadalmi lét munkavállalási és állampolgári szerepeinek betöltésére. Bővülnek ismeretei a közügyekben való részvétel szabályairól, saját érdekeinek

képviseletéről, az önérvényesítés és az ehhez történő segítségkérés lehetőségeiről. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja, kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét.

Felismeri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában. Fejlődnek az életvezetési, munkavégzési, munkavállalói technikákra vonatkozó kompetenciái (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, becslés, döntés, irányítás képessége, hierarchiatűrés képessége, megbízhatóság, felelősség- és kötelességtudat, tenni akarás). A kezdeményezőképesség és a vállalkozói kompetenciához szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanítási-tanulási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismeri fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tanuló érdeklődésének megfelelően motivált tevékenységeiben a kreativitásra, részt vesz alkotások létrehozásában, nyitottá válik művészeti alkotások befogadására. Az ötletgazdagság, a kíváncsiság és az alkotókedv kialakulásában nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterületen a tanuló igénybe vesz minden, képességeihez mérten elsajátított kultúrtechnikai eszközt új ismeretek, információk elsajátítására, megismerésére. Tud segítséget kérni új ismeret elsajátítására, mer kérdezni és képes csoportos munkában részt venni.

Az önálló, hatékony tanulásra képes tanuló képes közös munkában, csoportban dolgozni.

Tantárgyak és óraszámok

Műveltségi terület	**Tantárgy neve**	**11–12. évfolyam (átlag heti**	**2 tanéves óraszám**

		időkeret)	
Magyar nyelv és irodalom	**Magyar nyelv és irodalom**	1	72
Matematika	**Matematika**	2	144
Ember és társadalom	**Etika**	1	72
Informatika	**Informatika**	1	72
Testnevelés és sport	**Testnevelés és sport**	5	360
	Osztályfőnöki óra	1	72
Közismeret összesen		**11**	**792**
További szabad közismereti időkeret		**2**	**144**
Készségfejlesztő kerettantervek		**20**	**1440**
Szabad készségfejlesztő időkeret		**2**	**144**

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 5 óra/hét

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet. Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, az önálló munkavégzés és az együttműködés terén való fejlettsége, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka. A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott

eszközegyüttesként kell megjelennie. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. A pedagógus együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget. A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. Erre lehet építeni az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát. A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

11–12. évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre. Legfontosabb célok:

1. A tanuló készüljön fel a társas-társadalmi együttéléshez szükséges nyelvi képességek elsajátítására, beállítódásokra, a kulturált nyelvi magatartásra.
2. Rendelkezzen közvetlen környezetében az emberi, tárgyi viszonyrendszerekben történő eligazodáshoz szükséges beszédkészséggel.
3. A beszéd formai és tartalmi oldalának fejlesztése: a tiszta artikuláció, a kommunikációs biztonságérzet kialakítása,
4. Az anyanyelvű írásbeliség normáihoz alkalmazkodó – képességekkel adekvát –

szövegalkotás,

5. Alakuljon ki eszköztudás a kultúrtechnikák alkalmazásának gyakorlásával és használatával.
6. Jelentősen bővül aktív és passzív szókincse a felnőtt élet, a munkavállalás és -végzés valamint a szakmai munka területén
7. Irodalmi kifejezésformák befogadására nevelés.
8. Tudjon folyamatosan hangosan vagy némán olvasni, majd az olvasottakról tömörítve, a lényeget kiemelve beszámolni
9. Legyen képes részben önállóan, részben tanári segítséggel elolvasni egyszerűbb, rövidebb írásos műveket. Tegyen kísérletet ezek erkölcsi és életvezetési értelmezésére.
10. Legyen képes formanyomtatványok önálló kitöltésére, önéletrajz, magán- és hivatalos levelek írására.

A tantárgy feladatai a következők:

1. A tanulók kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási képességének továbbfejlesztése.
2. A kommunikációs ismeretek bővítése, a nyelvi alapkészségek továbbépítése.
3. Az igényes és a helyzethez illő szóhasználat, a mondat- és szövegalkotás gyakorlása.
4. A mondat- és szövegfonetikai eszközöknek a nem verbális nyelvi elemekkel összehangolt és célszerű használata.
5. A véleményalkotási képesség továbbfejlesztése.
6. Önállóságra nevelés és kreativitásra ösztönzés a szövegalkotásban.
7. Motiválás az irodalomolvasásra és a köznapi élet hivatalos ügyirataiban való eligazodás támogatása.
8. Az irodalom önmegértést és önmeghatározást elősegítő lehetőségeinek felismerése.
9. A korábban megszerzett kommunikációs és tömegkommunikációs ismeretek szintetizálása.
10. Szereplési biztonság kialakítása.
11. A tanuló vegyen részt a dráma-, szerep és szituációs játékokban.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben:

Erkölcsi nevelés: irodalmi művek és más írásos szereplők megismerésén keresztül pozitív és negatív példa felismerése. Napilapokban, folyóiratokban, a mindennapi élet eseményeiben a

helyes magatartás, követendő minta és a helytelen magatartás megkülönböztetése.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés: hazánk múltjának, jelenének megismerése az írók, költők és más publicisták szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése: szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíteni a társas érintkezést. Önismeret fejlesztése a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel. Saját személyiség fejlesztése az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A testi és lelki egészségre nevelés: az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek rögzítése ismeretterjesztő és irodalmi szövegek megismerésével. Saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazása.

Családi életre nevelés: írásos művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán. Gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban való megjelenéssel.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: helyes szokásrend következetes alakítása különböző környezeti tényezők között (osztály, iskola, könyvtár, színház stb.).

Pályaorientáció: a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek, publicisztikák elemzése, megbeszélése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak, többek közt a

tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, a családi élet, a hivatalos ügyintézés, a gazdálkodás témakörökben.

Médiatudatosságra nevelés: ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlása.

A tanulás tanítása: egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el kell érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében:

Anyanyelvi kommunikáció területén a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve hangsúlyos szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tantárgy segíteni tudja a kellő önismeret alakításával a társadalmi beilleszkedést.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai: a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy az egyéni képességekhez képest megfelelő szinten tudják alkalmazni a tanulók a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

A tanítás során fontos szempont a nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével hozzájárulni az énkép és a világkép kialakulásához, szükségleteik felismeréséhez és kielégítéséhez. A tantárgy célja, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló legyen képes tájékozódni tömegkommunikációs eszközök segítségével a napi eseményekről.

A magyar nyelv és irodalom tanítása során elérhető a kulturált, megfelelő nyelvi eszközöket alkalmazó viselkedés kommunikációs helyzetekben.

Tematikai egység/	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése**	**Órakeret**

Fejlesztési cél	és alkotása	folyamatos
Előzetes tudás	1. Szóban kapott utasítások megértése, követése. 2. Események elmesélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A szókincs gyarapítása mellett nyelvi kifejezőképesség fejlesztése. 2. A testbeszéd, mimika megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. 3. A beszélő szándékának megértése. 4. A hallott szöveg értelmezése, adekvát, nyelvtanilag helyes válaszadás. 5. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. 6. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése, memoriterek tanulása. 7. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. A helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása. 2. Aktív és passzív szókincs fejlesztése. 3. Társas kapcsolatok kommunikációjába a tanult elemek beépítése. Ismeretek 1. Beszédtechnika: a. a helyes beszédlégzés: levegőbeosztás, szünettartás, b. megfelelő beszédhang: hangterjedelem, hangszín, hangerő, c. a pontos artikuláció, d. a kifejező képesség, a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. 2. Beszéd(meg)értés: a. szavak, b. mondatok, c. szöveg szintjén. 3. Beszédkészség	Testnevelés és sport: légzéstechnika. Osztályfőnöki óra: kommunikációs képesség.

Tanulói tevékenység 1. A levegőbeosztás, a szünettartás, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés kialakítása és gyakorlása szövegolvasás közben. 2. A hangadás esetleges hibáinak javítása, a hangterjedelem kiszélesítése, a hangszín, a hangadás egyenletességének megteremtése a teljes hangterjedelemben, a görcsmentes hangerőfokozás és hangváltások kialakítása és gyakorlás. 3. Az artikulációs mozgások gyakorlása, a gondos szóvégejtés, a pergő, tiszta szövegmondás, a szabályos beszédritmus, a hangkapcsolatok szabályos ejtésének kialakítása és gyakorlása. 4. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. 5. Főfogalom alá rendezés, az „egész” részeinek felsorolása, a „rész” hozzárendelése az egészhez, hibás szókapcsolatok javítása, új fogalmak, szókapcsolatok tartalmának megismerése az értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazásával. 6. Mondatpárok készítése, a mondat elemeinek cseréje, az eseményhez tartozó mondat kiválasztása, hibás elemek cseréje, feladat, utasítások végrehajtása. 7. A mondat sorrendjének megállapítása, a hiányzó „láncszem” felismerése, kérdések, válaszok megfogalmazása a szöveghez, dramatizálás. 8. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizáló-szintetizáló gyakorlatok végzése, összehasonlítások a nyelv különböző szintjein, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. 9. Szavak és szókapcsolatok jelentéstartalmainak feltárása, szavak és szókapcsolatok szövegkörnyezetbe helyezése, rokon értelmű szavakból szósorok alkotása, a hangulati és a fokozati különbségek megállapítása, hangutánzó és hangulatfestő szavak keresése, beépítése szövegkörnyezetbe, a stílushatások véleményezése, a szépirodalmi és a köznyelvi szövegek	

összehasonlítása, azonosságok és különbözőségek meghatározása, szépirodalmi kifejezések gyűjtése, szólások, közmondások beépítése a szövegkörnyezetbe (behelyettesítés). 10. Vers- és prózamondás gyakorlása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. 2. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. 3. Vizuális és akusztikus figyelem. 4. Emlékezet.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	1. Iskolai könyvtár használata. 2. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Az önművelés igényének szinten tartása. 2. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. „Szabadpolcok” önálló használatának megtanulása. 3. Ismeretnyújtás a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése, gyakorlása. 4. Az ismerethordozók önálló használatának tanulása. 5. Az egyéni érdeklődésen alapuló, önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek tanulása. 6. Tanári, tankönyvi vázlat felhasználása a tanuláshoz. 7. Lényegkiemelés, szöveg értelmezése tanári irányítással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Tények, adatok, információk növekvő önállósággal történő felismerése az ismerethordozó/terjesztő médiákból. 2. Érdeklődésnek megfelelő könyv választása.	Matematika: adatgyűjtés. Informatika: tények,

Ismeretek 1. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei. 2. Tanulást segítő eljárások gyakorlása. 3. Szövegfeldolgozás. 4. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása. Tanulói tevékenység 1. Iskolai könyvtár rendszeres látogatása. Önálló könyvkölcsönzés megadott szempontok alapján (memoriterek keresése, kötelező olvasmány kikölcsönzése). 2. Adatkeresés, adatgyűjtés. 3. Vázlatok értelmezése, közös vázlatkészítés. 4. Lényegkiemelés aláhúzással megbeszélés alapján. 5. Összefüggések, cselekmény egymásra épülésének feltárása. 6. Kérdésfeltevés, válaszadás az olvasottakkal kapcsolatban. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Motiváció. 2. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése. 3. Önállóság.	információk gyűjtése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	1. Alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik a tanuló, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. 2. Igékkel és névszókkal kapcsolatos egyszerűbb szabályok ismerete. 3. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A magyar nyelv rendszeréről és elemeiről meglévő ismeretek elmélyítése. 2. A kommunikációs készség fejlesztése.	

	3. Az elfogadható színvonalú helyesírás megalapozása. 4. A mondanivaló árnyalt közlése a mondatokkal kapcsolatos ismeretek segítségével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Betűrendbe rendezés. 2. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása. 3. Tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. 4. Tanári útmutatás alapján szöveget alkot a tanuló, a szövegeket kiegészíti, módosítja. 5. Beszédhangok rendszerével, szófajokkal, mondatalkotással kapcsolatos ismeretek. 6. A magyar helyesírás szabályainak alkalmazása. 7. Jól olvasható egyéni íráskép. 8. Környezetében meglévő jelzéseket, képi információkat megérteni. 9. A beszédkörnyezetnek megfelelő nyelvhasználat. Ismeretek 1. A mondatok szövegben betöltött szerepe. 2. Mondatfajták, egyszerű és összetett mondatok. 3. Érzelmek kifejezése indulatszavakkal (öröm, bánat, harag, gyengédség). 4. Tájékoztatás, leírás stíluselemei. 5. Az írott beszéd felelőssége. 6. Pontos és szabatos megfogalmazás. 7. Helyesírás. A helyesírási szabályok felelevenítése, tudatosítása: a. tulajdonnevek írása, b. mondatkezdés, c. mondatvégi írásjelek, d. szótagolás, szavak elválasztása,	Informatika: helyesírás-ellenőrző program.

e. rövid- és hosszú magánhangzók, f. rövid- és hosszú mássalhangzók használata. g. Hibakeresés, hibajavítás. h. Helyesírási szótár használata. i. Helyesírási ellenőrző program használata segítséggel számítógépen írás alkalmával. j. Köznyelv, irodalmi nyelv, szaknyelv, zsargon, argó, kortársi nyelv használata. Tanulói tevékenység 1. Szavak szófajokba sorolása, szófajok fontosabb jellemzői, helyesírásuk. 2. Igeragozás, igeidő használata, változtatása szükség szerint. 3. Mondatok helyesírása, mondatbővítés, szűkítés, összevonás. 4. Veszélyt és tiltást jelentő szavak és jelzések (pl. közlekedési táblák, tiltó jelzések, piktogramok) felismerése, megnevezése. 5. Megfogalmazások különböző stíluselemekkel (többek közt szaknyelv, argó, sms) 6. Az írás képének, sebességének, pontosságának folyamatos javítása, értékelése. 7. Másolás, tollbamondás, ellenőrzés, javítás, gyakorlás változatos formában. 8. Írás a számítógépen, hibajavítás a helyesírási program használatával. 9. Szövegek gyűjtése adott stílusban, szövegalkotás a kért stílusban. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Akusztikus figyelem. 2. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Érzelmek kifejezésére szolgáló szavak (öröm, bánat, harag, gyengédség). Szöveg, mondatfajták, szavak fajtáinak nevei.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, szövegalkotás – Fogalmazási ismeretek	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	1. Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban. 2. Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, emlékezetből való írás, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Mondanivaló árnyalt közlése, az írásbeli kifejezőképesség és az írás eszközjellegű használatának fejlesztése. 2. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. 3. Elfogadható színvonalú helyesírás. 4. Önellenőrzés fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. 2. Néhány mondatos szöveg önálló alkotása vázlat alapján. 3. Hosszabb szövegből vázlat készítése – lényegkiemelés. 4. A címzettnek megfelelő stílusban levél, beszámoló készítése. 5. Önéletrajz írása tartalmi és formai követelményeknek megfelelően (kézírásos, számítógépen írott). Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén tanári segítséggel. 6. A tanuló saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. Ismeretek 1. Elemi szintű műfaji ismeretek (elbeszélés, leírás). 2. Irodalmi szöveg leíró és elbeszélő részleteinek elolvasása, megbeszélése. 3. Szövegértés, szövegalkotás. 4. Vázlat készítése (lényegkiemelés, szövegbővítés). 5. Egyszerű szöveg megértése, adott szempont szerinti	Testnevelés és sport: mozgáskoordináció fejlesztése. Informatika: helyesírás-ellenőrző program, az internet felelős használata.

alakítása. 6. Szöveg alkotása, leírás készítése kép vagy adott téma alapján. **7.** Elbeszélés, élménybeszámoló (saját tapasztalat vagy látott esemény alapján) szóban vagy írásban. 8. Magánjellegű és hivatalos szövegek stíluselemei, jellemzői (magánlevél, hivatalos levél, árajánlat, önéletrajz). 9. Önéletrajz írásának gyakorlása (tartalmi és formai elemek megismerése). Tanulói tevékenység 1. Szöveg alkotása, átalakítása önállóan, adott szempontnak megfelelően. 2. Az elkészített szöveg felolvasása, bírálata, megvitatása, javítása. 3. Ismert szövegről vázlat készítése (lényegkiemelés), vázlatpontok alapján szöveg bővítése (bőbeszédűség, felesleges körülmény kiszűrése) a célközönségnek megfelelően. 4. Levél írása adott témában barátnak, idős rokonnak, hivatalnak, tanárának stb., levél elolvasása után annak megállapítása stílus alapján, hogy kinek íródott. 5. A számítógép használatához kapcsolódó tevékenységek felelős alkalmazása (blog, SMS, e-mail, csetelés). 6. Saját önéletrajz írása (munkahelyi pályázat, ösztöndíj, segély kérése) a célnak megfelelően. 7. „Önéletrajz” írása ismert irodalmi szereplőről (pl. János vitéz). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Finommotorika. 2. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. 3. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. 4. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás.	

5. Figyelem.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi szöveg olvasása**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	1. Szövegértő olvasás. 2. Tanult irodalmi művek felidézése, ismert memoriterek elmondása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése, szövegfeldolgozás alakítása. 2. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. 3. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása. 4. Minél több alkotást megismerni, megszeretni.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A jellemző stílusjegyek alapján a hallott vagy olvasott szöveg jellegének felismerése. 2. Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással. 3. Szövegből – adott szempontok alapján – részletek kiemelése. 4. Az olvasottakkal kapcsolatban saját vélemény megfogalmazása. 5. A megismert irodalmi alkotások előadásában képességek szerinti feladatvállalás. Ismeretek 1. Olvasmányélmények, látott, hallott irodalmi alkotások felidézése. 2. A szépirodalmi alkotások megjelenési formái (vers, próza, dráma, mese, mítosz, monda, regény, novella, elbeszélés). 3. Művek és alkotók megismerése (korosztálynak megfelelő irodalmi alkotások, filmek, színdarabok választása).	Osztályfőnöki óra: szövegértelmezés, szövegelemzés.

4. Egyszerűbb színdarabrészletek, alkalmi irodalmi összeállítások előadása közönség előtt. 5. Kreatív szövegalkotás (alkalomra vers, szöveg alkotása: köszöntő, búcsúztató). Tanulói tevékenység 1. DVD-, CD- és élő előadásban elhangzó művek megismerése nyomán az élmények, érzések, hangulatok, indulatok kifejezésével reagálás. 2. Közös színházlátogatás, közösen kiválasztott film megtekintése moziban, a látottak megbeszélése, a tartalom és a témával kapcsolatos élmények elmondása. 3. Alkalomra társaival előadással készülés (a kiválasztott anyag elemzése, szereposztás, próba); előadás szűkebb és tágabb közönségnek. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Vizuális észlelés. 2. Figyelem. 3. Auditív észlelés. 4. Emlékezet: tanultak, olvasottak, látottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Szómagyarázat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – Médiaismeret**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	1. Szövegértő olvasás, megfelelő szókincs. 2. Ismert médiafelületek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. 2. Az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. 3. Az információszerzés színtereinek feltérképezése (rádió, televízió, informatika).	

	4. Média által elérhető információforrás értékének felismerése, az ezekből való tanulás megalapozása. 5. Önálló gondolatok bátor elmondása, a vélemény vállalása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Látott, hallott, olvasott mondatok, szöveg értelmezése. 2. A szövegből – adott szempontok alapján - információ kiemelése. 3. Lehetőség szerint rendszeresen hírlap, folyóirat olvasása, hírműsorok nézése, hallgatása. 4. A továbbadandó hírek, információk valóságtartalmának mérlegelése. 5. Az eltérő vélemény meghallgatása, megvitatása, ha indokolt, elfogadása. 6. Számítógép mint információs eszköz használata, a kapott ismeretek értelmezése. 7. A médiából szerzett információk, reklámok kritikával, fenntartással fogadása. Ismeretek 1. A kommunikáció formái: verbális, nonverbális (képi, gesztus, testbeszéd, mimika). 2. A hiteles információhoz jutás színterei: felnőttek, hírlapok, kommunikációs források. 3. Szövegelemzés. A hír, információ hitelességének tisztázása (cáfolat, megerősítés). 4. Könyvtárhasználat. Internethasználat az információszerzéshez. 5. Az információ valóságtartamának mérlegelése (hiteles, pletyka, rágalom). 6. A média által sugárzott virtuális valóság és a valóság viszonya. 7. A reklámok célja és természete.	Osztályfőnöki óra: szövegértelmezés, szövegelemzés. Informatika: etikai állásfoglalás.

8. Kreatív szövegalkotás, részvétel helyi újság, rádió műsorának készítésében (cikk írása, olvasói levél). Tanulói tevékenység 1. Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. 2. Kutatómunka adott információ megkeresésére. 3. Látogatás könyvtárban, tájékozódás katalógusban. 4. Napilapok, folyóiratok, rádióadók, televízióadók közül választás. 5. Információk értékelése, mérlegelése. 6. Reklámok gyűjtése, megtekintése különböző területeken. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Vizuális észlelés. 2. Figyelem. 3. Auditív észlelés. 4. Emlékezet: olvasottak, látottak, hallottak felidézése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Virtuális valóság, látszat, valóság. Mimika, testbeszéd, gesztus, önismeret. Hírforrás, cáfolat, megerősítés, termék, áru, érték, katalógus, keresőprogram, országos napilap, helyi lap, folyóirat, szaklap.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni, 2. képes meggyőzni, kulturáltan érvelni, kérdezni, együttműködni beszédpartnerével, véleményt elfogadni, 3. képes a lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására (esetleg tanári kérdések alapján), 4. képes írásbeli munkáit a tanult szabályok szerint végezni, olvasható, áttekinthető írásműveket készíteni, 5. tudja az írást kommunikációs célokra használni, 6. képes az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználni.

	7. képes a média által bemutatott valóságképet kritikával fogadni. 8. képes a könyvtárhasználatra megadott szempontok alapján. 9. fogékony a művészeti élményekre.

MATEMATIKA
11–12. évfolyam

A matematika tantárgy szerepe a szakma elsajátításhoz nélkülözhetetlen alapismeretek megszilárdítása, a matematikai műveletvégzések pontosságának növelése, készségszintű műveletvégzés elérése a racionális számok körében. A geometriai alakzatok tulajdonságainak bővítése, szerkesztési alapismeretek elsajátítása. Szabványmértékegységek megismerése és alapszintű alkalmazása, mértékváltások megerősítése.

A tantárgy segíti az önálló életvitel megalapozását a pénzügyi ismeretek elsajátításával, a munkabér, a háztartási költségvetés összefüggéseinek megismerésével. Lehetőséget teremt a háztartásban, kertben, közlekedésben a gyakorlati élethez szükséges mérések és számítások elvégzésére, a mennyiségek, az idő meghatározására.

A tantárgy jelentős szerepet kap a pályaorientáció területén a munkatevékenységekkel, szakmákkal összefüggő matematikai, logikai ismeretek megerősítésében, lehetőséget adva az egyéni képességek és érdeklődés megismerésére, a szakmaválasztási döntés előkészítésének támogatására.

A gazdasági és pénzügyi nevelés terén támogatja a minél önállóbb felnőtt életre történő felkészülést, a jövedelem és kiadások megismerésének függvényében felkészít a munkabér és más pénzeszközök célszerű felhasználására.

A fenntarthatóság, környezettudatosság terén segíti a mennyiségek, összehasonlítások megismerésével, megértésével a takarékos életvitel lehetőségét, a tudatos törekvést az anyagok, az energia és az idő praktikus és rugalmas beosztására.

Anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen segíti a szabatos, pontos közlést a hétköznapi életben alkalmazott logikai következtetések megfogalmazásában, az ok-okozati összefüggések felismerésében.

A matematikai kompetenciaterületen alkalmas a hétköznapi életben való biztonságos eligazodáshoz szükséges ismeretek és jártasságok fejlődésének segítésére. A matematikai

ismeretek segítik a szakmai ismeretek elsajátítását, a pénzkezelés szabályait, az időben és térben való tájékozódást.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületet segíti a tárgyak, formák, jelenségek tulajdonságainak megismerésével, a folyamatok megértésére törekvéssel.

A digitális kompetenciaterület ismeretei bővülnek a matematikai számítások, mérések, folyamatok megismerésére alkalmazott informatikai eszközhasználat lehetőségeinek megteremtésével. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a tanulót a mindennapokban és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gondolkodási műveletek**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	1. Kommunikációs készség. 2. Problémamegoldó képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Logikai alapon állítás megfogalmazása. 2. Vitakészség, érvelés, cáfolás, bizonyítás. 3. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. 2. A logikai kifejezések alkalmazása. 3. Adatok leolvasása. 4. Valószínűségi játékok, kísérletek kapcsán események összegyűjtése, rendszerezése, táblázat készítése, valószínűségi esemény becslése. 5. Szöveges feladatok lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldás megkeresése adott alaphalmazon. Ismeretek 1. Gondolkodási műveletek: csoportosítás, osztályozás, konkretizálás, analógia, elvonatkoztatás, általánosítás, kritikai gondolkodás, következtetés, ítéletalkotás. 2. Összefüggések. 3. Valószínűség. **4.** Nyitott mondatok. Tanulói tevékenység 1. Fogalmak értelmezése, rendszerezése. 2. Egyszerű feladatok a gondolkodás fejlesztésére. 3. Elemek elhelyezése adott halmazokba. 4. Halmazok kapcsolatának az összes esetre vonatkozó használata (nincs közös elemük, van közös elemük, de egyik halmaz sem része a másiknak, illetve egyik halmaz része a másiknak). 5. Szövegelemzés, szövegértelmezés. 6. A logikai „és”, „vagy” alkalmazása. 7. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egy sem” helyes alkalmazása. 8. Összefüggések felismerése a matematika valamennyi területéről. 9. Eredmények megfigyelése, adatok lejegyzése, rendszerezése. Biztos, lehet, lehetetlen leolvasása oszlopos diagramról.	Magyar nyelv és irodalom: szókincs, pontos fogalmazás.

10. Gyakorlati feladatok, átlagszámítás. 11. Szöveges feladat lejegyzése nyitott mondattal, összes megoldásának megkeresése adott alaphalmazon. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Megfigyelőképesség. 2. Irányított, tartós, tudatos figyelem. 3. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. 4. Problémamegoldó képesség. 5. Matematikai összefüggések.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Logikus, indoklás, érvelés, magyarázat. A „lehetetlen”, „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „véletlen”, „valószínűbb” logikai megfogalmazások tartalma. Halmaz, alaphalmaz. A matematikai nyelv témához kapcsolódó szókincse.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Számtan. Műveletek**	**Órakeret 64 óra**
Előzetes tudás	Alapműveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A matematika elemi fogalmainak a mindennapi életben való használata. 2. Biztos műveletfogalom és számolási készség az alapműveletek körében. 3. A zsebszámológép használata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A mindennapi életvezetésben biztonságot jelentő matematikai ismeretek biztos elsajátítása. 2. Biztos számfogalom a racionális számkörben. 3. A négy alapművelet biztonságos használata matematikai probléma megoldásában. 4. Pontos és gyors számolás. 5. Zsebszámológép használata.	

6. Saját és mások munkáinak ellenőrzése, javítása. Ismeretek 1. Természetes számfogalom és mennyiségfogalom elmélyítése. 2. Számfogalom, számköri ismeretek. Negatív számok. 3. Műveletek. Összeg-, különbség-, szorzatalakok. 4. Szöveges feladatok. Tanulói tevékenység 1. Törtek: közönséges törtek, tizedes törtek, átváltások, egyszerűsítés, bővítés, összehasonlítás, rendezés. 2. Természetes és racionális számok csoportosítása, összehasonlítása, rendezése. 3. Műveletek természetes számokkal. 4. Kerek számok összeadása, kivonása, egyjegyű szorzóval szorzás, egyjegyű osztóval osztás szóban. 5. Írásban: a 0-val való számolás eseteinek gyakorlása. 6. Arányosság, következtetések, egyenes és fordított arányosság. 7. Műveletek racionális számokkal. 8. Tizedes törtek összeadása, kivonása, szorzása egész számmal és tizedes törttel, osztás egész számmal. 9. Közönséges és tizedes törtekkel végzendő műveletek gyakorlása a mindennapi élethez kapcsolódó gyakorlatban. 10. A százalék fogalma. Egyszerű százalékérték számítások (kamatok, árleszállítás, adó). 11. Fizetések, vásárlások részletre. 12. Átlagszámítás több adatból (tanulmányi átlag, átlagéletkor). 13. Egyszerű szövegezésű feladatok a tanult alapműveletek alkalmazásával a mindennapi gyakorlathoz kapcsolódóan. 14. Szöveges feladatok megoldása és készítése (értelmezés, megoldási terv elkészítése, kivitelezése, válaszadás, ellenőrzés). 15. A zsebszámológép biztos használata, elsősorban ellenőrzésre.	

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Pontos munkavégzés. 2. Szóbeli kifejezőképesség. 3. Figyelem terjedelme, pontossága. 4. Emlékezet mobilizálása. 5. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. 6. Összefüggés-felismerés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A pénzforgalommal kapcsolatos aktuális fogalmak (folyószámla, hitelszámla, kamat, csekk, részletfizetés). Százalék (%).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mérések**	**Órakeret 55 óra**
Előzetes tudás	Mértékegységek átváltása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A matematika elemi fogalmainak használata a mindennapi életben . 2. A mérés eredményeinek pontos lejegyzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Szakmához és a hétköznapokhoz kapcsolódó mérések rutinos végzése. 2. A pontos munkavégzés fontosságának tudatosítása és szem előtt tartása. 3. Geometriai alapismeretek, a tanult mérési és számítási eljárások alkalmazása gyakorlati példákban. 4. Síkidomok és testek tulajdonságainak ismerete, segítséggel terület és térfogat számítása. 5. Pontos, tiszta szerkesztés. Ismeretek 1. Hosszúság, tömeg és űrtartalom mérése. 2. Idő mérése. 3. Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások.	Magyar nyelv és irodalom; osztályfőnöki óra: szövegértelmezés, szövegelemzés.

4. Szerkesztési feladatok. Tanulói tevékenység 1. Mérések végzése különböző mérőeszközökkel. 2. Becslés. 3. Összehasonlítás alkalmi és szabványos egységekkel. 4. Mértékegységek. 5. Átváltások. 6. Foglalkozásokhoz és a köznapi élethez kapcsolódó szöveges feladatok megoldása. 7. Mértékegységek ismétlése, összefüggések elmélyítése. 8. Szakmaorientált feladatvégzések szabványos mértékegységekkel. 9. Geometriai alakzatok (vonalak, síkidomok, testek) csoportosítása tanult tulajdonságok alapján. 10. Testek, síkidomok tanult tulajdonságok alapján történő rendszerezése, tulajdonságok elmélyítése. 11. A kör és alkotórészei. 12. Az átmérő és a sugár kapcsolata. 13. Kör kerületének, területének mérése tapasztalati úton. 14. Kocka és téglatest térfogatának mérése, kiszámítása következtetéssel, majd mért adatok alapján. 15. Hosszúság, terület, térfogat mértékegységeinek összehasonlítása, összefüggések megállapítása. 16. Szöveges feladatok végzése. 17. Szerkesztések. Tanult szerkesztések gyakorlása (méretarányos, szabványos jelölésekkel). 18. Összefüggések műveletek, mértékek, helyi értékek között. 19. Táblázat adatai közötti összefüggés felismerése, leírása. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Vizuális észlelés. 2. Figyelem.	

3. Auditív észlelés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarányos, felül-, elöl-, oldalnézet. A felmerülő szakkifejezések. Testhálózat (gyakorlati alkalmazások kapcsán). A feladatvégzésekkel kapcsolatos fogalmak, koordinátarendszer.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. képes összefüggéseket biztosan felismerni számok, mennyiségek, mértékegységek, geometriai alakzatok között, 2. ismeri a testek és síkidomok alkotórészeit, 3. jártas a tanult geometriai számításokban és szerkesztésekben, 4. képes arányos alaprajzot készíteni, 5. képes alkalmazni a logikai kifejezéseket, 6. jártas az adott halmazra vonatkozó állítások igazságának eldöntésében, 7. képes állításokat tagadni, ismeri a tagadás logikai tartalmát, 8. jártas sorozatok folytatásában adott és felismert szabály alapján mindkét irányban, 9. képes egyszerű adatokból átlagszámításra, 10. ismeri a 10-es számrendszert milliós számkörben, 11. képes a négy alapműveletet pontosan kivitelezni az egész és a racionális számok körében, 12. képes szöveges feladatot megoldani, ellenőrizni, zsebszámológépet pontosan használni, 13. képes az olvasható, áttekinthető írásbeli munkára.

ETIKA

11–12. évfolyam

A tantárgy kiemelt célja a felnőtt élettel összefüggő tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése. Mindezt támogatja az emberi tulajdonságok széles körének bemutatása és megismerése, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése, az emberi, társadalmi kapcsolatokhoz szükséges etikai normák tudatosítása, a kapcsolatokban a nemi, vallási, etnikai, társadalmi hovatartozás miatti megkülönböztetés elítélése mellett az elfogadásra, toleranciára nevelés. A pedagógus szerepe az, hogy támogatja az érzelmek

kimutatását, azok megfelelő formáinak elsajátítását, mások érzelmeinek megértését. A nézeteltérések feloldásában a kulturált formák iránti igényt helyzetgyakorlatok, szerepjátékok segítenek felkelteni, amelyek az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására neveléshez is megfelelő hátteret adnak. Az önismeretre és a mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, a saját belső tulajdonságok fejlesztése is tevékenységbe, adott szituációba ágyazottan történjen. Kiemelt feladat a családi, iskolai, munkahelyi viselkedés kontrollálásának segítése, erősítése, a munkával létrehozott értékek megbecsülése. A tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak. Az életkorra jellemző önállósodást a készségfejlesztő iskola azzal támogathatja, hogy megteremti a véleményt, választást és döntést igénylő helyzeteket, a valóságoshoz hasonló morális dilemmák mérlegelésének lehetőségét.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben; az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, önmaga és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában.

Az önismeret és társaskultúra terén segíti a reális és valós énkép kialakulását, a belső tulajdonságok megismerését, az emberi kapcsolatok dinamikájának megértését. A tanuló felismeri a közösségben élés és a közösséghez tartozás kötelezettségei és előnyei egyensúlyának fontosságát.

A testi és lelki egészségre nevelésben fontos szerepet játszik az egészséges társas kapcsolatok kialakításának és fenntartásának támogatásában, az öröm és bánat egyéni és közösségi megosztásával az egészséges lélek megőrzésének lehetőségében. Megerősíti az egymásra figyelés és az egymás segítése iránti igényt, a baráti kapcsolatok fontosságának felismerését.

A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együttélés szabályainak, a szülői, testvéri és párkapcsolatoknak a megértését és tiszteletben tartásuk fontosságának felismerését, a magánélet védelmét.

A szociális és állampolgári kompetenciákat a tantárgy a társadalmi igényeknek megfelelő viselkedési és kommunikációs lehetőségek bemutatásával, felismertetésével segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ítélőképesség, az erkölcsi és az esztétikai érzék fejlesztése**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	A tanuló legyen képes egyéni és közösségi értékeket felismerni, tudjon különbséget tenni a jó és a rossz, az igaz és a hamis, valamint a szép és a rút között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A tanulók törvénytisztelő, türelmes magatartásának, mások elfogadásának megalapozása. 2. A saját értékek felismerése, törekvés erősítése véleményének kulturált megfogalmazására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Irodalmi művekben, filmekben és köznyelvi szövegekben emberi alaptulajdonságok felismerése, megnevezése. 2. Követendő példaképek választása. 3. Elítélendő magatartás felismerése. 4. Helyzetnek megfelelő kommunikációs forma és viselkedés gyakorlása. 5. Kommunikációs és metakommunikációs jelek összehangolása. 6. Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt. Ismeretek 1. Az ember és az emberi kapcsolatok fejlődése, bővülése az egyéni élet során. 2. Verbális és nem verbális jelek, mimika, testtartás. 3. Belső pozitív és negatív emberi tulajdonságok. 4. Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben.	Magyar nyelv és irodalom; osztályfőnöki óra: szövegértelmezés, szövegelemzés.

Tanulói tevékenység 1. Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. 2. Saját külső és belső tulajdonságok megfigyelése és megfogalmazása, önjellemzés. 3. Társak, környezet jellemzése. 4. Irodalmi művekben, filmekben és más médiákban az ember és az emberi kapcsolatok fejlődésének, bővülésének megfigyelése. 5. Minél kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása. 6. Viselkedésminták, napi helyzetek dramatizálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokonszenv, ellenszenv, hűség, hűtlenség, alkalmazkodás, gyávaság, bátorság, bizalom, bizalmatlanság, vita, magánélet, közélet, hit, öröm, szenvedés.

Tematikai egység	Egyén, közösség, társadalom	Órakeret 19 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési követelmények 1. Kapcsolati háló felrajzolása, saját helyzet rögzítése, törekvés a minél jobb pozíció megszerzésére. 2. Saját közösségek. 3. A közösségekben, társaságokban történő állandó változások. 4. Barátságok, kapcsolatok. 5. Különböző közösségek – különböző viselkedési elvárások. 6. Annak felismerése, hogy mit helyes és mit nem helyes tenni az adott közösségben. 7. Társadalmi normák, kívánatos, elfogadható, elfogadhatatlan magatartás. Ismeretek 1. Közösségek – erőt adó közösség. 2. Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség. 3. Együttérzés másokkal. 4. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. 5. Nemi, nemzetiségi, etnikai különbözőségek. Tanulói tevékenység 1. Önálló vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. 2. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. Szerepem a közösségben.	Osztályfőnöki óra: leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.

3. Az egyén és a csoport közti segítségnyújtás lehetőségei. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Komplex, kritikai gondolkodás. 2. Tolerancia. 3. Értékazonosulás, értékválasztás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység	**Aktuális társas helyzetek**	**Órakeret 17 óra**
Előzetes tudás	Iskolai közösség és társas magatartás szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, konfliktusok feloldása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Barátságok, kapcsolatok kialakítása. 2. Konfliktusok, ellentétek okainak felismerése. 3. Tapintat kialakítása mások érzéseivel kapcsolatban. 4. Feszültségek feloldása. Ismeretek 1. Alkalmazkodás, választás, segítségkérés. 2. Megértés más viselkedésével kapcsolatban. 3. Vigasztalás, együttérzés, nagylelkűség. Tanulói tevékenység Szituációs játékok: A jó és a rossz közötti választás, szabályhoz kötődés és lelkiismeret, az előítélet és megnyilvánulási formái. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Komplex, kritikai gondolkodás.	Osztályfőnöki óra: leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák

2. Tolerancia. 3. Értékazonosulás, értékválasztás.	és szabályok szerepe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. a követendő magatartásminta kiválasztására, 2. empátiára, toleranciára a társadalmi, etnikai, nemi különbözőségekkel szemben, 3. saját véleményének kialakítására, mások véleményének tiszteletben tartására, 4. alkalmazkodni a közösséghez, 5. idegenekkel szemben megfelelő távolságtartásra, a túlzott bizalom elkerülésére.

INFORMATIKA
11–12. évfolyam

A tantárgy a szakmai ismeretekhez kapcsolódó internetes és más tömegkommunikációs technikák alkalmazásának tudatos megismertetésével, új tartalmak felkutatására nevel. Ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulónak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon való kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az önismeret és társaskultúra fejlesztésében az internethasználattal összefüggő magatartási és etikai szabályok betartásával, a társadalmi kapcsolattartás elektronikus formáinak megismerésével. A médiatudatosság területén az informatikai eszközök használati szabályozásának, a függőség elkerülésének tudatos irányításával, az internetes tartalmak valóságtartalmának szűrésével kap eszközöket a tanuló a függőség elkerülésére.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a digitális kompetenciaterület fejlesztésében az informatikai eszközök használatának készségszintűvé emelésével, a gyakorlati élet minden területére kiterjedő felhasználás lehetőségeinek bemutatásával.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Számítógép alkalmazása**	**Órakeret 57 óra**
Előzetes tudás	1. Kommunikációs készség. 2. Problémamegoldó képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése. 2. A számítógép-használat nyújtotta lehetőségek felismerése, és alkalmazása a mindennapi tevékenységekben. 3. Az etikai szabályok ismerete és szem előtt tartása a világháló használatakor.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A balesetmegelőzés szabályainak betartása. 2. Számítástechnikai eszközök kezelése. 3. Az iskolában használatos operációs rendszer ismerete, segédprogramok használata. 4. A számítógép használata a tanulásban, az ismeretszerzésben. 5. Szöveg- és ábraszerkesztési ismeretek. **6.** Adatbázis- és táblázatkezelés egyszerűbb eseteinek ismerete. **7.** Hardvereszközök fajtáinak, jellemzőinek megismerése. **8.** Hálózati alapismeretek. **9.** Szórakoztató, fejlesztő szabadidős célú felhasználás megismerése. Ismeretek 1. Dokumentumkészítés. 2. Számítógéphez kapcsolódó eszközök használata (nyomtató, szkenner, digitális fényképezőgép, modem, CD-, DVD-lejátszó). 3. Hálózati alkalmazások, keresőprogram használata.	Magyar nyelv és irodalom: pontos szövegírás jelentősége, helyesírás. Testnevelés és sport: egészséges életmód.

4. A számítógép alkalmazása során felmerülő etikai és egészségügyi fenntartások. 5. Játékprogramok. Tanulói tevékenység 1. A géphasználat során felmerülő fogalmak értelmezése, rendszerezése. 2. Az általában használatos dokumentumformák, szoftverek alkalmazása. 3. Ikonok használata, egyszerű szöveg- és rajzkészítés. 4. Hálózatra kapcsolódás, kapcsolat bontása. 5. Adott tartalmak, képek megkeresése keresőprogram segítségével, adatok értelmezése, felhasználása (menetrend, térkép). 6. Levelezőprogram használata, levélküldés, -fogadás, az udvariassági formulák ismerete és használata. 7. A számítógéphez csatolható eszközök használata. 8. Produktumok készítése közös munkával (az osztály életéről, kirándulásról). 9. Játékprogramok mértékletes használata. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Megfigyelőképesség. 2. Irányított, tartós, tudatos figyelem. 3. Emlékezet tartóssága, mobilizálása. 4. Problémamegoldó képesség. 5. Finommotorika.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. e-mail, vírus, belépés, jelszó, megnevezések).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A számítógép használata során felmerülő etikai és technikai kérdések**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A számítógép használata során fellépő problémák feltérképezése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A számítógépet és tartozékait kíméletesen, szakszerűen használni. 2. Balesetmentes, költségkímélő alkalmazás. 3. A világhálóról szerzett információt kritikával, fenntartással, a tanuló által feltett információt felelősséggel kezelni.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Szakszerű eszközhasználat. 2. Egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretek. 3. A világháló használata a káros oldalak mellőzésével. 4. Megfontolt tartalmak elhelyezése a világhálóra. 5. Önkorlátozás a számítógép használatának időtartamára. Ismeretek 1. A használt eszköz értéke és kíméletes alkalmazása. 2. Az alkalmazás során felmerülő etikai kérdések áttekintése. 3. A számítógép használata során szükséges egészségvédelmi feladatok. 4. Káros szokások kialakulásának megelőzése. Tanulói tevékenység 1. A gép és a perifériák megfelelő használata. 2. Az egészségkímélő géphasználat feltételeit számba venni, és alkalmazni. 3. Etikai kódex közös összeállítása. A tilalmak számbavétele, indoklása. 4. A számítógép-függőség kialakulásának megelőzése. 5. Az agresszivitást erősítő játékok kerülése. 6. Meggondolt, körültekintő kapcsolatteremtés, vásárlás a világhálón. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek: 1. Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség. 2. Figyelem terjedelme, pontossága.	Osztályfőnöki óra: káros hatások. Testnevelés és sport: egészségvédelem, állóképesség megőrzése, finommotorika. Magyar nyelv és irodalom: helyesírás, szókincs.

3. Emlékezet mobilizálása. 4. Szabályalkalmazás, szabálykövetés. 5. Összefüggés-felismerés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szakkifejezések a számítógépes alkalmazásokkal kapcsolatban (pl. közösségi oldal, blog, csetelés, illegális letöltés, jogdíj).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. a biztonságos, önálló eszközhasználatra, 2. az igénynek megfelelő tartalom keresésére és önálló felhasználására, 3. a megismert alkalmazásokat kis segítséggel, önállóan használni, 4. a célnak megfelelő produktumokat készíteni, 5. önkorlátozásra, a káros tartalmak kerülésére, 6. saját és mások személyiségi jogainak, intim szférájának megvédésére.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT
11–12. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.
További cél a helyzetfelismerő képesség fejlesztése, komplex személyiségfejlesztés, a szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. Fontos a motiváció felkeltése a szabadidő- és diáksportokra, a testnevelés és sportági ismeretek bővítésére, a preventív és egészségtudatos szokások kialakítására a tanulókban. A testnevelés kiemelten támogatja a biomechanikailag helyes testtartás kialakulását, szükség szerint a tartás javítását, korrekcióját. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra. Hangsúlyossá válik a munkavállaláshoz szükséges fizikai kondíció és az egésztudatosság beépülése a személyiségvonások rendszerébe, a motoros aktivitásban vezető szerephez jut a rekreativitás, a szabadidős fizikai tevékenység. A középfokú oktatásban részesülő enyhe értelmi fogyatékos fiatalok tehetséggondozásának egyik fő terepe a versenysport.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az anyanyelvi kommunikáció, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése terén, a testnevelésórákon, vagy szabadős sporttevékenységek

keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására.

A matematikai kompetencia fejlesztése indirekt módon, transzferhatások révén, funkcionális képességek, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg.

A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és balesetmegelőzési ismeretekként van jelen a testnevelés órákon.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi, az önismereti, a másokért való felelősségvállalás fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési célnak megfeleltethető a tantárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	1. Bemelegítési technikák alkalmazása. 2. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végrehajtása. 3. Függeszkedés bordásfalon, kötélen, gyűrűn.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. 2. Testépítés természetes eszközökkel, egészségvédelemmel. 3. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Minőségelvű motoros tevékenységek tökéletesítése. 2. Sportági tevékenységre épülő kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. 3. Vízi biztonság megteremtése, a víz mint az egyik őselem gyógyhatásainak tudatosítása. Ismeretek 1. A fittség és az edzettség kritériumai. 2. A terhelés élettani és pszichés értelmezése.	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Osztályfőnöki óra:

3. A korábbi nyolc évfolyamon tanultak elmélyítése, készségszintre emelése. 4. Gimnasztika. 5. Egyensúly-gyakorlatok. 6. Küzdőgyakorlatok. 7. Zenére végzett gyakorlatok. 8. Légző gyakorlatok. Tanulói tevékenység 1. Differenciált, egyéni edzésterv készítése – segítséggel. 2. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és tornaszerekkel (labda, kötél, gyűrű, zsámoly, tornapad). 3. Tornaszereken történő célirányos mozgások: függeszkedések, mászások. 4. Önállóan végzett bemelegítés (8-10 gyakorlatnyi). 5. Bemelegítő mozgásanyag tervezése és kivitelezése. 6. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. 7. Testépítés – minden izomcsoport harmonikus fejlesztése a gerinc és az ízületek védelmével. 8. Tesztek, felmérések kizárólag diagnosztikus célzattal: a. motoros (Cooper), b. kardio-respiratorikus, c. állóképesség, d. erő, e. izomerő, f. állóképesség, g. testösszetétel. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Döntési képesség. 2. Térkihasználási képesség. 3. Transzferhatások.	egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/	Speciális kifejezések az edzésekkel kapcsolatban.

fogalmak	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 114 óra**
Előzetes tudás	1. Alakzatváltozásokban való együttműködés. 2. Egyensúly-gyakorlatok végrehajtása egyensúlyvesztés nélkül. 3. Erőfeszítésre és kitartásra való képesség fejlesztése. 4. A tanult mozgáselemek önálló végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Természetes mozgásformák továbbfejlesztése. 2. Sportágak technikai elemek megismerése. 3. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Térbeli és energiabefektetésre vonatkozó tudatosság fejlesztése. 2. Tudatos helyzetfelismerő és feladatmegoldó képességek fejlesztése. Ismeretek 1. Új sportági ismeretek és rendszerek alapjai. 2. Mozgásos tapasztalatszerzés a néptánc, a történelmi táncok, társastánc és modern mozgáselemek tárából. 3. Rendgyakorlat. 4. Torna. 5. Támaszgyakorlatok. 6. Mászás, vándormászás. 7. Függeszkedés, lendülés. 8. Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc. 9. Atlétikai elemek: a. Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások. b. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal. 10. Tánc: népi és régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Osztályfőnöki óra: Helyes higiénés szokások. Balesetvédelem. Etika: versenyszellem, nyertes elismerése, szabályok betartása.

táncok megismerése. 11. Úszás. 12. A vízből mentés elemi szabályai. Tanulói tevékenység 1. Természetes mozgások végrehajtása (sportágspecifikus jelleggel). 2. Technikai és taktikai elemek véghezvitele (egyéni szintű) cselekvési biztonsággal. 3. Szervezést elősegítő gyakorlatok: rendgyakorlatok, alakzatok felvétele, menetelések, ellenvonulások, nyitódások, zárkózás, szakadozások. 4. Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. 5. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. 6. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban menetelés alakzatfelvétellel. 7. Támaszgyakorlatok, függés és egyensúlygyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. 8. Mászás kötélen, vándormászás bordásfalon. 9. Függeszkedés, lendülés, lengés, hintázás szereken. 10. Guruló átfordulás előre-hátra, tigrisbukfenc gyakorlása. 11. Járások, futások, dobások, ugrások, lökések, hajítások. 12. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú állórajttal, verseny, időmérés. 13. Tudatos, gyakorlati alapú tapasztalatszerzés a hazai és külföldi sportjátékok technikai és taktikai készletéből. 14. Tánc, művészeti előadás és más mozgásformák alkalmazása az önreflexió és önkifejezés érdekében. 15. Tánctanítás, tutorálás mozgásos programokban, gyakorlatokban. 16. Úszás: gyors-, mell-, hátúszás saját tempóban, a pillangóúszás elemei, indulási és beérkezési technikák, vízi sportjátékok.	

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége. 2. Imitációs és elemző képesség. 3. Alkalmazkodási képesség. 4. A mozgás örömének átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelemmel és balesetmegelőzéssel kapcsolatos fogalmak, támasz, átfordulás, tigrisbukfenc, ugróerő, lendület, gyorsítás, lassítás, rajtolás, átlépő technika, hajítás, dobás, lökés, vetés, start, fejes, forduló, a vízből mentés fogalomtára.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Játék**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	1. A játékok, feladatok szakszavainak értelmezése és azoknak megfelelő cselekvés. 2. A labda céltudatos irányítása. 3. A sportjátékok szabályainak betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Együttműködés, kooperáció elősegítése. 2. A versenyszellem és a sportszerűség kialakítása és fenntartása. 3. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Személyes és társas folyamatok pozitív alakítása a megismerésben, az értékelésben, az asszertivitásban, a sportszerűségben és a sikerorientáltságban. 2. Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés és kritikai értelmezés. 3. Csapatépítés. 4. Sportági előkészítő kreativitás és kooperativitás fejlesztése. 5. Inklúzióra, társadalmi integrációra előkészítés, érzékenyítés. 6. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. 7. Játékszabályok által döntésképesség és szabálytudat	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

kialakítása. 8. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. 9. Személyes és társas folyamatok megélése. 10. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlata. Ismeretek 1. Dobó- és elfogójátékok. 2. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. 3. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. 4. Átadások helyben és mozgás közben. 5. Célba rúgó és célba dobó játékok. 6. Kosárlabda. 7. Labdarúgás. 8. Röplabda. 9. Kézilabda. 10. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel. 11. Szabadidős teremjátékok. Tanulói tevékenység 1. Dobó és elfogó játékok játszása. 2. Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel (kidobós). 3. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés, védővel szemben, átadások helyben és mozgás közben, célba rúgó és célba dobó játékok. 4. Küzdősportok (judo) – önvédelemi megközelítéssel (esések, gurulások, szabadulások). 5. Szabadidős teremjátékok: gombfoci, asztali foci, darts, asztalitenisz, asztali hoki. 6. Preventív játékok és tevékenységek vízben. 7. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. 8. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok.	

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Szabálytudat. 2. Kooperativitás. 3. Asszertivitás, 4. Kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve és szabályai, büntetődobás, büntetőrúgás, oldalbedobás, sarokrúgás, szerelés, becsúsztatás, ívelés, feladás, sáncolás, csatár, középpályás, védő, kapus, kapáslövés, önvédelem, esés, gurulás, szabadulás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Versenyzés**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	1. Együttműködés a csapattársakkal, versenytárssal. 2. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. 3. A labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek, illetve egyszerűsített sportági versenyek esetében. 2. Olimpikonok, paralimpikonok tiszteletére nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Sportági versenyek, versenytapasztalatok megszerzése a diáksport, élsport és szabadidősport terén. 2. Sportszerűség fogalmi jelentésének ismerete. 3. Az olimpia- és sporttörténet nagy alakjai, emblematikus személyiségei, híres magyar és nemzetközi sportolók megismertetése a múltból és a jelenből. 4. Példakép (választás, a választás megindokolása). Ismeretek 1. Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok, a sportági versenyek szabályainak,	Magyar nyelv és irodalom: viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. Osztályfőnöki óra: egészséges életmód.

technikájának és taktikájának elemei. 2. Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola. Ugróiskola. Dobóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályainak megismerése. 3. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok. 4. Küzdősportok elemei. 5. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia. Tanulói tevékenység 1. Sportági versenyek – szükség szerinti egyszerűsített szabályokkal – gyakorlása. Váltóversenyek. 2. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta). 3. Ugróiskola – magas-, távolugrás. 4. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). 5. Sorversenyek. Váltóversenyek. Kötélugró verseny. Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda játékok szabályszerű, csapatok közötti játéka. 6. Népi gyermek versenyjátékok, versenyfeladatok (bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásba vágás, csizmadobáló). 7. Úszóverseny egyszerűsített szabályokkal. 8. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. 9. Sor- és váltóversenyek szabályinak ismerete és betartása. 10. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. 11. Példakép keresése híres magyar és nemzetközi sportolók és csapatok közül (képek, eredmények, versenyek látogatása, kulturált szurkolás). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Szabálykövetés, szabálytartás.	Informatika: képek, eredmények keresése honlapokon. Etika: önismeret – testi és lelki egészség.

2. Egészséges versenyszellem. 3. Kooperáció. 4. Koordináció. 5. Döntési és reagáló képesség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A játékok neve és szabályai; erőszakos, kíméletes, sportszerű, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény, olimpikon, paralimpia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	1. A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. 2. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. 3. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra, egészségtudatosságra nevelés. 2. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. 3. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. 4. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepe.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Igénykeltés a mozgásban gazdag életformára, a terhelés alakítására és kontrolljára való képesség kialakítása. 2. Optimális testtömeg és fittség paramétereinek kialakítása és fenntartása. 3. A relaxáció és stresszoldás mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszköze. 4. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, szenvedélybetegségek hatásai a testi-lelki egészségre. 5. Primer prevenció és az életvezetés kapcsolatrendszere: szokások, egészségfejlesztés, egészségtudatosság. 6. Egyéni felelősség és döntés az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában. 7. Biztonság és környezettudatosság.	Magyar nyelv és irodalom: gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

8. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatása. 9. Önkontroll, önuralom. 10. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtásának képessége – a védő-óvó intézkedések ismerete és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). 11. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. 12. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. Ismeretek 1. Otthon is végezhető testgyakorlatok. 2. Táncok különféle műfajai. 3. Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. 4. Relaxációs gyakorlatok. 5. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése, betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások szerepe. 6. Természetben űzhető sportok (balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem elsajátítása). 7. Kerékpározás, görkorcsolyázás. 8. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 9. Könnyített testnevelés. Tanulói tevékenység 1. Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák – egyénileg, párban, csapatban. 2. Otthon is végezhető testgyakorlatok táncos elemei (aerobic, talajtorna). 3. Relaxációs gyakorlatok: légzőgyakorlatok, figyelemösszpontosító és lazító testtartások.	

4. Természetben űzhető sportok: labdajátékok, futóversenyek, túra, kocogás, tájfutás – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem rendszeres elvégzése (krémezés, ruházat, ellenőrzés). 5. Kerékpározás, görkorcsolyázás. 6. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 7. Könnyített testnevelés: a tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok (a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint, a tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása). 8. Testtartásjavító gyakorlatok: preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Egészségtudatosság. 2. Mozgásigény. 3. A körülményekhez való alkalmazkodás. 4. A természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, testtartás, tájfutás, tájoló, térkép, terep, önkarbantartás, tréning, örömtréning.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes 1. a menet- és ütemtartásra, hosszabb távú egyenletes, lassú futásra, 2. a hatékony mozgásszabályozásra, két-három mozgáselem összekapcsolására a gyakorlatok során, 3. a gyakorolt mozgáselemeket, sportágakat szabad térben, más körülmények között alkalmazni. 4. a szergyakorlatok képesség szerinti teljesítésére, önálló végrehajtására, 5. az ugróerő és a súlypont emelkedésének tudatos szabályozására 6. a tánc és a közös mozgás élményének átélésére, 7. önállóan bemelegíteni, 8. a sportot életritmusába beépíteni, 9. legalább egy úszásnemet biztonságosan művelni, 10. versenyjátékok, versenyfeladatok szakszavait értelmezni, és képes az azoknak megfelelő cselekvésre, 11. a labdát céltudatosan irányítani, 12. a labda- és sportjátékok szabályait betartani, a csapatszerepeket felismerni, 13. a szabályok betartásával aktívan részt venni a közös játékokban, versenyekben, 14. higiénés ismereteit rutinszerűen alkalmazni, 15. a relaxációs gyakorlatokat önsegítő rendszerében alkalmazni, nyugalmi és stresszhelyzetben szokásrendszerébe integrálni az egészségtudatos magatartásformákat.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA

11–12. évfolyam

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Tartalmaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására. Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, tematizáltan segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést. Célja fejleszteni – a konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével – a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatát, a szabálytudatot. Hozzájárulni – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához. Feladata, hogy erősítse – a terápiás eljárások alkalmazásával – az önismeretet, az önelfogadást és az önfejlesztést. Biztosítsa a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldását helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül. Tudatosítsa az értékek védelmével kapcsolatos felelősséget, keresse a közvetlen környezet humán értékeit. Adjon képet a serdülőkor testi-lelki változásairól – tudatosítsa a saját élményeket, véleményeket. Alakítson ki riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával – saját élmény eseti bekapcsolásával – pontos képzetet és viszonyulást az élvezeti szerek használatának veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről. Szerezzenek a tanulók saját tapasztalatokat – események, történések közös elemzésével, egyéni gyűjtőmunkával – a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Készítse fel a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Gyűjtsön tapasztalatokat a tanuló a munka világáról, a szakmákról. Feladat továbbá a vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően – a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben, a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében:

Erkölcsi nevelés: irodalmi művek, irodalmi szereplők megismerésén keresztül pozitív és negatív példa felismerése, pozitív mintakövetés.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés: hazánk múltjának, jelenének megismerése az írók, költők szemével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: a közéletiség felismerése az olvasott szövegekben, demokratikus jogokért való küzdelem megjelenésének nyomon követése a múlt irodalmában.

Az önismeret és a társaskultúra fejlesztése: szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésével segíteni a társas érintkezést. Önismeret fejlesztése a tanórai teljesítmények értékelésével, folyamatos visszajelzéssel. Saját személyiség megismerése, fejlesztése az improvizatív és irányított szerepjátékokkal, tanórai munkával.

A testi és lelki egészségre nevelés: az egészséges és tudatos életmód jellemzőinek megismerése ismeretterjesztő és irodalmi szövegekben. Ennek felismerése, saját személyre vonatkozó lehetőségek megfogalmazása.

Családi életre nevelés: irodalmi művekben megismert pozitív és negatív családpéldák, családmodellek, erkölcsi normák felismertetése, közös megfogalmazás, véleménynyilvánítás gyakorlása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: a személyiségfejlesztő nevelés során megjelenő odafigyelés, elfogadás, együttérzés, segítés irányított megbeszélése irodalmi művek kapcsán. Gyakoroltatás szituációs játékokban, szerepjátékokban való megjelenéssel.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: helyes szokásrend következetes alakítása különböző környezeti tényezők között (osztály, iskola, könyvtár, színház).

Pályaorientáció: a munka világáról szóló ismeretterjesztő, irodalmi művek elemzése, megbeszélése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségeinek változását feltáró művek olvasásával ismeretet nyújtani a tanulóknak többek közt a tulajdonviszonyok, az érdekérvényesítés, a munkamegosztás, a családi élet, a hivatalos ügyintézés, a gazdálkodás témakörökben.

Médiatudatosságra nevelés: ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek gyakorlása.

A tanulás tanítása: egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el kell érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését.

A kulcskompetenciák közül a tanításában hangsúlyosak az alábbiak:

Anyanyelvi kommunikáció: a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve hangsúlyos szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének.

Szociális és állampolgári kompetencia: a kellő önismeret alakításával tudja a tantárgy segíteni a társadalmi beilleszkedést.

Hatékony, önálló tanulás: egyéni képességekhez igazodó ütemben és elvárással a tanulás tanításához kapcsolódó tantárgyi elemek elsajátíttatása segíti ennek a kompetenciának a fejlesztését.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beilleszkedés – Alkalmazkodás**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Helyes értékválasztás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális pályatervezés, osztályközösség megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. A szabályok elfogadása. 2. Helyes napirend kialakítása. 3. Érzelmi azonosulás az elődök tetteivel. 4. Szolidaritás a rászorulókkal szemben.	Magyar nyelv és irodalom; testnevelés és sport: egészséges életmód.

5. Aktív részvétel a lakóközösség és az iskolaközösség életében. 6. Bekapcsolódás a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport). Ismeretek 1. Tanulói jogok és kötelességek. 2. Házirend. 3. Tűz- és balesetvédelem. 4. Napirend. 5. Tanórán kívüli elfoglaltságok. 6. Tanulás és tudás. 7. „A tanulás tanulása”, az egyén szerepe. 8. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok. 9. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása. 10. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság). Tanulói tevékenység 1. A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. Időbeosztás, órarend. 3. Hatékonyság ellenőrzése. 4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. 5. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. 6. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Akusztikus figyelem. 2. Szerialitás.	
Kulcsfogalmak/	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan

fogalmak	hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Órakeret 21 óra**
Előzetes tudás	1. Saját jó és rossz tulajdonságok ismerete. 2. Mondanivaló megfogalmazása összefüggően, több mondatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. 2. Lényeges és lényegtelen körülmény egyre biztosabb megállapítása. 3. Törekvés a káros szokások kijavítására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Reális önismeret. 2. Sérelmeiről beszél a tanuló. 3. A kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett. 4. Hatékony és konstruktív részvétel a szűkebb környezet életében. 5. A káros szenvedélyek felismerése, kialakulásuk elkerülése. 6. Segítségkérés módjának és helyének megismerése. 7. Segélykérő telefonszámok ismerete. Ismeretek 1. Önjellemzés, reális önértékelés. 2. Lelki bántalmak, sérelmek következményei. 3. Feszültségoldás. 4. Egymás megítélése. 5. Az emberi természet megnyilvánulásai, a helyes életvezetés kialakítása. 6. Negatív tulajdonságok számbavétele. 7. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásának megelőzése. 8. Dohányzás (aktív – passzív). 9. Alkoholizmus, káros közösségek hatása (galeri, szekta).	Testnevelés és sport: mozgáskoordináció fejlesztése.

10. Fiatalkori bűnözés, kábítószer-használat. 11. Fertőző betegségek (AIDS, hepatitis). 12. Játékszenvedély (nyerőgép, számítógép, kártya, sportfogadás). 13. A különböző, prevencióval foglalkozó szervezetek és technikák megismerése. Tanulói tevékenység 1. Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése. 2. Önjellemzés készítése, és megismertetése a társakkal (önkritika). 3. Javaslatok és tervkészítés a „hibajavításra”. 4. (Külső és belső tulajdonságok számbavétele) fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? 5. Feszültségoldásra alkalmazott módszerek megosztása társakkal. 6. A feszültségoldás önpusztító formáinak kerülése (módszerek a lelki egyensúly visszaállítására). 7. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn, bemutatásuk helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. 8. Ellenszenv, rokonszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása. 9. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása, vagy elutasítása. 10. Saját élmények a témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). 11. Beszélgetés a káros szokásokról, előadás, tájékoztató film a negatív hatásokról. 12. Megelőzés. 13. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni ezeket a helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata	

önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. 2. Emlékezet – rövidtávú: diktálás utáni írás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, -elhárítás, önismeret, önjellemzés, önkritika, tervkészítés, hibajavítás, feszültségoldás, megelőzés, reális, pozitív és negatív változás, önpusztítás, prevenció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Aktuális témák**	**Órakeret 39 óra**
Előzetes tudás	A tanuló saját környezetének ismerete, az események számontartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1. Egyéni és társadalmi ünnepek ismerete, számontartása. 2. Mások ünnepeinek megismerése, elfogadása (tolerancia), ünneplésének a tisztelet megadása. 3. Aktív részvétel az intézmény és a lakóhely életében. 4. Osztályközösség alakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények 1. Szűkebb és tágabb közösség ismerete. 2. Aktivitás, együttműködés. Ismeretek 1. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete. 2. A közösség építése érdekében a tanuló saját teendőinek feltérképezése. Tanulói tevékenység 1. Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése. 2. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás. 3. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. 4. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi	Magyar nyelv és irodalom: szövegértelmezés, szövegelemzés. Testnevelés és sport: egészséges életmód. Informatika: tájékozódás, adatgyűjtés a világhálón adott témával kapcsolatban, prezentáció készítése, plakát, meghívó az ünnepekre.

műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek 1. Akusztikus figyelem. 2. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. 3. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. 4. Szerialitás.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanuló képes 1. iskolai és gyakorló műhelyben végzett munkáit a tanult szabályok szerint végezni, 2. meggyőzni, kulturáltan véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével, 3. a környezet és az értékek megismerése alapján azonosulni, elfogadni és szolidárisan viselkedni az aktuális helyzetekben, 4. felismerni az ünnepek és ünneplés helyét és értékét az egyén és a közösség életében, 5. megismeri az aktív közreműködés és részvétel élményét, emlékeket gyűjteni, dokumentálni.

11.4.3. A KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 9-10. ÉVFOLYAMÁNAK KÖZISMERETI KERETTANTERVE

TANTERVI BEVEZETŐ

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola 9-10. közismereti évfolyamai az általános iskolai nevelés-oktatás koncepcionális folytatása. A nevelés-oktatás célja az általános iskolában elsajátított életkezdéshez, pályaválasztáshoz kapcsolódó ismeretek megerősítése, a gyengébb vagy sérült funkciók fejlesztése, kompenzálása, a felnőtt életben elérhető munkatevékenységek iránti motiváció felkeltése, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges kompetenciák, magatartásformák kialakítása, a gyakorlati képzés sikerének megalapozása. A tanuló megismeri a gyakorlati évfolyamok munkatevékenységeit, felkészül a gyakorlati ismeretek és tevékenységek elsajátításának megkezdésére. A képzés során a tanuló megismeri, fokozatosan magáévá teszi és elfogadja a reális, képességeit, érdeklődését, lehetőségeit figyelembe vevő, számára elérhető életperspektívát, kialakítja életcéljait. Megismeri és alkalmazza a segítségkérés és elfogadás aktuális helyzethez szükséges formáit, társas kapcsolataiban és

kommunikációjában kialakul a megfelelő önbizalomra épülő bátorság, a helyes önértékelésen alapuló közösségi magatartás. Az eltérő tanulási képességek miatt szükséges az egyéni megsegítés és bánásmód alkalmazása, folyamatosan szem előtt tartva a gyakorlati felkészítés eredményességének megalapozását. Különösen nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati tevékenységekkel és a munkavállalással kapcsolatosan a kommunikáció fejlesztésére a beszéd értése és a beszédprodukció, illetve alternatív kommunikációs eszközök területén egyaránt. A tevékenységek elsajátításának érdekében fontos a nagymozgásos fejlesztés a megfelelő állóképesség kialakulásához, a finommotoros koordináció fejlesztése a sikeres munka- és feladatvégzéshez. A készségfejlesztő iskola olyan nyitott szellemiségű, befogadó intézmény, amelyben minden tanuló számára lehetővé válik a képességeinek megfelelő ismeretek elsajátítása, a munkatevékenységekben rejlő sikerélmény biztosítása, az eltérő adottságok elfogadása és a tanulói közösség ösztönző erejének, lendületének kiaknázása.

Fejlesztési területek - nevelési célok

A tanuló a készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamain erkölcsi nevelés területén megismeri a felnőtt életet strukturáló szabályrendszereket, a szabályok betartásának fontosságát. Felismeri a cselekvéseket és döntéseket befolyásoló értelmi és érzelmi motívumokat, megkülönbözteti a kívánatos és a nem megfelelő viselkedési formákat a társas érintkezésben. Folyamatosan alakulnak ismeretei a társait érintő érzelmi kapcsolatokról, megéli és tudatosan irányítja saját érzéseit, kiemelten a türelem, az együttérzés, a segítőkészség területén. A képzés során fejlődnek a tanuló ismeretei a nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a társadalom szerkezetéről, a hétköznapi életben végzett munkatevékenységek társadalmi hasznosságáról, a közös nemzeti értékteremtésben az egyének munkavégzési feladatáról. Erősödik szűkebb környezetével és közösségével való együttműködése. Aktívan részt vesz társadalmi rendezvényeken és külsőségeiben is megjeleníti a társadalmi ünnepek, megemlékezések szimbólumait.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén a tanuló felkészül a felnőtt élettel összefüggő állampolgári és demokratikus jogok és kötelességek gyakorlására, megismeri a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Iskolai keretek között felkészül a döntések meghozatalában való felelősségre, igyekszik saját jogainak és érdekeinek megfelelő keretek között érvényt szerezni és ebben segítséget igénybe venni.

Az önismeret és társas kapcsolati kultúra terén a képzés lehetőséget nyújt a felnőtt életben betöltendő feladatokkal kapcsolatos reális énkép és önismeret kialakulására, a vágyak és lehetőségek összehangolására. Bővül a társas kapcsolatok szintje, folyamatosan alakul a reális énkép, felismeri az elsajátítható kompetenciák mértékét. Erősödik a fiatalokban a kritikus helyzetek felismerésének képessége és a megoldás érdekében a megküzdési stratégiák alkalmazása. Képessé válik saját emlékeinek feldolgozására, kialakul az ön- és az énazonosság tudata.

A testi és lelki életre nevelés során a készségfejlesztő iskolai képzés közismereti tantárgyai között túlsúlyban lévő testnevelés kiemelten fontos szerepet játszik a helyes életmódra nevelésben, a felnőttként követendő életvitel megalapozásában. A képzés során folyamatosan szem előtt kell tartani a megfelelő állóképesség kialakulásához szükséges erőnlét biztosítását, a munkafolyamatok során esetlegesen kialakuló tartási és mozgásos rendellenességek megelőzését. A tanuló megismeri a testi erőnlét, az egészség és a lelki egyensúly közötti összefüggéseket, tőle telhető módon és mértékben igyekszik a károsító, veszélyeztető hatásokat elkerülni.

A családi életre nevelést a középfokú oktatás időszakában megerősíti, hogy a tanuló megismeri a felnőtt életében megtapasztalható családi kapcsolatokat, felkészül a családban elfoglalt helyének és képességeinek megfelelő részvételre a családi munkamegosztásban. Megismeri a hétköznapi élethelyzetek lehetőségeit családban, lakóotthonban, bővülnek ismeretei az együttéléssel, családi kapcsolatokkal járó konfliktusok kialakulásáról és a megoldások lehetőségéről.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanuló ismeretei bővülnek a közösségek tagjainak különbözőségéről, igényli az önkéntes segítségnyújtást a rászorulóknak, átéli a személyes fontosság érzését. Kialakul felelősségérzete a rábízott feladatokkal kapcsolatban, körültekintően jár el tevékenységeiben.

A készségfejlesztő iskolai képzés során erősödik a tanulóban a fenntarthatóság, környezettudatosság területén a környezete megóvására való igény, megismeri és elkerüli a környezetet károsító tevékenységeket. Odafigyel hétköznapjaiban az anyagokkal, energiával történő takarékosságra, igényeit a szükségletekhez és lehetőségeihez hangolja.

A 9-10. évfolyamok során a pályaorientációt segíti a tanuló szűkebb és tágabb környezetének megismerése, saját képességeinek, érdeklődésének kritikus értékelése, kialakul a tanulóban a számára megfelelő gyakorlati munkavégzés, a munkadarab létrehozásának igénye. Motiválttá válik az elérhető munkatevékenységek elsajátítására, gyakorlására és a folyamatos munkavégzésre. Örömét leli a munkával létrehozott érték megteremtésében.

A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló megismeri a társadalmi munkamegosztás alapjait, a munkabér és más támogatások beosztásának fontosságát, a gazdálkodással összefüggő ügyintézések formáit. Tovább formálódnak ismeretei a pénz értékéről, a beosztó családi költségvetés betartásáról.

A készségfejlesztő iskolai tanuló a médiatudatosságra nevelés eredménye képpen gyakorlottan használja az elektronikus információ hordozókat, képes tevékenységeihez, szórakozásaihoz a megfelelő felhasználás alkalmazására. Óvatosan kezeli a médiumok felhasználásában az információk hitelességét, vigyáz személyiségének védelmére. A szabadidő eltöltése során ügyel a média túlsúlyának elkerülésére.

A képzés során a tanulás tanítása területen a tanuló felkészül az iskolai oktatás alatt elsajátított ismereteinek felnőtt életkorban történő folyamatos megújítására, kialakul igénye az önművelésre. Megerősödik benne, hogy a környezet változásait figyelemmel kell kísérni. Felismeri, hogy érdeklődésének kielégítése folyamatosan új ismeretekhez juttatja, amelyek megkönnyítik számára az életben történő eligazodás

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A készségfejlesztő iskolai közismereti képzés az anyanyelvi kommunikáció terén támogatja a felnőtt élet során a munkavállaláshoz, a felnőtt társas kapcsolatokhoz és a társadalmi szerepvállaláshoz szükséges kommunikációs formák rögzülését, a közösséggel és környezettel kapcsolatos véleményalkotást. Tovább fejlődik a beszédértése és egyre pontosabbá, változatosabbá válik a beszédprodukció. Képes közölni, verbális vagy nem verbális módon, átélt érzelmeit és az eseményekhez kapcsolódó véleményét. Társas kommunikációs kapcsolatokban aktív, a kommunikációt az információszerzés eszközeként használja, minél kevésbé alkalmaz fölösleges echoláliákat.

A képzés során a matematikai kompetencia területen az alapfokú oktatásban elsajátított logikai, matematikai ismeretek rendszerezése történik. A tanuló kognitív képességeinek megerősítése a problémamegoldás területén a minél nagyobb önállóság elérését célozza és támogatja. Készségszintűvé válik a hétköznapokban és a munkatevékenységekben egyaránt fontos szerepet játszó mértékegységek használata és a téri tájékozódás. Felismeri az idő, és a pénz szükségszerű beosztásának elveit, törekszik ezek betartására.

A természettudományos és technikai kompetencia területen a tanuló megismeri a hétköznapokban előforduló legfontosabb természeti jelenségeket és a leggyakoribb technikai eszközök szerepét, működését. Képes egyszerű ok-okozati összefüggések felismerésére és értelmezésére. Tudatosul az emberi tevékenységek természetre gyakorolt hatása. Az elvárható óvatossággal mozog környezetében, képes a változásokat megfigyelni és megmutatni vagy megfogalmazni. Tisztában van a legfontosabb egészség- és balesetvédelemmel összefüggő ismeretekkel, ezeket betartja és helyesen alkalmazza.

A digitális kompetenciaterület fejlesztésével készségszintűvé válik a napi tevékenységek során alkalmazott infokommunikációs eszközök használata. A tanuló óvatosan és magabiztosan kezeli a hétköznapokban előforduló, háztartásban, a munkához, és a szórakozáshoz használt elektronikus eszközöket. Különösen figyel a médiatartalmak megválogatására, a kapcsolatokban személyiségének védelmére.

A tanuló képessé válik szociális és állampolgári kompetenciáinak megélésére, a családi munkamegosztásban a felnőtt szerep betöltésére, közösségi környezetében igényeinek, jogainak érvényesítésére, kötelezettségeinek teljesítésére. Megismeri és támogatott döntéshozatallal igénybe veszi a demokratikus államszervezet intézményeit.

A kezdeményező képesség és vállalkozói kompetenciaterület fejlesztésével a tanuló kiismeri magát a társadalmi kapcsolatrendszer elemi szintjén, képes egyre önállóbb interakciók kezdeményezésére. Megismeri képességének terét, elfogadja, összehangolja igényeit, vágyait és lehetőségeit.

Kialakul a tanulóban az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterületen a környezetének és megjelenésének igényességére törekvés, tudatosul önálló ízlésvilága, mindennapjaiba beépül a praktikummal párosuló esztétikum és harmónia.

A hatékony, önálló tanulás iránti igény kialakításával a képzés során a tanuló minden elsajátított eszköz és módszer igénybevételével felkészül a felnőtt élet mindennapjaiban szükséges alkalmazkodásra és önfejlesztésre. Folyamatosan igényli az új lehetőségek megismerését, kíváncsi a változásokra és érdeklődik környezete iránt.

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

A nevelés – oktatás - fejlesztés területei	Tantárgy	9 – 10. évfolyam		
		9. évfolyam	10. évfolyam	2 tanéves óraszám
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	5	5	360
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	5	5	360
	Társadalmi ismeretek	1	1	72
	Etika	1	1	72
	Osztályfőnöki óra	1	1	72
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Életvitel és gyakorlat	4	4	288
	Gyakorlati képzés előkészítése	2	2	144
Természeti környezet	Környezet- és egészségvédelem	2	2	144
Művészetek	Ének-zene	1,5	2	126
	Ábrázolás-alakítás	2	2	144
Informatika	Információs eszközök	2	2	144

	használata			
Testnevelés	**Testnevelés**	**5**	**5**	**360**
	Szabad időkeret	**3,5**	**4**	**270**
Összesen		**35**	**36**	**2556**

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 4 óra/hét

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembe vételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a habilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségtartalmak elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a gyakorlati tevékenységek kiválasztására. A 9-10. évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

<u>Tantárgyi kerettantervek értelmezése</u>

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Az egyes műveltségterületi tantárgyak nagyobb átfogó témaegységeit, témaköreit nevezi meg. A tematikai egység – az adott tantárgyi terület sajátosságaitól függően – lehet konkrét téma: pl. Mértékegységek, méretek, pénz, de képességterület is: pl. Összefüggések felismerése. A tevékenységre	**Órakeret**

<table>
<tr><td></td><td>épülő műveltségterületek tantárgyaiban a tematikai egységek fejlesztési célként jelennek meg.</td><td></td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">A témakör elsajátításához, azaz sikeres tanításához és tanulásához szükséges kulcsfogalmak, ismeretelemek, szabályok, képességek megnevezése a témakör sajátosságainak megfelelően.</td></tr>
<tr><td>Tantárgyi fejlesztési célok</td><td colspan="2">Az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése az adott két évfolyamonként meghatározott sajátos tantárgyi fejlesztési célok, feladatok alapján.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladat
Ismeretek
Tevékenységek
A tematikai egység tartalmi elemeinek és/vagy fejlesztési feladatainak megjelenítése a tematikai egység sajátosságainak megfelelően</td><td>Ismeretekben vagy tevékenységekben hasonló tartalmú tantárgyak tematikai egységeinek jelzése, konkrét tudáselemekkel részletezve</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/fogalmak</td><td colspan="2">A tematikai egységben előforduló műveltség kulcsfogalmak, illetve a fogalmi gondolkodás fejlesztéséhez szükséges fogalmi összetevőinek jelzése.</td></tr>
</table>

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Az adott ciklus végén (az adott tantárgyban) elvárható legfontosabb tudás- és képességelemek.

Kommunikáció

A készségfejlesztő iskolai évfolyamokon a kommunikáció tantárgy felkészít a minél önállóbb életvezetéshez és egyszerű munkafolyamatok elsajátításához szükséges elsődlegesen verbális és az egyéni sajátosságoktól függően nonverbális információk, utasítások, megértésére és az

adekvát, a feladathelyzetekben szükséges beszédprodukció vagy alternatív kommunikációs csatorna alkalmazására. A tantárgy tanulása során az általános iskolai ismeretekre alapozva, az elsajátított képességek szintjéből kiindulva kell különös hangsúlyt fektetni a minél érthetőbb kommunikáció kialakítására. Verbális kommunikáció esetén cél a helyes hangképzés, a minél érthetőbb beszéd, a megfelelő tartalmi mondanivaló fejlesztése, az olvasott és hallott tartalom megértésének gyakorlása, elmélyítése. A nonverbális kommunikációs csatornák alkalmazásában lehetőség szerint törekedni kell a minél pontosabb, árnyaltabb kifejezésmódok kidolgozására, a gyakorlatban lehető legegyszerűbben alkalmazható, jól érthető formában kidolgozott rendszerre. A tantárgy célja, hogy a tanulók nyitottá váljanak kommunikációs feladatok megoldására, minél nagyobb motiváció alakuljon ki a környezettel történő kapcsolatteremtésre, pozitív tapasztalatokkal éljék meg kommunikációs kompetenciájukat. Folyamatosan legyen a tanulónak igénye a környezet megismerésére, a kíváncsiság legyen része mindennapi gondolatainak, alakuljon ki, hogy a kommunikáció a megismerés egyik fontos eszköze. A tantárgy tanulása során fejlődjön a verbális kommunikáció és a metakommunikáció összhangja. A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulóban fejlődjön az igény arra, hogy környezete közléseit, információit megértse és önmagát megértesse környezetével. A tanuló képességeihez mérten kapcsolódjon be társas érintkezésekbe, alkalmazza kommunikációs ismereteit, alkalmazkodjon a különféle beszédhelyzetekhez. Kommunikációs helyzetekben ismerje fel a kapott egyszerű információk lényegét, tudja a kapott ismereteket megfelelően értelmezni és képes legyen véleményt alkotni, élményeit megosztani. Próbálja a gyakorlati tevékenységekhez szükséges ismereteit írásos kommunikációval is bővíteni, a mindennapi tevékenységekhez kapcsolódó olvasási és írási feladatokat elvégezni. Egyre bővebb szókinccsel legyen képes érzéseit, kívánságait, problémáit kifejezni.

A tantárgy tanítása különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a szabályok megértésének és a társadalmilag elfogadott viselkedési normák alkalmazásának támogatásával, a közösségi lét és kommunikáció összhangjának erősítésével, a verbális és nem verbális kommunikációs jelzések összhangjának elősegítésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén elősegíti a közvetlen környezet megismerését, a nemzeti jelképek, ünnepek kommunikációs szokásrendszerének, jelentőségének és értékeinek megértését.

A tantárgy az állampolgárságra és demokráciára nevelés területén szerepet játszik a nyomtatott és elektronikus sajtó híreinek megismertetésén, figyelésén keresztül a demokratikus intézményrendszer működésének és eseményeinek értelmezésében, a demokratikus jogok és kötelezettségek gyakorlásának támogatásában.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztését a saját tapasztalatok társakkal történő megosztásával, a más személyekkel kapcsolatos események iránti érdeklődés felkeltésével támogatja.

A családi életre nevelés területét az együtt élés szabályainak, a családi eseményeken történő viselkedésnek a megerősítésével, a családi és párkapcsolatok fontosságának tudatosításával szolgálja.

A testi és lelki egészségre nevelés fejlesztési területet az érzelmi élettel és az egészséges életmóddal kapcsolatos kommunikációs kultúra megismerésével segíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területet a gyakorlati tevékenységek veszélyeinek és a balesetek elkerülésének felismertetésével támogatja. Elmélyíti a fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismereteit a tevékenységekhez szükséges eszközök, anyagok és energia felhasználásával kapcsolatos tudatosság irányításával.

A pályaorientáció területét a tantárgy a gyakorlati munkavégzés szabályainak, lehetőségeinek, fontosságának bemutatásával és az egyéni érdeklődés felismertetésével segíti.
A gazdasági és pénzügyi nevelés fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a felnőtt társadalom munkaalapú berendezkedését, a családi munkamegosztás fontosságát. Médiatudatosságra nevelés területén a tantárgy segít elsajátítani az audiovizuális eszközök helyes és mértékletes alkalmazásának szabályait, a média alkalmazását információszerzésre.

A tanulás tanítása fejlesztési területen a tantárgy segíti a változások megismerésében a kommunikációs technikák alkalmazásának elsajátítását.

A kommunikáció tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen hozzájárul a környezet megismerésében, a társas kapcsolatok alakításában lényeges kommunikációs

eszközök gyakoroltatásához és a közösségi élethez nélkülözhetetlen közlési és információszerzési igény fejlesztéséhez.

A szociális és állampolgári kompetenciaterületen segíti a különböző helyzeteknek megfelelő viselkedési, önálló véleménykialakítási és képviseleti formák alkalmazását.
A tantárgy az esztétikai és művészeti tudatosság kompetencia fejlődését a kellően tudatos, igényes kommunikáció alkalmazásának támogatásával éri el.
A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődését a tantárgy a kíváncsiság, az érdeklődés fenntartásával és az információszerzés lehetőségének segítésével éri el.

Tematikai egység	**1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.**	**Órakeret: 60**
Előzetes tudás	Érthető, tagolt beszéd. Gondolatok, érzések szóbeli kifejezése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerkedni saját lakóhelyével, eligazodni a környező utcák térképén, felismerni a nevezetes épületeket és funkcióit. 2. Társalgásba bekapcsolódni, véleményét bátran elmondani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Folyamatosan, megfelelő szókinccsel beszélni. 2. Beszédét rokon értelmű szavakkal színesíteni. 3. Ismereteit és önállósága fokát bővíteni. 4. A környező utcák térképén eligazodni. 5. Nevezetes épületeket (ország, főváros, saját település) felismerni és azok funkcióit ismerni. 6. Saját lakását segítséggel leírni és lerajzolni. 7. Tárgyakat ésszerűen elrendezni a lakásban. Ismeretek 1. Beszédtechnika javítása. Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. 2. Nyelvi kifejezésformák használata az olvasás, írás, beszéd során. 3. Szókincsfejlesztés.	Társadalmi ismeretek: lakóhely, közlekedés, lakóhelyhez kapcsolódó történelmi ismeretek, Környezet-ismeret: élettelen környezet, felszíni formák, Életvitel és gyakorlat: személyes szükségletek,

4. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek). 5. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek. 6. Tapasztalatszerzés a településen (utcán). (Budapest térképe). 7. Az iskola környékéről térkép készítése. 8. Lakás alaprajza, helyiségek. 9. Használati tárgyak praktikus elhelyezése a lakásban. Tevékenység 1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása. 2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása. 3. Nyelvtani fogalmakról tanultak elmélyítése (szó, mondat, hang, betű, mondatfajták egyes és többes szám, jelen és múlt idő). 4. Szógyűjtés adott hanggal, szótaggal, szóvégi hanggal. 5. Szavak gyűjtése (szófajok szerint azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok). 6. A szövegértés folyamatos ellenőrzése változatos témákban (Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése). 7. Tisztítószerek, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása, 8. ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend, műsorújság. Virágápolással kapcsolatos tartalmainak értelmezése. 9. Családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatos tapasztalatok megosztása. 10. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése). 11. Budapest térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése. 12. Helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása. 13. Lakás, otthon (alaprajz, jellemzők: helységek, saját lakrész, szépítése). 14. Berendezés megfigyelése különböző látószögekből. 15. Tárgyak csoportosítása (funkció, összehasonlítás).	háztartási ismeretek, gondozás, vásárlás, Ábrázolás - alakítás: festés, rajzolás a témákkal kapcsolatban, Ének-zene: alkalomnak megfelelő dalkincs Információs eszközök használata: anyaggyűjtés, szövegírás,
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok, felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése. Időpont, időtartam, késés, pontosság,

	szükséges holmik, luxuscikkek, nevezetes helyek (Vár, Parlament), útkereszteződés, mellékutca, járdasziget, egyirányú utca, vizes helyiségek, lakószobák, mellékhelyiségek, szerszámok, eszközök, háztartási gépek, dísztárgyak.

Tematikai egység	**2. Olvasás - írás**	**Órakeret: 100**
Előzetes tudás	1. A nagybetűk helyes használata mondatkezdéskor, és mondaton belül. 2. A leírtak valóságtartamának vállalása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az olvasottakat röviden összefoglalni. 2. Mondatot helyesen leírni, az esetleges hibákat kijavítani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Egyszerű, tagolt szöveget olvasni, az olvasottakat röviden összefoglalni, értelmezni. 2. Olvasási technikáját fokozatosan javítani. 3. Rendezett külalakkal, olvashatóan írni, egyszerű hibákat megtalálni, javítani. 4. Szavakat csoportosítani és azokat leírni. 5. Törekedni a pontos és tempós munkára. 6. Valós eseményeket néhány mondattal megfogalmazni. 7. Rövid történet, irodalmi alkotást elolvasni, a szereplőket önállóan jellemezni, történetet kérdések segítségével elmondani. 8. A feladatot és a kérdéseket megérteni, a helyes választ jelölni (utasítás szerint x vagy aláhúzás). 9. Adott űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat beírni, törekedni a feladat önálló megoldására. 10. Megfelelő tevékenységet hozzárendelni az időpontokhoz. 11. Képeslapot, levelet írni (lap vásárlásától a feladásig, borítékot	Társadalmi ismeretek: felkészülés a felnőtt életre, Életvitel és gyakorlat: a mindennapi gyakorlatot segítő szövegek olvasása, értelmezése, Alakítás-ábrázolás: esztétikai érzék fejlesztése, Információs eszközök használata: levél írása, nyomtatása, elküldése,

megcímezni önállóan vagy segítséggel). Ismeretek 1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás. 2. Rövid novella, vers, mese olvasása. 3. Petőfi: János Vitéz. A mű feldolgozásai (színházi, rajzfilm). 4. Szabadon választott irodalmi mű közös feldolgozása (a tanulók képességei szerint választott hosszabb irodalmi alkotás). 5. Mondat értelmezése. 6. Írás gyakorlása. (írás tempójának fokozása). 7. Az írás külalakjának, rendezettségének tudatos javítása. 8. Személyi adatok ismerete, helyes leírása. 9. Kérdőív, tesztlap kitöltése. 10. Önálló fogalmazás írása. 11. Levél, üdvözlőlap önálló megírása, megcímzése. 12. Keltezés értelmezése és helyes leírása. 13. Napirend leírása, jegyzet, emlékeztető, esetleg napló készítése (naptárban). 14. Hallott szövegből szavak gyűjtése, írása. 15. Önellenőrzés. Hibák megtalálása és javítása. Tevékenység 1. Hangos olvasás megfelelő intonációval, kifejezően. 2. Olvasási tempó változtatása (lassú, gyors). 3. Néma olvasás. 4. Kereső olvasás (adatok, témák, ismeretek). 5. Egymás kézírásának olvasása. 6. Egybeírt mondat szavakra bontása. 7. Mese, történet folytatása, végvariációk alkotása adott történetből. 8. A tartalom meghallgatása, szemelvények (1-1 versszak) önálló olvasása, megtanulása. 9. Beszámolás az olvasottakról.	

10. Dramatizálás. 11. Az olvasottak kiegészítése saját tapasztalatokkal. 12. Másolás, írás, diktálás után. 13. Űrlap kitöltése személyi adatokkal. 14. Szavak írása másolással, tollbamondással időre. 15. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak. Rövid üdvözlet küldése osztálytársnak (papír alapú, e-mail, sms). 16. Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban (napló, naptári bejegyzés). 17. Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése). 18. Személyére vonatkozó kérdések elolvasása, helyes válasz 1-1 szóban. 19. Általános tájékozottságra, irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése. 20. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása, időrendbe állítás keltezés alapján. 21. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval. 22. Hírek gyűjtése az ország különböző tájairól (események, szereplők, helyszínek). 23. Ételrecept felolvasása, hozzávalók kigyűjtése a szöveg alapján (saját tapasztalat megosztása társaival, kóstoló, kínálás). 24. Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (kölcsönzés, könyv, CD, DVD), saját hobbi megtalálása, a magányos és társas alkalmak egészséges arányának megkeresése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. Ismeretlen fogalmak értelmezése, régi és népies kifejezések. Betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége lakcím, kerület, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, kedvenc étel, legjobb barát, különböző témakörök, legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés,

	szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, főzés, sütés, párolás, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy.

Tematikai egység	**3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.**	**Órakeret: 64**
Előzetes tudás	1. Piktogramok és írott utasítások megértése és követése. 2. A vágyak és lehetőségek közötti különbség érzékelése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Látott történetet megérteni, erkölcsi ítéletet alkotni. 2. Reálisan programot tervezni és egyeztetni. 3. Saját véleményét udvariasan megfogalmazni (az őszinteség és az udvariasság szükségessége egyedi helyzetekben).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat 1. Könyveket (információhordozókat) rendeltetésszerűen, kíméletesen használni. 2. Elemi ismeretek szerezni a megismert történelmi korokról. 3. Egyszerűbb szövegeket önállóan elolvasni és értelmezni. 4. Érzelmileg a versekre, művészeti alkotásokra hangolódni (irodalom, film, képzőművészet, zene, színház). 5. Nemzeti jelképeket ismerni, jelentőségét megérteni. 6. Néhány közmondást, szólást adekvátan használni. 7. Egyszerűbb keresztrejtvényt megoldani, megfelelő szavakat önállóan megtalálni és beírni. 8. Eligazodni a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között. 9. Közlekedési táblákat és jelentésüket biztosan ismerni. 10. A piktogramok információit ismerni, és betartani.	Társadalmi ismeretek: ünnepekkel kapcsolatos ismeretek, színházi előadások, koncertek, filmek megtekintése, kultúrált viselkedés, Környezet és egészségnevelés: egészségnevelés, érzékszervek védelme, Életvitel és gyakorlat: piktogramok,

Ismeretek 1. Klasszikus költőink verseinek hallgatása, olvasása (Himnusz, Szózat, Nemzeti dal, rövidebb részletek megtanulása). 2. A gyermekek élete a különböző korokban (Kincskereső kisködmön, Pál utcai fiúk, illetve napjainkban játszódó novellák, illetve filmrészletek). 3. Történelmi regék, mondák megismerése (olvasás, megtekintés, eljátszás). 4. Kapcsolat a könyvvel. Képregény, szimbólumok. 5. Szólások, közmondások, szlogenek, reklámszövegek értelmezése. 6. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás. 7. Játék a betűkkel (játékos feladatok írásban), hiányos mondatok kiegészítése, keresztrejtvény. 8. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok epizódjai). 9. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (hihető-hihetetlen) elkülönítése. 10. Érzelmek megértése nem verbális jelzésekből, az érzelmek megfogalmazása és őszinte vállalása (arckifejezések, gesztusok értelmezése). 11. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja. 12. Ételreceptek, használati utasítások olvasása szükség szerint. 13. Közlekedési táblák gyalogosokra vonatkozó jelzései. 14. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (mosdó, lift közintézményekben, számítógép, mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások). Tevékenység 1. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés. 2. Olvasmányok közös olvasása, megtárgyalása. 3. A szövegek értelmezése, átfogalmazása, történetbe foglalása. 4. Szemelvények, történetek olvasása, meghallgatása, megnézése	szabadidő eltöltése, vásárlás, főzés, Információs eszközök használata: filmek, filmrészletek megtekintése, Ábrázolás-alakítás: kiállítások, tárlatok látogatása, Ének-zene: zenehallgatás,

felvételről. 5. Versek hallgatása. A füstbe ment terv című vers közös elolvasása. 6. A teljes művek végighallgatása, az 1. szakasz pontos megtanulása, éneklése. 7. Történet elmesélése ábrák (képsorozatok) segítségével, képi ábrázolások értelmezése (időrend, összefüggések). 8. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása). 9. Fim(részlet) megtekintése, megbeszélése. 10. A filmekben látottakat és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánzás veszélyeinek tudatosítása). 11. Következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése videofelvétel, fotó alapján), helyes, helytelen differenciálása. 12. Hosszabb, bővített mondatba megfelelő állítmány kiválasztása, beírása. 13. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése). 14. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok). 15. Gyűjtés, értelmezés. 16. Vásárlási lista összeállítása recept alapján. 17. Eszközök használata a használati utasítás szerint. 18. Tanulmányi séta során táblák gyűjtése, jelentése. 19. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?). 20. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése. 21. Keresztrejtvény közös megfejtése. 22. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálós, most mutasd meg).	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia. Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, néző múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, rokon értelmű szavak

	címzett, piktogramok és jelentésük. (Veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok). Rokonértelmű szavak, múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése, a teletext címszavai.

Tematikai egység	**4. Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák.**	**Órakeret: 100**
Előzetes tudás	1. Saját cselekedet helyes megítélése. 2. Elemi udvariassági szabályok ismerete és spontán alkalmazása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az alkalomnak megfelelően viselkedni, a felnőtt felügyelet időleges megszüntetési körét bővíteni (kirándulás, klubfoglalkozás). 2. Beilleszkedni és alkalmazkodni kisebb és nagyobb közösségekbe.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Röviden, lényegre törően, jól artikuláltan telefonálni. 2. Saját és mások viselkedését helyesen megítélni. 3. Megbízható, őszinte kapcsolatokat kialakítani. 4. Az önértékelést és helyzetfelismerést folyamatosan erősíteni. 5. Véleményt megfogalmazni, megvédeni és vállalni (külön figyelemmel a családon belüli- és a munkahelyi erőszak érzékelésére, elhárítására). Ismeretek 1. Telefonálás (vonalas és mobil készüléken). 2. Kapcsolatteremtési módok különböző szituációban (példák gyűjtése a mindennapok eseményeiből). 3. Viselkedési helyzetek megoldása (példák gyűjtése és a megoldási javaslatok megbeszélése).	Társadalmi ismeretek: társas kapcsolatok, lakóhelyi, közlekedési helyzetek, felkészülés a felnőtt életre, Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, háztartási teendők, gondozás, vásárlás, Információs eszközök használata: anyaggyűjtés,

4. Az együttélés szabályai. 5. A társadalmi együttélésre jellemző kifejezések és szólások, közmondások megértése (rövid történetekkel illusztrálva a szólásokat, közmondásokat). 6. Szabadidőben végzett tevékenységek viselkedési szabályai. 7. Illemszabályok nyaraláskor. 8. Mindennapos élethelyzetek, viselkedési szokások feldolgozása. 9. Különböző társadalmi szerepek elfogadása, összehasonlítása. 10. A korlátozottság elfogadása, saját lehetőségek felmérése, vágyak megtervezése, függés előnyei. 11. Beszélgetés és helyzetgyakorlatok különböző témákról, különböző személyekkel. 12. Munkahelyi viselkedési szokások és problémás szituációk megbeszélése. 13. Családi kapcsolatok. 14. Párkapcsolatok. 15. Elfogadhatatlan helyzetek érzékelése, erőszak kezelése. Tevékenység 1. Telefonbeszélgetés gyakorlása mesterségesen kialakított, és valós helyzetekben (tárcsázás, üdvözlés, beszélgetés, ismerőssel, idegennel). 2. Tájékozódás a telefonkönyvben. 3. Helyzetgyakorlatok (buszon maradt a táskád, a busz elmegy/, levél, csomag feladása a postán/, gyógyszer vásárlása/, rendőrségi igazoltatás/, rendkívüli közlekedési változáskor segítség kérése az utazási cél eléréséhez, utazásnál, vásárlásnál ki viszi a csomagot/ ha nincs elég hely, ki üljön le /autóban ki hova üljön /öltözködés, tisztálkodás, köszönés, hangoskodás, alkalmazkodás, milyen közös programot szervezzenek). 4. Helyzetgyakorlatok (valaki elvesz a táskádból valamit/, valaki helytelenül bánik a háziállatával/, falra firkálást lát/, kicsik játékát	filmrészletek, Gyakorlati képzés előkészítése: munkavállalás, munkahelyi viselkedés,

zavarják/, késik a megbeszélt helyszínről/, le kíván szállni járműről, de áll valaki az ajtóban/, rosszindulatú megjegyzést tesznek jelenlétében valakire, hogyan reagáljon). 5. Milyen ember, - akinek a szeme sem áll jól/, - lógatja az orrát/, - vigyorog, mint a vadalma /(további példák gyűjtése, értelmezése). 6. Milyen a viszony, ha –együtt vannak sülve-főve. 7. Mit jelent – lóg a nyakán, - kellemetlenül érintette az eset, - megrázó élmény, - eltávolodtak egymástól, - távol kerültek egymástól. 8. A környezet hierarchikus felépítésének megtanulása, különböző viszonyulási módok gyakorlása, alkalmazása. (családi viszonyok, főnök, beosztott). 9. Önmaguk elhelyezése a rendszerben, alá – fölérendeltség megértése, elfogadása. 10. Irányított beszélgetés, segítségkérés lehetősége, biztonság (Késve érkezés a munkahelyre, nincs kedve munkába menni, a rábízott feladatot nehézsége miatt nem tudja megoldani, elrontotta a munkadarabot, kigúnyolja munkatársa, beteg, szabadságra megy, nem talál valamit, megkapja a fizetését és társai inni, szerencsejátékozni hívják, otthon lakik, kell-e hazaadnia a fizetéséből). 11. Párkapcsolatok, barátság, szerelem (a kapcsolatok helyes és helytelen kezelése) példákon keresztül helyzetelemzés, állásfoglalás. 12. Milyen az igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság. 13. A hazajárás ideje, munkamegosztás otthon, egyedüllét szükségessége, annak közlési módja (viselkedés az aktuális családi körülményeknek megfelelően).	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Az előforduló szavak, kifejezések értelmezése. Nyilvános telefon, telefonkártya, telefonszám, mobil telefon, előfizetés, a beszélgetés díja, takarékosság. A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és

	bővítésük újabbakkal. Megbeszélt helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák (térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon). A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak tisztázása. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. igényli az olvasást, 2. képes az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulságok levonására, 3. képes olvasható írásra rendezett külalakkal, 4. képes egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 5. képes kapcsolataiban megbízható és őszinte viselkedés tanúsítására, saját maga és mások helyes megítélésére, 6. képes nyilvános helyen feltűnés nélküli beilleszkedésre. 7. a tanultak önálló alkalmazására jó helyzetfelismeréssel, 8. a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából korosztályának, érdeklődésének megfelelő tartalmak kiválasztására.

Számolás-mérés

A számolás-mérés tantárgy megerősíti az általános iskolában elsajátított ismereteket, készségeket és megalapozza a minél önállóbb életkezdéshez és a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges számolási, számítási és mérési ismereteket. A tantárgy tananyagának elsajátítása során folyamatosan törekedni kell a mindennapi élethez, önellátáshoz, munkatevékenységekhez gyakorlatba ágyazottan kapcsolódó feladatmegoldásokra, kerülni kell a túlzott elméletieskedést, fontos a műveletek tapasztalati megerősítése különböző mérő- és szemléltető eszközökkel. Nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati oktatást megalapozó hossz-, súly-, terület-, kerület-, térfogatmérések megtapasztalására, a több, kevesebb mennyiségek felismerésére és a szükséges tevékenységhez az elégséges mennyiség meghatározására, az alapanyagok beosztásának

megalapozására. A számolási műveletek gyakorlásán és az alapvető logikai feladatok megoldásán túl a tantárgy feladata a felnőtt lét megismerését segítő térbeli és időbeli tájékozódási ismeretek bővítése, a mindennapi feladatok tervezéséhez szükséges szempontok figyelembevételével. A térbeli tájékozódás segítése érdekében fontos a közvetlen környezetben és a tágabb környéken történő eligazodás segítése, a közlekedési útvonalak feltérképezése. Az időbeosztás és az idővel történő gazdálkodás állandó gyakorlása, a rendszeresség és a tervezés fontosságának hangsúlyozása elősegíti az önszabályozás kialakulását. A számolás-mérés tantárgy tanítása lehetőséget ad a családi pénzbeosztás szempontjainak megismerésére, a munkabér értékének felismertetésére, a jövedelmek beosztásának tervezésére, a vásárlások során a fontos és nem szükséges áruk elkülönítésére, a fölösleges költekezés és túlköltés megelőzésére.

A számolás-mérés tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés terén a szabályok betartására, a kitartásra és pontosságra neveléssel, a takarékosság szempontjainak felismertetésével és a mennyiségek igazságos elosztására és arányos beosztására nevelésével.

A családi életre nevelés terén felkészít a lakókörnyezetben történő eligazodásra, a havi, heti és napirend munka, tanulás, pihenés, szórakozás ésszerű beosztására és családi jövedelem beosztásának megismerésére és tervezésére. A fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen támogatja a takarékos, beosztó életvitel tervezésének és kivitelezésének elveit.

Pályaorientáció területén segíti a munkavégzéshez kapcsolódó mérési tevékenységek és számítási műveletek megismerését és elősegíti a szükséges segédeszközök tervezését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén felkészít a minél önállóbb életvitelhez szükséges gazdálkodási és takarékossági feladatok ellátására. A tanulás tanítása területen segíti az önálló tervezéshez, gondolkodáshoz szükséges adatok felismerését és gyűjtését.

A kulcskompetenciák fejlesztése során az anyanyelvi kommunikáció fejlődését a tantárgy a számolási és mérési tevékenységek, adatok, mértékegységek helyes megnevezésének tudatosításával erősíti.

A matematikai kompetencia fejlesztéséhez a tantárgy a matematikai nyelvezet és gondolkodás alapjainak valamint az alapvető mérési, számolási tapasztalatok és összefüggések megismertetésével járul hozzá.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését a természet által meghatározott egyszerű fizikai paraméterek, természeti jelenségek megismertetésével támogatja. A számolás-mérés tantárgy a digitális kompetenciaterület fejlődését segíti a különböző mérőeszközök helyes alkalmazásának elsajátításával és a számolási műveletekhez a különféle digitális eszközök bevonásával.

A tantárgy a hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődésében az önálló ismeretszerzés és minél önállóbb következtetések levonásának támogatásával járul hozzá.

Tematikai egység	**1. Térbeli és időbeli tájékozódás**	**Órakeret: 80**
Előzetes tudás	1. A rendelkezésre álló idő beosztása. 2. Eligazodás az időpontok között (dátumok).	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A térbeli, időbeli tájékozódást fejleszteni. 2. Helyesen értelmezni a mindennapi életben használt földrajzi kifejezéseket, és spontán beszédben helyesen használni a tanultakat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén. 2. Ismerni az otthon - iskola útvonalát, eligazodni a környező utcákban. 3. Alapvető térképismereteit (égtájak, földrészek és néhány ország megmutatása) bővíteni. 4. Eligazodni Magyarország térképén. 5. Megérteni az időbeliség, és az időtartamok közti	Kommunikáció: szókincs-bővítés, Társadalmi ismeretek: lakóhely, közlekedés, történelmi ismeretek, Környezetismeret:

nagyságrendbeli különbségeket. 6. Időpontot pontosan meghatározni kétféle óra alapján. 7. Az időt hasznosan eltölteni, és jól kihasználni. 8. Tájékozódni tágabb időhatárokon belül. 9. Érdeklődni történelmi események, és személyek iránt. Ismeretek 1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén. 2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése. 3. Magyarország térképe. 4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). 5. Az óra, napirend, heti beosztás. 6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok). 7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok). Tevékenység 1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkamunkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése. 2. Az iskola címének elmondása, leírása. 3. Lakóhely, iskola megmutatása a település térképén. (Budapest térképén). 4. Járművek, útvonalaik tanulmányozása térképen, (BKV térképen), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. 5. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” (útvonal meghatározása). 6. Égtájak nevei, értelmezésük (Településünktől északra, Budapesttől északra). 7. A földgömb. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése.	élettelen környezet, felszíni formák, Gyakorlati képzés előkészítése: munkavégzéssel kapcsolatos időbeli ismeretek,

8. Távolságok becslése, lemérése, átszámítása. Autóutak, vasútvonalak „bejárása”. Piktogramok értelmezése. 9. Látogatás a Planetáriumban, csillagok, bolygók, a Nap, a Föld fogalma, a földgömb tanulmányozása, tengerek, óceánok, földrészek helyének meghatározása. 10. Híradások, események helyszínének megkeresése. 11. A Föld különböző tájairól albumok, képes újságok lapozgatása, helyszínek megkeresése térképen. 12. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor). 13. Időegységek a másodperctől az évszázadig. 14. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése. 15. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása. 16. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása. 17. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás). 18. Napi tevékenységek időtartamai. 19. Napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása. 20. Jelenlegi időpont helyes megállapítása. 21. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkortól mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján). 22. Téli és nyári időszámítás. 23. Beszélgetés régi korokról (történelmi évszámok, értelmezésük). 24. Régi épületek, bútorok, ruhák, szerszámok megfigyelése. 25. Múzeumlátogatások, feliratok, magyarázatok olvasása, értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	helyiségek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek,

	országok, természeti képződmények, időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, l9.30), másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése, régi, ócska, antik, műemlék, időszalag, tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont távolsági és tömegközlekedési eszközök, Északi sark, Déli sark, Egyenlítő, földrészek, országok nevei, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő, honfoglalás, király, szabadságharc, háborúk

Tematikai egység	**2. Műveletek**	**Órakeret: 104**
Előzetes tudás	Számológép használat. Összeadás alkalmazása a mindennapi életben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Képességeinek megfelelő mértékben elvégezni a műveleteket, becslési, önellenőrzési képességét fejleszteni. 2. A feladat megoldását megtervezni, és helyesen kiszámolni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni a műveletek eredményét. 2. Felismerni az ellentétes műveletek összefüggéseit. 3. Felismerni a számok nagyságrendjét, alaki, - és helyi értékek különbségét megérteni. 4. Egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket. 5. A feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani. 6. Helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre. 7. Megbízhatóan alkalmazni a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizni.	Kommunikáció: szókincs, szövegértés, Társadalmi ismeretek: személyi szükséglettel, felnőtt élettel kapcsolatos témák, közlekedés, Életvitel és gyakorlat: vásárlás, piktogramok,

Ismeretek 1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel). 2. Számkör bővítése. 3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés). 4. Szöveges feladatok (megoldási terv készítése, az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása). Tevékenység 1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. 2. Saját színvonalukon önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás. 3. Összetett, több műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál. 4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése. 5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben. 6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással. 7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel. 8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10- és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása. 9. Helyértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és négyjegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 10. Árak nézegetése árjegyzékekben a „túró rúditól az Audiig”. 11. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 12. Alaki- és helyi érték differenciálása. 13. Telefonszám lejegyzése, elolvasása. 14. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek	

megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyesek, tízesek, százasok helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Tematikai egység	**3. Mértékegységek, mérések, a pénz**	**Órakeret: 140**
Előzetes tudás	Pénzhasználat. Pontosság.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A pénzzel kapcsolatos felelős gondolkodást kialakítani. 2. Takarékosság szükségességét megérteni, elfogadni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Kiválasztani és helyesen alkalmazni a megfelelő mérőeszközt, pontosan mérni. 2. A pénz gondos kezelését, megőrzésének módját ismerni. 3. Differenciálni a szükséges és a luxuscikkeket. Ismeretek 1. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések. 2. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek. Tevékenység 1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása.	Kommunikáció: szókincs-bővítés, olvasás, írás, Társadalmi ismeretek: felkészülés a felnőtt életre, Környezet-ismeret: emberi test, Életvitel és gyakorlat:

2. Mérőeszközök használatának megfigyelése különböző üzletekben. 3. Mérőeszközök helyes használata. 4. Egymás testmagasságának mérése, összehasonlítása. 5. Egymás testsúlyának becslése, mérése, adatok feljegyzése, mérések megismétlése fél év után, változás kiszámolása. 6. Mennyiségek növelése, csökkentése, értékek önálló megállapítása, leírása. 7. Súly- és térfogat-mérések a tankonyhán. 8. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a szövéssel kapcsolatos nagyságrendben. 9. Mért adatok összehasonlítása, szemmérték ellenőrzése méréssel, optikai „csalódások” ellenőrzése (egyenlő, pedig eltérőnek látszik). 10. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása. 11. Összegek kiszámolása, váltások. 12. Különböző jövedelemforrások számbavétele. 13. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezsi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV- bérlet nagyságrendje, összehasonlítása. 14. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése. 15. Vásárlások. 16. Üzletekben, katalógusokban árak megfigyelése. 17. „Mit vehetnél ennyi pénzből?” becslés, javítás. 18. Hasonló áruk keresése több katalógusban. 19. „Melyik olcsóbb?” Árak és mennyiségek összefüggése. 20. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása. 21. Termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?” 22. Hirdetésekben, plakátokon összegek keresése. 23. Különböző szolgáltatások árai.	háztartási munka, vásárlás, takarékosság, Gyakorlati képzés előkészítése: munkavállalás, munkabér, rezsi elemei,

24. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk. 25. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékosság, több, kevesebb, pontosan annyi, nőtt, hízott, fogyott, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás, bank, posta, csekk, bankkártya, ellenőrző szelvény

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. számok (nagy számok) kiolvasására, nagyságrendjük érzékelésére, 2. mérések, mértékegységek alkalmazására, 3. több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 4. időegységek adekvát használatára 5. a számológép megbízható alkalmazására, 6. a pénz fontosságának megértésére, beosztására, megóvására.

Etika

A tantárgy kiemelt célja a felnőtt élettel összefüggő tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése. Az emberi tulajdonságok bemutatása, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése. Az emberi, társadalmi kapcsolatokhoz szükséges etikai normák tudatosítása, a kapcsolatokban a nemi, vallási, etnikai, társadalmi hovatartozás miatti megkülönböztetés elítélése mellett az elfogadásra, toleranciára nevelés. Az érzelmek kimutatása megfelelő formáinak elsajátítása, mások érzelmeinek megértése. A nézeteltérések megvitatásában a kulturált formák iránti igény felkeltése, az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására nevelés. Önismeretre és mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, saját belső tulajdonságok fejlesztése.

Kiemelt feladat a családi iskolai, munkahelyi viselkedés kontrollja, a munkával létrehozott értékek megbecsülése.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben. Az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, önmaga és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában.

Az önismeret és társaskultúra terén segíti a reális és valós énkép kialakulását, a belső tulajdonságok megismerését, az emberi kapcsolatok dinamikájának megértését. A tanuló felismeri a közösségben élés és a közösséghez tartozás kötelezettségei és előnyei egyensúlyának fontosságát.

A testi és lelki egészsége nevelésben fontos szerepet játszik az egészséges társas kapcsolatok kialakításának és fenntartásának támogatásában, az öröm és bánat egyéni és közösségi megosztásával az egészséges lélek megőrzésének lehetőségében. Megerősíti az egymásra figyelés és egymás segítése iránti igényt, a baráti kapcsolatok fontosságának felismerését.

A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri és párkapcsolatoknak megértését és tiszteletben tartásuk fontosságát, a magánélet védelmét.

A szociális és állampolgári kompetenciákat a tantárgy a társadalmi igényeknek megfelelő viselkedési és kommunikációs lehetőségek bemutatásával, felismerésével segíti.

Tematikai egység	**1. Egyén, közösség, társadalom**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	A családban, valamint a formális és informális, iskolai közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerni a helyes viselkedés formáit, fordulatait. 2. Tisztázni és rendszerezni vonzalmait, kapcsolatait, és megnevezni azok típusát.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**

Fejlesztési feladat 1. Kapcsolati hálót felrajzolni, saját helyzetét rögzíteni, törekvés a minél jobb pozíció megszerzésére (Saját közösségek - család, iskolai közösségek, munkahely): 2. A közösségekben, társaságokban történő állandó változásokat áttekinteni, tudatosítani, azokhoz alkalmazkodni. a. Barátságok, kapcsolatok. b. Különböző közösségek – különböző viselkedési elvárások. c. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott közösségben? 3. Társadalmi normákat ismerni, elfogadni, a kívánatos, az elfogadható és az elfogadhatatlan magatartást felismerni. Ismeretek 1. Közösségek – erőt adó és negatív hatású közösség körének áttekintése. 2. Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség helye az egyén viselkedésében. 3. Együttérzés másokkal, saját helyzet reális értékelése. 4. Páros- és közösségi kapcsolatok körének áttekintése – hasonlóságok és különbségek számbavétele. 5. Nemi, nemzetiségi, etnikai különbözőségek tartalmának tisztázása. 6. Erőszak, bántalmazások megelőzésének, elkerülésének, segítség kérésének módja. Tevékenység 1. Önálló vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. 2. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. 3. Saját kapcsolati háló megrajzolása (családban, iskolai	Kommunikáció: olvasás-írás, szókincsbővítés, konfliktuskezelés, Társadalmi ismeretek: szituációs gyakorlatok, Információs eszközök használata: anyaggyűjtés, filmrészletek, Gyakorlati képzés előkészítése: munkavállalás, munkahelyi viselkedés,

közösségben). 4. A közösségi élet szabályainak (törvények, házirend, napirend, munkarend) megismerése, cselekvés ezeknek megfelelően (hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot, miképpen tudja a csoport segíteni az egyént). 5. A társadalom tagjainak sokszínűségének áttekintése, ezek elfogadása (férfi - nő, nemzetiségek saját környezetükben – más népek tagjai: bőrszín, nyelv, vallási különbözőségek saját tapasztalatok ezzel kapcsolatban). 6. Szerepjáték, kapcsolat létesítése, viták rendezése, kapcsolat lezárása (szakítás), abúzus, zaklatás eseteinek felismerése, segítség kérésének lehetőségei. 7. Bizalmi kapcsolat kialakításának lehetőségei.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, törvény, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit. A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és bővítésük újabbakkal. Megbeszélt helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák (térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon). A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak tisztázása. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható.

Tematikai egység	**2. Önismeret. Testi és lelki egészség**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	1. Külső és belső tulajdonságok köre, saját jó és rossz tulajdonságok ismerete. 2. Őszinteség a kapcsolatokban.	
Tantárgyi fejlesztési	1. Érzelmeit megfelelően kezelni. Lényeges és lényegtelen	

célok	körülményt egyre biztosabban megállapítani. 2. Az önismeretet, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igényt kialakítani, fejleszteni. 3. Törekvés a káros szokások kijavítására.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat 1. A jó és a rossz tulajdonságokat felismerni. 2. Önmagát és társait jellemezni (reális önismeret). 3. Felelősséggel viselkedni (a kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett, sérelmeiről beszélni). 4. Hatékonyan és konstruktívan részt venni a szűkebb környezet életében. 5. Megfogalmazni a kapcsolatokra vonatkozó igényét. 6. Ismerni és használni az udvariassági formákat. 7. Az egészséges életmód pozitív hatásaira rámutatni. 8. A káros szenvedélyek körét ismerni, kialakulásukat elkerülni. Segítségkérés módját és helyét megismerni. Segélykérő telefonszámokat ismerni. Ismeretek 1. Önjellemzés, reális önértékelés (jó- és rossz tulajdonságok, mi jellemző rám, külső megjelenés, ujjlenyomat, hangszín, a vérből megállapítható azonosság DNS). 2. Iskolai, munkahelyi, lakóhelyi kapcsolatok, osztálytársak, barátok. (milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem) 3. Az emberi természet megnyilvánulásai, a helyes életvezetés kialakítása. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásának megelőzése. (Dohányzás (aktív – passzív). Alkoholizmus, káros közösségek hatása (galeri, szekta). Fiatalkori bűnözés, kábítószer-használat. Fertőző betegségek (AIDS,	Kommunikáció: olvasás, írás, szókincsbővítés, Médiaismeret non-verbális kommunikáció, Osztályfőnöki óra: beilleszkedés, alkalmazkodás, Környezet-ismeret: az emberi testtel kapcsolatos ismeretek, Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, vásárlás, Ábrázolás-alakítás: portré, önarckép készítése,

hepatitis). Játékszenvedély (nyerőgép, számítógép, kártya, sportfogadás). 4. Viták, érdekek, ellentétek megoldása békés úton, ha szükséges segítség igénybevételének módja. (A különböző, prevencióval foglalkozó szervezetek és technikák megismerése.) 5. Beilleszkedés, alkalmazkodás, egymás tisztelete és segítése. 6. Az „ÉN” kapcsolódása: szoros és felszínes kapcsolatok közötti különbségek észrevétele (a kapcsolatok kétoldalúak, a partner szándékától is függnek). Lelki bántalmak, sérelmek következményei. Feszültségoldás. 7. Szeretet, szerelem érzése. 8. Helyes viselkedés: – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. 9. Párkapcsolatok. Házasság. Családi felelősség, kötöttség. 10. Közlekedés és vásárlás közbeni kommunikáció, és viselkedés. 11. Udvariassági formák ismerete és használata. 12. A napi fogyasztásban fellelhető áru, szaküzlethez történő hozzárendelése (különös tekintettel az egészségre kedvező hatású élelmiszerekre). Tevékenység 1. Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése. Irányított, beszélgetés, rajzolás. 2. Önjellemzés készítése, és megismertetése a társakkal (önkritika). 3. Külső és belső tulajdonságok számbavétele, fénykép nézegetése: régi – új, mi változott. A tulajdonságok csoportosítása különböző szempontok szerint (megváltoztatható tulajdonság: hajszín, állandó, csak egy emberre jellemző tulajdonság: ujjlenyomat). 4. Önbírálat, mások bírálata, a kritika elfogadása, vélemény megvédése szituációs gyakorlatok a témával kapcsolatban (rendezetlen külsővel jelentél meg az iskolai ünnepélyen, a kulturált étkezés szabályait nem vetted figyelembe az osztálykiránduláson). 5. Javaslatok és tervkészítés a „hibajavításra”.	

6. Családi kapcsolatok (szülők, nagyszülők tisztelete miben nyilvánulhat meg). 7. Képek, könyvek, videofilmek megtekintése. Beszélgetés, csoportosítás, szituációs játék. Felvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése. 8. Érzelmi kapcsolatok feltérképezése, munkatársi, baráti, szeretet, szerelmi kapcsolatok (rokonszenv, ellenszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása). 9. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása, vagy elutasítása, párválasztás. 10. Saját élmények a témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). 11. Filmrészletek irodalmi szemelvények a témával kapcsolatban (Te mit tennél, azonosulás a szereplővel, ítéletalkotás, helyes, helytelen felismerése). 12. Saját tapasztalatok az egészségi állapot, jó – rossz hangulat hatása a közérzetre. 13. Tudatosság a negatív hatások kivédése érdekében (önmegfigyelés, önfegyelem, önkritika), megtörtén, és szimulált esetek közös megbeszélése. 14. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn, bemutatásuk helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. 15. Feszültségoldásra alkalmazott módszerek megosztása társakkal. 16. Beszélgetés a káros szokásokról, előadás, tájékoztató film a negatív hatásokról. 17. A feszültségoldás önpusztító formáinak kerülése (módszerek a lelki egyensúly visszaállítására). Megelőzés. 18. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet ezeket elkerülni (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével. 19. Segítséggel vásárlás gyakorlása (szituációs játékok, helyzetgyakorlatok) alkalmazható kommunikációs formák (udvariassági formák).	

20. Napirend összeállítása (aktivitás, pihenés, egészséges életmód: táplálkozás, sport)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	jellemzés, tulajdonság, viselkedés, közérzet, hangulat, bírálat, dicséret, szeretet, szerelem, bolt, szaküzlet, bevásárlóközpont, áruház, forgalomban lévő pénzek, élelmiszer árak, ruházati cikkek ára, kocsi, lakás ára és a fizetés viszonya, rokon – ismerős, családfa, ujjlenyomatvétel, rendőrség, vérvizsgálat, titkolás – beismerés, illik – nem illik, bocsánatkérés, megbocsátás, tiszteletlenség, vita, veszekedés, gyűlölet, tettlegesség, elfogadás, elutasítás, udvarlás, szakítás, visszautasítás, viszonzatlan érzelmek, törvényes, tartós, futó kapcsolat, következmények vállalása, konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, -elhárítás, önismeret, önjellemzés, önkritika, tervkészítés, hibajavítás, feszültségoldás, megelőzés, reális, pozitív és negatív változás, önpusztítás, prevenció

Tematikai egység	**3. Az ítélőképesség, az erkölcsi- és az esztétikai érzék fejlesztése**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Az egyéni és közösségi értékek felismerése, különbtétel a jó és a rossz, az igaz és a hamis, valamint a szép és a rút között.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A törvénytisztelő, türelmes magatartást megalapozni, törekedni mások elfogadására. 2. Saját értékeket felismerni, a pozitív tulajdonságokat erősíteni, véleményét kulturáltan megfogalmazni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Irodalmi művekben, filmekben és köznyelvi szövegekben emberi alaptulajdonságokat felismerni, megnevezni. 2. Saját és mások viselkedését helyesen megítélni.	Kommunikáció: olvasás-írás, médiaismeret,

3. Követendő példaképeket választani. 4. Elítélendő magatartást felismerni. 5. Helyzetnek megfelelő kommunikációs formákat és viselkedést gyakorolni. 6. Kommunikációs és metakommunikációs jeleket összehangolni. 7. Meghallgatni, megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt. Ismeretek 1. Az ember és az emberi kapcsolatok fejlődése, bővülése az egyéni élet során (életkori sajátosságok). 2. Belső pozitív és negatív emberi tulajdonságok feltérképezése. 3. Alkalmazkodás, választás, segítségkérés formáinak ismerete. 4. Megértés más viselkedésével kapcsolatban. 5. Vigasztalás, együttérzés, nagylelkűség. 6. Verbális és nem verbális jelek (mimika, testtartás, testbeszéd) felismerése és tudatos alkalmazása. 7. Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben. Tevékenység 1. Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából, testbeszédből. 2. Saját külső és belső tulajdonságok megfigyelése és megfogalmazása, önjellemzés. 3. Társak, környezet jellemzése. 4. Irodalmi művekben, filmekben és más médiákban az ember és az emberi kapcsolatok fejlődésének, bővülésének megfigyelése. 5. Minél kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása, felvállalása az adott csoportban. 6. Viselkedésminták, napi helyzetek dramatizálása. 7. Adott alkalomnak megfelelő külső megjelenés (ápoltság, öltözködés) jelentősége, annak pozitív és negatív hatása.	konfliktuskezelés, Társadalmi ismeretek: társas kapcsolatok, lakóhelyi, közlekedési helyzetek, felkészülés a felnőtt életre, Információs eszközök használata: anyaggyűjtés, filmrészletek, Gyakorlati képzés előkészítése: munkavállalás, munkahelyi viselkedés,

8. Csoportos beszélgetés: 9. párkapcsolatok, barátság, szerelem 10. milyen az igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság 11. a hazajárás ideje, munkamegosztás otthon, egyedüllét szükségessége, annak tapintatos közlési módja. 12. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül: 13. Szerepem a közösségben, törekvés a reális helyzetfelismerésre, 14. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot, 15. Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és bővítésük újabbakkal. Megbeszélt helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák (térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon). A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak tisztázása. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható, együttérzés, szolidaritás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. törvénytisztelő, türelmes magatartásra, mások elfogadására, 2. saját értékeinek ismeretére, véleményének kulturált megfogalmazására, 3. az önismeret, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítására, fejlesztésére, törekszik a káros szokások kijavítására, 4. a helyes viselkedés formáinak, fordulatainak alkalmazására az, érzelmeinek megfelelő kezelésére.

Társadalmi ismeretek

A társadalmi ismeretek tantárgy célja az általános iskolában elsajátított ismeretekre építve a felnőtt élet mindennapjait átszövő történelmi, állampolgári és lakóhelyi ismeretek elmélyítése, pontosítása. A tantárgy tanulása során a tanuló egyre differenciáltabban megismeri az állampolgárságával, személyi okmányaival kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket, a társadalmi együttéléssel kapcsolatos szabályrendszert. Felismeri az állampolgárságához kapcsolódó és a mindennapi társadalmi életben előforduló tevékenységeknél a szükséges és elégséges segítségigénylési lehetőségeket, képes támogatott módon döntéseket hozni, képviselni saját véleményét, igényeit. A lakóhely és a közvetlen környezet közlekedési lehetőségeinek megismerése megteremti az alapját a készségfejlesztő iskola külső helyszínein történő feladatvégzéshez szükséges, fokozatosan egyre önállóbb közlekedés előkészítésének. A gyalogos, a kerékpáros és tömegközlekedési lehetőségek és szabályok feltérképezésével a tantárgy segíti az optimális útvonal és a biztonságos lehetőség kiválasztását. Az alapvető történelmi ismereteken keresztül a tanuló felismeri a jelenkor társadalmi ünnepeinek fontosságát, a jelképek jelentőségét, példamutató elődeink tetteinek értékét. Elmélyül igénye a megfelelő külsőségek mellett az ünnepségeken történő aktív részvétel iránt, átérzi a hagyományokra épülő aktuális történések fontosságát.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés terén a társadalmi együttélés szabályainak betartására törekvő magatartás támogatásával, az alkalmazkodás, a közösségi felelősségvállalás tudatosításával.

Emlékezetes elődeink pozitív példájának megismerésén keresztül hozzájárul a nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljainak megvalósításához.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés fejlesztési területet támogatja a személyes adatok védelmének, az állampolgári jogok és kötelezettségek igénylésének megerősítésével, a demokratikus intézményrendszeren belüli eligazodás segítésével.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztésének területén a tantárgy részt vesz a lakókörnyezet, a társas közlekedés és a társadalmi megmozdulások, ünnepek egyre differenciáltabb megismertetésében, az ezekkel összefüggő szabályrendszerek betartásának segítésében.

A családi életre nevelés területén a tantárgy nagy hangsúlyt helyez a családi élettel kapcsolatos, a demokratikus intézményrendszerhez köthető adminisztratív ügyintézések megismertetésére, az ezekhez szükséges segítség igénybe vételének lehetőségére.

A médiatudatosságra nevelés fejlesztési terület támogatását szolgálja a tantárgy társadalmi eseményekhez köthető tartalmak keresésére, figyelemmel kísérésére ösztönző tartalma.

A tantárgy fontos szerepet játszik az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztésében a személyes adatok kezelésével kapcsolatos tartalmak alkalmazásának támogatásával, a környezet hagyományainak és a fontos társadalmi eseményeknek a megismertetésével.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a tantárgy a tanulók igényeinek és kötelezettségeinek gyakorlásához szükséges támogatott döntéshozatali lehetőség megismertetésével és alkalmazására ösztönzéssel segíti, erősíti a lehetőségek közötti választás mérlegelésének gyakorlását.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetenciaterület fejlődését a környezetben történő biztos eligazodás, a szabályok ismeretében és alkalmazásában való gyakorlat támogatja.

Tematikai egység	**1. Személyi adatok. Állampolgári ismeretek**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Személyes dokumentumok fontosságának felismerése és körültekintő használata**.** Jogok, feladatok, kötelességek tartalma.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Adatait pontosan ismerni. 2. „Felnőttség” felelősségét megélni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Megtanulni, és leírni, (lemásolni) nevét, legfontosabb	Kommunikáció:

személyi adatait, érteni, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár. 2. Ismerni a közeli hozzátartozók adatait (nevek, címek, az iskola neve, címe). 3. Állampolgári jogainak és kötelességeinek néhány területét ismerni. 4. Az „igazolvány” használatának szabályait ismerni, és betartani. 5. Törekvés a jog- és kötelesség szerinti életvezetésre. **Ismeretek** 1. Személyes adatok, az azonosítás módja, igazolása (ujjlenyomat). 2. A személyi adatok körének folyamatos, bővítése, gyakorlása. 3. Nyomtatványok, adatlapok kitöltése személyi adatokkal, aláírással. 4. Rokonsági fokok megismerése. 5. Rá vonatkozó törvények, szabályok ismerete, azok betartásának szükségessége. 6. Állampolgári jogok és kötelességek megismerése, rendszerezése. 7. Egyszerűbb összefüggések felismerése. 8. Annak ismerete, hogy mire jogosít a személyi igazolvány (útlevél)? 9. Önérvényesítés. Jogok és kötelességek ismerete. **Tevékenység** 1. Hivatalos személyi dokumentumok (születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya) nézegetése, használatával kapcsolatos ismeretek rendszerezése, használatával kapcsolatos ismeretek. 2. Szituációs játékok az adatok gyakorlására (személyi dokumentumok használata).	olvasás, írás, szókincsbővítés, Médiaismeret non-verbális kommunikáció, Információs eszközök használata: internet tartalmak Etika: Társadalmi együttélés Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre

3. Űrlapok kitöltése, aláírás megfelelő nagyságú betűkkel (pl. útlevél igényléséhez). 4. Másolás, írás, adatlapokkal való ismerkedés, memorizálás. 5. Családfa készítése. 6. Az állam funkcióinak számbavétele (önkormányzat, nyugdíj, parlament). 7. Állampolgári jogok és kötelességek számba vétele (választások, adófizetés, törvények, igazságszolgáltatás, rendvédelem, honvédelem). 8. Az állam szerepével kapcsolatos szemelvények, cikkek olvasása, riportok megtekintése, helyszínek meglátogatása (önkormányzat, rendőrség, okmányiroda, posta). 9. Szerepjáték: választás, különböző funkcióra (ki alkalmas rá az osztályban, a vezető kötelességei, a beosztott feladatai). 10. Rá vonatkozó szabályzatok megismerése (házirend, napirend), a szabályzatok összeállításában aktív részvétel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, személyes adatok, állampolgár, sajátkezű aláírás, családi és utónév, állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya, rokon – ismerős, családfa, önkormányzat hivatalai, parlament, törvény, különböző szabályzatokkal kapcsolatos fogalmak, saját érdek, választó, képviselet, képviselő, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó

Tematikai egység	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Figyelmes, körültekintő közlekedés.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Honismeretét fejleszteni, minél több konkrét ismeretet szerezni. 2. Ismerni a közlekedés legfontosabb szabályait. 3. A közlekedéshez szükséges jelzéseket felismerni és figyelembe venni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Egyszerűbb térképen tájékozódni kis segítséggel. 2. A domborzati térkép szín és jelrendszerét érteni. 3. Megtalálni térképen a lakóhelyét. 4. Ismerni budapesti nevezetességeket. 5. Ismerni az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár. 6. Személyes tárgyait, (poggyászát) számon tartani, és magával vinni az utazáshoz szükséges iratait. 7. Gondolatait néhány mondatban elmondani. 8. Betartani a viselkedési normákat. 9. Érteni a piktogramokat, megismerni a megállót, állomást jelentő táblákat. 10. Ismerni a közlekedési csomópontok jellemzőit. 11. A közlekedéséhez szükséges jelzéseket felismerni, és figyelembe venni. 12. Megtanulni, és alkalmazni a kerékpáros közlekedés szabályait. **Ismeretek** 1. A főváros és lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi jellemzőinek, élővilágának megismerése, térképismeret kialakítása, fejlesztése. 2. Magyarországról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása, rendszerezése (felszíni formák, ipari- és mezőgazdasági termelés, nevezetességek, megyék, városok, környező országok, Európai Unió). 3. A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek megismerése, az utazás megvalósítása segítséggel (menetrend, tájékoztató). 4. Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése. 5. A közlekedés szereplőinek felelőssége. 6. A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és	Kommunikáció: szókincsbővítés, olvasás, írás, Számolás-mérés: tájékozódás, Környezet-ismeret: földrajzi ismeretek, élettelen környezet, egészség- megőrzés, Életvitel és gyakorlat: piktogramok, képi információk, Ábrázolás-alakítás: rajzolás, festés, térbeli formák alkotása,

betartása. 7. A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet). 8. Kerékpározás közben kötelező a közlekedési szabályok betartása. **Tevékenység** 1. Különböző léptékű térképeken tájékozódás, adott helyszín megkeresése, meghatározása a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése. 2. Idegenforgalmi kiadványok, fotóalbumok, nézegetése, atlasz, feladatlap, tankönyvhasználat. 3. Munka homokasztalon vagy színes gyurmával, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása. 4. Tanulmányi kirándulás (a tágabb lakókörnyezet megismerése). 5. Prospektusok, szórólapok, plakátok gyűjtése, tablók készítése. 6. Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése, utazás különféle járműveken. 7. Szituációs gyakorlatok. 8. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. 9. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból? 10. Alternatív közlekedési lehetőségek. Kerékpáros közlekedés a „KRESZ” parkban, illetve gyér forgalmú utcán. 11. Képek válogatása, csoportosítása (épületek funkciója, kora szerint). 12. Közlekedés fokozott önállósággal, az utazások megtervezése, a szükséges eszközök, előkészítése, ellenőrzése indulás előtt (igazolvány, pénz, bérlet, lakáskulcs, útravaló). 13. Közlekedési táblák, jelzések ismerete. 14. Helyzetgyakorlatok, filmek megtekintése, a szituációk megbeszélése. 15. Tanulmányi séta.	

16. Balesetek megelőzése, szabályok betartása, ill. felelőtlen közlekedés következményeivel kapcsolatos film megtekintése és megbeszélése. 17. Önálló közlekedés adott helyre, adott helyről.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ország, haza, főváros, nagyváros, lakóhely, domborzati, gazdasági, utca térkép, nevezetesség, turista, idegenforgalom, külföld, belföld, nemzeti büszkeség, Európai Unió (zászló, Himnusz), uniós jogok (munkavállalás, utazás), közlekedési szabály, segítség kérése, érvényes jegy, érvényes bérlet, megállók, állomások, pályaudvarok, információ, piktogramok, kicsinyítés, helymeghatározás, tájékozódás, körültekintés, megfontoltság, menetrend, menetidő, késés, útravaló, poggyász, helyjegy, jelzőtábla, KRESZ, kötelező betartani, büntetés, felelőtlen – felelős, közlekedési táblák, tájékoztató táblák felismerése, megnevezése, szabályos – szabálytalan, szabálysértés, büntetés, kerékpárral, kerékpározással kapcsolatos megnevezések, fogalmak

Tematikai egység	**3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	1. Az ünnepek ismétlődése. 2. Régi korok embereinek tisztelete és emlékük ápolása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az ünnepek tartalmát és jelentőségét ismerni. 2. A körülötte zajló politikai és társadalmi eseményeket figyelemmel kísérni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tájékozódni a régmúlt, és a jelen eseményeiben. 2. A tanult történelmi eseményeket és személyeket ismerni. 3. Ismerni az ünnepek tatalmát és jelentőségét. 4. Külsőségeiben és tartalmában is képes ünnepelni.	Kommunikáció: olvasás - írás, médiaismeret,

5. Segítséggel észre venni a környezetében lévő tárgyak, eszközök körében is a változást (számítógép, telefon, háztartási gépek korszerűsödése). **Ismeretek** 1. A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). 2. Tájékozódás az időszalagon. 3. A történelmi korokhoz kapcsolható helyszínek, épületek megismerése, az eseményhez kapcsolható személyek, népcsoportok megnevezése. 4. Piramisok – fáraók - egyiptomi kultúra, Róma – pápaság – kereszténység – templomok, szobrok, képek, ünnepek, 5. Hősök tere – szobrok, a magyarság híres vezérei, királyai, a kapcsolódó események. 6. Parlament – az országgyűlés tagjainak munkája, választása, az ország működése, törvényhozás). 7. Közlekedési Múzeumban a közlekedési eszközök fejlődése, változása (esetleg utazás „nosztalgia járművön". 8. Múzeum, skanzen meglátogatása (felkészülés a látnivalókról, melyik korban készült pl. épület, milyen munkát végeztek az ott élő emberek, milyen volt a ruházatuk stb.) 9. Napjainkban lezajló társadalmi események figyelemmel kísérése (választások: képviselők –országgyűlési-, önkormányzati-, európai parlamenti). 10. Ünnepek csoportosítása. 11. Szokások, normák (öltözködés, terítés, történelmi-, naptárismeret). **Tevékenység** 1. Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján. 2. Könyvek, feladatlapok használata.	Számolás-mérés: tájékozódás időben és térben, Ének-zene: ünnepekhez, korokhoz kapcsolódó ének, zene, Információs eszközök használata: meghívó, plakát készítése, nyomtatása, anyaggyűjtés a hálózatról,

3. Irányított beszélgetés. 4. Történelmi eseményekről, személyekről filmrészletek, filmek, leírások megismerése, a kapcsolódó ismeretek rendszerezése, összefoglalása. 5. Adott korokkal kapcsolatos jelmezek, jellegzetes tárgyak készítése, szerepjáték. 6. Az ipar, közlekedés régi eszközeiről képek, rajzok gyűjtése, tabló készítése. 7. Albumok, szórólapok, képek, internetről gyűjtött anyag. Tanulmányi kirándulás. 8. Néhány országosan ismert vezető nevének, funkciójának ismerete. 9. Az érintett személyek felismerése, megnevezése. 10. Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, az elkészült műsor, szereplés rögzítése, a felvétel megtekintése és véleményezése, hibák és a jól sikerült részek bírálata).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak (parlamentáris demokrácia, nemzeti jelképeink), egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek, történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak: (alkotmány, parlamentáris demokrácia), feltaláló, kísérlet, elavult, egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi ünnepek

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Annak tudatosítása, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár, személyes dokumentumait épségben kell őriznie. Ünnepeink ismerete külsőségeiben és tartalmában, az ünnepi alkalmakra készülés lelkesen és aktívan. A közlekedési és a balesetvédelmi szabályok ismerete, és annak elfogadása, hogy tudás, és engedély nélkül járművet vezetni tilos!

Osztályfőnöki óra

Az osztályfőnöki óra célja az osztályba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében. A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fotos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése. Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

Az osztályfőnöki óra fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés területén a szabálykövető magatartás fejlesztésében és kiterjesztésében, a cselekedetek előre tervezésében és a következmények előzetes felmérésében, a választások erkölcsi meggyőződés szerinti mérlegelésében.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén felkészít az állampolgári jogok és kötelezettségek tartalmának mélyebb megismerésére, a napi élettel kapcsolatos felelős ügyintézésre.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztése területén a tantárgy hozzájárul az emberi kapcsolatok alakításához és megtartásához nélkülözhetetlen korrekt magatartás, empátia és a reális énkép fejlődéséhez.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tanuló megismeri és egyre önállóbban, belülről fakadóan alkalmazza a felnőtt élethez kapcsolódó lakókörnyezeti és munkahelyi egészségvédelem, balesetvédelem szempontjait, tudatosan törekszik testi épségének és érzelmi egyensúlyának megőrzésére.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a közösségi élet színtereit és felismeri szerepét a közösségért végzett munkában, kialakul az igény a kölcsönös segítés iránt.

A fenntarthatóság és környezettudatosság területén a tantárgy segít a személyes élet tevékenységeinek idő-, anyag-, és energiatakarékos tervezésére és lebonyolítására.

A tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen fejleszti a tanulók egymás közötti és a felnőtt élet valamennyi területét lefedően is a kapcsolatfelvételhez, információ átadáshoz és informálódáshoz szükséges kommunikációs formákat, fejlődik a közösségi életben szükséges beszédértése, beszédprodukciója.

A digitális kompetenciaterületen az informatikai és infokommunikációs eszközök használata fejlődik és differenciálódik az eszközök célszerű és tudatos alkalmazásának gyakorlásával.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület a tantárgy tanulása során a családi és társadalmi munkamegosztás ismeretei körében bővül, a tanuló egyre jobban felkészül saját életének alakítására és az aktív részvételre közösségi életben.

Tematikai egység	**1. Aktuális témák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Saját környezetének ismerete, az események számontartása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Osztályközösséget alakítani. 2. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani, mások ünnepeit megismerni, elfogadni, ünneplésének a tiszteletet megadni (tolerancia). 3. Aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történéseit figyelemmel kísérni.	Társadalmi ismeretek: Ünnepek,

2. Aktivitást és együttműködést tabusítani. 3. Megegyezéssel programokat tervezni, a közös eseményeken aktív részvétel. 4. Saját véleményt megfogalmazni, és azt bátran képviselni. 5. Toleráns viselkedést tanúsítani, vitázni, az álláspontot rugalmasan megváltoztatni meggyőzés hatására. Ismeretek 1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése. 2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása. 3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok). 4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részétel. Tevékenység 1. Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése. 2. Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözék megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása. 3. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). 4. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás. 5. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. 6. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési,	színházi előadások, koncertek, filmek megtekintése, kultúrált viselkedés, Életvitel és gyakorlat: piktogramok, szabadidő eltöltése, Ajándékozás, Információs eszközök haszn.: fotók, események dokumentálása, Ábrázolás-alakítás: kiállítások, tárlatok látogatása,

igazmondási konfliktusok). 7. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása. 8. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

Tematikai egység	**2. Felkészülés a felnőtt létre**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	1. Jogok, feladatok, kötelességek tartalma. 2. Célorientáltság.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A viselkedéskultúrát kialakítani. 2. „Felnőttség” felelősségét megélni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre törekedni. 2. Tudatosan cselekedni, erőfeszítést tenni a kívánt cél elérése érdekében. Norma, normakövetés (példakép). 3. Mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet felállítani. 4. Megérteni a munkafegyelem tartalmát. 5. Ismerni és betartani az általános balesetvédelmi szabályokat. 6. Téves vélemény-, megalapozatlan bizalom káros következményeit figyelembe venni (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások). 7. A pénz kezelésének fontosságát ismerni, gazdálkodásában a könnyelműséget kerülni. 8. A pihenés szükségességét és formái ismerni. Ismeretek	Kommunikáció: olvasás, írás, szókincsbővítés, médiaismeret, Környezetismeret: egészséges életmód, egészség-megőrzés, Életvitel és gyakorlat: személyes szükségletek, teendők, háztartási és gondozási teendők,

1. A felnőtt lét előnyei, hátránya. 2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok). 3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya). 4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően. 5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele. 6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékosság, lakás tisztántartása, bezárása). 7. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása). 8. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körültekintő igénybe vétele. 9. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése). 10. Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás). Tevékenység 1. A kívánatos tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok. 2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása). 3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése, következmények (példák saját élményekből, filmekből). 4. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. 5. Személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi	Gyakorlati képzés előkészítése: pályaválasztás, munkavállalás, életvezetés, munkatársi kapcsolatok,

(hajvágás) számbavétele, tudatosítása. 6. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása, idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése. 7. Saját napirend összeállítása. 8. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása. (A mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése.) 9. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele. 10. Képességlista készítése a számba jövő munkakörökről (pl. a takarító: pontos, kitartó, megbízható, rendszerető). 11. Különböző munkahelyek megismerésére tanulmányi séták (pl. boltok, raktárak, konyhák, műhelyek stb. megtekintése). 12. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. 13. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása). 14. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban. 15. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés). 16. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása. 17. A pénz értékének tudatosítása. A takarékosság lehetőségeinek megbeszélése. 18. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés, saját érdek, választó, képviselet, képviselő. személyi

	igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezű aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya, kölcsön, kezes, ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás

Tematikai egység	**3. Beilleszkedés, alkalmazkodás**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Helyes értékválasztás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az osztályközösség tagjait megismerni. Saját képességeit ismerni, jövőjét reálisan tervezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A szabályokat elfogadni. 2. Helyes napirendet kialakítani. 3. Érzelmileg azonosulni az elődök tetteivel. 4. Szolidaritást tanúsítani a rászorulókkal szemben. 5. Aktívan részt venni a lakóközösség és az iskolaközösség életében. 6. Bekapcsolódni a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport). Ismeretek 1. Tanulói jogok és kötelességek. 2. Házirend. 3. Tűz- és balesetvédelem. 4. Napirend. 5. Tanórán kívüli elfoglaltságok. 6. Tanulás és tudás.	Kommunikáció: olvasás, írás, szókincsbővítés, médiaismeret, Környezetismeret: egészséges életmód, egészség-megőrzés, Életvitel és gyakorlat: személyes szükségletek, teendők, háztartási és gondozási teendők, Gyakorlati képzés

7. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése). 8. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok. 9. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (többek között kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság). Tevékenység 1. A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. Időbeosztás, órarend. 3. Hatékonyság ellenőrzése. 4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. 5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. 6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés.	előkészítése: pályaválasztás, munkavállalás, életvezetés, munkatársi kapcsolatok,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, 2. saját képességeinek ismeretére, jövőjének reális tervezésére, 3. aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.

Életvitel és gyakorlat

A tantárgy célja, hogy az általános iskolában elsajátított ismeretekre építve megerősítse a tanulókban a minél önállóbb életvitelhez szükséges életvezetési és háztartási ismereteket,

rávezessen a környezet rendezésének, tisztán tartásának fontosságára, bővüljenek ismeretei a test védelmével, működésével, tisztán tartásával kapcsolatban, ismerje meg a családi és más együttélések esetében a kölcsönös támogatás lehetőségét. A tantárgy tanulása során a tanuló ismeretei rendszereződnek a testápolás, a személyes higiéné és a környezet tisztán tartásának fontossága témakörében. Nagy hangsúlyt helyez a tantárgy az esztétikus, praktikus megjelenés iránti igény kialakítására. A feladathelyzetekben és egyéb szabadidős tevékenységek végzésében törekszik a célszerűséget és kényelmet egyszerre szolgáló körülmények megteremtésében. A háztartási munkák ellátásához kapcsolódóan a tantárgy tanulása során egyre differenciáltabban megjelenik a lakás és az iskolai környezet által megkívánt megfelelő biztonság és óvatosság a gépek, berendezések használatában, a vegyszerek alkalmazásában. Kitérünk a balesetek megelőzése érdekében tett intézkedésekre és az esetlegesen bekövetkező balesetek esetén szükséges teendőkre. A tantárgy tanulásában nagy hangsúly helyeződik a segítségnyújtás különböző területeire, a csecsemő- és beteggondozásra és az idősek ellátására. A háztartási ismeretek keretében a tantárgy ráirányítja a figyelmet a háztartással kapcsolatos beszerzésekkel kapcsolatban a körültekintő tájékozódás, az igények ismeretében történő informálódás, a megfontolt választás és az esetleges panaszkezelés kérdéseinek fontosságára. Minden érintett területen kiemelten foglalkozik a mindennapi élet során kívánatos egészséges életmód szemléletének figyelembe vételével.

A tantárgy tanulása során az erkölcsi nevelés területén egyre differenciáltabban érvényesül a mindennapi családi életben és munkatársi közösségekben szükséges másokra történő odafigyelés, együtt érző, empatikus magatartás, a mások szükség szerinti segítésének igénye.

Önismeret és társas kultúra területén a testalkatához, tevékenységeihez illő megjelenéshez szükséges információk alapján fejlődik a tanulók énképe, önismerete. Társai visszajelzése lehetőséget ad önbizalmának, önértékelésének reális fejlődésére.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a személyes és környezeti higiéné iránti igény egyre erősebbé válik, tudatosul a betegségek megelőzésében és leküzdésében fontos tevékenységek rendszerességének szükségszerűsége.

A felelősségvállalás területén a tanuló ismeretei bővülnek az együtt érző, segítő magatartás, az elfogadás vonatkozásában. A pedagógus felelőssége, hogy lehetőséget teremtsen az

önkéntes segítségnyújtás igényének kialakulására, amely segíti a személyes fontosság megélését.

A fenntarthatóság és környezettudatosság területét a tantárgy a fogyasztóvédelmi szokások és érdekvédelem megismertetésével támogatja. A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet játszik a tantárgy a vásárlói tervezés és tudatosság alakításával.

A kulcskompetenciák fejlesztésében a tantárgy fontos szerepet játszik az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen, bővülnek a tanuló ismeretei a háztartáshoz kapcsolódó nonverbális kommunikációs jelek, piktogramok értelmezésében.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületen a készségfejlesztő iskolás tanulóknál gyakorlati természetű ismeretek elsajátítására van lehetőség, a mindennapi életben előforduló és a háztartásban vagy egyszerű munkafolyamatok végzésénél megfigyelhető jelenségek megismertetésével és az alkalmazások lehetőségének bemutatásával. A tanuló egyre tájékozottabbá válik a hétköznapokban előforduló és alkalmazott vegyszerek, anyagok biztonságos használatában, a gépi berendezések működéséhez szükséges elővigyázatos magatartással.

A digitális kompetenciaterületen a tanulók egyre magabiztosabban kezelik a háztartásban előforduló gépeket, berendezéseket, értelmezik a működtetéshez szükséges jelzéseket.

A szociális és állampolgári kompetenciaterületen a tantárgy hozzájárul a családi és társadalmi munkamegosztás feladataiban való eligazodáshoz, segíti az ebben való részvétel lehetőségének megtalálását.

Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén fejlődik a tanulók ízlésvilága, képesek lesznek önmaguk kulturált, egyéni igényeket figyelembe vevő megjelenésének és környezetük rendezettségének kialakítására. A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődik a közösségi munkavégzésben történő részvétel során.

Tematikai egység	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.**	**Órakeret: 50**

Előzetes tudás	1. Rendszeresség. 2. A tisztálkodás rutinszerű elvégzése.
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Tudni, hogy az ápolt, jó megjelenésért mit kell tennie. 2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Testápolás. 2. Egyszerű esetben önmagát ellátni. 3. Reális, megvalósítható igényt kialakítani az öltözködéssel kapcsolatban. 4. Tudni, hogy az ápolt, jó megjelenésért mit kell tennie. 5. Irányítással előkészíteni a mosást, ismerni a mosószerek hatásait, az öblítés fázisait. 6. Alkalmazni a nagytakarítás műveleteit. 7. Kultúrtörténeti ismeretét fejleszteni. Ismeretek 1. Önkiszolgálás, testápolás, öltözködés fázisai, eszközei. 2. Jó megjelenés, ápoltság. 3. Ruhaválogatás az évszaknak megfelelően. 4. Divat, a divat változásai. 5. Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás. 6. Irányítással a mosás előkészítése, mosóporok hatása, öblítés fázisai (zokni, zsebkendő, fehérnemű). 7. Személyes környezete gondozása. 8. Irányítással a terem, konyha, műhely kitakarítása a nagytakarítás műveleteinek alkalmazásával, eszközhasználat. Tevékenység 1. Beszélgetés az ápoltságról az eddig tanultak alapján (fürdőszobai	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi ismeretek: személyes szükségletek, önismeret, felkészülés a felnőtt életre Környezetismeret: emberi test, egészséges életmód Testnevelés: test karbantartása, kondicionálás Információs eszközök használata: anyaggyűjtés

berendezések és tisztálkodási szerek rendeltetésszerű használata). Hajápolás, kéz- és lábápolás. 2. A ruhadarabok csoportosítása és felsorolása megadott szempontok alapján. 3. Beszélgetés a divatról, milyen divatos ruhadarabok alkotják a mai fiatalok ruhatárát, a divat változásai. 4. Régi és mai fényképek nézegetése, az ott látott alakok öltözetének megbeszélése. 5. Beszélgetés a jó megjelenésű, jól öltözött emberről. Sminkelés. 6. Szerepjáték – „Divatbemutató” 7. Kisebb javítások elvégzése (pl. gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés). 8. Fehérnemű, zokni, zsebkendő kézi mosása 9. Eddig tanult tevékenységek alapján a különböző helyiségek nagytakarításához szükséges munkafolyamatok gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tisztálkodással kapcsolatos eszközök. divat, modell, divattervező, márka korosztályok, korszakok, smink és ápoltság, borotválkozó eszközök. borotválkozás, áztatás, mosás, öblítés, teregetés, szájszag, testszag, dezodorálás, Az eddig használt fogalmak bővítése a nagytakarításra vonatkozóan.

Tematikai egység	**2. Háztartás**	**Órakeret: 90**
Előzetes tudás	Baleset elkerülése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Kiválasztani és használni a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. 2. Munkát kitartóan végezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Törekedni a balesetek-megelőzésére.	Kommunikáció:

2. Kiválasztani a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. 3. Önállóan teríteni, mosogatni, törölgetni, rendet rakni, a használt készülékek funkcióját és használatát ismerni. 4. Adott munkát kitartóan végezni. 5. Ruhaneműit kíméletesen használni és gondozni. 6. Szabadidejét hasznosan eltölteni, az elkészült munkadarabnak örülni. Ismeretek 1. Balesetvédelmi ismeretek, és a balesetek megelőzése. 2. Konyhai munkák: a. A konyha berendezése, a berendezések funkciója, rendeltetésszerű használata. b. Irányítással a megfelelő eszközök, konyhai gépek kiválasztása. c. Egyszerű ételek, saláták, édességek, sütemények készítése. d. Konyhai gépek szakszerű használatának módja (fokozódó önállósággal). e. Mikrohullámú készülék használata, ételmelegítés. f. A konyha tisztántartása, az élelmiszerek higiénikus kezelése. 3. Fürdőszoba és toalett tisztántartása és rendeltetésszerű használata. 4. Háztartási munkák: a. Mosogatás. b. Mosás. Szárítás (nagyobb terjedelmű, eltérő tulajdonságú ruhaneműt). c. Vasalás. d. Ruhanemű tárolásának módja (védelem a portól, kártevőktől – ruhamoly). 5. Textilmunkák. a. Varrás, hímzés, díszítő eljárások (gyöngyfűzés, kötés, horgolás) megismerése.	olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi ismeret: személyes szükséglet, felkészülés a felnőtt életre Környezetismeret: egészséges életmód Ábrázolás-alakítás: esztétikus alkotások készítése Gyakorlati képzés előkészítése: munkafegyelem, életvezetés

b. Kisebb javítások elvégzése (gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés). 6. Dekoráció, alkalmi csomagolás, ünnepi készülődés a személyes megjelenésben és a környezetben. Tevékenység 1. Szerepjáték: balesetveszélyes helyzetek szimulálása, teendők baleset esetén. 2. A már ismert tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti alkalmazása. 3. Ismerkedés a tűzhellyel, mosogatóval, hűtőszekrénnyel, mikro-hullámú sütővel. 4. Tárolás a konyhában (élelmiszer alapanyagok, edények). 5. Tevékenység során eddig tanult kisgépek használata fokozott önállósággal (turmixgép, kenyérpirító, habverő, hámozó kés). 6. A tisztaság fontossága, és ennek tudatosítása, tisztítószerek használatának szabályai (maró anyagok, fertőtlenítő szerek). 7. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése a textilek gondozása során, a biztonságos munkavégzés (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás). 8. Képek, prospektusok, használati utasítások értelmezése. 9. A balesetek elkerülésének fontossága. 10. Eddigi tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti elemi alkalmazása. 11. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése, a biztonságos munkavégzés feltételei (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás, vízhőmérséklet, vasaló hőmérséklete). 12. Képek, prospektusok, használati utasítások gyűjtése, kézimunka megismerése, alapöltések, egyszerű munkafolyamatok megismerése, gyakorlása, kisebb darabok elkészítése. 13. Az alkalomnak megfelelő eszközök és anyagok változatos alkalmazása (farsangi, karácsonyi, iskolai rendezvény,	

születésnapi, anyák napi ünneplés, vendéglátás,).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eddigi fogalmak használata, bővítése: szakácskönyv, hozzávalók, mértékek, mérőeszközök. maró anyag, fertőtlenítés, hőfok, éget, perzsel, gőzölés, kártevő, vegyszer

Tematikai egység	**3. Gondozási feladatok**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Magabiztosság és az empátia képességének megléte.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Családjában beteget ápolni könnyebb betegség esetén. 2. Cselekvéssorokat ismerni (elmondani), melyek a betegápolás során előfordulnak. 3. Félelmét leküzdeni. 4. A csecsemők ápolását, gondozását megtanulni. 5. Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni. **Ismeretek** 1. Teendők beteglátogatás során a kórházban, betegszobában, otthon. 2. Csecsemőápolási ismeretek (fokozott figyelem, az utasítások betartása). 3. Idősgondozással kapcsolatos feladatok. 4. Teendők hirtelen rosszullét esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham). 5. Teendők baleset esetén. 6. Az egészségügyi ellátórendszer megismerése.	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi ismeretek: önismeret, társas kapcsolatok, lakóhely, közlekedés Környezetismeret: emberi test, egészséges életmód, Információs eszközök használata: internetről tartalmak,

7. Teendők számbavétele az egészségmegőrzés érdekében. **Tevékenység** 1. Beszélgetés, filmek megtekintése. 2. Szituációs gyakorlatok: segítség kérése, telefonálás, társalgás különböző korosztályok tagjaival (viselkedés orvosi vizsgálat és kórházi látogatás során, látogatás idősek otthonában, ajándékozás, kedveskedés a gondozottaknak). 3. Orvosi rendelők felkeresése, vizsgálatok, szűrések céljának tudatosítása, az egészség megőrzése is állandó odafigyelést igényel, teendők ennek megfelelően (védőoltás, szűrővizsgálatok, tüdőszűrés, vércukormérés). 4. Szerepjáték: csecsemőápolás (fürdetés, etetés, öltöztetés, sétáltatás).	
Kulcsfogalmak/fogalmak	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, egészséges napirend, alvás, pihenés, munka, sport, ájulás, görcs, roham, segélykérés, telefonálás, orvosi utasítás, látogatás, ápolás, rászorultság, gyógyszerekkel kapcsolatos ismeretek

Tematikai egység	**4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem**	**Órakeret: 50**
Előzetes tudás	Megfontoltan, kulturáltan vásárolni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Vásárlásokat megtervezni a vágyak és a lehetőségek mérlegelésével. 2. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése. 3. Szavatosság fogalmának értelmezése. 4. Személyre szóló ajándékot készíteni (alkalom szerinti csomagolás, átadás).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat	Kommunikáció:

1. Körültekintően vásárolni. 2. Egyéni szint alapján egy vagy néhány dolgot önállóan vásárolni. Ismeretek 1. A konyhai tevékenységekhez szükséges áruk megvásárlása, fokozódó önállósággal. 2. Vásárlás közben figyelembe veendő szempontok tudatosítása. 3. Szavatosság az árucikkeken, eltarthatóság módja. 4. Eltérő árucikkek vásárlása. 5. A vásárlás megtervezése, üzlet kiválasztása. 6. Viselkedési formák alkalmazása, közlekedés. Tevékenység 1. Ismert üzletben egyéni vásárlás megbeszélés alapján lehetőleg önállóan (bevásárló lista, költségvetés). 2. Áruk megkeresése és a megfelelő kiválasztása a meglévő kínálatból valós helyzetben. 3. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése. 4. A szavatosság fogalmának értelmezése. 5. A reklamáció, panasz lehetőségeinek megismerése. 6. A vásárolt termékek praktikus, előrelátó szállítása. 7. Tárolás hűtőszekrényben (romlandó, eltartható). 8. Jelzések megkeresése és értelmezése (összetétel, szavatosság, ár). 9. Cipő, ruhanemű, ajándék vásárlása (bevásárló lista, költségvetés, méret, célszerű szín, anyag kiválasztása), csomagolás. 10. Szerepjáték. 11. Tanulmányi séta, vásárlás, különböző típusú üzletekben. 12. A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése (csarnok, piac, kisebb- és nagyobb bevásárló helyek, raktáráruházak, prospektusok, szórólapok árai és a valóságos árukon lévő tájékoztatók, üzletház, raktár, éjjel-nappal nyitva, nyitva tartás, pénztár, polc, gondola, reklám, plakát,	olvasás, írás, média-ismeret Számolás-mérés: tájékozódás, műveletek, mérések, pénzhasználat Társadalmi ismeretek: lakóhely, közlekedés, társas kapcsolatok, felkészülés a felnőtt életre Környezet-ismeret: egészséges életmód

ár, számla, visszajáró, szatyor, nehezebb-könnyebb). 13. Eligazodás az árucsoportok között, csoportosítás, válogatás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése. Tárolási fogalmak bővítése. szavatosság, dátum, jelzés,

5. Tematikai egység	**Piktogramok értelmezése**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Körültekintés, megfontoltság. Lényeges és lényegtelen körülményeket megkülönböztetni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Árucikkek jelzéseit összegyűjteni, értelmezni. A piktogramok jelzéseit megérteni, és tudatosítani, hogy az egészség megőrzése érdekében szükséges figyelembe venni (szavatosság, összetétel) azokat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Jelzéseket és az azokban rejlő információkat felismerni. 2. Figyelembe venni minél több ismert jelzést. 3. Ismeretlen jelzésre rákérdezni, annak jelentését megismerni. 4. A jelzéseket megfelelően csoportosítani. Ismeretek 1. Élelmiszereken található jelek. 2. Tisztítószereken található jelek. 3. Ruhaneműkön található jelzések. 4. Tartós fogyasztási cikkeken található jelzések értelmezése (pl. szállítás módja, üzembe helyezés). 5. A környezetben megtalálható rajzos utasítások és rövid feliratok értelmezése (utcai tájékoztató jelzések, postai,	Kommunikáció: olvasás, írás, Társadalmi ismeretek: felkészülés a felnőtt életre Környezet-ismeret: egészséges életmód Ábrázolás-alakítás: festés, rajzolás, makett készítése

kórházi, gyógyszertári, játszótéri, különböző. munkahelyi, szórakozóhelyekhez kapcsolódó). Tevékenység 1. Egyszerű rajzos feladatlapot megoldani. 2. Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés magyarázat, csoportosítás. 3. Tanulmányi sétán eltérő árucikkeken lévő jelzések megfigyelése, ismerős jelzések keresése, értelmezése. 4. Megadott jelzés megkeresése ismeretlen környezetben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mélyhűtött élelmiszer, levespor, ételízesítők, konzerv, csomagolóanyag. fém, üveg, kerámia, tűzhely, veszélyes, összetétel, alapanyag, természetes szál, műszál, kártevők, védelem, vegyszeres tisztítás, csomagolás, törékeny, üzembe helyezés, állítva szállítható, felirat, tábla, címke, jelzés, tilos, javasolt, szabályos használat, büntetés, maró anyag

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. a rendszeres testápolásra, környezetének, ruházatának rendben tartására, 2. a háztartási és gondozási feladatok elvégzésére segítséggel (irányítással), 3. a tisztító szerek takarékos és szakszerű használatára 4. vásárlásainak megtervezésére, 5. az árucikkeken található tájékoztató jelzések ismeretére és figyelembe vételére.

Gyakorlati képzés előkészítése

Célok, feladatok

A gyakorlati képzés előkészítése tantárgy célja a fiatalok megismertetése a munka világával, a felnőttkori munkavégzés lehetőségeinek feltárása, a munkatevékenységek elsajátítása iránti

igény kialakítása. A tantárgy tanulása során a diákok megismerkednek a környezetükben előforduló munkakörökkel, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességekkel, munkakörnyezettel, eszközökkel, elvárásokkal. Elsődlegesen fontos a tanulók számára pályaválasztásukhoz kapcsolódóan a képességeikhez, érdeklődésükhöz és lehetőségeikhez illeszkedve és az intézményi kínálatot figyelembe véve a megfelelő munkatevékenységek kiválasztása és a minél önállóbb életvezetést lehetővé tevő életpálya tervezése. A tanulók megismerkednek a gyakorlati évfolyamok feladathelyzeteivel, bővülnek a munkatevékenységek körében eddig szerzett ismereteik, kialakul a munkavégzéshez szükséges motiváció, fejlődik a társadalmi munkamegosztásban elérhető helyük iránti igény. A tanuló magatartásában éretté válik a csoportos munkavégzés szabályrendszerének, a munkatársi kapcsolat, a munkavezető és alkalmazott viszonyának megismerésére. A tanuló a tantárgy tanulása során megismerkedik a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztrációs kötelezettségekkel, a munkaidő és pihenőidő rendjével, a munkavállalással együtt járó kötelezettségekkel és jogkörökkel, a segítségkérés eszközeivel.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén támogatja az etikus munkahelyi, tanműhelyi viselkedés szabályainak megismerését, a munkafeladatok elosztásának igazságos szempontjait, a vállalt feladatok végrehajtási és befejezési igényének erősödését.

Önismeret és társas kultúra területén a tanuló számára egyértelművé válik egyéni életlehetőségének formája, kirajzolódik a minél önállóbb, támogatott életvitelnek, egyszerű munkafeladatok végrehajtásának és munkatevékenység vállalásának lehetősége. A tanuló képessé válik csoportban végzett munkatevékenység folytatására, erősödik önbizalma a gyakorlati tevékenységek sikeres elvégzése iránt.

A testi és lelki egészségre nevelés terén a felnőtt élet tevékenységeire történő felkészülés erősíti önértékelését, lelki egyensúlyát a felnőtt lét megélésének érzésével.

A anuló tapasztalatai és ismeretei bővülnek a társadalmi és munkahelyi munkamegosztás és munkahelyi kapcsolatok, kötelezettségek terén, különös tekintettel a munkahelyi óvó- és védőintézkedések betartásának fontossága szempontjából.

A kulcskompetenciák terén a tantárgy kiemelt szerepet játszik az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen a munkavállaláshoz és munkavégzéshez kapcsolódó fogalmak

megismertetésével, szélesedik szókincse a gyakorlatban szükséges anyag, eszköz megnevezésekkel és a munkahelyi utasítások tartalmának megértésével.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését a társadalmi munkamegosztás megismerése, saját szerepének, saját fontosságának megélése támogatja.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói és a hatékony önálló tanulás kompetenciaterület fejlődése érdekében a tanuló megtanulja a tevékenységeihez, elképzeléseihez szükséges segítséget megfelelő formában kérni és elfogadni. Képes érdeklődése szerint kérdezni és kíváncsi a környezetében történtekre és a lehetőségekre.

Tematikai egység	**1. A munka világa, pályaválasztás.**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	1. Kitartó munkavégzés. 2. A munkavégzés örömének átélése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A feladat - munkavégzés minőségét, idejének hosszát, tempóját az egyéni képességeknek megfelelő mértékben javítani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Megérteni, hogy a feladat és a munkavégzés természetes és fontos örömforrás, az életkor növekedésével a felnőtté válás során. 2. Ismerni és elmondani a leggyakoribb foglalkozásokban magát, a végzett tevékenységet. 3. Hiányosságait képes javítani. 4. A munka világát rendezetten látni. 5. Megérteni, hogy mindenkinek szüksége van pihenésre (szüleinek is). 6. Önállóan elfoglalni magát. Ismeretek	Kommunikáció: társas kapcsolatok, olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi ismeretek: önismeret, lakóhely, közlekedés, felkészülés a felnőtt létre Környezetismeret: emberi test,

1. A tanulás és munka közötti hasonlóság és különbség. 2. Az érdemjegy, bizonyítvány és fizetés értelme, jelentése. 3. A feladatvégzés, a munkatevékenység idejének növelése. 4. A feladat, munka, minőségének javítása. 5. Tanulás és munka, képességek és pályaválasztás közötti összefüggés. 6. Tehetség, lehetőség, szorgalom, kitartás kérdése. 7. Önismeret. 8. Az egyes foglalkozáshoz szükséges tulajdonságok számbavétele, hiányok regisztrálása, célkitűzés. 9. Nemek közötti fizikai és életfeladatbeli különbségek viszonya a pályaválasztáshoz. 10. A munka nehézsége és öröme. 11. A munka és munkabér. 12. A munka és pihenés harmonikus egysége. Tevékenység 1. Felnőttek és tanulók hétköznapjainak feldolgozása, beszélgetés, szerepjáték keretében. 2. Valamilyen, a csoportnak és a jövőbeni szakmatanulásnak megfelelő gyakorlati tevékenység (szövés, gyöngyfűzés, kézimunka) 3. Önértékelő feladatlapok kitöltése, megbeszélése. 4. Tankönyv leckéinek feldolgozása kérdés, felelet típusú beszélgetés keretében. 5. A meglévő és hiányzó tulajdonságok listázása egyes szakmák szerint (pl.: kézügyesség, pontosság, kitartás, felületesség, rossz látás, stb.). 6. Családról hozott fényképek nézegetése és beszélgetés a családtagok feladatairól. 7. „Amerikából jöttem“ pantomim játék alkalmazása. 8. Fizetés, pihenés, kikapcsolódás. 9. Aktív pihenés.	egészséges életmód Életvitel és gondozási ismeretek: személyes teendők, háztartás, vásárlás, fogyasztó-védelem, piktogramok értelmezése Testnevelés: mozgás- és kondíciófejlesztés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	hétköznap, munkanap, munkaszüneti nap, ünnepnap, fizetés, munkabér, bevétel, jövedelem, kiadás, jutalom, oklevél, kitüntetés, bizonyítvány, minőség, mennyiség, tempó, hibás, hibátlan, gondos, összecsapott, sikeres, sikertelen, hanyag, lelkiismeretes, figyelem, pontosság, igényesség, szorgalom, kitartás, siker, hibázás, tökéletlenség, egyéni különbözőségek, adottságok, alkalmasság, fejlődés, nemekre jellemző feladatok, foglalkozások, életfeladatok, kifáradás, pihenés, nyugalom, önálló, elfoglaltság, segítség, megelégedettség.

Tematikai egység	**2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	A munkavégzés felelőssége. Érdeklődés, nyitottság.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A kapott feladatot határidőre elkészíteni. 2. Tudatosan készülni a felnőtt létre és a munkavállalásra.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Kitartó, elfogadható munkát végezni. 2. A feladatra készülni, és aktívan részt venni a gyűjtőmunkában. 3. Önismeretét alakítani. 4. A tapasztaltakat lényegre törően megfogalmazni, munkájáról reális képet adni, és hosszabb ideig emlékezni rá. 5. A munkáról pozitív képet kialakítani. Ismeretek 1. Eszközhasználat, kézügyesség fejlesztése, kisebb darabok elkészítése egyre nagyobb önállósággal (gyöngyfűzés, varrás, kötés, agyagozás, stb.). 2. Az intézményben meglévő munkahelyek, tevékenységek feltérképezése. 3. A számba vett munkahelyeken rövidebb idő eltöltése,	Kommunikáció: társas kapcsolatok, olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi ismeretek: önismeret, lakóhely, közlekedés, felkészülés a felnőtt létre Környezetismeret: egészséges életmód Életvitel és gondozási

irányítással, aktív munkával. (karbantartókkal, kerti munkával, konyhai feladatokkal /terítés, leszedés/, óvodában egyéni foglalkozás a kicsikkel, fénymásolás, iratrendezés, iratmegsemmisítés stb.) 4. A tapasztalatokról szóbeli beszámoló a társaknak. 5. Közvetlen környezetében lévő felnőttek munkájának feltérképezése. 6. A kapott foglalkozások rendszerezése a szükséges képességek szerint (pl. jó kézügyességre van szüksége, gyorsaságot igényel stb.) egyéni alkalmasság mérlegelése. 7. Mi szeretnék lenni? 8. Milyen munkát szeretnék végezni? 9. Munkahelyek, foglalkozások számbavétele, rendszerezése. 10. Tanulmányi kirándulások különböző munkahelyek megtekintésére (pl. kertészet, üzlet, raktár, műhely, stb.). 11. Az intézményben folyó munkavállalói program megismerése, a program résztvevőivel beszélgetés. Tevékenység 1. Több-kevesebb segítséggel önállóan feladatot végezni. 2. Tanulmányi séta néhány intézményben. 3. Az ott dolgozó felnőttek munkájának megismerése. 4. Kérdések alapján adatgyűjtés (mi a feladata, milyen eszközöket használ, milyen képességekre van szüksége munkájához?). 5. Az intézményben lévő munkahelyeken adott idő eltöltése aktív munkával (lehetőség szerint erőfeszítést igénylő, tényleges munkát végezzen a tanuló). 6. A feladat rövid ismertetése, milyen feladatot tudott végezni, milyen eszközöket használhatott, hogy érezte magát a munkavégzés közben. 7. Saját környezetből adatgyűjtés, rövid ismertetés elmondása. 8. Foglalkozások és képességek egymás mellé rendelése. 9. Tablók készítése a munkahelyekről, foglalkozásokról.	ismeretek: személyes teendők, háztartás, vásárlás, fogyasztóvédelem, piktogramok értelmezése Információs eszközök használata: anyaggyűjtés, rövid leírások készítése, kinyomtatása Testnevelés: mozgás- és kondíció fejlesztése

10. Tanulmányi sétán tapasztaltak megfogalmazása. 11. A látottak megfigyelése, alkalmanként aktív bekapcsolódás a munkavégzésbe. 12. Önértékelés. 13. Összehasonlítás, mérlegelés. 14. Prezentációk, fotók, beszélgetések a különböző munkahelyekről, foglalkozásokról. 15. Kérdések megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az elvégzett munkafolyamatok és eszközök megnevezése. A felmerülő ismeretlen kifejezések, fogalmak tisztázása. Felmerülő fogalmak tisztázása. Teljesítmény, kitartás, következmény, a megismert fogalmak tisztázása.

Tematikai egység	**3. Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.**	**Órakeret: 50**
Előzetes tudás	1. Beilleszkedés a közösségbe. 2. Vágyak és a lehetőségek közelítése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A legfontosabb társadalmi elvárásokat, normákat megérteni, és a különféle kapcsolatokban megfogalmazni. 2. Véleményt, alkotni a helyes és helytelen viselkedésről.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Önismeretét fejleszteni, önmagát és társait elfogadni gyengeségeivel együtt (képességeit megismerni, jó és rossz tulajdonságok között dönteni). 2. A tananyagot megérteni. 3. Aktívan részt venni a szerepjátékokban. 4. Tudatosítani, hogy rokonai között kell egy bizalmasának lenni, akinek elmondja titkait, félelmeit, akinek kikéri tanácsát.	Kommunikáció: társas kapcsolatok, olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi ismeretek: önismeret, lakóhely, közlekedés,

Ismeretek 1. Munkaalkalmasság. 2. A munkavállaláshoz szükséges feltételek számbavétele: alkalmasság, életkor, egészségi állapot, erőnlét, szükséges okmányok (bizonyítvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya). 3. Munkaszerződés, bér, utasítások elfogadása. 4. Alá- és fölérendeltség a munkahelyen. 5. Munkahelyi kötelességek. 6. Jogok a munkahelyen. 7. A munkahelyi beilleszkedéshez fontos tulajdonságok megnevezése. 8. Munkatársak elfogadása, alkalmazkodás egymáshoz. 9. Baráti viszony – kollegiális viszony, szerelmi viszony (rokoni, baráti, szerelmi, munkatársi kapcsolatok) jellemzői. 10. Kamaszok és fiatal felnőttek közötti életviteli eltérések: fizikai szempontból, kötelezettségek, szórakozás, kapcsolatok mélysége terén. 11. Kamaszok és fiatal felnőttek érzelmi világa és személyisége közötti eltérések. 12. Út a felelős gondolkodásig, a jövőbeni életfeladat függvényében. 13. Kamaszok és felnőttek irreális és reális vágyai és céljai. 14. Képességbeli korlátok felismerése elfogadása. 15. Normák, elvárások, életkori különbségek a fenti kapcsolatokban. 16. Saját reális elvárások, vágyak megvalósulásához szükséges aktív tevékenységek rendszerezése. Tevékenység 1. Munkatevékenységek gyűjtése, csoportosítása: képes elvégezni, nem képes elvégezni.	felkészülés a felnőtt létre Környezetismeret: emberi test, egészséges életmód Életvitel és gondozási ismeretek: személyes teendők, háztartás, vásárlás, fogyasztó-védelem, piktogramok értelmezése Testnevelés: mozgás- és kondíciófejlesztés

2. Okmányok megismerése. 3. Szerepjáték: munkahely keresése, új munkatárs befogadása, beilleszkedés idegen közegben (viselkedés, öltözködés). 4. Beosztott – vezető számára meglévő kötelességek és jogok széles körű megismerése. 5. Segítőkész, hanyag, szorgalmas, tiszteletlen, nagyhangú, pontos stb.. a hasznos és kerülendő tulajdonságok kiválasztása, megnevezése. 6. A kapcsolatok tartalmának megvitatása. 7. Tankönyv leckéinek feldolgozása. 8. Kérdés felelet típusú beszélgetés súlypontos alkalmazásával. 9. Drámapedagógiai módszer alkalmazása: apró történetek, életszerű szituációk eljátszása (szerepjátékok). 10. Képes folyóiratok, áru katalógusok nézegetése közben csoportos beszélgetés. 11. Sorolja fel és csoportosítsa azokat az embereket, akiket jól ismer, a hozzájuk fűződő kapcsolata alapján. 12. Képek gyűjtése, ragasztása, megbeszélése. 13. Ismerkedés gyakorlása (szerepjáték).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Képes vagyok rá, ill. nem tudom. Kötelező, kötelesség fogalmak tisztázása. Jog, jogosult, jogszerű fogalmak tisztázása. A tulajdonságok tartalmának tisztázása. TAJ–szám, adóazonosító jel, testi fejlettség, fizikai erőnlét, egészséges életmód, tanulás, munka, szabadidő, kapcsolatok, kötődések váltakozása, tartóssága, egoizmus kérdése, jól-, rosszul esik, én és a másik, sértődés, megbocsátás, összeveszés, kibékülés, egymás szabadsága. Önismeret. A megvalósítható cél és a sikerélmény összefüggése. Emberek szerethetősége nem függ gazdagságuktól, tehetségüktől. Rokonság, barátság, szerelem, munkatárs, (kolléga) osztálytárs, osztályközösség, társaság, szurkolók, rajongók, társasági ember, magányos ember, buli, ismerkedés színterei, rokonszenv, ellenszenv, idegen különféle csábításai, bizalom.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. látóköre bővül, közösségi és közéleti kapcsolatai erősödnek, 2. követi a társadalmi beilleszkedés, kulturált magatartás, az egészséges életmód elveit, 3. képes a környezetében megismerhető szakmák és munkalehetőségek feltérképezésére, 4. lehetőség szerint (a valós helyzethez hasonló) a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztratív és egyéb tennivalókat (interjú, öltözködés, önéletrajz) kipróbál.

Környezet- és egészségvédelem

A környezet- és egészségvédelem tantárgy célja az általános iskolában elsajátított ismeretek koncepcionális folytatásaként tovább mélyíteni a tanulók ismereteit az emberi szervezet működésével kapcsolatban. A tanulók fokozatosan, egyre önállóbban figyelik meg és értékelik testük működését, felismerik az egészségre káros, veszélyes helyzeteket, védik egészségüket és ismerik a betegség esetén követendő magatartásformákat. A tantárgy kiemelten foglalkozik az egészséges életmód témakörével, a felnőtt élet legfontosabb természetes testi, lelki folyamataival, a kulturált megjelenés, ápoltság és egészségmegtartás fontosságával. A tantárgy tanítása során különösen hangsúlyos az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel. A tantárgy tanítása során eléri, hogy a tanulók felismerjék mindennapi életükben az élő és élettelen környezet hatásait szervezetükre, feladataikra, munkájukra.

A tantárgy nagy szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természetben és az emberi létezésben előforduló másság megismerésében, elfogadásában.

Önismeret és társas kultúra fejlesztési területen az egészséges lelki egyensúly megtartásában fontos szerepet játszó érzelmi, hangulati jelek felismerésében, kontrolljának alakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló egészséges életmódra törekvését, amely alapját képezi a kiegyensúlyozott felnőtt életnek és megteremti a káros szenvedélyek kerülésének tudatosulását.

A fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismeretei bővülnek az élő és élettelen természet szépségeinek és egyensúlyának megismerése közben, amely hangsúlyozza az önálló élettér kialakításának és megóvásának igényét.

A tanulók az anyanyelvi kompetenciaterületen önmaguk és környezetük megfigyelésével fejlődnek a szervezetet érő külső és belső hatások, igények megfogalmazásában, jelzésében.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületen mélyülnek a tanulók ismeretei a gyakorlatias természettudományos, különösen a mindennapi háztartásban vagy egyszerű munkavégzésben fontos jelenségek körében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tanuló nyitottá válik az őt körül vevő környezet szépségeinek befogadására.

Tematikai egység	**1. Az emberi test**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	1. Reális testkép. 2. Empátia.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Felismerni, (magán) megmutatni testrészeit, segítséggel a tanult belső szervek helyét. 2. A betegséggel szembeni félelmet leküzdeni. 3. Felnőttekhez, orvosához bizalommal fordulni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Megnevezni és megmutatni érzékszerveit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök megfelelő alkalmazását. 2. Felismerni magán a testrészeket, segítséggel a tanult belső szerveket. 3. Kérdésre kiválasztani és megnevezni a kérdezett csontot (csigolya, borda), megmutatni magán a főbb izmokat. 4. Megmutatni magán a szívét, a vérnyomásmérőt ismerni, a	Kommunikáció: szókincsbővítés, olvasás, írás, médiaismeret, telefonálás Társadalmi ismeretek:

vérnyomásmérést eltűrni. 5. Ismerni, hogy a tüdő a mellkasban foglal helyet, a tüdőszűrésen szükség szerint részt venni. 6. Segítséggel feleleveníteni a táplálék útját. 7. A vesék, húgyhólyag, vizelet szerepét (méregtelenítés) megérteni. 8. Ismerni, hogy az agy a koponyában van, sportolás közben a fejet óvni kell. 9. A testen megjelenő állandó változást tudomásul venni. 10. Az orvosi beavatkozással szembeni félelmet leküzdeni. 11. Tudni, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások). 12. Ismerni a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülni azokat. 13. Tudni, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk. Ismeretek 1. Testrészeink. 2. Testünk vázrendszere, a gerinc. 3. Testünk izomrendszere. 4. Belső szerveink. 5. A szív. 6. A tüdő. 7. Az emésztőrendszer. 8. A kiválasztás. 9. Az agy a gondolkodás szerve. 10. Érzékszerveink és védelmük. 11. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, …..időskor). 12. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi	önismeret, adatok, társas kapcsolatok, felkészülés a felnőtt életre Életvitel és gyakorlat: személyi szükséglettel kapcsolatos teendők Ábrázolás-alakítás: portré (festés, rajz), makett Testnevelés: testkép, test karbantartása, edzése Információs eszközök használata: anyaggyűjtés

betegségek pl. vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség stb.) 13. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás. 14. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei. 15. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása. 16. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés. 17. Orvosi ügyelet, mentőkocsi. 18. Veszélyes helyzetek elkerülése. 19. Biztonságos sportolás és munka. Tevékenység 1. Három fő testrész megnevezése, bemutatása. 2. A csontváz, izom, tüdő, szív, gyomor felismerése. 3. Csontvázon a koponya, gerincoszlop, bordák és végtagcsontok bemutatása. 4. A gerinc megkeresése a csontvázon, egy csigolya megmutatása külön. 5. A tanult főbb izmok megmutatása először szemléltetőeszközön, majd saját magán. 6. A szív helyének bemutatása magán, pulzusmérés, a vérnyomásmérő bemutatása. 7. A tüdő helyének megmutatása, beszélgetés a levegő útjáról (a dohányzás káros hatása). 8. Beszélgetés a táplálék útjáról és az emésztésről. 9. A vesék és a húgyhólyag bemutatása szemléltető figurán (ábrán). 10. Az agy helyének megbeszélése a koponyában, beszélgetés az agyról (gondolkodás szerve). 11. Beszélgetés az érzékszervekről, és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás). 12. Játékos gyakorlatok a fül, illetve szem kiiktatásával.	

13. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése. 14. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel. 15. A tanult ismeretek rendszerezése. 16. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről. 17. Orvosi rendelőkben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés). 18. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága. 19. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek. 20. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fej, törzs, végtagok, tüdő, szív, gyomor, belek, végbél, koponya, gerincoszlop, arckoponya, gerinc, csigolya, agykoponya, borda, végtag, csontok, izomszív, vérkeringés, alacsony és magas vérnyomás, tüdő, légzés, táplálkozás, emésztés, vesék, húgyhólyag, vizelet, méregtelenítés, agy, szem (látás), szemüveg, fül (hallás), hallókészülék, orr (szaglás) veszélyhelyzetek (füst). Magzat, magzatvíz, embrió, újszülött, csecsemő, fogalmak és a felmerülő megnevezések. Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tabletta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos,

Tematikai egység	**2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	1. Serdülőkori változások elfogadása. 2. Az egészséges táplálkozás és a testi egészség közötti összefüggés felismerése	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Tudatosítani, hogy a testi tulajdonságok változása természetes. 2. Az egészség megőrzése érdekében a helyes táplálkozást és a kapcsolatos ismereteket, teendőket kívánatos szem előtt tartani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Magát és csoporttársait testalkat szempontjából jellemezni. 2. Tudni, hogy a fertőző betegségek bizonyos tünetekkel járhatnak. 3. Tudni, hogy a menstruáció természetes folyamat és ilyenkor még nagyobb gondot kell fordítani a tisztálkodásra. 4. Megismerni a legszükségesebb kozmetikumokat, és megtanulni azok helyes használatát. 5. Ismerni, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul. 6. Irányítással összeállítani korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora). 7. Tudni, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell. 8. Ismerni, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi. 9. Tudni, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni. Ismeretek 1. A fertőző betegségek tünetei, megelőzés, kezelés, gyógyítás. 2. Serdülőkori változások: nemek közti különbségek. Lányok	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi ismeretek: önismeret, személyi adatok, társas kapcsolatok, felkészülés a felnőtt életre Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, gondozás, vásárlás, háztartási munkák Testnevelés: testkép, test karbantartása, edzése, kondicionálás Információs eszközök

(havi ciklus), fiúk (nemi érése). 3. Lelki változások. 4. Testápolás 5. Testi higiénia (pattanásos bőr, hajzsírosodás). Fog és szájápolás. Hajápolás. Körömápolás- a körömvágás veszélyei. (Észrevenni, ha rendezetlen a körme és segítséget kérni körme levágásához.) 6. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre. 7. Táplálkozás - zöldség és gyümölcsfogyasztás. 8. Táplálkozás - tejtermékek. 9. Táplálkozás - húsfogyasztás. 10. Táplálkozás - édességek. 11. Elhízás – diéta. Testedzés. 12. Táplálkozási szokások. Küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással. 13. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése. 14. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai. 15. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárlóhely). 16. Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység). 17. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése. Tevékenység 1. Beszélgetés az eddig tanult fertőző betegségekről s azok tüneteiről (láz, kiütés, hányás). 2. Beszélgetés: - a női és férfi test különbségéről, - női nem, hím nem (a nemek közötti eltérések), hormonális változások. A felnőtt kor, testünk változásai. 3. Fényképek válogatása adott szempontok szerint.	használata: anyaggyűjtés Gyakorlati képzés előkészítése: kulturált megjelenés, állóképesség

4. Beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról (összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között). Szerepjáték. 5. Az ápolt külső feltétele az ápolt fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra). 6. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban. 7. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása. 8. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása. 9. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik). 10. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján. 11. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt. 12. Húsáruk felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása. 13. Szavatosság, elkészítési módok. 14. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok). 15. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás). 16. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról. 17. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése. 18. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása. 19. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről. 20. Beszélgetés a tartósítószerről, mint veszélyforrásról (tartósítószer-	

allergia). 21. Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben. 22. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, kozmetikumok, pattanás, bőrápolás, arcszesz, sampon, fogkefe (krém), fodrász, körömolló, reszelő, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, edzőterem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sütött, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, nyers, főtt, sült, füstölt, friss hús, tartósítás, szavatosság, romlott, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, tartósítószer, konzerv allergia, természetes tartósító anyagok, természetes konzerválás,

Tematikai egység	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	1. A sokféleség és a másság elfogadása. Az élő természet védelemének szükségessége, és ezzel kapcsolatos feladatai.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerni a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért, állatokért.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A természet sokszínűségéről ismereteket szerezni. 2. Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben.	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret

3. Tájékozottság a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszna körében, segítséggel következtetéseket levonni a növények, állatok életmódja alapján. 4. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért és állatokért. 5. Lehetőségei szerint óvni környezete élővilágát. 6. Változatos táplálkozás szükségességét megérteni. Ismeretek 1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (földrészeken élő emberek bőrszín és arcforma alapján különböznek csak tőlünk). 2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése. 3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján. 4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb. 5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok). 6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában. 7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése. 8. Összefüggések felismerése, következtetések levonása. 9. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása. 10. Tápláléklánc. 11. Az ember környezetre gyakorolt hatása. 12. Környezetvédelem. 13. Védett környezet. Nemzeti parkok. 14. Környezetvédő programok. Tevékenység 1. Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása. 2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés: pl. szárazföldi:	Társadalmi ismeretek: önismeret, társas kapcsolatok felkészülés a felnőtt életre Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, gondozás, vásárlás, háztartási munkák Testnevelés: kondicionálás, kirándulás Információs eszközök használata: anyaggyűjtés Gyakorlati képzés előkészítése: kulturált megjelenés, állóképesség

tüdővel lélegzik, vízi: kopoltyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnak hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb. 3. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). 4. Képes „tápláléklánc” összeállítása. 5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás. 6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek). 7. A tapasztalatok rendszerezése. 8. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók). 9. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert). 10. Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendezések, tablók készítése. 11. Feladatlapok megoldása. 12. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	bőrszín, arcberendezés, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, Nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás,

Tematikai egység	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	1. Egyszerű összefüggések felismerése. 2. Személyes felelősség a környezetért.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tisztaságra vigyázni, környezetének védelmét, szépítését megtanulni. Alapszinten ismerni a víz szerepét a háztartásban és	

	az élet egyéb területein. Környezetében tisztaságot és rendet tartani.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A víz éltető és romboló hatásait ismerni. 2. Az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat felismerni) és a kapcsolatos teendőket ismerni. 3. Tudni, hogy a szélnek különböző fokozatai vannak, ez lehet romboló és az embert segítő erő. 4. Ismerni és elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére. 5. Tudni, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember, és vannak olyanok, aminek saját maga az okozója. 6. Ismerni, hogy vannak a világnak olyan pontjai, ahol gyakoriak a földrengések, vulkánok. 7. Megtanulni szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani. 8. Környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát elsajátítani. 9. Észrevenni az elhasználódott levegőt, és megtanulni a szellőztetést. 10. Levegőzésre alkalmas helyeket és a közelben lévő kirándulóhelyeket ismerni lakóhelyén. 11. A szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát ismerni. Ismeretek	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret Társadalmi felkészülés a felnőtt életre Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, gondozás Ének-zene: dalok, zene a természetről Ábrázolás-alakítás: természet-ábrázolás, rajz, festmény, térbeli alkotások Testnevelés: kondicionálás, kirándulás Információs eszközök használata: anyaggyűjtés

1. A természet erői: víz, szél, tűz. 2. Természeti katasztrófák, földrengés, vulkánok. 3. Küzdelem a természet erői ellen. 4. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége). 5. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés). 6. Tiszta környezetünk. 7. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok. 8. Hulladék újrahasznosítás. Tevékenység 1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése). 2. Felolvasás vagy beszélgetés kapcsán a tűz kultúrtörténeti vonatkozásainak meghallgatása. 3. Tankönyv képeinek értelmezése. 4. Beszélgetés a szellő – szél – orkán - szélvész különbségeiről. 5. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása. 6. Egy tűzhányó bemutatása képről, elemi szintű magyarázattal kísérve. 7. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról. 8. A tankönyv képeinek értelmezése. 9. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében. 10. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása. 11. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása. 12. Beszélgetés, tabló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól. 13. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról. 14. Hulladékok csoportosítása.	Gyakorlati képzés előkészítése: a természet erőinek szerepe életünkre, a nehézségek leküzdése

15. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására. 16. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés. 17. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	víz, árvíz, szellő, szél, orkán, szélvész, hurrikán, katasztrófa, földrengésjelző, földrengés, vulkán, láva, tűzhányó, környezetvédelem, tiszta (iható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősember, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz. Természeti katasztrófák: földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, Ember által okozott: vegyi katasztrófa, atomkatasztrófa, tűzvészek, természeti katasztrófák, óvintézkedések. Légszennyeződés, gőz, gáz, pára. Környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés. Hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír, fém, műanyag alapú hulladékok.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri 1. az emberi test felépítését, működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 2. az egészséges táplálkozás és az egészséges életmód jelentőségét, 3. alapszinten a háztartásokban és az élet egyéb területein a víz szerepét és a természet erőit, hatását, 4. a természetvédelem alapjait, 5. a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendőket.

Ének-zene

A tantárgy célja a ritmus, a zene, az ének, az együtt éneklés segítségével a tanulók számára közösségi élmény szerzése, az érzelmek kifejezésének, az ünnepek hangulatának megélése. A művészeti tantárgyak tanításának fontos célja a mindennapi életben előforduló zenével, énekléssel összefüggő helyzetekben tudjanak eligazodni. Ismerjék meg a magyar nép és más nemzetek dalait, a klasszikus műveket és az igényes kortárs zenét. Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem az ismeretszerzés célját szolgálja, hanem törekszik a pozitív zenei élmények, gyakorlati tapasztalatok és a művészeti alapkultúra megszerzésére. A tanóra élményforrásai elsősorban a közös éneklés, egyszerű hangszeres zenélés és az elmélyült zenehallgatás. A tanóra célja az esztétikai és érzelmi élmény nyújtás, a zene iránti érdeklődés felkeltése, az éneklés, énekes játékok megkedveltetése, valamint a zenei képességek fejlesztése, zenei ízlésformálás, gátlásoldás. A zenei nevelés hatással van a testi, szellemi fejlődésre, gazdagítja a gyermekek érzelemvilágát, hozzájárul a személyiség sokoldalú fejlődéséhez. A zenei befogadói kompetenciák fejlesztése törekszik az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyára, amelyben a jól megválasztott, igényes hangzású művek figyelmes meghallgatásának kell érvényesülnie, ezzel megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása.

Tematikai egység	**1. Népdalok - Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	Biztos szöveg és dallamtudás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az éneklés, és a zene örömét átérezni. 2. A nemzeti ünnepeinket ismerni, a Himnuszt, a Szózatot felismerni és énekelni, az ünnep jelentőségét átérezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Együttműködni a daltanulásban. 2. Az alkalomnak megfelelő dalt előadni. 3. Az ünnep jelentőségét átérezni. 4. A Himnuszt és a Szózatot felismerni, énekelni. 5. Részt venni közös táncban, a lépéseket utánozni.	Kommunikáció: olvasás, írás Társadalmi ismeretek: történelmi ismeretek, ünnepek, felkészülés a

Ismeretek 1. Magyar dalok. 2. Magyar táncok. 3. Más népek dalai. 4. Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai. 5. Nemzeti ünnepeink dalai. **Tevékenység** 1. Daltanulás: ismerkedés hazai és más népek dalaival. 2. Jeles ünnepekkel kapcsolatos dalok tanulása. 3. Megemlékezés a Nemzeti ünnepekről, Himnusz, Szózat, toborzók éneklése. 4. Kétlépéses csárdás, galopp táncolása.	felnőtt életre
Kulcsfogalmak/fogalmak	Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok. Csárdás, galopp, nép, ország, nemzet, nyelv, cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel. Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak. A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.

Tematikai egység	**2. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 38**
Előzetes tudás	1. Ritmushangszerek használata éneklés közben. Megosztott figyelem.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Dalokat a tempó és dinamika pontos visszaadásával énekelni. 2. Ismerni és használni a ritmushangszereket. 3. Az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel kísérni. 4. Észrevenni a dalokban a hangmagasságbeli különbségeket.	Testnevelés: gimnasztikai gyakorlatok

5. Részt venni a közös táncban, a ritmust érezni a lépéseket utánozni. **Ismeretek** 1. Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. 2. Ritmushangszerek használata. 3. Tempóérzékeltető gyakorlatok. 4. Ritmushangszerek használata. 5. Hang- és hallásfejlesztés. 6. Táncok. 7. Táncok eltérő zenére. **Tevékenység** 1. A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével. 2. Ritmus, dallamtöredék alapján dal felismerése - versenyek, analóg feladatok adása egymásnak. 3. Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékeltetése. 4. Dallam és tempó követése. 5. Hangmagasság differenciálása. 6. Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése, megkülönböztetése. 7. Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint. 8. Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása. 9. Diszkó tánc, régi korok táncai (keringő, csárdás).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halkan, erősen, közép erősen, nagyon erősen. Szöveg, dallam, ritmus, hangszín, hangerő, skálázás, halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan, cintányér, dobok, triangulum, maracas, agogo, bongó, dobok, csörgődob, érintés, bújás, körtánc, pörgés, forgás, kifordulás, guggolás,

Tematikai egység	**3. Zenehallgatás**	**Órakeret: 32**

Előzetes tudás	Alkalomnak megfelelő zene választása.
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Megismerni zenei stílusokat, mások zenei ízlését tiszteletben tartani. 2. A zenei ízlést alakítani, fejleszteni.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Zenét figyelmesen hallgatni. 2. A már tanult dallamokat felismerni. 3. A különböző feldolgozásokban az azonosságokat felismerni. 4. Hallott dallamrészlet felismerése. **Ismeretek** 1. Népdal. 2. Műdal. 3. Dallamok, dallamrészletek felismerése. 4. Tánczene hallgatása más-más feldolgozásban. 5. Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása. 6. Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (Egy kiállítás képei. Örömóda. Passió. Péter és a farkas). 7. Zenés darabok megismerése (Macskák, A dzsungel könyve, István a király, János vitéz) **Tevékenység** 1. Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése (dalok felismerése dallamuk alapján). 2. Műdal hallgatása (ismert előadó hangjának felismerése, kedvenc dalok megtanulása, együtténeklés az előadóval). 3. Táncdal, tánczene hallgatása különböző feldolgozásban. 4. Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása.	Kommunikáció: médiaismeret, nem verbális kommunikáció Információs eszközök használata: zenehallgatás, filmrészletek Ábrázolás-alakítás: élmények alapján kép készítése

5. A zene hatásának megbeszélése. 6. Zenés darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből. 7. Dalrészletek és darabok, szereplők csoportosítása (összetartozók).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata. A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok. táncdal, tánczenekar, szólóének, dallam, feldolgozás, részlet énekes, énekszólam, hangszerkíséret, vonósnégyes, karmester, szimfónia, hangszerek nevei, zeneszerzők, előadók, szólamok, ritmus, tánc, hangzás, szólóének, magasabb, mélyebb dallamjárás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	1. Zenei ízlés alakítása. Az éneklés és zenélés közösség formáló erejének megtapasztalása, szabadidejének az aktív és passzív zenéléssel tartalmassá tétele. 2. Tíz- tizenöt dalt (a dal hangulatának megfelelően, lehetőleg tisztán, pontos ritmusban, helyes szövegkezeléssel, formálással) egyénileg, vagy közösen előadni.

Ábrázolás – alakítás

A tantárgy célja:

1. Alapozza meg a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló- alakító tevékenységekben az alkotóképességet.
2. Alakuljon ki és fejlődjön a kreatív önkifejezés igénye a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
3. Fejlődjön a tanulók képzelőereje, fantáziája.
4. Figyeljék és ismerjék meg pontosan környezetüket, fejlődjön a figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika.
5. Tapasztalati élményeik alapján tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk.
6. Alakuljon ki a tanuló pozitív énképe a felfedezések és a siker örömével fejlődjön, önismerete.
7. A tantárgy szemléletformáló hatása által fejlődjön a tanuló esztétikai érzéke.
8. Tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyeltetése, építészeti és művészeti értékek megismertetése.

9. Az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközök, anyagok megismertetése és megnevezése, a munkavégzés során az anyagokról szerzett tapasztalatok összegyűjtése.
10. Tantárgyi ismeretek bővítése, ismerkedés a műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságok, készségek fejlesztése.
11. Hagyományápolás, népszokásokról, nevezetes napokról való ismeretek folyamatos bővítése.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek:

Koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció), és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

1. Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
2. Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
3. Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
4. Képolvasás, képi közlés képessége.
5. Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

1. Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
2. Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömérzés keltése alkotó tevékenység révén.
3. Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

1. Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
2. Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
3. Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodás fajták:

1. Perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

2. A tantárgy különösen fontos szerepet játszik a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Tematikai egység	**1. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	1. Saját alkotás létrehozásának öröme. 2. Érzelmek megjelenése az alkotásokban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Önállóan használni a festés eszközeit. 2. Élményeit vizuálisan, adekvát színhasználattal megörökíteni, törekedni a valósághű ábrázolásra.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Önállóan használni a festés és a rajzolás eszközeit. 2. Segítséggel megfigyelni a színek egymásra gyakorolt hatását. 3. Irányítással elsajátítani a színkeverés alapjait. 4. Megfigyeléseit visszaadni rajzos formában. 5. Illusztráció készítésénél segíteni a szöveg és kép közötti összefüggés megértését. 6. Közös tevékenységben együttműködni. Ismeretek 1. Festés 2. Rajzolás-színezés Tevékenység 1. A színkeverés (kék-sárga, piros-sárga, kék-piros). 2. A komplementer színek egymásra gyakorolt hatásának megfigyelése alkotásokon. 3. Ünnepi dekoráció készítése (közös munka). 4. Festés zenére, szabadon – a hangok és színek kifejezőerejének	Kommunikáció: társas kapcsolatok Társadalmi ismeretek: személyes adatok, önismeret, felkészülés a felnőtt életre Számolás-mérés: tájékozódás Környezet-ismeret: emberi test, élő és élettelen természet, növények, állatok

hangsúlyozásával (nagyméretű papíron). 5. Saját élmények megörökítése színek hangulati kifejezőerejének alkalmazásával. 6. Közös élmények (tábor, kirándulás) megörökítése – csoportmunka. 7. A látható valóság rajzolásának tökéletesítése, rajzolás modell után: a. gyümölcsök, virágok, b. tájábrázolások, c. portré (fej), d. emberalak, e. mozdulatok pontos megfigyelése és lerajzolása. 8. Illusztráció készítése különböző irodalmi alkotásokhoz (vers, mese).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Színek. Színek egymásra gyakorolt hatásával kapcsolatos fogalmak (derítés, tompítás, kiemelés). Ünnepek szimbólumainak ismerete (Mikulás-csizma, Március 15. kokárda). Az illusztrált mű vagy esemény témája alapján. Színek, tónusok. Érzések, érzelmek, hangulatok. Ritmus, hangerő, hangmagasság. Ünnepek szimbólumai. Az ábrázolandó élőlények, tárgyak, részeinek megnevezése. Arányokkal kapcsolatos fogalmak. Térbeli elrendezéssel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység	**2. Komplex alakító tevékenységek**	**Órakeret: 60**
Előzetes tudás	Önálló alkotás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az anyagokat és tulajdonságaikat minél részletesebben megismerni. 2. Változatos anyag-megmunkálási technikákat megtanulni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Irányítással felismerni a különböző anyagfajtákat, megnevezni jellemző tulajdonságait. 2. Irányítással elkészíteni különböző tárgyakat. Ismeretek 1. Anyagvizsgálat. 2. Tárgyak (játékok, képek) készítése. Tevékenység 1. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. 2. Marionett baba készítése (agyagfej és végtagok, textil test, fagyöngy). 3. Só-liszt plakettek készítése, festése, kisütése. 4. Agyagtálak, poharak készítése, díszítése. 5. Ünnepi asztaldekoráció készítés: gyertyatartó, váza, szalvétatartó agyagból. 6. Edényalátét készítés: festett csempe. 7. Gombmozaik készítés. 8. Fonalkompozíció ragasztással. 9. Különböző műanyag flakonokból babaház, madáretető, stb. kialakítása kivágással. 10. Terménybáb készítés. 11. Kéreg-termény kompozíció. 12. Szárított növény festése mártással, ebből ikebana készítés háncs, kéreg felhasználásával (asztaldísz, kép). 13. Díszszalvéta pecsételéssel, nyomdázással. 14. Dísztérítő festés sablonnal, vagy nyomómintával. 15. Poháralátét készítés, vágás, ragasztás vagy festés. 16. Ünnepi papírdekoráció. 17. Papírhajtogatás: díszboríték 18. Papírkompozíció: üdvözlő kártya.	Kommunikáció: társas kapcsolatok Társadalmi ismeretek: önismeret, felkészülés a felnőtt életre Számolás-mérés: tájékozódás, mérések Környezet-ismeret: emberi test, élő és élettelen természet, növények, állatok, élettelen természet
Kulcsfogalmak/	Természetes anyagok (természetben megtalálható formában és

fogalmak	feldolgozott állapotban, pl.: kéreg, termény, papír, léc). Mesterséges anyagok (műanyagok). Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója. A különböző anyagfajták megnevezése. Jellemző tulajdonságaikra vonatkozó fogalmak (üveg, fa, fém, műanyag, textil, stb.). Gyakori felhasználási területeik. Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója.

Tematikai egység	**3. Népünk művészete**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Népművészeti alkotások felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A népi hagyományokat megismerni. 2. A népművészet ágazatait számba venni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Irányítással népművészeti alkotásokat szemlélni. 2. Irányítással népszokásainkat megismerni. Ismeretek 1. Népművészeti alkotások fajtái. 2. A népművészetben lévő változatosság, sokszínűség (kor, szín, korosztály, anyag, technika) megismerése. 3. Ismerkedés népszokásainkkal (szüreti bál, aratással kapcsolatos szokások, vásárok, esküvők). Tevékenység 1. Népművészeti albumok és gyűjtemények megtekintése. 2. Alkotók megfigyelése munka közben. 3. Nevezetes ünnepek „Jeles napok” jellegzetes magyar népszokásokkal kapcsolatos tárgyak, ábrázolások gyűjtése, készítése (viselet).	Kommunikáció: társas kapcsolatok, olvasás, írás Társadalmi ismeretek: földrajzi és történelmi ismeretek, felkészülés a felnőtt életre Számolás-mérés: tájékozódás Környezet-ismeret: élettelen természet, növények, állatok

4. Régi falusi hétköznapok, munkavégzéssel kapcsolatos eszközök (tájház, skanzen), ünnepi alkalmak során használt öltözék, tárgyak (pl. pásztorbot, furulya, szövőszék, fonások, stb.) gyűjtése, néprajzi tárgyú filmek megtekintése. 5. Tanulmányi kirándulás, helyi kiállítások, gyűjtemények meglátogatása, látogatás a Néprajzi Múzeumban, néprajzi tárgyú kiállításokon. 6. (Alkalomhoz kötődött kirakodó vásár meglátogatása, élmények megbeszélése – Mesterségek ünnepe.)	Információs eszközök használata: anyaggyűjtés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrművesség. Néphagyományokhoz kapcsolódó fogalmak.

Tematikai egység	**4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Színek és érzelmek közötti kapcsolat felfedezése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Művészeti alkotásokat megismerni. 2. Múzeumi látogatások tapasztalatait, élményeit társaival megosztani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat Művészeti alkotásokat érdeklődéssel szemlélni (irányítással). Ismeretek 1. Művészeti alkotások megtekintése. 2. Az ábrázolt személyek, események, érzelmek „felfedezése” a művekben. Tevékenység 1. Múzeumlátogatás.	Kommunikáció: olvasás, írás Társadalmi ismeretek: felkészülés a felnőtt életre, viselkedés, közlekedés

2. Albumok, kiadványok, reprodukciók szemlélése, a művek által nyújtott gondolatok, érzelmek, vélemények közlése. 3. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben (műterem-látogatás, utcai művészek megfigyelése munka közben).	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Egyszerű esztétikai fogalmak. Művészeti tevékenységekhez kapcsolódó fogalmak (festő, grafikus, szobrász, dombormű).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. képes esztétikus dísz- és használati tárgyak létrehozására, 2. képes életkorának megfelelő szintű jártasság megszerzésére, a technikai eljárásokban (rajzolásban, festésben, mintázásban, tárgykészítésben), 3. képes személyes és közös élmények, érzelmek, emlékek megjelenítésére képi formában, 4. megismeri a művészi alkotások, népművészeti tárgyak, helyi hagyományok alapjait.

Információs eszközök használata

A tantárgy célja:

1. Felkelteni a tanuló érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt.
2. Bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a munkában.
3. Ismerni a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait.
4. Használni az irodai munkában előforduló eszközöket.
5. Teremtsen lehetőséget a számítógép használata az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására.
6. Az informatikai eszközöket tudatosan, célnak megfelelően használni.
7. A számítógép részeinek, működésének megismerése.
8. Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
9. Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása egyéni szintekhez mért

nehézségi fokon.

10. Irodatechnikai készülékek működésének megismerése.
11. A számítógép részeinek, működésének megismerése.
12. Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
13. Irodatechnikai készülékek megismerése, a megismert készülékek szabályos működtetése.
14. Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása, egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

Tematikai egység	**1. Számítógép-kezelés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Tájékozódás a billentyűzeten. 2. Vizualitás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A számítógép használathoz kapcsolódó erkölcsi és jogi szabályozókat szintjének megfelelő mélységben ismerni és alkalmazni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A számítógépet és a megismert eszközöket fokozódó önállósággal kezelni. 2. A számítógép képernyőjén leggyakrabban megjelenő jeleket és a rendszeresen használt szakkifejezéseket, rövidítéseket ismerni. 3. Kapcsolódni az internetre (segítséggel), tartalmakat keresni. 4. A felállított szabályokat tiszteletben tartani. 5. Az egészséget kímélve használni a számítógépet. Ismeretek 1. A meglévő ismeretek rendszerezése és bővítése aktuális problémákkal. 2. Rendszeresen használt szakkifejezések, rövidítések. 3. Hálózatra kapcsolódás (iskolai hálózat – internet). 4. Közösségi oldalak használata. 5. Levelezés.	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret társas kapcsolatok Társadalmi ismeretek: személyes adatok, önismeret, felkészülés a felnőtt életre Számolás-mérés: tájékozódás, pénzügyi ismeretek Környezetismeret:

6. Csetelés (telefonálás számítógép használatával). 7. Etikai elvek rögzítése. 8. A számítógép használata során szükséges egészségügyi szabályok ismerete és azok betartása. Tevékenység 1. A számítógép használatának rendje (üzembe helyezés, munka végi teendők, mentés, kilépés, áramtalanítás, gép megvédése a szennyeződésektől – por, hő, folyadék). 2. Teendők váratlan helyzetekben. 3. A kifejezések mögötti tartalmak rövid lényegének megértése, kipróbálása a gyakorlatban (mentés – mentett, nem mentett tartalom keresése, könyvtár fogalma – saját könyvtár, más könyvtára, jelszó – a jelszó lényege, jelentősége). 4. A hálózat korlátolt, ellenőrzött használata (néhány címszó keresése – saját iskola honlapja, időjárás jelentés, műsorújság). 5. Közösségi oldalakra kapcsolódás segítséggel, a kapcsolódás, adatok felrakása, kapcsolat létesítése. 6. E-mail cím létesítése, levelezés társakkal. 7. A lehetséges (meglévő) technikával egyéb kapcsolat létesítése, fogadás, elutasítás. 8. Óvatosság a kapcsolatok létesítése során. 9. Közös szabályrendszer felállítása, a korlátok elfogadása és betartása (személyiségi jog, intim szféra, időkorlátok elfogadása). 10. Saját adatok korlátozott, megfontolt használata, a kapott információk valóságtartalmának mérlegelése. 11. Ismeretlen honlapok használatának elutasítása. 12. Az interneten keresztül történő vásárlások, pénzes játékok elutasítása. 13. Szem kímélése (távolság a képernyőtől, hangerő szabályozása, hosszabb ideig tartó munka megszakítása mozgással, néhány mozgásforma elsajátítása és gyakorlása)	egészségvédelem Testnevelés: mozgásos korrekció, relaxálás Ábrázolás-alakítás: képalkotás, esztétikai fejlesztés
Kulcsfogalmak/	A számítógépen lévő rövidítések, feliratok és azok értelmezés,. egér,

fogalmak	billentyű, kattintás,

Tematikai egység	**2. Irodatechnika**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Biztos készülékhasználat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az eszközöket célszerűen és biztonságosan működtetni. 2. A megismert számítógép perifériákat célszerűen használni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Telefonálni (vezetékes, mobil és számítógépes lehetőségek megismerése). 2. CD-, DVD-lejátszót, MP3-t kezelni. 3. A fényképezőgépet használni (digitális fényképezés, telefonnal fényképezés). 4. Fénymásolás segítséggel, fénymásolást figyelemmel kísérni (a papírtöltés és az elkészült munka észlelése). 5. Nyomtatás (segítséggel). Ismeretek 1. Telefon, mobiltelefon használata („okostelefon”). 2. Ismerős számot hívni, röviden, lényeget közölni. Segélykérő telefonszámot ismerni. 3. CD- és DVD-lejátszó használata segítséggel. (CD/DVD a számítógépen.) 4. MP3 és más forgalomban lévő készülék megfelelő használata. 5. A készüléket szakszerűen használni. 6. Fényképezőgép (telefon fényképező funkciója) használata (digitális fényképezés). 7. Fénymásolás (segítséggel). 8. Nyomtatás (segítséggel).	Kommunikáció: olvasás, írás médiaismeret társas kapcsolatok Társadalmi ismeretek: személyes adatok, önismeret, felkészülés a felnőtt életre Számolás-mérés: tájékozódás, pénzügyi ismeretek Környezet-ismeret: egészség-védelem

Tevékenység 1. CD- (DVD-) lejátszóba lemez behelyezése, kivétel a lejátszóból, tokba helyezés, a tárolás módja. 2. CD-lemezek kiválasztása, lejátszása. 3. Telefonkészülékek. 4. A készülék működtetése (töltés, tárolás), a kulturált játék és zenehallgatás szabályainak elsajátítása (időtartam, hangerő). 5. Telefonhívás kezdeményezése, elköszönés, a telefonálás időbeli és pénzügyi vonatkozásainak tudatosítása. 6. Fényképkészítés gyakorlása természetes fényben és vakuval. 7. Az elkészült képek megszemlélése a képernyőn, a fotók minőségének bírálata (jól sikerült, nem jól sikerült), a kiválasztott kép kinyomtatása. 8. Másolás a készülék (önálló) beállítása nélkül. 9. Kisebb feladatok teljesítése, adott oldalak lemásolása. 10. A nyomtató előkészítése a nyomtatáshoz (papírmennyiség ellenőrzése). 11. Az előzetesen elkészített dokumentum (levél, önéletrajz, meghívó) kinyomtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektromos hálózat, elem, halk – hangos, tárolás, hőérzékeny, porvédelem, tisztítás, karcolás, CD (DVD), szabályos működés, érzékeny a hőre, karcolásra, CD-lemez, kiad, betesz, film, filmbefűzés, vaku, másolás, fényérzékeny, átállítás, nagyítás, kicsinyítés, nyomtatás, papírtöltés, üzemmód, egyoldalas, kétoldalas,

Tematikai egység	**3. Dokumentumkészítés**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Próbálkozás, egyéni megoldások keresése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Igényes munkát végezni. 2. Dokumentumot készíteni, kinyomtatni megfelelő helyre eljuttatni (e-mailt elküldeni, plakátot kitenni).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Egyszerű számítógépes rajzot készíteni (segítséggel). 2. Egyéni ötletek, tervek alapján újabb alkotásokat készíteni. Ismeretek 1. Egyszerű szerkesztőprogramok közül adott program alkalmazása. 2. Szöveg- és ábrakészítés. 3. Egyéni alkotás készítése. 4. Az elkészült dokumentum elhelyezése a könyvtárban. Tevékenység 1. Egyszerű rajzok, ábrák, szövegrészletek alkotása a számítógéppel. 2. Szöveg változtatása formai (betűtípus, nagyság, sortávolság, bekezdés), tartalmi (hibák javítása, szövegrészek törlése). 3. Dokumentum szerkesztése, ábra rajzolása, kép beillesztése (képes- rajzos-szöveges alkotások készítése előre megbeszélt témában – plakát készítése iskolai ünnepélyre). 4. Önéletrajz, levél írása. 5. Színválasztás, színezés, törlés, tiszta lap kérése. 6. A célnak megfelelően a szöveg stílusának, nagyságának változtatása (levél barátnak, tanárnak, szülőnek). 7. Az elkészült dokumentum mentése, elhelyezése a könyvtárban, a dokumentum visszakeresése, újbóli megnyitása, a tartalom módosítása.	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret társas kapcsolatok Társadalmi ismeretek: személyes adatok, önismeret, felkészülés a felnőtt életre Környezet-ismeret: egészség-védelem, Ábrázolás-alakítás: képalkotás, esztétikai fejlesztés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű- és számbillentyű rajzlap, vonal, ecset, színek, pontos másolás, magánjellegű adatok, önéletrajz,

Tematikai egység	**4. Játékprogramok**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Biztos téri ismeretek. Türelem.	

Tantárgyi fejlesztési célok	1. A játékfüggőséget elkerülni. 2. A játékot következetesen végig játszani, az eredményt elfogadni.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A megismert játékot egyre jobb eredménnyel teljesíteni. Ismeretek 1. Eltérő típusú játékprogramok megismerése. 2. A játékok körét bővíteni. Tevékenység 1. A játék többféle irányítása szerinti (navigálás az egérrel, billentyűvel, külső eszközzel). 2. Stratégiai játékok (hosszabb ideig, egyre bővülő tartalommal). 3. Stratégiai játékok játszása a géppel, hálózat segítségével, társsal (sakk, memory, pasziánsz). 4. Tananyaghoz szorosabban kapcsolódó oktató játékok (egyre nagyobb önállósággal részt venni a játékban). 5. Képek készítése (néhány kocka rajzfilm) segítséggel.	Kommunikáció: olvasás, írás, társas kapcsolatok Társadalmi ismeretek: személyes adatok, önismeret, felkészülés a felnőtt életre Környezet-ismeret egészség-védelem
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A megismert játék elnevezése, a játszáshoz szükséges fogalmak ismerete.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. a környezetében meglévő számítástechnikai eszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 2. a technikai fejlődés által biztosított lehetőségek sikeres alkalmazására (segítséggel, irányítással), 3. szabadidejének tartalmas eltöltésére az információs eszközök alkalmazásával, a számítógépes függőség kialakulásának

	elkerülésére, 4. az egészség megóvásának szem előtt tartására az eszközök használata során.

Testnevelés

A tantárgy elsődleges célja a rendszeres mozgás, testedzés és az egészséges életmód iránti igény kialakítása. Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata. Az általános iskolai testnevelés során kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése, pontosítása, tudatosítása, alapmozgások gyakorlása. Ritmus és sorrend megtartása mozgásos feladatokban. Mozgásos tevékenységgel a tartási hibákat korrigálni, a motorikus képességek fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása, testi fejlődés zavarainak korrekciója. A sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képességek /figyelem/ fejlesztése. A munkatevékenység során szükséges ügyesség, erő, állóképesség, kitartás, edzettség, bátorság, akarat fejlesztése. Sportversenyek elemeinek elsajátítása, labda-biztonság növelése, felkészülés iskolai sportversenyekre. Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése. Növekvő elem és ütemszámú mozgássorok elsajátítása.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önelfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát.

A testnevelés tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen hozzájárul a verbális utasítások megértéséhez, a mozgások bemutatás vagy szóbeli irányítás alapján minél pontosabban és differenciáltabban történő kivitelezéséhez.

A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Tematikai egység	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	1. Egymáshoz való alkalmazkodóképesség. 2. Az együttmozgás élménye.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Vezényszavakat ismerni és követni. 2. Gyakorlatokat társakhoz és alkalomhoz illően fegyelmezetten végezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Önállóan sorakozni, az irányokat ismerni. 2. A gyakorlatokat egyre pontosabban végrehajtani Ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tevékenység 1. Sorakozó magasság szerint. 2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. 5. (Irányítással) 6. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 7. Vezényszavak megértése. 8. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.	Társadalmi ismeret: ünnepek, felkészülés a felnőtt életre Ének-zene: ritmus gyakorlatok, dal- és zenekíséret Környezet-ismeret: egészség-megőrzés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Tematikai egység	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Órakeret: 70**
Előzetes tudás	1. Biztos mozgáskoordináció. 2. Utasítás pontos végrehajtása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Adott ritmust átvenni és követni. 2. Megtanult mozgáselemeket kitartóan végezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Egyszerű utasításokat megérteni. 3. Kéziszereket megfelelően használni. Ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tevékenység 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás, és ütemtartás figyelembe vételével.	Ének-zene: ritmus-gyakorlatok, dal- és zenekíséret Környezet-ismeret: egészség-megőrzés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek

	megnevezése,

Tematikai egység	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Órakeret: 80**
Előzetes tudás	1. Erőnlét fejlesztése. 2. A mozgás összerendezettsége.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Gyakorlatokat kitartóan végezni, a hibákat javítani. 2. Izmokat erősíteni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Szóbeli utasításokat megérteni. 2. Egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban. Ismeretek 1. Guggolás 2. Kúszás 3. Mászás 4. Függeszkedés 5. Távolugrás 6. Guruló átfordulás előre, hátra 7. Állórajt, futás 8. Egyensúlyozó járás. Tevékenység 1. Guggoló járás, 2. kúszás padok között, 3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés), 4. egy lábról elrugaszkodás távolugrás nekifutásból, 5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre	Környezetismeret: egészségmegőrzés

sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra), 6. állórajtból versenyfutás, 7. helyben rugózásból elrugaszkodás, 8. mászás kötélen, bordásfalon, 9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át, 10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból, 11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter,

Tematikai egység	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 60**
Előzetes tudás	1. Önzetlen játék. 2. Céltudatosság.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Szabályokat megérteni, betartani. 2. Labdát vezetni egyre biztosabban. Ismeretek 1. Kislabda dobás 2. Átadások 3. Labdavezetés Tevékenység 1. Kislabda dobás, álló helyzetből. 2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla). 3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző	Ének-zene: ritmus gyakorlatok Környezet-ismeret: egészség-megőrzés

feladathelyzetekben. 4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések. 5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése. 6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás, lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Tematikai egység	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret: 90**
Előzetes tudás	1. Szabálykövetés. Csapatszellem fontossága.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kísérni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Betartani a sportjátékok elemi szabályait, és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni. 2. A szabályokat minél pontosabban betartani. Ismeretek 1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda 2. Pingpong 3. Labdarúgás 4. Tollaslabda, szivacslabda. 5. Kidobós 6. Úszás (vízbiztonság) 7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata 8. Teke, kugli, biliárd 9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása	Számolás-mérés: tájékozódás, műveletek végzése Környezet-ismeret: egészség-megőrzés Ének-zene: ritmus gyakorlatok, dal- és zenekíséret

Tevékenység 1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés, kosárra dobás, védekezés, 2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás, 3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védése, 4. szivacslabda, tollaslabda ütögetés, átütés a háló másik oldalára. 5. Az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása. 6. Egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó). 7. Úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása. 8. Kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	sportágak megnevezése, kosárpalánk, kosár, kosárlabda, szerva, szerválás, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellső átadás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók képes 1. a mozgásos tevékenységek rendszeres végzésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képesség szintjének emelése érdekében, 2. sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 3. sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére.

11.4.4. A KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 11-12. ÉVFOLYAMÁNAK KÖZISMERETI KERETTANTERVE

TANTERVI BEVEZETŐ

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola tanulói számára készült kerettanterv célja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan a képességeknek és érdeklődésnek megfelelő gyakorlati tevékenységek kiválasztása, a minél teljesebb körű felkészítés az iskola utáni gyakorlati feladatok ellátására. Az évfolyamok közismereti tantárgyai a 9-10. évfolyamokon elért tudásra építenek, azt megerősítik a gyakorlati képzés céljainak és feladatainak függvényében. A képzés célja, hogy kialakítsa a tanulóban az igényt a felnőtt életben szükséges tevékenységek elsajátítása, ellátása és minél önállóbb gyakorlása iránt, támogassa a gyakorlati műhelyekben elengedhetetlen praktikus készségek, figyelem, fegyelem, motiváció, pontosság, türelem kialakulását. A képzés feladata a munkafolyamat ellátásának, a munkatevékenységeket támogató készségeknek tudatos, célorientált fejlesztése, a kitartás megalapozása. A képzés során törekedni kell az egyéni képességstruktúra feltérképezésére és minél teljesebb körű fejlesztésére az eltérő szükségletek alapján. A gyakorlati oktatás során szem előtt kell tartani a hétköznapi életben előforduló felhasználások bemutatását, a gyakorlatias elsajátítást, a tevékenységek szükségességének példáit a felnőtt életben előforduló helyzetekben. A képzés alatt minél több lehetőséget kell adni a szituációs helyzetekben történő megértésre, gyakorlásra. A készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamain a gyakorlati tevékenységek elméleti ismereteit, alapjait is a gyakorlatban, folyamatos bemutatás, ismétlés, gyakorlás keretében célszerű elsajátíttatni. Törekedni kell az egyéni különbségekből, sajátos nevelési igényből adódó tevékenységválasztásra és az egyéni életutak alakulásában szerepet játszó lehetőségek minél teljesebb körű felismertetésére és elfogadására. Kiemelt figyelmet kell fordítani a munkavégzéshez szükséges szociális készségek, kommunikáció, a közösségi magatartás, a kölcsönös segítés, a csapatszellem fejlesztésére. Mindezek eléréséhez fontos a tevékenykedésre, az aktív felnőtt életre ösztönző, cselekvéseken alapuló, a szellemi és fizikai aktivitásra ösztönző, motivált légkör megteremtése.

Fejlesztési területek, nevelési célok

A készségfejlesztő iskolai tanuló a gyakorlati évfolyamokon az erkölcsi nevelés területén szociális kapcsolataiban felkészül a munkahelyi közösségbe történő beilleszkedésre, megismeri a munkatársi kapcsolatok kialakításához szükséges alapelveket. Képes társas kapcsolataiban a közösségi magatartás alapvető formáinak megtartására, alkalmazására,

fejlődik feladatainak elvégzéséhez szükséges kötelességtudata. Megismeri és elfogadja az egyéni különbségekből adódó praktikus lehetőségeket, kialakul az egymás segítése iránt érzett igény.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló érdeklődik környezete szokásai és hagyományai iránt, bővülnek ismeretei a társadalom és az őt körül vevő közösség ünnepeiről, jeles helyszíneiről. Kötődik és aktívan részt vesz a helyi megemlékezéseken, felismeri a haza legfontosabb értékeit és szimbólumait.

A tanuló az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén megismeri és iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus döntési szabályokat, igényli a saját hétköznapi életét meghatározó körülmények megismerését, a befolyásoló tényezőket figyelembe vevő választás lehetőségét, az önálló döntés szabadságát, aktívan részt vesz a közösség döntéshozatalában. Törekszik a társadalmi elvárásoknak megfelelő magatartásformák, jogok és kötelezettségek betartására.

A tanuló önismeretének és társas kapcsolati kultúrájának fejlesztése során megismeri és elfogadja reális életlehetőségeit, kialakul igénye a felnőtt élet kapcsolatai iránt, tudatosan gyakorolja a különböző helyzetekben szokásos viselkedésformákat. Fejlődik önbizalma, önértékelése, felismeri az érzelmi élet fontosságát és irányíthatóságát. Személyes kapcsolataiban kerüli a túlzott bizalmaskodást, kialakul magatartásában a felnőttes mértéktartás.

A tanuló tudatosan törekszik a testi és lelki egészségre nevelés területén az egészséges életmód szabályainak betartására, ismeri és kerüli a káros hatásokat. Megalapozódik a munkatevékenységek megkezdéséhez szükséges fizikai és lelki alkalmasság, fejlődik a kitartás, a tevékenységek végig vitelének igénye.

A készségfejlesztő iskolai évfolyamokon a tanulóban mélyül a családi életben elfoglalt szerepének ismerete, társas kapcsolataiban felismeri az érzelmi kötődések és kapcsolatok új formáit. Megismeri felnőtt élete családi életlehetőségeit, a családi, lakóotthoni együttélések alternatíváit. Gyakorolja a konfliktushelyzetek megoldásának lehetőségeit, törekszik a nézeteltérések kulturált megoldására, a kialakult kompromisszumokat elfogadja.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanulóban megerősödik a másokra való odafigyelés igénye, szívesen törekszik közösségében a segítségnyújtásra. Felismeri gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területén a készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás tovább tudatosítja a tanulóban az egyén és a környezet egymásra hatásának jelentőségét, a környezet kímélésének fontosságát. Felkészít a munkatevékenységek végzése közben és a mindennapi felnőtt élet tevékenységeiben felmerülő környezeti hatások megértésére, a káros jelenségek elkerülésére, az elvárható óvatosság és mértéktartás szem előtt tartására.

A pályaorientációs fejlesztés során a tanuló felkészül a gyakorlati képzést követően a számára elérhető munkatevékenységben történő részvételre, amelynek része az alapvető képességek és készségek feltérképezése mellett az egyéni motivációk és elképzelések összehangolása. A képzés fő felelőssége a tanuló érdekében a pályaorientáció terén egyénre szabott megoldásokkal az érdeklődés, az alkalmasság és lehetőségek függvényében a megfelelő képzési profil kialakítása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló ismeretei bővülnek a felnőtt társadalom munkamegosztásának rendjéről, a családban elvárható feladatokról és a személyes felelősségi körébe tartozó lehetőségekről. Tudatosul az anyagokkal és energiával történő takarékosság fontossága, az életvitel tervezésének, a gazdálkodásnak a jelentősége a mindennapi életben.

A médiatudatosságra nevelés során a tanuló elsajátítja az elektronikus információhordozók célszerű és szükségszerű felhasználását, felismeri a virtuális valóság és „igazi” valóság közötti eltéréseket, fenntartással fogadja a médiahíreket. Megismeri a munkatevékenységekhez szükséges információk elérésének lehetőségeit.

Tanulás tanítása terén a tanuló igényli a gyakorlatba ágyazott ismeretelsajátítást, elfogadja a folyamatos önképzés szükségességét a változó világhoz történő alkalmazkodás érdekében.

Fejleszti és alkalmazza az önképzésben az iskolai pályafutása során elsajátított tanulási technikákat. Megőrzi kíváncsiságát a környezet változásai iránt és igyekszik a változásokat beépíteni ismereteibe, alkalmazni az új lehetőségeket.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A készségfejlesztő iskola az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztése során eléri, hogy a tanuló bekapcsolódik kommunikációs helyzetekbe, alkalmazza társas kapcsolataiban az elsajátított érintkezési formákat. Fejlődik beszédértése, főleg a gyakorlatban szükséges nyelvi kompetenciák terén, beszédprodukciójában igyekszik a pontos, érthető információk átadására. Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fő felelőssége a beszédbátorság fejlesztésén, az alternatív kommunikációs eszközök minél pontosabb használatán, a megértés és az önmaga megértetésének támogatásán van.

A matematikai kompetenciaterület fejlesztése során a tanuló gyakorolja a mindennapi élethelyzetekben lényeges logikai, matematikai ismereteket, elsajátítja és a gyakorlati feladatok elvégzésénél alkalmazza a szükséges matematikai ismereteket. Fontos a kompetenciaterület ismereteinek folyamatos, gyakorlati tevékenységekkel történő megerősítése az elméletieskedés elkerülése. A tanuló ismeretei elmélyülnek az őt körülvevő világ térbeli és időbeli viszonyairól.

A természettudományos és technikai kompetenciaterület fejlődésére jellemző, hogy a tanuló érdeklődik a környezet jelenségei iránt, képessé válik megfigyelésekre és a történések pontos megfogalmazására. Különösen nagy hangsúly helyeződik a gyakorlati képzéssel összefüggő természeti és technikai ismeretek támogatására.

A tanuló képes a digitális kompetencia terület fejlesztésének eredményeként az infokommunikációs eszközök megfelelő segítségnyújtás melletti alkalmazására, felismeri a digitális technika értékeit. Megfelelő mértéktartással, a személyes információk megóvásával, kontrollálva használja az informatikai eszközöket a tanulásban és szabadidejében.

Szociális és állampolgári kompetenciaterületen tanuló felismeri helyét és szerepét szűkebb környezetében, képes a környezet kapcsolatrendszerében elhelyezni önmagát. Megerősödik a másokra való odafigyelés és a segítőkészség igénye, fejlődik toleráns, elfogadó magatartása.

Igényli a közösség életében való aktív részvételt, iskolai környezetben gyakorolja a döntési helyzeteket. Megalapozódnak ismeretei az állam és az önkormányzat demokratikus intézményrendszeréről, tájékozott az ügyintézések és segítségnyújtó ellátások elérhetőségéről.

A kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló megismeri és megtapasztalja a tevékenységek megkezdéséhez és elvégzéséhez szükséges erőfeszítés értékét, kialakul a munkatevékenységek befejezése iránti igény.

Az esztétikai és művészeti tudatosság terén tovább fejlődik a tanuló önálló ízlésvilága, kialakul az igény a társadalmi normákon belül a saját stílusra környezetében, megjelenésében.

Különösen nagy hangsúly helyeződik a gyakorlati ismeretekhez szükséges szín- és formaismeret terén szükséges differenciálásra, tapasztalatokra, megfigyelésekre.

Hatékony, önálló tanulás területen a tanuló motiválttá válik és képességeinek megfelelő mértékben megismeri és alkalmazza az önálló ismeretszerzés eszközeit, megfigyeli és igyekszik értelmezni környezete jelenségeit, a környezetében élők tevékenységét. Képes segítséget kérni és megfelelő formában elfogadni, próbálja és meri kérdéseit megfogalmazni.

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembe vételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a habilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségtartalmak elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a felnőtt életben betölthető eltérő lehetőségek megismerésére, kiválasztására. Az gyakorlati évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

A nevelés - oktatás - fejlesztésterületei	Tantárgy	11	12	
		Heti	Heti	2 éves
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	2	2	144
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	1,5	1,5	108
	Etika	1	1	72
	Osztályfőnöki	1	1	72
Természeti környezet	Környezet és egészségvédelem	1	1	72
Testnevelés	Testnevelés	5	5	360
Szabadon választott		1,5	1,5	108
Közismeret összesen		**13**	**13**	**936**
Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettantervek	20 óra/hét	20 óra/hét	1440
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2	144
Készségfejlesztő időkeret összesen		**22**	**22**	**1 584**
Összesen		**35**	**35**	**2 520**

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs óraszám: 5 óra/hét

Kommunikáció

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a kommunikáció tantárgy felkészít a minél önállóbb életvezetéshez, az egyszerű munkafolyamatok elsajátításához és a munkavállaláshoz szükséges elsődlegesen verbális és az egyéni sajátosságoktól függően nonverbális információk, utasítások, megértésére és az adekvát, a feladathelyzetekben szükséges beszédprodukció vagy alternatív kommunikációs csatorna alkalmazására. A tantárgy tanulása során az előkészítő évfolyamokon elsajátított ismeretekre alapozva, az egyéni képességek szintjéből kiindulva kell különös hangsúlyt fektetni a minél érthetőbb kommunikáció kialakítására. Verbális kommunikáció esetén cél a helyes hangképzés, a minél érthetőbb beszéd, a megfelelő tartalmi mondanivaló fejlesztése, az olvasott és hallott tartalom megértésének gyakorlása, elmélyítése. A nonverbális kommunikációs csatornák alkalmazásában lehetőség szerint törekedni kell a minél pontosabb, árnyaltabb kifejezésmódok kidolgozására, a gyakorlatban lehető legegyszerűbben alkalmazható, jól érthető formában kidolgozott rendszerre. A tantárgy célja, hogy a készségfejlesztő iskolai tanulók nyitottá váljanak kommunikációs feladatok megoldására, minél nagyobb motiváció alakuljon ki a környezettel történő kapcsolatteremtésre, pozitív tapasztalatokkal éljék meg kommunikációs kompetenciájukat. Folyamatosan legyen a tanulónak igénye a környezet megismerésére, a kíváncsiság legyen része mindennapi gondolatainak, alakuljon ki, hogy a kommunikáció a megismerés egyik fontos eszköze. A tantárgy tanulása során fejlődjön a verbális kommunikáció és a metakommunikáció összhangja. A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulóban fejlődjön az igény arra, hogy környezete közléseit, információit megértse és önmagát megértesse környezetével. A tanuló képességeihez mérten kapcsolódjon be társas érintkezésekbe, alkalmazza kommunikációs ismereteit, vegyen részt a különféle beszédhelyzetekben. Kommunikációs helyzetekben ismerje fel a kapott egyszerű információk lényegét, tudja a kapott ismereteket megfelelően értelmezni és képes legyen véleményt alkotni, élményeit megosztani. Próbálja a gyakorlati tevékenységekhez szükséges ismereteit írásos kommunikációval is bővíteni, a mindennapi tevékenységekhez kapcsolódó olvasási és írási feladatokat elvégezni. Egyre bővebb szókinccsel legyen képes érzéseit, kívánságait, problémáit kifejezni.

A tantárgy tanítása különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a szabályok megértésének és a társadalmilag elfogadott viselkedési normák alkalmazásának

támogatásával, a közösségi lét és kommunikáció összhangjának erősítésével, a verbális és nem verbális kommunikációs jelzések összhangjának elősegítésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén elősegíti a közvetlen környezet megismerését, a nemzeti jelképek, ünnepek kommunikációs szokásrendszerének, jelentőségének és értékeinek megértését.

A tantárgy az állampolgárságra és demokráciára nevelés területén szerepet játszik a nyomtatott és elektronikus sajtó híreinek megismertetésén, figyelésén keresztül a demokratikus intézményrendszer működésének és eseményeinek értelmezésében, a demokratikus jogok és kötelezettségek gyakorlásának támogatásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztését a saját tapasztalatok társakkal történő megosztásával, a más személyekkel kapcsolatos események iránti érdeklődés felkeltésével támogatja.

A családi életre nevelés területét az együtt élés szabályainak, a családi eseményeken történő viselkedésnek a megerősítésével, a családi és párkapcsolatok fontosságának tudatosításával szolgálja.

A testi és lelki egészségre nevelés fejlesztési területet az érzelmi élettel és az egészséggel, életmóddal kapcsolatos kommunikációs kultúra egyre árnyaltabb alkalmazásának elérésével segíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területet a gyakorlati tevékenységek veszélyeinek és a balesetek elkerülésének felismertetésével támogatja.

Elmélyíti a fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismereteit a tevékenységekhez szükséges eszközök, anyagok és energia felhasználásával kapcsolatos tudatosság irányításával.

A pályaorientáció területét a tantárgy a gyakorlati munkavégzés és a munkavállalás szabályainak, lehetőségeinek, fontosságának bemutatásával és az egyéni érdeklődés felismertetésével segíti.

A gazdasági és pénzügyi nevelés fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a felnőtt társadalom munkaalapú berendezkedését, a családi munkamegosztás, a munkabér és más jövedelmek ésszerű beosztásának fontosságát. Médiatudatosságra nevelés területén a tantárgy segít elsajátítani az audiovizuális eszközök helyes és mértékletes alkalmazásának szabályait, a média alkalmazását információszerzésre. A tanulás tanítása fejlesztési területen a tantárgy segíti a változások megismerésében a kommunikációs technikák alkalmazásának elsajátítását.

A kommunikáció tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen hozzájárul a környezet megismerésében, a társas kapcsolatok alakításában lényeges kommunikációs eszközök gyakoroltatásához és a közösségi élethez nélkülözhetetlen közlési és információszerzési igény fejlesztéséhez.

A szociális és állampolgári kompetenciaterületen segíti a különböző helyzeteknek megfelelő viselkedési, önálló véleménykialakítási és képviseleti formák alkalmazását. A tantárgy az esztétikai és művészeti tudatosság kompetencia fejlődését a kellően tudatos, igényes kommunikáció alkalmazásának támogatásával éri el.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődését a tantárgy a kíváncsiság, az érdeklődés fenntartásával és az információszerzés lehetőségének segítésével éri el.

Tematikai egység	**1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	1. Kommunikációs igény és képesség. Részvétel társalgásban, másokra figyelés, témafelvetés, saját véleményalkotás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Verbális kommunikáció fejlesztése: szókincsét, nyelvhelyességét bővíteni. Nonverbális kommunikáció fejlesztése: képek, szimbólumok, piktogramok felismerése és használata, metakommunikáció alkalmazásának fejlesztése	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Növelje ismereteit és kommunikációs késztetését 2. Képességeinek megfelelő szókinccsel és nyelvi formátumban beszéljen. 3. Ismerje fel a településén meglévő és országosan ismert nevezetes épületeket (saját település, főváros, ország) és tudja azok funkcióit. 4. Bővítse saját lakásával a lakásfenntartással kapcsolatos ismereteit. Ismeretek 1. Nyelvi kifejezésformák használata a beszéd, képolvasás, olvasás, írás során. 2. Szókincsfejlesztés. 3. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek, munkaügyek). 4. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek. 5. Tapasztalatszerzés a településen (utcán), közlekedési útvonalak. 6. Az iskola (munkahely, általa látogatott intézmények) környékéről térkép készítése. 7. Lakás használatával kapcsolatos praktikus ismeretek (fogyasztásmérő, szemétszállítás időpontjai, postaláda használata). Tevékenység 1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása. 2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása. 3. Szavak gyűjtése (szófajok szerint azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok). 4. A szövegértés folyamatos ellenőrzése változatos témákban	Környezet- és egészségvédelem: élettelen környezet, térképhasználat, környezetvédelem

(Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése, tisztítószerek, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása, ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend, műsorújság, háztartási fogyasztásmérők számlái, a fogyasztásmérő leolvasása, biztonsági lezárása, hibabejelentés). 5. Családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatos tapasztalatok megosztása. 6. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése). 7. Térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése, (alternatív) útvonalak tervezése, helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása. 8. Lakás, otthon (helységek, saját lakrész, szépítése), vendégfogadás (alkalmazkodás a lakókörnyezethez, kulturált zenehallgatás).		
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok, felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése. Háztartási energia mérőóra, fogyasztás, számla.	

Tematikai egység	**2. Olvasás - írás**	**Órakeret: 60**
Előzetes tudás	Megfelelő betűméretű, könnyen érthető nyomtatott szöveg olvasása, olvasható, rövid szöveg írása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Olvasás útján információt szerezni, egyszerűbb rövid szöveget írni, figyelemmel a formai követelményekre (dátum, aláírás, címzés).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Olvasási technikáját fokozatosan javítani. 2. Olvashatóan írjon, az egyszerű hibákat találja meg és javítsa ki. 3. Valós eseményeket néhány mondattal mondjon el.	

4. Rövid történet, irodalmi alkotást olvasson el, a szereplőket önállóan jellemezze, történetet képek/kérdések segítségével mondjon el. 5. Adott űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat írjon be, törekedjen a feladat önálló megoldására. 6. Tudjon képeslapot, levelet írni (lap vásárlásától a feladásig, borítékot megcímezni önállóan vagy segítséggel). Ismeretek 1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás. 2. Rövid novella, vers, hírlapi tudósítás olvasása. 3. Hallott, olvasott szöveg értelmezése. 4. Írás gyakorlása (írás tempójának fokozása). 5. Az írás külalakjának, rendezettségének tudatos javítása. 6. Személyi adatok ismerete, helyes leírása. 7. Kérdőív, tesztlap kitöltése. 8. Önálló fogalmazás (önéletrajz, motivációs levél) írása. 9. Levél, üdvözlőlap önálló megírása, megcímzése. 10. Keltezés értelmezése és helyes leírása. 11. Napirend leírása, jegyzet, emlékeztető, esetleg napló készítése (naptárban). 12. Önellenőrzés. Hibák megtalálása és javítása. Tevékenység 1. Hangos olvasás megfelelő intonációval, kifejezően, néma olvasás, szövegértés. 2. Egymás kézírásának olvasása. 3. Másolás, írás, diktálás után. 4. Űrlap kitöltése személyi adatokkal. 5. Szavak írása másolással, tollbamondással 6. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak, rövid üdvözlet küldése (papír alapú, e-mail, sms). 7. Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban (napló,	

naptári bejegyzés). 8. Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése). 9. Személyére vonatkozó kérdések elolvasása, helyes válasz 1-1 szóban. 10. Általános tájékozottságra, irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése. 11. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása, időrendbe állítás keltezés alapján. 12. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval. 13. Hírek gyűjtése az ország különböző tájairól (események, szereplők, helyszínek). 14. Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (kölcsönzés, könyv, CD, DVD), saját hobby megtalálása, a magányos és társas alkalmak egészséges arányának megkeresése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. Ismeretlen fogalmak értelmezése, régi és népies kifejezések, betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége, lakcím, kerület, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, kedvenc étel, legjobb barát, legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy,

Tematikai egység	**3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Saját vélemény, felmerülő kérdések udvarias megfogalmazása, kommunikáció aktív befogadása	

Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szabadidejét változatos tartalommal megtervezni. 2. Médiatartalmak és eszközök időbeli és tartalmi korlátokkal történő használata.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat 1. Könyveket és más információhordozókat rendeltetésszerűen, kíméletesen, célorientáltan használjon. 2. Legyen képes a médiából szerzett ismereteket korának és képességeinek megfelelően, az egészségre, érzékszervekre, környezetre vonatkozóan adekvátan értelmezni és használni. 3. Tudjon érzelmileg művészeti alkotásokra ráhangolódni (irodalom, film, képzőművészet, zene, színház). 4. Képességeinek megfelelően tudjon fényképezni, videózni, hangfelvételeket készíteni és visszajátszani. 5. Törekedjen a változatos, kulturált szabadidő eltöltésre (olvasás, zenehallgatás, rejtvényfejtés, internet használat). 6. Igazodjon el a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között. 7. A mindennapi eligazodásnál használatos piktogramok információit ismerje, használja, a piktogramok utasításait tartsa be. 8. A médiában megjelenő tartalmakkal (hírek, riportok, reklámok) legyen kritikus. Ismeretek 1. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás. 2. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok epizódjai). 3. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (hihető-hihetetlen) elkülönítése.	Környezet- és egészségvédelem: érzékszervek védelme Etika: Látott és hallott tartalmak tanulságai, ítélőképesség

4. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja. 5. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (mosdó, lift közintézményekben, számítógép, mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások). Tevékenység 1. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés. 2. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása). 3. Film(részlet) megtekintése, megbeszélése. 4. A filmekben látottak és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánzás veszélyeinek tudatosítása). 5. Reklámok, egyes televízió műsorok (valóság-show) mögöttes tartalmának kritikus értelmezése. 6. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése). 7. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok). 8. Következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése videofelvétel, fotó alapján), helyes, helytelen differenciálása. 9. Eszközök használata a használati utasítás szerint. 10. Fényképek készítése és visszanézése (arckifejezések értelmezése). 11. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?). 12. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése. 13. Keresztrejtvény közös megfejtése. 14. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálós, most mutasd meg..). 15. TV-bemondó szerepjáték	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia. Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, rokon értelmű szavak,

	címzett, piktogramok és jelentésük. (veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok), múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulság levonására. 2. rendezett külalakkal, olvashatóan írni, az egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 3. a tanultakat jó helyzetfelismeréssel önállóan alkalmazni, 4. a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából érdeklődésének megfelelő értékes tartalmakból ismeretet szerezni.

Számolás-mérés

A számolás-mérés tantárgy a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain megerősíti a 9-10. évfolyamokon és a gyakorlati tevékenységek során elsajátított ismereteket, készségeket és megalapozza a minél önállóbb életkezdéshez, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához és a munkavállaláshoz szükséges számolási, számítási és mérési ismereteket. A tantárgy tananyagának elsajátítása során folyamatosan törekedni kell a mindennapi élethez, önellátáshoz, munkatevékenységekhez gyakorlatba ágyazottan kapcsolódó feladatmegoldásokra, kerülni kell a túlzott elméletieskedést, fontos a műveletek tapasztalati megerősítése különböző mérő- és szemléltető eszközökkel. Nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati oktatást megalapozó hossz, súly, terület, kerület, térfogatmérések megtapasztalására, a több, kevesebb mennyiségek felismerésére és a szükséges tevékenységhez az elégséges mennyiség meghatározására, az alapanyagok beosztásának megalapozására. A számolási műveletek gyakorlásán és az alapvető logikai feladatok megoldásán túl a tantárgy feladata a felnőtt lét megismerését segítő térbeli és időbeli tájékozódási ismeretek bővítése, a mindennapi feladatok tervezéséhez szükséges szempontok figyelembevételével. A számolás-mérés tantárgy tanítása lehetőséget ad a családi

pénzbeosztás szempontjainak megismerésére, a munkabér értékének felismertetésére, a jövedelmek beosztásának tervezésére, a vásárlások során a fontos és nem szükséges áruk elkülönítésére, a fölösleges költekezés és túlköltés megelőzésére.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés terén a szabályok betartására, a kitartásra és pontosságra neveléssel, a takarékosság szempontjainak felismertetésével és a mennyiségek igazságos elosztására és arányos beosztására nevelésével.

A családi életre nevelés terén felkészít a lakókörnyezetben történő eligazodásra, a havi, heti és napirend munka, tanulás, pihenés, szórakozás ésszerű beosztására és családi jövedelem beosztásának megismerésére és tervezésére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen támogatja a takarékos, beosztó életvitel tervezésének és kivitelezésének elveit.

Pályaorientáció területén segíti a munkavégzéshez kapcsolódó mérési tevékenységek és számítási műveletek megismerését és elősegíti a szükséges segédeszközök tervezését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén felkészít a minél önállóbb életvitelhez szükséges gazdálkodási és takarékossági feladatok ellátására.

A tanulás tanítása területen segíti az önálló tervezéshez, gondolkodáshoz szükséges adatok felismerését és gyűjtését.

A kulcskompetenciák fejlesztése során az anyanyelvi kommunikáció fejlődését a tantárgy a számolási és mérési tevékenységek, adatok, mértékegységek helyes megnevezésének tudatosításával erősíti.

A matematikai kompetencia fejlesztéséhez a tantárgy a matematikai nyelvezet és gondolkodás alapjainak valamint az alapvető mérési, számolási tapasztalatok és összefüggések megismertetésével járul hozzá.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését a természet által meghatározott egyszerű fizikai paraméterek, természeti jelenségek megismertetésével támogatja.

A számolás-mérés tantárgy a digitális kompetenciaterület fejlődését segíti a különböző mérőeszközök helyes alkalmazásának elsajátításával és a számolási műveletekhez a különféle digitális eszközök bevonásával.

A tantárgy a hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődésében az önálló ismeretszerzés és minél önállóbb következtetések levonásának támogatásával járul hozzá.

Tematikai egység	**1. Térbeli és időbeli tájékozódás**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Megbízható tájékozódás saját magán, maga körül, ismert térben és az időben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Térbeli relációk pontosítása, használata szempontváltásnál is. 2. Térbeli tájékozódás fejlesztése elvont szinten a makettektől a térképig. 3. Eltérő kijelzőről időpontot megbízhatóan leolvasni. 4. Törekvés a pontosságra, a végzett tevékenységhez szükséges időtartamot reálisan megbecsülni, és az adott tevékenységet optimális időkeretekben végezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tudjon otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén, ismerni az otthon - iskola útvonalát, eligazodni a környező utcákban. 2. Képességeinek megfelelő formátumú térképen legyen képes eligazodni. 3. Értse meg az időbeliség és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket. 4. Időpontot pontosan határozzon meg kétféle óra alapján. 5. Fontos és időpazarló tevékenységek, időbeosztás.	Kommunikáció: szókincs-bővítés Környezet- és egészségvédelem: élettelen környezet, felszíni formák

Ismeretek 1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén. 2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése. 3. Magyarország térképe. 4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). Az idő múlása, korosodás. 5. Az óra, napirend, heti beosztás. 6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok). 7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok). Tevékenység 1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkamunkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése. 2. Járművek, útvonalaik tanulmányozása térképen (BKV térképen), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. Távolságok megtételének lehetőségei, módjai, eszközei (gyalog, tömegközlekedéssel, autóval, hajóval, vonattal, repülőgéppel - piktogramok az internetes térképeken.) 3. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” (útvonal meghatározása), távolságok becslése, lemérése, átszámítása. 4. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése, híradások, események helyszínének megkeresése. 5. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor). 6. Időegységek a másodperctől az évszázadig. 7. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése. 8. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása. 9. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása.	

10. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás). 11. Napi tevékenységek időtartamai, napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása. 12. Jelenlegi időpont helyes megállapítása. 13. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkortól mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	helyiségek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, Időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, l9.30). másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése. régi, ócska, antik, műemlék, időszalag, tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont, távolsági és tömegközlekedési eszközök, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő	

Tematikai egység	**2. Műveletek**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	1. Kialakult mennyiség – és számfogalom 2. Megbízható számjegyírás- és olvasás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Egyszerű szöveges feladatot megoldani, ehhez a megfelelő műveletet kiválasztani és az adott kérdésre válaszolni. 2. Tudatosítani, hogy a személyéhez kapcsolható számjegyek állandóak (születési dátum, személyi szám), használatakor az ellenőrzés és pontosság elengedhetetlen.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. A műveletek eredményét legyen képes megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni. 2. Ismerje fel az ellentétes műveletek összefüggéseit. 3. Ismerje fel a számok nagyságrendjét, alaki és helyi értékek különbségét megérteni. 4. Tudja egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket. 5. Legyen képes a feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani. 6. Legyen képes helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre. 7. Megbízhatóan alkalmazza a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizze. Ismeretek 1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel). 2. Számkör bővítése. 3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés). 4. Szöveges feladatok (megoldási terv készítése, az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása). Tevékenység 1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. Tízesátlépés, helyiérték gyakorlása. 2. Képességekhez mért önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás. 3. Összetett, több azonos műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál. 4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése. 5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben.	Kommunikáció: szókincs, szövegértés

6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással. 7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel. 8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10-és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása. 9. Alaki- és helyi érték differenciálása. 10. Helyiértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és 4 jegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 11. Árak nézegetése árjegyzékekben a „Túró Ruditól az Audiig”. 12. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 13. Telefonszám lejegyzése, elolvasása. 14. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyesek, tízesek, százasok helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Tematikai egység	**3. Mértékegységek, mérések, a pénz**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	1. Mennyiségfogalom kialakulása. 2. Mérőeszközök, mértékegységek alapfokú ismerete 3. A megfelelő mérőeszköz megválasztása. 4. Bankjegyek és pénzérmék ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Adott mennyiség minél pontosabb kimérése. 2. Banki alapfogalmak, tevékenység megismerése. A felelős	

	pénzhasználat tudatosítása.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Válassza ki és használja a megfelelő mérőeszközt, mérjen pontosan. 2. Ismerje a pénz gondos kezelését, megőrzésének módját (bank). Ismeretek 1. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések. 2. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek. Tevékenység 1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása, mérőeszközök helyes használata. 2. Hosszúság-, súly- és térfogat-mérések gyakorlása. 3. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a gyakorlati tevékenységgel kapcsolatos nagyságrendben. 4. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása. 5. Összegek kiszámolása, váltások. 6. Különböző jövedelemforrások számbavétele. 7. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezsi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV-bérlet nagyságrendje, összehasonlítása. 8. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése. 9. Vásárlások, üzletekben, termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?”. 10. Katalógusokban árak megfigyelése, hasonló áruk keresése több	Kommunikáció: szókincs-bővítés, olvasás, írás

katalógusban. 11. Árak és mennyiségek összefüggése. Becslés, javítás. 12. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása. 13. Hirdetésekben, plakátokon összegek keresése. 14. Különböző szolgáltatások árai. 15. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk. 16. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat, meghatalmazás, kód).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mértékegység, személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, deciliter, liter, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékosság, több, kevesebb, pontosan annyi, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. mértékegységeket, azok alkalmazását, 2. képes több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 3. képes az időegységek adekvát használatára, 4. képes a számológép megbízható alkalmazására, 5. tisztában van a pénz fontosságával, beosztásával.

Etika

Az Etika tantárgy célja a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a tanulók közösséghez való viszonyának, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A tantárgy alapvető célja a közösségi, tágabb értelemben társadalmi értékek közvetítése, az általánosan elfogadott normák belső szabályozóvá válásának elősegítése. Középpontjában a tanulók formálódó személyisége áll. Az Etika tantárgy magába foglalja az ember életének minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz, környezetéhez, ezek alapozzák meg értékrendjét, amelynek mentén döntéseit meghozza. Az erkölcsi nevelés célja, hogy a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztésével támogassa mindennapi életük, életvezetésük és értékrendjük

formálását, segítse őket véleményük kialakításában és magatartásuk szabályozásában. Az erkölcsi nevelés legfontosabb területei az önálló, felelős döntési képesség, a másokkal való együttérzés, empátia és a közösség tagjai közötti igazságosság és méltányosság. Az Etika tantárgy ezeken a területeken azonban nem elsősorban ismeret, hanem sokkal inkább fejlesztés központú, ahol a fejlesztés célja a jelentéstartalmak gazdagítása, képességeknek megfelelő szinten történő tudatosítása, megtapasztalása. A tananyagtartalom személyes élményekre, a hétköznapi életből merített és arra visszacsatolható tapasztalatokra épít és nem elméletieskedő ismeretekre. A tantárgy az erkölcsi nevelés területén lehetőséget nyújt a felnőtt élet legfontosabb kérdéseinek megvitatására, megértésére, különös tekintettel a kitartás, a mértéktartás, a munkatevékenységek megbecsülése. A társakkal való együttműködés segíti az elfogadás, a segítő készség, a türelem készség szintűvé érését, a környezethez való alkalmazkodást.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén segít felismerni a családi és közösségi kapcsolatok ápolásának fontosságát, más emberek tulajdonságainak értékelését.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés területén segíti a különbözőségek megismerését, az igazságosság és az egyéni igények figyelembe vételének egyensúlyát.

Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén támogatja a tanulók önismeretének fejlődését, a közösség értékeinek megismerését, a különböző élethelyzetekben elvárt, kívánatos viselkedési formákat.

A családi életre nevelés fejlesztési területen a tantárgy segíti a családi kapcsolatok ismeretének elmélyítését, a családi élet harmóniájának, dinamikájának feltárását, a családi és baráti kapcsolatok azonosításának képességét.

Testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgy fokozottan előtérbe helyezi az emberi lét optimális lelki egészségéhez szükséges társas, közösségi kapcsolatainak megismertetését, a konfliktusok megoldásának, az érzések és érzelmek felismerésének és védelmének fontosságát.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén előtérbe helyezi az empatikus, segítő magatartás kialakulását, az eltérő szükségletek szerinti eltérő támogatás elfogadását.

Fenntarthatóság, környezettudatosság területén a tantárgy tanulása segíti a természeti és épített környezet megóvására törekvő magatartás tudatosulását.

Pályaorientáció terén hozzájárul a személyes pályaválasztás, a családi munkamegosztás és minél önállóbb életvitel lehetőségének összehangolásához.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tantárgy segíti a mértékletes, tudatos életvitelre törekvő magatartás fejlődését.

Médiatudatosságra nevelés területén segíti a különböző médiumok által bemutatott kapcsolati és viselkedésformák értelmezését, a kívánatos és elkerülendő helyzetek felismerését.

A tantárgy az anyanyelvi kompetenciaterületen segíti az érzések, érzelmek megfogalmazásának pontosítását, a metakommunikáció és verbális kommunikáció jelzéseinek megértését.

A digitális kompetenciaterületen segíti a valóságos és virtuális kapcsolatok és történések elkülönítését, a kapcsolatok és a személyiség megfelelő védelmét az infokommunikációs eszközök alkalmazásakor.

A szociális és állampolgári kompetenciaterületen segíti a közösségi beilleszkedéshez, a közösségi léthez szükséges ismeretek és magatartásformák megerősödését, tudatosulását.

Tematikai egység	**1. Egyén, közösség, társadalom**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	A környezet elvárásainak megfelelő viselkedés.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tágabb környezet, a társadalom elvárásainak megfelelő viselkedés alakítása. 2. Legyen képes az aktuális helyszínnek megfelelően szerepek változtatására. 3. Ismerje fel a pozitív hatásokat és értékeket, utasítsa el a negatívakat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje fel és alkalmazza tudatosan a társadalomban elismert viselkedésiformákat és szabályokat 2. Épüljenek be a viselkedésébe a meglévő kapcsolatok ápolásának technikái, elvárásai, az új, pozitív kapcsolatok létesítésének igénye. Ismerje a kapcsolatalakítás lehetőségeit, szocializált formáit 3. Ismerje fel és kerülje el a számára hátrányos, negatív hatású viselkedést és közösségeket 4. Legyen képes a konfliktusok kialakulásának megelőzésére, ismerje a kialakult konfliktusok megoldásának lehetőségeit. 5. Tudjon bizalmi kapcsolat kialakítani erre megfelelő személlyel, sajátítsa el segítség kérésének formáit. 6. Legyen képes asszertivitásra. Ismeretek 1. Jó és rossz, kellemes és kellemetlen, durva, erőszakos, illetve kedves és baráti viselkedés. Miért fontos a jót választani? 2. Közösségek – erőt adó és negatív hatású közösség körének áttekintése. 3. Alkalmazkodás, választás, segítségkérés, engedelmesség helye az egyén viselkedésében. Hogyan képviseld az érdekeidet? 4. Együttérzés másokkal, saját helyzet reális értékelése. 5. Páros- és közösségi kapcsolatok körének áttekintése – hasonlóságok és különbségek számbavétele. 6. Nemi, nemzetiségi, etnikai különbözőségek tartalmának tisztázása. 7. Erőszak, bántalmazások megelőzésének, elkerülésének, szükség esetén segítség kérésének módjai, formái. Tevékenység	Kommunikáció: olvasás-írás, szókincsbővítés, konfliktuskezelés Osztályfőnöki óra: beilleszkedés, alkalmazkodás, konfliktus-kezelés

1. A közösségi élet szabályainak (törvények, házirend, napirend, munkarend, részvétel a közlekedésben, szórakozóhelyen) megismerése, cselekvés ezeknek megfelelően. 2. A közösség szabályainak be nem tartása, ennek következményei (rövid történetek elemzése, saját tapasztalat megfogalmazása). 3. Bizalmi kapcsolat kialakításának lehetőségei. 4. Szerepjáték, kapcsolat létesítése, viták rendezése, kapcsolat lezárása (szakítás), abúzus, zaklatás eseteinek felismerése, segítség kérésének lehetőségei. 5. Önálló vélemény megfogalmazása, vállalása az adott csoportban. 6. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. 7. A társadalom tagjai sokszínűségének áttekintése, ezek elfogadása (férfi - nő, nemzetiségek saját környezetükben – más népek tagjai: bőrszín, nyelv, vallási különbözőségek, saját tapasztalatok ezzel kapcsolatban).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, törvény, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit, alkalmazkodás. A már tanult udvariassági formák. Megbeszélt helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák (térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon). Családtag, munkatárs, alkalmazott, házirend, napirend, teljesítmény Önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelősség, kötelességtudás, megbízhatóság és ezek ellentétei

Tematikai egység	**2. Önismeret. Testi és lelki egészség**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Kialakult énkép, elnagyolt, de reális önismeret 2. Érzelmek megfelelő kezelése. Számára fontos illetve lényegtelen körülmények felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Önismeret finomítása 2. Helyes életvezetési szokásokat kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat 1. A jó és a rossz tulajdonságokat felismerésére legyen képes 2. Tudja önmagát és társait jellemezni (reális önismeret). 3. Tudjon felelősséggel viselkedni (a kritika elviselése, kiállás a saját vélemény mellett, sérelmeiről beszélni). 4. Legyen képes hatékonyan és konstruktívan részt venni a szűkebb környezet életében. 5. Fogalmazza mega társas kapcsolatokra vonatkozó igényét. 6. Ismerjen és használjon udvariassági formákat. 7. Az egészséges életmód pozitív hatásaira rámutatni. 8. Ismerje a káros szenvedélyek körét ismerni, legyen képes azokat elkerülni. Szükség esetén ismerje a segítségkérés módját és helyét, ismerje a segélykérő telefonszámokat. Ismeretek 1. Önjellemzés, reális önértékelés (jó- és rossz tulajdonságok), külső megjelenés, ujjlenyomat, hangszín 2. Iskolai, munkahelyi, lakóhelyi kapcsolatok, osztálytársak, barátok. 3. Az emberi természet megnyilvánulásai, a helyes életvezetés kialakítása. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásának megelőzése. Dohányzás (aktív – passzív). Káros közösségek hatása (galeri, szekta). Alkoholizmus, fiatalkori bűnözés, kábítószer-használat. Fertőző betegségek (AIDS, hepatitis). Játékszenvedély (nyerőgép, számítógép, kártya, sportfogadás). 4. Viták, érdekek, ellentétek megoldása békés úton, ha szükséges segítség igénybe vételének módja. A különböző, prevencióval foglalkozó szervezetek és technikák megismerése. 5. Beilleszkedés, alkalmazkodás, egymás tisztelete és segítése.	Kommunikáció: olvasás, írás, szókincsbővítés, Médiaismeret non-verbális kommunikáció Osztályfőnöki óra: beilleszkedés, alkalmazkodás Környezet-ismeret: az emberi testtel kapcsolatos ismeretek

6. Udvariassági formák ismerete és használata. 7. Az „ÉN” kapcsolódása: szoros és felszínes kapcsolatok közötti különbségek észrevétele (a kapcsolatok kétoldalúak, a partner szándékától is függnek). Lelki bántalmak, sérelmek következményei. Feszültségoldás. 8. Szeretet, szerelem érzése. 9. Helyes viselkedés: érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. 10. Párkapcsolatok. Házasság. Családi felelősség, kötöttség, őszinteség. Tevékenység 1. Külső és belső tulajdonságok számbavétele, a tulajdonságok csoportosítása különböző szempontok szerint (megváltoztatható tulajdonság: hajszín, állandó, csak egy emberre jellemző tulajdonság: ujjlenyomat). 2. Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése, önjellemzés készítése (önkritika). 3. Önbírálat, mások bírálata, a kritika elfogadása, vélemény megvédése szituációs gyakorlatok a témával kapcsolatban, miben kellene változtatni, javaslatok és tervkészítés a „hibajavításra”. 4. Jellemzés készítése véletlenszerűen kiválasztott társról, a kapott jellemzés elfogadása, vagy elutasítása. 5. Érzelmi kapcsolatok feltérképezése, családi, munkatársi, baráti, szerelmi kapcsolatok (rokonszenv, ellenszenv, őszinteség, hazugság, választás, döntés, helyzetek megoldása, a választott megoldás indoklása). 6. Saját élmények a témával kapcsolatban (szóbeli beszámolók). 7. Filmrészletek irodalmi szemelvények a témával kapcsolatban. Azonosulás a szereplővel, ítéletalkotás, helyes, helytelen felismerése). 8. Saját tapasztalatok az egészségi állapot, jó – rossz hangulat hatása a közérzetre. 9. Tudatosság a negatív hatások kivédése érdekében (önmegfigyelés,	

önfegyelem, önkritika), megtörtént és szimulált esetek közös megbeszélése. 10. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bűn, bemutatásuk helyzetgyakorlatokban, állásfoglalás, reakció megbeszélése. 11. Beszélgetés a káros szokásokról, előadás, tájékoztató film a negatív hatásokról. 12. A feszültségoldás önpusztító formáinak kerülése (módszerek a lelki egyensúly visszaállítására). Megelőzés. 13. Feszültségoldásra alkalmazott módszerek megosztása társakkal. 14. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet ezeket elkerülni (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével). 15. Helyes napirend összeállítása (aktivitás, pihenés, egészséges életmód: táplálkozás, sport).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	önismeret, önjellemzés, jellemzés, tulajdonság, viselkedés, közérzet, hangulat, bírálat, dicséret, szeretet, szerelem, rokon – ismerős, családfa, titkolás – beismerés, illik – nem illik, bocsánatkérés, megbocsátás, tiszteletlenség, vita, veszekedés, gyűlölet, tettlegesség, elfogadás, elutasítás, udvarlás, szakítás, visszautasítás, viszonzatlan érzelmek, törvényes, tartós, futó kapcsolat, következmények vállalása, csalódás, egészségmegőrzés, szabálykövetés, játékszenvedély, függőségkerülés, önkritika, tervkészítés, hibajavítás, feszültségoldás, megelőzés, reális, pozitív és negatív változás, önpusztítás

Tematikai egység	**3. Az ítélőképesség, az erkölcsi- és az esztétikai érzék fejlesztése**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	1. Saját és mások értékeinek felismerése, a pozitív tulajdonságok erősítése, vélemény kulturált megfogalmazása.	
Tantárgyi fejlesztési	1. Külső szemlélőként a körülményekre figyelemmel véleményt	

célok	alkotni. A negatív, destruktív hatásokat kerülni, elutasítani.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az irodalmi művekben, filmekben és köznyelvi szövegekben emberi alaptulajdonságokat ismerje fel és nevezze meg. 2. Saját és mások viselkedését helyesen ítélje meg helyesen, ismerje fel az elítélendő magatartást. 3. Tudjon választani követendő példaképeket és megindokolni a választást. 4. Helyzetnek megfelelő kommunikációs formákat és viselkedést gyakoroljon. 5. Kommunikációs és metakommunikációs jeleket legyen képes összehangolni. 6. Tudja a másik személyt meghallgatni, a kérdést megvitatni, ha indokolt, elfogadni az eltérő véleményt. Ismeretek 1. Az ember és az emberi kapcsolatok fejlődése, bővülése az egyéni élet során (életkori sajátosságok). 2. Belső pozitív és negatív emberi tulajdonságok feltérképezése. 3. Alkalmazkodás, választás, segítségkérés formáinak ismerete. 4. Megértés más viselkedésével kapcsolatban. 5. Vigasztalás, együttérzés, nagylelkűség. 6. Verbális és nem verbális jelek (mimika, testtartás, testbeszéd) felismerése és tudatos alkalmazása. 7. Véleménynyilvánítás megfelelő hangnemben és megfelelő összefüggésekben. Tevékenység 1. Érzelmek közlése, megértése képről, gesztusból, mimikából,	Kommunikáció: olvasás-írás, médiaismeret, konfliktuskezelés

testbeszédből. 2. Irodalmi művekben, filmekben és más médiákban az ember és az emberi kapcsolatok fejlődésének, bővülésének megfigyelése. 3. Egyre kevesebb segítséggel vélemény megfogalmazása,vállalása az adott csoportban. 4. Viselkedésminták, napi helyzetek dramatizálása. 5. Adott alkalomnak megfelelő külső megjelenés (ápoltság, öltözködés) jelentősége, annak pozitív és negatív hatása. 6. Csoportos beszélgetés: a. párkapcsolatok, barátság, szerelem, b. milyen az igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság, c. a hazajárás ideje, munkamegosztás otthon, egyedüllét szükségessége, annak tapintatos közlési módja. 7. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. 8. Szerepem a közösségben, törekvés a reális helyzetfelismerésre. 9. Az egyén és a csoport kapcsolata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és bővítésük újabbakkal. Megbeszélt helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák (térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon). A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak tisztázása. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható, együttérzés, szolidaritás,

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. ismeri saját tulajdonságait, azokat elvárásainak megfelelően tudja alakítani, 2. képes szűkebb és tágabb környezetébe beilleszkedni, törekedni hasznos, közösségépítő tulajdonságainak kialakítására,

	érzelmeinek megfelelő kezelésére, 3. képes a felé irányuló negatív hatások felismerésére és elutasítására, szükség esetén segítség kérésére (személyesen, telefonon) megbízható, ismerőstől, támogató szervezettől.

Osztályfőnöki óra

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain az osztályfőnöki óra célja a gyakorlati csoportokba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében. A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fontos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése. Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

Az osztályfőnöki óra fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés területén a szabálykövető magatartás fejlesztésében és kiterjesztésében, a cselekedetek előre tervezésében és a következmények előzetes felmérésében, a választások erkölcsi meggyőződés szerinti mérlegelésében.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén felkészít az állampolgári jogok és kötelezettségek tartalmának mélyebb megismerésére, a napi élettel kapcsolatos felelős ügyintézésre.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén a tantárgy hozzájárul az emberi kapcsolatok alakításához és megtartásához nélkülözhetetlen korrekt magatartás, empátia és a reális énkép fejlődéséhez.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tanuló megismeri és egyre önállóbban, belülről fakadóan alkalmazza a felnőtt élethez kapcsolódó lakókörnyezeti és munkahelyi egészségvédelem, balesetvédelem szempontjait, tudatosan törekszik testi épségének és érzelmi egyensúlyának megőrzésére.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a közösségi élet szintereit és felismeri szerepét a közösségért végzett munkában, kialakul az igény a kölcsönös segítés iránt.

A fenntarthatóság és környezettudatosság területén a tantárgy segít a személyes élet és a munkavégzés tevékenységeinek idő-, anyag-, és energiatakarékos tervezésében és lebonyolításában.

A tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen fejleszti a tanulók egymás közötti és a felnőtt élet valamennyi területét lefedően is a kapcsolatfelvételhez, információ átadáshoz és informálódáshoz szükséges kommunikációs formákat, fejlődik a közösségi életben szükséges beszédértése, beszédprodukciója.

A digitális kompetenciaterületen az informatikai és infokommunikációs eszközök használata fejlődik és differenciálódik az eszközök célszerű és tudatos alkalmazásának gyakorlásával.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület a tantárgy tanulása során a családi és társadalmi munkamegosztás ismeretei körében bővül, a tanuló egyre jobban felkészül saját életének alakítására és az aktív részvételre közösségi életben.

Tematikai egység	**1. Aktuális témák**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Intézménye és lakóhelye életében az aktív részvétel formáinak és alkalmainak ismerete. 2. Elöljárók és funkcióik	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az alkalomnak megfelelő külső megjelenést és viselkedési módokat alkalmazni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Ismerje meg a szűkebb és tágabb környezetét, annak életét, kísérje figyelemmel az ott történteket. 2. Tudatos aktivitást és együttműködést alakítani ki. 3. Másokkal egyeztetve vegyen részt programok szervezésében, közös eseményeken aktívan vegyen részt és viselkedjen megfelelően. 4. Fogalmazza meg és fejtse ki saját véleményét, és képviselje azt bátran. 5. Tanúsítson toleráns viselkedést, vitázzon, az álláspontját legyen képes meggyőzés hatására rugalmasan megváltoztatni. Ismeretek 1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése. 2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása. 3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok). 4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részvétel. Tevékenység 1. Az intézmény (iskola, munkahely) történetének megismerése, hagyományainak ápolása. 2. Tervek készítése az aktuális időszak várható alkalmairól (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözék megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása. 3. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi	Kommunikáció: olvasás, írás Etika: testi és lelki egészség, ítélőképesség fejlesztése

műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről). 4. Tanulmányi séta, kirándulás, Múzeumlátogatás. 5. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. 6. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok). 7. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása. 8. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel, tágabb közösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

Tematikai egység	**2. Felkészülés a felnőtt létre**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Aktív részvétel a csoport szabályainak betartásával a közös, csoportos munkában.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködés erősítése, felelősségtudat mélyítése, bizalomérzetét kialakítása a közös célokért dolgozókkal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Törekedjen reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre. 2. Cselekedjen tudatosan, tegyen erőfeszítéseket a kívánt cél elérése érdekében. 3. Normakövetés (példakép). 4. Állítson fel a mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet, ismerje a pihenés szükségességét és formáit. 5. Értse meg a munkafegyelem tartalmát. 6. Ismerje és tartsa be az általános balesetvédelmi szabályokat. 7. Tartsa szem előtt a téves vélemény, és a megalapozatlan	Kommunikáció: olvasás, írás, szókincsbővítés, médiaismeret

bizalom káros következményeit (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások). 8. Ismerje a pénz kezelésének fontosságát, gazdálkodásában a kerülje a könnyelműséget. Ismeretek 1. A felnőtt lét előnyei, hátránya. 2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok). 3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya). 4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően. 5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele. 6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékosság, lakás tisztántartása, bezárása). 7. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása). 8. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körültekintő igénybe vétele. 9. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése). 10. Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás). Tevékenység 1. A kívánatos tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok. 2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása).	

3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése, következmények (példák saját élményekből, filmekből). 4. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. 5. A személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi (hajvágás) számbavétele, tudatosítása. 6. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása, idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése. 7. Saját napirend összeállítása. 8. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása (a mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése.) 9. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele. 10. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. 11. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása, stb.). 12. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban. 13. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés). 14. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása. 15. A pénz értékének tudatosítása. A takarékosság lehetőségeinek megbeszélése. 16. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek.	
Kulcsfogalmak/	Munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás,

fogalmak	ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés. Saját érdek, választó, képviselet, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezű aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya, kölcsön, kezes, ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás,

Tematikai egység	**3. Beilleszkedés, alkalmazkodás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Önmaga és csoporttársai belső értékeinek felismerése és megfogalmazása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A csoportszabályokat elfogadni eltérő csoporthelyzetekben is, azok betartásával részt venni a közös tevékenységekben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Fogadja el a szabályokat, az esetleges vitákat kulturált formában rendezze. 2. Ismerjen meg és próbáljon ki konfliktuskezelési technikákat, megoldási módokat. 3. Képes legyen saját életének szervezésére, igényeinek megfelelő helyes napirend kialakítására. 4. Tanúsítson szolidaritást a rászorulókkal szemben. 5. Aktívan vegyen részt a lakóközösség és az iskolaközösség életében. 6. Kapcsolódjon be a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport). Ismeretek	Kommunikáció: olvasás, írás, szókincsbővítés, médiaismeret Környezet- és egészségvédelem: egészséges életmód, egészség-megőrzés

1. Tanulói jogok és kötelességek. 2. Házirend, tűz- és balesetvédelem, közlekedési szabályok. 3. Napirend. 4. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése). 5. Tanórán kívüli elfoglaltságok köre, helyi lehetőségek. 6. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok. 7. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság stb.). 8. Kapcsolataiban megjelenhető konfliktusok kulturált kezelése, rendezett lezárása. Tevékenység 1. A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. Időbeosztás, órarend. 3. Hatékonyság ellenőrzése. 4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. 5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. 6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. 8. Felmerülő napi problémák (szimulált helyzetek) megbeszélése, saját megoldási javaslat, vitakultúra fejlesztése, agresszív fellépés leszerelése (árulkodás – segítség kérés közötti különbség tisztázása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. aktuális közösségeiben a tanult szabályok szerinti munkavégzésre, 2. a környezet és az értékek megismerése alapján azonosulni, elfogadni és szolidaritást vállalni adott helyzetekben, 3. saját véleményt megfogalmazni, empatikusan együttműködni beszédpartnerével, kulturáltan törekedni annak meggyőzésére.

Környezet és egészségvédelem

A környezet és egészségvédelem tantárgy célja a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain az előkészítő évfolyamokon elsajátított ismeretek koncepcionális folytatásaként tovább mélyíteni a tanulók ismereteit az emberi szervezet működésével kapcsolatban. A tanulók fokozatosan, egyre önállóbban figyelik meg és értékelik testük működését, felismerik az egészségre káros, veszélyes helyzeteket, védik egészségüket és ismerik a betegség esetén követendő magatartásformákat. A tantárgy kiemelten foglalkozik az egészséges életmód témakörével, a felnőtt élet legfontosabb természetes testi, lelki folyamataival, a kulturált megjelenés, ápoltság és egészségmegtartás fontosságával. A tantárgy tanítása során különösen hangsúlyos az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel. A tantárgy tanítása során eléri, hogy a tanulók felismerjék mindennapi életükben az élő és élettelen környezet hatásait szervezetükre, feladataikra, munkájukra.

A tantárgy nagy szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természetben és az emberi létezésben előforduló másság megismerésében, elfogadásában.

Önismeret és társas kultúra fejlesztési területen az egészséges lelki egyensúly megtartásában fontos szerepet játszó érzelmi, hangulati jelek felismerésében, kontrolljának alakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló egészséges életmódra törekvését, amely alapját képezi a kiegyensúlyozott felnőtt életnek és megteremti a káros szenvedélyek kerülésének tudatosulását.

A fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismeretei bővülnek az élő és élettelen természet szépségeinek és egyensúlyának megismerése közben, amely hangsúlyozza az önálló élettér kialakításának és megóvásának igényét.

A tanulók az anyanyelvi kompetenciaterületen önmaguk és környezetük megfigyelésével fejlődnek a szervezetet érő külső és belső hatások, igények megfogalmazásában, jelzésében.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületen mélyülnek a tanulók ismeretei a gyakorlatias természettudományos, különösen a mindennapi háztartásban vagy egyszerű munkavégzésben fontos jelenségek körében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tanuló nyitottá válik az őt körül vevő környezet szépségeinek befogadására.

Tematikai egység	**1. Az emberi test**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Saját test ismerete, férfi-nő különbségek 2. Felnőttekhez, orvosához bizalommal fordulás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját testének jelzéseit figyelni, érzéseit megbízhatóan közölni, a változást jelezni, segítséget kérni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Nevezze meg a testrészeit és azok funkcióit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök (szemüveg, hallókészülék, stb.) megfelelő alkalmazását. 2. Vegye észre a testének működésében megjelenő eltéréseket, megfigyeléseit közölje. 3. Figyelje meg és vegye tudomásul a testen megjelenő állandó változásokat. 4. Küzdje le az orvosi beavatkozással szembeni félelmet.	Kommunikáció: szókincsbővítés, olvasás, írás, médiaismeret, telefonálás Testnevelés: testkép, test karbantartása,

5. Tudja, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások). 6. Ismerje a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülje azokat. 7. Tudja, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk. Ismeretek 1. Érzékszerveink és védelmük. 2. Testműködés normál és kóros formái, fellépő zavarok jelzései (rosszullét, vérnyomás eltérése, fájdalom). 3. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek szívpanaszok, vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség) 4. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, időskor). 5. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás. 6. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei. 7. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása. 8. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés. 9. Orvosi ügyelet, mentőkocsi. 10. Veszélyes helyzetek elkerülése. 11. Biztonságos sportolás és munka. Tevékenység 1. Beszélgetés az érzékszervekről és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás). 2. Játékos gyakorlatok a fül, illetve a szem kiiktatásával.	edzése

3. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése. 4. Megtörtént esetek (élmények) elmesélése, ezek megoldási módjai. 5. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről. 6. Orvosi rendelőkben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés). 7. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága. 8. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel. 9. A tanult ismeretek rendszerezése. 10. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek. 11. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tabletta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos.

Tematikai egység	**2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Az egészség, az egészséges életmód, a kíméletes életmód és az egészséges táplálkozás közötti összefüggés.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Környezeti veszélyek elkerülésének és az egészséges életmód kialakítási igényének tudatosítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Az egészséges életmód komplexitásáról szerezzen tudást. 2. Ismerje és alkalmazza, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul. 3. Legyen korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora). 4. Tudja, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi. 5. Tudja, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni. Ismeretek 1. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre. 2. Táplálkozás – zöldség- és gyümölcsfogyasztás, tejtermékek, húsfogyasztás, édességek. 3. Elhízás – diéta, testedzés (küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással). 4. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése. 5. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai. 6. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárlóhely). 7. Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység). 8. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése. Tevékenység	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret Testnevelés: testkép, test karbantartása, edzése, kondicionálás Önismeret

1. Összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között, beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról. 2. Az ápolt külső feltétele az ápolt fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra). 3. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban. 4. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása. 5. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása. 6. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik). 7. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján. 8. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt. 9. Húsáruk felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása. 10. Szavatosság, elkészítési módok. 11. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok). 12. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás). 13. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról. 14. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése. 15. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása. 16. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről. 17. Beszélgetés a tartósítószerről, mint veszélyforrásról (tartósítószer-	

allergia). 18. Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben. 19. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, konditerem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sütött, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, tartósítás, szavatosság, romlott, elhízás, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, diéta, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, konzerv allergia,

Tematikai egység	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Az élővilág sokszínűségének ismerete, a növények és állatok hasonlóságai, különbözőségei.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerje a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Érezzen felelősséget a növényekért, állatokért.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Szerezzen további ismereteket a természet sokszínűségéről. 2. Tájékozódjon a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszna témákban 3. Segítséggel vonjon le következtetéseket a növények, állatok életmódja alapján.	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret Testnevelés: kondicionálás,

4. Érezzen felelősséget a gondozására bízott növényekért és állatokért. 5. Lehetőségei szerint óvja környezete élővilágát. 6. Értse meg a változatos táplálkozás szükségességét. Ismeretek 1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (különböző földrészeken élő emberek csak bőrszín és arcforma alapján különböznek egymástól). 2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése. 3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján. 4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb. 5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok). 6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában. 7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése. 8. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása. 9. Tápláléklánc. 10. Az ember környezetre gyakorolt hatása. 11. Környezetvédelem. 12. Védett környezet. Nemzeti parkok. 13. Környezetvédő programok. Tevékenység 1. Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása. 2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés pl. szárazföldi: tüdővel lélegzik, vízi: kopoltyúval lélegzik, a táplálléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnak hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb.	kirándulás

3. Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény- állatvilág között) 4. Képes „tápláléklánc” összeállítása. 5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás. 6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely, és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek). 7. A tapasztalatok rendszerezése. 8. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók). 9. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert). 10. Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendezések, tablók készítése. 11. Feladatlapok megoldása. 12. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	bőrszín, arcberendezés, felmerülő új fogalmak és megnevezések, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás

Tematikai egység	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Az élettelen környezet sokszínűsége, a tárgyak tulajdonságai.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanuló vigyázzon a tisztaságra, tanulja meg környezetének védelmét, szépítését. 2. Alapszinten ismerje meg a víz szerepét a háztartásban és az élet egyéb területein. Tartson környezetében tisztaságot és rendet.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Ismerje az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat) és a kapcsolatos teendőket 2. Ismerje és tudja elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére. 3. Tudja, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember és vannak balesetek, aminek saját maga az okozója. 4. Tanuljon meg szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani. 5. Képességeihez mérten sajátítsa el a környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát. 6. Vegye észre, ha elhasználódott a levegő, és tanulja meg a szellőztetést. 7. Ismerjen lakóhelyén levegőzésre alkalmas helyeket és közelben lévő kirándulóhelyeket. 8. Ismerje a szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát. Ismeretek 1. A természet erői – víz– szél – tűz. 2. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége). 3. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés). 4. Tiszta környezetünk. 5. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok. 6. Hulladék újrahasznosítás. Tevékenység 1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése).	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret Testnevelés: kondicionálás, kirándulás

2. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása. 3. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról. 4. A tankönyv képeinek értelmezése. 5. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében. 6. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása. 7. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása. 8. Beszélgetés, tabló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól. 9. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról. 10. Hulladékok csoportosítása. 11. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására. 12. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés. 13. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	környezetvédelem, tiszta (iható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, víz, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősember, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz, természeti katasztrófák, földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, légszennyeződés, gőz, gáz, pára, szellőztetés, környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés, hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír-, fém-, műanyag- alapú hulladékok.

	A tanuló 1. ismeri az emberi test működését, az egészségmegőrzés módját és

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	szükségességét, 2. ismeri az egészséges táplálkozás (ételek) és az egészséges életmód (káros szokások hatása) jelentőségét, 3. ismeri a természet, az általa ismert növény- és az állatvilág megóvásának jelentőségét, 4. alapszinten ismeri a természet erőit, hatását, a víz szerepét, 5. képes a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendők szűkebb és tágabb lakóhelyén elvégezni.

Testnevelés

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a testnevelés tantárgy célja a minél önállóbb felnőtt élet tevékenységeinek megalapozásában a munkavégzéshez és az egészséges életmód folytatásához szükséges erőnlét, állóképesség, mozgásos ügyesség fejlesztése. A tantárgy segíti az egészséges testi fejlődést, a motoros képességek fokozatos ügyesedését, korrigálja az esetlegesen jelen lévő tartási és mozgási rendellenességeket. A fejlesztés játékos mozgásformákon alapul, és illeszkedik az egyéni képességekhez. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros kondicionális, a koordinációs és helyzetfelismerő képességek fejlesztése. A tantárgy támogatja a komplex személyiségfejlesztés megvalósulását szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. A tantárgy terápiás célja, hogy az értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a gyakorlati évfolyamokon való helytállásra.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önelfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát.

A testnevelés tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen hozzájárul a verbális utasítások megértéséhez, a mozgások bemutatás vagy szóbeli irányítás alapján minél pontosabban és differenciáltabban történő kivitelezéséhez.

A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Tematikai egység	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	1. Kialakult testkép, kommunikációs befogadó készség. 2. Motiváltság az együttműködésre. 3. A mozgás igénye.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szabályokat betartani, utasításokat minél pontosabban követni. 2. Testi fejlesztés, téri irányok, eligazodás térben. 3. Helyes életmód kialakításának elmélyítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Felszólításokra adekvátan cselekedjen: sorakozás, irányváltoztatások, testrészek mozgatása (egyéni képességeknek megfelelően) 2. Törekedjen a gyakorlatok minél pontosabb kivitelezésére 3. Legyen számára örömforrás a mozgás Ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tevékenység 1. Sorakozó magasság szerint.	Környezet- és egészségvédelem: egészségmegőrzés

2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. 5. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 6. Vezényszavak megértése. 7. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony	

Tematikai egység	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Órakeret:**
Előzetes tudás	Adott ritmus átvétele és követése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Alapgyakorlatokat pontos végzése, hibák javítása. Izmok erősítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Legyen képes az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Értse meg az egyszerű utasításokat. 3. Tudja a kéziszereket megfelelően használni. Ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tevékenység 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas	Környezet- és egészségvédelem: egészségmegőrzés

térdemelés, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás és ütemtartás figyelembevételével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek megnevezése.

Tematikai egység	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Órakeret:**
Előzetes tudás	1. Erőnlét fejlesztése. 2. A mozgás összerendezettsége.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Gyakorlatok kitartó végzése, a hibák javítása. 2. Izmok erősítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A szóbeli utasításokat értse meg és kövesse 2. Legyen képes egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban. Ismeretek 1. Guggolás 2. Kúszás 3. Mászás	Környezet- és egészségvédelem: egészségmegőrzés

4. Függeszkedés 5. Távolugrás 6. Guruló átfordulás előre, hátra 7. Állórajt, futás 8. Egyensúlyozó járás. Tevékenység 1. Guggoló járás, 2. kúszás padok között, 3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés), 4. egy lábról elrugaszkodás távolugrás nekifutásból, 5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra), 6. álló rajtból-versenyfutás, 7. helyben rugózásból elrugaszkodás, 8. mászás kötélen, bordásfalon (irányítással), 9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át, 10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból, 11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén,	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter

Tematikai egység	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret:**
Előzetes tudás	1. Önzetlen játék. 2. Céltudatosság.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat	

1. Legyen képes a szabályok megértésére és a szabálykövetésre 2. Tudjon egyre biztonságosabban labdát vezetni, elkapni, célba dobni. 3. A játék jelentsen örömforrást számára Ismeretek 1. Kislabda dobás 2. Átadások 3. Labdavezetés Tevékenység 1. Kislabda dobás álló helyzetből. 2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla). 3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. 4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések. 5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése (irányítással) 6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás. 7. lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.	Környezet- és egészségvédelem: egészségmegőrzés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Tematikai egység	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret:**
Előzetes tudás	1. Szabálykövetés. Csapatszellem fontossága.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kísérni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Legyen képes betartani a sportjátékok elemi szabályait és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni. 2. A szabályokat minél pontosabban tartsa be. 3. Legyen képes a veszteség okozta frusztrációt kezelni. Ismeretek 1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda 2. Pingpong 3. Labdarúgás 4. Tollaslabda, szivacslabda 5. Kidobós 6. Úszás (vízbiztonság) 7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata 8. Teke, kugli, biliárd 9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása Tevékenység 1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés kosárra dobás, védekezés, 2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás, 3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védése, 4. szivacslabda, tollaslabda ütögetés, átütés a háló másik oldalára, 5. az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása, 6. egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó), 7. úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása. 8. kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.	Számolás-mérés: tájékozódás, műveletek végzése Környezet-ismeret: egészség-megőrzés
Kulcsfogalmak/fogal	sportágak megnevezése, kosárpalánk, kosár, kosárlabda, szerva, kapu,

mak	gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellső átadás, szerválás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. mozgásos tevékenységek rendszeres végezésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képességek szintjének emelése érdekében, 2. sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 3. sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére.

11.4.5. A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA GYAKORLATI KERETTANTERVE

A készségfejlesztő kerettantervek heti 4, 8, illetve 12 óraszámra lettek kidolgozva. A gyakorlati évfolyamokon a készségfejlesztő kerettantervek oktatására heti 20 óra (a hozzá tartozó szabad időkerettel) áll rendelkezésre. Ezen időtartamot kell az intézménynek a készségfejlesztő kerettantervek oktatásával kitöltenie, azaz a tanulónak a gyakorlati évfolyamokon egy 2-5 készségfejlesztő kerettantervből álló képzési egység elsajátítására van lehetősége.

Ennek egyetlen korlátja, hogy nem oktatható egy egységben a

- Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre képes tanulók részére és a
- Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére

megnevezésű készségfejlesztő kerettanterv.

A készségfejlesztő iskola sikeresen teljesített gyakorlati évfolyamai eltérő készségfejlesztő kerettantervek szerinti oktatással megismételhetőek.

A készségfejlesztő kerettantervek sikeres elvégzése részszakképzettséget, illetve szakképzettséget nem tanúsít.

11.4.5.1. AGYAGTÁRGY KÉSZÍTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

A készségfejlesztő kerettanterv az agyagtárgy készítés alapvető technikáinak készségszintű elsajátításával megvalósuló, társadalmilag elfogadott esztétikai értéket hordozó, művészeti, tárgyalkotó tevékenységet foglalja magába.

Célok

1. A tanuló váljon alkalmassá használati termékek (háztartási- és dísztárgyak) előállítására, és mint betanított munkás ebben közreműködjön.
2. Fejlessze a produktív munkavégzést megalapozó személyes, szociális és szakmai kompetenciákat.
3. Alakítsa ki és ápolja a kreatív önkifejezés igényét.
4. Segítse elő az alkotótevékenység során szerzett én-kompetencia élmény által a pozitív önértékelést, támogassa az alkotásban rejlő elaborációs lehetőségek által az érzelmek és feszültségek feldolgozását.
5. Keltse fel a művészetek, kiemelten a kerámiakészítés és a népművészet iránti érdeklődést, és bővítse az ezekkel kapcsolatos ismereteket.

Feladatok

1. A képességek függvényében az agyagtárgy készítő eljárások minél teljesebb megtanítása.
2. A művészeti ismeretek bővítése, az alkotó- és befogadóképesség fejlesztése.
3. Az agyagtárgy készítő tevékenységekhez kapcsolódó jártasságok, készségek fejlesztése.
4. Önszabályozási, együttműködési és alkalmazkodási stratégiák fejlesztése.
5. Gondolkodási műveletek, forma- és térészlelés, figyelem, emlékezet, tervezés, rugalmasság, alkotó képzelet fejlesztése.
6. Az önkifejezési törekvések támogatása, motiváció felkeltése az önálló alkotótevékenység iránt.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés: A tanuló elsajátítja a műhelyben szükséges óvatos viselkedési- és együttműködési szabályokat, megismeri a műhely rendjének fontosságát, toleránssá válik önmagával és társaival szemben.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: a készségfejlesztő kerettanterv keretében a tanuló megismerkedik a nemzeti hagyományokkal, a népi iparművészet alapjaival, a használati eszközökkel, díszítő elemekkel.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: a képzés során a tanuló képessé válik saját alkotói kompetenciájának megélésére, átéli a tárgyak létrehozásának örömét.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: a készségfejlesztő kerettanterv elsajátítása közben a tanulók megismerkednek a természetben előforduló alapanyagok felhasználhatóságával, az anyagokkal, energiával való takarékossággal. A készségfejlesztő kerettanterv tananyagtartalma segíti a megfelelő óvatosság kialakulását az alapanyagok egészség- és környezetkárosító hatásainak kivédésére**.**

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: az agyagtárgy készítéshez kapcsolódó speciális kifejezésekkel bővül a szókincs, ezáltal változatosabbá válik a beszédprodukció.

Matematikai kompetencia: a gyakorlati tevékenységek szükségessé teszik a minél önállóbb probléma-felismerést és megoldást, a mennyiségek kezelését, hozzájárul a téri- és időbeli tájékozódás fejlődéséhez.

Természettudományos és technikai kompetencia: a tanuló ismeretei fejlődnek a munkafolyamatok során az alkalmazott eszközök funkciójának megismerésével, a változások követésével, az anyagátalakulás folyamatának megfigyelésével, az egészség- és balesetvédelmi ismeretek elsajátításával.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A képzés támogatja a tanulók kreativitásának, esztétikai érzékének, önálló ízlésvilágának fejlődését. Képessé válnak tapasztalataik, élményeik kreatív kifejezésére, az esztétikum és praktikum összhangjának

tervezésére. Lehetőségük adódik a kulturális sokszínűség megismerésére. A művészi önkifejezésen keresztül gazdagodik a személyiségük, önismeretük, kialakul belső igényességük, és megélik az önálló forma, szín választásán keresztül saját alkotói kompetenciájukat.

Elvárt teljesítmény

A tanuló képességeihez mérten igyekezzen elsajátítani a kerámiakészítés alapvető technikai fogásait és elméleti ismereteit. Az alkotótevékenység során a munka- és balesetvédelmi szabályok betartása mellett törekedjen az adekvát alapanyag- és eszközhasználatra és a produktív együttműködésre. Az elkészítendő tárgyakban törekedjen a forma-funkció és egyéni elképzelései összhangjának megjelenítésére.

1. Anyagismeret: a tanulónak ismernie és tudnia kell:
    a. az agyag és egyéb szakmai alapanyagok eredetét, előkészítését a gyakorlati tevékenységben történő felhasználáshoz,
    b. a munka során használt eszközök, szerszámok megnevezését, funkcióját,
    c. a kerámiakészítés fázisait,
    d. az edényformákat és azok funkcióit,
    e. az alapvető színező anyagokat és eljárásokat.

1. Az agyagtárgy-készítő szakmai ismereténél a tanulónak ismernie kell:
    a. a hagyományos tárgykészítés módjait, technikáit,
    b. kerámiatörténeti alapismereteket,
    c. az agyag-előkészítés műveletét,
    d. különböző alakítási technikákat,
    e. a mintázásban használt eszközöket, eljárásokat és a mintázás lehetőségeit,
    f. a tervezésben az alapvető tervezési ismereteket (anyag- és eszközszükséglet),
    g. forma- és színkompozíciós ismereteket.

1. Esztétika, néprajzi, népművészeti alapismeretek tanulása során a tanulónak tudnia kell:
    a. az esztétika fogalmát, jelentőségét a tárgykészítésben,
    b. néprajzi motívumok ismeretét,

c. alapvető népművészeti ismereteket,
d. különböző tájak, korok jellegzetes forma- és mintakincseit.

1. Gyakorlati követelményeknél a tanulónak ismernie és tudnia kell

a. a különböző formaalakító eljárásokat
   i. lapedény készítés,
   ii. applikált edénykészítés,
   iii. formába préselt edénykészítés,
   iv. marokedény készítés,
   v. korongolt edénykészítés,
b. szakszerűen elvégezni a szükséges előkészítő műveleteket,
c. a különböző díszítési eljárásokat,
d. a mintázási lehetőséget kihasználva változatos, egyedi termékek kivitelezését,
e. a megfelelő technika kiválasztását a tervek elkészítése után,
f. a munkafolyamatok helyes sorrendjének kialakítását
g. a befejező műveletek szakszerű elvégzését,
h. az elkészített tárgyban keletkezett hibák felismerését, szükség esetén kijavítását,
i. a használt vegyi anyagok szakszerű, egészségkímélő kezelését,
j. a kemence használata során a szakszerű és óvatos munkavégzést.

1. Munkavédelmi alapismeretek:

a. védőfelszerelések, munkaruházat ismerete,
b. a műhely tisztántartásának, portalanításának biztosítása,
c. a balesetveszélyes hulladékok szakszerű eltávolítása.

1. Elsősegélynyújtás alapismeretek:

a. szúrás, vágás, égés kezelése,
b. kéziszerszám okozta sérülés kezelése,
c. mentőláda ismerete, helyes használata.

Az agyagtárgy-készítő szakmai program oktatásának tárgyi feltételei

A szakmai képzéshez három, a funkció szerint elkülönített helyiség szükséges: műhely,

raktár, kemencetér.

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tágas tanműhely szükséges, a tanulók testméretének és az ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel, munkaasztalokkal felszerelve.

Eszközigény

1. Lakkozatlan felületű agyagbegyúró asztal
2. Elektromos kemence és tartozékai (polcok, állványok)
3. Fazekaskorong, asztali korongok
4. Mintázófák, gyűrűk, fakések
5. Vágódrótok
6. Rajztáblák, gyúródeszkák, sodrófák
7. Különböző méretű műanyag tálak, tölcsérek, fedeles vödrök, tároló dobozok
8. Fakanalak, merőkanalak, szűrők, sziták
9. Ecsetek különböző méretben
10. Fazekas agyag, samottos agyag (finom és durvaszemcséjű)
11. Engóbok (földfesték), mázak, színtestek
12. Mázazó, égető fogók
13. Védőruházat – hőálló kesztyűk, gumikesztyűk, maszk
14. Tisztálkodó- és takarítóeszközök

Szemléltető eszközök

1. A népi fazekasság, a kerámia ipar és kerámiaművészet bemutatására albumok
2. A tananyagban szereplő technikákkal készült tárgyak (az alkotás fázisainak bemutatására)
3. Szakkönyvek, tankönyvek, szaklapok, fényképek, képeslapok

Audiovizuális eszközök

1. Számítógép, interaktív tábla
2. DVD-, CD-lejátszó
3. fényképezőgép, kamera

4. Diavetítő, diafilmek

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1.Tárgyalkotó eljárások	200	100	100
2.Díszítő eljárások	190	95	95
3.Anyag- és eszközismeret	56	28	28
4. Művészeti alapismeretek	52	26	26
5. Munkavédelem	20	10	10
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

Tematikai egység	1. Tárgyalkotó eljárások	**Órakeret: 200**
Előzetes tudás	1. Elemi ismeretek a tárgyalkotási technikákról, festésről, mintázásról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Esztétikus, használható agyagtárgyakat készíteni minél kevesebb segítséggel. Saját elképzeléseket megvalósítani az alkotómunka során.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Minél nagyobb önállósággal megtervezni a munkafolyamatot és kiválasztani a szükséges alapanyagokat, eszközöket. 2. A tárgyalkotó eljárásokat megkülönböztetni. 3. Az agyagtárgy-készítő technikákat az elkészítendő tárgyakhoz rendelni. 4. Az agyag alakításának lehetőségeit figyelembe venni önálló elképzelései megvalósításánál. 5. Legyen képes a közös tevékenységben együttműködni, ha szükséges, tudjon segítséget kérni. 6. Növekvő önállósággal, irányítás mellett készítse el a különböző tárgyakat. 7. Egyéni ötleteket, elképzeléseket megvalósítani az alkotómunka során. Ismeretek 1. Lapedények készítésének 2. Apró elemekből applikált edények 3. Figurális kerámia 4. Korongozás gyakorlása 5. Agyagtárgyak szárításának, előkészítésének égetéshez Tevékenység 1. Az agyag előkészítése begyúrása. 2. A megfelelő agyagtípus kiválasztása és előkészítése – méretezése, begyúrása, levegőtlenítése. 3. Különböző formájú, funkciójú lapedények készítése, pl.: tálak, tányérok, lapvázák, dobozok. 4. Az agyag nyújtása, méretre vágása, a darabok összeillesztése agyagpépes rögzítéssel. 5. Golyó gyúrása, agyaggyöngyök készítése. 6. Golyós préseléssel különböző formájú, funkciójú tárgyak készítése.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret; az esztétikai érzék fejlesztése

7. Építés golyókból agyagpépes rögzítéssel. 8. Agyaghurka sodrása, felrakása, különböző formájú, funkciójú tárgyak készítése. 9. Csigás elemek készítése, felrakása, különböző formájú, funkciójú tárgyak készítése. 10. Hengerkorongolás gyakorlása, benyomás, felhúzás próbálgatása. 11. Kombinált elemekből épített tárgyak 12. Szivacsolás, simítás, sorja eltávolítás. 13. Tárgyak megjelölése névjeggyel, monogrammal. 14. Szivacsolás zsengélés előtt. 15. Portalanítás mázazás előtt. 16. A tanult technikák szabadon választott kombinációjával készített agyagplasztikák, agyagbábok, állatfigurák, emberalakok, népi gyermekjátékok, ékszerek készítése. 17. Agyagtárgyak készítése a tanult elemek és eljárások különféle kombinációjával: hasas, szűkülő nyakú edények készítése, építése golyókból, agyaghurkából, szalagokból, csigás elemekből, ezek variációiból agyagpépes rögzítéssel, különféle formába préselt edények	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak. Korongozás, lapedény, szivacsolás, monogram, mázazás, csigás elem.

Tematikai egység	2. Díszítő eljárások	**Órakeret: 190**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a tárgyalkotási technikákról, festésről, mintázásról, az agyag tulajdonságairól, formázhatóságáról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tetszetős kerámiatárgyakat létrehozni változatos díszítő technikák alkalmazásával.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Az agyag halmazállapotának, lágyságának megfelelő díszítő technika kiválasztása. 2. A díszítő technika megfelelő alkalmazása - eszközválasztás, nyomaték, festékek, mázak kikeverése, felhordása megfelelő vastagságban irányítással. Ismeretek 1. Nyers, puha agyagon alkalmazható díszítő eljárások 2. Első égetés előtti díszítő eljárások 3. Nyers, száraz agyagon alkalmazható díszítő eljárások 4. Égetett agyagtárgyakon alkalmazható díszítő eljárások Tevékenység 1. Pecsételés apró tárgyakkal, természetes anyagokkal. 2. Agyagtárgyak díszítése karcolással, vájással. 3. Agyagtárgyak díszítése rátett, domborműves technikával. 4. Textíliák, érdes felületű anyagok agyagra préselése. 5. Áttört díszítés szaggatóformával és szabad kézzel. 6. A kész agyagtárgyak díszítése kavicsolással és földfestékkel. 7. Az égetett agyagtárgyak díszítése mázazása különböző módszerekkel-ecsettel, mártással, csorgatással, sablonnal stb.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás Etika: az esztétikai érzék fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A díszítő eljárás és a szükséges eszközök elnevezése.

Tematikai egység	3. Anyag- és eszközismeret	**Órakeret: 56**
Előzetes tudás	Ábrázolás-alakítás alapanyagainak, eszközeinek, felhasználási technikáinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési	Agyagtárgy készítés során az alapanyagok és eszközök	

célok	rendeltetésszerűen tudja használni.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Legyenek ismeretei a különböző agyagtípusok tulajdonságairól, felhasználási területeiről. 2. Néhány gyakran alkalmazott eszköz neve, adekvát használata, tisztán tartása. 3. Engóbok, mázak kikeverése, megfelelő felhordása az agyagtárgyakra irányítással. Ismeretek 1. Agyagtípusok és felhasználási területük 2. Az alkotómunka során használt eszközök, funkciójuk, rendeltetésszerű használatuk 3. Engóbok, mázak Tevékenység 1. A különböző agyagtípusok tulajdonságainak megtapasztalása. 2. Felhasználási területek, hasonlóságok, különbségek megfigyelése. 3. Agyag tárolása, megóvása a kiszáradástól. 4. Az agyag megmunkálása során bekövetkező halmazállapot változások megtapasztalása. 5. Az agyagalakíthatóság határainak megtapasztalása. 6. Ismerkedés az alakítás, mintázás, díszítés, korongozás, égetés eszközeivel, funkcióikkal, rendeltetésszerű használatukkal, tárolásuk, ápolásuk módjával. 7. A földfestékek és mázak alapvető tulajdonságainak, használati lehetőségeinek megtapasztalása és felhordási lehetőségek kipróbálása.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret; az esztétikai érzék fejlesztése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Agyagtípusok elnevezése, pl: fazekas, samott, porcelán Az eszközök elnevezése, pl.: mintázófa, spatula, szobrászgyűrű, metsződrót

Tematikai egység	4. Művészeti alapismeretek	**Órakeret: 52**
Előzetes tudás	Népszokások, népi hagyományok, művészeti ágak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismerni a különböző kerámiatárgyakat, funkciójukat, a motívumokat felhasználni az alkotómunka során.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Műalkotások differenciálása művészeti ágak szerint. 2. Irányítással szemléljen művészeti alkotásokat. 3. Ismerje meg a népi kismesterségek jellemző vonásait és néhány népszokást. 4. Ismerkedjen a különböző népek kerámiáival, felhasználási területeivel. 5. Differenciálja a népművészet tárgykultúráját anyag és funkció szerint. 6. Növekvő önállósággal alkalmazzon néhány jellegzetes díszítő motívumot. Ismeretek 1. Betekintés különböző korok és kultúrák tárgyalkotó és emberábrázoló művészetébe 2. Népünk művészete 3. A kerámiakészítés története, a kerámia felhasználási területei 4. Különböző népek kerámiái 5. A forma és funkció kapcsolata agyagtárgyaknál	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret; az esztétikai érzék fejlesztése

Tevékenység 1. Múzeumlátogatás, nevezetes épületek, tájházak, alkotóházak megtekintése. 2. Művészeti albumok, kiadványok szemlélése. 3. Különböző művészeti ágak jellemző alapanyagainak, munkaeszközeinek és technikáinak megfigyelése. 4. Lehetőség szerint: alkotók megfigyelése munka közben. 5. Ismerkedés népszokásainkkal, az ünnepekhez kapcsolódó hagyományokkal, tárgyakkal. 6. Tájegységekre jellemző díszítő motívumok rajzolása, alkalmazása agyagtárgyakon	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészeti tevékenységek és egyszerű esztétikai fogalmak. Népi kismesterségek és jellemző alapanyagaik: népi faragóművészet, bőrmívesség, hímzés, csipke, mézesbábosság, hímes tojás, fonás, szövés, fazekasság. Népszokások jellemző momentumainak megismerése: húsvéti, farsangi, karácsonyi népszokások. Díszítőmotívumok, tájegységek elnevezése. Művészeti tevékenységek és egyszerű esztétikai fogalmak. Neves alkotók, jellegzetes alkotások-festészet, szobrászat, grafika, építészet

Tematikai egység	5. Munkavédelem	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Háztartástan alapismeretek (takarítás, személyi higiénia, eszközhasználat).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az agyagtárgyak készítése során balesetek, balesetveszélyes helyzetek elkerülésével tevékenykedni, alkotásokat létrehozni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Munka- és balesetvédelmi szabályokat megismerni és betartásukra törekedni. 2. Felismerni a balesetveszélyes helyzeteket és szükség esetén segítséget kérni. Ismeretek 1. A biztonságos munkavégzéshez elengedhetetlen munka- és balesetvédelmi szabályok megismerése. 2. Munka- és védőruha funkciója 3. A kemence használata, a használat veszélyessége. a. Segítségkérés módjainak, eszközeinek ismerete. Tevékenység 1. Az agyag, festékek, mázak biztonságos használatának alapvető szabályainak elsajátítása szemléltetés, magyarázat útján és az alkotómunka folyamatában (pl.: por keletkezésének megakadályozása festékkeverés közben, festék, máz és agyagpor belélegzésének elkerülése). 2. A balesetek megelőzéséhez szükséges tennivalók szemléltetése és gyakorlása (pl. kiömlött víz feltakarítása, festék azonnali eltávolítása, agyagtömbök mozgatása, törött, repedt kerámia kezelése, érintésvédelem). 3. Segítségkérés, problémamegoldás gyakorlása szituációs játékok segítségével. 4. Foglalkozások utáni kézápolás.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret; az esztétikai érzék fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munka- és balesetvédelmi szabályok ismerete és betartása. Segítségkérés módjainak ismerete.

11.4.5.2. ÁRUFELTÖLTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. Az árufeltöltő tevékenységek bemutatása, megtanítása, gyakorlása, a szükséges készségek elsajátítása és önálló – részben önálló – alkalmazása.
2. Készítse fel a fiatalokat arra, hogy egyéni megsegítéssel legyenek képesek felnőttként munkát vállalni, a munkaerőpiacon segítséggel eredményesen helytállni.

Feladatok

1. A gyakorlat biztosítsa a tanulók munkatapasztalat-szerzését, a munkahelyi környezet megismerését.
2. A tanulók ismerjék meg és alkalmazzák a munkaviszonyból származó kötelezettségeket és az ehhez fűződő jogaikat.
3. A tanulók sajátítsák el az áruk rendszerezésének, rendezésének gyakorlatát és ismerjék fel tevékenységük fontosságát.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területeken:

Pályaorientáció: Ismerje a fiatal azt a területet, ahol tevékenykedik, tudjon tájékozódni a munkaterületen. Legyen képes huzamosabb ideig végezni a kijelölt munkát, a szükséges öltözék és eszközök kiválasztásával. Tudjon utasításokat végrehajtani. Törekedjen a kitartó, folyamatos munkavégzésre.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A magatartást szabályozó viselkedésformákat kialakítása, megszilárdítása. A különböző élethelyzetek megismerése. Elvárás, hogy a fiatal fokozatosan, képességeihez mérten meg tudjon felelni a rá váró feladatok elvégzésére. Alakuljon ki önismerete annyira, hogy segítséggel képes legyen társaival megfelelően együtt dolgozni. Tudja emberi kapcsolataiban az egyet nem értést kezelni, és kevésbé sérüljön a vitákban. Legyen képes bizalommal fordulni szűkebb, és tágabb környezetéhez amennyiben segítségre van szüksége.

Felelősségvállalás: Szükséges, hogy végzett munkáját szeresse, tevékenysége eredményét képes legyenek magáénak érezni, érzelmileg kötődjön társaihoz, tanáraihoz, nevelőihez, ami a munkavégzés folyamatában nélkülözhetetlen számára. Kialakítandó a rend igénye, a rend megteremtésének és fenntartásának, valamint megőrzésének képessége. Elvárt a tervezett munkakövetelmények teljesítése valamint a vezetői utasítások figyelembevétele. A társakkal való együttműködés elvárható szinten legyen jelen mindennapi munkavégzésében.

A testi és lelki egészségre nevelés: Sajátítsa el a fiatal az egészség megóvásához szükséges egészségügyi alapismereteket, az alapvető higiéniai szokásokkal együtt. Mindennapi élete és munkája során törekedjen az egészséges és a tiszta, környezetszennyezéstől mentes életmód megjelenítésére, megtanulására és közvetítésére. Feladat a mindennapi élethez alapvetően nélkülözhetetlen munka- és egészségvédelmi ismeretek, szokások elsajátítása mellett a testi fejlettség és ellenálló képesség kialakítása és fenntartása. Fontos, hogy kialakuljanak az egészséges életmódhoz tartozó higiéniás szokások. A fiatal képességeinek megfelelően vigyázzon egészségére, kerülje a káros szokások kialakulását.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció
A tantárgy támogatja a szókincs bővülését a gyakorlati tevékenységek, eszközök, munkafolyamatok területén, javul a szóbeli utasítások megértése.

Matematikai kompetencia
A tevékenységek támogatják a téri elrendezés felismerésének képességét és a téri tájékozódás javulását. Bővül a csoportosítási, számolási képesség, a változások felismerésének reakcióideje csökken.

Természettudományos és technikai kompetencia
A gyakorlati tevékenység során a tanulók elsajátítják az esztétikus és biztonságos téri elrendezés képességét, felismerik az árurendezés szempontjait.

Esztétikai és művészeti tudatosság
Az árufeltöltés gyakorlata megismerteti a tanulókat a kereskedelemben elengedhetetlen pontos, precíz esztétikus bemutatás és a vásárlói igények és ízlés kielégítésének igényével.

Tárgyi feltételek:

Intézményi belső gyakorlathoz többfunkciós polcrendszer és tárolók, csomagoló és mozgató eszközök, gyakorló eladótér szükséges. A gyakorlat során biztosítani kell minél többféle

árucikk és göngyöleg megismerését iskolai tanműhelyben és sokféle valódi eladótérben és raktárban.

Eszközigény:

1. Munkavédelmi felszerelések (munkaköpeny, védőkesztyű, munkacipő, stb.).)
2. Különféle árucikkek
3. Polcrendszerek
4. Anyagmozgató eszközök (talicska, bevásárló kocsi, „béka”…)
5. Takarító eszközök és anyagok
6. Szemléltető eszközök
7. Szakkönyvek, tankönyvek, képes lapok
8. Audiovizuális eszközök
9. Számítógép, interaktív tábla
10. Fényképezőgép, kamera

A képzés végére elvárt teljesítmény:

1. A tanuló képessé válik a munkavédelmi és balesetmegelőző szabályok betartására.
2. Megismeri a különféle árucikkeket, termékeket, képes csoportosítani őket, a kereskedelmi céloknak megfelelően elhelyezni a bemutató térben vagy raktárban.
3. Segítséggel, de a képzés során egyre önállóbban képes utasításoknak megfelelően, a szabályosságot betartva dolgozni.
4. Megismeri az elvárt udvariassági szabályokat, alkalmazkodni képes a munkahelyi hierarchiához.

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	**4**
2 éves órakeret	**288**
Ebből kötött	**260**
Szabadon tervezhető órakeret	**28**

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Általános Ismeretek	8	4	4
2. Tájékozódás, árurendszerezés	16	8	8
3. Munkavállalói ismeretek	16	8	8
4. Munka-, baleset-, és környezetvédelmi ismeretek	16	8	8
5. Áruismeret	102	51	51
6. Árufeltöltési ismeretek	102	51	51
Szabadon tervezhető órakeret	28	14	14

Tematikai egység	**1. Általános ismeretek**	**Órakeret: 8 óra**
Fejlesztési cél	A tanulók részére áru feltöltő tevékenység bemutatása, megtanítása, gyakorlása. Az ehhez szükséges készségek elsajátítása.	
Előzetes tudás	A tanulók előzetes ismerete az árufeltöltésről, az áruk ismeretéről. Előzetes felmérés elkészítése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Legyen képes a tanuló az alapvető munkavédelmi és baleset megelőzési szabályok betartására. Kommunikáció fejlesztése egyéni célok alapján.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az árufeltöltési munka szerteágazó, sokoldalú tevékenységeinek megismerése. 2. Változatos feladatok a tanulók számára az ismeretek elsajátításához.	Kommunikáció: Nem verbális jelzések ismerete. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli

Ismeretek 1. Általános áru- és rendszerezési ismeretek 2. Balesetvédelem 3. Anyagismeret 4. Termékek sokféleségének ismerete 5. Helyismeret, tájékozódás az eladótéren. 6. Védőruhák, védőeszközök megismerése. 7. Biztonsági szabályok elsajátítása, megismerése.	tájékozódás. Osztályfőnöki óra: Balesetvédelmi szabályok betartása, elővigyázatos magatartás. •
Kulcsfogalmak/ fogalmak	eszközök, áru, eladótér, balesetvédelem, anyagismeret, védőruha kötény, köpeny, gumikesztyű, védősapkavédőcipő

Tematikai egység	**2. Tájékozódás, árurendszerezés**	**Órakeret: 16 óra**
Fejlesztési cél	Tájékozódási feladatok fokozatos megismerése, kiterjesztése.	
Előzetes tudás	Helyismeret felelevenítése a korábbi tapasztalatok útján.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Termékek sokféleségének ismerete. Az áruk elhelyezése csoportosítási szempontok alapján.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Kijelölt helyek megtalálása. 2. Egymás segítése munkavégzés közben. 3. Önálló munkavégzésre való felkészítés felnőtt segítségével. 4. Az eladótér megismerése, átlátása. Tájékozódás fejlesztése. Áruismeret fejlesztése. 5. Többféle üzlet megismerése. 6. Üzletek közötti azonosságok és különbségek felismerése. a. Tanulmányi séta a különböző nagyságú és	<u>Számolás-mérés</u> „Térképismeret” Tájékozódás a környezetben. Etika: Munkahelyi viselkedés és kapcsolatok.

profilú üzletekben Ismeretek 1. Tájékozódási feladatok megismerése. 2. A tanultak játékos gyakorlása: a. makettek b. képek c. valós áruk 3. A termékek ismeretének rendszerezése. 4. Az áruk sokfélesége. 5. Tájékozódás az eladótérben, az eladótér megismerése, elhelyezkedése. 6. Az áruk elhelyezésének fontossága, területi elhelyezés megismerése.	. .
Kulcsfogalmak/ fogalmak	eladótér, térkép, makett, áru, üzlet, különbség, hasonlóság, azonosság

Tematikai egység	**3. Munkavállalói ismeretek**	**Órakeret: 16 óra**
Fejlesztési cél	Kapcsolódás más gyakorlati tevékenységi területekkel.	
Előzetes tudás	Tanulmányi séták. Gyakorlatok alkalmazása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az eladótérben alkalmazott kapcsolattartási és udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Udvariassági szabályok fejlesztése. 2. Kapcsolattartás vezetőkkel, kollégákkal, vásárlókkal. Ismeretek 1. Kapcsolattartás fontossága.	<u>Etika:</u> Társas kapcsolatok fontossága. <u>Kommunikáció:</u>

2. Udvariassági szabályok betartása.	Másokkal történő együttműködés. Osztályfőnöki óra: Kötelességek és szabályok betartása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munkavállalás, szerződés, önéletrajz, magázás-tegezés, jelenléti ív, munkaidő, pihenő idő, munkabeosztás, szabadság

Tematikai egység	**4. Munka-, baleset-, és környezetvédelmi ismeretek**	**Órakeret: 16 óra**
Fejlesztési cél	A raktárhelyiségek megismerése	
Előzetes tudás	A raktárban használt eszközök	
Tantárgyi fejlesztési célok	A raktárhelyiségek fontossága, az ott használt eszközök megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Raktárhelyiségek fontossága. 2. A helységben tartott áruk osztályozása, elhelyezése. 3. Speciális balesetvédelemi oktatás fontossága. 4. Veszélyekre való figyelem felhívása. 5. Áruismeret fejlesztése. 6. A nyugodt harmonikus, de pontos munkavégzés fontossága. 7. A gyakorlott eszközhasználat segít a munka közbeni balesetek megelőzésében. Az elvégzendő munka lépéseinek a begyakorlása. 8. Az áruk célszerű elhelyezése. 9. Időrend-munkarend fontossága a. Védőruha fontossága a raktárhelyiségekben. b. Helyzetgyakorlatok alkalmazása, az áruk	Környezet és egészségvédelem: Balesetvédelem. Számolás-mérés Területek megismerése. „Térképismeret” Osztályfőnöki óra: Munkavédelem. Eszköz használat, szabályismeret. .

elhelyezésével kapcsolatban. c. Az áruk gyors és pontos elhelyezése Ismeretek 1. Tájékozódás a raktárhelységekben. 2. Balesetvédelem, és megelőzés fontossága. 3. A raktárakban használt eszközök: a. létrák b. targoncák c. emelők d. kocsik e. rekeszek f. konténerek g. raklapok 4. Eszközismeretek. 5. A szabályok betartása amelyek, csak gyakorlás során rögzülnek. 6. Az áruk tisztaságának, csomagolásának ellenőrzése. 7. Lejárati idő.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	raktárhelység, raktározás, áru osztályozása, rövid ideig eltartható élelmiszerek, konzerv, rizs, liszt, cukor, fűszerek, konténerek, rámpák, raklapok, rekeszek, targoncák, létrák, emelők, eszközök, munkavédelem, törékeny cikkek, üveg, porcelán, eszközhasználat, szabályok

Tematikai egység	**5. Áruismeret**	**Órakeret: 102 óra**
Fejlesztési cél	Képességeinek megfelelően legyen képesek munkájukban részbeni önállóságra, irányított munkavégzésre.	
Előzetes tudás	Ismeretek az árukról, az áruk osztályozása, csoportosítása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás az eladótérben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az eladótér megismerése, átlátása. 2. Tájékozódás fejlesztése. a. Tanulmányi séta a különböző nagyságú és profilú üzletekben Ismeretek 1. Élelmiszerek osztályozása: a. napi cikkek b. rövid ideig eltartható élelmiszerek 2. Napi cikkek: a. gyümölcs, zöldség b. tojás c. tej-tejtermékek d. hús-húskészítmények e. cukrászati termékek f. kenyér pékáru, kétszersült g. mélyhűtött termékek 3. Élelmiszerek: a. rövid ideig eltartható élelmiszerek: b. konzervek, c. rizs, liszt, cukor csomagolása d. fűszerek 4. Rövid ideig eltartható élelmiszerek: a. kávé b. tea c. cukorka d. csokoládé e. italok 5. Hosszabb ideig eltartható fogyasztási cikkek: a. törékeny cikkek	<u>Számolás-mérés</u> Térben való tájékozódás. Kommunikáció: Nem verbális jelek értelmezése. .

b. üveg és porcelán áruk c. vegyi anyagok d. tisztítószerek e. kozmetikai termékek f. papírból készült termékek, írószerek 6. Külön elbánást nem igénylő cikkek: a. textil termékek b. fából készült termékek c. fémből készült termékek d. műanyag áruk	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	üzletek, áruk, élelmiszerek, eladótér, napi cikkek, rövid ideig eltartható élelmiszerek

Tematikai egység	**6. Árufeltöltési ismeretek**	**Órakeret: 102 óra**
Fejlesztési cél	A munkavégzéshez kapcsolódó naponta elvégzendő tevékenységek, ezek szakszerű pontos végzése.	
Előzetes tudás	Az áru csomagolásánakcsomagolásának ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az áru kihelyezése. 2. Kihelyezés előtt a tisztaság fontossága.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A munkafeladatok tudatos begyakorlása. 2. A munkafolyamatokban használt saját eszközök fontossága, megismerése. 3. A rend és tisztaság fontosságának megismerése. 4. A takarítási munkák fontossága. 5. Az áruk esztétikus, célszerű elhelyezése. a. Eszközök ismerete.	Osztályfőnöki óra: Idővel való gazdálkodás, a tervezés fontossága munkánk során. Munkabeosztás fontossága: - napi

b. Helyzet gyakorlat végzése, játékos gyakorlatokkal modellezés. **Ismeretek** 1. Az időrend megtervezése a munkánk során. Az eladótér sokszínűsége. Az eladótér tisztántartása, higiénia fontossága. 2. Áruk csomagolásának minősége, ismerete. 3. A csomagolás sérüléseiből adódó feladatok elvégzése.	- heti szinten. Környezet és egészségvédelem: Tisztaság fontossága. Esztétika szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tisztaság, rendszeretet, hús-húskészítmények, cukrászati termékek, pékáruk, mélyhűtött termékek, csomagolás sérülése, csomagolás, esztétikus áru, célszerűség, időbeosztás, áru, időrend, napi cikkek, tejtermékek, gyümölcs, zöldség, tojás, higiénia, tisztaság, munkafolyamat

11.4.5.3. AUTÓMOSÓ KISEGÍTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. Az autómosó tevékenységek bemutatása, megtanítása, funkciók begyakorlása,
2. a szükséges készségek elsajátítása.
3. Az egyéni képességek szerinti differenciálás, a kisegítő tevékenységek személyi képességekhez való igazodása mellett.
4. A tanulók munkavállalói alapismereteinek kibontakoztatása.
5. A gyakorlatok során ismerkedjen meg a munkaerő-piaci lehetőségekkel.
6. Alapozzon meg a tanulókban olyan, hasznosítható szakmai tudást, amellyel a munkaerőpiacon sikeressé válhat, elősegíti társadalmi integrációjukat.

Feladatok

1. Elmélyíteni, kiegészíteni a megszerzett általános műveltséget.
2. Feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.
3. Alapfokú autómosó ismeretek elsajátítása, a praktikus tevékenységek elvégzéséhez.
4. Legyen képes az egyszerűbb autómosó munkafolyamatok lehetőség szerinti önálló kivitelezésére.

5. Az autómosó tevékenységek során megismert eszközök adekvát használatának elmélyítése.
6. BalesetvédelmiBalesetvédelmi szabályok betartása melletti munkavégzés.
7. Az autómosó műhelyben a technológiai sorrendek, eszközök, gépek rendeltetésszerű használata.
8. Szakkifejezések megismerése.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: Az erkölcsi nevelés területén alakuljon ki az autómosó szakmához kötött szabálykövető magatartás; a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósuljon meg. A folyamat végén a készségfejlesztő iskola tanulója képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén készüljön fel a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, ismerje meg, és szükség szerint vegye igénybe az önérvényesítés intézményes lehetőségeit. Tartsa be az együttélés szabályait, tanúsítson tiszteletet az emberi méltóság és az emberi jogok iránt.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén megismeri saját képességeit, segítve ezáltal a reális énkép kialakulását. Az autómosó műhelyben szerzett tapasztalatok segítik a saját képességeinek megismerésében, a társak elfogadásában, a kooperáló munkában való részvételben. A csoportban végzett gyakorlati munka lehetőséget biztosít saját viselkedésének kontrollálására, a konfliktuskezelő technikák elsajátítására. Eszközismeretének meglétével a tevékenységek végzésénél képes saját és társai épségére ügyelni.

A családi életre nevelés: Legyen képes az autómosó tevékenységek műveleteinek elvégzésére saját családi környezetében, segítve ezáltal az önfenntartás folyamatát.

A testi és lelki egészségre nevelés: A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. A gyakorlati munka során megismeri a tisztítószerek hatását a testi egészségre, tud óvatosan, biztonságosan, megfelelő mennyiségben bánni a tisztítószerekkel az egészség megőrzése érdekében.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: Fejlődik az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye. Képes lesz takarékosan használni az autómosó tevékenységek során alkalmazott ápoláshoz, védelemhez szükséges anyagokat (víz és tisztítószerek). Kialakul a tudatos fogyasztói alapismerete. Ismeri és alkalmazza a tudatos szelektív hulladékgyűjtés szabályait. Rögzül benne az újrahasznosítás alapismerete, adekvát alkalmazása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: Legyen tisztában az autómosói tevékenység termelői hasznosságával.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A tanuló az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen bővül szókincse a munkatevékenységekkel és a speciális terület szakkifejezéseivel (külső tér, belső tér ápolása, karbantartása, szükséges eszközök, tisztítószerek ismerete, autó részei). Megismeri és alkalmazza a mosás során használt tisztítószereken feltüntetett piktogramok jelentését. A munkatársi érintkezéshez szükséges kommunikációs formákat elsajátítja. Interperszonális kapcsolataiban tisztelettudóvá válik, alkalmazza a társas kommunikáció szabályait. Munkavállalói szempontból fontos, munkahelyen alkalmazott és használt szabályokat, normákat betart, képessé válik az önkifejezésre. Erősödik az utasítások szerinti feladatvégzés képessége (veszélyes anyagok, szerszámok, eszközök használata).

Matematikai kompetencia: Matematikai kompetenciaterület a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál. A gyakorlati tevékenységbe ágyazott téri tájékozódás fejlődik, az autómosói tevékenység során alkalmazott mennyiségfogalmak és

mértékegységek (hosszúság, űrtartalom, tömeg) ismerete fontos szerepet kap a hétköznapi munkában. Az autómosói gyakorlati tevékenység során fejlődik a tanulók mérési, becslési képessége. Az időszakosan, évszaknak megfelelően végzett munkálatok során időbeli orientációjuk is javul.

Természettudományos és technikai kompetencia: A természettudományos és technikai kompetencia területen a tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása folyik. A mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a tanuló eléri a felhasználói tájékozottságot, bővül a természettudományos világkép. Képessé válik az évszaknak megfelelő autóápoló szerek használatára, az időjáráshoz és a hőmérsékleti változásokhoz igazított járműkarbantartás tisztítási műveleteire. A technikai kompetencia fejlődése lehetővé teszi az autóápoláshoz szükséges technikai berendezések ismeretét és megfelelő balesetmentes használatát.

Szociális és állampolgári kompetencia: A szociális és állampolgári kompetencia segíti a tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a gyógypedagógus a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. Képessé válik a családi munkamegosztásban, környezete által használt járművek karbantartására, ápolására, ezáltal hasznosítja az autómosó kisegítő készségfejlesztő kerettanterv által nyújtott kompetenciákat. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét. Felméri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában. Fejlődnek az életvezetési, munkavégzési, munkavállalói technikákra vonatkozó kompetenciái (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, becslés, döntés, irányítás képessége, hierarchiatűrés képessége, megbízhatóság, felelősség- és kötelességtudat, tenni akarás). Az autómosó kisegítő készségfejlesztő kerettanterv tanítási-tanulási folyamatában a tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismeri fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A tevékenysége során tudatosan alakítja ki a megfelelő környezetet, ügyel az esztétikumra és a praktikusságra. A tisztítási és ápolási műveletek végzése során belső igényévé válik a szépre és az igényességre való törekvés a tervezéstől a kivitelezésig.

A hatékony, önálló tanulás: A tanuló igénybe vesz minden, képességeihez mérten elsajátított kultúrtechnikaikultúrtechnikai eszközt új ismeretek, információk elsajátítására, megismerésére. Tud segítséget kérni új ismeret szerzéséhez, mer kérdezni és csoportos munkában részt venni.

A autómosó kisegítő készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

1. A munkatevékenység tanulása az iskolai - e célra kialakított - gyakorlóhelyen történhet.
2. Szükséges a jól felszerelt, korszerű tanműhelyek, terepgyakorlati helyszínek biztosítása (autómosó műhely), amelyek a munkatapasztalat szerzés lehetőségeit nyújtják a tanulók számára.
3. Szükséges az öltözködést, tisztálkodást (helyben legalább meleg vizes kézmosást) mellékhelyiséget biztosító elhelyezés. Az anyagokat és munkadarabokat megfelelően tároló raktárhelyiség, illetve a raktározásra alkalmas polc, vagy szekrények.

Eszközigény

1. Megfelelő munka- és védőruházat (védőbakancs, védőkesztyű, munkaruha)
2. Egyszerű porszívó, portalanító tartozékokkal
3. Hengerkefés szőnyegporszívó
4. Hengerkefés kárpit porszívó
5. Por- és vízszívó
6. Szóró-szívógép
7. Habosító berendezés
8. Gőzfejlesztő
9. Hideg, meleg vagy gőzfázissal is rendelkező nagynyomású gép és tartozékok
10. Polírozógép és pad-ek
11. Mosóvödrök

12. Szilikonos vízlehúzó
13. Polír korong
14. Ipari rongy
15. Üzemi papírtörlő
16. Tisztító és mikroszálas kendők
17. Szivacsok
18. Kefék
19. Adagoló eszközök
20. Felszívó anyagok
21. Gyűjtőzsákok
22. Felmosó vödör, nyél, fej
23. Partvis
24. Szemétlapát
25. Felmosó folyadék
26. Portörlő szer
27. Portörlő rongy

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	12
2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Átfogó, alapozó, általános ismeretek	106	53	53
2. Eszköz és tárgyismeret	108	54	54
3. Az autóápolás tisztítószerei	108	54	54
4.Külső takarítási ismeretek	228	114	114

5.Belső takarítási ismeretek	228	114	114
Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

Tematikai egység	**1.** Átfogó, alapozó, általános ismeretek	**Órakeret: 106**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi, munkavédelmi ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az általános alapok elsajátításával legyen összefoglaló ismerete a készségfejlesztő kerettanterv tartalmáról.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Képes legyen a veszélyhelyzetek felismerésére, és azok kezelésére. 2. Képes legyen rendeltetésszerűen használni az eszközöket. 3. Tudja betartani a megfelelő viselkedési szabályokat. 4. Képes legyen az anyagok megkülönböztetésére. Ismeretek 1. Balesetvédelmi ismeretek. 2. Saját, és környezete megóvásának ismeretei, szabályszerűségei. 3. Veszélyforrások megismerése a készségfejlesztő kerettantervvel kapcsolatban. 4. Munkavállalói ismeretek. 5. Anyagismeret. Tevékenység 1. A munkaterület rendben tartása. 2. Alapvető elsősegély nyújtási ismeretek. 3. Ismerkedés a munka világával. 4. Fém, üveg, kárpit, műanyag felületek felismerése,	Kommunikáció: anyanyelv és beszédfejlesztés. Környezet és egészségvédelem: egészségmegőrzés – egészséges életmód. Osztályfőnöki: Felkészülés a felnőtt létre.

	megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogram, balesetvédelem, elsősegély Szabálytudat, munka vállalói alapismeretek, pontosság, precizitás.	

Tematikai egység	**2.** Eszköz és tárgyismeret	**Órakeret: 108**
Előzetes tudás	Autó részeinek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Autóápoló és karbantartó eszközök és néhány takarítási munkafázis ismerete.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tudja megkülönböztetni a gépjármű részeit. 2. A szükséges eszközök kiválasztása, és azok megfelelő helyen történő alkalmazása. 3. A felismert hibák kezelése, karbantartása érdekében történő megfelelő eljárások ismerete. Ismeretek 1. Gépjármű ismeret 2. Manuális autómosó berendezés 3. Gépi autómosó berendezés 4. A gépjármű alkatrészeinek állapotfelmérése Tevékenység 1. Ismerkedés a gépjárművel, részeivel. 2. Megismeri és kezeli a manuális autómosó berendezéseket. 3. Megismeri és kezeli a gépi autómosó berendezéseket. 4. A gépjármű abroncs állapotának felismerése, lehetőség szerint	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés.

karbantartása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bar, keréknyomás mérése, kiegyenlítése. autószerelő műhely.

Tematikai egység	**3.** Az autóápolás tisztítószerei	**Órakeret: 108**
Előzetes tudás	Piktogramok felismerése; alapvető háztartási tisztítószerek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Képes legyen önállóan kiválasztani a használni kívánt tisztítószereket, ismerje azok megfelelő adagolását és alkalmazását.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje a tisztítószerek, vegyszerek helyes használatát és adagolásukat. Tisztában legyen azzal, hogy a tisztítószereket óvatosan, biztonságosan kell kezelni. 2. Ismerje fel a különféle anyagokat és azok kezelési, tisztítási eljárásait. Ismeretek 1. Ismerkedés a mosási eljárás tisztítószereivel, vegyszereivel 2. Mosási eljárás tisztítószereinek használata 3. Tisztítószerek használata az autó külső felületein 4. Tisztítószerek használata az autó belső felületein Tevékenység 1. A tisztítószerek megfelelő használata. 2. Takarítási fázisok elvégzése. 3. Üveg, fém felületek kiválasztása, megfelelő tisztítószerrel történő ápolása. 4. Műanyag, bőr, kárpit, szőnyeg felületek kiválasztása,	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés. Környezet és egészségvédelem: Egészségmegőrzés-egészséges életmód.

megfelelő tisztítószerrel történő ápolása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	bogároldó, szélvédőmosó folyadék, műanyag- és kárpittisztító

Tematikai egység	**4.** Külső takarítási ismeretek	**Órakeret: 228**
Előzetes tudás	Tisztítószerek ismerete, autó részeinek megfelelő ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A külső takarítási munkafázisokat minél önállóbban, kitartóan és körültekintően tudja elvégezni. 2. Legyen képes a tisztítószereket a célnak megfelelően kiválasztani és mértékkel használni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Legyen képes a szabályos ismeretek alkalmazása során a megfelelő eszközök tárgyak kiválasztására. 2. Legyen képes a tevékenységek lehetőség szerinti önálló elvégzésére 3. Legyen képes egyre önállóbban az eszközök kezelésére. 4. Tudja alkalmazni az autó ápolási munkálatainál a megfelelő eszközöket. 5. A befejező műveleteket a gyakorlatban szabályszerűen alkalmazza 6. Legyen igénye a munkakörnyezete tisztán tartására. Ismeretek 1. A gépjármű külső burkolatain használatos eszközök és anyagok. 2. Külső takarítási folyamatok. 3. Az automata autómosó berendezés működése	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés. Környezet és egészségvédelem: egészségmegőrzés-egészséges életmód.

4. Kézi- gépi polírozások. 5. Komplett karosszéria-tisztítás, és ápolási utómunkák 6. Takarítási munkafolyamatok Tevékenység 1. Takarítási fázisok elsajátítása, munkafolyamatok és menete. 2. Magasnyomású vízpisztoly használata. 3. Eszköz használatának megfigyelése. 4. Paszta felkenések, fényezések. 5. Felni tisztítás és gumiápolási munkálatok 6. Munkaterület takarítása, rendbe tétele	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső tisztítással, ápolással kapcsolatos fogalmak (magasnyomású mosópisztoly, autómosó kefe, mikro szálas törlőkendő, mosósampon, wax, ablakmosó folyadék)

Tematikai egység	**5.** Belső takarítási ismeretek	**Órakeret: 228**
Előzetes tudás	Tisztítószerek ismerete, autó belső részeinek megfelelő ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A belső takarítási munkafázisokat minél önállóbban, kitartóan és körültekintően tudja elvégezni. Legyen képes a tisztítószereket a célnak megfelelően kiválasztani és mértékkel használni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Legyen képes a szabályos ismeretek alkalmazása során a megfelelő eszközök tárgyak kiválasztására. 2. Tudja megkülönböztetni az autóban található belső részeket. 3. Képes legyen az anyagok megfelelő helyen és sorrendjében történő használatára. 4. Ismerje az eszközöket, tisztítószereket, és tudja azokat rendeltetésszerűen használni 5. Legyen igénye a munkakörnyezete tisztán tartására. Ismeretek 1. A gépjármű belső felületéhez használatos eszközök és anyagok. 2. Belső raktér részeinek pontos ismerete, megnevezés, névhez társítás. 3. Belső takarítási folyamatok. 4. Kárpittisztítás 5. Bőr-,és műanyag felületek tisztítása 6. Takarítási munkafolyamatok Tevékenység 1. Belső takarítási fázisok elvégzése. 2. Belső részek felismerése. 3. Porszívó használata. 4. Kárpittisztítás. 5. Belső tisztítással, ápolással kapcsolatos fogalmak elsajátítása. 6. Anyagfelismerés, anyaghoz tartozó tisztítószer kiválasztás 7. Munkaterület takarítása, rendbe tétele	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés. Környezet és egészségvédelem: egészségmegőrzés-egészséges életmód. Osztályfőnöki: Felkészülés a felnőtt létre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belső tisztítással, ápolással kapcsolatos fogalmak. (Műszerfal tisztítás, szellőző rések takarításai, belső tér takarítás, üvegtisztítószerek és eszközök, mikroszálas törlőkendő)

11.4.5.4. HABILITÁCIÓS CÉLÚ MUNKAVÉGZÉS INTEGRÁLT MUNKAVÉGZÉSRE KÉPES TANULÓK RÉSZÉRE KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A tanulókat differenciáltan felkészíteni az iskola elvégzése utáni munkavégzésre.
2. Segíteni abban, hogy gyakorlati, tapasztalati úton, saját élményen keresztül tudja kialakítani a munka értékének, a munkavégzés értelmének, funkciójának szerepét.
3. Megtalálni a képességeinek és érdeklődésének leginkább megfelelő gyakorlati munkatevékenységet.
4. Ismereteket szerezni az iskolai környezetben nem közvetíthető területekről, illetve munkafolyamatokat gyakorolni egyre önállóbban.
5. Erősíteni a felelősségtudatot, fejleszteni az alkalmazkodóképességet, kialakítani a segítőkész magatartást.
6. Felkészíteni a tanulókat arra, hogy mint munkavállaló, ismerjék meg azokat az elvárásokat, szabályokat, amelyekkel az iskola elvégzése után találkozhatnak.
7. Elősegíteni, hogy a tanuló a nyílt munkaerő piacon (védett és normál munkahelyeken is) – egyéni megsegítés mellett – felnőttként munkát vállalhasson.

Feladatok

1. A gyakorlati munkavégzés során különböző munkahelyek és foglalkozásfajták megismerése.
2. Külső munkahelyeken a munkafolyamatok megismerése és gyakorlati végzése.
3. Az iskolai és munkahelyi elvárások közötti különbséghez való hozzászoktatás.
4. Az iskolában szerzett elméleti és gyakorlati ismeretek alkalmazása a munkahelyi feladatvégzés során.
5. Az ismeretek folyamatos átadása a gyakorlat végzése közben.
6. Balesetvédelmi oktatás, a balesetveszély és a balesetek kivédési lehetőségének tudatosítása.
7. A munkafolyamatokhoz illetve a munkahelyi – szociális kapcsolatokhoz, kommunikációhoz köthető szabályok, viselkedési normák megtanulása, betartása, munkamorál, munkafegyelem fejlesztése.
8. A munkahelyi tapasztalatszerzés közben a saját képességek, korlátok megismerése.
9. Tájékozódó képesség fejlesztése és magabiztosság növelése a közlekedésben, munkahelyeken.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: A tanuló a gyakorlatban, munkahelyi környezetben ismeri meg a munkaterületen követendő szabályokat, szokásokat. A társas kapcsolatokban fejlődik az egymásra való odafigyelés, együttműködés és a tolerancia képessége. Elsajátítja a munkahelyi közösségbe történő beilleszkedésnek és a munkatársi kapcsolatok kialakításának normáit és lépéseit. A munkahelyi tevékenységeken keresztül fejlődik a munkamorál, munkakedv és a kötelességtudat.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: A tanuló megtapasztalja a hétköznapi életben végzett munkatevékenységet, azok szerepét és hasznosságát. Munkavégzésével aktívan részt vesz a társadalmi értékteremtésben.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: A képzés során a tanuló megismeri a munkával kapcsolatos jogait és kötelezettségeit. Munkahelyi környezetben gyakorolja a társadalmi elvárásoknak megfelelő megbízható és felelős magatartás kialakítását.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A tanulók munkahelyi környezetben, a gyakorlati tevékenységek során megismerik képességeiket, korlátaikat, lehetővé válik a reális énkép kialakítása és az önbizalom fejlesztése. Megtanulnak munkatársi kapcsolatokat kialakítani és a munkahelyen elvárt szokásoknak megfelelően viselkedni és kommunikálni.

A családi életre nevelés: A munkahelyi gyakorlat során lehetővé válik a munkavégzés értékteremtő erejének megtapasztalása. A fiatalok megismerik a munkavállalás családi életre gyakorolt hatását, összefüggéseit, összeegyeztetését, az esetleges nehézségeket.

A testi és lelki egészségre nevelés: A tanulók elsajátítják a munkavállalással kapcsolatos megfelelő higiénés szokások kialakítását. Megismerik az egészségüket megóvó magatartásformákat és testhelyzeteket. Megtanulják a munkájukhoz szükséges veszélyes anyagokat körültekintően használni és a veszélyes helyzeteket felismerni illetve azok elkerülésével hatékonyan dolgozni.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: A gyakorlati képzés munkahelyei megfelelő színteret biztosítanak a segítő magatartás kibontakoztatásához. A tanulók megtapasztalják az együttműködés, az egymásra való odafigyelés és segítségnyújtás fontosságát, gyakorolják az önkéntes feladatvállalást és megvalósítást.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A tanulók közvetlen tapasztalatokat szereznek a munkavégzésük környezetre gyakorolt hatásáról. Megtanulják a munkatevékenységekhez szükséges erőforrások takarékos felhasználását, a vegyszerek mértéktartó alkalmazását, munkájuk során keletkezett hulladékok megfelelő tárolását. Ezáltal aktívan közreműködnek a természeti értékek tudatos megóvásában.

Pályaorientáció: A különböző munkahelyek megismerése és munkafolyamatok gyakorlása révén a tanuló számára lehetővé válik, hogy megtalálja az érdeklődési körének megfelelő munkatevékenységet és abban képességeit kibontakoztathassa. Hangsúlyos szerepet kap az elképzelések, vágyak és a reális lehetőségek, képességek összehangolása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: A tanuló megtapasztalja saját felelősségét a munkahelyi feladatok elvégzésében, aktívan részt vesz a munkamegosztásban. Rálátást nyerhet a munkavégzés, pénzkeresés közötti összefüggésekre.

Médiatudatosságra nevelés: A tanuló elsajátítja a munkatevékenységekhez szükséges elektronikus információhordozók gyakorlati alkalmazását valamint a telefonon, levélben történő kommunikáció alapjait.

A tanulás tanítása: A munkahelyi színtér lehetővé teszi, hogy a tanuló gyakorlatba ágyazva alkalmazza az elméleti órákon elsajátított ismereteit. Lehetővé válik számára az új helyzetekben és munkaformákban történő tanulás és tapasztalatszerzés. Olyan tudásra, gyakorlati ismeretekre tehet szert, melyeket a felnőtt életben is tud majd hasznosítani.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A tanuló – számára eddig ismeretlen - munkahelyi környezetben kerül kommunikációs szituációkba. Fontos, hogy ne féljen kommunikálni munkatársaival, hogy megtanulja a verbális és nonverbális információk helyes értelmezését, átadását,

gondolatainak, kérdéseinek, kéréseinek minél pontosabb és érthetőbb kifejezését. A munkafolyamatokhoz szükséges anyagok, eszközök, tevékenységek neveivel bővül a szókincs.

Matematikai kompetencia: A tanuló a munkahelyi feladatok elvégzéséhez gyakorlatban alkalmazza a korábban megszerzett matematikai ismereteit: a mértékegységek használatát, a téri és időbeli tájékozódást. Munkahelyi szituációkon keresztül fejlődik a problémamegoldó képesség.

Természettudományos és technikai kompetencia: A tágabb környezet megismerése lehetővé teszi a természet és a cselekedetek közötti összefüggések megértését, új technológiák, berendezési tárgyak, eszközök működésének megismerését és rendeltetésszerű használatának gyakorlását.

Digitális kompetencia: A tanulók megismerik az IKT-eszközök munkahelyi felhasználásának lehetőségeit és módjait, gyakorolják a célszerű, felelősségteljes alkalmazásukat.

Szociális és állampolgári kompetencia: A tanulók saját élményű tapasztalatokat szereznek a munka világában történő szerepvállalásról. Munkahelyi környezetben gyakorolják a döntési helyzeteket, a konfliktushelyzetek megoldását, a közösségi beilleszkedést. Fejlődik az asszertivitás, a toleráns, elfogadó, segítőkész magatartás és a másokra való odafigyelés képessége.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: Az új körülmények (munkahelyek) megismerése hozzájárul a tágabb környezet iránti érdeklődés felkeltéséhez. A tanuló számára lehetővé válik a munkatevékenységben – felügyelet mellett – az elképzeléseinek, egyéni ötleteinek megvalósítása és az önkéntes feladatvállalás.

A hatékony, önálló tanulás: A tanuló előzetes ismereteit és tanulási tapasztalatait gyakorlati szituációkban alkalmazza. Képessé válik segítséget kérni, elfogadni, kérdéseket megfogalmazni, motiválttá válik az ismeretszerzésre.

A habilitációs célú munkavégzés tantárgy tárgyi feltételei:

1. A tevékenységek megkezdése előtt üzemorvosi, egészségügyi vizsgálat, amely az ellenjavallt tevékenységeket, munkaformákat, mozgásformákat kizárja.
2. Iskolai belső gyakorlóműhelyek.
3. Lehetőleg különböző tevékenységeket folytató fogadó munkahelyek, vagy intézményen belüli gyakorlóhely (pl. konyha, karbantartó műhely, iroda, stb.).
4. Munka- és védőruhák, munka- és védőcipők a tevékenységek szükségletének megfelelően (pl.:.: gumicsizma, csúszásmentes cipő, kötény, köpeny, munkakesztyűk, védőszemüveg, stb.)
5. Szemléltető eszközök:
6. Könyvek a munkatípusokról, munkahelyi életről, munkavégzés menetéről, munkavállalásról.
7. Audiovizuális eszközök:
8. Számítógép, interaktív tábla, telefon.

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	4
2 éves órakeret	288
Ebből kötött	260
Szabadon tervezhető órakeret	28

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Elmélet az iskolában: Tanórai keretben a gyakorlat előkészítése	4	2	2
2. Elmélet: A négy munkahelyen a munka megkezdésekor	16	4x2	4x2
3. Értékelés: A végzett munka értékelése	4	2	2
4. Gyakorlat: Konkrét munkával töltött idő	236	118	118
Szabadon tervezhető órakeret	28	14	14

Tematikai egység	**1. Elmélet az iskolában: tanórai keretben a gyakorlat előkészítése**	**Órakeret: 4**
Előzetes tudás	Kulturált viselkedés, kitartó munkavégzés. Instrukciók megértése és követése. Munkahelyek és tevékenységek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tanulókat felkészíteni a munkahelyeken történő gyakorlati tevékenységekre.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Szabályokat megérteni, elfogadni és betartani. 2. Balesetvédelmi előírásokat elsajátítani. 3. Ráhangolódni a munkahelyi gyakorlatra és motiválttá válni a munkatevékenységekben. 4. Együttműködő, elfogadó magatartást kialakítani. 5. Aktívan részt venni a felkészülésben. Ismeretek 1. Az adott munkahely (vállalat, cég, üzem) helyi követelményeinek a megismerése. 2. Adott munkafeladatok, munkakörülmények bemutatása. 3. Munkavezető megismertetése, utasítás elfogadás és értékelés személyhez kötése. 4. Balesetvédelmi szabályok ismertetése. 5. A munkahelyi gyakorlat tanórai keretben történő előkészítése. 6. Általános tájékoztatás. 7. A gyakorlati céllal való ismerkedés. Tevékenység 1. Képek, videofelvételek nézése a fogadó munkahelyről, a látottak megbeszélése.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.

2. Megismerkedés az adott helyen folyó munkafolyamatokkal. 3. Munkafolyamatok értelmezése, lehetőség szerinti gyakorlása. 4. Szituációs játékok a munkahelyi viselkedéssel, tevékenységekkel kapcsolatosan.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	munkahely, munkaruha, védőruha, főnök, beosztott, alkalmazott, munkatárs, munkaidő, balesetvédelem, munkaköri leírás

Tematikai egység	**2. Elmélet a négy munkahelyen a munka megkezdésekor**	**Órakeret: 16**
Előzetes tudás	Az adott munkahely, munkakörülmények és tevékenységek elméleti ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az adott munkahelyen felkészíteni a tanulókat a gyakorlati tevékenységekre, megismerni a munkakörülményeket, munkatársakat, az elvégzendő feladatokat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Kulturáltan viselkedni a közlekedésnél és a munkahelyen. 2. Adott munkafolyamatokat megismerni és megérteni. 3. Motiválttá válni a gyakorlati feladatvégzésre. Ismeretek 1. Biztonságos közlekedés az adott munkahelyre. 2. A gyakorlati céllal való ismerkedés. 3. Az adott vállalat, cég, üzem helyi követelményeinek a megismerése. 4. Adott munkafeladatok bemutatása. 5. Az új munkatársak bemutatása. 6. Munkahelyi hierarchia megismerése.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés, nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Etika: egyén,

7. Baleset-megelőzési és balesetvédelmi szabályok. Tevékenység 1. Az aktuális munkahelyről részletes tájékoztatás a helyszínen. 2. Közlekedési lehetőségek, megközelítés, belső tájékozódás. 3. A mindenkori gyakorlati munkahellyel való szemléletes ismerkedés. 4. Közlekedési gyakorlatok. 5. Balesetvédelmi oktatás és gyakorlati alkalmazás.	közösség, társadalom. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	munkahely, munkaruha, védőruha, főnök, beosztott, alkalmazott, munkatárs, munkaidő, munkaköri leírás, balesetvédelem

Tematikai egység	**3. Értékelés: A végzett munka értékelése**	**Órakeret: 4**
Előzetes tudás	A munka minőségére vonatkozó ismeretek. Gyakorlati munkavégzés.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Összegző, átfogó értékelést nyújtani a tanulók számára. Önértékelésüket fejleszteni. 2. Motiválni a további munkavégzésre.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tapasztalatokat megbeszélni, információt cserélni. 2. Reális véleményt alkotni a saját munkáról. 3. Megtanulni a társak munkáját értékelni ítéletalkotás, kritizálás nélkül. Ismeretek 1. A mindenkori helyszíneken végzett munka értékelése meghatározott megfigyelési szempontok szerint történik az iskolában.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Etika: egyén,

2. A végzett munka, értékelése személyre szabott. Az értékelésbe bevonjuk a tanulókat is. 3. A Gyakorlati Napló vezetése, ellenőrzése. 4. Az iskola, a munkahelyek, a szülők és a tanulók részéről folyamatos elégedettség mérés. Tevékenység 1. „Kerekasztal beszélgetés” a munkatevékenységekről, munkakörülményekről. 2. Szóbeli értékelés. 3. A végzett munkatevékenységek bemutatása iskolatársaknak (képekkel, videofelvételekkel illusztrálva). 4. A gyakorlati napló vezetése, ellenőrzése.	közösség, társadalom; önismeret. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	megfelelő, hiányos, kritizálás, teljesítmény, cél, megbízható, körültekintő, eredmény

Tematikai egység	**4. Gyakorlat: Konkrét munkával töltött idő**	**Órakeret: 236**
Előzetes tudás	1. Elméleti ismeretek az adott munkahelyekről és tevékenységekről. 2. Balesetvédelmi szabályok ismerete és betartása. 3. Kulturált viselkedés, kitartó munkavégzés. 4. Instrukciók megértése és követése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Munkahelyi elvárásoknak megfelelően dolgozni, viselkedni, a balesetvédelmi szabályokat betartani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A balesetvédelmi szabályok betartásával kitartó munkavégzés. 2. Hibák felismerése, javítása és segítségkérés.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés;

3. Felkészítés a felnőtt életre. 4. Saját képességek és korlátok szélesebb körű megismerése. 5. A személyes megtapasztalás fontosságának elfogadása, ismertetése. 6. Önállóság növelése a munkatevékenységekben. 7. Munkamorál, munkafegyelem fejlesztése. Ismeretek 1. Konkrét munkatevékenységek, részfeladatok a gyakorlati munkahelyeken. 2. Munkavédelem, anyag- és eszközismeret a tevékenységekkel kapcsolatban. 3. Munkahelyi hierarchia, munkahelyi körülmények. 4. Balesetvédelmi előírások. Tevékenység 1. Konkrét munkafolyamatokat, részfolyamatok végzése, gyakorlása irányítás mellett. 2. Munkatársi kapcsolatok kialakítása. 3. Esetleges munkahelyi /kapcsolati problémák közös megbeszélése.	médiaismeret és nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; műveletek; mértékegységek, mérések. Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret; az ítélőképesség, erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre; beilleszkedés, alkalmazkodás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az adott munkahelyhez és tevékenységhez kapcsolódó eszközök, anyagok és tevékenységek. Balesetvédelmi előírás, munkaruha, védőruha, főnök, beosztott, alkalmazott, munkatárs, munkaidő, munkaköri leírás.

11.4.5.5. HABILITÁCIÓS CÉLÚ MUNKAVÉGZÉS INTEGRÁLT MUNKAVÉGZÉSRE NEM KÉPES TANULÓK RÉSZÉRE KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. Megértetni a felnőtté válás és a munkavégzés „törvény- és életszerű” kapcsolatát.
2. A tanulót lehetőségeinek függvényében ösztönözni az elmélyült, kitartó

feladatvégzésre.

3. Megismertetni a „munka világával”, illetve a saját munkalehetőségeivel, adottságaival, képességeivel, ezáltal hozzájárulni a reális énkép kialakításához.
4. Fejleszteni a manuális tevékenységekben az eszközhasználatot, és a feladatok végrehajtásában az igényességet.
5. A már meglévő kognitív, érzelmi és motoros funkciókra építeni és fejleszteni azokat.
6. A szociális készségeket fejleszteni iskolán belül végzett munkatevékenységeken keresztül.
7. Megértetni, hogy a felnőttkori pozitív életérzést, a hasznosságtudatot jelentősen meghatározza a munkavégző képesség.
8. Kialakítani az igényt a pontos munkára és a kitartó munkavégzésre.
9. Bővíteni a környezetről kialakult tárgyi és fogalmi ismeretkört.

Feladatok

1. Iskolai műhelyekben a balesetvédelmi szabályok betartásával munkatevékenységek gyakorlása, munkatapasztalatok szerzése.
2. A szociális készségek és képességek (együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia) valamint az énkép és az önismeret fejlesztése, reális önértékelés kiépítése.
3. A verbális és nonverbális kommunikáció és az információszerző, -átadó képesség fejlesztése.
4. Az eszközhasználat színvonalának emelése.
5. A munkatevékenységekhez kapcsolódó elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok körének bővítése.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: A tanuló a gyakorlatban, munkahelyi környezetben ismeri meg a munkaterületen követendő szabályokat, szokásokat. A társas kapcsolatokban fejlődik az egymásra való odafigyelés, együttműködés és a tolerancia képessége. Elsajátítja a munkahelyi közösségbe történő beilleszkedésnek és a munkatársi kapcsolatok kialakításának normáit és lépéseit. A munkahelyi tevékenységeken keresztül fejlődik a munkamorál, munkakedv és a kötelességtudat.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: A tanuló megtapasztalja a hétköznapi életben végzett munkatevékenységet, azok szerepét és hasznosságát. Munkavégzésével aktívan részt vesz a társadalmi értékteremtésben.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: A képzés során a tanuló megismeri a munkával kapcsolatos jogait és kötelezettségeit. Iskolai munkahelyi környezetben gyakorolja a társadalmi elvárásoknak megfelelő megbízható és felelős magatartás kialakítását.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A tanulók a gyakorlati tevékenységek során megismerik képességeiket, korlátaikat, lehetővé válik a reális énkép kialakítása és az önbizalom fejlesztése. Elmélyülnek a kulturált viselkedési szokások és kommunikációs formulák.

A családi életre nevelés: A tanulók megtapasztalják a munkamegosztás előnyeit, elméleti ismereteket szereznek a munkavállalás és a családi élet közötti összefüggésekről.

A testi és lelki egészségre nevelés: A tanulók elsajátítják a munkatevékenységekkel kapcsolatos megfelelő higiénés szokásokat. Megismerik az egészségüket megóvó magatartásformákat és testhelyzeteket. Megtanulják a munkájukhoz szükséges veszélyes anyagokat körültekintően használni és a veszélyes helyzeteket felismerni illetve azok elkerülésével hatékonyan dolgozni.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: A tanulók a gyakorlati feladatok végzése során megtapasztalják az együttműködés, az egymásra való odafigyelés és segítségnyújtás fontosságát, gyakorolják az önkéntes feladatvállalást és megvalósítást.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A tanulók gyakorolják az iskolán belül végzett munkatevékenységekhez szükséges erőforrások takarékos használatát, a vegyszerek mértéktartó alkalmazását, munkájuk során keletkezett hulladékok megfelelő tárolását. Ezáltal aktívan közreműködnek a természeti értékek tudatos megóvásában.

Pályaorientáció: Az iskolai műhelyekben végzett munkafolyamatok gyakorlása révén a tanuló számára lehetővé válik, hogy megtalálja az érdeklődési körének megfelelő tevékenységet és abban képességeit kibontakoztathassa.

A tanulás tanítása: A műhelyekben végzett feladatok hozzájárulnak a munkatevékenységek iránti érdeklődés és a munkakedv felkeltéséhez. A tanuló gyakorlatba ágyazva alkalmazza az elméleti órákon elsajátított ismereteit.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A munkafolyamatokhoz szükséges anyagok, eszközök, tevékenységek neveivel bővül a szókincs. A tanulók gyakorolják a verbális és nonverbális információk helyes értelmezését, átadását, gondolataiknak, kérdéseiknek minél pontosabb és érthetőbb kifejezését valamint a hatékony segítségkérés módjait.

Matematikai kompetencia: A tanuló a gyakorlatban alkalmazza a korábban megszerzett matematikai ismereteit: a mértékegységek használatát, a téri és időbeli tájékozódást. Konkrét feladatvégzés során fejlődik a problémamegoldó képesség.

Természettudományos és technikai kompetencia: A környezet részletesebb megismerése lehetővé teszi a természet és a cselekedetek közötti összefüggések megértését, a munkavégzéshez szükséges eszközök működésének megismerését és rendeltetésszerű használatának gyakorlását.

Szociális és állampolgári kompetencia: A tanulók saját élményű tapasztalatokat szereznek iskolai keretek között a gyakorlati munkavégzésről. Fejlődik a toleráns, elfogadó, segítőkész magatartás és a másokra való odafigyelés képessége.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A tanuló számára lehetővé válik a munkatevékenységben – felügyelet mellett – az elképzeléseinek, egyéni ötleteinek megvalósítása és az önkéntes feladatvállalás.

A hatékony, önálló tanulás: A tanuló előzetes ismereteit és tanulási tapasztalatait gyakorlati szituációkban alkalmazza. Gyakorolja a segítségkérést és elfogadást, felkészül a mindennapi életben történő alkalmazkodásra, motiválttá válik az ismeretszerzésre.

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	11-12.
Heti órakeret	4
2 éves órakeret	288
Ebből kötött	260
Szabadon tervezhető órakeret	28

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.	20	12	8
2. A munkafolyamatokhoz tartozó anyag- és eszközismeretek.	32	20	12
3. Gyakorlati munkavégzés.	208	98	110
Szabadon tervezhető órakeret	28	14	14

Tematikai egység	**1. A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Néhány foglalkozás és munkahely ismerete. Önismeret.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Bővüljenek a munka világához kapcsolódó ismeretek. 2. Legyen összhang a képességek és a lehetőségek között.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Finomuljon a tanulók reális énképe. 2. Informálódjanak a képességeikhez igazodó lehetőségekről. 3. Váljanak képessé a munka értékének, szerepének felismerésére. 4. Ismerjék meg a munkahelyi követelményeket, szabályokat, viselkedési normákat.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés; médiaismeret és nem verbális információk értelmezése.

Ismeretek 1. Énkép, önismeret – személyes tulajdonságok és képességek. 2. Foglalkozások, munkahelyek. 3. A munkavégzés feltételei és szabályai. Tevékenység 1. Szituációs helyzetgyakorlatok. 2. Intézménylátogatások. 3. Témafeldolgozás beszélgetéssel, könyvekkel, feladatlapokkal, videóval.	Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; műveletek; mértékegységek, mérések. Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre. Környezet és egészségvédelem: az emberi test.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	foglalkozások, képességek, tehetség, munkavégzés, önkéntesség

Tematikai egység	**2. A munkafolyamatokhoz tartozó anyag- és eszközismeretek.**	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	Egyszerű házimunkák és a háztartásban használt berendezési tárgyak, eszközök, anyagok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Felkészülni az iskolai színtéren történő munkavégzésre. 2. Bővíteni az ismereteket a gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó eszközök és anyagok köréről.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Az iskolai tanműhelyek (pl.: tankonyha, iroda, könyvtár) berendezési tárgyainak, eszközeinek megismerése. 2. A gyakorlati munkavégzéshez szükséges alapanyagok, eszközök megismerése, célnak megfelelő kiválasztása. **Ismeretek** 1. Háztartási ismeretek. 2. Konyhai eszközök, alapanyagok. 3. Takarítóeszközök. 4. Mézeskalács készítés eszközei, anyagai. 5. Irodai eszközök anyagok. 6. Házi könyvtári eszközök és anyagok. 7. Udvari munkákhoz, növényápoláshoz kapcsolódó eszközök, alapanyagok. **Tevékenység** 1. Az iskolai munkahelyszínek bejárása. 2. Az eszközök, alapanyagok megtekintése, kipróbálása.	Kommunikáció: beszédfejlesztés; nem verbális információk értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az iskolai tanműhelyekhez, munkavégzési helyekhez és feladatokhoz kapcsolódó eszközök, alapanyagok, tevékenységek.

Tematikai egység	**3. Gyakorlati munkavégzés.**	**Órakeret: 208**
Előzetes tudás	Háztartási eszközök, anyagok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Képessé válni egyszerű munkafolyamatok, részfolyamatok irányítás és segítségnyújtás melletti minél pontosabb elvégzésére.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Kulturált viselkedési szokások kialakítása. 2. Az eszközök rendeltetésszerű használatának elsajátítása. 3. Balesetmentes, kitartó feladatvégzés. 4. Szociális képességek fejlesztése. 5. Szabály-és feladattudat fejlesztése. Ismeretek 1. Ebédlői munkálatok. 2. Takarítási munkálatok. 3. Kertészeti és udvaros tevékenységek gyakorlása. 4. Intézményfüggő műhelygyakorlatok. 5. Az iskolán belül felelhető munkahelyekkel való további gyakorlati ismerkedés. Tevékenység 1. A konkrét munkafolyamatok kivitelezése. 2. Iskolai munkahelyen zajló munkákról való beszélgetés. 3. A szükséges ismeretek megbeszélése, eszközök kiválasztása, használatuk, tárolásuk módja.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; médiaismeret és nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; mértékegységek, mérések. Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret; az ítélőképesség, erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre; beilleszkedés, alkalmazkodás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az iskolai tanműhelyekhez, munkavégzési helyekhez és feladatokhoz kapcsolódó eszközök, alapanyagok, tevékenységek.

11.4.5.6. HÁZTARTÁSTAN – ÉLETVITEL KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. Járuljon hozzá olyan ismeretek, készségek elsajátításához és szokások kialakításához, amelyekkel a tanulók - képességeikhez mérten kisebb irányítás mellett - képessé válnak a mindennapi életben előforduló egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és a házimunkához tartozó feladatok elvégzésére.
2. Az elméleti ismereteket minél teljesebben, pontosabban és körültekintően legyenek képesek alkalmazni a gyakorlatban.
3. Ismerjék a munka- baleset- és környezetvédelmi szabályokat, azok betartásával kitartóan végezzék a tevékenységeket.
4. Ismerjék a háztartásban használt eszközök, gépek alkalmazási területeit és azokat tudják biztonságosan működtetni, rendeltetésszerűen használni.
5. A tanulók legyenek képesek a takarítási, tisztítási, mosási munkafolyamatokhoz a megfelelő vegyszereket kiválasztani és azokat körültekintően használni.
6. Alakuljon ki az igény az ápolt megjelenésre, a tiszta, rendezett és harmonikus környezetre, erősítse a környezettudatos szemléletet és magatartásformát.
7. Alakuljon és erősödjön meg az együttműködő, szabálykövető magatartás, a munkavégzés során felmerülő problémákat, nehézségeket ismerjék fel, megoldásukhoz hatékonyan kérjenek segítséget.
8. Váljanak képessé az elsajátított ismeretek, tevékenységek iskolán kívüli alkalmazására.
9. A szociális képességek fejlesztésével és a munkatevékenységek gyakorlásával növelje a fiatalok esélyegyenlőségét a társadalmi élet minden területén.

Feladatok

1. A konyhai tevékenységek során alapanyagok és felhasználásuk megismerése, a konyhai eszközök, gépek rendeltetésszerű használatának elsajátítása, egyszerű ételek elkészítése, higiéniai szokások kialakítása.
2. Vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (tervezés, pénzhasználat, áru kiválasztása, a vásárlás során felmerülő problémák kezelése), kulturált viselkedési szokások elsajátítása.
3. Takarítóeszközök hatékony használata, tisztítószerek fajtáinak megismerése, körültekintő, balesetvédelmi előírásoknak megfelelő használata, szelektív hulladékgyűjtés alapjainak elsajátítása.
4. Ruhagondozási műveletek – mosás, vasalás, varrás – gyakorlása és elsajátítása, a textíliáknál tanult előzetes ismeretek alkalmazása, piktogramok helyes értelmezésének

megtanulása.

5. A varráshoz használatos eszközök, alapanyagok, öltésfajták megismerése, ruhajavítás és egyszerűbb munkadarabok készítése segítséggel.
6. Vágott és cserepes növények gondozásának elsajátítása.
7. Lakáskultúrával kapcsolatos ismeretek bővítése, rendezett környezet iránti igény kialakítása.
8. Balesetvédelem a munkafolyamatok végzése során.
9. Képességekhez igazodó, rendszeres gyakorlás biztosítása a mindennapi munkatevékenységekben.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Erkölcsi nevelés: A gyakorlati tevékenységek sikerélményt biztosítanak a fiataloknak. A „kézzel fogható” eredmények ösztönzőleg hatnak a kitartó munkavégzésre, mely során fejlődik a segítőkészség, önfegyelem, rendszeretet, pontosságra való törekvés. A tanulókban kialakul saját és társaik munkájának értékelése és megbecsülése.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A háztartási munkák végzése során a tanulók még jobban megismerik képességeiket, ezáltal hatékonyabban tudnak bekapcsolódni a közösség életébe és motiváltabbá válnak a feladatok vállalására.

A családi életre nevelés: A mindennapi élethelyzetek megteremtése lehetővé teszi az együttélési szabályok megismerését és a szokások elsajátítását, a munkamegosztás és együttműködés gyakorlását, az egymás segítése iránti igény kialakítását.

A testi és lelki egészségre nevelés: A készségfejlesztő kerettanterv hozzájárul az egészségtudatos magatartás kialakításához azáltal, hogy a tanulók megismerik az egészséges életmód jellemzőit, a helyes táplálkozást, higiéniai szokásokat, környezetük tisztán tartásának lépéseit és fontosságát.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: A közös munkatevékenységek erősítik a tanulókban az egymásra való odafigyelést, ösztönzik őket a közös problémamegoldásra és egymás segítésére.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A képzés során a tanulók közvetlenül kapcsolódnak be környezetük alakításába, értékeinek megőrzésébe, tapasztalatokat szereznek a környezetet megóvó szokásokról, lehetővé válik a környezetkímélő szemlélet és életvitel kialakítása, elsajátítása. (pl.: mértékletes vegyszerhasználat, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás, takarékos víz- és áramhasználat).

Gazdasági és pénzügyi nevelés: A tantárgy hozzájárul a pénzeszközök használatában való jártasság kialakításához, a bevétel és kiadások összefüggéseinek felismeréséhez, a pénz szükségszerű beosztásának megtanulásához.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A készségfejlesztő kerettanterv segíti a társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs formák elsajátítását, a gyakorlati tevékenységek során az ok-okozati összefüggések felismerését, fejlődik a beszédértés és beszédprodukció, bővül a szókincs.

Matematikai kompetencia: A tanuló a matematikai ismereteit, logikai gondolkodását a gyakorlatba ágyazva alkalmazza. Készségszintűvé válik a mértékegységek használata, bővülnek az ismeretek a pénzkezelés szabályairól, fejlődik a téri- és időbeli tájékozódás, a problémamegoldó képesség.

Természettudományos és technikai kompetencia: A sokrétű konyhai eszközhasználat segíti a tárgyak tulajdonságainak, működésének megismerését, folyamatok megértését, használatukban való jártasság kialakulását.

Szociális és állampolgári kompetencia: Az önismeret mélyítése, a megfelelő viselkedési szokások kialakítása segíti a társadalmi beilleszkedést. A tanuló képessé válik a családban betöltött szerepek és feladatok felismerésére, a munkamegosztásban való részvételre, igényeinek kifejezésére és megvalósítására, kötelességeinek elvégzésére.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A tanulók egyre magabiztosabbá válnak a mindennapi tevékenységekben, a gyakorlati feladatok során mélyebb önismeretre tesznek

szert, ezáltal képessé válnak a munkamegosztásba történő hatékony bekapcsolódásra és munkavégzésre.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A házi- és ház körüli munkák végzése során a tanulók felismerik a tisztaság és a rend fontosságát, ízlésviláguk fejlődik, a mindennapokba beépül a harmonikus környezet kialakítása iránti igény.

A háztartástan-életvitel készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően kényelmes székekkel, munkaasztalokkal berendezett, háztartási gépekkel és eszközökkel felszerelt világos, jól szellőztethető tankonyha szükséges.

Eszközigény

1. konyhaszekrény felszerelve főző- és tálalóedényekkel, evő- és tálalóeszközökkel
2. konyhai mérleg, mérőedények
3. tűzhely sütővel, mikrohullámú sütő, szagelszívó
4. hűtőszekrény fagyasztóval
5. konyhai kisgépek – vízforraló, kenyérpirító, szendvicssütő, robotgép, turmixgép
6. kéttálcás mosogató, mosogatógép
7. takarítóeszközök, porszívó
8. mosdótál, automata mosógép, ruháskosár, ruhaszárító
9. vasalódeszka, vasaló
10. varróeszközök
11. kerti szerszámok

Szemléltető eszközök

1. tankönyvek, szakácskönyvek, gasztronómiai folyóiratok, kiadványok, filmek
2. a tevékenységekkel kapcsolatos fotók, folyamatábrák, képek a munkafázisokról és minta munkadarabok
3. IKT- eszközök (számítógép, televízió, táblagép, dvd- lejátszó, kamera,)

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	11-12.
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A készségfejlesztő kerettanterv témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Konyhatechnika	240	120	120
2. Takarítás	72	36	36
3. Mosás	32	16	16
4. Vasalás	32	16	16
5. Varrás	80	40	40
6. Virágápolás	32	16	16
7. Lakáskultúra	30	15	15
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

Tematikai egység	**1.** Konyhatechnika	**Órakeret: 240**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi alapismeretek; konyhai eszközök ismerete; higiéniai alapismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tevékenységnek megfelelő eszközöket, gépeket tudjon kiválasztani, ételkészítési munkafázisokat önállóan végezni, minél kevesebb segítséggel bevásárolni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Konyhai gépek funkciójának, működésének megismerése,	Kommunikáció:

adekvát használatuk elsajátítása. 2. A munkatevékenységeknek megfelelő alapanyagok, eszközök, elektromos berendezések kiválasztása. 3. Jártasság kialakítása a konyhai eszközök használatában és a vásárlási gyakorlatban. 4. Kitartó, precíz, önálló munkavégzés. Ismeretek 1. Konyhai eszközök, gépek működése, funkciója, felhasználási területek. 2. Étkezési szokások, egészségtudatos táplálkozás, egészséges ételek. 3. Vásárlási szokások, illemtudó viselkedés és segítségkérés. 4. Élelmiszerek, alapanyagok, ételtárolás. 5. Ételtartósító eljárások. 6. Mértékegységek és mérőeszközök. 7. Ételkészítési munkafázisok: alapanyagok beszerzése, előkészítése, főzés/sütés, mosogatás, rendrakás. 8. Terítés: hétköznapi, ünnepi, vendégvárás. 9. Balesetveszélyes helyzetek és azok elkerülésének módjai. Tevékenység 1. Konyhai eszközök csoportosítása, kiválasztása megadott szempontok szerint. 2. Élelmiszerek, alapanyagok megnevezése, csoportosítása. 3. Étrend, menüsorok összeállítása. 4. Vásárlási gyakorlat szituációs játékban és üzletekben. 5. Mérőeszközök használata 6. Egyszerű étel elkészítése, elfogyasztása, egyes munkafázisok önálló végzése. 7. Hulladékok szétválogatása, szelektív hulladékgyűjtés. 8. Rendrakás, felmosás, mosogatás. 9. Hétköznapi és alkalmi terítés gyakorlása.	anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás; műveletek; mértékegységek, mérések, pénz. Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre. Környezet és egészségvédelem: az emberi test.

10. Az étel tárolásának módjai, beszélgetés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	evőeszköz, étkészlet, vendégvárás étrend, menüsor, romlandó, szavatossági idő, elektromos gépek (pl.: szendvicssütő, konyhai robotgép, turmixgép, vízforraló), konyhai eszközök (pl.: digitális mérleg, tésztaszűrő, konzervnyitó) Az eddig használt fogalmak bővítése, helyes használatuk.

Tematikai egység	**2.** Takarítás	**Órakeret: 72**
Előzetes tudás	Takarító eszközök és néhány takarítási munkafázis ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Takarítási munkafázisokat minél önállóbban végezni. A tisztítószereket a célnak megfelelően kiválasztani és mértékkel használni. 2. Megtanulni a háztartási hulladék szelektív gyűjtésének módját. A munkákat kitartóan és körültekintően végezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Igény kialakítása a környezet tisztaságára és a rendre. 2. Tájékozottság a napi, heti és nagytakarításban. 3. Tudja a tisztítószerek, vegyszerek helyes használatát és adagolásukat. 4. Megismerni a háztartási gépek tisztán tartását és balesetvédelmi szabályait. 5. Tudja elkülöníteni a különböző hulladékokat. 6. Önállóan, de felügyelet mellett hatékony részvétel a lakókörnyezet és lakásgondozási műveletekben. 7. Tudja a porszívót és a szőnyegtisztító- gépet balesetmentesen használni. 8. A használati utasítások megértése és követése.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.

Ismeretek 1. A takarítás rendszere, a mindennapi, heti egyszerű takarítási teendők. 2. Nagytakarítás - részmozzanatok begyakoroltatása, megfelelő sorrend betartása. 3. Konyhai gépek és eszközök takarítása. 4. Szelektív hulladékgyűjtés. 5. A lakás és lakókörnyezet gondozása. 6. Őszi takarítás, ablak, ajtó lemosás, bútortisztítás. 7. Udvar, kert rendberakása. 8. Tavaszi nagytakarítás. 9. Szőnyegtisztító-, takarítógép használata. 10. Gépek kölcsönzésének gazdaságossága és szabályai. 11. Balesetvédelemi szabályok és előírások. 12. Piktogramok. Tevékenység 1. A napi takarítási teendők elvégzése a tankonyhában, osztályteremben, illetve az otthoni lakás tisztán tartása. 2. A nagytakarítás folyamatának önálló elvégzése, annak irányítással történő összekapcsolása a nagytakarításban. 3. Mosogatógép helyes használata. 4. Hulladékok elkülönítése. 5. A takarítási munkák megszervezése. 6. A használt vegyszerek tárolásának és alkalmazásának szakszerű módjának gyakorlása. (használati utasítás elolvasása, értelmezése, piktogramok ismerete). 7. Piktogramok értelmezése.	Környezet és egészségvédelem: az emberi test.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	takarító eszközök és takarító- és tisztítószerek kölcsönzés, szelektálás, szőnyegtisztító gép maró hatású, elzárva tartandó

Tematikai egység	**3.** Mosás	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	1. Textíliák, ruhaneműk fajtáinak ismerete. 2. A tisztaság fontossága	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tudjon kézzel kimosni egy-egy ruhadarabot, egyre nagyobb önállósággal kezelni a mosógépet, kiválasztani a mosáshoz és öblítéshez szükséges tisztítószereket.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Reális, megvalósítható igényességet kialakítani az öltözködéssel kapcsolatban. 2. Tudni, hogy az ápolt, jó megjelenésért mit kell tenni. 3. Váljék szokássá a személyes ruházat tisztántartása. 4. Tudja felsorolni a mosás eszközeit. 5. Tudja csoportosítani a mosnivalót és a szükséges mosószert. 6. Ismerje a mosószerek adagolását, öblítés fázisait. 7. Megismerni a kezelési utasítások jeleit. 8. Megismerni a helyes ruhatárolási módokat. Ismeretek 1. A mosás munkafázisai, eszközei. 2. Mosószerek alkalmazásának szempontjai, adagolás. 3. Kézi mosás, gépi mosás, vegytisztítás. 4. Teregetés, szárítás. 5. Mosóprogramok, szárítóprogramok beállítása. 6. Balesetvédelem gépi és kézi mosás esetén. 7. Különleges mosási problémák, gallérok, kötöttáruk. 8. Saját ruhanemű tisztántartása, megfelelő tárolása (fogason, hajtogatva).	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre. Környezet és egészségvédelem: az emberi test.

Tevékenység 1. Mosógépek fajtáival ismerkedés - látogatás, műszaki cikkek szaküzletében. 2. A mosószerválaszték áttekintése (a választás szempontjai: ára, milyen célra kívánom használni? –folttisztító hatás, színes textil, alapanyag), használati utasítás és adagolás. 3. Az ismeretek alapján a kézi és gépi mosás, teregetés önálló végzése felügyelet mellett. 4. Látogatás ruhatisztító szalonba. 5. Tisztasági szabályok gyakorlása. 6. Ruhadarabok hajtogatása. 7. Ruhadarabok elhelyezése fogason (szoknya-, nadrág-, csiptetős fogas), évszaknak megfelelő ruhanemű előkészítése, a nem használtak tárolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	energiatakarékos mosógép, szárítógép, víz hőfoka, áztatás, előmosás, mosás, öblítés, fehérítés, keményítés, vegytisztítás, szolgáltatás, vállfa, csiptető, fogas, védőhuzat, molyirtó, szekrényillatosító

Tematikai egység	**4.** Vasalás	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	Textíliák, ruhaneműk fajtáinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű ruhaneműket felügyelet mellett önállóan, nagyobb darabokat segítséggel kivasalni a balesetek elkerülésével.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Megismerni és elsajátítani a vasalás fázisait és a műveletek sorrendjét. 2. Legyen képes a ruhadarabokat simára vasalni. 3. Vasaljon önállóan (felügyelet mellett), hajtogasson ruhát.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés.

Ismeretek 1. A vasalás eszközei, vasalási technikák. 2. A vasaló beállításai (hőfok, gőzölés). 3. Vegytisztítás. 4. Ruhatárolás. 5. Balesetvédelem. Tevékenység 1. Vasalás, gőzölős vasaló használata, konyharuha, terítő, ruhaneműk (póló, ing) vasalása felügyelet mellett egyre önállóbban. 2. A kivasalt darabok összehajtogatása, elhelyezése a megfelelő tároló helyre. 3. Vegytisztító látogatása, a vasalógép megismerése. 4. Balesetvédelmi oktatás.	Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre. Környezet és egészségvédelem: az emberi test.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vasalódeszka, gőzölős vasaló, vegytisztítás kifordítás, hajtogatás, vasalógép. Piktogramok jelentése, megéget, esetleges égési seb ellátása

Tematikai egység	**5.** Varrás	**Órakeret: 80**
Előzetes tudás	1. Gondozott ruházat, jó megjelenés ismérvei. 2. Varrás alapkellékeinek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Önállóan kisebb ruhajavításokat elvégezni. 2. Segítséggel használati- és ajándéktárgyakat készíteni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tudjon önállóan ruhát javítani (tű, cérna alkalmazása,	Kommunikáció:

gomb felvarrása, akasztó felvarrása, szegés) 2. Tudja alkalmazni a munkadarabon a tanult hímzési technikákat. 3. Mutasson érdeklődést, aktivitást, legyen kitartó munkavégzés során. Ismeretek 1. Varrás eszközei 2. Ruhajavítási műveletek, gomb felvarrása, szakadás bevarrása 3. Kézi- és gépi varrás alapjai 4. Öltésfajták és alkalmazási területeik 5. Hímzés (pl.: keresztszemes, gobelin) 6. Varrással, hímzéssel készült ajándéktárgyak 7. Népviseletek 8. Nem kötelezően: a horgolás, kötés anyagának, eszközeinek megismerése Tevékenység 1. Tű, cérna használata. 2. Leszakadt gomb felvarrása, rojtos szél beszegése, akasztó felvarrása. 3. Látogatás egy varrodába. 4. Fércöltés, gépöltés. 5. Boszorkányöltés, pelenkaöltés alkalmazása. 6. Az eddig tanult öltésfajták gyakorlása és alkalmazása. 7. Hímzési előkészületek, megtervezése, öltésfajta kiválasztása. 8. Egyszerűbb darabok készítése segítséggel.	anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A varrással kapcsolatos fogalmak bővítése, ismétlése. Öltésfajták: kézi öltés/fűzőöltés, láncöltés, tisztázó/cikcakköltés, keresztöltés, szegő/pelenkaöltés, boszorkányöltés

Tematikai egység	**6.** Virágápolás	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	Növények tulajdonságainak, szükségleteinek ismerete, virágápolási alapkellékek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Cserepes virágot gondozni, átültetni, szobanövényeket esztétikusan elrendezni a lakás helyiségeiben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Igény kialakítása a szobanövények tartására, megismerni szakszerű gondozásukat. 2. Igénye legyen az esztétikus, szép virágkompozíció elkészítésére. Ismeretek 1. Irányítással cserepes virágok ültetése, gondozása. 2. Vágott virágok gondozása. 3. Virágfajták ismerete. 4. Virágvásárlás, illemtudó viselkedés szabályai. 5. Virágkompozíciók. Tevékenység 1. Virágültetés, palántázás, gondozás. 2. Vágott virág vázába tétele, gondozása. 3. Szobanövények, vágott virágokat, mezei virágok megkülönböztetése. 4. Virágbolt látogatása. 5. Virágkompozíció készítése száraz és élő növényekből - virágcsokor, koszorú, fali dekoráció, ajtódísz.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	agyag granulátum, ültetőfa, tápoldat, virágtetű irtó szer, kompozíció, szárazvirág, asztaldísz, adventi koszorú, ragasztópisztoly

Tematikai egység	**7.** Lakáskultúra	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Lakás helyiségeinek, funkciójuknak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Igény kialakítása az esztétikus, harmonikus lakókörnyezetre. 2. Saját elképzeléseket kifejezésre juttatni, megvalósítani a lakberendezés során.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A lakás, iskola különböző helyiségeinek magabiztos felismerése és a berendezési tárgyak, kiegészítők csoportosítása helyük, funkciójuk szerint. 2. Megismerni a lakás praktikus díszítését, kiegészítőket; az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazása. Ismeretek 1. A lakás helyiségei és berendezési tárgyai. 2. A lakás beosztása, alaprajza. 3. Lakberendezési kiegészítők. 4. Színek, bútorok, kiegészítők elhelyezésének szerepe a lakásban. 5. Makett, modell, babaház Tevékenység 1. A különböző helyiségek felsorolása és berendezési tárgyak, bútorok megkülönböztetése, válogatása. 2. A lakás lerajzolása és beosztása. 3. Kiegészítők megismerése. 4. Irányítással készítsen babaházat és rendezze be a már megismert berendezési tárgyakkal.	Kommunikáció: nonverbális kommunikáció:környezetünk kialakítása anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés. Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.

5. Tanulmányi séta (lakberendezési áruház, lakások), lakberendezési újságok tanulmányozása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	zsúfolt, kényelmes, időtálló, harmonikus méretarányos	

11.4.5.7. IRODATECHNIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A tanulókkal megismertetni az infokommunikációs és irodatechnikai eszközöket, azok üzemeltetési rendjét és felhasználási területeiket.
2. A feladatoknak, egyéni szükségleteknek megfelelően az eszközöket kiválasztani és rendeltetésszerűen használni.
3. Az egészségügyi és balesetvédelmi szabályokat megismerni, a biztonsági előírásokat megfelelően alkalmazni.
4. Elérni, hogy ismerje a számítógépek és az irodatechnikai eszközök gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szabadidő eltöltésében.
5. A megszerzett ismereteket legyen képes alkalmazni munkavégzéskor és a hétköznapi életben.

Feladatok

1. A számítástechnikai és a már megismert irodatechnikai eszközök működésének alapszintű megismerése, a velük kapcsolatos feladatok megértése és teljesítése.
2. A tanuló szerezzen jártasságot az infokommunikációs és irodai eszközök szakszerű és biztonságos használatában.
3. Egyszerű számítógépes programok, alkalmazások (pl.: szövegszerkesztő, játékprogramok, rajzoló program) alapszintű használatának elsajátítása.
4. A biztonságos internethasználat elsajátítása: kockázatok, káros tartalmak elkerülési módjának megismerése, információszerzésre, ismeretbővítésre, szabadidős tevékenységekre való felhasználása.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Erkölcsi nevelés: A tanulók életszerű körülmények között sajátíthatják el az irodai munkahelyi viselkedési szokásokat. Az infokommunikációs eszközök használata során megismerik az információkezelés, internethasználat etikai szabályait, hangsúlyos szerepet kap a mértékletes, fegyelmezett és biztonságos eszközhasználat, szolgáltatáskezelés.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A multimédiás eszközök használata sokszínű kommunikációs lehetőséget foglal magába: a tanulók gyakorolják a telefonon, e-mailben, online közösségi oldalakon az információk fogadását, átadását, a kapcsolatteremtés alapvető szabályait, ezáltal fejlődik a társalgási képesség és gazdagodik a viselkedési repertoár.

A testi és lelki egészségre nevelés: A tanulók megismerik az infokommunikációs eszközök - különösen a számítógép – egészséget károsító hatásait, melyek elkerülésének szem előtt tartásával gyakorolják a használatukat. A lelki egyensúly megőrzése érdekében szükséges tudatosítani a valós és virtuális világ közötti különbségeket, megtanulni az információk szűrését és hitelességük vizsgálatát. Hangsúlyos szerepet kap a függőségek kialakulásának megelőzése.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A képzésben részt vevő tanulók gyakorolják az irodatechnikai alapanyagok és energiaforrások takarékos felhasználását. Megismerik a munkatevékenységek során keletkezett hulladékok, elromlott elektronikai eszközök és berendezések kezelését, elhelyezésének lehetőségeit.

Médiatudatosságra nevelés: A tanulók megismerik és gyakorolják az infokommunikációs eszközök adekvát használatát. Képessé válnak a tevékenységekhez, szabadidő eltöltéséhez, ismeretszerzéshez szükséges eszközök, szolgáltatások, programok kiválasztására és alkalmazására szem előtt tartva az információszerzés és kezelés etikai szabályait és az egészségre káros hatások kiküszöbölését.

A tanulás tanítása: A modern infokommunikációs eszközök használata motiválja a tanulókat az önálló ismeretszerzésre, felkeltik az érdeklődést a tanulás iránt. Gyakorolják az interneten történő ismeretszerzést és információ feldolgozást, a korábban megszerzett ismeretek mindennapi életben történő alkalmazását. A készségfejlesztő kerettanterv során elsajátított ismeretek lehetővé teszik tanuló számára, hogy más tantárgyak tanulásába, feladatainak megoldásába integrálja informatikai tudását.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A szövegszerkesztő-, levelező-, csevegő programok, az internet rendszeres használata hozzájárul szókincs bővítéséhez, a verbális és nonverbális kommunikációs készségek és képességek fejlesztéséhez, az információk minél hatékonyabb feldolgozásához, rendszerezéséhez, kezeléséhez.

Matematikai kompetencia: Ez előzetes matematikai ismeretek (pl.: szimbólumok, alapműveletek, térbeli-, időbeli tájékozódás) alkalmazása és bővítése a számítógépes programok használata során. A tantárgy hozzájárul a matematikai alapkészségek, képességek - problémamegoldó képesség, logikai készség, kreatív gondolkodás, helyzetfelismerés fejlesztéséhez.

Természettudományos és technikai kompetencia: A tanulók megismerik technikai eszközök alkalmazásának színtereit, növekedik a jártasságuk, magabiztosságuk a használatukban. A számítógépes programok, az internet hozzájárul a környezet jelenségeinek megismeréséhez és megértéséhez.

Digitális kompetencia: Az infokommunikációs és irodai eszközök megismerése és használata lehetővé teszi a tanulók számára új ismeretek szerzését, rendszerezését, tartalmak létrehozását. Elsajátítják a számítógépes programok, alkalmazások alapszintű kezelését, megtanulják az eszközök használatát a tanulási folyamat során és azok alkalmazását a szabadidős tevékenységekben, társas érintkezésben. Lehetővé válik az érdeklődési kör bővítése, a látókör szélesítése modern eszközökkel, melyek egyben motiválnak új ismeretek megszerzésére. Az internet használata segíti a valóság és virtuális világ közti különbségtételt.

Szociális és állampolgári kompetencia: Az internethasználat során a tanulók megismerik világ sokszínűségét, ezáltal növekedik bennük a befogadó képesség, empátia, tolerancia. A csoportmunkák során fejlődik az együttműködési készség.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: Az érdekes és modern IKT eszközök motiválják a tanulókat a munkavégzésre, az internethasználat lehetőséget jelent a tágabb környezet megismerésére, a világban való tájékozódás elősegítésére.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség: A számítógépes programok (szövegszerkesztő, rajzprogram, képszerkesztő) alkalmazása és a dokumentumok létrehozása segíti a kreativitás fejlődését, a kifejezőkészség javítását, az esztétikumra való törekvést.

A hatékony, önálló tanulás: A készségfejlesztő kerettanterv támogatja az információk szerzésének, megosztásának, rendszerezésének képességét és az önálló ismeretszerzéshez, tanuláshoz szükséges alapkészségek fejlesztését.

Az irodatechnikai eszközök használata szakmai program oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tágas számítógépterem, a tanulók testméretének és ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes asztalokkal és székekkel felszerelve. Minden tanuló külön gép előtt dolgozhasson.

Taniroda
Felszerelve az irodai munkát segítő anyagokkal, készülékekkel, a megfelelő irodabútorral.

Eszközigény:

Személyi számítógép, a számítógép rendelkezzen az alábbiakkal:

1. színes monitorral,
2. magyar billentyűzettel
3. egérrel
4. CD- DVD meghajtóval,
5. lehetőség szerint legyen hálózatba kötve,
6. legyen internet elérési lehetőség,
7. legyen nyomtató, illetve hálózati nyomtató használatának lehetősége
8. hangkártya, hangszóró, fejhallgató
9. A munkához elengedhetetlen a jogtiszta (vagy szabad) szoftverek használata.
10. A gépek teljesítménye biztosítsa az alábbi programrendszerek zavartalan futtatását:
11. operációs rendszer: Windows vagy Linux
12. szövegszerkesztési munkához: Microsoft Office vagy vele kompatibilis bármilyen irodai programcsomag

13. egyszerű játékprogramok
14. oktatóprogramok
15. Irodatechnikai eszközök:
16. telefon (vezetékes, mobil) fax
17. nyomtató, fénymásoló, szkenner
18. iratmegsemmisítő
19. laminálló, spirálozó
20. digitális fényképezőgép, web kamera

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	4
2 éves órakeret	288
Ebből kötött	259
Szabadon tervezhető órakeret	29

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Számítógép-kezelés	64	32	32
2. Irodatechnikai készülékek alkalmazása	65	32	33
3. Dokumentumkészítés	68	34	34
4. Játékprogramok	26	13	13
5. Internethasználat	36	18	18
Szabadon tervezhető órakeret	29	15	14

Tematikai egység	**1.** Számítógép-kezelés	**Órakeret: 64**
Előzetes tudás	Alapismeretek a számítógépről és annak használatáról; egészség- és balesetvédelmi szabályok ismerete.	

Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanuló legyen képes a számítógépet képességeinek megfelelően rendeltetésszerűen használni; ismerni az infokommunikációs eszközöket, funkciójukat, felismerni a hibahelyzeteket, és azok elhárításához segítséget kérni.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A számítógépes eszközök használata egyre nagyobb önállósággal. 2. Programok, alkalmazások alapszintű kezelésének elsajátítása. 3. A számítógéphez kapcsolódó szakkifejezések bővítése, adekvát használata. 4. Az eszközök szakszerű működtetésének megtanulása. 5. Minél önállóbb ismeretszerzés az interneten. 6. Az egészségmegóvást szem előtt tartva használni a számítógépet. Ismeretek 1. Üzembe helyezés, kikapcsolás, eszközök csatlakoztatása és funkciójuk. 2. Az asztal elemei (ikonok, tálca, dátum), kezelésük. 3. Egy írásprogram megismerése, használata segítséggel. 4. Egy rajzolóprogram alapvető funkcióinak megismerése, kipróbálása. 5. Dokumentumok készítésének, módosításának, elmentésének és behívásának lépései (segítséggel). 6. Rendszeresen használt szakkifejezések, billentyűzeten lévő feliratok, monitoron megjelenő rövidítések. 7. Multimédiás eszközök alkalmazása (CD, DVD, hangszóró, web-kamera, pendrive, fülhallgató)	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; médiaismeret, nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: térbeli és tájékozódás. Környezet és egészségvédelem: az emberi test. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.

8. Etikai elvek rögzítése, a számítógép biztonságos használatának elemei. Tevékenység 1. A számítógép rendeltetésszerű használatának gyakorlása – üzembe helyezés, beállítások, kikapcsolás, áramtalanítás, szennyeződésektől megóvás ill. azok eltávolítása 2. Multimédiás eszközök csatlakoztatása a számítógéphez és használatuk gyakorlása 3. Írás betűtípus, betűméret megválasztásával. 4. Alkotás a számítógéppel, a billentyűzet és az egér kezelésével. 5. Szöveg és ábra készítése a feladatnak megfelelően egyre kevesebb segítséggel. 6. A több tanórán készült alkotás elmentésének és későbbi beolvasásának megfigyelése. 7. A példányszám beállításával a nyomtatás elindítása. 8. Képek nézegetése, adott téma megkeresése stb. 9. Egyszerű szabályok, szokások megismerése és betartása az egészségmegőrzés érdekében (pl.: helyes ülőpozíció, távolság a monitortól, hang szabályozása, gyakorlatok a hosszan tartó ülő munka káros hatásainak kiküszöbölésére)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Háttérkép, képernyőkímélő, képfelbontás, ikon, tálca, néhány speciális billentyű neve (pl.: space, enter, delete), a számítógéphez csatlakoztatható eszközök neve (pendrive, web kamera, memóriakártya), sorkizárás, sor behúzása, középre zárás, mentés

Tematikai egység	**2.** Irodatechnikai készülékek alkalmazása	**Órakeret: 65**
Előzetes tudás	1. Számítógépes alapismeretek. 2. Néhány irodatechnikai eszköz működésének ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Fokozódó önállósággal, funkciójuknak megfelelően használni az irodatechnikai eszközöket.	

	2. Újabb eszközök használatának megtanulása és rendeltetésszerű alkalmazásuk.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Segítséggel telefon használata, a telefonos kommunikáció fejlesztése, információ fogadása és továbbítása megfelelő formában. 2. Irodatechnikai gépek és eszközök (pl.: fénymásoló, nyomtató, scanner, iratmegsemmisítő, laminálló, spirálozó gép, tűzőgép, kapocskiszedő) szakszerű használatának megtanulása, egyszerűbb munkafázisok önálló végzése. 3. Infokommunikációs eszközök (zenelejátszó, CD-, DVD-lejátszó, fényképezőgép) alkalmazásának elsajátítása. 4. Hibafelismerés és hatékony segítségkérés megtanulása. Ismeretek 1. Irodatechnikai és infokommunikációs eszközök fajtái és alkalmazási területei (telefon, fax, üzenetrögzítő, fénymásoló, nyomtató, szkenner, laminálló, spirálozó gép, iratmegsemmisítő, fényképezőgép, magnó, zenelejátszók, DVD-lejátszó) 2. A készülékek funkciói, tulajdonságaik, működési elveik, fő részeik 3. Az eszközök közötti különbségek számbavétele, használatuk előnyei és hátrányai, takarékos készülékhasználat. 4. Telefon, mobiltelefon, üzenetrögzítő, fax alkalmazási területei és használata. 5. A tevékenységekhez szükséges kellékek, alapanyagok (papírok, kapcsok, spirálok, dossziék).	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; médiaismeret, nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: térbeli és tájékozódás. Környezet és egészségvédelem: az emberi test. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.

6. Szelektív hulladékgyűjtés. 7. Balesetvédelmi előírások. Tevékenység 1. Telefonhívás kezdeményezése és fogadása, információk közlése és átadása. 2. A fénymásoló gép üzembe helyezése, a papírkészlet, beállítások ellenőrzése, a másolandó lap behelyezése, képek, ábrák, szövegek másolása, az elkészült lapok rendezése (segítséggel). 3. Nyomtató, szkennerhasználatának gyakorlása, a gépek üzembe helyezése, beállítások ellenőrzése, képek, szövegek nyomtatása,szkennelése. 4. Laminálló, spirálozó gép szakszerű használata segítséggel. 5. A tevékenységek során keletkezett hulladék megfelelő elhelyezése, a munkaterület rendben tartása. Szelektív hulladékgyűjtés, iratmegsemmisítő használata. 6. Papírfajták, alapanyagok válogatása különböző szempontok szerint (vastagság, méret, szín, melyik tevékenységhez szükséges). 7. Zenelejátszók (magnó, mini-hifi, hifi), DVD-lejátszó működtetése, segítséggel tv-ből felvétel készítése 8. A fényképezőgép működésbe helyezése, beállítása, fényképezés. A kész képek letöltése, mentése, nyomtatása. 9. Irodai eszközök használatának gyakorlása (gemkapocs, tűzőgép, kapocskiszedő, pecsét, rendszerező dossziék, papírvágó).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hívás fogadása, hívás kezdeményezése, faxolással, mobiltelefonnal kapcsolatos tevékenységek szakszavai. A használattal kapcsolatos fogalmak és tevékenységek megnevezése tartalmának pontosítása. Fontos, lényeges, titkos, hulladék, tilos, laminálás, anyag vastagsága,

	pontosság, előre- hátra tekerni, pause, távirányító, nyomtatás, patron, kijelölés, szkenner, előlap, hátlap, vastagság, memóriakártya, élesség, fény, világos-sötét, kamera, felvétel, gemkapocs, tűzőgép, bélyegző, cégbélyegző, dátumbélyegző, irattartó fólia, dosszié,

Tematikai egység	**3.** Dokumentumkészítés	**Órakeret: 68**
Előzetes tudás	1. Olvasás-írás készség. 2. Szövegszerkesztő programban egyszerű lépések ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyéni ötleteket felhasználva dokumentumokat készíteni, azokat elmenteni, kinyomtatni, célközönségnek eljuttatni (elküldeni e-mailben, meghívót átadni, plakátot kitenni).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Elektronikus dokumentum létrehozásával, tárolásával, előhívásával kapcsolatos ismeretek elsajátítása. 2. Szöveg- és képszerkesztési ismeretek bővítése. 3. A dokumentumkészítés során az egyéni ötletek kibontakoztatása, sikeres kivitelezése. Ismeretek 1. Szövegszerkesztő program parancsai, ikonjai, az egyéni beállítások, változtatások lépései. 2. WordArt használata (Alakzatok: kitöltés színnel, formázás). 3. ClipArt (beszúrás, átméretezés). 4. Paint rajzolóprogram használata. 5. Rajz és szöveg együttes kezelése. Egyszerű dokumentum készítése. 6. Fokozott segítséggel dokumentum készítése adott céllal	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; médiaismeret, nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: térbeli és tájékozódás. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt

(önéletrajz, baráti levél, hivatalos levél, űrlap kitöltése, tesztlap kitöltése). 7. Mappakezelés, saját mappa létrehozása, fájlnév adása. 8. Saját könyvtár fogalma, használata (a feladat elvégzés fokozott segítséggel, állandó irányítással teljesíthető). Tevékenység 1. Könyvtár létesítése, megnevezése, ki-, belépés, megnyitás, mentés, bezárás. 2. Szöveg beírása, képek, ábrák beszúrása, szerkesztési beállítások változtatása a megadott szempontok szerint. 3. Levél írása, önéletrajz készítése 4. Egyéni ötletek felhasználásával számítógépes dokumentumok, plakátok, meghívók, készítése (segítséggel). 5. Rajzkészítés megadott témában. 6. Elektronikus űrlapok kitöltése	életre.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megnyitás, bezárás, belépés, kilépés, mentés. Könyvtár fogalma, dokumentumok és a könyvtár viszonyának tudatosítása. Mappa, fájl, elnevezés. Oldal, karakter, kijelölés, betűszín, méret, színek, vonalvastagság, kurzor szöveg, ábra, kurzor, a dokumentum neve, elnevezés Önéletrajz, személyes adat, tesztlap, űrlap, stb.

Tematikai egység	**4.** Játékprogramok	**Órakeret: 26**
Előzetes tudás	1. Alapszintű felhasználói ismeretek a számítógépről. 2. Szabálykövető magatartás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tanulók számára érdekes és örömteli játékokon keresztül fejleszteni az alapkészségeket, képességeket, bővíteni az ismereteket.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Több lépésből álló feladatsorok kitartó végrehajtása. 2. Segítséggel játsszon az új játékkal, az ismert játékokat tudja önállóan behívni és játszani. 3. Gyakorlottan kezelje a billentyűzetet és az egeret. 4. Szórakoztató, szabadidős célú játékok megismerése. 5. Mértékletesség kialakítása. Ismeretek 1. Oktatási szoftvercsomagok játékai 2. Készségfejlesztő játékok 3. Játékkonzolok, videojátékok 4. Online, egymással is játszható játékok Tevékenység 1. Tananyaghoz kapcsolódó oktatójátékok irányított használata 2. Érdeklődésnek megfelelő játékok keresése, kiválasztása, kipróbálása a világhálón (pl.: ügyességi, puzzle, memória, logikai, kártya, autóverseny). 3. Játék egyre nagyobb önállósággal. 4. Választott társsal versenyjátékok.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; médiaismeret, nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: térbeli és tájékozódás. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyorsan, egyszerre, egymás után, hálózat, szabály, nyertes, vesztes téri viszonyszavak, időbeliséghez kapcsolódó fogalmak

Tematikai egység	**5.** Internethasználat	**Órakeret: 36**
Előzetes tudás	A számítógép rendeltetésszerű, biztonságos használata.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanuló egyéni képességeinek és motiváltságának megfelelően (szükség esetén segítséggel) legyen képes az	

	internetet biztonságosan használni ismeretszerzésre, kommunikációra, szabadidő eltöltésére egyaránt. 2. Tudjon különbséget tenni a virtuális világ és a valóság között.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az internet hatékony használata tanulásban, szabadidős tevékenységben, ismeretszerzésben. 2. Információszerző és – feldolgozó képesség fejlesztése 3. Látókör szélesítése, ismeretek bővítése 4. Kommunikációs képességek fejlesztése 5. Káros oldalak kiszűrése és válogatott tartalmak elhelyezése a világhálón Ismeretek 1. Internetkapcsolat létrehozásának módja, lépései 2. Az internet használat veszélyei 3. vírusfertőzés, káros oldalak 4. nem megfelelő tartalom nézegetése 5. Tanuláshoz, érdeklődési körhöz kapcsolódó weboldalak megismerése 6. Informálódás az internet segítségével (menetrend, időjárás, moziműsor) 7. Kereső- és levelező-, csevegőprogramok, közösségi oldalak, video megosztó site-ok Tevékenység 1. Kapcsolódás az internetre, kapcsolat bontása 2. Irányított információkeresés, adott weboldal, tartalmak megtekintése	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; médiaismeret, nem verbális információk értelmezése. Számolás-mérés: térbeli és tájékozódás. Etika: önismeret; testi és lelki egészség; az ítélőképesség, az erkölcsi és etikai érzék fejlesztése. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre.

3. Az információk, értelmezése, feldolgozása – adatok, szövegek, képek keresése, mentése, letöltése 4. Zenehallgatás, filmnézés, online játékok kipróbálása 5. Közösségi oldalak használata 6. Levél, elektronikus képeslap írása, elküldése, megválaszolása 7. Videohívások, csevegőprogramok kipróbálása	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Internet, weboldal, vírus, káros oldalak, letöltés, regisztráció, e-mail, - cím, - jelszó, be- kilépés, böngésző

11.4.5.8. KERT- ÉS PARKÁPOLÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A kert és parkápoló tevékenységek végzése közben a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó gyengébb vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása, a szakma tanulásához, munkába álláshoz szükséges motiváció megteremtése.
2. A kompetenciák fejlesztésében megkülönböztetett figyelmet fordítani a személyes, a szociális, a kommunikációs és az életvezetési kompetenciákra; minden tananyagtartalmat a gyakorlati életben előforduló problémák, helyzetek megoldásához kapcsolva.
3. Olyan elméleti és gyakorlati ismeretanyagot nyújtani és megtanítani, amelyek nélkülözhetetlenek a kert és parkápolás munkafolyamatai során az adott feladatok közvetlen elvégzéséhez.
4. A tevékenységközpontú tanulásszervezés segítségével a tanulók segítése szocializációjukban, a munkavégzéshez szükséges kötöttségek, szabályok elsajátításában, a későbbi rehabilitáció, illetve védett munkahelyen történő munkavégzés képességének elősegítésében.
5. A tanulók figyelmének, érdeklődésének felkeltése saját és közvetlen környezetük igényes kialakítására.
6. Kialakítani bennük a rend iránti igény, a rend megteremtésének és fenntartásának, valamint megőrzésének képességét.
7. Szeressék a természetet, segítséggel tudják vonzóvá tenni környezetüket, szívesen tartózkodjanak, és dolgozzanak a jó levegőn, az időjárásnak megfelelő öltözködés felismerésével.

8. A kert és parkápoló munkák megismertetésével és gyakoroltatásával lehetőséget biztosítani a fiatalok számára a teljesebb élet, a társadalomba és a termelőmunkába való bekapcsolódáshoz.
9. Ismerjék a parkot, kertet, mint munkaterületet, ahol tevékenykedniük kell, tudjanak tájékozódni a munkaterületen, és tudjanak utasításokat nehézségi fok szerint végrehajtani.
10. Sajátítsák el, és irányítással, képességeikhez mérten minél önállóbban végezzék a házi kertek, közterületek, parkok gondozási, ápolási munkálatait.
11. A munkavégzés során legyenek képesek a megfelelően előkészített szerszámokat, eszközöket, gépeket rendeltetésszerűen használni, figyeljenek önmaguk és társaik testi épségére.
12. Legyenek képesek családban, szociális ellátásban, esetleg munkavállalóként egyszerű konyhakerti és parkápolási munkák végzésére (konyhakerti növények ültetésére, ápolására, betakarítására, egyszerű feldolgozására, egy- és kétnyári virágok kiültetésére fák, cserjék gondozására, fűnyírásra, sövénynyírásra).
13. Legyenek képesek kitartóan, huzamosabb ideig végezni a kijelölt munkát, vegyék észre a hibát és igyekezzenek azt korrigálni.
14. Sajátítsák el minimális szinten a másokkal való együttműködést a feladatok végzése során.

Feladatok

1. A képességek függvényében a szakma minél eredményesebb elsajátíttatása.
2. Egyszerű feladatok esetében önálló munkavégzés elősegítése utasítások alapján. Amennyiben erre nem képes, akkor segítséggel tudja megoldani feladatait.
3. Képességekhez igazodó, rendszeres gyakorlás biztosítása a mindennapi munkatevékenységekben.
4. Balesetvédelmi és munkavédelmi ismeretek nyújtása a munkafolyamatok végzése során.
5. A konyhakert és a gyümölcsöskert ápolási, gondozási tevékenységeinek megismertetése, gyakoroltatása.
6. Dísznövények és parkok ápolási, gondozási tevékenységeinek megismertetése, gyakoroltatása.
7. Vágott és cserepes növények gondozásának elsajátíttatása.
8. Csoporton belüli együttműködési lehetőségek nevelési hatásának felhasználása a szocializáció érdekében.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: A gyakorlati tevékenységek sikerélményt biztosítanak a fiataloknak. A „kézzel fogható” eredmények ösztönzőleg hatnak a kitartó munkavégzésre, mely során fejlődik a segítőkészség, önfegyelem, rendszeretet, pontosságra való törekvés. A tanulókban kialakul saját és társaik munkájának értékelése és megbecsülése.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: A tanulók a képzés során megismerik a társadalom szerkezetét, a hétköznapi életben végzett kert és parkápolási tevékenységek és általában a munka társadalmi hasznosságát, a közös nemzeti értékteremtésben az egyének munkavégzési feladatát. Erősödik szűkebb környezetükkel és közösségükkel való együttműködés.
Ismerjék meg nemzeti értékeinket, szép tájainkat, parkjainkat. Fontos, hogy értékeljék a hazai termékeket, vásárlásoknál részesítsék azokat előnyben.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: A mindennapi élet működéséről tudják, hogy annak kereteit választott képviselők alakítják. Gyakorlatban munkakeresés és más hivatalos ügyek intézése céljából tudjanak segítséget kérni a hivatalokban, szociális segítő szervezeteknél.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A parkápoló és kertészeti munkák végzése során a tanulók még jobban megismerik képességeiket, ezáltal hatékonyabban tudnak bekapcsolódni a közösség életébe és motiváltabbá válnak az önellátásra, munkafeladatok vállalására.

A családi életre nevelés: A család életének nagyon fontos része a munka, az önálló feladatvállalás, melyben mindenkinek szerepe van. Ezt erősítik az iskolában végzett tevékenységek. A gyakorlati munkavégzés beépül mindennapi életükbe.

A testi és lelki egészségre nevelés: A rendszeresen friss levegőn végzett fizikai munka jó hatással van a testi és a lelki fejlődésükre.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: A közös munkatevékenységek erősítik a tanulókban az egymásra való odafigyelést, ösztönzik őket a közös problémamegoldásra és egymás segítésére.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A képzés során a tanulók közvetlenül kapcsolódnak be környezetük alakításába, értékeinek megőrzésébe. Tapasztalatokat szereznek a környezetet

megóvó szokásokról, lehetőség nyílik a környezetkímélő szemlélet és életvitel kialakítására, elsajátítására. (pl.: biogazdálkodás, komposztálás).

Pályaorientáció: A képzés során az egyéni képességek figyelembe vételével reális elérhető munkahelyek irányába orientálódnak. A tanuló felkészül az iskola elhagyására, a nyílt vagy védett munkahelyi, napközi otthoni tevékenységek ellátására. Megismeri a munkavállalói élet ritmusát, a kert és parkápolási munkafeladatok elvégzésének szükségességét, a munkahelyi vezető utasításainak fontosságát.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: A tanuló megismeri a társadalmi munkamegosztás alapjait, a munkabér és más támogatások beosztásának fontosságát. A képzés hozzájárul pénzeszközök használatában való jártasság kialakításához, a bevétel és kiadások összefüggéseinek felismeréséhez. A munkavégzés során ismereteket szereznek arról is, hogy munkájukért havonta fizetést kapnak, amelyet a következő hónapig szükségszerű beosztani. Tovább formálódnak ismeretei a pénz értékéről, az anyag és energiatakarékossággal is összefüggően a beosztó családi költségvetés betartásáról.

Médiatudatosságra nevelés: A készségfejlesztő iskolai tanulók gyakorlottan használják az elektronikus információ hordozókat, képesek tevékenységeikhez, szórakozásaikhoz a megfelelő felhasználás alkalmazására. Korának és érdeklődésének megfelelő műsorok, oldalak megtekintésére, figyelésére ösztönözzük őket.

Tanulás tanítása: A képzés során a tanuló felkészül az iskolai oktatás alatt elsajátított kert és parkápolási munkafolyamatok, és a hozzá kapcsolódó ismeretei minél önállóbb gyakorlására, és felnőtt életkorban történő folyamatos megújítására, kialakul igénye az önművelésre. Megerősödik benne, hogy a környezet változásait figyelemmel kell kísérni. Felismeri, hogy érdeklődésének kielégítése folyamatosan új ismeretekhez juttatja, amelyek megkönnyítik számára az életben történő eligazodást. Kialakul felelősségérzete a rábízott kert és parkápolási és környezetrendezési feladatokkal kapcsolatban, körültekintően jár el tevékenységeiben.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A készségfejlesztő kerettanterv segíti a társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs formák elsajátítását, a gyakorlati tevékenységek során az ok-

okozati összefüggések felismerését, fejlődik a beszédértés és beszédprodukció, bővül a szókincs. Megismerik a munkahelyen használatos kommunikációs eszközöket és azok alkalomszerű használatát.

Idegen nyelvi kommunikáció: A tanulók értsék, hogy határainkon kívül más nyelven beszélnek. Más országokkal megvalósuló partnerkapcsolatok, iskolák közti csereprogramok során egyszerű köszönési formákat tudjanak alkalmazni.

Matematikai kompetencia: A tanulók matematikai ismereteiket, a logikai gondolkodást a gyakorlatba ágyazva alkalmazzák. Ismereteket szereznek a mértékegységek használatáról, bővül tudásuk az alapvető mértani fogalmakról (párhuzamos, vízszintes, négyzet, téglalap, stb.), fejlődik a téri- és időbeli tájékozódásuk, a problémamegoldó képességük.

Természettudományos és technikai kompetencia: A kerti és parkápoló gépek, eszközök gyakorlatban történő használata segíti azok tulajdonságainak, működésének megismerését, a folyamatok megértését és a kezelésükben való jártasság kialakulását.

Digitális kompetencia: A tanulók tudják használni az oktatás során alkalmazott digitális eszközöket ismeretszerzésre és szabadidős tevékenységek során.

Szociális és állampolgári kompetencia: Az önismeret mélyítése, a megfelelő viselkedési szokások kialakítása segíti a társadalmi beilleszkedést. A tanuló képessé válik a családban, közösségben betöltött szerepek és feladatok felismerésére, a munkamegosztásban való részvételre, igényeinek kifejezésére és megvalósítására, kötelességeinek elvégzésére.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A tanulók egyre magabiztosabbá válnak a mindennapi, valamint a kert és parkápolási tevékenységekben, a gyakorlati feladatok végzése során mélyebb önismeretre tesznek szert, ezáltal képessé válnak a munkamegosztásba történő hatékony bekapcsolódásra és a kitartó munkavégzésre.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A kerti- és különösen a park körüli munkák végzése során a tanulók felismerik a tisztaság és a rend fontosságát, ízlésvilágúk fejlődik, a mindennapokba beépül a harmonikus környezet kialakítása, és fenntartása iránti igény.

A hatékony, önálló tanulás: Támogatjuk, és elősegítjük az információk szerzésének, megosztásának, rendszerezésének képességét és az önálló ismeretszerzéshez, tanuláshoz szükséges alapkészségek fejlesztését. Fontos, hogy tudjanak önállóan egyszerűbb feladatokat megoldani.

A kert és parkápoló készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően kényelmes székekkel, munkaasztalokkal berendezett szaktanterem, növényház, raktár, konyha- és gyümölcsöskert, park, melegágy, vagy melegház szükséges.

A képzéshez szükséges anyagok, eszközök

1. Vetőmagok, szaporítóanyagok
2. Műtrágyák, növényvédő szerek
3. Ásó, gereblye, kapa, sorkihúzó
4. Kézikocsi, talicska, komposztrosta, komposztáló
5. Ültetőfa, öntözőkanna, zsineg
6. Vödör, lapát, vasvilla, lombseprű
7. Műanyag rekesz, metszőolló
8. Sorkihúzó, aprómagvető
9. Ültető lapát, ültetőfa
10. Kézi és motoros fűnyíró, fűszegély nyíró
11. Kézi és gépi sövénynyíró
12. Fűrész, fejsze
13. Virágcserepek, köztéri edények
14. Különböző méretű létrák
15. Munkaruha, sapka, bakancs
16. Védőszemüveg, védőkesztyű
17. Gázmaszk, pormaszk, gumicsizma
18. Motoros kapa, kézi vetőgép
19. A kert és a játszóterek berendezéseinek, műtárgyainak állagmegóvásához szükséges anyagok, eszközök
20. Tereprendezéshez szükséges eszközök: kitűzők, mérőszalagok, szintezők

Szemléltető eszközök

1. Tankönyvek, kertészeti könyvek, kertészeti folyóiratok, kiadványok, filmek.
2. A tevékenységekkel kapcsolatos fotók, folyamatábrák, képek a munkafázisokról és minta munkadarabok.
3. IKT- eszközök (számítógép, televízió, táblagép, DVD- lejátszó, kamera,)

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	**12**
2 éves órakeret	**864**
Ebből kötött	**778**
Szabadon tervezhető órakeret	**86**

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
A kert és parkápoláshoz szükséges általános ismeretek			
1. Anyag-és eszközismeret	**30**	**15**	**15**
2. Éghajlati ismeretek, tanulmányi séta /szabadon tervezhető órakeret/	**20**	**10**	**10**
3. Talajtani ismeretek	**20**	**10**	**10**
Park és kertfenntartási ismeretek			
4. A parkot, kertet alkotó növények és szaporításuk	**34**	**17**	**17**
5. A parkot, kertet, díszkertet alkotó növények ápolása	**40**	**20**	**20**
Munka és környezetvédelmi ismeretek			
6. Baleset megelőzés az iskolában	**20**	**10**	**10**
7. Baleset megelőzés a gyakorlatokon	**24**	**12**	**12**
8. Teendők balesetek bekövetkezésekor	**12**	**6**	**6**
9. Környezetünk védelme	**16**	**8**	**8**
Szakmai gyakorlat			
10. Gyakorlati anyag- és eszközismeret	**20**	**10**	**10**

11. Park és kertfenntartási gyakorlatok	**100**	**50**	**50**
12. A parkokat, kerteket, díszkerteket alkotó növények ápolása gyakorlat.	**408**	**204**	**204**
13. A parkok, kertek műtárgyainak fenntartása	**34**	**17**	**17**
Szabadon tervezhető órakeret	**86**	**43**	**43**

Tematikai egység	**1. Anyag- és eszközismeret**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	1. Balesetvédelmi ismeretek. - Ismerje a legfontosabb kerti szerszámokat. 2. Ismerje a kéziszerszámokat és azok használatát. Baleset védelmi ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szerezzen pontos ismereteket a kertben és a parkban használható kéziszerszámokról. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat. 2. Ismerje meg a kéziszerszámok mellett a fűnyíró gépeket.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje fel önállóan a kéziszerszámokat. 2. Ismerje meg rendeltetésüket, használatukat. 3. Sajátítsa el a velük történő balesetmentes munkavégzés szabályait. 4. A kéziszerszámok mellett a vető és ültető szerszámok megismerése. 5. A fűnyíró gépek típusai. Ismeretek 1. Kéziszerszámok 2. A kéziszerszámok megismerése. A velük történő balesetmentes munkavégzés szabályai (ásó, gereblye, kapa, ültetőfa, sorkihúzó, metszőolló stb.) 3. Kéziszerszámok használata	Környezet és egészségvédelem: Baleset védelmi ismeretek. Osztályfőnöki óra: Munkafegyelem, szabályok betartása. Kommunikáció: beszédértés, szókincsbővítés. Életvitelhez, és háztartásvezetéshez kapcsolódó ismeretanyagok.

4. A kéziszerszámok megismerése, használatuk és karbantartásuk módjai 5. Vető- és ültető kéziszerszámok. 6. Fűnyírók és azok használata Tevékenység 1. Szerszámok előkészítése, bemutatása 2. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat. 3. Egyszerűbb szerszámok ismerete és használata 4. Az összes eszköz előkészítése, bemutatása	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kéziszerszámok, gépek. Ásó, kapa, gereblye, ültetőfa, sorkihúzó, talicska, lapát, villa, metszőolló, ágvágó olló. Vető és ültető gépek. Fűnyírók.

Tematikai egység	**2. Éghajlati ismeretek**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Ismerje az időjárás elemeit. 2. Az éghajlat és az időjárás elemeinek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szerezzen új ismereteket az éghajlatról, az időjárásról és azok hatásáról a szabadban folytatott munkákra. 2. Ismerje meg az időjárás hatásait a kerti munkákra.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje meg az éghajlat és az időjárás elemeit. 2. Értse az időjárás hatását a kerti munkára és a növényekre. 3. Ismerje meg a hatásaikat a növényekre és a kinti munkára 4. Ismerje meg az éghajlat összetevőit. 5. Időjárási jelenségek különböző évszakokban. 6. Ismerje meg az időjárás hatását a szabadban élő növényekre és az emberekre	Számolás-mérés: időbeli tájékozódás, évszakok változása, éghajlat, időjárás, hőmérséklet, hőmérő. Környezet és egészségvédelem: az

Ismeretek 1. Éghajlat és időjárás. 2. Az éghajlat összetevői, az éghajlat és az időjárás befolyása a kerti munkákra. 3. A csapadék, a szél, a napsütés hatásai 4. Az éghajlat összetevői. 5. Időjárási jelenségek megismerése. 6. Az időjárás befolyása a kerti munkára. Tevékenység 1. Hőmérő, talajhőmérő, csapadékmérő előkészítése, mérések bemutatása, gyakorlása. 2. Időjárás megfigyelése, az adott állapot rögzítése	időjárás elemei, és hatásuk a környezetre. Számolás-mérés: időbeli tájékozódás Környezet és egészségvédelem: időbeli tájékozódás, az időjárás elemei.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Csapadék, szél, napsütés, hőmérséklet. Ősz, tél, tavasz, nyár. Hónapok. Éghajlat, időjárás, csapadék, szél, napsütés, hőmérséklet.

Tematikai egység	**3. Talajtani ismeretek**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Ismerje a legfontosabb talajtípusokat. 2. Ismerje a különböző talajtípusok jellemzőit.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szerezzen ismereteket a különböző talajtípusokról, illetve szerepükről a kertészetben. 2. Ismerje meg a termőtalajt és a termőképességének fenntartási módjait.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Ismerje meg a termelésre legalkalmasabb talajtípust. 2. Önállóan felismerje a különböző talajtípusokat. 3. Ismerje meg a különböző talajtípusok hatásait a termelésre. 4. Értse meg talajművelésnek az ember életében betöltött szerepét. A talaj termőképességének fenntartása, illetve fokozásának lehetőségei. 5. Szerves trágyázás jelentőségének megismerése. 6. Személyi, tárgyi feltételek biztosítása. Ismeretek 1. A talaj szerepe a kertészetben. 2. A talaj legfontosabb típusai. (kötött talaj, szikes talaj, homoktalaj stb.). 3. A termelésre alkalmas talaj. 4. A talaj szerepe a kertészeti termelésben. 5. A talajművelés jelentősége, fontossága, módjai. 6. A talaj termőképességének fenntartása. 7. Környezet-kímélő trágyázás, szerves-és műtrágyázás. 8. A földterület művelésének feltételei. Tevékenység 1. Talajtípusok előkészítése, bemutatása. Kísérletezés. 2. Talaj vízáteresztő képességének tesztelése.	Környezet és egészségvédelem: ismeretek az élő, és élettelen környezetről, környezetvédelemről. A talaj élővilága, talajvédelem.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Kötött, termő és homoktalaj. Szerves trágya, műtrágya.

Tematikai egység	**4. A parkot és kertet alkotó növények és szaporításuk**	**Órakeret: 34**
Előzetes tudás	1. Balesetvédelmi ismeretek. Rendelkezzen ismeretekkel a különböző növényekről. 2. Ismerje a különböző növénytípusokat.	
Tantárgyi	1. Ismerje meg a haszon, dísz és vadonélő növényeket,	

fejlesztési célok	szaporításuk jelentőségét, formáit. 2. Részletesen ismerje meg a különböző növénytípusokat és azok jellemzőit.

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tudjon különbséget tenni a különböző területek között. 2. Ismerje meg a különböző területek jelentőségét az ember életében. 3. Tudja megkülönböztetni a haszon és dísznövényeket. 4. Tudjon különbséget tenni a különböző növények között. 5. Ismerje meg a különböző szaporítási módokat és az azok közötti különbséget. 6. Szerezze meg a legalapvetőbb ismereteket a növények ápolásáról és védelméről. 7. Ismerje fel a különböző növényeket. 8. Az eltérő tulajdonságok felismerése. 9. Ismerje meg a különböző gyümölcsfákat. 10. Ismerje és alkalmazza a különböző növényszaporítási módokat. 11. Az időjárás, a talajhőmérséklet és az ültetés összefüggéseinek megismerése. 12. A növények eltérő igényeinek megismerése. 13. A biogazdálkodás eltérő feltételeinek bemutatása. Ismeretek 1. Kert, park, zöldterület fogalma. 2. Jelentőségük az ember életében, szerepe környezetünkben. 3. Dísz és haszonnövények 4. Egy és két nyári növények. 5. A virágágyakba kiültethető növények. 6. Zöldségnövények szaporításának módjai. 7. Vetés, ültetés, palántázás. 8. Növényápolás, növényvédelem.	Számolás-mérés: térbeli tájékozódás. Környezet és egészségvédelem: kertek és a parkok növényei az ember szerepe az élő természet megóvásában. Kommunikáció: szókincsbővítés. Környezet és egészségvédelem: növények, időjárás, az évszakoknak megfelelően a kertben végzett munkák és a kerti munka feltételei.

9. Növényismeret. 10. Fás és lágyszárú növények, lombhullatók és örökzöldek. 11. Gyümölcsfák, gyümölcsösök. 12. Konyhakerti növények. 13. Növények szaporítása, kiültetése, ápolása, gondozása. 14. Kiültetés feltételei, időpontja. 15. Növények ápolása, gondozása. növényvédelem. 16. A pázsit, a gyep fogalma, szerepe a kertekben, parkokban. 17. A biogazdálkodás jelentősége. Tevékenység 1. Növény bemutatók a valóságban, tablókon, és digitálisan. 2. A szaporítási módok bemutatása.	

Kulcsfogalmak/fogalmak	Kert, park, zöldterület, erdő, mező, rét, gyep. Lágy és fás szárú növények. Dísz és haszonnövények. Egy és kétnyári növények. Vetés, ültetés, palántázás. Talaj hőmérséklet, biogazdálkodás. Gyümölcsfák. Lombhullató és örökzöld fák.

Tematikai egység	**5. A parkot, kertet és díszkertet alkotó növények ápolása**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	1. Egyszerűbb kerti munkák ismerete. 2. A beltéri és kültéri dísznövények ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerje meg a különböző évszakok kertben és parkban végzendő munkáit. 2. A környezetünket díszítő növények és tárgyak megismerése.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Ismerje meg a legalapvetőbb munkákat. 2. Ismerje meg a gyeptelepítés feltételeit és módját. 3. Ismerje meg a dísznövények ápolásának, gondozásának módjait. 4. Szerezzen ismereteket a díszcserjékről. 5. Szerezzen ismereteket az összetettebb munkák folyamatairól. 6. A fenntartási munkák megismerése. 7. Örökzöldekkel kapcsolatos különleges feladatok. 8. A virágtartók telepítésével kapcsolatos feladatok megismerése. 9. Sziklakertekkel kapcsolatos feladatok megismerése. 10. Kerti tavakkal kapcsolatos feladatok megismerése. Ismeretek 1. Parkok ápolása, gondozása. 2. Gyep telepítése, ápolása, gondozása. 3. Dísznövények ültetése, ápolása, gondozása. 4. Díszcserjék ültetése, ápolása, gondozása. 5. Talajtakarók (évelők, lágyszárúak, cserjék) gondozása. 6. Kerti növények ültetése, ápolása, gondozása. 7. Rózsafelületek ápolása, gondozása. 8. Díszfák, cserjék fenntartása. 9. Örökzöldek gondozása. 10. Virágtartók, edényes növények előkészítése, telepítése, gondozása. 11. Sziklakertek létesítése, gondozása. 12. Kerti tavak létesítése, gondozása. 13. Konyhakerti növények ápolása. 14. Gyümölcsfák, gyümölcsöskertek ápolása, gondozása. Tevékenység 1. Kerti munkák bemutatása, gyakorlása. 2. Az összes növény bemutatása.	Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre. Környezet és egészségvédelem: az ember szerepe környezete szépítésében, az egészséges környezet kialakításában, munkák a kertben és a parkban. beltéri és dísznövények ápolása. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre. Környezet és egészségvédelem: örökzöldek, a belső tereket díszítő növények, szobanövények.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Ápolás, gondozás, telepítés.

	Díszcserjék és fák. Örökzöldek. Virágtartó, sziklakert, kerti tó.

Tematikai egység	**6. Baleset megelőzés az iskolában**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Általános ismeretek a baleset megelőzésről. 2. Az általános balesetvédelmi szabályok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szerezzen ismereteket a kert és parkápolás balesetvédelmi szabályairól. 2. Ismerje meg és alkalmazza a speciális szabályokat.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Értse meg a szabályok szükségességét, és azok betartásának fontosságát. 2. Ismerje meg a tűzvédelmi szabályokat és azok jelentőségét. 3. Értse meg a munkába állás követelményeit. 4. Tudjon különbséget tenni a munkaruha és a védőruha között. 5. A balesetveszélyes helyzetek felismerése, elkerülése. 6. A szabályok betartásának fontossága saját és társaik érdekében. 7. Az előírt feltételek teljesítése munkavégzés előtt. 8. Az előírt öltözet viselése, előnyeinek felismerése. 9. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és elkerülése.	Osztályfőnöki óra: tűz és balesetvédelmi oktatás: ismeretek szerzése, szabályok betartása, munkafegyelem. Olvasás-írás: információszerzés.
Ismeretek 1. Az osztály-és munkaterem használatának rendje. 2. Munka és balesetvédelmi szabályok. 3. Tűzvédelmi szabályok. 4. Munkába állás feltételei. 5. Munkaruha, védőruha. 6. Balesetek megelőzése. 7. Baleset megelőzés a gyakorlatban.	Osztályfőnöki óra: Önismeret, munkavállalói ismeretek, társas kapcsolatok. Munkavégzéshez kapcsolódó ismeretek

Tevékenység 1. Felszerelések bemutatása. 2. Balesetvédelmi bemutatók megtekintése.	oktatása.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Baleset, sérülés. Munkaruha, védőruha. Tűzvédelem, áramütés.

Tematikai egység	**7. Baleset megelőzés a gyakorlatokon**	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	1. Segítségkérés lehetőségei. 2. A balesetvédelmi szabályok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Rendelkezzen olyan ismeretekkel, amelyekkel megelőzheti a baleseteket. 2. A szabályok ismerete mellett a gyakorlati betartására való igény kialakítása.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Ismerje meg és legyen képes betartani a szabályokat, előírásokat, elvárásokat. 2. Szerezzen ismereteket az időjárás viszontagságairól és azok káros hatásának csökkentéséről. 3. Értse meg a helyes munkaidő beosztás jelentőségét. 4. Értse meg a higiéniás rendszabályok fontosságát. A gyakorlatban törekedjen a betartására. 5. Gyakorlati bemutatón szerezzen ismereteket a tűzvédelemről. 6. A szerszámok vizsgálatának és rendeltetésszerű használatának a kialakítása. 7. Az időjáráshoz való alkalmazkodás módjai, lehetőségei. 8. A célszerű arányok jelentőségének megértetése. 9. A veszélyes anyagok biztonságos kezelésének, tárolásának megértetése. 10. Az egészséges életre való felkészítés. 11. Tűzvédelmi szabályok betartásának a megértetése. Ismeretek 1. Szabályok betartásának fontossága. 2. Kulturált, fegyelmezett viselkedés a kertben (fólia, üvegház). 3. Időjárás hatásai a munkavégzőkre, (napszúrás, felégés, allergia). 4. A fizikai állóképesség figyelembe vétele. 5. Munka és pihenés beosztása. 6. A leggyakoribb foglalkozási mérgezések megelőzése (személyi higiéné). Higiéniás szabályok. 7. Tűzvédelem a gyakorlatban. 8. A munkavégzéshez a legmegfelelőbb szerszámok kiválogatása, rendeltetésnek megfelelő használata, fegyelmezett munkavégzés az utasítások pontos betartása. 9. Felkészülés az időjárás viszontagságaira, (napszúrás, felégés, allergia stb.). 10. Munka és pihenés helyes aránya.	Számolás-mérés: időbeli tájékozódás, időbeosztás, napirend, órahasználat. Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre, segélyhívószámok ismerete, segítségkérés gyakorlása. Környezet és egészségvédelem: személyi higiénés szabályok betartása. Etika: másokra figyelés, ítélőképesség fejlesztése. Környezet és egészségvédelem: Az időjárás és hatása. A munkavégzés balesetvédelmi

11. Mérgezések, fertőzések veszélyei. Tevékenység 1. Balesetveszélyes helyzetek bemutatása. 2. Balesetvédelmi feladatok gyakorlása.	szabályai. A környezetet szennyező anyagokról tanultak.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Munkaidő, pihenőidő, higiénia. Segélyhívószámok. Mérgező és veszélyes anyagok.

Tematikai egység	**8. Teendők balesetek bekövetkezésekor**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	1. Segélyhívószámok. 2. Ismeretek a balesetek bekövetkezése után nyújtandó segítségről, segítségkérésről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerje meg a segítségnyújtás alapvető lehetőségeit. 2. Teendők balesetek után. Biztosan tudja, hogy honnan lehet segítséget kérni.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Tudja, hogy baj esetén kihez és hová fordulhat. 2. Legyen képes segítséget nyújtani a balesetet szenvedőnek, illetve tudjon segítséget hívni. 3. Ismerje meg az áramtalanítás fontosságát. 4. Tudja megkezdeni a tűzoltást. 5. Ismerje meg a segítségnyújtás egyszerűbb módjait. 6. Segítségkérés a megfelelő helyről. 7. Ismerje meg az áramtalanítás módjait. 8. Ismerje meg a tűzoltás módjait. Ismeretek 1. Az elsősegélynyújtás egyszerűbb módjai 2. Balesetek jelzése. Azonnali jelzés baleset bekövetkezésekor a munkahelyi vezetőnek. 3. Segítségnyújtás. 4. Teendők áramütés esetén. 5. Teendők tűz esetén. 6. Az elsősegélynyújtás egyszerűbb módjai Tevékenység Segítségnyújtás és segítséghívás gyakorlása	Osztályfőnöki óra: segítségnyújtás és hívás a gyakorlatban. Kommunikáció: probléma megfogalmazása. Számolás-mérés: telefonszámok. Térképen, alaprajzon való tájékozódó képesség, piktogramok. Osztályfőnöki óra: Balesetek és teendők. Kommunikáció: Beszédértés, beszédtechnika fejlesztés, szókincsbővítés.
Kulcsfogalmak/fogalmak	A központi segélyhívószám: 112. Tűzeset, baleset, sérülés. Elsősegélynyújtás, elsősegélynyújtó hely. Áramtalanítás. A tűzoltás módjai. Segítséghívás. Segélyhívás. Segítségnyújtás, elsősegély. Tűzoltó készülékek. Segélyhívószám.

Tematikai egység	9. Környezetünk védelme	Órakeret: 16
Előzetes tudás	1. Ismerje a szelektív hulladékgyűjtést, illetve a környezetének takarításának jelentőségét, eszközeit. 2. A környezetvédelem jelentősége.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Értse meg a környezetvédelem lényegét és fontosságát. 2. Ismerje és értse a környezet és a természetvédelem jelentőségét, feladatait.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Értse meg az ember és a természet kapcsolatát. 2. Ismerje meg a komposztálás lehetőségét. 3. Szerezzen ismeretek a környezet és a természetvédelemről. Értse meg szerepét e tevékenységben. 4. Szerezzen ismereteket a környezetbarát növényvédelemről 5. Értse az ember szerepét a környezetben. 6. Ismerje meg a tiszta környezet szerepét az egészséges életmódban. 7. Alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtést. 8. Értse az ember szerepét a természetvédelemben. 9. Értse és alkalmazza a környezettudatos gazdálkodást. Ismeretek 1. Az ember és a környezet kapcsolata, kölcsönhatások. 2. Komposztálás, jelentősége. 3. A környezetvédelem jelentősége. 4. A természetvédelem jelentősége. 5. Vegyszer nélküli növényvédelem lehetőségei a természet egyensúlyának fenntartásában. 6. Környezet-védelem szerepe az egészséges életben. 7. Hulladékok, veszélyes anyagok kezelése. 8. Természet-védelem jelentősége. 9. Vegyszer nélküli növényvédelem jelentősége a természet	Osztályfőnöki óra: a környezetvédelem jelentősége az ember életében. Környezet és egészségvédelem: környezetvédelmi ismeretek, a szelektív hulladékgyűjtés. Kommunikáció: vegyszerek jelzései. Környezet és egészségvédelem: A környezet és az emberek kapcsolata. Egészség és

egyensúlyának fenntartása érdekében. Tevékenység 1. A környezet szépségeinek bemutatása. 2. Szelektív hulladékgyűjtés 3. Környezetvédelmi feladatok gyakorlása.	betegség. A tiszta környezet szerepe az egészség megőrzésben. Szelektív hulladékgyűjtés közben szerzett ismeretek.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Környezet, természet, védelmük. Komposztálás. Biogazdálkodás. Szelektív hulladék. Környezet és természetvédelem. Hulladékok, veszélyes anyagok, mérgek. Biogazdálkodás.

Tematikai egység	**10. Gyakorlati anyag-és eszközismeret**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	1. Ismerje a szerszámokat, kéziszerszámokat és tudja, hogy hogyan kell őket használni. Baleset védelmi ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Tudatos és célszerű szerszámhasználat begyakoroltatása. 1. A kéziszerszámok ismerete mellett a fűnyíró különböző típusainak használata.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Ismerje meg és gyakorolja be a kéziszerszámok használatát. 2. Ismerje meg a sorkihúzó jelentőségét. 3. Ismerje meg a komposztálás eszközeit és a felhasználható anyagokat. 4. Gyakorolja be a szerszámok és gépek használatát. 5. Gyakorolja be az évszaknak megfelelő munkákat. 6. Gyakorolja be a komposztálással kapcsolatos feladatokat. 7. Az időjárási megfigyelések rögzítése és összehasonlítása. Ismeretek 1. Kéziszerszámok használata. 2. Sorkihúzó használata. 3. Komposztálás eszközei, és azok használata. 4. Szerszámok, gépek használata. 5. Az évszaknak megfelelő munkák tárgyi feltételeinek megteremtése. 6. Komposztálás. (szerves hulladékok).). 7. Időjárás megfigyelése. Tevékenység 1. Munka a kertben. 2. Eszközök és azok használatának bemutatása. 3. Az eszközök rendeltetésszerű használatának bemutatása. 4. Előkészületek az őszi munkákhoz. 5. Kapálás, gyomlálás, ásás, gereblyézés.	Osztályfőnöki óra: önismeret, munkavállalói ismeretek, aktív részvétel. A tantárgy elméleti oktatásának ismeretei. Balesetvédelem a gyakorlaton. Számolás-mérés: időbeli tájékozódó képesség fejlesztése, évszakok váltakozásához kapcsolódó időjárási elemek. Szakmai elméleti és gyakorlati előkészítés során szerzett ismeretek: Kéziszerszámok és azok használata.

Kulcsfogalmak/fogalmak	1. Ásás, kapálás, gereblyézés, metszés. 2. Kéziszerszámok, gépek, évszakok, komposztálás.

Tematikai egység	**11. Park és kertfenntartási gyakorlatok**	**Órakeret: 100**
Előzetes tudás	1. Ismerje az egyszerűbb szerszámokkal végzendő munkát. Baleset védelmi ismeretek. 2. Növényismeret.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Gyakorolja be a kertekben és parkokban végzendő munkát. 2. Ismerje meg és alkalmazza a talajművelés és a növényszaporítás különböző módjait.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az elméletben tanultak alkalmazása a gyakorlatban. 2. A kertben és a parkban történő munkákra való felkészítés. 3. Ismerje meg és használja a különböző trágya típusokat. 4. A gyakorlatban alkalmazza az ültetéssel és vetéssel kapcsolatos feladatokat. 5. Ismerje meg a köztéri díszítő műtárgyakat, és gyakorlatban alakítsa ki. 6. Komposztálás hulladék anyagokból. 7. Ismerje meg a talajművelés eltérő feladatait különböző évszakokban. 8. Ismerje meg az ágyások kialakításának célszerű menetrendjét. 9. A szaporítás módjainak bemutatása és azok begyakorlása. 10. A telepítések célszerű idejének és munkafolyamatának megismerése. 11. Az ültető gödrök méreteinek megismerése. 12. Az ültetés célszerű kivitelezésének begyakorlása. 13. A füvesítés feltételeinek megteremtése, a füvesítés gyakorlása. Ismeretek	Számolás-mérés: időbeli és térbeli tájékozódás. Környezet és egészségvédelem: élő és élettelen környezet elemei. Szakmai elméleti és gyakorlati előkészítő ismeretek: Munkavégzés a kertben. Szakmai gyakorlati és elméleti előkészítő tevékenységekhez

1. Parkok, kertek (konyhai és dísz) anyagai, azok használata. 2. Kertek, parkok, zöldterületek ápolása, gondozása. 3. Őszi talaj előkészítés. 4. Trágyázás. 5. Ágyások kialakítása. 6. Ültetés, palántázás. 7. Köztéri edények előkészítése, telepítése, gondozása. 8. Komposztálás. 9. Talaj előkészítés ősszel és tavasszal. 10. Ágyások kialakítása, őszi és tavaszi vetés, ültetés. 11. Szaporító ládák készítése, használata. 12. Sövények, cserjék, fák telepítése. 13. Ültető gödrök készítése. 14. Ültetés. 15. Gyeptelepítés. Tevékenység 1. Az anyagok előkészítése, bemutatása. 2. Munkavégzés a kertben. 3. A parkok kiegészítő anyagainak használata. 4. Talaj-előkészítés, alaptrágyázás, szerves- és műtrágyák kijuttatása, bedolgozása ásással, motoros kapával. A talaj lezárása hengerezéssel. Ágyások kialakítása, előkészítése őszi és tavaszi vetésre, ültetésre. 5. Virágmagok vetése szaporító ládába és helybe. Sövények, cserjék telepítése szabadgyökerű, földlabdás, konténeres növények ültetésével. 6. Különböző rózsatípusok önállóan, vagy segítséggel történő ültetése, ültetés utáni munkái. 7. Gyümölcsfák és gyümölcsösök ápolása, gondozása. 8. Ültető gödör ásása szabadgyökerű és konténeres díszfák ültetéséhez. Ültetés végrehajtása, ültetés utáni munkák. 9. Gyeptelepítés.	kapcsolódó ismeretek: munkavégzés közben a kertben és a parkban.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Talaj előkészítés, ágyások kialakítása, ültetés, vetés, palántázás, komposztálás. Talaj előkészítés, ágyások, szaporító láda, telepítés, ültetés, füvesítés.

Tematikai egység	**12. A parkokat, kerteket, díszkerteket alkotó növények ápolása gyakorlat.**	**Órakeret: 408**
Előzetes tudás	1. Beltéri és dísznövények ápolása. 2. Növények és azok életfeltételei. Balesetvédelmi ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Gyakorolja be a kert és a park növényeinek ápolását. 2. A gyakorlatban alkalmazni tudja a növények ápolásáról tanultakat.	

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A különböző feladatok begyakorlása. 2. Munkavégzés segítséggel és önállóan. 3. A kéziszerszámok és gépek használatának begyakorlása. 4. Az évelő növényekkel kapcsolatos feladatok begyakorlása. 5. A gondozott területekről a nem kívánatos növények eltávolításának begyakorlása. 6. A sövényekkel, cserjékkel, fákkal kapcsolatos feladatok begyakorlása. 7. A kiszáradt, sérült fák eltávolításának begyakorlása. 8. A pázsitfűvel kapcsolatos feladatok begyakorlása. Ismeretek 1. Pázsit és gyep ápolása, gondozása. 2. Felújításuk. 3. Sövények ápolása, gondozása. 4. Dísznövények ápolása, gondozása. 5. Belsőterek növényeinek ápolása, gondozása.	Számolás-mérés: időbeli, térbeli tájékozódás. Szakmai elméleti és gyakorlati előkészítő ismeretek: Munkavégzés az épületben, a kertben, és a parkban. Osztályfőnöki óra: Felnőtt életre felkészítés: környezetszépítés, gondozás. Életviteli és munkatevékenységekhez

6. Kert ápolása, gondozása. 7. Termések betakarítása, tárolása. 8. Szerszámok, gépek folyamatos használata. 9. Évelő növények telepítése, gondozása, felújítása. 10. Gyomtalanítás. 11. Sövények, cserjék, fák gondozása, fenntartása, fiatalítása. 12. Kiszáradt fák eltávolítása. 13. Gyep gondozása. Tevékenység 1. A gyakorlati feladatok bemutatása. 2. Kert és parkgondozás 3. Fűnyíró gépek üzemeltetése, karbantartása, beállítása adott tarlómagassághoz 4. Évelőágyak felújítása, áttelepítése. Évelő növények felszedése, tőosztása, talaj-előkészítés, tápanyag-utánpótlás, talajfertőtlenítés, tarackirtás, ültetés, beöntözés. 5. Sövények, díszcserjék fenntartási munkái: metszés, nyírás, öntözés, tápanyag-visszapótlás, talajlazítás, növényvédelem. 6. Konyhakerti növények ápolása, gondozása, terméseik betakarítása, tárolása 7. Fiatal és idős díszfák fenntartási munkái: fenntartó metszés, ifjító metszés, termőre metszés, öntözés, növényvédelem. A kiszáradt fák kivágása döntéssel, darabolással. 8. Gyümölcsfák ültetése, metszése, termésének betakarítása, tárolása. 9. Munka a kertben. A tevékenységek gyakorlása az időjárásnak megfelelően.	kapcsolódóan: Kert és parkgondozás. Etika: a társadalom elvárásainak megfelelő viselkedés.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Ápolás, gondozás, betakarítás, kiszáradt, sérült növények.

Tematikai egység	**13. Parkok, kertek műtárgyainak fenntartása**	**Órakeret: 34**

Előzetes tudás	Ismerje a játszótereket és azok eszközeit.
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerje meg a környezetünkben lévő műtárgyakat és azok gondozását. 2. A játszóterek ápolása, gondozása, karbantartása iránti igény felkeltése, speciális tevékenységek, feladatok megismerése.

Követelmények – ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladatok. 1. Tudja, hogy hogyan kell a játszótereket gondozni. 2. A vízi létesítményeket ismerje meg és szerezzen információkat azok ápolásáról. 3. Tudja, hogy hideg idő estén el kell zárni a kinti csapokat és be kell takarni. 4. A játszótér gondozásával, állagmegóvásával kapcsolatos feladatok begyakorlása. 5. Ismerje fel a sérült, balesetveszélyes részeket. Azok elhárításában vegyen részt. 6. Vegyen részt a vízi létesítmények (szökőkutak, mesterséges tavak) létrehozásában, és az azokba történő növénytelepítésben és gondozásukban. 7. A hideg idő beköszöntével a vezetékek, csapok fagymentesítésében vegyen részt. Ismeretek: 1. Játszóterek gondozása, állagmegóvása 2. Vízi létesítmények telepítése, ápolása, gondozása. 3. Fagymentesítés. 4. A sérült részek javítása, eltávolítása. Tevékenységek: 1. Játszóterek gondozása az intézményben és a környéken 2. A környezetünkben lévő játszóterek folyamatos gondozása,	Szabadidős, napközis tevékenység: Játszóterek használata, tanulmányi séták, kirándulások során szerzett ismeretek. Etika: a társadalom elvárásainak megfelelő viselkedés. Számolás-mérés: időbeli tájékozódás, időjárás, és annak hatásai a környezetben. Környezet és egészségvédelem: környezetvédelmi feladatok.

állagmegóvása felületkezeléssel (festés). 3. Sérült, balesetveszélyes játékok eltávolítása. A vízi létesítmények (mesterséges tavak, szökőkutak) betelepítése növényekkel. A vízi létesítmények fagymentesítése	Osztályfőnöki óra: szabadidő kulturált eltöltése, társadalmi munkamegosztásban való részvétel, közösségi tevékenység.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Játszótér, játékok. Dísztó, halastó. Állagmegóvás, javítás. Fagymentesítés.

11.4.5.9. KISEGÍTŐ ÁLLATGONDOZÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A készségfejlesztő kerettanterv célja a készségfejlesztő iskola tanulói számára gyakorlati ismereteket nyújtani az állattartásban szükséges kisegítő tevékenységek elsajátításához.
2. A készségfejlesztő kerettanterv elvégzésével a tanulók képessé válnak különböző haszonállatfajok körében olyan kisegítő tevékenységek elvégzésére, amely összefügg az állatok gondozásával, napi ellátásával, az állattartó helyek tisztántartásával.
3. A tanulók megismerik az állattenyésztés fontosságát, az állatok hasznának a mindennapi életben való megjelenését.

Feladatok

1. A képzés feladata a tanulók körében az állattartással összefüggő ismeretek és gyakorlati tevékenységek elsajátíttatása, rendszerezése, pozitív attitűd kialakítása az állatgondozás és ellátás tevékenységei iránt.
2. Az állatokkal való megfelelő bánásmód és kívánatos óvatosság kialakítása.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Erkölcsi nevelés: Az erkölcsi nevelés terén a tanulóban kialakul az állatokkal kapcsolatos óvatos, nyugalmat sugárzó magatartás, képessé válik az állatvédelmi szempontok etikus alkalmazására az állatgondozási tevékenységek során. A munkatevékenységben figyelembe

veszi a cél elérése érdekében tett cselekedeteinek következményeit, alkalmazza a közösségben végzett munka elveit, elfogadja a tevékenységek során a feladatok és felelősség megosztását, a munkavezető irányító szerepét.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén megismeri az őshonos magyar fajtájú haszonállatokat és állattartási módokat.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: Az önismeret és társas kultúra fejlesztése terén felismeri az állatok ellátása során kívánatos magatartásformákat, felismeri a kerülendő és veszélyt rejtő tulajdonságokat és tevékenységeket. Ezáltal fejlődik önismerete és magabiztossága.

A családi életre nevelés: A családi életre nevelés terén elsajátít olyan gyakorlati tevékenységeket, amely a családi munkamegosztásban és az önálló életvezetésben is segítségére lehet.

A testi és lelki egészségre nevelés: A testi és lelki egészségre nevelés területén a készségfejlesztő kerettanterv támogatja a kiegyensúlyozott, harmonikus magatartás fejlődését, a fizikai állóképesség, az erőnlét és az aktivitás növekedését.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a készségfejlesztő kerettanterv tevékenységei ráirányítják a tanuló figyelmét a munkavégzés közben történő balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlen felelősségteljes magatartás és az állatok kiszolgáltatott helyzetéből következő odafigyelés fontosságára.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: Fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen a készségfejlesztő kerettanterv támogatja a környezeti ártalmak egészséges fejlődésre gyakorolt hatásának felismerését, a környezet szennyeződésének mindennapos munkatevékenység során történő megóvását.

Pályaorientáció területén segíti az érdeklődési körnek megfelelő munkatevékenység megismerését, elsajátítását.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: Anyanyelvi kommunikáció területén a készségfejlesztő kerettanterv segíti az állattenyésztéssel kapcsolatos kifejezések, eszközök nevének elsajátítását, a munkatevékenység végzéséhez szükséges irányítás megértését.

Természettudományos és technikai kompetencia: Természettudományos és technikai kompetencia területen a készségfejlesztő kerettanterv megerősíti az állatokkal, állatok ellátásával kapcsolatos természeti ismereteket, az élővilág egymásrautaltságának bemutatásával segíti a természeti környezet megértését.

Szociális és állampolgári kompetencia: Szociális és állampolgári kompetencia területén segíti a tanulót a társadalmi munkamegosztásban hasznos tevékenységek elsajátításának lehetőségével, aktivizálja a felnőtt élethez tartozó szerepek elsajátításában.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tenyésztett állatfajták esztétikáján keresztül megismeri a célszerűség és esztétikum összefüggéseit.

A kisegítő állatgondozó készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei:

- A képzés létszámának megfelelő nagyságú gazdálkodási terület, gazdasági épületek, változatos és a helyi hagyományokhoz, gyakorlathoz illeszkedő állatállomány és takarmányozási lehetőségek.
- Megfelelő mennyiségű takarmány tárolására és előkészítésére alkalmas gazdasági egységek.

<u>A képzési feladatok teljesítéséhez szükséges eszközök és felszerelések :</u>

1. Önitatók, -etetők itatóedények
2. Keltetőgép
3. Takarítóeszközök (porszívó)
4. Állatvezető és -elkülönítő eszközök, berendezések
5. Állatkozmetikai eszközök, szerszámok
6. Takarmány-előkészítő és -keverő gépek, eszközök

7. Kommunikációs eszközök (CB, telefon)
8. Számítógép (szakmai szoftverek)
9. Állat-egészségügyi eszközök, tartozékok
10. Egészségügyi doboz
11. Élőhelyek berendezési tárgyai
12. Fajtaspecifikus eszközök (tartáshoz, tenyésztéshez)
13. Egyéni védőfelszerelés
14. Munkabiztonsági berendezések
15. Környezetvédelmi berendezések

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	12
2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Tematikai egység / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Háziállatok fajtái, tartásuk, hasznosulásuk	72	36	36
2. Munka- és balesetvédelmi ismeretek	24	12	12
3. Gazdasági állatok gondozása, ápolása	346	173	173
4. Takarmányozási alapismeretek	120	60	60
5. Állattenyésztési és szaporítási alapismeretek 1. Emlősök.	96	48	48
6. Állattenyésztési és szaporítási alapismeretek 2. Baromfik.	96	48	48
7. Egészségvédelem és környezetvédelem az állattartásban	24	12	12
Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

Tematikai egység	**1.** Háziállatok fajtái, tartásuk, hasznosulásuk	**Órakeret: 72**
Előzetes tudás	Átfogó ismeretek az ember által tenyésztett állatokról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az megismert, tartott, tenyésztett állatok fajtáinak, testi jellemzőinek, hasznosulásának megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ismeretek 1. Haszonállatok testfelépítésének megismerése 2. Élettér igények biztosítása: a. állattartási körülmények, lehetőségek, b. a haszonállatok tartásának alapvető igényei, c. tartási körülmények, állatok elhelyezése. 3. Gazdasági hasznosulás: a haszonállatok külső és belső értékes tulajdonságainak, a tenyésztés céljának megismerése: 4. Állatfajták szerint a tenyésztés céljának megismerése. 5. Az állatok mely részéből mi készül, mi hasznosul. Tevékenység 1. Haszonállatok csoportosítása, testtájék, kültakaró, végtagok elnevezései. 2. Állattartó telepek, háztáji gazdaságok állattartásának különbségei és azonosságai. 3. Tartási módok megkülönböztetése: 4. Zárt és nyitott tartás, egyedi és csoportos tartás lehetőségei. 5. A megfelelő hőmérséklet, világítás, mozgástér, nyugalom biztosítása. 6. A termékek megnevezése, csoportosítása felhasználási terület szerint (étkezési célok, ruházati és egyéb háztartási célok, sportcélok). 7. Baromfi-félék: csirke, kacsa, liba, pulyka (hús, tojás, toll) 8. Szarvasmarha (tej, hús, bőr)	Környezet és egészségvédelem: Élő természet – Élőlények és környezetük.

9. Ló (sportcélok, munkacélok) 10. Sertés (hús, bőr) 11. Juh, kecske (gyapjú, hús, tej) 12. Egyéb: nyúl, galamb, méhek, halak, selyemhernyó, különleges haszonállatok. 13. Méz. 14. Állattartó és tenyésztő telepek és feldolgozók látogatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Baromfi, csirke, tyúk, kacsa, liba, pulyka, sertés, disznó, tehén, szarvasmarha, ló, juh, birka, kecske, bőr, szőr, gyapjú, fedőtoll, pehelytoll, vágóállat, tojás, tej, méz, különböző húsfélék, állatok testrészeinek elnevezései.

Tematikai egység	**2.** Munka- és balesetvédelmi ismeretek	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	Óvatos magatartás kialakulása a nem ismert állatokkal, gazdasági helyekkel kapcsolatban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Balesetvédelmi szabályok megismertetése és betartása, a balesetmentes eszköz- és szerszámhasználat, a takarékos anyaghasználat megtanítása. 2. Az állattartás helyszíneinek használati rendje és szabályainak megismerése, az önmaga és társai érdekében szükséges védő-, óvó előírások megismerése, fontosságuk felismertetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Alapvető óvatosság kialakulása. Megfelelő, nyugodt viselkedés az állatok közelében. Telepeken elvárt viselkedés szabályozása. 2. Tűz- és balesetvédelmi előírások, telephasználat rendjének megismerése. 3. Tűz és baleset esetén szükséges teendők, mentések, értesítendők körének megismerése. 4. Tűzvédelmi gyakorlat.	Etika: Egyén, közösség, társadalom. Osztályfőnöki óra: Felkészülés a felnőtt létre.

5. Segélyhívások, segítségkérés helye, szimulálása, mentők, tűzoltók, rendőrség, segélyvonal 6. Baleseti sérülés ellátásának szimulálása, elsősegélyláda tartalmának összeválogatása, alkalmazásának gyakorlása. Ismeretek 1. Veszélyes állatok, gépek, eszközök, tevékenységek. 2. Munkaruha, védőruha, munkacipő, védő és óvó eszközök. 3. Veszélyes energia-források. 4. Elsősegély nyújtási alapismeretek, elsősegélyláda helye a műhelyben, tartalma. 5. Egészségvédelem a műhelyben, munkahelyen. 6. Veszélyes alapanyagok és vegyszerek, gyógyszerek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Baleset, veszély, elsősegély, mentőláda, gazdaságban használt eszközök, anyagok neve, helyiségek, eszközök megnevezése.

Tematikai egység	**3.** Gazdasági állatok gondozása, ápolása	**Órakeret: 346**
Előzetes tudás	Átfogó alapismeretek az állatok tartási igényeiről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Állatok tartásával kapcsolatos alapismeretek. 2. Állattartási, gondozási alapismertek, gyakorlati eljárások megismerése különféle gazdasági haszonállatok körében.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ismeretek 1. Higiénia biztosítása a. állattartás és termékek előállításának higiéniai előírásai, b. állatápolási tevékenységek, c. környezeti higiénia biztosítása, d. takarmányozás higiéniai előírásai.	Környezet és egészségvédelem: Egészségvédelem – egészséges életmód

2. Állatokkal való bánásmód szabályai 3. Állategészségügyi ellátás a. beteg állat felismerése, betegségek tünetei, b. állatorvosi ellátás igénybevételének módja, állatgyógyítás fő elvei, c. állatgyógyszerek kezelésének szabályai. Tevékenység 1. Állattartásban alkalmazott folyamatos és időszaki ápolási munkák. 2. Almozás, csőr, bőr, szőr és pataápolás, nyírás, fürdetés, porozás, kurtítás, járatás tartalma és fontossága. 3. Szellőztetés, trágyakezelés módszerei. 4. Kártevők és élősködők elleni védekezés. 5. Etetők, itatók tisztántartása. 6. Általános állatvédelmi szabályok, megfelelő elhelyezés, nyugodt légkör, egészséges takarmány biztosítása. 7. Türelem, kímélet és elővigyázatos magatartás. 8. Megóvás a fizikai sérülésektől. Szabályos, óvatos terelés és rakodás. 9. Állatorvosi munka megismerése, előírások betartásának szükségessége. Oltások. 10. Fertőtlenítő eljárások. 11. Beteg állat elkülönítésének fontossága. 12. Sérülések, sebek kezelése. 13. Gyakran előforduló betegségek megelőzési lehetőségei, felismerése és ellátása. 14. Látogatások és gyakorlatok állattartó telepeken, állatorvosi vizsgálat megtekintése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Almozás, trágyázás, ápolási munkák elnevezése, kártevők nevei, betegségek neve, állatok helyének, etetőknek, itatóknak elnevezése.

Tematikai egység	**4.** Takarmányozási alapismeretek	**Órakeret: 120**

Előzetes tudás	Állatok általános jellemzői, táplálékai.
Tantárgyi fejlesztési célok	A haszonállatok kiegyensúlyozott fejlődéséhez szükséges takarmányozási ismeretek megismerése, elsajátítása és gyakorlati alkalmazása.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ivóvízzel kapcsolatos előírások. 2. Takarmányok megismerése, kezelése, adagolása. 3. Zöldtakarmányok, gyökér- és gumós takarmányok, szénák, szénalisztek, magvak és termések, szántóföldi növénytermesztési melléktermékek, állati eredetű takarmányok. 4. takarmány kiegészítők, vitaminok megismerése. 5. Baromfitakarmány, kérődzők és egygyomrúak takarmányai. 6. Irányított felnevelés szempontjai. 7. Növendék és felnőtt állatok takarmányozásának különbségei. 8. A kiegyensúlyozott táplálás és a minőségi takarmány hatása az állati termékek minőségére. 9. Biztonsági előírások megismerése a takarmányozással kapcsolatban. 10. Takarmányozási gyakorlatok végzése. Ismeretek Takarmányozási igények, módok 1. Takarmányok fajtái, alkotóelemei, csoportosításuk. 2. Különböző állatfajták jellemző takarmányai. 3. A takarmányok hasznosulása, tápértéke. 4. A különböző takarmányok eltarthatósága, tárolása.	Környezet és egészségvédelem: Élő természet – Élőlények és környezetük.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Takarmányok megnevezései, takarmányozással kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység	**5.** Állattenyésztési és szaporítási alapismeretek 1. Emlősök.	**Órakeret: 96**
Előzetes tudás	Állatok szaporodásával kapcsolatos ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerje meg az állattenyésztésnél fontos szempontokat, a szaporítás, tenyésztés és nemesítés különbségét, az állattenyésztés biztonságos, etikus és hasznosulás szempontjából gazdaságos elveit.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Haszonállatok különböző életkorú és ivarú illetve ivartalanított egyedeinek elnevezése. 2. Hús- és tejtermelő képesség, küllem, takarmányhasznosító képesség, szaporaság. 3. Ivarérettség, tenyészérettség. 4. Ivari jelleg meghatározása. 5. Ivarzás jelei, fogalmai különböző fajoknál. 6. Párzás, mesterséges megtermékenyítés. 7. Vemhesség felismerése és jellemzői. 8. Ellés, fialás, szoptatás. 9. Ivartalanítási szempontok. 10. Fiatal egyedek eltérő ellátása, elválasztás ideje. Jelölések. Ismeretek 1. Állattenyésztés alapfogalmainak megismerése. 2. Tenyészállatok kiválasztásának fontossága, szempontok. 3. Nemesítési és tenyésztési szempontok 4. Növendék állat és tenyészérett állat különbsége. 5. Állatkölykök elnevezése fajtánként, ellátási igényeik.	Környezet és egészségvédelem: Élő természet – Élőlények és környezetük.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ló: kanca, csődör, mén, csikó, herélt, paripa, Szarvasmarha: tehén, bika, borjú, tinó, üsző.

	Sertés: koca, malac, süldő, ártány, Nyúl: bak, nőstény, Juh: kos, bárány, jerke, ürü. Törzskönyv, stb.

Tematikai egység	**6.** Állattenyésztési és szaporítási alapismeretek 2. Baromfik.	**Órakeret: 96**
Előzetes tudás	Állatok szaporodásával kapcsolatos ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerje meg a baromfitenyésztésnél fontos szempontokat, a szaporítás, tenyésztés és nemesítés különbségét, a baromfitenyésztés biztonságos, etikus és hasznosulás szempontjából gazdaságos elveit.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Baromfik különböző életkorú és ivarú illetve ivartalanított egyedeinek elnevezése. 2. Hús- és tojástermelő képesség, takarmányhasznosító képesség, szaporaság. 3. Ivarérettség, tenyészérettség. 4. Ivarzás jelei, fogalmai különböző fajoknál. 5. Párzás, mesterséges megtermékenyítés. 6. Keltetés lehetőségei. 7. Fiatal egyedek eltérő ellátása. Jelölések. Ismeretek 1. Baromfitenyésztés alapfogalmainak megismerése. 2. Tenyészállatok kiválasztásának fontossága, szempontok. 3. Nemesítési és tenyésztési szempontok. 4. Növendék állat és tenyészérett állat különbsége. 5. Fiatal egyedek elnevezése fajtánként, ellátási igényeik.	Környezet és egészségvédelem: Élő természet – Élőlények és környezetük.
Kulcsfogalmak/	Napos csibe, jérce, broiler, kakas, tyúk, kotlós, keltetés, keltető gép,

fogalmak	stb.

Tematikai egység	**7.** Egészségvédelem és környezetvédelem az állattartásban	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	Egészséges, tiszta környezet jellemzői. Környezetkárosító anyagok.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Megfelelő védelem alkalmazása, egészség- és környezetkárosító anyagok felismerése. 2. Elővigyázatos magatartás kialakítása a környezet és egészségkárosító anyagokkal kapcsolatban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Megfelelő méretű és szabású munkaruha, védelem a beakadási lehetőségektől. Csúszásmentes munkacipő alkalmazása. 2. Takarmányaprítók, takarító- és szállítóeszközökkel történő fokozott óvatosság betartása. 3. Csúszásmentesítés a közlekedő helyeken. 4. Biztonságos terelő utak használata. 5. Kerítések, karámok rendszeres ellenőrzése. 6. Tisztító vegyszerek és állatgyógyászati vegyi anyagok alkalmazása közben az előírások betartása. 7. Trágya felhasználásának módszerei. 8. Állattetemek előfordulása és ártalmatlanításának folyamata. 9. Kártevők irtása, környezetre gyakorolt szennyező hatás megelőzése.	Környezet és egészségvédelem: Egészségmegőrzés - Egészséges életmód
Ismeretek 1. Védőfelszerelések használata. 2. Gépek, berendezések rendeltetésszerű használata. 3. A környezet folyamatos tisztántartása, fertőtlenítése. 4. Állatok által használt terek fokozott elővigyázatossággal történő	Élettelen környezet – környezeti ártalmak. Osztályfőnöki óra: Felkészülés a felnőtt

megközelítése. 5. Egészségre veszélyes vegyszerek tárolása. 6. Trágyakezelés, környezeti károsítás megelőzése.	létre
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Védőfelszerelések, gépek elnevezése, karám, villanypásztor, trágyalé, trágya, kártevők elnevezése,

11.4.5.10. KISEGÍTŐ TAKARÍTÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A tanulók munkavégzéshez kapcsolódó pozitív attitűdjének fejlesztése, és a felnőttkori munkavégzésre, a családi munkamegosztásban való részvételre való igényük kialakítása.
2. Mindennapos élethelyzetekben megjelenő takarítói munka jellegű gyakorlati tevékenységek végzése, ismeretek nyújtása, és gyakorlási lehetőség biztosítása.
3. A már tanult takarítási tevékenységek felelevenítése, újak bemutatása, megtanítása, gyakorlása az ehhez szükséges készségek elsajátítása és önálló – részben önálló alkalmazása.
4. A tanuló legyen képes különböző egyszerű takarítási munkák betanulására, önálló, folyamatos munkavégzésre, önellenőrzésre.
5. Ismerje a területet, (ahol tevékenykedik) tudjon tájékozódni a munkaterületen.
6. Képes legyen huzamosabb ideig végezni a kijelölt munkát, a szükséges öltözék és eszközök kiválasztásával, használatával.
7. Megfelelően használja a munkavégzéshez szükséges eszközöket.
8. Tudjon utasításokat végrehajtani.
9. Legyen képes elfogadni és betartani a munkahelyi elvárásokat, szabályokat.
10. Alakuljon ki megfelelő munkatartása, munkafegyelme.
11. Megfelelően tudjon alkalmazkodni a különféle munkahelyi légkörökhöz, munkahelyi elvárásokhoz.
12. Legyen képes együttműködni.
13. Tudjon elfogadni kritikát, igyekezzen hibáit kijavítani.

Feladatok

1. A takarítói munkatevékenységek során használt eszközök és tisztítószerek

megismertetése.

2. A takarító eszközök, és gépek hatékony, rendeltetésszerű használatának elsajátíttatása.
3. A tisztítószerek fajtáinak megismertetése, körültekintő, balesetvédelmi előírásoknak megfelelő használatuk elsajátíttatása.
4. A szelektív hulladékgyűjtés alapjainak bemutatása, elsajátíttatása.
5. Ruhagondozási műveletek – mosás, vasalás, varrás – gyakorlása és elsajátítása, a textíliáknál tanult előzetes ismeretek alkalmazása, piktogramok helyes értelmezésének megtanulása.
6. Vágott és cserepes növények gondozásának elsajátítása. Virágápolási, udvartakarítási ismeretek nyújtása, gyakorlási lehetőségek biztosítása.
7. Lakáskultúrával kapcsolatos ismeretek bővítése, ápolt, tiszta, rendezett környezet iránti igény kialakítása.
8. Munka és balesetvédelmi, egészség- és környezetvédelmi ismeretek nyújtása a munkafolyamatok végzése során.
9. Képességekhez igazodó, rendszeres gyakorlás biztosítása a részmunkaterületeken, a mindennapi munkatevékenységekben.
10. Leendő saját munkaterületek/külső munkahelyek területeinek meghatározott időnkénti nagytakarítása.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Erkölcsi nevelés: Az értelmi fogyatékos tanuló a készségfejlesztő iskolában megismeri a munkavégzés és munkahely magatartási normáit, a műhelyekben, munkaterületen követendő, önmaga és társai testi épségéért felelős, viselkedési szabályokat. Emberi és munkatársi kapcsolataiban kiemelten együttműködő, a munkahelyi struktúrában elfoglalt helyének megfelelő kapcsolattartási és felelősségi szinteken magabiztosan mozog.

Nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés: A tanuló a képzés során megismeri önmagát, ismereteket szerez a társadalmi munkamegosztásról, főnök-beosztott viszonyról a hétköznapi életben végzett munkatevékenységek társadalmi hasznosságáról. A közös nemzeti értékteremtésben az egyének szerepvállalását, munkavégzési feladatát gyakorolja. Erősödik szűkebb környezetével és közösségével való együttműködés. Aktívan részt vesz társadalmi rendezvényeken és külsőségeiben is megjeleníti a társadalmi ünnepek, megemlékezések szimbólumait.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: A tanuló felkészül a felnőtt élettel összefüggő állampolgári és demokratikus jogok és kötelességek gyakorlására, megismeri a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Iskolai keretek között felkészül a döntések meghozatalában való felelősségre, igyekszik saját jogainak és érdekeinek megfelelő keretek között érvényt szerezni.

Önismeret és társas kapcsolati kultúra: A képzés lehetőséget nyújt a felnőtt életben betöltendő feladatokkal kapcsolatos reális énkép és önismeret kialakulására, a vágyak és lehetőségek összehangolására. Az emberi kapcsolatok új elemekkel, a munkatársi, munkahelyi kapcsolatokkal bővülnek, amelyben kiemelt szerepet játszik a társakra való odafigyelés, a körültekintő magatartás.

Testi és lelki életre nevelés: A készségfejlesztő iskolai képzés közismereti tantárgyai között túlsúlyban lévő testnevelés kiemelten fontos szerepet játszik a helyes életmódra nevelésben, a felnőttként követendő életvitel megalapozásában. A kisegítő takarító képzés során is folyamatosan szem előtt kell tartani a megfelelő állóképesség kialakulásához szükséges erőnlét biztosítását, a munkafolyamatok során esetlegesen kialakuló tartási és mozgásos rendellenességek megelőzését. A tanuló megismeri a testi erőnlét, az egészség és a lelki egyensúly közötti összefüggéseket, tőle telhető módon és mértékben igyekszik a károsító, veszélyeztető hatásokat elkerülni.

Családi életre nevelés: A középfokú oktatás időszakában a tanuló megismeri a felnőtt életében megtapasztalható családi kapcsolatokat, felkészül a családban elfoglalt helyének és képességeinek megfelelő részvételre a családi munkamegosztásban. Megismeri a hétköznapi élethelyzetek lehetőségeit családban, lakóotthonban, bővülnek ismeretei az együttéléssel, családi kapcsolatokkal járó konfliktusok kialakulásáról és a megoldások lehetőségéről.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: A tanuló ismeretei bővülnek a közösségek tagjainak különbözőségéről, igényli az önkéntes segítségnyújtást a rászorulóknak, átéli a személyes fontosság érzését. Kialakul felelősségérzete a rábízott feladatokkal kapcsolatban, körültekintően jár el tevékenységeiben.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A kisegítő takarítói képzés során tovább erősödik a

tanulóban a környezete megóvására való igény, megismeri és elkerüli a környezetet károsító tevékenységeket. Odafigyel hétköznapjaiban a környezetvédelmi előírásokra, az anyagokkal, energiával történő takarékosságra, igényeit a szükségletekhez és lehetőségeihez hangolja.

Pályaorientáció: A tanuló felkészül az iskolai képzés elhagyására, a nyílt vagy védett munkahelyi, napközi otthoni tevékenységek ellátására. Megismeri a munkavállalói élet ritmusát, a munkafeladatok elvégzésének szükségességét, a munkahelyi vezető utasításainak fontosságát. A képzés során választott munkatevékenységében örömét leli.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: A tanuló megismeri a társadalmi munkamegosztás alapjait, a munkabér és más támogatások beosztásának fontosságát, a gazdálkodással összefüggő ügyintézések formáit. Tovább formálódnak ismeretei a pénz értékéről, a beosztó családi költségvetés betartásáról.

Médiatudatosságra nevelés: A készségfejlesztő iskolai tanulók gyakorlottan használják az elektronikus információhordozókat, képesek tevékenységeikhez, szórakozásaikhoz a megfelelő felhasználás alkalmazására.

Tanulás tanítása: A képzés során a tanuló felkészül az iskolai oktatás alatt elsajátított ismereteinek felnőtt életkorban történő folyamatos megújítására. Megerősödik benne, hogy a környezet változásait figyelemmel kell kísérni. Felismeri, hogy érdeklődésének kielégítése folyamatosan új ismeretekhez juttatja, amelyek megkönnyítik számára az életben történő eligazodást.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A készségfejlesztő iskolai kisegítő takarító készségfejlesztő kerettanterv ismeretanyaga támogatja a felnőtt élet során a munkavállaláshoz, a felnőtt társas kapcsolatokhoz és a társadalmi szerepvállaláshoz szükséges kommunikációs formák rögzülését, a közösséggel és környezettel kapcsolatos véleményalkotást. Tovább fejlődik a beszédértés és egyre pontosabbá, változatosabbá válik a beszédprodukció, bővül a munkavállaláshoz kapcsolható szókincsük.

Matematikai kompetencia: A kisegítő takarító képzés során az oktatásban elsajátított logikai, matematikai ismereteket a gyakorlatban alkalmazza. A problémamegoldás területén egyre nagyobb önállóságra tesz szert, kognitív képességeinek megerősítése történik. Készségszintűvé válik a hétköznapokban és a munkatevékenységekben fontos szerepet játszó mértékegységek használata, a téri tájékozódás, az idő, és a pénz szükségszerű beosztása.

Természettudományos és technikai kompetencia: A tanuló ismeri a hétköznapokban előforduló legfontosabb természeti jelenségeket és a leggyakoribb technikai és munkaeszközök, háztartási gépek szerepét, működését. Az elvárható óvatossággal mozog környezetében, képes a változásokat megfigyelni és megmutatni vagy megfogalmazni. Tisztában van a legfontosabb egészségvédelemmel, balesetvédelemmel, környezetvédelemmel összefüggő ismeretekkel, ezeket helyesen alkalmazza.

Digitális kompetencia: A képzés során alkalmazza ismeretszerzésre, és kikapcsolódásra az infokommunikációs eszközöket; magabiztosan kezeli a háztartásban, a munkához, a szórakozáshoz használt és a hétköznapokban előforduló elektronikus eszközöket.

Szociális és állampolgári kompetencia: A tanuló önismerete fejlődik, gyakorolja az állampolgári szerepet. Képessé válik családi munkamegosztásban, és munkahelyén a felnőtt szerep betöltésére, közösségi környezetében igényeinek, jogainak érvényesítésére, kötelezettségeinek teljesítésére.

Kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia: A tanuló kiismeri magát a társadalmi kapcsolatrendszer elemi szintjén, képes egyre önállóbb interakciók kezdeményezésére a takarítói gyakorlatok végzése során a külső gyakorló helyeken is. Megismeri képességének terét, elfogadja, összehangolja igényeit, vágyait és lehetőségeit, el tudja képzelni jövőbeli munkáját is.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: Kialakul a tanulóban környezetének és megjelenésének igényessége, tudatosul önálló ízlésvilága, mindennapjaiba beépül az esztétikum és harmónia.

A hatékony, önálló tanulás: A kisegítő takarító készségfejlesztő kerettanterv ismeretanyagának elsajátítása, gyakorlása során a tanuló minden elsajátított munkafolyamat,

eszköz és módszer igénybe vételével felkészül a felnőtt élet mindennapjaiban szükséges alkalmazkodásra és önfejlesztésre. Folyamatosan igényli az új lehetőségek megismerését, önként vállal takarítói feladatokat is. Érdeklődik természeti és társadalmi környezete iránt, részt vesz közösségi feladatok megvalósításában.

Értékelés, elvárások a tanulóktól

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére

1. alakuljon ki a munkavégzéshez kapcsolódó pozitív attitűd,a felnőttkori munkavégzésre és a családi munkamegosztásban történő részvételre való igény
2. ismerje meg a munkahely és a munkavégzés magatartási normáit, munkatársi kapcsolataiban váljon együttműködővé
3. figyeljen oda az anyagokkal, energiával történő takarékosságra, igényeit a szükségletekhez és a lehetőségekhez hangolja
4. ismerje meg a társadalmi munkamegosztás alapjait-
5. erősödjenek a munkavállaláshoz, a felnőtt társas kapcsolatokhoz szükséges kommunikációs formák
6. legyen képes a családi munkamegosztásban részt venni
7. készségszintűvé váljon a mértékegységek használata, a téri tájékozódás, az idő, a pénz szükségszerű beosztása
8. legyen tisztában a legfontosabb egészségvédelemmel és a balesetvédelemmel összefüggő ismeretekkel, ezeket helyesen alkalmazza
9. alakuljon ki a tanulókban a környezetének és saját megjelenésének igényessége

A legfontosabb tudáselemek a második év végére

1. A tanuló ismeri az eszközök, háztartási gépek és berendezések nevét, funkcióját, balesetmentes használatát. A feladat megoldásához kiválasztja a legmegfelelőbbet.
2. Ismeri a használt anyagokat. Tudja tárolásuk helyét és helyes tárolásuk módját, különös figyelemmel a vegyszerekre.
3. Ismeri a piktogramokat. Segítségükkel eligazodik a használatról.
4. Önállóan, vagy segítséggel (rajzos illetve szöveges útmutató) a tanult munkafolyamatot elvégzi.

<u>Eszköz- és anyagszükséglet</u>

Eszközigény

1. Személyenként:
2. munkaköpeny, gumikesztyű, 3 féle söprű (cirok, vessző, lomb,) partvis, lapát, felmosó szett (vödör, felmosó rúd, felmosó fej), felmosó kocsi, szivacs, törlőkendő (száraz, nedves), kisméretű vödör vagy lavór, ablak lehúzó
3. varró cérnák, tűk, gyűszű, olló
4. locsolókanna, ásó, kapa, gereblye, hólapát

5. Csoport szinten:
6. teleszkópos portörlő, pókhálózó, gyökérkefe, poroló, mosogató szivacs, dörzsi szivacs, üvegmosó, létra, WC kefe, WC pumpa, porszívó, takarító gép, mosogatógép
7. lavór/teknő/kád, mosógép (hagyományos, automata), centrifuga, ruhacsipesz, teregető- és vasaló állvány, vasaló
8. gombok, különböző színű varró- és hímző fonalak
9. fűnyíró, ágvágó, cipőtisztító készlet
10. díszítő tevékenységhez szükséges eszközök (szövőtüske, előrajzolt terítő/ párna, stb.)

Anyagigény

A kerettantervben felsorolt takarító/ tisztító szerek folyamatos biztosítása lehetőleg változatos formában.

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11. – 12.**
Heti órakeret	12
2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11. – 12.	11.	12.
1.Takarítás	528	264	264
2.Mosás-vasalás	60	30	30
3.Ágyazás-ágynemű csere	36	36	-
4.Gombvarrás, ruhajavítás	36	-	36
5.Díszítés	48	24	24
6./Kitekintés/Virágápolás, udvartakarítás	35	35	-
7./Kitekintés/Kertgondozás, cipőápolás	35	-	35
Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

Tematikai egység	**1.** Takarítás	**Órakeret: 528**
Előzetes tudás	1. Ismerje a takarítóeszközöket és azok rendeltetését; a háztartásban általában használatos takarító szereket; élet- és munkaterületeit; a tisztaság fontosságát! 2. Ismeri és használja a kézi takarítóeszközöket és a különböző munkaterületek tisztító szereinek nagy részét, a takarítás lépéseit a különböző élet- és munkaterületein napi és heti folyamatában is. Belátja a tisztaság fontosságát!	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A már tanult takarítási tevékenységek felelevenítése, újak bemutatása, megtanítása, gyakorlása, az ehhez szükséges készségek elsajátítása és önálló, illetve részben önálló alkalmazása. 2. Kézi eszközök, tisztítószerek adott munkához rendelése. 3. Takarítási eszközök, használati technikák elsajátítása. Munkafolyamatok szempontjainak (piszkostól a tisztáig; távolitól a közeliig) betartása. 4. Kritikai érzék (ön/társak munka végzésének értékelése) fejlesztése. 5. Önállóan, illetve közösségben történő kitartó, minőségi munkavégzéshez szükséges szociális és egyéb készségek,	

	képességek fejlesztése (önfegyelem, monotónia tűrés, igényesség, pontosság, precizitás, realitás, tolerancia, alkalmazkodás, türelem. 6. Baleset megelőzéssel, környezet- és egészségvédelemmel kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazásának fejlesztése. 7. Az ismeretek kibővítése, új eszközök használatának bemutatása, megtanítása, gyakorlása, az ehhez szükséges készségek elsajátítása és önálló, illetve részben önálló alkalmazása. 8. Gépek beépítése a takarítás folyamatába. 9. Bonyolultabb, sokrétűbb, veszélyesebb feladatok jó szintű, biztonságos végzése úgy a baleset megelőzési és egészség megóvó szabályok betartásával, mint a környezetvédelem és a takarékosság szempontként való kezelésével. 10. Önállóan, illetve közösségben történő kitartó, minőségi munkavégzéshez szükséges szociális és egyéb készségek, képességek magasabb szintre emelése.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Napi, heti takarítás lépéseinek ismerete, kivitelezése. 2. Munkafolyamatok helyes sorrendjének betartása a takarítás minden színterén. 3. Adott munka végzéséhez szükséges eszköz kiválasztása, az eszköz helyes technikával történő alkalmazása. 4. Megfelelő tisztítószer kiválasztása, helyes adagolása. 5. Balesetvédelem. 6. Nagytakarítás lépéseinek ismerete, kivitelezése 7. Új eszközök használatának bevonása a tanult takarítási tevékenységekbe 8. Tisztítószerekről szerzett ismeretek bővítése 9. Munkafolyamatok finomítása, idő csökkentése, minőség javítása	Osztályfőnöki óra: társadalmi ismeretek és gyakorlatok, társas kapcsolatok, viselkedési normák alkalmazása a mindennapi életben, főnök-beosztott-munkatárs Környezet- és egészségvédelem: egészség- munka-és környezet védelem,

Ismeretek 1. Napi takarítás: szellőztetés-rendrakás (konyhában mosogatás, öblítés, szárítás, edények elpakolása), söprés, felmosás,portörlés (száraz), használt takarító eszközök és szerek kitisztítása, elrakása. 2. Heti takarítás: szellőztetés, rendrakás, söprés, ablakpucolás, szőnyegtisztítás, fertőtlenítés (WC, fürdő)- portörlés (nedves, száraz)- használt takarító eszközök és szerek kitisztítása, elrakása. 3. Konyha: mosogatás, törölgetés,edények elhelyezése szekrényben, tűzhely, csempe rendbe tétele- söprés, felmosás. 4. Fürdőszoba, WC: söprés, WC kagyló, kád, mosdó súrolása, fertőtlenítése, csempe, piperepolc, tükör tisztítása, felmosás. 5. Szoba, előszoba: rendrakás-bútorok felrakása, söprés portalanítás, felmosás. 6. Leendő saját munkaterületek (pl. iroda, lépcsőház stb.) külső munkahelyek területei: a tanult részmunkaterületek szerint: a. Söprés: partvis, ciroksöprű. b. Felmosás: felmosórúd, felmosófej, felmosó vödör. c. Portörlés: antisztatikus törlő rongy, teleszkópos portörlő, pókhálózó. d. Ablaktisztítás: ablak lehúzó, szivacs. e. Szőnyegtisztítás: gyökérkefe, poroló. f. Fertőtlenítés: WC kefe, gumikesztyű, szivacs. g. Mosogatás: mosogató-, dörzsi szivacs, üvegmosó. 7. A piktogramok segítségével: általános tisztítószer, ablaktisztító; Felismerés, gyakorlati ismeret után. 8. szőnyegtisztító folyadék, súrolópor, krém, mosogatószer. 9. Környezetbarát tisztítószer (pl. ecet, szódabikarbóna stb.) 10. Nagytakarítás: szellőztetés-rendrakás (konyhában mosogatás, öblítés, szárítás, edények elpakolása), lefolyótisztítás, szükség esetén savazás (WC, mosdó), függönyök levétele(mosása, szükség esetén vasalása), bútorok elhúzása, felrakása, szőnyegek portalanítása, kitisztítása, szellőztetése, ablakok, tükör tisztítása, pókhálózás, porszívózás,bútorok portalanítása, ápolása, bútor	friss levegő, poros levegő, természetes tisztító szerek, takarékos tisztítószer használat Számolás- mérés: mérési gyakorlatok, időbeli tájékozódás, napok, hetek, napi rutin Háztartástan, életvitel: konyhatechnika, konyhai munkák Környezet és egészségvédelem: egészség- munka- és környezetvédelem, szervezetünk és igényei, érzékszerveink védelme Osztályfőnöki óra: társadalmi ismeretek, vásárlási ismeretek, vásárlás tervezése, gyakorlása, szükséglet-vágy,rendelkezésre álló pénz,lista, árak Háztartástan, életvitel: takarítás, takarítóeszközök tisztítószerek

kárpit tisztítása, felmosás, padlóápolás, függönyök visszacsíptetése, szőnyeg, bútorok visszahelyezése, használt takarító eszközök és szerek kitisztítása, elrakása 11. Leendő saját munkaterületek, külső munkahelyek területeinek meghatározott időnkénti nagytakarítása 12. A tanult részmunkaterületek takarításának folyamatos gyakorlása a tanultak szerint 13. Porszívó, takarítógép, felmosó kocsi, létra (magasban végzett tevékenységekhez), WC-pumpa, mosogatógép 14. Tisztítószerek körének bővítése 15. A piktogramok segítségével: bútorápoló, padlótisztító, lefolyó tisztító, sósav, kárpittisztító, gépi mosogatószer Tevékenység 1. Szellőztetés -mint a munkafolyamat kezdő lépése-, figyelve a huzat elkerülésére. Ruhák szakszerű hajtogatása, egymásra rakása, helye. 2. Nehezebb mozdulatok külön gyakorlása mint pl. csavarás. 3. Ablaktisztítás, szőnyeg tisztításának gyakorlása. 4. A takarítás elméleti sorrendjének követésével történő kivitelezés. 5. Folyamatosan a napi takarítás elvégzése. 6. A tanultak önálló gyakorlása, nehezebb feladatoknál állandó segítségnyújtás. 7. Önálló munka adott helyen. 8. Önellenőrzés, társak munkájának értékelése. 9. A munkafolyamat rendszeres gyakoroltatása eredményeként az elvégzésre fordítandó idő csökkentése. 10. A lakásban használatos eszközök kiválasztása. 11. Szőnyegtisztító kefe, WC kefe, ablak lehúzó, söprű, felmosó helyes fogása, nagy mozgás helyesen történő elsajátítása, gyakorlása (hátrafelé mozgással, gördülékenyen, lendületesen). 12. A takarítás befejezése után az eszközök tisztítása, elrakása. 13. Az eszközök balesetmentes és egészség megóvó használatának	Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, mérés, mértékegységek Környezet és egészségvédelem: egészség, munka- és környezetvédelem, munkavállalás, balesetveszély a takarítás során: - áramütés - elcsúszás - létráról leesés - vágott sérülés - vegyszer - ártalom Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, heti rend, napirend, mérési gyakorlatok, hét-nap- óra-perc, időmérés Környezet és egészségvédelem: egészség-, munka-, és környezetvédelem, munkavállalás, zárt cipő és munkaköpeny

gyakorlása (csúszós felület, áram, vegyszer, védőruha). 14. Víz cserélésének fontossága (mikor piszkos?) 15. Tisztítószerek kiválasztásának és adagolásának gyakorlása (képesség szerint adagoló kupak vagy ml szerint). 16. Takarékosság és környezetvédelmi szempontok figyelembe vételének gyakorlása (vásárláskor ár-érték mérlegelése, víz, tisztítószer adagolása, hulladékok szelektív válogatása stb.). 17. Komplex takarítási folyamat, az előző évben tanultak ötvözése, a takarítás elméleti sorrendjének követésével történő kivitelezés. 18. Folyamatosan a napi takarítás elvégzése. 19. Tanultak önálló gyakorlása, nehezebb feladatoknál segítségnyújtás kérése. 20. Önálló munka adott helyen. 21. Önellenőrzés, társak munkájának értékelése. 22. A lakásban használatos eszközök kiválasztása, gépi eszközök bevonása a tevékenységbe, létra használatának gyakorlása (fontos a tanult szabályok betartása, fegyelmezett feladatmegoldás, saját fizikai jellemzők ismerete, mint epilepszia, tériszony, stb.). 23. Porszívó, takarítógép összeállítása, mozgatása, üzembe helyezése, használata, szét- és összeszerelése, tisztítása. 24. Az eszközök balesetmentes és egészség megóvó használatának gyakorlása. 25. Tisztítószerek kiválasztásának és adagolásának gyakorlása (képesség szerint adagoló kupak, vagy ml szerint). 26. Takarékosság és környezetvédelmi szempontok figyelembe vételének gyakorlása (vásárláskor ár-érték mérlegelése, víz, tisztítószer adagolása, hulladékok szelektív válogatása, stb.). 27. Méreg elleni védelem, használatának egészség megóvó szabályai. 28. A takarítás rutinszerű végzése. 29. A tanult feladatok önálló elvégzése. 30. A szükséges eszközök, tisztítószerek önálló kiválasztása, a szükséges idő rövidítése. 31. A minőségi munkára törekvés a teljes takarítási folyamat alatt.	használata, vegyszer, áramütés Osztályfőnöki óra: társas kapcsolatok, munkavállalás, munkahelyi kötelességek, munkahelyi jogok, segítő-és érdekvédelmi szervezetek, nyomtatvány kitöltése, aláírása Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, mérés, mértékegységek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	piktogram, vegyszer, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes hulladék, környezetbarát, védőruha méreg, minőség értékelés, rutin, fizikai jellemzők

Tematikai egység	**2.** Mosás-vasalás	**Órakeret: 60**
Előzetes tudás	1. Ismerje a mosáshoz, vasaláshoz szükséges eszközök rendeltetését, működtetésük veszélyeit; a textíliák tisztaságának fontosságát! 2. Ismeri a mosás, vasalás lépéseit, tud kézzel és hagyományos mosógéppel mosni. 3. Ismeri a mosás-vasalás eszközeit, tud mosószert választani és adagolni. 4. Egyszerű formájú, durva textíliákat tud vasalni, elsajátította a hajtogatás technikáját, ismeri a ruhák helyét a szekrényben. 5. Betartja a baleset- és egészségvédelmi előírásokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Kézi mosás előkészítése, technikája és lépései; hagyományos mosógép, centrifuga alkalmazása; öblítés, teregetés szakszerűsége; mosó- és öblítőszer kiválasztása, adagolása; vasalás előkészítése, egyszerű formájú,”durva” textíliák vasalási technikájának és lépéseinek elsajátítása; egyszerű vasalt ruhák hajtogatása, elhelyezése a szekrényben. 2. Tudja megkülönböztetni a textíliákat minőségük szerint és ismerje azok tulajdonságait! 3. Magasabb szintű mosás - programozási ismeretekkel és mosógép védelemmel. 4. Önálló döntés meghozatala a vasaló beállításával kapcsolatban. 5. Finom textíliák vasalásával ügyesség, precizitás, pontosság fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismertetése. 6. Bonyolultabb hajtogatási műveletek megtanulása. 7. Környezetének és ruházatának tisztán és rendben tartása váljon belső igényévé!	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Munkafolyamatok helyes sorrendjének betartása. 2. Adott munka végzéséhez szükséges eszköz kiválasztása, az eszköz helyes technikával történő alkalmazása. 3. Megfelelő tisztítószer kiválasztása, adagolása. 4. Baleset- és egészségvédelem. 5. Anyagismeret alapfokon. 6. Automata mosógéppel mosás. 7. Vasalási technika fejlesztése, önállóság növelésével. 8. Hajtogatás továbbfejlesztése. Ismeretek 1. Ruhadarabok szétválogatása, kézi mosás/ hagyományos mosógéppel történő mosás, öblítés (3-szor), csavarás /centrifugálás-állvány (teregető) felállítása, teregetés, hajtogatás,állvány (vasaló) felállítása,vasaló beállítása, vasalás, hajtogatás,elhelyezés szekrényben,eszközök elpakolása. 2. Lavór/teknő/kád, védőkesztyű (szükség esetén), mosógép, centrifuga, teregető- és vasaló állvány, ruhacsipesz, vasaló. 3. Kézi, gépi, folyékony mosószer, mosópor (esetleg folttisztító), öblítő szer, vasalást könnyítő folyadék. 4. Természetes anyag/kevert szálas/műszál: 5. eltérő mosási hőfok (programváltás), 6. eltérő szárítási technika (vállfán, fektetve), 7. eltérő vasalási hőfok, 8. eltérő tárolás (vállfán). 9. Anyagminőség szerinti programválasztás (programok, mosó- és öblítő szer helyének ismerete). 10. Mosógép védelme. 11. Megfelelő anyaghoz megfelelő hőfok beállítása, szükség szerinti	Kommunikáció:piktogramok értelmezése Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, űrmérték Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, tömegmérés,

változtatása. 12. Bonyolultabb formájú ruhadarabok mozgatásának, simításának fortélyai. 13. Gombolás, ruhalábak, ruhaujjak elhelyezése hajtogatáskor, vállfa alkalmazása. Tevékenység 1. színes/fehér ruhák szétválogatása, 2. folttisztító használatának gyakorlása, 3. dörzsölő és csavaró mozdulat helyes elsajátítása, gyakorlása, 4. 3-szori öblítés (2 meleg,1 hideg vízben), 5. mosó-, öblítőszer adagolása (mérőpohár/kupak/ml) képesség szerint, 6. mosógép feltöltése, vízcsere szükség szerint (víz hőmérsékletének tisztázása), 7. hagyományos mosógépbe helyezés (mennyiség becsléssel), 8. mosás (világos majd sötét/fehér majd színes ruhák), 9. állványok felállításának gyakorlása, 10. teregetés kötélre és állványra, 11. vasaló beüzemelése, hőfokszabályzó fixre állítása, vasaló mozdulat elsajátítása, gyakorlása egyszerű formájú textíliákon (pl. atléta, póló, ágyneműű), 12. textíliák összehajtása, elhelyezése a szekrényben, 13. eszközök kitisztítása, eltörlése, elpakolása (vasaló hidegen), 14. anyagválogatás szín és minőség szerint, 15. programok rendelése a megfelelő agyagokhoz, 16. ruha betöltése, súlybecslése (ellenőrzésként mérése), 17. mosó - és öblítő szer kimérése (töltet mérete és vízkeménység alapján), betöltése, 18. program beállítása, indítása, 19. tiszta ruhák kirázása, gyapjúk fektetve, ingek vállfán, 20. szárító/vasaló állvány állítása, teregetés, 21. száraz ruhák összehajtása vasaláshoz,	űrtartalommérés és mértékegységeik Környezet és egészségvédelem: egészség-, munka- és környezetvédelem, Osztályfőnöki óra: munkavállalás, balesetvédelem, baleset megelőzés, elsősegélynyújtás

22. ingek, nadrágok, esetleg függöny vasalása hőfok szabályzó beállításával megbeszélés után, majd önállóan, 23. hajtogatásuk gyakorlása, elhelyezés a szekrényben polcon, vállfán, 24. eszközök kitisztítása, eltörlése, elpakolása (vasaló hidegen).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hőfokszabályzó, folttisztító, vasalás könnyítő, teljes áramtalanítás, program, gyapjú, műszál, selyem, pamut, víz-lágyító, kemény víz.

Tematikai egység	**3.** Ágyazás, ágynemű csere	**Órakeret: 36**
Előzetes tudás	1. Az ágynemű szellőztetése. Beágyazás. Az ágy letakarása. Megágyazás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az ágynemű csere komplex folyamata. A szennyes ágynemű lehúzása, a tiszta ágynemű felhúzása, az ágyneműhúzás technikájának elsajátítása, alkalmazása. 2. Az ágyazás részmozzanatainak csiszolása (lepedő, ágytakaró helyes összehajtása, felterítése).	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Az ágyazás kivitelezésének gyakorlása. A lepedő és ágytakaró esztétikus felhelyezése váljon belső igénnyé! 2. Ágyneműt le-és felhúzása. A kisebb darabokhoz hasonló technikával történő bujtatás, figyelve a sarkok helyére. Ismeretek 1. Kispárna, nagypárna biztonságos felhúzása után a nagyobb darab először segítséggel, majd a lehető legnagyobb önállósággal	Környezet és egészségvédelem: egészség- munka-és környezetvédelem, szervezetünk és igényei, az egészséges alvás környezeti feltételei

történő végzése. 2. Ágytakaró, lepedő ágyszélekkel párhuzamosan történő felhelyezése. Tevékenység 1. Szellőztetés. 2. Megágyazás, beágyazás folyamata. 3. Ágynemű le és felhúzása, hajtogatása. 4. Ágytakaró fel és leszedése, hajtogatása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ágyszél, párhuzamos, sarok	

4. Tematikai egység	Gombvarrás, ruhajavítás	**Órakeret: 36**
Előzetes tudás	kétlyukú gomb varrása, előöltés le-felöltéssel	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Négylyukú gomb varrása. 2. Ruhajavításhoz használt öltések (fércöltés, gépi varrás kézen) megismerése, gyakorlása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Gombvarrás. 2. A varrásán elfeslett anyag javítanása. 3. Díszítőöltések valamelyikének (képességtől függően) felhasználása a textileknél (szároltés, láncöltés, lapos öltés, keresztszemes öltés). Ismeretek 1. Kétlyukú és négylyukú gomb varrása. 2. Kisméretű gombok varrása. 3. Fonal- gomb-textil színharmóniája.	Osztályfőnöki óra: szociális és társadalmi gyakorlatok, takarékos háztartás, a szabadidő hasznos eltöltése

4. Saját ruhanemű javítása varrással. 5. 1-2 díszítőöltés. 6. Tű befűzése, csomó kötése. Tevékenység 1. Megfelelő eszközök kiválasztása, gyűszű használatának gyakorlása. 2. Fonal tűbe fűzése, csomózása. 3. Esztétikus varrás a textil fonákján. 4. A varrás eldolgozása. 5. Különböző típusú és formájú gombok varrása. 6. Díszítőöltésekkel ajándéktárgyak dekorálása (tűpárna, könyvjelző).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyűszű, gépselyem, hímzőfonal	

Tematikai egység	**5.** Díszítés (hétköznapi)	**Órakeret: 48**
Előzetes tudás	1. -Lakás takarításának folyamata. Virágápolás, egyszerű formájú textíliák vasalása. Egyszerű anyag-megmunkálási technikák (pl. termések felhasználásával), festés, rajzolás. Szövés tüskéken. 2. Nagytakarítás folyamata. 3. Egyszerű anyag-megmunkálási technikák (pl. termések felhasználásával), sütött díszek. 4. Díszítőöltésekkel történő varrás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A közvetlen környezet otthonossá tétele. Tudja, hogy a szépség alapja a tisztaság! Legyen igénye életterének esztétikus kialakítására! 2. Közvetlen lakókörnyezetét készítse fel az aktuális ünnepre! Ismerje az adott ünnep jelképeit, hagyományait és használja ezeket otthona díszítésében!	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje azokat a módokat, kellékeket, melyektől a lakás egyedivé, barátságossá tehető! 2. A praktikus, nélkülözhetetlen bútorok mellett használjon díszítő funkcióval is rendelkező virágokat, szőnyegeket, textileket, képeket! 3. Törekedjen a harmónia megteremtésére! 4. Merje díszíteni környezetét saját munkáival is! 5. Legyen tisztában azzal, hogy minden ünnephez másfajta kellékek illenek. 6. Ünnepi asztal megtervezése, ajtó/ablak/asztaldísz elkészítése. 7. Tudja, hogy az ünnepre fel kell készülni. 8. Tudja idejét beosztani. Ismeretek 1. Tisztaság: mindennapos takarítás; függönyök, terítők tisztán, vasaltan; virágok rendszeresen gondozva. 2. Színek: színárnyalatok, egymást kiegészítő színek (sárga-kék; vörös-kékeszöld; bíbor-zöld). 3. Stílus: bármi megengedett, ami szépérzékének megfelel. 4. Nagytakarítás ünnep előtt. 5. Ünnepi asztal harmóniája (abrosz, szalvéták, asztaldísz). 6. Sütött díszek elkészítése. Tevékenység 1. Lakásbelsők nézegetése újságban, interneten. 2. Saját munkák készítése az ismert technikákkal (kép a falra, szőnyeg a padlóra, díszpárna, terítő). 3. Ünnepi terítékek nézegetése, tapasztalatok gyűjtése újságokból, internetről.	Osztályfőnöki óra: Társadalmi ismeretek: ünnepek, családi ünnepek Háztartástan, életvitel: konyhatechnika, ünnepi terítés

4. Egyedi díszek saját kézzel (pl. terítőre hímzés, asztal /ajtó/ablakdísz, torta, mézes sütése).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	dekorálás, ízléses, harmónia, technika születésnap, húsvét, advent, karácsony, szilveszter

Tematikai egység	**6.** Virágápolás, udvartakarítás	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	talajlazítás, átültetés, levélápolás (lemosás, permetezés) udvarsöprés, hó eltakarítás	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az eddig tanult ápolási módok gyakorlása kiegészítve a szobanövények szaporításával, tápoldatozásával. 2. Az udvar rendszeres takarításának szükségessége az évszaknak megfelelően.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Szaporítási módok megismerése, szakszerű végrehajtása. 2. Egyéb ápolási munkák és végrehajtásuk időbeli összefüggése (pl. locsolás szükségessége növény igényétől, évszaktól függően 2 naponta, hetente, tápoldatozás tavasztól őszig 2 hetente, talajlazítás, száraz levél eltávolítása szükség szerint). 3. Udvari munkák komplex végzése (szemét, ághulladék szelektált összegyűjtése; söprés, lombsöprés; hó eltakarítás, jégoldás). Ismeretek 1. Egyszerű növényszaporítási módok: tőosztás, hajtatás, bújtatás. 2. Vesszőseprű, lombseprű, hólapát alkalmazása (ágvágó, komposztaprító funkciójának megismerése). 3. Jégmentesítés homokkal, hamuval.	Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, az óra, eltelt idő Környezet és egészségvédelem: egészség- munka-és környezetvédelem, munkavállalás, a növények sokoldalú hasznossága az ember életében, az eszközök balesetmentes használata,

Tevékenység Folyamatában, ill. aktualitás szerint végzi, a gyakorlat során sajátítja el az elméleti ismereteket.		elsősegélynyújtás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	komposzt – komposztáló - komposztaprító, vesszősöprű, hólapát, környezetbarát jégoldás	

Tematikai egység	**7.** Kitekintés/ Kertgondozás, cipőápolás	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	1. Szobanövények ápolása, szaporítása. 2. Udvar gondozása és eszközeinek használata. 3. Egyszerű cipőápolási munkák.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Ismerje a pihenőkert karbantartásának évszakonként ismétlődő feladatait. 2. Ismerje és használja a munkavégzéshez a megfelelő eszközöket, azokat balesetmentesen használja. 3. A veteményesben alkalmazza az eddigi ismereteit a növények ápolásához, gondozásához. 4. Kerti, utcai és benti cipők megfelelő ápolása. Takarékosságra, környezetvédelemre nevelés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Évszaknak megfelelő növényápolás a pihenőkertben. 2. Növények termesztése, gondozása a veteményesben. 3. Különböző lábbelik tisztítása, ápolása. **Ismeretek** 1. A szobai és a kerti növényápolás párhuzama (talajlazítás-ásás, gereblyézés; tápoldatozás-trágyázás), a növényszaporítás egyéb	Környezet és egészségvédelem: környezetvédelem, az ember és az élővilág kapcsolata, környezetünk tisztasága, a madarak haszna, szelektív

módjai (vetés, palántázás), a növényápolási teendők kibővítése (gyomlálás, kapálás, kötözés, fűnyírás). 2. Lábbelik tisztítása. 3. Utcai cipők portalanítása, krémezése, fényesítése, kerti gumicsizma lemosása, benti lábbelik nedves, majd száraz törlése. **Tevékenység** Folyamatában, ill. aktualitás szerint végzi, a gyakorlat során sajátítja el az elméleti ismereteket	hulladékgyűjtés Osztályfőnöki óra: Társadalmi ismeretek és gyakorlatok, vásárlás, előkészület a felnőtt életre, a család takarékos gazdálkodása, a munkák megosztása a családban
Kulcsfogalmak/ fogalmak	trágya, permetlé, kártevőirtás

11.4.5.11. KONYHAI KISEGÍTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A konyhai kisegítői munka ismereteinek elsajátítása.
2. A fejlesztett kompetenciák mentén a minél teljesebb munkahelyi integráció elérése.
3. A tanuló munkaerő-piaci felkészítésének támogatása.

Feladatok

1. A készségfejlesztő kerettanterv feladata, hogy korszerű szakmai ismereteket nyújtson a konyhai kisegítő tevékenységek körében, megfelelő szaktudással támogassa a gyakorlati képzés eredményességét.
2. Alakuljon ki a konyhai kisegítő munka gyakorlatával kapcsolatban pozitív hozzáállás, hivatástudat, érezzék, hogy munkájuk fontos, fejlődjön a felelősségtudatos munkavállalói magatartás.
3. A tanulók ismerjék meg és kövessék a pontos, fegyelmezett, technológiailag helyes munkavégzés szabályait, tudjanak segítséget kérni és elfogadni a számukra ismeretlen, problémás helyzetekben. Érezzék, hogy tevékenységükkel a közösség érdekeit segítik, minél önállóbb munkájukat környezetük elismeri.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés terén a készségfejlesztő kerettanterv elvégzése során fejlődik a tanulók cselekedeteik következményeinek belátási képessége, a felelős magatartás a munkatevékenységek elvégzése során és a közösségben végzett munka eredményessége érdekében tett erőfeszítés hasznosságának megélése.

Az önismeret és társas kultúra terén fejlődik a tanuló kommunikációs képessége a feladatok egymásra épülése és a kölcsönös egymásra utaltság vonatkozásában. Megerősödik a tanuló önbizalma a sikeres munkatevékenységek ellátásával, megéli a környezet számára hasznos tevékenység elismerésének örömét.

A családi életre nevelés terén a tanuló olyan kompetenciákat sajátít el, amely jól hasznosítható a családi munkamegosztás során is, támogatja az otthoni tevékenységek önálló elvégzését és a teljes értékű felnőtt családtag érzésének erősödését.

A testi és lelki egészségre nevelés terén a készségfejlesztő kerettanterv elsajátítása során fejlődik a személyes higiénia fontosságának tudatossága, előtérbe helyezi az egészséges táplálkozás és konyhatechnológiai eljárások alkalmazását. Fejlődik a munkatevékenységek során a tanuló erőnléte, fizikai teherbíró képessége.

Felelősségvállalás másokért, önkéntességfejlesztési területen fejlődik a tanuló együttműködési képessége a munkahelyen, elfogadja a megfelelő mértékű segítségnyújtást, irányítást, probléma esetén képes segítséget kérni és adni.

Fenntarthatóság, környezettudatosság terén a készségfejlesztő kerettanterv fejleszti a környezeti szennyeződések és környezetkárosító tevékenységek elkerülésének tudatosulását, helyes szokásrend alakul ki a konyhatechnológiai eljárások során.

Pályaorientáció fejlesztési területen a tanuló megismeri a konyhai kisegítő munka tevékenységeit, a készségfejlesztő kerettanterv elsajátítása támogatja a tanuló számára a munkatevékenységekhez szükséges segítségnyújtás mértékének megismerését és elfogadását.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

A készségfejlesztő kerettanterv az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen támogatja a gyakorlati tevékenységhez szükséges kommunikációs formák elsajátítását, a munkatársakkal való együttműködésben szükséges beszédbátorság és párbeszéd fejlődését.

Matematikai kompetenciaterületen a készségfejlesztő kerettanterv segíti a konyhai tevékenységekben fontos mennyiségi fogalmak és mértékegységek használatának tartalmi megértését, gyakorlását.

Természettudományos és technikai kompetenciaterületen elmélyülnek a tanulók ismeretei a konyhai műveletekben használt gépek, berendezések működésében, az eszközök használata során bekövetkező változások megértésében, a biztonsági szabályok betartásának fontosságában.

Szociális és állampolgári kompetenciaterületen a készségfejlesztő kerettanterv segíti a tanuló helyét megtalálni a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészül a felnőtt életben a munka fontosságának és az elvégzett munka örömének megélésére.

A készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető tanműhely szükséges, a tanulók testméretének és ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel, munkaasztalokkal felszerelve.

Eszközigény

1. tűzhely sütővel
2. hűtőszekrény
3. mosogató
4. tisztítószerek és -eszközök
5. mosogatószerek és -eszközök
6. tárolóedények
7. csomagolóanyagok
8. főzési alapanyagok
9. konyhai eszközök

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12**
Heti órakeret	12
2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Munka-, tűz és balesetvédelmi ismeretek	48	24	24
2. Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek	48	24	24
3. Áruismeret – Tárolás	48	24	24
4. Konyhai előkészítő eljárások	186	93	93
5. Konyha gépei és berendezései	48	24	24
6. Mosogatási tevékenységek	200	100	100
7. Takarítási tevékenységek	200	100	100
Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

Tematikai egység	**1. Munka-, tűz és balesetvédelmi ismeretek**	**Órakeret: 48**
Előzetes tudás	Alapvető ismeretek a konyhai helységekről, gépekről, folyamatokról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A konyhában az előkészítő, sütő-főző és tisztítási eljárások során előforduló veszélyhelyzetek megelőzése, balesetforrások felismertetése, védő - óvó rendszabályok betartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Munkaruha, munkacipő, védőruházat megismerése, tisztántartása. Lógó, nem megfelelő méretű felszerelés veszélyei. 2. Gépek, berendezések, kéziszerszámok, vegyszerek megismerése, biztonságos használata. 3. Tűzvédelmi szabályok, tűzriadó terv megismerése. 4. Elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátítása. Ismeretek 1. Munka- és védőruha tisztántartásának, tárolásának szempontjai. 2. Gépek, berendezések, eszközök működése, célszerűsége, veszélyhelyzetek felismerése, munkavédelmi eljárások. 3. Szúró, vágó, aprító eszközök alkalmazásának szabályai. 4. Tűzveszélyes berendezések, érintésvédelmi szabályok és égési sérülés veszélyét rejtő lehetőségekkel történő óvatos magatartás kialakítása. 5. Vegyszerek alkalmazásának, tárolásának szabályai. 6. Elsősegélynyújtás alapjai, értesítendők köre. Tevékenység 1. Konyha veszélyes helyiségeinek, eszközeinek, berendezéseinek megközelítése, kezelése. 2. Ruha- és cipőgondozási feladatok, gumikesztyű, kötény, fejfedő fontossága. 3. Konyhai eszközök használata, tisztítása, előkészítése megfelelő segítséggel. 4. Tisztítási és takarítási feladatok ellátásának és a balesetek megelőzése közötti összefüggés felismertetése. 5. Vegyszerek felismerése, tárolása, biztonságos használata. 6. Elsősegély nyújtási gyakorlatok, elsősegélyláda elhelyezése, eszközei. Segítségkérés lehetőségei.	Környezet- és egészségvédelem: Egészségmegőrzés – egészséges életmód
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munkavédelem, munkaruha, védőruha, védőfelszerelés, baleset, elsősegély, helyiségek, eszközök neve, vegyszerek elnevezése,

	szabályok rögzítése.

Tematikai egység	**2. Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek**	**Órakeret: 48**
Előzetes tudás	Alapvető higiénés szabályok és a környezet tisztasági szabályainak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egészség- és környezetkárosító tevékenységek és lehetőségek tudatos elkerülése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A konyhai munka során felmerülő egészségkárosító tevékenységek felismerése, megelőzése, elkerülése. 2. Környezeti károk és szennyeződések megelőzése, hulladékkezelési megoldások alkalmazása. 3. Szennyezés mentesítési alapismeretek elsajátítása. Ismeretek 1. A fizikai munka során jelentkező fáradtság, megerőltetés jelzése, megfelelő pihenőidő biztosításának fontossága. 2. A konyhai előkészítő munka során keletkező hulladék kezelése, szelektív hulladékgyűjtés fontossága. 3. Konyhai maradék ártalmatlanítása, gyűjtése, szállítása. 4. Hulladék és szemét közötti különbség felismerése. 5. Rendszeres és rendkívüli takarítási eljárások megismerése. Tevékenységek 1. Munkatevékenység és pihenő idő ritmusának betartása. 2. Hulladék szelektív csoportosítása (csomagolóanyagok, alapanyagok) szerves, szervetlen válogatás.	Környezet és egészségvédelem: Az emberi test, Egészségmegőrzés – egészséges életmód

3. Komposztálási eljárások megismerése. 4. Konyhai maradék kezelése. 5. Egészséget kímélő, megfelelő védőfelszerelésben, megfelelő anyagokkal, eszközökkel végzett takarítási eljárások.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szennyeződés, konyhai maradék, takarító vegyszerek és eszközök nevei, hulladék, szemét.

Tematikai egység	**3. Áruismeret - Tárolás**	**Órakeret: 48**
Előzetes tudás	Háztartási konyhai helységek, berendezések ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző élelmiszer alapanyagok és feldolgozott ételek tárolási eljárásainak, szakszerű hőkezelésének, tároló edényeknek, helyiségeknek, berendezéseknek alkalmazása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Előkészített és előkészítés előtt álló élelmiszer alapanyagok szabályos tárolásának alkalmazása. 2. Az egyes árufajták számára kívánatos hőmérséklet és páratartalom biztosítása. 3. Eredeti csomagolásban és átcsomagolt formában történő tárolás különbségei, eltarthatóság idejének meghatározása. 4. Tároló helyiségek, edények célszerűsége, árucsoportok szerint. 5. Konyhai maradék szállítási, tárolási alapelvei. Ismeretek 1. Előkészített és előkészítés előtt álló alapanyagok csoportosítása, tárolási eljárásaik megkülönböztetése. 2. Tárolási módok csoportosítása hőmérséklet, páratartalom, fény stb szerint.	Számolás-mérés: Mértékegységek, mérés

3. Csomagoláson feltüntetett és konyhai szabályzatban rögzített eltarthatóság betartásának fontossága. 4. Tartósítási lehetőségek. 5. Lejárt szavatosságú anyagok megsemmisítésének szabályai. Romlott, rossz minőségű, nem megfelelő állagú áru felismerése. Tevékenység 1. Közreműködés minél önállóbban konyhai nyersanyagok, alapanyagok helyes tárolásában. 2. Tartósítás és alapanyagok tárolása felhasználásig hőkezeléssel, sózással, stb. 3. Nem megfelelő minőségű áru felismerése, megkülönböztetése jó minőségű alapanyagoktól. 4. Konyhai előkészítő munka során az alapanyag és hulladék helyes kezelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyersanyag, tároló edények és helyiségek, berendezések nevei, szavatosság, lejárt szavatosság, eltarthatóság, tartósítás

Tematikai egység	**4. Konyhai előkészítő eljárások**	**Órakeret: 186**
Előzetes tudás	Háztartásban használt konyhai alapanyagok, sütésre-főzésre történő előkészítésének ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző élelmiszer alapanyagok szakszerű, takarékos előkészítése a feldolgozáshoz.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Konyhai alapanyagok tisztítási eljárásainak megismerése. 2. Sütés-főzési előkészítési módok megismerése, céloknak megfelelő csoportosítása.	Kommunikáció: Anyanyelv - beszédfejlesztés

Ismeretek 1. Konyhai nyersanyagok tisztításának, előkészítésének, darabolásának lehetőségei és kívánalmai a felhasználási célnak megfelelően. Tevékenység 1. Konyhai nyersanyagok tisztítása (például: mosás, hámozás, tojásfeltörés) 2. Előkészítő munkák. (például: szeletelés, reszelés, darálás, klopfolás, sózás, áztatás, panírozás, tojások szétválasztása)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hámozás, darabolás, reszelés, gyalulás, klopfolás, panírozás, bundázás, nyújtás, sodrás, az előkészítésben használt anyagok és eszközök nevei.	

Tematikai egység	**5. Konyhai gépek, berendezések, kéziszerszámok és textíliák**	**Órakeret: 48**
Előzetes tudás	Ismeretek a háztartásban előforduló konyhai gépekről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A konyhai előkészítési és sütés, főzési eljárásokban alkalmazott eszközök, gépek megismerése, elővigyázatos alkalmazása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Gépek, kézi eszközök működésének, alkatrészeinek megismerése. 2. Eszközök csoportosítása felhasználás szerint. 3. Gépek működtetésében használatos piktogramok felismerése, jelentésük megértése. 4. Textilek, papíráru alkalmazásának lehetőségei. Ismeretek 1. Konyhai eszközök és alkatrészek megnevezése, csoportosítása funkció, működési elv szerint.	Kommunikáció: Anyanyelv-beszédfejlesztés. Nem verbális kommunikáció

2. Eszközök biztonsági előírásai, a balesetmentes használat szempontjai. 3. Konyhai eszközök használatakor alkalmazott piktogramok értelmezése. 4. Textíliák, papíráruk célirányos, takarékos használata. Tevékenység 1. Konyhai eszközök minél nagyobb önállósággal történő használata. 2. Biztonsági, védő-óvó rendszabályok betartása a használat és a tisztítási eljárások során. 3. Textilek, papíráru csoportosítása, célszerű használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konyhai gépek, berendezések, alkatrészek megnevezései, piktogramok értelmezései.

Tematikai egység	**6. Mosogatási tevékenységek**	**Órakeret: 200**
Előzetes tudás	Háztartási mosogatási ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A nagykonyhai mosogatási műveletek ismerete.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Mosogató helyiségek funkciójának ismerete. 2. Mosogató és tisztítószerek és eszközök megismerése. 3. Mosogató és mosogatógép tisztántartásának fontossága. Ismeretek 1. Mosogató helyiségek célja, berendezései. 2. Mosogató és tisztító szerek tárolása, biztonságos alkalmazása. 3. Vegyszereken található piktogramok értelmezése. Tevékenység	Osztályfőnöki: Beilleszkedés, alkalmazkodás Környezet és egészségvédelem: Élettelen környezet – környezeti ártalmak

1. Edények tisztítási feladatainak szakszerű ellátása. 2. Evőeszközök mosogatása. 3. Tároló- és szállítóedények mosogatása. 4. Megfelelő óvatosság a mosogatási tevékenységek közben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mosogató eszközök és anyagok megnevezései.

Tematikai egység	**7. Takarítási tevékenységek**	**Órakeret: 200**
Előzetes tudás	Háztartásban alkalmazott takarítási módok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A konyha szakszerű takarításának megismerése és alkalmazása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Takarító és tisztítószerek és eszközök megismerése. 2. Takarítóeszközök tisztántartásának fontossága. 3. Takarítószereken található piktogramok értelmezése. Ismeretek 1. Takarítóeszközök és tisztítószerek szakszerű és célszerű használata. 2. Biztonságos anyag és eszközhasználat módjai. Tevékenység 1. Takarítási műveletek szakszerű ellátása. 2. Megfelelő óvatosság takarítás közben.	Osztályfőnöki óra: Beilleszkedés, alkalmazkodás Környezet és egészségvédelem: Élettelen környezet – környezeti ártalmak
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Takarító eszközök és anyagok megnevezései.

11.4.5.12. MÉZESKALÁCS-SÜTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. Fejleszteni a rendszeres, folyamatos és kitartó munkavégzéshez szükséges megismerő funkciókat, szociális készségeket és képességeket.
2. A mézeskalács készítés elméleti ismereteinek elsajátítása, annak megfelelő alkalmazása a gyakorlati munkatevékenységek során.
3. A mézeskalács készítéséhez szükséges anyagok, eszközök, technikák és azok alkalmazásának megismerése, begyakorlása az önálló munkatevékenységek során.
4. Képességekhez mérten minél kevesebb segítséggel esztétikus, mutatós mézeskalács-produktumok létrehozása.
5. A tanulók tanulják meg értékelni a saját és mások alkotó munkáját, illetve annak eredményeit.

Feladatok

1. A képességek függvényében a mézeskalács készítés technikájának minél teljesebb elsajátítása.
2. A mézeskalács-készítés anyagainak, eszközeinek megismerése, adekvát használatának kialakítása.
3. Mennyiségek és mérések gyakorlati alkalmazása a munkatevékenységek során.
4. A mézeskalács-készítés műveleti sorrendjének megismerése, gyakorlása, elsajátítása.
5. Jártasság kialakítása a díszítési technikák alkalmazásában és a kész termékek csomagolásában.
6. A sütőberendezés biztonságos üzemeltetésének elsajátítása.
7. A higiéniai, munka- és balesetvédelmi követelmények megismerése és betartása a munkafolyamatok végzése során.
8. A manipulációs készségek, kreativitás, az ízlésvilág és esztétikai érzék fejlesztése.
9. Lehetőségek biztosítása az egyéni ötletek megvalósítására és önkifejezésre.
10. A munkavégzéshez szükséges monotónia tűrés és kitartás fejlesztése.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: A munkatevékenységek során fejlődik a másokhoz való alkalmazkodás képessége, a problémamegoldás, önfegyelem, kitartás, kötelességtudat. A tanulók

megtanulják értékelni saját és társaik munkáját illetve az általuk létrehozott produktumokat. A balesetmentes munkavégzés szabálykövető magatartás kialakítását igényli.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: A tanulók a képzés során népi hagyományokat, nemzeti motívumokat ismernek meg, melyeket fel is használnak a mézeskalács készítő és díszítő eljárások során.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A mézeskalács termékek készítése során a tanulók mélyebben megismerik saját képességeiket és határaikat. A hatékony és balesetmentes műhelymunkában elkerülhetetlen a körültekintő, egymásra figyelő, egymást támogató attitűd és a megfelelő szociális interakciók kialakítása, fejlesztése.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A képzés során a tanulók elsajátítják az alapanyagok takarékos felhasználását és újrahasznosítását, a munkatevékenységek során keletkezett háztartási hulladékok megfelelő kezelését.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A tanulók szókincse a mézeskalács készítéséhez kapcsolódó szakszavakkal (alapanyagok, eszközök, díszítő eljárások) bővül, a társas érintkezéshez szükséges kommunikációs formulákat műhelymunka keretein belül gyakorolják.

Matematikai kompetencia: Az elméletben megtanult mértékegységeket és méréseket munkatevékenységekbe ágyazva sajátítják el és gyakorolják. A minél önállóbb feladatvégzés szükségessé teszi a logikus gondolkodást és a hatékony problémamegoldást.

Szociális és állampolgári kompetencia: A kis létszámú csoportban végzett munkatevékenység lehetővé teszi az intenzívebb egymásra figyelést, a segítőkészség, tolerancia és együttműködési készség fejlesztését. A balesetmentes és eredményes feladatvégzés feltételezi a szociális érintkezés alapvető szabályainak betartását.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: Az alkotó munka során lehetővé válik az egyéni elképzelések kreatív kifejezése, fejlődik a szép iránti fogékonyság és az esztétikai

érzék. A tanulók az elméleti ismeretek tanulása során népi hagyományokkal ismerkednek meg, nyitottabbá válnak a művészetek és művészeti alkotások befogadása iránt.

A mézeskalács-sütő készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

1. A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető tanműhely.
2. A tanulók testméretének és ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székek.
3. Munkaasztalok.

Eszközigény

1. tűzhely sütővel
2. szagelszívó
3. hűtőszekrény
4. mosogató
5. gyúrótábla, sodrófa, ütőfák, kiszúró formák
6. tálak, tálkák, tányérok, szita,
7. habverő (kézi- és gépi), írókás-zacskó,
8. konyhai mérleg

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11. – 12.**	**11.**	**12.**
1. Anyag és eszköz ismeret	42	42	-

2. Mézeskalács készítés technikája	134	134	-
3. Mézesbábok készítése	83	83	-
4. Ütőfás mézeskalács készítése	100	-	100
5. Mézespuszedlik, mézescsemegék	30	-	30
6. Térbeli mézeskalács tervezése, elkészítése	129	-	129
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

Tematikai egység	**1.** Anyag- és eszközismeret	**Órakeret: 42**
Előzetes tudás	Konyhatechnikai alapismeretek, konyhai takarítási munkafázisok.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A mézeskalács készítés alapanyagait, eszközeit kiválasztani és funkciónak megfelelően használni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Biztosítsa a higiéniát a konyhában, mézes-műhelyben. 2. Csoportosítsa az anyagokat és az eszközöket. 3. Tudjon rendet rakni, mosogatni, takarítani. 4. Megismerni a baleset-megelőzés szabályait, képessé válni a körültekintő, balesetmentes munkavégzésre. Ismeretek 1. Mézeskalács-készítő mesterség története. 2. Méz és mézeskalácsosság. 3. Alapanyagok, eszközök. 4. Balesetvédelmi ismeretek. Tevékenység 1. Hagyományokhoz, ünnepekhez illő mézeskalácsformák megismerése.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; Környezet és egészségvédelem: az emberi test Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre

2. A méhek, méz és termékeinek ismerete. 3. A mézestészta készítéséhez szükséges anyagok és eszközök megismerése, megtanulása, kiválasztása, csoportosítása. 4. Mintagyűjtemény megtekintése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A háztartásban tanultak kibővítése új fogalmakkal (eszközök, alapanyagok). esztétikai, szimbólum, folklór, kiszúrás, lazítás, cukortészta

Tematikai egység	**2.** Mézeskalács készítés technikája	**Órakeret: 134**
Előzetes tudás	Konyhatechnikai alapismeretek – alapanyagok, eszközök, munkafázisok.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Mézestésztát minél nagyobb önállósággal összeállítani, esztétikus, míves alkotásokat készíteni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje az olajos magvakat és a sodrás műveletét. 2. Fokozott elővigyázatosság és felügyelet mellett önállóan süsse meg a mézeskalács tésztát. Ismerje, tudja a sütési időt és tartsa be. Ismerje a próbasütést és a sütő- berendezést. 3. Ismerje és tudja a tojásfehérje és porcukor mennyiségét, ismeretei szerint készítsen írókamázat. 4. Ismerje fel a mézestészta hibáit (túl kemény, túl laza) és tudja a javítási eljárásokat. 5. Sajátítsa el a fóliahegesztő és az olló balesetmentes használatát 6. Ismerje fel a csomagolóanyagokat. 7. A mézeskalácsot ízlésesen, szépen tudja becsomagolni. Ismeretek 1. Mértékegységek, mérés	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; mértékegységek, mérések

2. Mézeskalácstészta összeállítása 3. Sodrás művelete 4. Nyújtás, kiszúrás 5. Díszítés magokkal, rátéttel 6. Sütés 7. Írókázás 8. Hibajavítás 9. Csomagolás Tevékenység 1. Az anyagok és eszközök kiválasztása után, mézes-tészta készítése: alapanyagok mérlegen való kimérése, tojás fertőtlenítése, szétválasztása mézes-tészta összeállítása segítséggel, gyúrás. 2. Mézes-tésztából sodrási eljárással mézes-figurák készítése, gyakorlása. 3. A pihentetett mézes-tészta újragyúrása, nyújtása és formával való kiszúrása. 4. A kinyújtott és kigyúrt mézes-tészta díszítése olajos magvakkal és rátéttel kombinálva minta szerint és egyéni ötletek megvalósításával. 5. A már megismert mézeskalács-készítés technikája után (sodrás, kiszúrás, díszítés), a mézes-tészta kisütése önállóan felügyelet mellett. 6. Írókamáz készítése fertőtlenített tojásfehérjéből és többször átszitált porcukorból. Irókazacskó készítése. 7. Írókázás gyakorlása papíron: pötty, vonal. Gyakorlás után a kész mézeskalács díszítése írókamázzal, minta szerint. 8. A nem megfelelő állagú mézestészta hibájának kijavítása önállóan, segítséggel. 9. A kész mézeskalács csomagolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mennyiségek: gramm, dekagramm, kilogramm fogalma gyúrás, pihentetés, járulékos anyagok fogalma, recept, fertőtlenítés sodrás, kenés, csiga, kígyó

	gyúrótábla, sodrófa, nyújtófa, kiszúrás, lisztezés díszítés fogalma, olajos magvak: lenmag, szezámmag, napraforgómag, tökmag, dió, mogyoró, mandula rátéttészta fogalma sütési idő, perc fogalma irókázás, írókamáz, fogalma, díszítés írókazacskó, fóliahegesztő, szárítás hibajavítás fogalma, állag, képlékenység csomagoló anyagok és elnevezésük: celofán, folpack, kötözőszalag, cellux, termék fogalma, ízlés, esztétika

Tematikai egység	**3.** Mézesbábok készítése	**Órakeret: 83**
Előzetes tudás	Mézestészta alapanyagai, összeállítása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ízléses, míves munkadarabokat készíteni minél nagyobb önállósággal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Minél önállóbban legyen képesek a mézestészta anyagainak és mennyiségének összeállítására. 2. Segítséggel készítsen írómázat és írókazacskót. 3. Gyakorlás után önállóan tudja írókázni a mézesbábot. 4. Használja szakszerűen az ollót és a kést. 5. Legyen elővigyázatos a sütésnél. 6. Cukortésztát készítsen a megadott recept szerint önállóan, felügyelet mellett. Ismeretek 1. Mézeskalács tésztából baba, huszár, szív, tányér készítésének munkafázisai. 2. Cukortésztás munkadarabok (baba, huszár, szív, tányér)	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; Szimbólumfelismerés Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; mértékegységek, mérések

készítésének lépései. 3. Festés, díszítés alapanyagai, minták. Tevékenység 1. Sablon készítése, forma lerajzolása kartonra, ollóval kivágása. 2. Mézes-tészta készítése, pihentetése, kinyújtása, sablon tésztára tétele és késsel való kivágása. 3. Mézesbáb díszítése a megismert és megtanult írókázással. 4. Sütés, szárítás, csomagolás gyakorlása. 5. Cukortészta készítése: cukorból, vízből szalakáliból, lisztből főzéssel. 6. Hűtés, összekeverés, nyújtás, sablon körbevágása, sütés. 7. Munkadarabok ételfestékkel való befestése. 8. Szárítás, írókázás, szárítás, csomagolás.	Etika: az ítélőképesség, az erkölcsi- és esztétikai érzék fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sablon, cukortészta fogalma ételfesték, zselatin

Tematikai egység	**4.** Ütőfás mézeskalács készítése	**Órakeret: 100**
Előzetes tudás	A mézestészta készítés eszközeinek, alapanyagainak ismerete, egyes munkafázisok (pl.: alapanyagok kiválasztása, tészta összeállítása) önálló végzése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Esztétikus munkadarabokat létrehozni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tudjon a már megismert és megtanult módon mézestésztát készíteni. 2. Tudja a sima mézestészták közötti különbséget. 3. Legyen képes irányítás mellett önállóan dolgozni.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás;

Ismeretek 1. Ütőfás mézeskalács készítésének munkafázisai. Tevékenység 1. Ütőfás mézestészta készítése, pihentetés után kinyújtása. 2. Az ütőfának megfelelő méretre kivágás, mintázás, nyomkodás, sütés. 3. Csomagolás, gyakorlás.	Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; mértékegységek, mérések
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A mézeskalács-készítés során megtanult fogalmak ismerete és helyes használata, sorrendje. ütőfák fogalma.

Tematikai egység	**5.** Mézespuszedlik, mézescsemegék	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	A mézestészta készítés eszközeinek, alapanyagainak ismerete, egyes munkafázisok (pl.: alapanyagok kiválasztása, tészta összeállítása) önálló végzése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Receptet követve ízletes mézes csemegéket készíteni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A recept szerint – segítséggel - készítse el a puszedlit. 2. Ismerje fel a megmaradt mézeskalács felhasználását és abból új ízletes csemegét készítsen. Ismeretek 1. Mézes-puszedlik készítésének alapanyagai, fázisai. 2. Mézes csemegék alapanyagai, készítésének menete. 3. Makron (macaron) készítésének alapanyagai, lépései.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; Számolás-mérés:

Tevékenység 1. Szakácskönyvek, süteményes weboldalak tanulmányozása, receptek keresése, kiválasztása. 2. A recept szerint a mézestészta-puszedli készítése, formázása, sütése, bevonása. 3. A megmaradt mézeskalácshoz ízesítők hozzákeverésével mézes csemege készítése. 4. Makron recept alapján történő elkészítése.	térbeli és időbeli tájékozódás; mértékegységek, mérések
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ismert fogalmak mellett a mézes-puszedli, mézes-csemege és bevonás fogalma.

Tematikai egység	**6.** Térbeli mézeskalács tervezése, elkészítése	**Órakeret: 129**
Előzetes tudás	Mézestészta alapanyagának, összeállításának, díszítőeljárásoknak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Minél kevesebb segítséggel térbeli mézeskalácsot tervezni és összeállítani. 2. Esztétikus munkadarabokat létrehozni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tudja a már megismert és megtanult alaptészta készítésének műveleteit, ügyelve az esetleges hibákra. 2. Tudjon sablont készíteni és használni. 3. Alkalmazza a megismert díszítési technikákat (tetszőlegesen a tanuló ízlésének megfelelően). 4. Ismerje a sütést, tűzhelyet. 5. Ismerje a csomagoló anyagokat. 6. Balesetmentes, önálló munkavégzéshez rendelkezzen megfelelő tudással.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás; Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás;

Ismeretek Térbeli mézeskalács tervezésének, elkészítésének menete. Tevékenység 1. papíron a térbeli mézeskalács megtervezése (forma, minta szerint). Mézes-tészta készítése, kivágása sablonnal (díszítés magokkal) 2. sütés, írókázás, összeállítás 3. szárítás, csomagolás 4. gyakorlás önállóan minta alapján és egyedi ötletek felhasználásával.	mértékegységek, mérések Etika: az ítélőképesség, az erkölcsi- és esztétikai érzék fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezés fogalma.

11.4.5.13. MOSODAI KISEGÍTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A mosodai kisegítő tevékenységek, a szükséges fogások, mozdulatok begyakorlása, a szükséges készségek elsajátítása.
2. Egyéni képességek szerint differenciált segítségnyújtás mellett az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazása.
3. A tanulók munkavállalói alapismeretei bővülnek.
4. A gyakorlatok során a munkaerő-piaci lehetőségekkel való megismerkedés.
5. A tanulókban a mindennapi élet során jól hasznosítható tudás alapozódik meg, amellyel a munkaerőpiacon sikeressé válhatnak, így elősegítve társadalmi integrációjukat.

Feladatok

1. Elmélyíteni, kiegészíteni a megszerzett általános műveltséget.
2. Feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.
3. Alapfokú mosodai kisegítő ismeretek elsajátítása, a praktikus tevékenységek elvégzéséhez.

4. A tanuló legyen képes az egyszerűbb mosodai munkafolyamatok lehetőség szerinti önálló kivitelezésére, a mosodai tevékenységek során megismert eszközök adekvát használatának elmélyítésére.
5. Balesetvédelmi szabályok betartása melletti munkavégzés.
6. A mosodai szaktanteremben a technológiai sorrendek, eszközök, gépek rendeltetésszerű használata.
7. A tanuló ismerje meg a szakkifejezéseket.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: Az erkölcsi nevelés területén kialakul a mosodai szakmához társított szabálykövető magatartás érvényesítése, a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangját felismeri. A folyamat végén a tanulók képesek lesznek cselekedeteik következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzetük, társaikkal és az őket körülvevő személyekkel szembeni elfogadásuk, segítőkészségük. Magatartásukban fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeikben a kívánatos mértéktartás. Feladataik és munkatevékenységeik során megerősödik kötelességtudatuk.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés: Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén felkészülnek a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismerik és szükség szerint igénybe veszik az önérvényesítés intézményes lehetőségeit. Betartják az együttélés szabályait, tiszteletet tanúsítanak az emberi méltóság és az emberi jogok iránt.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén a tanulókban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énkép, a mosodai tevékenységek közben megismerik és tudják kontrollálni a viselkedésüket. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján fejlődik önértékelésük, önbizalmuk. Kialakul a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya. A mosodai eszközismeret segítségével a tevékenységek közben ügyelnek saját és társaik épségére.

A családi életre nevelés: Képessé válnak a mosodai tevékenységek műveleteinek elvégzésére otthoni környezetben. Ismereteket szereznek a családi munkamegosztás működéséről. Megismerik az alapvető gondoskodáshoz szükséges mosodai eljárásokat.

A testi és lelki egészségre nevelés: A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanulók tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. A gyakorlati munka során megismerik a tisztítószerek hatását a testi egészségre, tudjanak óvatosan, biztonságosan, megfelelő mennyiségben bánni a tisztítószerekkel az egészség megőrzésének érdekében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: Bővülnek a tanulók tapasztalatai közvetlen környezetükben élők különbözőségéről, erősödik az elfogadás érzése. A segítő magatartás fejlesztésével számos olyan képesség alakul ki (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és - megvalósítás), amelyek elősegítik a társai iránti toleranciát és tiszteletet.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: Fejlődik az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye. Képesek lesznek takarékosan használni a mosodai tevékenységek során alkalmazott ápoláshoz, védelemhez szükséges anyagokat (víz, mosószerek). Kialakul a tudatos fogyasztói alapismeret. Ismerik és alkalmazzák a tudatos szelektív hulladékgyűjtés szabályait. Rögzül az újrahasznosítás alapismerete, adekvát alkalmazása.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A tanulók az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen elsajátítják a mosodai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv során használatos szakkifejezéseket (moshatóság, vasalhatóság, keményítés, szárítás, hajtogatás, textíliák fajtái). Rögzül a mosodai tevékenység során használt tisztító- és mosószereken, a ruhaneműk címkéin feltüntetett piktogramok, kezelési útmutatók jelentésének ismerete. Alkalmazzák a társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs formákat a gyakorlati tevékenységek során. Interperszonális kapcsolataikban a tisztelettudó, társas kommunikáció szabályait betartják. Megismerik a munkavállalói alapokhoz szükséges, munkahelyeken alkalmazott és

használt szabálykövető, normákat betartó önkifejezési formákat. Képessé válnak utasítások szerinti feladatok elvégzésére. (veszélyes anyagok, gépek, eszközök használata).

Matematikai kompetencia: A matematikai kompetenciaterület a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál. A gyakorlati tevékenységbe ágyazott téri tájékozódás fejlesztése, a mosodai tevékenység során szerzett mennyiségfogalmak és mértékegységek (hosszúság, űrtartalom) kialakítása fontos szerepet kap a hétköznapi munkában. A mosodai gyakorlati tevékenység során fejlődik a tanulók mérési, becslési képessége, kialakul az ok-okozati és logikai összefüggések meglátásának és felismerésének képessége. Képesek anyagtípusok szerint csoportosítani, színek szerint válogatni a különböző ruhadarabokat. A vasalási műveletben alkalmazzák az elméletben tanult ismereteket a vasalási hőfokra vonatkozóan.

Természettudományos és technikai kompetencia: A természettudományos és technikai kompetencia területen a tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása folyik, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a cél. A tanulók ismereteinek segítségével, a megfelelő módszerek felhasználásával képesek leírni és magyarázni a természet egyszerűbb jelenségeit és folyamatait. Képesek az évszaknak megfelelő ruhadarabokat előkészíteni, válogatni. A technikai kompetencia fejlesztése lehetővé teszi a mosodai tevékenységhez szükséges technikai berendezések (mosógép, mángorló, szárító, vasaló) ismeretét és megfelelő balesetmentes használatát.

Szociális és állampolgári kompetencia: A szociális és állampolgári kompetencia segíti a tanulókat abban, hogy megtalálják helyüket, feladatukat a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a gyógypedagógus a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. Képessé válik a családi munkamegosztásban, otthoni környezetben ruhadarabjaik tisztántartására, ez által hasznosítva a mosodai készségfejlesztő kerettanterv által nyújtott kompetenciákat. Gyakorolják a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanulók felismerik reális lehetőségeiket, képességeiknek határait,

megtanulják kitűzött céljaik elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét. Felmérik a koruknak megfelelő élethelyzetekben a számukra kedvező lehetőségeket és élnek azokkal, tájékozódnak a pénz világában. Fejlődnek az életvezetési, munkavégzési, munkavállalói technikákra vonatkozó kompetenciáik (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés, becslés, döntés, irányítás képessége, hierarchiatűrés képessége, megbízhatóság, felelősség- és kötelességtudat, tenni akarás). A mosodai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv tanítási-tanulási folyamatában a tanulók minden esetben saját cselekedeteiknek tükrében ismerjék fel lehetőségeiket, próbálják elérni céljaikat.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A tevékenységük során tudatosan alakítják ki a megfelelő környezetet, ügyelnek az esztétikumra és a praktikusságra. A vasalási és hajtogatási műveletek végzése alatt belső igényükké válik a szépre és az igényességre való törekvés a tervezéstől a kivitelezésig.

A mosodai kisegítő készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

A munkatevékenység tanulása az iskolai - e célra kialakított - gyakorlóhelyen történhet.
Szükséges a jól felszerelt, korszerű tanműhelyek, terepgyakorlati helyszínek (mosoda) biztosítása, amelyek a munkatapasztalat szerzés lehetőségeit nyújtják a tanulók számára.
A tanulók kényelmes és egészséges munkavégzését lehetővé tevő munkaasztal és ülő alkalmatosság. Az anyagokat és munkadarabokat megfelelően tároló raktárhelyiség, illetve a raktározásra alkalmas polc, vagy szekrények.

Eszközigény

1. fehér vagy világos színű munkaruházat
2. mosógép
3. mosószer
4. öblítő
5. fehérítő
6. vízlágyító
7. keményítő
8. színfogó kendő
9. mosózsák
10. folttisztító folyadékok

11. folttisztító szappanok
12. áztató lavór
13. védőkesztyű
14. mángorló
15. vasaló
16. vasalóállvány
17. vasaló folyadék
18. centrifuga
19. szárítógép
20. ruhaszárító állvány
21. vállfa
22. szobainas
23. ruhazsák
24. felmosó vödör
25. felmosó nyél
26. felmosó fej
27. partvis
28. szemétlapát
29. szemeteszsák
30. felmosó folyadék
31. portörlő szer
32. portörlő rongy

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Mosodai eszközök, berendezések. Veszélyforrások, balesetvédelem	72	36	36
2. A textíliák tulajdonságai, kezelésük	72	36	36
3. Tisztítószerek	54	27	27
4.Tisztítási folyamatok (mosás, keményítés, szárítás, vasalás, hajtogatás)	240	120	120
5.Takarítási munkafolyamatok	80	40	40
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

Tematikai egység	**1.** Mosodai eszközök, berendezések. Veszélyforrások, balesetvédelem	**Órakeret: 72**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi alapismeretek; mosodai eszközök ismerete; higiéniai alapismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tevékenységnek megfelelő eszközöket, gépeket kiválasztani, mosodai munkafázisokat önállóan végezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Mosodai gépek funkciójának, működésének megismerése, adekvát használatuk elsajátítása. 2. A munkatevékenységeknek megfelelő eszközök, elektromos berendezések kiválasztása. 3. Jártasság kialakítása a mosodai eszközök használatában. 4. Kitartó, precíz, önálló munkavégzés. Ismeretek 1. Mosodai eszközök, gépek működése, funkciója, felhasználási területek. 2. Mértékegységek és mérőeszközök.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás; műveletek; mértékegységek, mérések

3. Balesetveszélyes helyzetek és azok elkerülésének módjai. 4. Mosodai veszélyforrások 5. Balesetvédelem 6. Mosószerek tárolása. Vegyszerek elkülönítése. 7. A feladatok sorrendje. 8. A mosoda területei. Tevékenység 1. Mosógépek, szárítógépek, vasalógépek, elektromos berendezések működésének megfigyelése. Előforduló veszélyhelyzetek felismerése. 2. A vegyszerekhez tartozó piktogramok ismerete. A megfelelő vegyszer használata a különböző munkafolyamatoknál. A veszélyes anyagok elkülönítése. 3. Ruhák szétválogatása színek, anyagok és szennyezettség alapján. 4. A munkafolyamatok egymásra épülésének megfigyelése, megértése. A különböző mosodai feladatok kipróbálása. 5. Mosógépek, szárítógépek beprogramozása, beindítása. A vegytisztító berendezés használatának megismerése. Kis és nagy kapacitású mosógép megkülönböztetése. A mángorlógép használata. A vasalás műveletének kipróbálása.	Etika: egyén, közösség, társadalom; önismeret; Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mosoda, centrifuga, vasaló, mángorló, energiatakarékos mosógép, szárítógép, víz hőfoka, áztatás, előmosás, mosás, öblítés, fehérítés, keményítés, vegytisztítás, szolgáltatás, vállfa, csiptető, fogas, védőhuzat

Tematikai egység	**2.** A textíliák tulajdonságai, kezelésük	**Órakeret: 72**
Előzetes tudás	Textíliák, ruhaneműk fajtáinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerje meg a textíliákat és tulajdonságaikat. Kezelje a mosáshoz szükséges eszközöket, szükség esetén kézzel kimosson egy-egy ruhadarabot. Válassza ki a mosáshoz szükséges tisztítószereket.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Értse a jelöléseket és jeleket. Törekedjen precizitásra és alaposságra. 2. Egyre nagyobb önállósággal tudja a textilfajtákat felismerni és válogatni. 3. Képes legyen felismerni a különböző típusú szennyeződéseket és tudja meghatározni az azoknak megfelelő tisztítási eljárást. 4. Reális, megvalósítható igényességet alakítson ki az öltözködéssel kapcsolatban. 5. Tudja, hogy az ápolt, jó megjelenésért mit kell tenni. 6. Váljék szokássá a személyes ruházat tisztántartása. 7. Ismerje a textíliák csoportjait. 8. Tudja csoportosítani a mosnivalót és a szükséges mosószert. 9. Ismerje a mosószerek adagolását, öblítés fázisait. 10. Ismerje a kezelési utasítások jeleit. 11. Ismerje a helyes ruhatárolási módokat. Ismeretek 1. A textília összetétele 2. A moshatóság jelzése 3. A vasalhatóság jelzése 4. Mosható, vasalható, csak vegyileg tisztítható textíliák 5. A textílián keletkezett szennyeződések 6. Saját ruhanemű tisztántartása, megfelelő tárolása (fogason, hajtogatva) Tevékenység 1. A mosószerválaszték áttekintése. (a választás szempontjai: ára, milyen célra kívánom használni? –folttisztító hatás, színes textil, alapanyag), használati utasítás és adagolás	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés Számolás-mérés: Térbeli és időbeli tájékozódás; Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre Környezet és egészségvédelem: az emberi test

2. Az ismeretek alapján a kézi és gépi mosás, teregetés önálló végzése felügyelet mellett 3. Látogatás ruhatisztító szalonba. 4. Tisztasági szabályok gyakorlása. 5. Ruhadarabok hajtogatása. 6. Ruhadarabok elhelyezése fogason (szoknya-, nadrág-, csiptetős fogas), évszaknak megfelelő ruhanemű előkészítése, a nem használtak tárolása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	energiatakarékos mosógép, szárítógép, víz hőfoka, áztatás, előmosás, mosás, öblítés, fehérítés, keményítés, vegytisztítás, szolgáltatás, vállfa, csiptető, fogas, védőhuzat, molyirtó, szekrényillatosító

Tematikai egység	**3.** Tisztítószerek	**Órakeret: 54**
Előzetes tudás	Tisztítószerek alapvető ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tudja kiválasztani a használni kívánt tisztítószereket.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje a különböző tisztítószereket, és meg tudja határozni, hogy a tisztítási folyamatok során mikor kell azokat alkalmazni. Tisztában legyen azzal, hogy a tisztítószereket óvatosan, biztonságosan kell kezelni. 2. Hatékonyan és gazdaságosan végezze a munkáját, például megfelelő szert, megfelelő mennyiségben használjon. 3. Legyen képes felismerni a textilen található szennyeződések fajtáit, tudja hozzátársítani a megfelelő adalékanyagot.	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés Számolás-mérés: mérések, mértékegységek

Ismeretek 1. A tisztítószerek megfelelő használata 2. A mennyiség megválasztásának szempontjai (adagolások) 3. Mosószerek, vegytisztításhoz használt anyagok. 4. Fehérítő és zsíroldószerek. Tevékenység 1. A különböző mosodai környezetben használt termékek, tisztítószerek felismerése, megfelelő használata. 2. A mosószerek megkülönböztetése. 3. Fehérítőszerek hozzáadása a fehér ruhákhoz. 4. Adalékanyagok kiválasztása, hozzáadása (zsíroldó, fehérítő).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tisztítószer, vegyszer, fehérítő, zsíroldó

Tematikai egység	**4.** Tisztítási folyamatok (mosás, keményítés, szárítás, vasalás, hajtogatás)	**Órakeret: 240**
Előzetes tudás	Textíliák, ruhaneműk fajtáinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Legyen képes komplett mosodai munkafolyamatot elvégezni. 2. Egyszerű ruhaneműket felügyelet mellett önállóan, nagyobb darabokat segítséggel tudjon kivasalni balesetek elkerülésével.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje a ruhadarabok mosásával kapcsolatos eljárásokat. 2. Ismerje a különböző mosógépek főbb sajátosságait. 3. Ismerje és tudja, hogy egy feladat a különböző lépések megfelelő sorrendjét követeli meg, valamint tudja kiválasztani a megfelelő berendezési tárgyakat, eszközöket.	Osztályfőnöki: Felkészülés a felnőtt létre Számolás-mérés:

4. Képes legyen megnevezni a keményítés kellékeit. Képes legyen meghatározni a megfelelő keményítési eljárást a ruhadarabtól függően. 5. Ismerje a különböző szárítási eljárásokat. 6. Tudja felismerni mi szükséges a szárításhoz. 7. Ismerje fel a vasalási folyamat megfelelő eszközeit. Ügyeljen a balesetvédelmi szabályok betartására. 8. Tudja, hogy egy feladat a különböző lépések megfelelő sorrendjét követeli meg. Ismeretek 1. A mosás szerepe a tisztítási folyamatban 2. Mosás és tisztaság 3. A mosás jelentősége 4. Mosási eljárások, a mosás folyamata. 5. A mosógépek sajátosságai 6. A mosógépek előkészítése 7. A megfelelő program kiválasztása, beállítása 8. A keményítés célja, szükségessége 9. Különböző keményítési módszerek: kézi és gépi 10. A szárítás szükségessége 11. Szárítási kellékek és berendezések 12. A szárítás menete 13. A szárítógépek használata 14. Szárított ruhák kezelése 15. A vasalás szükségessége 16. Vasalási kellékek 17. Vasaló berendezések: kézi vasaló, mángorlógép, gőzvasaló gép 18. A vasalás menete 19. A hajtogatás szükségessége 20. A hajtogatás menete Tevékenység	sorrendiség

1. Komplett mosodai munkafolyamat elvégzése, gyakorlása (mosás, szárítás, teregetés, vasalás, hajtogatás) 2. Tapasztalatok gyűjtése a szárítás szükségességéről. 3. Szárítási kellékek és berendezések megismerése. 4. Vasalók használata, kipróbálása. Mángorló működésének megfigyelése. A vasaló helyes fogásának gyakorlása. A mángorlógép ritmusának felvétele.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mosodai eszközökkel, szerekkel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység	**5.** Takarítási munkafolyamatok	**Órakeret: 80**
Előzetes tudás	Takarító eszközök és néhány takarítási munkafázis ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Tudja a tanuló a takarítási munkafázisokat minél önállóbban végezni. 2. A tisztítószereket a célnak megfelelően tudja a tanuló kiválasztani és mértékkel használni. 3. Tanulja meg a tanuló a háztartási hulladék szelektív gyűjtésének módját. 4. Legyen képes a tanuló a munkákat kitartóan és körültekintően végezni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Igény kialakítása a környezet tisztaságára és a rendre. 2. Tájékozottság a napi, heti és nagytakarításban. 3. Tudja a tisztítószerek, vegyszerek helyes használatát és adagolásukat. 4. Megismerni a háztartási gépek tisztán tartását és balesetvédelmi	Kommunikáció: anyanyelv, olvasás-írás; beszédfejlesztés Számolás-mérés:

szabályait. 5. Tudja elkülöníteni a különböző hulladékokat. 6. Önállóan, de felügyelet mellett hatékony részvétel a lakókörnyezet és lakásgondozási műveletekben. 7. Tudja a porszívót és a szőnyegtisztító- gépet balesetmentesen használni. 8. A használati utasítások megértése és követése. Ismeretek 1. A takarítás rendszere, a mindennapi, heti egyszerű takarítási teendők. 2. Nagytakarítás - részmozzanatok begyakoroltatása, megfelelő sorrend betartása. 3. Konyhai gépek és eszközök takarítása. 4. Szelektív hulladékgyűjtés. 5. A lakás és lakókörnyezet gondozása. 6. Őszi takarítás, ablak, ajtó lemosás, bútortisztítás. 7. Udvar, kert rendberakása. 8. Tavaszi nagytakarítás. 9. Szőnyegtisztító-, takarítógép használata. 10. Gépek kölcsönzésének gazdaságossága és szabályai. 11. Balesetvédelemi szabályok és előírások. 12. Piktogramok. Tevékenység 1. A napi takarítási teendők elvégzése a tankonyhában, osztályteremben, illetve az otthoni lakás tisztán tartása. 2. A nagytakarítás folyamatának önálló elvégzése, annak irányítással történő összekapcsolása a nagytakarításban. 3. Mosogatógép helyes használata. 4. Hulladékok elkülönítése. 5. A takarítási munkák megszervezése. 6. A használt vegyszerek tárolása és alkalmazása szakszerű módjának gyakorlása. (használati utasítás elolvasása, értelmezése,	Térbeli és időbeli tájékozódás; Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt életre Környezet- és egészségvédelem: az emberi test

piktogramok ismerete). 7. Piktogramok értelmezése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	takarító eszközök és takarító- és tisztítószerek kölcsönzés, szelektálás, szőnyegtisztító gép maró hatású, elzárva tartandó	

11.4.5.14. PALÁNTANEVELŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A tanulók elsajátítják az alapvető kertészeti tevékenységeket.
2. A tanulók elsajátítják a szükséges készségeket egyéni képességek szerinti differenciálás és a szükséges irányítás és segítségnyújtás mellett.
3. Bővülnek a tanulók munkavállalói alapismeretei.
4. A tanulók a gyakorlatok során megismerkednek a munkaerő-piaci lehetőségekkel.
5. A tanulókban olyan jól hasznosítható szakmai tudást alapoz meg, amely lehetőségeik függvényében adaptálható mindennapi életükbe.
6. Személyi specifikumaihoz, lehetőségeikhez igazítottan kialakul a potenciális munkavállalói réteghez tartozás érzése és lehetősége.

Feladatok

1. Feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.
2. Alapfokú növénytani ismeretek elsajátítása, a praktikus kertészeti tevékenységek elvégzéséhez.
3. Váljon képessé a tanuló az egyszerűbb kerti munkafolyamatok lehetőség szerinti minél önállóbb kivitelezésére.
4. Elmélyül és automatizálódik a kertészeti tevékenységek során megismert eszközök, kellékek rendeltetésszerű adekvát használata.
5. Természetessé válik az óvatos eszközhasználat és munkavégzés, a balesetvédelmi szabályok betartása.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: Az erkölcsi nevelés területén kialakul a kertészeti tevékenységekhez társuló szabálykövető magatartás; a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosulásával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi alapon történő cselekvés kívánatos összhangja valósul meg.
A folyamat végén a tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: A fejlesztési terület elveit támogatja nemzeti, népi kultúránk értékeinek, a hagyományos kertészeti, növénytermesztési eljárások, a földrajzi elhelyezkedés és kedvező éghajlati feltételek mellett szokásos növények megismerése.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén a tanulóban kialakul a felnőtt élethez kötődő reális énképe, a kerti tevékenységek gyakorlása során megismeri és kontrollálni tudja a viselkedését. A csoportban végzett feladatok során kialakul a társaikkal szembeni toleranciaképessége, továbbfejlődik társaihoz való reális viszonyulása. Kertészeti eszközismeretének meglétével a tevékenységek végzésénél ügyel saját és társai épségére.

A családi életre nevelés: A tanuló képessé válik a kerti tevékenységek műveleteinek elvégzésére lakóhelyén, ezzel támogatva a családi munkamegosztást.

A testi és lelki egészségre nevelés: A testi és lelki egészségre nevelés támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Az egészségmegőrzés érdekében ismerje a zöldségnövények, gyógynövények védelmi és vitaminforrás szerepét. A kertészeti műveletekből származó nyersanyagokból előállított késztermékek milyen higiéniai felhasználással szolgálják a testi-lelki épségünket. Ráirányul a tanuló figyelme a rendszeres, egészséges és megfelelő összetételű táplálkozás fontosságára, a táplálék összetevőinek, minőségének megfigyelésére, a készségfejlesztő kerettanterv megteremti az egészségvédelem gyakorlatának alapjait.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: Fejlődik az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye. A tanuló képessé válik takarékosan használni a kerti tevékenységek során alkalmazott ápoláshoz, védelemhez szükséges anyagokat. Erősödik tudatos fogyasztói alapismerete. Megismeri és tudatosan alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés szabályait. Rögzül benne az újrahasznosítás ismerete, adekvát alkalmazása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: A készségfejlesztő kerettanterv elsajátítása során megismerkedik a tanuló az otthoni gazdálkodás családi költségvetést segítő szerepével, a kertészeti tevékenység termelői hasznosságával és az esztétikus környezet kialakításának takarékos és hasznos módjával.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A tanuló az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen elsajátítja a palántanevelésnél használatos szakkifejezéseket, a tevékenységek során használt eszközök és anyagok piktogramjait. Megismeri és tudatosan alkalmazza a társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs formákat a gyakorlati tevékenységek során. Interperszonális kapcsolataiban a tisztelettudó, társas kommunikáció szabályait alkalmazza. Megismeri a munkavállalói alapokhoz szükséges, munkahelyeken alkalmazott és használt szabálykövető magatartásformákat, normákat betartó kifejezéseket. Megérti és elfogadja az utasítások szerinti feladatvégzés szükségességét.

Matematikai kompetencia: Matematikai kompetenciaterületen a készségfejlesztő kerettanterv a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál. A gyakorlati tevékenységekkel folyamatosan mélyül a tanulók mennyiségfogalma, főcsoport alá rendezési képessége. A növények tipizálása, a növénytani csoportok rendszer szerinti elhelyezése, besorolása segítik a tanulók elméleti tudásának rögzítését. A kerti tevékenységek során végzendő ültetési, vetési eljárásokkal fejlődik a tanulók térbeli tájékozódása, arányismereti, tervezői, kivitelezői képessége, az ok-okozati összefüggések felismerése. Átlátnak logikai kapcsolatokat és törekszenek ezek pontos megfogalmazására. Az évszakoknak megfelelően végzett tevékenységek elsajátítása során időbeli orientációs képességük erősödik. A tanulóknak kialakult mennyiségfogalma lesz egyéni képességeknek

megfelelő számkörben, felismerik az adott mennyiségeket és ezt alkalmazni tudják a palántanevelő készségfejlesztő kerettanterv gyakorlati tevékenysége során.

Természettudományos és technikai kompetencia: A természettudományos és technikai kompetencia területen a készségfejlesztő kerettanterv során gyakorlati jellegű természettudományos műveltség, a felhasználói szintű tájékozottság kialakítása folyik, a mindennapi életben előforduló jelenségek körében. A tanuló ismereteinek segítségével, a megfelelő módszerek felhasználásával képessé válik leírni és megmagyarázni a természet egyszerűbb jelenségeit és folyamatait. A hőmérsékleti változások ismeretében képes a tudatos, előregondolt kerti tevékenységek védelmi és karbantartói eljárásait meghatározni. Érzékeny a hazai és globális természeti környezeti problémák iránt. Képes és kész saját életében környezettudatos döntések meghozatalára. Megismeri az ember szerepét a gazdaság környezetkárosító hatásának kialakulásában. A tanuló megfigyeli és értelmezi a mindennapi élethez köthető természeti jelenségeket. Képes lesz az évszaknak megfelelő kerti tevékenységeknek elvégzésére.

Szociális és állampolgári kompetencia: A szociális és állampolgári kompetencia segíti a tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. Az állampolgári kompetenciák fejlesztése a tanulók jellemzőit figyelembe véve zajlik úgy, hogy a pedagógus a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítja. Képessé válik a családi munkamegosztásban, otthoni környezetben lakóhelyének széppé tételére, ezáltal hasznosítja a palántanevelő készségfejlesztő kerettanterv által nyújtott kompetenciákat. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai környezet lehetőségeinek igénybevételével.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja, kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét. Felismeri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tanuló érdeklődésének megfelelően motivált tevékenységeiben. A tevékenysége során tudatosan alakítja ki a megfelelő környezetet, ügyel az esztétikumra és a

praktikusságra. Kert és növénygondozási ismeretei birtokában képes a belső szépérzék kialakítására. Az esztétikai igényessége a kerti műveletek során is visszatükröződik.

Eszközigény

1. vetőmagok, szaporítóanyagok, fűszermagok, palántanövények
2. műtrágyák, növényvédő szerek, permetszerek
3. kézi- és háti permetezőgép
4. talajművelő eszközök (ásó, kertészeti gereblye, lombseprű)
5. kézikocsi, talicska
6. ültetőfa, öntözőkanna, zsineg
7. szaporító láda, lehúzó-fa, cserép
8. vödör, lapát, vasvilla
9. lombseprű, vesszőseprű, cirokseprű
10. hulladékgyűjtő és -tároló edények szelektív hulladékok gyűjtésére, tárolására
11. műanyag rekesz, metszőolló
12. kézi és motoros fűnyíró
13. kézi és gépi sövénynyíró (fű szegélynyíró olló, virágolló)
14. rotációs kapa
15. mosó – fertőtlenítő berendezés
16. meszelő – és festő szerszámok
17. kerti esőztető berendezések
18. különböző méretű létrák
19. munkaruha, sapka, bakancs
20. védőszemüveg, védőkesztyű
21. gázmaszk, pormaszk, gumicsizma
22. teleszkópos ablakmosó
23. cirokseprű
24. vízlepergető
25. fűszerháló
26. fűszerzsák
27. üvegcsék, tégelyek, spatula (olajok, kenőcsök készítéséhez)
28. zsineg
29. tárolási eszközök (dobozok, zacskók, tálcák)
30. paprikacsumázó

31. fóliahegesztő
32. gumikesztyű

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	12
2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Átfogó, alapozó, általános ismeretek	180	90	90
2. Palántanövények	216	108	108
3. Fűszer – és gyógynövénytan	122	61	61
4.Termesztési ismeretek	130	65	65
5.Talajművelés kézzel és kerti kisgépekkel	130	65	65
Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

Tematikai egység	**1.** Átfogó, alapozó, általános ismeretek	**Órakeret: 180**
Előzetes tudás	1. Baleset védelmi ismeretek. 2. Ismerje a legfontosabb kerti szerszámokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szerezzen a tanuló pontos ismereteket a kertben használható kéziszerszámokról. 2. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. A tanuló kerüljön megfelelő munkavállalási alapismeretek birtokába, 2. A tanuló tudja minél nagyobb önállósággal megtervezni a unkafolyamatot és kiválasztani a szükséges alapanyagokat, eszközöket, 3. A tanuló legyen képes a biztonságos és balesetmentes vegyszerhasználat kivitelezésére. Ismeretek 1. Munkavállalói ismeretek. 2. A kertészeti berendezések és eszközök általános tulajdonságainak bemutatása üzemen kívül és munka közben. 3. Ismerkedés a vegyszerekkel 4. Adagolási eljárások Tevékenység 1. A munkavállalással, munkába állással kapcsolatos ismeretek elsajátítása. 2. Az elvégzendő feladatoknak leginkább megfelelő eszközök, berendezések helyes kiválasztása, használatának elsajátítása. A velük történő balesetmentes munkavégzés szabályai. 3. Vető és ültető kéziszerszámok szabályos használata. Növényvédelmi eljárások eszközeinek használata. 4. Munkafolyamatok és menete.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Etika: Egyén, közösség, társadalom
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogram, balesetvédelem, elsősegély, munkaruha, növényvédő szerek, permetszerek. Kertészeti munkafolyamatok alapfogalmai.

Tematikai egység	**2.** Palántanövények	**Órakeret: 216**
Előzetes tudás	Rendelkezzen ismeretekkel a különböző növényekről. Egyszerűbb kerti munkák ismerete.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Legyenek alapvető növénytani ismeretei. Szerezzen ismereteket a palántanevelésről, szaporítási-, betakarítási eljárásokról.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló ismerje és nevezze meg a növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) részeit, típusait, 2. A tanuló ismerje hazánk éghajlati és talajadottságait, 3. A tanuló ismerje a palántanevelési módokat. Ismeretek 1. A növények felépítése, életjelenségei. 2. Éghajlattan, környezettan. 3. Növények tipizálása. 4. Palántanevelési módok. 5. Ültetési munkálatok. 6. Szaporítási ismeretek. 7. Betakarítási eljárások, módszerek. Tevékenység 1. A tanuló ismerje a növények részeit, a szerves anyagfelépítésének főbb lépéseit, a különböző szaporodási módokat. 2. A kerteket és a parkokat alkotó növények élet-feltételei (talaj, víz, levegő, napfény). 3. A növények növekedését befolyásoló éghajlati tényezők. 4. Csoportosítás. 5. Palántanevelési módok. 6. Az elvégezendő feladatoknak megfelelő eszközök, berendezések kiválasztása és helyes alkalmazása növények megismerése, felismerése. 7. A különféle dísznövények és zöldségek palántáinak kiültetése.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Környezet és egészségvédelem: Élő természet, élőlények és környezetük

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás elemeinek ismerete, éghajlat változásai. Konyhakerti palánták, melegházi palánták, hidegágyi palánták. Palántanevelési módok: - Tűzdeléses - Tűzdelés nélküli - Tápkockás (földlabdás) tálcás, cserepes, kiskonténeres palántanevelés

Tematikai egység	**3.** Fűszer – és gyógynövénytan	**Órakeret: 122**
Előzetes tudás	Növénytani ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Szerezzen jártasságot a növények gondozásában, ápolásában. 2. Legyen képes megkülönböztetni a gyógy és fűszernövényeket; ismerje azok gondozási, ápolási folyamatait és felhasználásának módjait.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló ismerje és nevezze meg a fűszernövény részeit. (gyökér, szár, levél, virág, termés) Jellemezze a növényeket külső megjelenésük alapján, 2. A tanuló szerezzen jártasságot a növények gondozásában, ápolásában, 3. A tanuló ismerje a gyógyításra alkalmas növényfajtákat, alkalmazásukat és hatásukat (fertőtlenítő, gyulladás csökkentő, nyugtató stb.) Ismeretek 1. A fűszerkert és gyógynövénykert alapanyag feltételeinek megismerése.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Környezet és egészségvédelem: Egészségmegőrzés-egészséges életmód

2. Talajművelő eszközök használata mellett történő ápolási, gondozási eljárások. 3. Házi patika, ápoláshoz hasznosítható praktikus ismeretek (szépészeti, egészségvédelmi). 4. Betakarítási eljárások, módszerek. Tevékenység 1. Gyógynövények felismerése, válogatása, csoportosítása. 2. A betanított módszerek mellett történő ritkítási, betakarítási, tárolási műveletek végrehajtása. 3. Évszakonkénti mezőgazdasági munkák megismerése és végzése. 4. Tartósítási eljárások. 5. Szárítás, fagyasztás, olajkészítés, zsákolás, tárolás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zsálya, citromfű, levendula, menta, körömvirág, oregánó, bazsalikom, kakukkfű, kamilla, fűszerpaprika, cickafark, rozmaring, mustármag, kömény fogalmi meghatározásai. Kamilla főzet, sebkezelő gyógynövények, jótékony elixírek. Fáradt talaj, beteg palánta, virágba fordulás, metszés, túl sok növény kis helyen, öntözés.

Tematikai egység	**4.** Termesztési ismeretek	**Órakeret: 130**
Előzetes tudás	Rendelkezzen ismeretekkel az alapvető szaporítási módokról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerje meg a termőtalajt és a termőképességének fenntartási módjait.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló ismerje fel a kertészeti termesztésben előforduló termesztő berendezéseket, termesztő-edényeket, kertészeti szerszámokat, tudja felhasználási lehetőségeiket, szakszerű	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés

használatukat, 2. A tanuló ismerje a főbb talajtípusokat, 3. A tanuló ismerje a talajművelés célját, idejét, módjait, 4. A tanuló ismerje a trágyázás célját, idejét, módjait, 5. A tanuló ismerje meg az öntözés szerepét, jelentőségét, 6. A tanuló legyen tisztában a növényvédelem jelentőségével, feladataival. Ismeretek 1. A kertészeti termesztés tárgyi feltételei. 2. Talaj típusok. 3. Talajművelés. 4. Trágyázás. 5. Öntözés. 6. Növényvédelem. Tevékenység 1. A kertészeti termesztésben előforduló termesztő berendezések (üvegházak, növényágyak, fóliás berendezések), kiegészítő építmények (tárolók), termesztő edények (cserepek, szaporító ládák, - tálcák), kertészeti szerszámok (ásó, gereblye, kapa, metszőolló stb.) megismerése. 2. A talaj képződése és fogalma. A talajok összetétele. A talajok fontosabb tulajdonsága 3. Talajművelési eljárások, azok eszközei, gépei 4. A trágyázás célja. A trágyafélék csoportosítása 5. Az öntözés jelentősége 6. A növényvédelem jelentősége, feladata	Környezet- és egészségvédelem: Élő természet – élőlények és környezetük
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Üvegház, fólia, ágyás fogalma.

Tematikai egység	**5.** Talajművelés kézzel és kerti kisgépekkel	**Órakeret: 130**

Előzetes tudás	Talajtani ismeretek. Kerti eszközök, berendezések pontos ismerete.
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanuló értse meg a környezetvédelem fontosságát. 2. A tanulónak legyenek ismeretei a talajművelés különböző módszereinek hatékonyságáról, a köztük levő különbségekről, eltérő alkalmazásuk okairól.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló legyen képes a szabályos ismeretek alkalmazása során a megfelelő eszközök tárgyak kiválasztására, és annak megfelelő helyen és sorrendjében történő használatára, 2. A tanuló a gyakorlati órákon megszerzett tapasztalataival képes legyen a külső gyakorlati helyszíni tevékenységek lehetőség szerinti önálló elvégzésére, 3. A tanuló sikeresen tudjon környezetéhez aktívan alkalmazkodni, azt megóvni és fejleszteni, 4. A tanuló legyen tisztában a védelmi funkciók hasznos szerepével, fontosságával. Ismeretek 1. A kert, a park, a zöldterület fogalma, jelentősége, szerepe környezetünkben 2. Díszfák, díszcserjék gondozása 3. Gyepápolási ismeretek 4. Hulladékgazdálkodás 5. Környezetvédelem 6. Parkok eszközeinek védelme és védelmi feladatok hasznossága Tevékenység 1. Kertek, parkok növényeinek és tárgyainak gondozása. 2. Növények nevelése, gondozása	Környezet- és egészségvédelem: Élő természet – élőlények és környezetük

3. Komposztálás 4. Műtrágyák növényvédő szerek biztonságos és rendeltetésszerű használata. 5. Szelektív hulladékgyűjtés. 6. Fagytalanítási eljárás során a téli időszak védelmi feladataival való megismertetés. Park és udvari eszközök anyagának védelme, azok munkafolyamatainak egyszerűbb elvégzési és karbantartói folyamatai.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szelektív hulladékgyűjtés fogalmai, fagytalanítás, komposztálás, műtrágya

11.4.5.15. Papírtermék-készítő készségfejlesztő kerettanterv

Célok

1. A tanuló sajátítsa el a papírtermék készítő tevékenységekhez szükséges készségeket az egyéni képességek szerinti differenciálással.
2. A tanuló sajátítsa el a munkavállalói alapismereteket a készségfejlesztő kerettanterv elsajátításával megszerzett képességek függvényében.
3. A gyakorlatok során a tanuló ismerkedjen mega munkaerő-piaci lehetőségekkel.
4. A készségfejlesztő kerettanterv megalapoz a tanulókban olyan, hasznosítható szakmai tudást, amellyel a munkaerőpiacon sikeressé válhatnak, amely elősegíti társadalmi integrációjukat.

Feladatok

1. Feltárni és segíteni az épen maradt részképességeket, támogatni az érdeklődés és tehetség alapján kialakuló tanulói tevékenységeket.
2. Alapfokú papírtermék készítő ismeretek elsajátítása, a praktikus tevékenységek elvégzéséhez.
3. A tanuló legyen képes az egyszerűbb papírtermék készítő munkafolyamatok lehetőség szerinti önálló kivitelezésére.
4. A papírtermék készítő tevékenységek során megismert eszközök adekvát használatának elmélyítése.

5. A papírtermék készítő műhelyben a technológiai sorrendek, eszközök, gépek rendeltetésszerű használata, a szakkifejezések megismerése.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: Az erkölcsi nevelés területén kialakul a szabálykövető magatartás; a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosulásával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi alapon történő cselekvés kívánatos összhangja valósul meg. A folyamat végén a tanuló képessé válik cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: Önismeret és társas kultúra fejlesztése területén a tanulóban alakuljon ki a felnőtt élettől várt reális énképe, a papírtermék készítő tevékenységek közben ismerje meg és tudja kontrollálni a viselkedését. A társas kapcsolatok tudatosan megfigyelt visszajelzései alapján fejlődjön tovább önértékelése, önbizalma. Alakuljon ki a társakkal, ismerős és ismeretlen környezettel szembeni bizalom és bizalmatlanság megfelelő egyensúlya. Papírtermék készítő eszközismeretének meglétével a tevékenységek végzésénél ügyeljen saját és társai épségére

A családi életre nevelés: Elsajátítja a családi életben is segítséget nyújtó praktikákat a gyakorlati oktatás során.

A testi és lelki egészségre nevelés: A testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló tudatos törekvését az egészséges életmódra, a testi és lelki egyensúly megőrzésére. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Felkészül a tanuló az önállóságra, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésére, a megfelelő és elvárt óvatosságra a testi épség megóvása és a sérülések elkerülése érdekében. A gyakorlati tevékenységek során alkalmazott vegyi anyagok (festék, ragasztó) megfelelő kezelése, az egészség megőrzésére törekvés természetessé válik.

A mindennapos testedzéssel megalapozza a munkavégzéshez elengedhetetlen fizikai állóképességet.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: Fejlődik az önálló élettel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és élettér kialakításának és megóvásának igénye. Képessé válik takarékosan használni a papírtermék készítő tevékenységek során alkalmazott anyagokat. Kialakul a tudatos fogyasztói alapismeret. Megismeri és alkalmazza a tudatos szelektív hulladékgyűjtés szabályait. Rögzül benne az újrahasznosítás alapismerete, adekvát alkalmazása. Az újrahasznosítás szabályait követve tud új termékeket előállítani.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet kap a tanuló saját felelőssége a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A tanuló az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen elsajátítja a papírtermék készítés során használatos szakkifejezéseket. Megismeri az újrahasznosítás és a vegyi anyagok piktogramjainak jelentését. Elsajátítja a munkahelyi kapcsolatokhoz szükséges kommunikációs formákat a gyakorlati tevékenységek során. Alkalmazza az interperszonális kapcsolataiban a tisztelettudó, társas kommunikáció szabályait. Ismeri a munkavállalói alapokhoz szükséges, munkahelyen alkalmazott és használt szabálykövető, normákat betartó önkifejezési formákat. Elfogadja és képessé válik utasítások szerinti feladatok elvégzésére.

Matematikai kompetencia: Matematikai kompetenciaterületen a készségfejlesztő kerettanterv a mindennapi élethelyzetekben szükséges kognitív funkciók fejlesztésére fókuszál. Fontos szerepet kap a tér- és időbeli viszonyok megerősítése, a mértékegységek egyre biztosabb használatának kialakítása, a pénzkezelés és a gyakorlati ismeretek matematikai kompetenciát igénylő területeihez szükséges számítások, mérések elsajátítása. A tanuló a készségfejlesztő kerettanterv elsajátítása során egyre biztosabban felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat és törekszik ezek megfogalmazására. Képességeihez mérten fejlődik mennyiségfogalma, az adott mennyiségeket felismeri és alkalmazza a gyakorlati tevékenységek során. A készségfejlesztő kerettanterv a matematikai

kompetenciaterületen erősíti a csoportalkotási képességeket, az alapanyagokat színek, anyagminőség szerint, a kész termékeket méret és formák szerinti csoportosítja.

Természettudományos és technikai kompetencia: A kompetenciaterület megismertet olyan módszereket és technológiai folyamatokat, amelyek az emberi tevékenységekre és a természetre hatással vannak. A tanulók megértése erősödik az anyagok alakíthatóságával kapcsolatban mind az anyagok tulajdonságainak, mind pedig az eszközök tulajdonságainak ismeretében. A készségfejlesztő kerettantervhez kapcsolódó természettudományos és technikai ismeretek birtokában mozgósítani tudják műveltségüket a munkában és a hétköznapi életben: amikor új technológiákat, eszközöket, berendezéseket ismernek meg és működtetnek.

Szociális és állampolgári kompetencia: A szociális és állampolgári kompetencia segíti a tanulót abban, hogy megtalálja helyét, feladatát a családi és a társadalmi munkamegosztásban. A tanuló képessé válik a családi munkamegosztásban, otthoni környezetben lakóhelyének dekorációs és használati tárgyakkal való szebbé tételére, ezáltal hasznosítja a papírtermék készítő készségfejlesztő kerettanterv által nyújtott kompetenciákat. Gyakorolja a közösségi viselkedést az iskolai és tanműhelyi környezet lehetőségeit és elvárásait figyelembe véve.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területén a tanuló felismeri reális lehetőségeit, képességeinek határait, megtanulja kitűzött céljai elérése érdekében, megfelelő formában kérni és elfogadni mások segítségét. Felismeri a korának megfelelő élethelyzetekben a számára kedvező lehetőségeket és él azokkal, tájékozódik a pénz világában.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A készségfejlesztő kerettanterv támogatja, hogy a tanuló tevékenysége során tudatosan alakítsa ki a megfelelő környezetet, ügyeljen az esztétikumra és a praktikusságra. A nyitottság, az érdeklődés, a fogékonyság fejleszti a kreativitást és az azt támogató készséget, hogy a művészi önkifejezés és a kulturális életben való részvétel révén gazdagodjon az állampolgárok önismerete, emberi kapcsolatrendszere és eligazodó készsége a világban.

Eszközigény

A munkavégzés szerszámai:

1. Vágó, daraboló szerszámok
2. Hajlító, nyomó, hajlítást segítő szerszámok
3. Vágó és hajlító, illetve vágást és hajlítást jelölő, valamint összeállító sablonok.
4. Ragasztó szerszámok és eszközök
5. Összeállítást, ragasztást segítő nyomató szerszámok.
6. Rajzoló, jelölő, mérő eszközök.

A munkavégzéshez szükséges anyagok:

1. Különféle típusú a célnak megfelelő papíranyagok és kiegészítő anyagok (eszközök pl. kapcsok, betétek stb.).
2. Ragasztó anyagok
3. Csomagoló anyagok az adjusztáláshoz
4. Kézi nyomdai eszközök, címkék.

Az oktatást segítő szemléltető eszközök:

1. írásvetítő, illetve egyéb kivetítést lehetővé tevő eszközök (például diavetítő, vagy számítógép képernyővel stb.)
2. kivetíthető információhordozók a papír, a papírgyártás, a papírfeldolgozás, illetve a munkavégzés algoritmizálásának szemléltetésére.
3. rajzos – írásos munka-algoritmus táblák.
4. tanári adminisztrációt, anyag és eszköznyilvántartást segítő eszközök.
5. hagyományos taneszközök (tábla, kréta stb.)
6. hangtechnikai eszköz (pl.: magnó, rádió stb.)

Egyéni védőeszközök, védő felszerelések:

1. munkaköpeny
2. védő (gumi) kesztyű (egyes ragasztásokhoz)

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	12

2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Átfogó, alapozó, általános ismeretek	120	60	60
2. Eszköz és tárgyismeret	180	90	90
3. Ismeretek a gyártás technológiáról	142	71	71
4. Balesetvédelem, balesetmegelőzés	36	18	18
5. Gyakorlati tevékenység	300	150	150
Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

Tematikai egység	**1.** Átfogó, alapozó, általános ismeretek	**Órakeret: 120**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi és munkavállalói ismeretek	
Tantárgyi fejlesztési célok	A munkavégzéshez szükséges ismeretek megszerzése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. A tanuló képes legyen a veszélyhelyzetek felismerésére, és azok kezelésére. 2. Tudatosuljon a normák, szabályok szerinti elvárás. 3. A tanuló legyen képes az alapvető munkavédelmi és balesetmegelőző szabályok betartására a gyakorlati munkavégzés során. 4. A tanuló legyen képes felismerni a piktogramokat, jelzéseket. 5. A tanuló megfelelő munkavállalási alapismeretek birtokába	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés Környezet és egészségvédelem: Egészségmegőrzés-egészséges életmód

kerüljön. 6. A tanuló legyen képes a munkafolyamatok végén a munkahelyszín rendezett állapotát fenntartani. Ismeretek 1. Balesetvédelmi ismeretek. 2. Munkavállalói ismeretek 3. Balesetmentes eszközhasználat. Tevékenység 1. Alapvető elsősegély nyújtási ismeretek. 2. Veszélyforrások megismerése. 3. A munkavállalással, munkába állással kapcsolatos ismeretek elsajátítása. 4. Munkavégzés előtti védő felszerelések és munkaruha kiválasztása, használata. 5. A rendelkezésre álló terephelyszínek tisztántartása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	higiénia, tisztaság, munkaruha; munkavédelem, balesetvédelem; veszélyforrások; piktogramok; munkavállaló, munkaadó, önéletrajz

Tematikai egység	**2.** Eszköz és tárgyismeret	**Órakeret: 180**
Előzetes tudás	Alapvető tárgyi és eszközismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerje meg a különféle papírokat és legyen képes a megtanult munkafolyamat során szükséges papíranyag kiválasztására.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló legyen képes a szabályos ismeretek alkalmazása során a	Kommunikáció:

megfelelő eszközök tárgyak kiválasztására, és annak megfelelő helyen történő alkalmazására. 2. A tanuló legyen képes az eszközök kezelésére. Ismeretek 1. A papír gyártása 2. Papírfajták és legfontosabb jellemzőik. 3. Ragasztó anyagok 4. Eszközökön lévő piktogramok felismerése. Tevékenység 1. A gyártás főbb mozzanatai (darálás, áztatás, szűrés. szárítás, préselés). 2. Alapanyagok megismerése. 3. A különféle papírfajták tulajdonságai, kiválogatásuk 4. A ragasztó anyagok szerepe a papírral végzett munkában. Vízben oldott ragasztóanyagok és összeállításuk.	Anyanyelv, beszédfejlesztés Számolás-mérés: térbeli tájékozódás; csoportosítások
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták (írólapok, újságpapír, csomagoló papír), ragasztó anyagok, oldószerek, kötőanyagok fogalmai.

Tematikai egység	**3.** Ismeretek a gyártás technológiáról	**Órakeret: 142**
Előzetes tudás	Általános eszköz- és tárgyismeret.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Képes legyen egymást követő lépésekben ismertetni, bemutatni a tanult technológiákat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló legyen képes a segédeszközök és sablonok segítségével a papírt méretre vágni, a hajlítási karcot bejelölni, a szükséges	Kommunikáció: anyanyelv,

hajlításokat elvégezni. 2. A tanuló legyen képes a méretre vágott és hajlított papírárut jelzés, vagy sablon segítségével ragasztóval összeállítani, megfelelően rögzíteni. 3. A tanuló legyen képes a fenti tevékenységeket algoritmizálva fázisaiban elkülönítve, szalagmunka jelleggel elvégezni. 4. A tanuló legyen képes a készárut csoportosítani, csomagolni, kereskedelmi forgalom számára felcímkézni. Ismeretek 1. A papír darabolása, vágása 2. A papír darabolásának eszközei 3. A papír hajtása 4. A papír ragasztása 5. Csomagolás, adjusztálás Tevékenység 1. Tépés, ollóval történő vágás egyenes és görbe előrajzolás nyomán. A különféle élformák a darabolás során. Egyenes és mintás formát kialakító darabolás. 2. Tagolt egyszerű és többszörös hajtások. Hajtás előkarcolt és előnyomott jelölés mentén. Többszörös és összetett hajtások. Gépi hajtástechnika. 3. Hajtott élek és lapok összeillesztése. A ragasztás algoritmizálása, munkamenete. Különféle papírok szerelése ragasztással. Ragasztás lapolással, élben, vagy sarkolva. A ragasztó anyag felhordásának eszközei és módozatai. 4. Kész munkadarabok minőségi ellenőrzése. Kötegelés. Összeforgatás összeillesztés. Csomagolás. Címkézés.	beszédfejlesztés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabályszerűségek, pontosság, precizitás. Sorrendiség. Kötegelés. Összeforgatás összeillesztés. Csomagolás. Címkézés.

Tematikai egység	**4.** Balesetvédelem, balesetmegelőzés	**Órakeret: 36**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi, elsősegélynyújtási ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Legyen pontos ismerete a balesetvédelem témaköréből. Tudatosuljon a szabálykövető magatartása a munkafolyamatokban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanulónak legyenek alapvető balesetvédelmi ismeretei. 2. A tanuló legyen képes a tanuló az alapvető munkavédelmi és baleset megelőző szabályok betartására. Ismeretek 1. A munkahely balesetvédelme 2. Elektromos eszközök, csatlakozók a teremben. A veszélyes helyekre és eszközökre utaló piktogramok. 3. A kéz fokozott védelme. 4. A papír élének balesetveszélyei. A beszorulás, becsípődés lehetőségei. 5. A hajtogatáshoz használt szerszámok balesetveszélye. 6. Ragasztás balesetvédelme 7. A ragasztó anyagok lehetséges egészségkárosító hatásai. A ragasztó szájba, szembe kerülésének veszélyei. Gyorsan száradó ragasztó bőrkárosító hatása. Tevékenység 1. A munkaterem rendje. A balesetmentes munkavégzés napi- és munkarendjének kialakítása. 2. Védekezés az egészségre káros oldószerrel készült ragasztó használatánál. Védekezés a bőrön át felszívódó, vagy allergiás reakciót okozó ragasztó használatánál. A nem megfelelő helyre került (kiömlött, szétfolyt stb.) ragasztó balesetveszélye (pl.:	Környezet és egészségvédelem: Egészségmegőrzés – egészséges életmód Élettelen környezet, környezeti ártalmak Osztályfőnöki: Felkészülés a felnőtt létre

elcsúszás, félig megszáradva elbotlás stb.)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	védőeszközök; piktogramok

Tematikai egység	**5.** Papírtermék készítő gyakorlati tevékenység	**Órakeret: 300**
Előzetes tudás	Matematikai (mérési) ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Képes legyen a tnuló önállóan különféle papírtermékeket előállítani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló legyen képes az egyes munkadarabok előállítására, az előállítással kapcsolatos teendők algoritmizálásának megbeszélésére. 2. A tanuló legyen képes felismerni a munkavégzés során előforduló balesetveszélyeket. 3. A tanuló tudjon hatékonyan, precízen, önállóan munkafolyamatot végezni. Ismeretek 1. Munkaszervezési eljárások ismerete. 2. Papír megmunkálásának folyamata. 3. Adjusztálás, csomagolás munkafolyamatai. Tevékenység 1. Az egyes munkadarabok előállításának, a teendők algoritmizálásának megbeszélése, a feladatok elosztása, a munkavégzés során előforduló balesetveszély elkerülésének	Számolás-mérés: mértékegységek; mérések Osztályfőnöki: Felkészülés a felnőtt életre.

megbeszélése. 2. Különféle méretű dobozok összeállítása, dobozbetétek összeállítása szerelése. 3. Papírzacskó, papír-táska összeállítása ragasztása 4. Iratgyűjtő dosszié összeállítása, ragasztása 5. Irattartók, dokumentumtartók készítése 6. Fedőlapok, tartólapok készítése összeállítása, egyéb egyszerű papíripari termék készítése 7. Merített papír előállítása (könyvjelzők, faliképek) 8. Dobozolás, címkézés, csomagolás, raktározás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírtermékek megnevezése

11.4.5.16. SZÖVÖTT-TÁRGY KÉSZÍTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. Olyan elméleti ismeretanyagot nyújtani és megtanítani, amelyek nélkülözhetetlenek a szövés gyakorlati munkafolyamatai során az adott feladatok közvetlen elvégzéséhez.
2. A képességekhez mérten megtanulni minél önállóbban szőni és használati termékeket (terítő, tarisznya, párna, szőnyeg) előállítani.
3. Esztétikus munkadarabokat készíteni a megismert népi motívumok, szín- és mintaváltozatok felhasználásával.
4. Képessé válni a kitartó munkavégzésre, a hibák felismerésére és korrigálására.

Feladatok

1. Olyan korszerű elméleti és gyakorlati szakmai tudás, műveltség megalapozása és elsajátítása, amely hozzájárul a tanulók minőségi életviteléhez és támogatja a szabadidő hasznos eltöltését.
2. A szövéshez szükséges textilipari nyersanyagok és eszközök megismerése, adekvát használatának gyakorlása és elsajátítása.
3. A képességek függvényében szövött használati tárgyak készítése, egyéni ötletek megvalósítása az alkotómunkában.
4. Alapvető tervezési ismeretek elsajátítása, az esztétikus mintázás, színhasználat gyakorlása

a szövött tárgyak készítése során.

5. Szövéstörténeti alapismeretek, népi motívumok, hagyományok megismerése, az esztétikai érzék fejlesztése és a népművészet iránti érdeklődés felkeltése.
6. A szövő munka szeretetére, feladattudatra, kitartó munkavégzésre és minél nagyobb önállóságra nevelés, kulturált munkahelyi viselkedési szokások kialakítása. A tevékenységek során felmerülő problémák hatékony megoldásának, kezelésének gyakorlása és megtanulása.
7. A gyakorlati tevékenységek során használt eszközök körültekintő, balesetvédelmi előírásoknak megfelelő alkalmazásának elsajátítása.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: A hatékony munkavégzés az oktatóval, pedagógussal és a társakkal együttműködő, felelősségteljes magatartásra épül. A tanulók megismerik a műhelyben, munkaterületen elvárt magatartásformákat, elsajátítják a szükséges viselkedési szokásokat és szabályokat, rálátást nyernek a munkahelyi struktúrára és abban betöltött szerepükre.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: A szövéshez kapcsolódó népművészeti alapismeretek közvetítik a tanulók felé kultúránk értékeit, hagyományait. Megismerik a szövés és fonás tárgyi örökségeit, a népi motívumokat megjelenítik az általuk készített munkadarabokban.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A képzés hozzájárul a képességek szélesebb körű megismeréséhez, a reális énkép kialakításához. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg. A műhelymunkában kiemelt szerepet játszik a felelős, körültekintő, együttműködő magatartás, mely nélkülözhetetlen a hatékony, irányított feladatvégzéshez.

A testi és lelki egészségre nevelés: A hosszan tartó, ismétlődő mozdulatsorokból felépülő ülőmunkához szükséges a helyes testtartás kialakítása, egyszerű aktív gyakorlatok elsajátítása a tartási rendellenességek kialakulásának megelőzése érdekében. A gyakorlati munka során a tanulók a balesetvédelmi szabályokat szem előtt tartva sajátítják el a szövés eszközeinek rendeltetésszerű használatát.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A tanulók közvetlen tapasztalatokat szereznek természeti értékeinkről: megismerik a szövéshez szükséges alapanyagokat, azok eredetét. A munkafolyamatokhoz kapcsolódó döntésekben és cselekvésekben meghatározó szempont az anyagok, eszközök, energiaforrások takarékos használata.

Pályaorientáció: A készségfejlesztő kerettanterv olyan munkatevékenységekről nyújt gyakorlati ismereteket, amelyek a tanulók szabadidejének hasznos eltöltését, illetve a munka világában való hatékony részvételét segítik a mindennapi életben.

A tanulás tanítása: A műhelymunka során a tanulók előzetes elméleti és gyakorlati ismereteiket segítséggel megtanulják integrálni, alkalmazni az adott munkafolyamatokban.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A szövéshez kapcsolódó szakkifejezésekkel bővül a szókincs, a műhelymunka során az adott tevékenységekhez, munkafolyamatokhoz kapcsolódóan a tanuló képessé válik verbálisan információkat közvetíteni, segítséget kérni, a munkadarabokról véleményt formálni.

Matematikai kompetencia: A szövött tárgyak készítése során a tanulók az elméletben megtanult mértékegységeket és méréseket alkalmazzák, ezáltal készségszintűvé válik és beépül a gyakorlati tevékenységek folyamatába. A szövő munka során egyaránt fejlődik a síkbeli és térbeli tájékozódási képesség, a tanulók megismerik és elsajátítják a munkafolyamatok sorrendjét és kivitelezését, fejlődik a problémamegoldó képesség.

Természettudományos és technikai kompetencia: Az elméleti ismeretek és gyakorlati tevékenységek segítik az összefüggésekre való rálátást az alapanyagoktól a kész termékek előállításáig. A tanulók megismerik a munkafolyamatokhoz szükséges eszközöket és működésüket, a szövés alapanyagait és azok eredetét, feldolgozási módjukat, az előállítás folyamatait. A munkatevékenységek a balesetvédelmi ismeretek körültekintő alkalmazásával és az egészségvédelmi szempontok szem előtt tartásával zajlanak.

Szociális és állampolgári kompetencia: A műhelymunka során a tanulók megtapasztalják, hogy képesek értékes munkát végezni és hasznos, esztétikus szövött tárgyakat alkotni. Ez

ösztönzőleg hat a felelősségteljes feladatvégzésre, a munkamegosztásban való produktív részvételre.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A szövés rendszeres gyakorlásával a tanulók olyan speciális ismereteket, készségeket és magatartásformákat sajátítanak el, melyek segítségével egyre magabiztosabbá válnak a munkatevékenységekben és képessé válnak az egyéni és közös célok megvalósítására, alkotások létrehozására.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A szövött tárgyak készítése során lehetővé válik a személyes megnyilvánulásnak teret engedő alkotó tevékenység, a munkadarabokban az egyéni ötletek, elképzelések megvalósítása, formálódik és fejlődik az ízlésvilág, az esztétikumra való törekvés a tevékenységekben és a harmonikus környezet kialakításában egyaránt.

A szövött-tárgy készítő készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tágas tanműhely szükséges, a tanulók testméretének és ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel felszerelve.

Eszközigény:

1. Szövőkeretek, szövőállványok, szövőszék, tartozékok, vetélő, leverő villa
2. Ollók (balkezes szükség szerint)
3. Felvetőfonalak
4. Szövőfonalak
5. Maradék fonalak, varrócérna
6. Kartonok
7. Színes kivágó papírok
8. Zsírkréta készlet
9. Ragasztó, vonalzó
10. Nagyítólencse, tű, mérőszalag
11. Műszaki rajzlapok

Szemléltető eszközök

1. Textilminta gyűjtemény, fonalgyűjtemény
2. Különféle összetételű anyagvágatok
3. Oktatótáblák
4. Szakkönyvek, tankönyvek, szaklapok
5. Szőnyegfotók
6. DVD

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Anyagismeret	26	13	13
2. Szakmai ismeret	40	20	20
3. Tervezés	24	12	12
4. Népművészeti alapismeretek	12	12	-
5. Esztétika, néprajz	12	-	12
6. Szakmai gyakorlat	404	202	202
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

Tematikai egység	**1.** Anyagismeret	**Órakeret: 26**
Előzetes tudás	Textilmunkákhoz szükséges eszközök, alapanyagok és azok felhasználási területeinek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési	1. Felismerni és egymástól megkülönböztetni a szövéshez szükséges	

célok	szálas anyagokat, azokat a felhasználási módnak megfelelően kiválasztani. 2. A tanuló legyen képes önállóan gombolyítani, segítséggel fonalat festeni.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló váljon képessé az alapanyagok adott szempontok szerinti megfigyelésére, összehasonlítására, csoportosítására. 2. Ismerje a természetes szálas anyagokat, az állati és növényi eredetű fonalak tulajdonságait, felhasználási módjait. 3. Tudja a motringot a gombolyagtól megkülönböztetni. 4. Tudjon gombolyítani. 5. Ismerje fel és gyűjtse az alapvető festőnövényeket. 6. Tudjon természetes eredetű fonalakat segítséggel festeni (sárgítás). Ismeretek 1. Mesterséges és természetes szálas anyagok 2. A szálas anyagok tulajdonságai, viselkedésük hő, folyadék hatására 3. A szálas anyagok felhasználási területei és módjai 4. Fonalgyártás műveletei 5. Természetes eredetű fonalak kikészítési eljárásai, színezése 6. Festőnövények Tevékenység 1. Ismerkedés a textilipari alapanyagokkal. 2. Fonalgyűjtemény megtekintése. 3. Kereskedelmi forgalomban lévő fonalak megismerése. 4. Vásárlás egy fonalüzletben.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; pénz

5. Fonal nagyüzemi előállításának megtekintése. 6. Motring, gombolyag szétválogatása. 7. Gombolyítás gyakorlása. 8. Szálas anyagok felismerése égetési próbával. 9. Festőnövények gyűjtése. 10. Sárgítás pongyola-pitypanggal, hagymahéjjal, barnítás diófalevéllel. 11. Fonalak csoportosítása, rendezése tulajdonságaik alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes szálas anyagok: állati eredetűek, növényi eredetűek. Mesterséges szálas anyagok. elemi szál, fonalgyártás műveletei, sodrás, festőnövények, színezés, festhetőség, pác

Tematikai egység	**2.** Szakmai ismeret	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Kultúrtörténeti alapismeretek. Instrukciók megértése és követése, körültekintő magatartás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanuló váljon képessé a szövéshez szükséges eszközök kiválasztására és rendeltetésszerű használatára. 2. Aktívan vegyen részt a szövést előkészítő műveletekben és a mintatervezésben, egyszerű fonott- és nemeztárgyakat tudjon önállóan készíteni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Bővüljenek a kultúrtörténeti ismeretek: a tanulók ismerjék meg régebbi korok életmódját, hagyományait, népszokásait, a szövés történetét és eszközeinek fejlődését. 2. A szövés iránti érdeklődés felkeltése, ösztönzés a kitartó munkavégzésre. 3. Megismertetni a fonáshoz, nemezeléshez, szövéshez szükséges	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás Számolás-mérés:

eszközöket, azok adekvát használatát gyakorolni. 4. Legyenek képesek a tanulók a szövéshez kapcsolódó alapfogalmakat elsajátítani, és az instrukciókat követő munkavégzésre. 5. Tudják a funkciónak megfelelő anyagokat és eszközöket kiválasztani. 6. Ismerjék meg a vízszintes szövőszék szerepét és balesetmentes használatát. 7. Tudjanak nemezlabdát, nemezbabát, nemezterítőt készíteni. 8. A szövést előkészítő műveleteket kitartóan végezni. Ismeretek 1. A fonás és szövés története és eszközeinek fejlődése. 2. A szövés története Magyarországon és a Kárpát-medencében. 3. Fonással és szövéssel kapcsolatos alapfogalmak. 4. A szövést előkészítő műveletek. 5. A szövés eszközei. 6. A fonott, szőtt anyagok felhasználási lehetőségei. 7. A nemezeléshez szükséges anyagok és műveletek. Tevékenység 1. Szövéstörténettel, népművészettel kapcsolatos filmek, anyagok, könyvek tanulmányozása, megbeszélése, 2. Néprajzi Múzeum, Skanzen, helyi gyűjtemények, szőttesek megtekintése. 3. Fonás eszközeinek megismerése, a fonás gyakorlása. 4. A szövés előkészítő műveleteinek bemutatása: láncfonal, vetülékfonal, vetőfa, szövőkeret (közepes, váltós) felvetése segítséggel. 5. Tervkészítés: megfelelő mintaelem kiválasztása: egyszerűbb csíkminták, sorminták lemérése papírra, megfelelő két színnel való kiszínezése. 6. Megfigyelés: álló szövőkeret felvetésének bemutatása, keret	térbeli és időbeli tájékozódás; Etika: egyén, közösség, társadalom;

részeinek bemutatása, tanulmányozása. 7. Nemezelés, nemeztárgyak (pl.: baba, labda) készítése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kezdetleges, ősi eszközök, tárgyi örökség (guzsaly, gyalogorsó, szárnyas orsó) nemezelés szövött textília, szőttes, szövőkeret, szövőszék felvetőfonal, felvetés sorminta, csíkminta, tervezés A szövőkeret részei: hengerek, nyüstfa, fémvetélő pálca, talp, tartókeret. Szövéshez használt kézi eszközök: vetélők, leverő villa, láncfonal, vetülékfonal, kötés, kötéspont.

Tematikai egység	**3.** Tervezés	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	Alapszínek, téri irányok, mértékegységek ismerete. Festési gyakorlatok.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Papíron önállóan mintákat tervezni megadott szempontok szerint. 2. Ízlésvilágot fejleszteni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tudja a tanuló színeket csoportosítani alap- és kevert színek szerint. 2. Színek tónusának (hideg, meleg) megismerése. 3. Tudjon kevert színeket előállítani festékkel (narancs, zöld, lila, barna). 4. Tudjon terítőt tervezni hideg és meleg színekkel. 5. Tudjon páros és páratlan csíkritmusban tervezni. 6. Mértékegység („cm”) helyes használata mérőszalag segítségével. 7. Váljon képessé a megtanult téri irányokat adekvátan alkalmazni a	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás;

tervezési folyamatban. Ismeretek 1. Színek 2. Színelmélet 3. Ritmusok és kompozíciók 4. Mértékegységek, arányok, térkitöltés. Tevékenység 1. Színek csoportosítása: a. alapszínek b. kevert színek. 2. Füzetbe színkeverés temperával. 3. Papírragasztás a színskála szerint. 4. Színkontraszt készítése festékkel. 5. Játék a színekkel, festéssel, színezéssel. 6. Kompozíció készítése hideg színekkel, majd meleg színekkel. 7. Terítő tervezése meleg színekkel (papírvágás, ragasztás). 8. Terítő tervezése hideg színekkel (festéssel). 9. Mérőeszközök csoportosítása, használata. 10. Tervezés páros és páratlan csíkritmusban. 11. Szimmetrikus kompozíciók tervezése. 12. Mintaelemek alkalmazása.	Etika: az ítélőképesség, az erkölcsi- és esztétikai érzék fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	alap és mintázó színek, színkeverés, színkör, színkontraszt, színárnyalatok színek tónusai: hideg, meleg színek A színek hangulati szerepe, térhatása. páros és páratlan csíkritmus

Tematikai egység	**4.** Népművészeti alapismeretek	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Ünnepek, ünnepi szokásaink ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési	1. Népi hagyományokat ünnepekhez társítani.	

célok	2. Népi kismesterségeket megismerni, az érdeklődést felkelteni a szövött tárgyak és a szövés iránt.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló ismerje az egyes népszokások jellemzőit (pl. farsangolás). 2. A tanuló ismerje meg a népi kismesterségek jellemző vonásait. 3. A tanuló ismerje meg a legjellemzőbb, legismertebb népszokásokat (például húsvétkor a tojásfestés). Ismeretek 1. Ünnepekhez kapcsolódó népszokások 2. Népi kismesterségek 3. Népművészeti alapismeretek Tevékenység 1. „Népművészet” könyv nézegetése. 2. „Népi kismesterségek” diafilmek megtekintése. 3. Népművészeti könyvek megtekintése. 4. „A népszokások”- diafilmvetítés. 5. Anyaggyűjtés, beszélgetés.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; Etika: egyén, közösség, társadalom;

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnepekhez kapcsolódó népszokások néhány jellemző motívumának megismertetése. népi játékok, népviselet, népdalok. Népi kismesterségek: népi faragóművészet, bőrmunka, hímzés, a csipke, a mézesbábosság, a hímes tojás, fonás, szövés.

Tematikai egység	**5.** Esztétika, néprajz	**Órakeret: 12**

Előzetes tudás	Népművészeti alapismeretek, népszokások, népi kismesterségek ismerete.
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Bővíteni a néprajzi ismereteket, fejleszteni az esztétikai érzéket. 2. Az érdeklődést felkelteni népünk hagyományai, népszokásai, tárgyi örökségei iránt.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A tanuló ismerjen néhány magyarországi hagyományt és népszokást. 2. A tanuló ismerje fel a székely festékes szőnyeget és motívumait. 3. A tanuló ismerje a mintaelemeket: virág, hal, grádics, fésűfog. Ismeretek 1. Esztétika, néprajz 2. Népi szövés a Kárpát-medencében 3. Népi hagyományok Tevékenység 1. Szakmai kirándulások, múzeumlátogatások a népi kultúra tükrében. 2. „Szőttes gyűjtemény”, motívumok megismerése, csoportosítása. 3. Térkép használata. 4. „Népi szőttesek”- könyv, videofilm nézése, a látottak megbeszélése.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; Etika: egyén, közösség, társadalom; az ítélőképesség, az erkölcsi- és esztétikai érzék fejlesztése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	„Művészet és mesterség”- díszítés és hagyomány. kézművesség, iparművészet, Magyarország ünnepi hagyományai, népszokásai, jellemző évfordulói.

	Ünnepekkel kapcsolatos tárgykultúra. Motívumok. Népcsoportok jellemző díszítő elemei. Moldvai csángó, széki, palóc, sárközi, mezőségi, kalotaszegi, sokác szőttesek, szőttes motívumok. Hagyományőrzés

Tematikai egység	**6.** Szakmai gyakorlat	**Órakeret: 404**
Előzetes tudás	Színek, téri irányok, a szövéshez szükséges alapanyagok, eszközök ismerete és adekvát használata. Kulturált, társakat nem zavaró viselkedési szokások. Szóbeli utasítások megértése, követése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Esztétikus, mutatós szövött használati tárgyakat készíteni minél nagyobb önállósággal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Legyen képes a tanuló az alapanyagok kiválasztására: szín, mennyiség, minőség szerint. 2. Ismerje a láncfonalat és a vetülékfonalat, kötésmódokat, szedettes technikát. 3. Legyen képes a tevékenységnek megfelelő eszközöket kiválasztani. 4. Segítséggel tudja a munkát, munkadarabot elkezdeni és eldolgozni. 5. Ismerje fel a hibákat és legyen képes azokat javítani vagy a javításhoz segítséget kérni. 6. A munkadarabok készítése során legyen képes egyszerű minták alkalmazására és harmonikus színhasználatra, valamint egyéni ötleteinek megvalósításra. 7. Fokozódó önállósággal képessé válni a kitartó munkavégzésre.	Kommunikáció: anyanyelv, beszédfejlesztés; olvasás-írás Számolás-mérés: térbeli és időbeli tájékozódás; Etika: egyén, közösség, társadalom Osztályfőnöki óra: felkészülés a felnőtt

8. Egyéni képességekhez mérten segítséggel az alábbi tevékenységeket végezni: a. 2 szállal sodorni, 3 szállal fonni, b. két szállal (zsinórt, hajpántot készíteni) és hét szállal (öv), körmönfonni, c. zsinórt készíteni szarvacskával, d. szőni szádfán, szalagot szőni, e. karmantyúbabát készíteni, f. egyenletes spontán szövést gyakorolni váltós kis kereten, g. széleket helyesen eldolgozni, h. egyszerű csíkritmusú használati tárgyakat szőni és mintázni. Ismeretek 1. A fonás és a szövés alapanyagai 2. A fonás műveletei és eszközei 3. A szövés előkészítő műveletei 4. A kézi szövés műveletei 5. Vetülék nélküli szövés 6. Szövés egyszerű eszközökkel 7. Szövés vakkereten 8. Terítő, futó, tarisznya, párna szövése 9. Geometrikus minták kialakítása különböző kötésmódokkal 10. Szőnyegszövés egyszerű csíkmintával 11. Szövőszékek, szövő eszközök karbantartása Tevékenység 1. Alapanyagok kiválasztása. 2. Szükséges fonalmennyiség kiszámítása. 3. A fonás előkészítése - elrendezése. Sodrás, fonás: körmönfonás, kötélsodrás. 4. Zsinórkészítés szarvacskával, macskafarok fán. 5. Szövés széklábán, szádfán, karmantyún	életre

6. A felvetés és a csomózási technikák gyakorlása. 7. Színek meghatározása, mintaterv készítése. 8. Szövés helyes elkezdése, előszövés. 9. Egyenletes, spontán szövés, tömörítés, feszítés, váltás kis kereten. 10. Szövés alapkötése. 11. Vetülék felületű szövés. 12. Szövés vászonkötéssel. 13. Szövés befejezésének megismerése - szélek eldolgozása, szövés levágása, eldolgozása csomózással, szélek összevarrása, zsinórkészítés 14. Szövés, kapuvonal helyes tartásával. 15. Szövés 2 színnel, 2 vetélővel. 16. Lánc és vetülékfonalak előkészítése, kiválasztása, felvetés segítséggel. 17. Kötésmódok bemutatása: likatos (torontáli), egy szálon forduló, két szál közti (svéd). 18. Minták, csíkritmusok alkalmazása. 19. Szövött tárgyak készítése (pl.: telefontok, papírzsebkendő tartó, terítő, párna, szőnyeg) 20. Balesetvédelmi oktatás	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fonás, sodrás, körmönfonás, folyton folyvást szedés felvetőszál, kezdő és végszálak, behúzás, láncfonal, vetülékfonal csomófajták: kettős csomó, halászcsomó, takácscsomó szövés közben használt eszközök: leverő villa, vetélő, vetőfa A szövés befejező műveletei. Felvető befejezése: makramé, fonás, sodrás. alapkötések: vászon, sávoly, atlasz, szedettes, „borzas” szövése. likatos, egyszálon fordulós technikák Szőnyeghibák, szőnyegek kezelése, karbantartása.

11.4.5.17. TEXTIL- ÉS FONALMENTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A tanulók részére a textil- és fonalmentő tevékenységek bemutatása, megtanítása, gyakorlása, a szükséges készségek elsajátítása és önálló - részben önálló alkalmazása.
2. Olyan szakmai elméleti és gyakorlati felkészültségű szakemberek képzése, akik képesek ellátni a készségfejlesztő kerettanterv munkaterületének megfelelő munkatevékenységeket, munkaköröket.

Feladatok

1. A textil- és fonalmentés során az alapanyagok és felhasználásuk megismerése, a gépek rendeltetésszerű használatának elsajátítása, egyszerű használati tárgyak elkészítése, munkahelyi szokások kialakítása.
2. Textilek bontásával és feldolgozásával kapcsolatos teendők gyakorlása (tervezés, kellékek és eszközök kiválasztása, a feldolgozás során felmerülő problémák kezelése), kulturált viselkedési szokások elsajátítása.
3. Textilmentés során felhasznált eszközök hatékony használata, fonalak és anyagok fajtáinak megismerése, körültekintő, balesetvédelmi előírásoknak megfelelő használata, szelektív hulladékgyűjtés alapjainak elsajátítása.
4. Ruhagondozási műveletek – mosás, vasalás, varrás – gyakorlása és elsajátítása, a textíliáknál tanult előzetes ismeretek alkalmazása, piktogramok helyes értelmezésének megtanulása.
5. A varráshoz használatos eszközök, alapanyagok, öltésfajták megismerése, ruhajavítás és egyszerűbb munkadarabok készítése segítséggel.
6. Lakáskultúrával kapcsolatos ismeretek bővítése, rendezett környezet iránti igény kialakítása, textíliák hasznosításának újragondolása.
7. Balesetvédelem a munkafolyamatok végzése során.
8. Képességekhez igazodó, rendszeres gyakorlás biztosítása a mindennapi munkatevékenységekben:

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Az erkölcsi nevelés: A textil és fonalmentő műhelyben elvárt magatartásformák, a szükséges viselkedési szokások és szabályok elsajátítása. Hatékony munkavégzés a társakkal, pedagógussal, szakoktatóval.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: Megismerik nemzeti kultúránk értékeit, hagyományait, a szövés és fonás tárgyi örökségeit. A népi motívumok megjelennek az általuk készített munkadarabokban.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: A tanulók önismeretének, önértékelésének fejlesztése a gyakorlati textil és fonalmentő tevékenységeken keresztül. A képességek szélesebb körű megismerése, a reális énkép kialakítása.
A társakkal való együttműködés elvárható szinten legyen jelen a mindennapi munkavégzésükben.

A testi és lelki egészségre nevelés: A mindennapi élethez alapvetően nélkülözhetetlen a munkavédelmi, egészségvédelmi ismeretek és szokások elsajátítása mellett a testi fejlettség és ellenálló képesség kialakítása és fenntartása is. Fontos, hogy kialakuljanak bennük az egészséges életmódhoz tartozó higiéniás szokások és a maguk szintjén vigyázzanak egészségükre. Törekedni kell a textil és fonalmentő tevékenységek kitartó folyamatos végzéséhez szükséges, helyes testtartásra, a megfelelő testi fejlettség (fizikai állóképesség) elérésére, fenntartására. Sajátítsák el a fiatalok az egészség megóvásához szükséges egészségügyi alapismereteket, az alapvető higiéniai szokásokkal együtt. Mindennapi életük és munkájuk során törekedjenek az egészséges és a tiszta, környezetszennyezéstől mentes életmód megismerésére, megtanulására és követésére.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség: A magatartást szabályozó viselkedésformák kialakítása és megszilárdítása a textil és fonalmentő tevékenységek végzése közben. Ismerjék meg a különböző élethelyzeteket, fokozatosan tudjanak megfelelni a fiatalok a rájuk váró (képességeikhez mért) feladatoknak. Úgy kell megismertetni velük helyzetüket, hogy lehetőleg elfogadják azt, és segítséggel képesek legyenek a velük sorsközösségben élő társaikkal megfelelően együtt élni és dolgozni. Tudják az emberi kapcsolataikban az egyet nem értést kezelni, és kevésbé sérüljenek a vitákban. Forduljanak bizalommal szűkebb- és tágabb környezetükhöz, amennyiben segítségre van szükségük.

Fenntarthatóság, környezettudatosság: A képzés során a tanulók közvetlenül kapcsolódnak be környezetük alakításába, értékeinek megőrzésébe és újjáalakításába, tapasztalatokat szereznek a környezetet megóvó szokásokról, lehetővé válik a környezetkímélő szemlélet és életvitel kialakítása, elsajátítása, pl.: mértékletes vegyszerhasználat, szelektív hulladékgyűjtés,

maradék és hulladék anyagok felhasználása, tudatos vásárlás, anyagok, eszközök, energiaforrások takarékos használata. A szépre és jóra való fogékonyság kialakítása és fejlesztése. Segítséggel tegye vonzóvá környezetét, ehhez hulladék anyagokat is tudjon felhasználni, tudjon dolgozni megfelelően előkészített helyszínen és munkaeszközökkel. Vegye észre, hogy a rend és tisztaság a szűkebb és tágabb környezetet széppé teszi.

Pályaorientáció: A tanulók szabadidejének hasznos eltöltését, a munka világában való hatékony részvételét segítő gyakorlati ismeretek elsajátítása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés: A tantárgy hozzájárul a pénzeszközök használatában való jártasság kialakításához, a takarékos anyagfelhasználáson keresztül a takarékosság kialakításához, bevétel és kiadások összefüggéseinek felismeréséhez, a pénz szükségszerű beosztásának megtanulásához.

A tanulás tanítása: Az előzetes elméleti és gyakorlati ismeretek alkalmazására késztetés az adott munkafolyamatokban.

A tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

Anyanyelvi kommunikáció: A készségfejlesztő kerettanterv segíti a társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs formák elsajátítását, a gyakorlati tevékenységek során az ok-okozati összefüggések felismerését, fejlődik a beszédértés és beszédprodukció, bővül a szókincs.

Matematikai kompetencia: A tanuló a matematikai ismereteit, logikai gondolkodását a gyakorlatba ágyazva alkalmazza. Készségszintűvé válik a mértékegységek használata, bővülnek az ismeretek a pénzkezelés szabályairól, fejlődik a térbeli és időbeli, síkbeli tájékozódása, problémamegoldó képessége.

Természettudományos és technikai kompetencia: A sokrétű textil-kelme és fonal feldolgozása során folytatott eszközhasználat segíti a tárgyak tulajdonságainak, működésének megismerését, folyamatok megértését, használatukban való jártasság kialakulását.

Szociális és állampolgári kompetencia: Az önismeret mélyítése, a megfelelő viselkedési szokások kialakítása segíti a társadalmi beilleszkedést. A tanuló képessé válik a családban betöltött szerepek és feladatok felismerésére, a munkamegosztásban való produktív részvételre, igényeinek kifejezésére és megvalósítására, kötelességeinek elvégzésére, jogainak érvényesítésére.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: A tanulók egyre magabiztosabbá válnak a mindennapi fonal és textilmentő tevékenységekben, a gyakorlati feladatok során mélyebb ön- és társ ismeretre tesznek szert, ezáltal képessé válnak a munkamegosztásba történő hatékony bekapcsolódásra és munkavégzésre a megfelelő óvó-védő munkahelyeken.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: A textil és fonalmentő munkák végzése során a tanulók felismerik a tisztaság és a rend fontosságát, az újrahasznosítás jelentőségét. Ízlésviláguk fejlődik, a mindennapokba beépül a harmonikus környezet kialakítása iránti igény főként saját készítésű munkadarabjaikkal.

Tárgyi feltételek, eszközigény

A munkatevékenység végzése történhet a teljes képzési idő alatt az iskolai tanműhelyben, illetve a képzési idő egy részében, gazdálkodó szervezetnél megfelelő személyi segítők biztosításával (pl. csoportos gyakorlat vagy egyénenként munkahelyi gyakorlat program során).

1. A tárgyi feltételeknek biztosítaniuk kell a sajátos nevelési igény és az egyéni szükséglet kielégítését a megfelelő gyakorlatorientált, differenciált képzés lehetőségével.
2. A tananyag elsajátításának feltétele a jól felszerelt gyakorlóhely.
3. A gyakorlati képzés helyszíne legyen világos, tágas, jól szellőztethető. Rendelkezzen megfelelő berendezéssel: kényelmes székekkel, megfelelő méretű asztalokkal, kellő hellyel a munkavégzéshez, raktározáshoz.
4. A megfelelő felszereltség biztosításához alapvető a jó minőségű eszközök megléte.
5. Kiemelten fontos a saját munkaeszköz szükségessége minden tanuló részére. Ez elengedhetetlen a munkafolyamatok tanulásához, gyakorlásához, figyelemmel arra, hogy sok esetben szükséges speciális eszköz alkalmazása is (pl. balkezeseknek).

6. Lényeges a mérőeszközök, csomagolóeszközök és a raktározáshoz megfelelő, biztonságos terület kialakítása, különösen tekintettel arra, hogy a feldolgozásra kerülő anyagok éghetőek.
7. A tanórák jelentős részét a műhelyben töltik a tanulók. Hasznos, ha többször van módjuk fonalboltban, textiláruházban tanulmányi látogatásokon, műhelylátogatásokon részt venni.
8. Az információhordozó- és szemléltetőanyagok használatához szükség van audiovizuális eszközökre (vetítővászon, írás-, mozgó- és diafilmvetítő, video lejátszó, tévé). Elhelyezésük módjával biztosítani kell egyszerű és gyors alkalmazhatóságukat. Ezért megfelelő méretű üveg- illetve zárt ajtós szekrényekben célszerű elhelyezni azokat.

A szaktanterem felszerelési tárgyai:
1. munkaasztalok, támlás székek
2. nagyméretű falitábla
3. nagyméretű mágnes tábla mágnes lapokkal
4. digitális, interaktív tábla, DVD-, videó lejátszó, CD-s magnó
5. polcok, polcrendszerek, szekrények

Raktár felszerelési tárgyai:
1. polcrendszer (félkész-, kész áruknak, segédanyagoknak, kellékeknek)
2. célnak megfelelő tároló rekeszek, dobozok, fiókok, kosarak
3. létra

Szemléltető anyagok:

Anyaggyűjtemények:
1. férfi,- női,- gyermek alsó és felső ruházat
2. lakástextíliák
3. gazdasági textíliák
4. kötött és horgolt (hurkolásos technikával készített) textíliák
5. kellékek

Nyersanyaggyűjtemény:
1. növényi eredetűek
2. állati eredetűek

3. vegyi szálak

Fonál- és cérnagyűjtemény:

1. szövő-, kötőipari fonalak, cérnák
2. varrófonalak, varrócérnák
3. hímzőfonalak, hímző cérnák

Falitáblák, diaképek, fotók, írásvetítő fólia ábrák:

1. textilipari gépek egyszerűsített vázlatai
2. gyártási eljárások folyamatábrái
3. hangtechnikai- és képtovábbító eszközök /rádió, magnó/, projektorok

Szabványok, szakkönyvek, szakfolyóiratok

Munkavégzés eszközei, szerszámai:

1. vágó szerszámok, élezők, vágó gép, körkés, kézimunka-, szabász-, bontó olló, bontó-tű
2. varró szerszámok: varró-, kötő-, hímző-, subázó-, horgoló-, merkelő-, gombos-, biztosítótű
3. simító- és gőzölő eszközök, vasaló állvány
4. mosógép, mosó- és tisztító szer, fertőtlenítő, fehérítő, keményítő
5. varrógép
6. kötőgép
7. kiegészítők és segédeszközök: tűbefűző, patent, húzózár, tépőzár, kapcsok, gombok, gyöngyök, damil, emlékeződrót, damil, válltömések, fémkarikák, gyermekjáték- és figurák kellékei (maci szemek, orrok), gumik, madzagok, szalagok, szegőpántok, zsinórok, tejszűrő papírmerevítő, vasalható közbélés, gyűszű, tűpárna, felvető fonal, szövő- kötő- horgoló fonalak, rongy csíkok textilből, tömőanyagok, textilfilc, ruhafesték
8. rajzoló-, jelölő-, mérő eszközök: szabókréta, vonalzó, illanófilc, mérőszalag, sablon, mintaív
9. tároló eszközök: zacskók, dobozok, címkék: műanyag, papír, üveg, fém, textil
10. csomagoló anyagok
11. fóliázó-, kézi nyomdai eszközök, címkék, ragasztó anyagok
12. kisváltós, álló típusú szövőszék
13. asztali, fekvő típusú szövőszék, szövőkeretek
14. lábítós övszövő

15. szalagszövő madzag
16. kötélverő fonálsodráshoz
17. vetélő, leverő villa
18. szálfeszítő
19. karmantyúk, tarisznyaszövő
20. asztalra szerelhető szövőléc: szövő tüske, szövő léc, felfogató kar
21. gáztűzhely, elektromos főzőlap
22. természetes és vegyi festékek

Védőeszközök, védő felszerelések:

1. munkaköpeny
2. pormaszk
3. gyűszű
4. kártevők elleni védelem: molyirtó, penész gátló, fertőtlenítő
5. poroltó készülék
6. szociális helyiség: WC, mosdó, öltöző
7. munka cipő
8. sötétítő textília: reluxa, szalag függöny, redőny
9. nagyító

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	**8**
2 éves órakeret	**576**
Ebből kötött	**518**
Szabadon tervezhető órakeret	**58**

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	**11-12.**	**11.**	**12.**
1. Anyagismeret/ fonalmentés	**32**	**16**	**16**
2. Anyagismeret/ textilmentés	**32**	**16**	**16**

3. Eszközhasználat, baleset megelőzés	**32**	**16**	**16**
4. Fonalmentés menete	**120**	**60**	**60**
5. Textilmentés menete	**142**	**71**	**71**
6. Kapcsolódó más gyakorlati tevékenységek (üzemlátogatás, tanulmányi séta)	**24**	**16**	**8**
7. Mérés, csomagolás, tárolás	**16**	**8**	**8**
8. Textil és fonalmentés termékeinek mindennapi hasznosítása	**72**	**40**	**32**
9. Ismétlés, rendszerezés	**48**	**16**	**32**
Szabadon tervezhető órakeret	**58**	**29**	**29**

Tematikai egység	**1. Anyagismeret/fonalmentés**	**Órakeret: 32 óra**
Előzetes tudás	1. A megelőző évfolyamokon elsajátított tudáselemek és kompetenciák, ismeretanyag és tevékenységi forma. 2. Egyéni képességek szerinti anyagismeret, biztonságos eszközhasználat, a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállás, a társakat nem zavaró viselkedés. 3. Aktívan vegyen részt a tanuló a megismert munkafolyamatban. 4. A kommunikációs helyzetekben tartsa be a normákat, illemszabályokat. 5. Legyen fogalma a környezetvédelemről. 6. Ismerjen néhány piktogramot. 7. Képességének megfelelő mértékben használja mérési ismereteit, különös tekintettel a hosszúság és tömeg mérésére.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanuló nyelvi ismereteinek, kifejezőkészségének, információszerző- és feldolgozó képességének fejlesztése. 2. A tanulásra, a munkavégzésre való motiváció erősítése. 3. A környezettudatos magatartás alakítása. 4. A munkavégzéssel kapcsolatos egészségvédelmi szokások, baleset megelőzési magatartás kialakítása. 5. A tanulók szakmai, munkavégzési kompetenciáinak kialakítása.	

	6. A munkahelyi beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés és viselkedés legfontosabb szabályainak elsajátíttatása. 7. A környezettudatos magatartás, a gazdaságossági szemlélet alakítása. 8. A munkavégzéssel kapcsolatos egészségvédelmi szokások, baleset megelőzési magatartás kialakítása. 9. A tanuló nyelvi ismereteinek, kifejezőkészségének, információszerző és -feldolgozó képességének fejlesztése. 10. Fejlődjön a tanuló önismerete, ismerje meg saját képességeit, formálódjon pozitív jövőképe saját lehetőségeit illetően.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Bővüljön a tanuló szakmai szókincse, tudása, a praktikus, a hétköznapi élet területén hasznosítható ismeretekkel. 2. Szerezzen jártasságot a verbális és nonverbális információszerzésben az elemi anyagismeret területén. 3. A tevékenységbe ágyazott ismeretszerzés során fejlődjenek motorikus készségei, tájékozódó képessége, esztétikai érzéke. 4. A tudatos balesetmegelőzési magatartás kialakítása érdekében következetesen, minden foglalkozáson fel kell hívni a figyelmet a munka- és balesetvédelmi szabályok betartására. 5. Bővüljön a tanuló szakmai szókincse, tudása, a praktikus, a hétköznapi élet területén hasznosítható ismeretekkel. 6. Szerezzen jártasságot a verbális és nonverbális információszerzésben az elemi anyagismeret területén. 7. A tevékenységbe ágyazott ismeretszerzés során fejlődjenek motorikus készségei, tájékozódó képessége, esztétikai érzéke. 8. A tudatos baleset-megelőzési magatartás kialakítása érdekében, következetesen, minden foglalkozáson fel kell hívni a figyelmet a munka- és balesetvédelmi szabályok betartására.	Kommunikáció: beszédfejlesztés, nonverbális információk értelmezése Osztályfőnöki óra: Egészség-, munka- és környezetvédelem, szervezetünk és igényei, munkavállalás, környezetvédelem, viselkedéskultúra kommunikáció: beszédfejlesztés,

Ismeretek 1. Ismerje meg a tanuló a szakma gyakorlásához szükséges munka-, baleset- és tűzvédelmi előírásokat. 2. Szerezzen ismereteket, és tapasztalatokat a különféle fonalakról és fonalként felhasznált anyagokról, mivel az anyag tulajdonságai nagyban behatárolják a későbbi felhasználást. 3. Természetes eredetű fonalfajták a. növényi eredetű (pamut, len) b. állati eredetű (gyapjú, hernyóselyem). 4. Vegyi eredetű fonalfajták. 5. A fonal készítésének rövid ismertetése (pl.: fonás, eszközei, történeti áttekintés, cérna készítése). 6. A fonalak felhasználása: a. Textil készítése b. kézi és gépi előállítás (pl.: szőttesek, szőnyegek, ruhaanyagok) c. Kötött anyag készítése d. kézi és gépi előállítás (pl.: kötések, hurkolások stb.) 7. Ismerje meg a tanuló a szakma gyakorlásához szükséges munka-baleset- és tűzvédelmi előírásokat. 8. Ismerje a tanuló a különféle fonalakat és fonalként felhasznált anyagokat, mivel az anyag tulajdonságai nagyban behatárolják a későbbi felhasználást. Tevékenység 1. Végezze el a tanuló a felhasználásra szánt alapanyagok válogatását megadott szempontok (szálvastagság, szín, nagyság, rugalmasság, felhasználhatóság…) szerint. 2. Végezzen csoportosítást, találjon összefüggést a fonalvastagság és a célszerű felhasználás között. 3. Az eltérő módon készült darabok bemutatása, és annak tudatosítása, hogy mind fonalból készültek, de más-más	nonverbális információk értelmezése Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, - térbeli tájékozódás, műveletek, mérések, mértékegységek Osztályfőnöki óra: előkészület a felnőtt életre, lakóhelyismeret

technikával és alapanyagból. 4. Ajánlott a témakör feldolgozása során fonalakat, cérnákat árusító üzletbe tanulmányi séta szervezése, ahol mód van az anyagok változatosságának bemutatására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rugalmasság, merevség, vastagság, állati- növényi eredetű, kötött – hurkolt-, szövött kelmék, kézi- gépi elkészítés, szakíthatóság, festési eljárások megmunkálhatóság függvényében (selyem, pamut, műszál)

Tematikai egység	**2. Anyagismeret/textilmentés**	**Órakeret: 32 óra**
Előzetes tudás	1. A megelőző évfolyamokon elsajátított tudáselemek és kompetenciák, ismeretanyag és tevékenységi forma. 2. Aktívan vegyen részt a tanuló a megismert munkafolyamatban. A kommunikációs helyzetekben tartsa be a normákat, illemszabályokat. 3. Legyen fogalma a környezetvédelemről. Ismerjen néhány piktogramot. 4. Képességének megfelelő mértékben használja mérési ismereteit, különös tekintettel a hosszúság és tömeg mérésére.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Egyéni képességek szerinti anyagismeret, biztonságos eszközhasználat, a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállás, a társakat nem zavaró viselkedés. 2. A tanulók szakmai, munkavégzési kompetenciáinak kialakítása. 3. A munkahelyi beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés és viselkedés legfontosabb szabályainak elsajátíttatása. 4. A környezettudatos magatartás, a gazdaságossági szemlélet alakítása. 5. A munkavégzéssel kapcsolatos egészségvédelmi szokások, baleset megelőzési magatartás kialakítása. 6. A tanuló nyelvi ismereteinek, kifejezőkészségének, információ-	

	szerző és-feldolgozó képességének fejlesztése. 7. Fejlődjön a tanuló önismerete, ismerje meg saját képességeit, formálódjon pozitív jövőképe saját lehetőségeit illetően.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Bővüljön a tanuló szakmai szókincse, tudása, a praktikus, a hétköznapi élet területén hasznosítható ismeretekkel. 2. A tevékenységbe ágyazott ismeretszerzés során fejlődjenek motorikus készségei, tájékozódó képessége, esztétikai érzéke, kommunikációja. 3. A tudatos balesetmegelőzési magatartás kialakítása érdekében következetesen, minden foglalkozáson fel kell hívni a figyelmet a munka- és balesetvédelmi szabályok betartására. 4. Szerezzen jártasságot a verbális és nonverbális információszerzésben az elemi anyagismeret területén. Ismeretek 1. Ismerje meg a tanuló a szakma gyakorlásához szükséges munka-, baleset- és tűzvédelmi előírásokat. 2. A munkavégzéshez szükséges alapvető szakmai ismeretek a textilről. 3. Szerezzen a munkavégzéshez szükséges alapvető ismereteket, és tapasztalatokat a különféle textil anyagokról, mivel az anyag tulajdonságai nagyban behatárolják a későbbi felhasználást. 4. Természetes eredetű fonalfajták a. növényi eredetű (pamut, len) b. állati eredetű (gyapjú, hernyóselyem) 5. Vegyi eredetű fonalfajták. 6. A fonal tulajdonságai: a. Az elkészítés módja (szövés, kötés, hurkolás)	Kommunikáció: beszédfejlesztés, nonverbális információk értelmezése Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, térbeli tájékozódás, műveletek Osztályfőnöki óra: A szakma gyakorlásához szükséges munka- és tűzvédelmi-, valamint biztonságtechnikai előírások Osztályfőnöki óra: egészség-, munka- és környezetvédelem, szervezetünk és igényei,

b. A színezés technikája (fehérítés, fonal színezése, kész szövet színezése, minta nyomása, filmnyomás, hő nyomás - stb.) c. A kikészítés fajtái (mosás, avatás, kreppelés stb.) d. A textil felhasználásának területei (lakástextil, fehérnemű, ruhanemű, gazdasági textíliák) 7. Ismerje meg a tanuló a szakma gyakorlásához szükséges munka-, baleset- és tűzvédelmi előírásokat. 8. A textilszínezés színezés technikája (fehérítés, fonal színezése, kész szövet színezése, minta nyomása, filmnyomás, hőnyomás). 9. A kikészítés fajtái (mosás, avatás, kreppelés). 10. A textil felhasználásának területei: lakástextil, fehérnemű, ruhanemű, gazdasági textíliák. 11. Néhány, a mindennapokban gyakran használt szálasanyag megkülönböztetése, megnevezése, tulajdonságai, felhasználása textilminták alapján: a. Krepp: (vékony, hullámos felületű, egyszínű vagy nyomott mintás) ágynemű, fehérnemű, gyerekruha alapanyag. b. Flanel: (vastagabb, laza kötésű, puha szövet, mindkét oldalán bolyhozott) hálóruha, ing alapanyag. c. Karton: (közepes vastagságú anyag, vászonkötésű) blúz, ing, nyári ruha, kötény anyaga. d. Kordbársony: (különböző szélességű csíkozott) nadrág, szoknya, dzseki, gyerekruha anyaga. e. Pamutvászon: (vastagabb, vékonyabb vászonkötésű) munkaruha, lakástextil alapanyaga. f. Gyapjúszövet: (eltérő vastagságú, kellemes tapintású) női ruha, kosztüm, férfiöltöny, kabát alapanyaga g. Selyemszövet: (szép fényű, kellemes, puha) blúz, női ruha, sál anyaga. Tevékenység 1. Végezze el a tanuló a felhasználásra szánt alapanyag válogatását	lakóhelyismeret Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, térbeli tájékozódás, műveletek, mérések, mértékegységek

több szempont szerint (alapanyag, szín, későbbi felhasználása). 2. A differenciált feladatmegoldásokra jó lehetőséget biztosít a kellékek válogatása, csoportosítása. 3. A válogatás több szempontú lehet (pl. szín, forma, méret, anyag szerint csomagolva, felcímkézve tárolhatók újbóli felhasználásig). 4. Kellő anyagismerettel rendelkezve a környezetében fellelhető textilek elemzése is megtörténhet. 5. Fontos hangsúlyozni, hogy az eltérő anyagok eltérő tulajdonságai miatt, meghatározott területen és összetételben lehet egy időben használni őket. 6. Fontos az anyagismeret a későbbi hibák elkerülése érdekében (pl. színtartóság, mérettartósság, kopásállóság figyelembe vétele). 7. A témakör feldolgozása során mód nyílik a fonalak témakörében tanultak ismétlő rendszerezésére, mivel a szükséges ismeretanyag egy része megegyezik. 8. A munkát kiegészítő és segítő tevékenységek: a. Textilekből mintakollekció készítése színek, anyagfajták szerint. b. Az esztétikai érzék fejlesztését segítő szín- és formakompozíciók készítése. c. Ismerkedjen a tanuló az iparművészetben, divatban, lakáskultúrában használt anyagok változatos tulajdonságaival. d. Nézzen képes magazinokat, albumokat, katalógusokat és válogasson adott szempontok szerint a látott képekből.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Textilfajták, rugalmasság, merevség, vastagság, állati- növényi eredetű, kötött – hurkolt- szövött kelmék, kézi- gépi elkészítés, szálirány, vágási szél, festési eljárások, kopásállóság, szakíthatóság, mérettartósság, megmunkálhatóság kellékek.

Tematikai egység	**3. Eszközhasználat, baleset megelőzés**	**Órakeret**

		32 óra
Előzetes tudás	1. A munkatevékenység során használatba kerülő eszközök ismerete, funkciójuk, biztonságos és célirányos alkalmazásuk. 2. A munkahely balesetvédelmi ismeretei, anyag és eszköz okozta balesetveszélyről elsajátított tudás, gyakorlati teendők alkalmazása baleset esetén.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A munkaterem (munkahely) rendjének betartása. Helyes viselkedési szokások elsajátítása. 2. Biztonságos közlekedés kialakítása a munkaterem eszközei, felszerelései között. 3. A rábízott eszközök, anyagok rendeltetésszerű, balesetmentes használata. Balesetvédelmi ismeretek automatizálása. 4. Egyszerű elsősegély- nyújtási tevékenység elsajátítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Követelmény a megbízható szerszám- és eszköz használat, a tisztaság és az eszközök megfelelő karbantartása, a pontos anyagismeret, a munkafázisok sorrendjének egymásutánisága és betartása. 2. Szükséges a folyamatos gyakorlás a műveletek balesetmentes algoritmizálásának elsajátításához. Ismeretek 1. Megismertetni a szakma gyakorlásához szükséges munka- és tűzvédelmi, valamint biztonságtechnikai előírásokat. Munkavédelmi szabályok. 2. Felismerni a munkavégzés közben előforduló veszélyforrásokat és jelezni, hogy megtehetők legyenek az elhárításhoz szükséges intézkedések. Kitartó, biztonságos munkát végezni. 3. Alkalmazni a balesetvédelmi előírásokat.	Számolás- mérés: mérési gyakorlatok Környezet és egészségvédelem Életvitel és egészséges életmódra nevelés Osztályfőnöki óra:

4. Az ismeretek elsajátítása érdekében elsősegélynyújtó bemutatók, tájékoztató jellegű filmek, könyvek, figyelem felhívó plakátok, piktogramok, prospektusok megtekintése elengedhetetlen. Szükséges a rendszeres gyakorlás feltételezett (vagy valódi) baleset esetén - a lehetőség adta helyzet felismerésének és alkalmazásának gyakorlati kivitelezése. Tevékenység 1. A jó közérzet és hatékony munkavégzés feltételei az időközönként beiktatott rövid mozgásos feladatok, gimnasztikai gyakorlatok vagy más, esetleg a szabadban végzett mozgásos tevékenységek. 2. Lényeges a derűs légkör megteremtése. Munka közben zenehallgatással, a munkatevékenységhez kapcsolódó témákról való beszélgetéssel oldhatjuk a feszültséget, kerülhetjük el a balesetet (monotónia tűrés). 3. Tanulmányi séta a mentőállomásra, baleseti ambulanciára. Jó mentális közérzet biztosítása az egyéni igények és az adott lehetőségek figyelembevételével. 4. Nagy gondot kell fordítani a munkavédelmi, biztonságtechnikai szabályok, eljárások tudatosítására, betartására. Ezt végezhetjük az oktatást megelőzően naponta, tantárgyi témakörök előtt és a gyakorlati munka folyamatában rendszeresen. A gépek biztonságos használatára tudatosan fel kell készíteni a tanulókat. Meg kell ismertetni őket a balesetveszély lehetőségeivel, a biztonságos munkavégzés feltételeivel. Az eszközök használatánál figyelmeztetni kell őket, hogy saját és társai testi épségére különösen figyelniük szükséges. A gépek egyszerű karbantartási munkáinál, általuk is végezhető javításoknál meg kell követelni a biztonságtechnikai szabályok betartását. A feladatok elvégzésének értékelésekor minden esetben ki kell térni a munka minőségi, mennyiségi teljesítménye mellett annak biztonságos elvégzésére is. 5. Elsősegélynyújtás gyakorlása, kisebb sérülések esetén.	Iskolai - és munkahelyi mentálhigiéné A tudatos baleset-megelőzési magatartás kialakítása érdekében következetesen minden gyakorlati foglalkozás előtt, a munkafolyamat alkalmazása során fel kell hívni a figyelmet a munkavédelmi szabályok betartására.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szúró-vágó eszköz, karbantartás, pormaszk, érintésvédelem, poroltó, elektromos eszköz, allergia, fonal-, textilvágó (körkés) hatása, pánik, elsősegélynyújtás, fertőtlenítés, vérzéscsillapítás, nyomókötés, fájdalomcsillapító szer, hívószám, sürgősség, ambulancia.

Tematikai egység	**4. Fonalmentés menete**	**Órakeret 120 óra**
Előzetes tudás	1. A megelőző évfolyamokon elsajátított tudáselemek és kompetenciák, ismeretanyag és tevékenységi forma. 2. Tudjon részt venni a megismert munkafolyamatban. A kommunikációs helyzetekben tartsa be a normákat, illemszabályokat. 3. Tanulja meg a szocializált viselkedést, tartsa szükségesnek a szabályok, normák betartását. 4. Legyen fogalma az ember környezetalakító tevékenységéről, a környezetvédelemről. Ismerje a piktogramok alkalmazásának jelentőségét. 5. Képességének megfelelő mértékben tudja használni mérési ismereteit, különös tekintettel a hosszúság és tömeg mérésére.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanulók szakmai, munkavégzési kompetenciáinak kialakítása. 2. A munkahelyi beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés és viselkedés legfontosabb szabályainak elsajátíttatása. 3. A környezettudatos magatartás alakítása. 4. A munkavégzéssel kapcsolatos egészségvédelmi szokások, baleset megelőzési magatartás kialakítása. 5. A tanuló nyelvi ismereteinek, kifejezőkészségének, információ-szerző és-feldolgozó képességének fejlesztése. 6. Fejlődjön a tanuló önismerete, ismerje meg saját képességeit, formálódjon pozitív jövőképe saját lehetőségeit illetően.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Sajátítsa el a tanuló, képességeinek megfelelően a szakma gyakorlati tevékenységeit. 2. Tartsa be a munkarend, a beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés alapszabályait. 3. Takarékos, gazdaságos szemlélet erősítése (pl. fonalgubanc feltekerése a legkevesebb veszteséggel). 4. A tudatos baleset-megelőzési magatartás kialakítása érdekében következetesen, minden foglalkozáson fel kell hívni a figyelmet a munka- és balesetvédelmi szabályok betartására. 5. Az önellenőrzés fontosságának a felismertetése és gyakoroltatása. 6. Legyen képes örömmel, aktívan, és kitartóan végezni a tevékenységeket. 7. Legyen képes a megtanult munkafolyamatokat egyre nagyobb önállósággal, a szükséges anyagok és eszközök célszerű megválasztásával elvégezni. 8. Munkáját folyamatában ellenőrizze, szükség szerint segítséggel/önállóan javítsa. Ismeretek 1. Ismerje meg a tanuló a szakma gyakorlásához szükséges munka-baleset- és tűzvédelmi előírásokat. 2. Ismerje a tanuló a munkafázisokat és azok sorrendjét. Ismerje a szükséges eszközöket és azok rendeltetésszerű használatát. Tevékenység A fonalak, cérnák, a szövött-, kötött- és hurkolt kelmék feldolgozhatóságának főbb műveletei: 1. válogatás: a felhasználásra szánt alapanyag válogatása több szempont alapján (szín, minőség, alapanyag összetétele…) az adott lehetőségeknek megfelelően 2. bontás: kötött termékek bontása, kellékek eltávolítása (gombok, kapcsok, húzózárak, zsebek, válltömések, tépőzárak, bélés	Osztályfőnöki óra: előkészület a felnőtt életre Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, térbeli tájékozódás, műveletek, mérések, mértékegységek Kommunikáció: beszédfejlesztés, nonverbális információk értelmezése Osztályfőnöki óra: Egészség-, munka- és környezetvédelem, szervezetünk és igényei, munkavállalás, viselkedéskultúra. Környezet és egészségvédelem: egészség-, munka- és környezetvédelem, szervezetünk és

lefejtése), kézzel kötött termékek fejtése, géppel kötött termékek bontása, a bontás megkezdése (a megfelelő hely megkeresése) 3. gombolyítás: az adott hosszúságot meghaladó fonal szálakat segédeszközre vagy kézfejre tekeri, az előre meghatározott fonalhosszúságnál rövidebb szálak gyűjtése külön történik, a szálakat, szükség szerint összecsomózva vagy csomózás nélkül kell gombolyítani	igényei, munkavállalás, viselkedéskultúra
Kulcsfogalmak/ fogalmak	válogatás, bontás, fejtés, gombolyítás, kellékek, eszközök (bontótű, olló)

Tematikai egység	**5. Textilmentés menete**	**Órakeret 142 óra**
Előzetes tudás	1. A megelőző évfolyamokon elsajátított tudáselemek és kompetenciák, ismeretanyag és tevékenységi forma. 2. Tudjon részt venni a megismert munkafolyamatban. A kommunikációs helyzetekben tartsa be a normákat, illemszabályokat. 3. Tanulja meg a szocializált viselkedést, tartsa szükségesnek a szabályok, normák betartását. 4. Legyen fogalma az ember környezet alakító tevékenységéről, a környezetvédelemről. 5. Ismerje a piktogramok alkalmazásának jelentőségét. 6. Képességének megfelelő mértékben tudja használni mérési ismereteit, különös tekintettel a hosszúság és tömeg mérésére.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A tanulók szakmai, munkavégzési kompetenciáinak kialakítása. 2. A munkahelyi beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés és viselkedés legfontosabb szabályainak elsajátíttatása. 3. A környezettudatos magatartás alakítása. 4. A munkavégzéssel kapcsolatos egészségvédelmi szokások és tudatos baleset megelőzési magatartás kialakítása. 5. A tanuló nyelvi ismereteinek, kifejezőkészségének,	

	információszerző és -feldolgozó képességének fejlesztése. 6. Fejlődjön a tanuló önismerete, ismerje meg saját képességeit, formálódjon pozitív jövőképe saját lehetőségeit illetően.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Sajátítsa el a tanuló, képességeinek megfelelően a szakma gyakorlati tevékenységeit. 2. Tartsa be a munkarend, a beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés alapszabályait. 3. Az önellenőrzés fontosságának a felismertetése és gyakoroltatása. 4. Takarékos, gazdaságos szemlélet erősítése 5. A tudatos baleset-megelőzési magatartás kialakítása érdekében következetesen, minden foglalkozáson fel kell hívni a figyelmet a munka- és balesetvédelmi szabályok betartására. Ismeretek 1. Ismerje meg a tanuló a szakma gyakorlásához szükséges munka-, baleset- és tűzvédelmi előírásokat. 2. Ismerje a munkafázisokat és azok sorrendjét. 3. Ismerje meg minta utáni egyszerű formájú textilből készíthető termékeknél a szabás, varrás, vasalás fogalmát, eszközeit tudja megnevezni, kiválasztani, és képességektől függően a folyamatát is tudja elvégezni. a minőségi követelményeknek megfelelően. 4. Ismerje fel, segítséggel nevezze meg textilminták segítségével a ruhaiparban feldolgozásra kerülő textilméteráruk, kellékek, rövidáruk fajtáit nyersanyaguk, szerkezetük, felhasználási területük és kereskedelmi elnevezésük szerint. 5. Ismerje meg a szakma gyakorlásához szükséges munka- és tűzvédelmi, valamint biztonságtechnikai előírásokat.	Osztályfőnöki óra előkészület a felnőtt életre Egészség-, munka- és környezetvédelem, szervezetünk és igényei, munkavállalás, környezetvédelem, viselkedéskultúra Számolás-mérés: mérési gyakorlatok: térbeli tájékozódás, műveletek, mérések, mértékegységek kommunikáció: beszédfejlesztés, verbális és nonverbális információk értelmezése

Tevékenység	
1. <u>Válogatás:</u> a. A munkában részt vevő tanulók irányítás mellett a felhasználásra szánt alapanyagok válogatását több szempont alapján (szín, alapanyag), az adott lehetőségeknek megfelelően végezzék el. b. A válogatást értelemszerűen az adott alapanyagok tulajdonságai, és a felhasználás célja határozzák meg. c. Célszerű már a válogatás során figyelembe venni a majdan elvégzendő szükséges munkafolyamatokat is (pl.: gombokat le kell majd venni, bélést ki kell fejteni stb.). 2. <u>Bontás, a kellékek eltávolítása a textilről:</u> a. a gombok, kapcsok, zárak lefejtése, levágása b. a bélés kifejtése c. kellékek elkülönítése, válogatása 3. <u>A textil szétfejtése:</u> a. bontás megkezdése, a megfelelő hely megkeresése b. az összevarrt anyag fejtése a varrás mentén c. a fejtés különböző módjának elsajátítása (pl. ollóval, célszerszámmal, szálkihúzással stb.) d. a fejtett anyag tisztítása a felesleges szálak eltávolításával, az anyag simítása, válogatása nagyság szerint 4. <u>A textil darabolása a majdani felhasználás szerint</u> a. Csík tépése rongyszőnyeg készítéséhez: b. a csík szélességének kimérése centiméterrel, vagy sablonnal c. az anyag bevágása a kimért helyen d. az anyag repítése száliránynak megfelelően e. amennyiben az anyag nem téphető, a megfelelő szélesség kimérése és bejelölése után elvágása ollóval f. az azonos anyagú és szélességű, színű csíkok összeöltése megfelelő színű fonallal és a kapott csík feltekerése orsóra	Osztályfőnöki óra: Egészség-, munka- és környezetvédelem, szervezetünk és igényei, munkavállalás, környezetvédelem, viselkedéskultúra

g. az így előkészített textilcsíkok mérés és csomagolás után kerülnek felhasználásra. 5. A textil egyenesre vágása bomlást gátló ollóval változatos célú felhasználásra: a. foltvarrás alapanyagainak előkészítése céljából (Patchwork): ebben az esetben kiemelkedően fontos a megfelelő, válogatott méretek szerinti gyűjtés, csomagolás és tárolás; a feldarabolt anyagok csoportosítása lehetőséget nyújt a tanult ismeretek önálló alkalmazására b. falvédő textilkép, apró áruk készítéséhez alkalmas alapanyagok előkészítése: a gondosan feldarabolt anyagok megfelelő válogatás és csomagolás után kerülnek későbbi felhasználásra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabás, darabolás, bontás, fejtés, varrás, csomózás, hurkolás, foltvarrás, mérés, szálirány

Tematikai egység	**6. Kapcsolódó más gyakorlati tevékenység /üzemlátogatás, tanulmányi kirándulás/**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	1. A textil és fonal alapanyagainak ismerete. 2. Elkészítésük, feldolgozásuk módja, tulajdonságaik, fajtájuk elnevezés szerint, színvilláguk a megmunkálhatóság tükrében, felhasználási területeik.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A textil és fonal ismerete, textilből és fonalból készített ruházati és használati darabok újra felhasználhatóságának megismerése, ismételt értékteremtő voltuk felismertetése. 2. Esztétikai érzékük fejlesztése és a szociális alkalmazkodás elsajátítása az ismeretszerzés alatt. Nemzeti identitás erősítése a néphagyományokkal való találkozás által.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Ismerkedjen meg az iparművészetben, divatban, lakáskultúrában, népművészetben használt anyagok változatos tulajdonságaival. 2. A textil és fonalmentéssel kapcsolatos ismereteit bővítse a gyakorlati tapasztalatszerzéssel az újrahasznosítás érdekében. Ismeretek Tájékozódjon magazinok, katalógusok, albumok segítségével is a szakma elsajátításához nélkülözhetetlen ismeretek megszerzése érdekében. Tevékenység A szakórák jelentős részét a műhelyben töltik a tanulók. Hasznos, ha többször van módjuk fonalboltban, textil- és ruhanemű boltban, használtruha kereskedésekben (turkálókban), rövidáru üzletekben, ruhaüzletekben, varrodában, butikokban tanulmányi látogatások keretében gyakorlati tapasztalataikat bővíteni, közvetlen kapcsolatba kerülni a munkatevékenységük alapanyagaival. <u>Ajánlott a helyi és környékbeli lehetőségek figyelembe vétele</u>: 1. tájházak megtekintése 2. szövő műhelyek látogatása 3. népművészeti egyesületek és központok megtekintése 4. művelődési házak kézműves foglalkozásain, kiállításain való részvétel 5. múzeumok látogatása /Néprajzi Múzeum, Népművészeti és képzőművészeti tárlatok, kiállítások/ 6. ruhagyűjtő konténer felkutatása, működésének, funkciójának megismerése 7. helyi kulturális központok programjain, kiállításain való megjelenés 8. értelmi fogyatékosok nappali ellátó otthonai, napközi otthonai, és azok tevékenységeinek, foglalkozásainak megtekintése.	Osztályfőnöki óra: Felkészülés a felnőtt létre-otthon, lakberendezés, munkabér beosztása, vásárlás Környezet és egészségvédelem: Életvitel és egészséges életmódra nevelés Kommunikáció: olvasás Számolás- mérés: mérési gyakorlatok, mértékegységek, tervezés, kalkuláció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	tapasztalatcsere, tanulmányi kirándulás, tájház, kiállítás, konténer, turkáló, útiterv, hasznosítás, néphagyomány, divat, lakáskultúra, iparművészet

Tematikai egység	**7. Mérés, csomagolás, tárolás**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Az újra hasznosításra kerülő textil és fonaltermékek, ruha kiegészítők és más kapcsolódó termékek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A témaegység célja, hogy a tanulókat differenciáltan készítse fel az iskolai tanulmányok befejezése utáni munkavégzésre, lehetőséget nyújtva számukra, hogy védőmunkahelyen és ép emberek között, a nyílt munkaerőpiacon (egyéni megsegítéssel), felnőttként munkát vállaljanak. 2. A textil és fonalmentésből nyert anyagok mérése, szakszerű tárolása. 3. Újrahasznosítás után a kész termékek csomagolása a környezetvédelmi és balesetvédelmi szempontok figyelembevételével. 4. Raktárrend kialakítása adott szempontok szerint.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A munkafolyamatok végzése módot ad az esztétikai érzék és fantázia fejlesztésére is, amennyiben a termékek későbbi felhasználási lehetőségei szóba kerülnek. 2. Képessé kell tenni a tanulókat a munkafegyelem és a munkavégzés alapvető szabályainak és az alapvető munkavédelmi és balesetmegelőző szabályok betartására. 3. Legyenek képesek az adott feladat szerinti tevékenységeket algoritmizálva elvégezni. 4. Az utasításnak megfelelő helyen és módon tudják az elkészült	Erkölcstan: - alkalmazkodási képesség, interperszonális kapcsolatok fenntartása Kommunikáció:

termékeket tárolni és értékesítéshez, ajándékozáshoz előkészíteni. 5. Legyenek képesek az adott helyen használt egyszerűbb eszközöket megfelelően használni. 6. Vegyék figyelembe az anyagok tulajdonságait (nagyság, súly, merevség) az esztétikus és hibátlan csomagolás érdekében. Ismeretek 1. Ismerje meg a különféle csomagoló és tároló anyagokat, legyen képes az adott feladatnak megfelelőt kiválasztani és felhasználni. 2. Ismerje és tudja csoportosítani a félkész- és kész termékeket, azokat megfelelően válogatni, csomagolni. 3. Ismerje a csomagolás szempontjait és tudja előkészíteni a terméket a csomagoláshoz. Tevékenység 1. <u>Mérés</u> a. A kellő súlyt elérő fonalgombolyag végét rögzíteni kell. Igény szerint a súlyt és a termék nevét feltüntetve célszerű csomagolni az elkészült munkát tárolásra és raktározásra előkészítve. b. Legmegfelelőbb méretbeli megállapodás szerint válogatni a fonalakat, textíliákat, kelméket, félkész- és kész termékeket, megkönnyítve a célszerű felhasználásukat. 2. <u>Csoportosítás:</u> a. Tároló dobozokban, címkézéssel ellátva: b. a munka során lefejtett kellékek tárolására, válogatására (gombok, húzózárak, kötöző anyagok, tépőzárak, patentok, tömőanyagok, válltömések, bélésanyagok), c. célszerszámok, ollók, ragasztó anyagok, csomagolási anyagok, mérést szolgáló eszközök (mérleg, mérőszalag), sablonok, d. egyéb kiegészítő anyagok. 3. <u>Csomagolás:</u> a munka során összegyűlt kellékek (nem textilanyagok), a gondosan feldarabolt anyagok, kész termékek, ajándéktárgyak, lakástextíliák, dekorációs anyagok megfelelő	utasítás megértése, szakmai nyelv alkalmazása, segítségkérés Környezet és egészségvédelem: Életvitel és egészséges életmódra nevelés Számolás-mérés: mérési gyakorlatok, súly- és hosszúságmérés Környezet és egészségvédelem: egészséges életmód szabályainak betartása, balesetmentes környezet kialakítása a munkaterületen, környezet szennyezés megelőzése az újrahasznosítás által Osztályfőnöki óra:

válogatása, csomagolás, címkézés, esetleges kezelési utasítás után kerülnek a későbbi felhasználóhoz. (Textil KRESZ). 4. Tárolás: a raktározáshoz szükséges anyagok, eszközök, kellékek, termékek elhelyezése, azok megfelelő körülményeinek. 5. Foltvarrás alapanyaga céljából (Patchwork): a. megfelelő, válogatott méretek szerinti gyűjtés, csomagolás és tárolás, b. textilkép, falvédő készítéséhez alkalmas alapanyagok előkészítése.	tűzvédelmi, munkavédelmi, baleset megelőzési ismeretek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mérés, csoportosítás, tárolás, címkézés, válogatás, csomagoló anyagok, segédanyagok, foltvarrás

Tematikai egység	**8. Textil-és fonalmentés termékeinek mindennapi hasznosítása**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	1. A megelőző évfolyamokon elsajátított tudáselemek és kompetenciák, ismeretanyag és tevékenységi forma. 2. Textil- és fonalmentés menetének ismerete és gyakorlati megvalósítása, kapcsolódó eszközei. 3. Kézi alapvarrások. 4. A szakma gyakorlásához szükséges munka- és tűzvédelmi, valamint biztonságtechnikai előírások (eszközök, gépek, segédanyagok használata).	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Különféle textilekből, kelmékből és fonalakból készített ruházati és használati darabok újra felhasználhatóságának megismerése, ismételt értékteremtő voltuk felismertetése. 2. Tárgyalkotó képesség, fantázia, esztétikai érzék fejlesztése. 3. Az alkalmazkodó képesség fejlesztése, mely által képessé válik arra, hogy huzamosabb ideig végezze a kijelölt munkát, a szükséges öltözék és eszközök kiválasztásával. 4. Legyen képes utasításokat végrehajtani.	

	5. Ismerje meg, hogy a munkának értéke van 6. Törekedjen a képességei szerinti pontos munkavégzésre. 7. Tudatosuljon benne, hogy az elkészített termékek, tárgyak a mindennapokban használatos cikkekként, ajándék- és lakásdekorációs célokra is felhasználhatók.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A szakma elsajátításának próbaköre a tanult elméleti ismeretek eredményes gyakorlati alkalmazása. 2. A képzés kezdeti szakaszán különösen, de mindvégig igen fontos a motiváltság érdekében, hogy a tanulók munkájának eredménye, a kész munkadarab használhatósága nyilvánvaló legyen. Készítése során sikerélményhez jussanak. 3. Tudatosuljon, hogy a kézimunkával készített termékek előállítása munkaigényes és időigényes folyamat, ami felértékeli az elkészült tárgyat. 4. Váljon képessé különböző ruhadarabokhoz a megfelelő anyagot, kelléket kiválasztani, az összedolgozhatóság, kezelhetőség figyelembe vételével. 5. Tudatosuljon benne munkavégzése során az a tény, hogy munkája környezetvédelmi célokat szolgál. Tevékenységük által a feleslegesnek tűnő „hulladékból” hasznos termék készül. 6. Ismerje meg az egyszerűbb női- és férfi ruhadarabokat, azok készítésének módját az alapanyag sajátosságainak figyelembevételével. 7. A tanulók az alapvető textil- és fonalmentési technológiai eljárásokat és a megmunkálási műveletek logikai sorrendjét megismerjék, és alkalmazzák azokat a különböző textíliák anyagminőségek, színek és összetevők szerinti szétválogatásnál, ruhabontásnál, textilhasításnál, összevarrás, fonalképzés,	Környezet és egészségvédelem:Élet vitel és egészséges életmódra neve-lés Testnevelés: kézügyesség és finommotorika fejlesztés Környezet és egészségvédelem: precizitás, pontosság, esztétikai érzék fejlesztése, a tanulók munkavégző képessége kibontakozhasson Számolás- mérés: mérési gyakorlatok. Kézügyesség, szín-, forma- és arányérzék, szemmérték fejlődése

gombolyítás, feldolgozás munkafázisainál. 8. A tudatos baleset-megelőzési magatartás kialakítása érdekében következetesen minden gyakorlati foglalkozás előtt, a végzendő munkafolyamat végzése során fel kell hívni a figyelmet a munkavédelmi szabályok betartására. Ismeretek <u>Anyagismeret (fonal és textil):</u> 1. Felmérni a javítások, átalakítások lehetőségeit a textilmentés során rendelkezésre álló textíliák és kelmék közül az esztétikai és gazdaságossági szempontok figyelembe vételével, és azokat lehetőség szerint önállóan elkészíteni. 2. Tudatosítsuk a fiatalokban, hogy a segítségkérés és a feladatok ellenőrzése természetes része az életnek, ne féljenek jelezni gondjaikat, miközben legyenek büszkék teljesítményükre. 3. Ismerje, és a gyakorlatban legyen képes használni a szabás és a varrás kézi eszközeit (olló, körkés, bontótű, gombostű, szabókréta, illanó filc). 4. Ismerje fel, és ha képességei lehetővé teszik, irányítás és ellenőrzés mellett alkalmazza a tárgykészítés során a felsorolt (asztali szövő léc, szövő keretek, karmantyúk, övszövők, varrógép) eszközöket. 5. Lehetőség szerint ismerje meg a varrógépek általános felépítését, a varráshoz használatos eszközök használatát, a gép működtetését és kezelését (minden esetben oktató segítsége és felügyelete mellett). 6. Ismerje és tudja működtetni a vasaláshoz használt berendezéseket. 7. Ismerje fel a textilműhelyben lévő gépek és eszközök rendellenes működését, tudjon segítséget kérni. 8. Fantáziája és esztétikai érzéke segítségével próbálja kiválasztani a különböző típusú textíliákhoz a megfelelő kellékeket, közbéléseket, bélésanyagokat azokból új tárgyat előállítva.	precizitás, pontosság esztétikai érzék fejlesztése mérési ismeretek, szín és forma ismeret. Osztályfőnöki óra: munkahelyi balesetvédelmi szempontok figyelembe vétele, csomagolás és tárolás

Tevékenység 1. A textilmentés és fonalmentés során megismert kiegészítőket és kellékanyagokat sikeresen fel tudja használni egy új, hasznos tárgy elkészítésére (gombok, zipzár patent, tépőzár, válltömés, gumi, csipke). 2. A technológia részműveleteit minden esetben a munkamódszert átadó közvetlen irányítása mellett bemutatás, betanítás után készíti el, figyelve a konkrét textília formai megoldásainak, alap- és kellékanyagainak, valamint a rendelkezésre álló eszközök (esetleges gépek) alkalmazásának lehetőségeire. 3. A munkafolyamat bemutatása után egyénileg végezzék a tanulók a munkát. A tanár/szakoktató korrigálja az eszközhasználatot, tanácsadással segítsen, dicsérettel ösztönözzön, de az önálló munkavégzést biztosítsa. 4. Eszközök segítségével rongyszövés: a. textil-és fonalgombolyagok felhasználása asztalra szerelt szövő lécen (tüskén) való szövésre b. álló és fekvő szövőszéken való feldolgozására (terítők, lábtörlők, falvédők stb.) c. szalagszövőn való fonalgombolyagok felhasználására (övek, szalagok, mobiltelefon tartók, könyvjelzők, zsebkendő tartók stb.) d. kötés, horgolás (kötőtűk és horgolótűk segítségével, egyedi technikákkal) 5. Apróáruk készítése a mentett fonalak, textíliák felhasználásával: a. Egyszerű használati és lakberendezési cikkek, ajándéktárgyak textíliák és kelmék tárgyalkotással történő újrahasznosításával. b. E munkafolyamat végzése módot ad az esztétikai érzék és fantázia fejlesztésére is, amennyiben a későbbi felhasználás lehetőségei szóba kerülnek. 6. Varrás (kézi, gépi): a. egyszerű szabásmintákat a mintaívekről (lehetőség szerint, egyéni képességeikhez mérten) tudjon kiszabni olló	

használatával, b. egyszerűbb textilkép elkészítése, c. babaruha varrása (textil, gomb, fonal és szalagok kombinálásával egyéni munkadarabok elkészítésére is alkalmat kell teremteni a tanulóknak), d. textildoboz, e. mobiltelefon tartó, f. bevásárló szatyor, g. zsebkendőtartó, h. patchwork tárgyak (párnák, kisterítők), i. portörlők, j. konyhai edényfogó kesztyűk, k. tornazsákok, tisztasági csomag zsákjai, l. gyermekjátékok, m. textil kitűzők (ékszerek, névtáblák, csoporthoz való tartozás jelzésére alkalmazhatóan), n. bábok (tantárgyi- és terápiás, iskolai fejlesztési célokra), 7. Filc alapanyagú ajándéktárgyak, applikációs díszek. 8. Makramé csomózás.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	bontás, szabásminta, kellékek, varrás, varrógép, környezetvédelem, újrahasznosítás, kézimunka

Tematikai egység	**9. Ismétlés, rendszerezés**	**Órakeret 48 óra**
Előzetes tudás	Tanult, elsajátított ismeretek	
Tantárgyi fejlesztési célok	Rendszerezés, önálló alkalmazás	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. A tanulási idő során fokozatosan végezze egyre önállóbban a munkát. 2. Legyen módja arra, hogy önállóan tervezze meg a munkadarabot, a munka fázisait, a munkavégzéshez szükséges eszközöket és időt. 3. A gyakorlati kerettanterv elsajátítása során a munkafolyamatokat fokozatosan egyre önállóbban végezze a feladat megállapításától, a szükséges eszközök és munkafolyamatok megtervezésén túl a feladat megfelelő minőségben és időben történő elvégzéséig. 4. Az oktatási intézményben a több-éves fejlesztő munka során felszínre kell hozni a fiatalok egyéni képességeit, az esetleges hiányok csökkentésére egyéni korrekció biztosításával. 5. A képzés során a gyakorlati kerettanterv gyakorlati célzott tevékenységeit tanári irányítással, jól begyakorolt rutinnal kell végezniük, ami később a biztonságos munkavégzésüket segíti. 6. A gyakorlati kerettanterv során nagy lehetőség és szükség is van az egyéni, helyi sajátosságok figyelembe vételére, és ennek tudatában kell a megfelelő, aktuálisan szükséges területre vonatkozó ismereteket aktualizálni és alkalmazni. Ismeretek 1. A munkafolyamat állandó értékelése és a megfelelő segítségnyújtás kellően felkészít erre. 2. A fiatalokban tanulmányaik során kialakulnak a társas együttélés alapvető szokásai, önkiszolgálási szintjük lehetővé teszi számukra a viszonylagos önállóságot. 3. Az ismert hely és személyek megnyugtató hátteret jelentenek számukra ahhoz, hogy eleinte több, majd kevesebb segítséggel az iskolán kívüli színtereken is biztonságosan mozogjanak. Tevékenység 1. A munkafázisok sorrendjének ismerete és betartása követelmény.	Számolás- mérés: mérési gyakorlatok Osztályfőnöki óra: munkavédelmi ismeretek Környezet és egészségvédelem: életvitel és egészséges életmódra nevelés, környezet-védelmi ismeretek, munkavédelmi ismeretek, iskolai- és munkahelyi mentálhigiéné

Ehhez folyamatosan gyakorolni szükséges a műveleteket, az egyes munkafázisok pontos elvégzését. 2. A jó közérzet és hatékony munkavégzés szükségessé teszi az időközönként beiktatott rövid mozgásos feladatokat, gimnasztikai gyakorlatokat vagy más esetleg a szabadban végzett mozgásos tevékenységet. 3. Jó hatású a munka közben halk zene hallgatása, beszélgetés a munkatevékenységhez kapcsolódó témákról, derűs légkör biztosítása. 4. A tanulási idő során fokozatosan egyre önállóbban dolgozzon. 5. Legyen módja arra, hogy önállóan tervezze meg az elvégzendő munkát, annak fázisait, a munkavégzéshez szükséges eszközöket és időt. 6. A munkafolyamat állandó értékelése és a megfelelő segítségnyújtás kellően felkészít erre. 7. Az iskola fontos partnere a család, a szülő, aki megfogalmazza igényét és elvárásait az iskolával szemben. Ez az igény minden esetben realitáson alapuljon. Ennek érdekében törekedjen az oktatási intézmény és a pedagógus a harmonikus szülő – iskola – munkahely együttműködésre, a tanulók későbbi kiegyensúlyozott, megelégedett, tartalmas életéhez.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	munkadarab, anyagok, eszközök, balesetvédelem

11.4.5.18. UDVAROS KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

A tanulók sajátítsák el irányítással udvarok, parkok, útjainak gondozási, ápolási, karbantartási munkálatait. Készítse fel a fiatalokat arra, hogy egyéni megsegítéssel legyenek képesek felnőttként munkát vállalni, a munkaerőpiacon segítséggel eredményesen helytállni. Segítse a tanulókat szocializációjukban, a munkavégzéshez szükséges kötöttségek, szabályok interiorizált elsajátításában, a későbbi rehabilitáció, illetve védett munkahelyen történő

munkavégzés képességének elősegítésében. A tanulók képessé váljanak elvégezni egyszerű, különösebb elméleti felkészültséget nem igénylő udvarosi munkafolyamatokat, megfelelő irányítás mellett.

Feladatok

1. A mindennapi élethez alapvetően nélkülözhetetlen munka- és egészségvédelmi ismeretek, szokások elsajátítása mellett a testi fejlettség és ellenálló képesség kialakítása és fenntartása.
2. Fontos, hogy kialakuljanak az egészséges életmódhoz tartozó higiéniás szokások. A fiatal képességeinek megfelelően vigyázzon egészségére, kerülje a káros szokások kialakulását.
3. Legyen a tanuló igénye saját és közvetlen környezetének szép kialakítására. Segítséggel tegye vonzóvá környezetét, szívesen tartózkodjon a jó levegőn, szeresse a természetet, és tudjon dolgozni megfelelően előkészített szerszámokkal, eszközökkel.
4. Ismerje meg és tartsa be a tanuló a munka- és egészségvédelemre vonatkozó szabályokat.
5. Fokozottan szokjon hozzá a termelőmunkában megszokott munkaidő szerinti terheléshez, egyéni terhelhetőségüknek megfelelően. Alakuljon ki a tanuló önismerete annyira, hogy segítséggel képes legyen társaival megfelelően együtt dolgozni.
6. Tudja emberi kapcsolataiban az egyet nem értést kezelni, és kevésbé sérüljön a vitákban. Legyen képes bizalommal fordulni szűkebb, és tágabb környezetéhez amennyiben segítségre van szüksége.

A készségfejlesztő kerettanterv szerepe a fejlesztési területekben

Pályaorientáció: Megismeri a fiatal azt a területet, ahol tevékenykedik, tud tájékozódni a munkaterületen. Képessé válik huzamosabb ideig végezni a kijelölt munkát, a szükséges öltözék és eszközök kiválasztásával. Tud utasításokat végrehajtani. Törekszik a kitartó, folyamatos munkavégzésre. Az udvarosi munkák végzése biztosítja számára a teljesebb életet, a társadalomban és a termelőmunkában való részvételt, elősegíti habilitációjukat, rehabilitációjukat.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése: Kialakulnak és megszilárdulnak a magatartást szabályozó viselkedésformák. A tanuló elsajátítja a másokkal való együttműködést a feladatok végzése során.

Felelősségvállalás: A tanuló megismeri az eredmények eléréséhez szükséges rendszeresség, kitartás és pontosság fontosságát, munkájának elismerése által megéli személyes fontosságát.

A testi és lelki egészségre nevelés: Elsajátítja a fiatal az egészség megóvásához szükséges egészségügyi alapismereteket, az alapvető higiéniai szokásokkal együtt. Mindennapi élete és munkája során törekszik az egészséges és a tiszta, környezetszennyezéstől mentes életmód megjelenítésére, megtanulására és közvetítésére.

Eszközigény:

1. cirokseprű,
2. vesszősöprű,
3. lombseprű,
4. ásó,
5. gereblye,
6. kapa,
7. lapát,
8. hólapát,
9. szemétlapát,
10. ültetőfa,
11. sorkihúzó,
12. metszőolló,
13. fűnyíró,
14. sövénynyíró,
15. aprómagvető,
16. szaporító láda,
17. komposzt,
18. fólia, fóliazsák

A baleset-, munka- és környezetvédelemmel kapcsolatos fogalmak (védőkesztyű, védőszemüveg, térdvédő, munkaruha)

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	11 – 12.
Heti órakeret	4
2 éves órakeret	288
Ebből kötött	260
Szabadon tervezhető órakeret	28

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Munka-, egészség- és balesetvédelem	16	8	8
2. Környezetvédelem	24	12	12
3. Anyag-eszközismeret	82	41	41
4. Éghajlati ismeretek	24	12	12
5. Talajtani ismeretek	68	34	34
6. Munkavállalói ismeretek	46	23	23
Szabadon tervezhető órakeret	28	14	14

Tematikai egység	**1. Munka-, egészség- és balesetvédelem**	**Órakeret: 16 óra**
Fejlesztési cél	Előírások, veszélyhelyzetek ismerete, megelőzésük. Tennivaló baleset esetén.	
Előzetes tudás	1. Kialakult óvatos magatartás a nem ismert tárgyakkal és gépekkel kapcsolatban. 2. Már meglévő ismeretek a takarítási munkafolyamatokkal kapcsolatban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Balesetvédelmi szabályok megismertetése és betartása, a balesetmentes eszköz- és szerszámhasználat, a takarékos anyaghasználat megtanítása. 2. A munkaterület használati rendjének és szabályainak megismerése, az önmaga és társai érdekében szükséges védő-, óvó	

	előírások megismerése, fontosságuk felismertetése. 3. Munkaruha, védőfelszerezések ismerete, használatának begyakorlása, a munka során alkalmazott vegyi anyagok ismerete, alkalmazási szabályainak betartása. 4. Eszközök, gépek használatára vonatkozó biztonsági szabályok megismerése. 5. A tanuló legyen tudatában a munkahelyi biztonság szükségességének, törekedjen a biztonságos, önálló munkavégzésre, tartsa be a vonatkozó szabályokat, utasításokat.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Tűz- és balesetvédelmi előírások megismerése. 2. Az elvárt viselkedés szabályozása. 3. Tűz és baleset esetén szükséges teendők, mentések, értesítendők körének megismerése. 4. Baleseti sérülés ellátásának szimulálása, elsősegélyláda .tartalmának összeválogatása, alkalmazásának gyakorlása. 5. Tűzvédelmi gyakorlat. 6. Segélyhívások, segítségkérés helye, szimulálása, mentők, tűzoltók, rendőrség, segélyvonal. 7. Tájékozódás, térérzékelés fejlesztése. Ismeretek 1. Munkavégzéshez nélkülözhetetlen balesetvédelmi előírások ismerete. 2. Veszélyes gépek, eszközök, tevékenységek. 3. Veszélyes alapanyagok, energiaforrások. 4. Tisztításhoz, takarításhoz használt vegyi anyagok alapvető .ismerete, hozzájuk kapcsolódó balesetvédelmi tudnivalók. 5. A növényápolás, talajtechnológiai eljárások, komposztálás során	<u>Kommunikáció:</u> • szövegelemzés, szövegértelmezés Környezet és egészségvédelem: • egészséges életmód <u>Kommunikáció:</u> • piktogramok értelmezése • Osztályfőnöki óra: Felkészülés a felnőtt létre

szükséges egészségvédelmi gyakorlat elsajátítása. 6. Munkaruha, védőruha, munkacipő, védő és óvó eszközök. 7. Elsősegély-nyújtási alapismeretek, elsősegélyláda helye, tartalma. 8. Egészségvédelem a munkahelyen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	munkavédelem, balesetvédelem, egészségvédelem, baleset, veszély, elsősegély, mentőláda, munka közben használt eszközök, anyagok neve, munkaruha, védőruha, használati utasítás, vegyszer, tisztítószer, munkavédelmi eszközök

Tematikai egység	**2. Környezetvédelem**	**Órakeret: 24 óra**
Fejlesztési cél	A meglévő ismeretek több szempontú rendszerezése, azok felhasználása az önálló munkavégzés folyamán.	
Előzetes tudás	Átfogó ismeretek az éghajlatról, az időjárásról, növényekről, állatokról, környezetvédelemről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Takarékoskodás, környezettudatos életszemlélet kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. A megismert éghajlati, időjárási tényezők, jelenségek ismerete, a következmények tervezése. 2. A tanulmányok során megismert növények és állatok tulajdonságainak és hasznosságának számbavétele. 3. A zöld környezet gondozására, megóvására irányuló felelősség átérzése. 4. A környezettudatos szemléletmód és gondolkozás kialakítása. 5. A természet szépségének, célszerűségének megélése. 6. Szöveges és képi információk értelmezése.	<u>Kommunikáció:</u> • szókincs, szóbeli és írásbeli szövegalkotás Környezet és egészségvédelem: • takarékosság • közösségi érdekek

Ismeretek 1. Ökológiai alapismeretek. 2. Környezetszennyezés. 3. Környezeti ártalmak feltérképezése, környezetvédelem, környezetmegóvás. 4. Háztartási hulladék. 5. Szerves-, szervetlen anyagok, szelektív gyűjtés, komposztálás. 6. Szennyezőanyagok, szennyezés megelőzés, szennyezésmentesítés.	• környezetvédelem, takarékosság
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes és mesterséges környezet, civilizációs ártalom, környezetvédelem, ökoszemlélet, törzsfejlődés, mutáció, környezetszennyezés, szerves-szervetlen anyagok, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás.

Tematikai egység	**3. Anyag-eszközismeret**	**Órakeret: 82 óra**
Fejlesztési cél	A környezet technikai és köznapi információi, szimbólumai, jelei közötti eligazodás és értelmezés elsajátítása. Környezetünk átalakítása, munkafolyamatok, anyagok /anyagismeret/ és eszközök /eszközhasználat/ segítségével. A tanulókat körülvevő technikai, elektromos környezet megismerése és gyakorlati alkalmazása.	
Előzetes tudás	A mezőgazdaságban használatos eszközök, munkafolyamatok. Növények, élőlények életfeltételei és ezek nyomon követése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az eszközhasználat, anyagismeret és felhasználás összefüggéseinek megláttatásával a tanulók gondolkodásának, problémamegoldó- és kombinatív készségének folyamatos fejlesztése. Szociális érzékenyítés (rendszeresség, nyomon követés)	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat 1. Munkahelyi műhelyben helyes viselkedési szabályok kialakítása. 2. A szükséges általános elméleti elemekkel való összekapcsolása. 3. Az egyszerűbb kéziszerszámok, eszközök helyes fogási, használati módjának gyakorlása. 4. Szerszámok tisztántartásának, szerszámok, anyagok tárolási szokásainak betartása. 5. Segítsék egymást a munka-végzés közben és fogadják el mások segítségét. Az egyes munkafolyamatokhoz használatos eszközöket jól tudják alkalmazni. 6. Segítséggel legyenek képesek a naponta felmerülő problémáik megoldására. 7. Ismerjék a fertőtlenítő- és tisztítószereket, hatásukat, tárolásuk megfelelő módjait Ismeretek 1. Az udvar, a szabad környezet berendezéseinek, eszközeinek, rendjének, tisztántartásának megismerése. 2. Felhasznált technológiák, anyagok megismerése, megnevezése. 3. Munkafolyamat menetének megismerése. 4. A társadalmi, munkahelyi beilleszkedéshez szükséges viselkedésformák elsajátítása. 5. A komposztálás lehetősége és folyamata. 6. Szelektív hulladékgyűjtés 7. Kéziszerszámok és balesetmentes használatuk. 8. Tisztító- és fertőtlenítő szerek és alkalmazásuk.	Környezet és egészségvédelem: • Szociális munkatevékenység Osztályfőnöki óra: Beilleszkedés, alkalmazkodás Etika: Egyén és közösség • Környezetvédelem • Egészségvédelem • Balesetmegelőzés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A feladatvégzésekkel kapcsolatos anyag- és eszközfogalmak (cirokseprű, vesszősöprű, lombseprű, ásó, gereblye, kapa, lapát, hólapát, szemétlapát, ültetőfa, sorkihúzó, metszőolló, fűnyíró, sövénynyíró, aprómagvető, szaporító láda, komposzt, fólia, fóliazsák) A baleset-, munka-, környezetvédelemmel kapcsolatos fogalmak (védőkesztyű, védőszemüveg, térdvédő, munkaruha)

Tematikai egység	4. Éghajlati ismeretek	Órakeret: 24 óra
Fejlesztési cél	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, problémamegoldó gondolkodás, kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. Ismeretek az életközösség tagjairól.	
Előzetes tudás	Átfogó ismeretek az éghajlati tényezőkről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az időjárásnak a környezeti életközösségekre gyakorolt hatásának felismerése. 2. A tanulmányok során megismert élőlények tulajdonságainak és hasznosságának számbavétele a különböző éghajlati viszonyok között. 3. A természet szépségének, célszerűségének megélése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. 2. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése. 3. Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. 4. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése. 5. Érdekességek, példák gyűjtése (egy-egy konkrét példa megbeszélése). 6. A balesetmentesítés során ismerje a környezetvédelmi feltételeknek megfelelő anyagok használatát. Ismeretek 1. Személyes tapasztalat növényekről, állatokról. 2. Fajok egyedei közötti kapcsolatok, kölcsönhatások, ezek típusai. 3. Az éghajlat összetevői, az időjárás befolyása a kerti munkákra. 4. A csapadék, szél, napsütés hatása növényekre, állatokra.	<u>Környezet és egészségvédelem:</u> • Környezetvédelem • Takarékosság • Közösségi érdekek

5. Az évszakokra jellemző szabadtéri munkák. 6. Baleset-megelőzés feladatai és technikái, a felhasznált anyagok kritikus időjárás esetén (csúszásmentesítés). 7. Ismerje a növények fagyvédelmének módozatait.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	életjelenségek, életfeltételek, éghajlat, időjárás, csapadék (eső, jégeső, ónos eső, hó, köd, harmat, zúzmara), jég (fagyvédelem, talajtakarás), napsütés (aszály, árnyékolás), szél (nedvességpótlás, szélárnyék)

Tematikai egység	**5. Talajtani ismeretek**	**Órakeret: 68 óra**
Fejlesztési cél	Segítséggel legyenek képesek eddigi tanulmányaik során szerzett ismeretek összekapcsolására, egyszerű munkafolyamatok szervezésére, szokják meg a szabadban végzett munka körülményeit, az ahhoz való alkalmazkodást.	
Előzetes tudás	1. Az anyag- és eszközismeret, éghajlati ismeretek, az általános iskolában a természeti környezettel kapcsolatos tudáselemek. 2. A munka-, környezet- balesetvédelem témáiban elsajátított ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. A talajtípusok megismerése, a talajművelés eszközeinek biztonságos használata, a környezet ápolása során felhasználható növények, megfelelő eszközök, eljárások alkalmazása. 2. Tudjon a tanuló egyszerűen megfogalmazott utasításokat végre hajtani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat 1. Ismerje a tanuló a különböző talajtípusok jellemzőit. 2. Ismerje a tanuló környezetkímélő eljárásokat. 3. Legyen képes összpontosított, módszeres munkavégzésre. 4. Segítséggel legyen képes összeállítani egyszerű munkafolyamatok	<u>Környezet és egészségvédelem:</u> • Környezetvédelem • Egészségvédelem

sorrendjét. Ismeretek 1. A talaj szerepe a zöldfelületek ápolási munkái során 2. A talaj legfontosabb típusai 3. A talajművelés fontossága, módjai 4. A talaj termőképességének fenntartása 5. Környezetkímélő szerves- és műtrágyázás 6. A földterület művelésének feltételei	• Balesetvédelem • Növénytani ismeretek • Földrajzi ismeretek • Éghajlati elemek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kötött talaj, szikes talaj, homokos talaj, humusz, szerves trágya, műtrágya, komposzt, talajlazítás, talajtakarás

Tematikai egység	**6. Munkavállalói ismeretek**	**Órakeret: 46 óra**
Fejlesztési cél	1. Reális önismeret és pozitív énkép kialakítása. 2. A család bevonása az életpálya-tervezést és építést támogató folyamatokba. 3. A munkába való átvezetés és a munkára való felkészítés tudatos tevékenység legyen. 4. A változáshoz való alkalmazkodás képességének kialakítása.	
Előzetes tudás	Az általános iskolából és az otthoni életből hozott ismeretek (az egyén, a család, a társadalom gazdasági lehetőségek) felelevenítése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az önálló életvitelre, a munkaerő-piacon való érdekérvényesítésre való felkészítés, olyan ismeretek és magatartásformák elsajátíttatása, melyek az önálló életkezdéshez és életvezetéshez elengedhetetlenek. 2. Az álláslehetőségek feltárásához, munkakereséshez és munkahely megtartásához szükséges ismeretek feltérképezése és fejlesztése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

<table>
<tr>
<td>Fejlesztési feladat
1. A munka, mint feladat. A munka szerepe életünkben. A gyermeki és felnőtt lét másságának végiggondoltatása, tudatosítása. Saját képességek és tevékenységpreferenciák tudatosítása. Saját érdeklődési körök, tevékenységek kedvelésének és elutasításának tudatosítása.
2. A mindennapjainkat meghatározó szabályok feltérképezése, szabályok alkotása kortárs-csoporton belül. Szabályok, feladatok otthon, jogok és kötelezettségek az iskolában, alapvető emberi jogok.
3. A saját érdeklődés egyértelművé tétele, elméleti-gyakorlati irányban. Ismerkedés különböző szakmacsoportokkal.

Ismeretek

Munkaerő-piaci ismeretek
1. A munka világának alapfogalmai (munka, munkakör, feladatkör, szakma, végzettség).
2. Bevezetés a jogok és kötelezettségek világába

Életpálya-építési ismeretek
1. Érdeklődési kör (fejlesztendő képesség felmérése, fejlesztése)
2. Területek és szakmacsoportok</td>
<td><u>Kommunikáció:</u>
• hatékony kommunikáció (kérdés, közlés, téma-réma)
• megismerő-, befogadó képesség, kreativitás fejlesztése
• jelek, piktogramok és jelentésük</td>
</tr>
<tr>
<td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td>
<td colspan="2">munka, szabály, jog, kötelezettség, munkamegosztás, érdeklődési kör, oktatási rendszer, munkaköri leírás, munkaidő, munkabér, önérvényesítés</td>
</tr>
</table>